

τά φοβερά ντουουμένατα

**Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ
ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ
Μάρτιος 1921**

τοῦ

Ἄρη Ἀλεξάνδρου

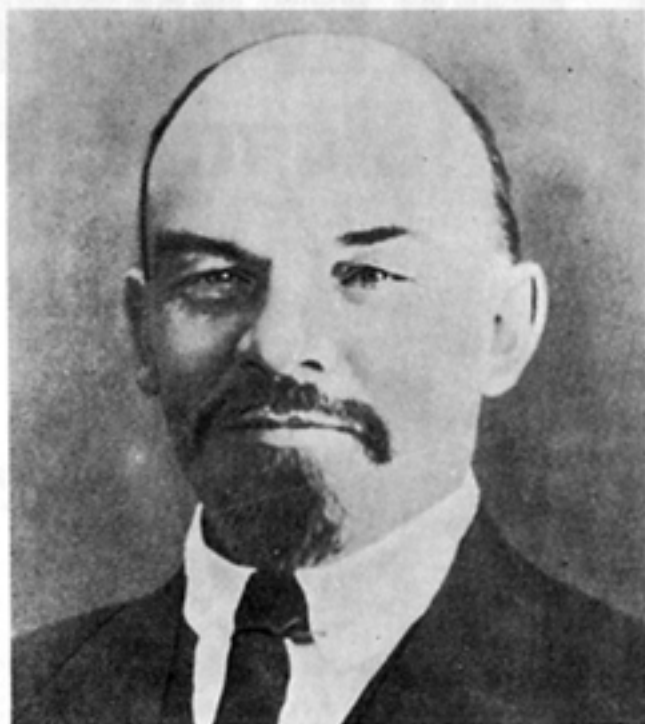

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΛΕΝΙΝ (ΟΥΛΙΑΝΟΒ το πραγματικό του όνομα) *Βλαντίμιρ Ίλιτς*. Γεννήθηκε το 1870 στο Σιμπίρακ (νύν Ουλιάνοβσκ). Γιος επάγγελματις Μίσσης Έκπαιδευσιώς. Το 1887 τέλειωσε το γυμνάσιο στο Σιμπίρακ. Την ίδια χρονιά συνελήφθη, επειδή πήρε μέρος σε μία παράνομη φοιτητική συγκέντρωση και απέβληθη από το

Πανεπιστήμιο του Καζάν. Το 1895, πήγε στο εξωτερικό και ήρθε σε επαφή με την ομάδα Πλεχάνοβ «Απελευθέρωση της Έργασίας». Έχοντας πάρει οδηγίες, επέστρεψε στην Πετρούπολη, ύστερα επισκέφτηκε τη Βίλνα, όπου συνάντησε το σοσιαλδημοκράτη Α. Μαρτόβ. Το φθινόπωρο του 1895 ίδρυσε στην Πετρούπολη την

Ό Λένιν

Ένωση για την Απελευθέρωση της Έργατικής Τάξης. Λίγο αργότερα συνελήφθη και φυλακίστηκε μαζί με άλλα μέλη αυτής της οργανώσεως. Το Φεβρουάριο του 1897 εξορίστηκε στη Σιβηρία για τρία χρόνια, στο χωριό Σουσένσκογιε. Στο μεταξύ, άρχισε τη δράση του στη Ρωσία το παράνομο Ρωσικό Σοσιαλδημοκρατικό Έργατικό Κόμμα, στο οποίο και προσχώρησε ο Λένιν. Το 1900, ίδρυσε στη Γενεύη την εφημερίδα *Ισχυρά*, όπου συνεργάστηκαν ο Πλεχάνοβ, ο Μαρτόβ, η Βέρα Ζασούλιτς, ο Άχελροντ και ο Ποτρίσοβ. Το 1903 το ΡΣΔΕΚ διασπάστηκε στους μπολσεβίκους και στους μενσεβίκους (από τις ρωσικές λέξεις *μπολσεβιτς* και *μενσεβιτς*, πλειοψηφία και μειοψηφία). Οι μπολσεβίκοι, με επικεφαλής το Λένιν, ήταν υπέρ της σοσιαλιστικής επαναστάσεως και της δικτατορίας του προλεταριάτου. Έχοντας ζήσει ως το Νοέμβριο του 1905 στο εξωτερικό (Ζυρίχη, Μόναχο, Λονδίνο, Γενεύη) ο Λένιν επέστρεψε στην Πετρούπολη, όπου έτιθέ επικεφαλής της ΚΕ του ΡΣΔΕΚ (μπ) και διεύθυνε τρεις κομματικές εφημερίδες. Δίνε παίζει σημαντικό ρόλο στην Έπανάσταση του 1905-1907. Το Δεκέμβριο του 1907 ξαναπήγε στο εξωτερικό και ως τον Απρίλη του 1917 έζησε στο Παρίσι, στην Κρακοβία, και στην Έλβετία. Γράφοντας άρθρα και βιβλία, αγωνίστηκε εναντίον των μενσεβίκων, των όππορτουνοιστών μπολσεβίκων,

των σοσιαλιστών της Δυτικής Εύρώπης και των όπαδών του Κάουτσκι. Τάχτηκε υπέρ της μετατροπής του Ιμπεριαλιστικού πολέμου σε εμφύλιο πόλεμο (1916). Έχοντας επιστρέψει στην Πετρούπολη στις 16 Απριλίου 1917 εξέλασε στις «Θέσεις του Απριλίου» το πρόγραμμα του αγώνα για το πέρασμα από τη δημοκρατική επανάσταση στη σοσιαλιστική επανάσταση. Υπήρξε ο κυριότερος όργανωτής της ενόπλου εξέγερσεως, που κατέληξε στην άνατροπή

της Προσωρινής Κυβερνήσεως του Κερένσκι και στην κατάληψη της εξουσίας από τους μπολσεβίκους (25 Οκτωβρίου 1917 με το παλιό ημερολόγιο, 7 Νοεμβρίου με το νέο). Έχοντας αναλάβει καθήκοντα προέδρου του Συμβουλίου των Λαϊκών Κομισσαρίων, ο Λένιν επέτρεψε τη διεξαγωγή όκλογών για την άνάδειξη μιας νέας Συντακτικής Συνελεύσεως. Οι μπολσεβίκοι μειοψήφισαν. Η Συντακτική Συνέλευση άρνήθηκε ως εκ τούτου να άναγνωρίση το νέο καθιστώσ (Ίανουά-

Στεπάρ Πετρετσέικο

ριος 1916). Οι μπολσεβίκοι διέλυσαν με τη βία τη Συντακτική Συνέλευση. Απαγορεύτηκε η λειτουργία των μη μπολσεβίκικων κομμάτων και οι αρχηγοί τους συνελήφθησαν. Άρχισε η τρομοκρατία της Τσεκά. Στις 18 Αυγούστου 1918, η Φ. Καπλάν μέλος του κόμματος των Ισέρων, πυροβόλησε και τραυμάτισε το Λένιν. Έπακολούθησε ένας καταστρεπτικότερος εμφύλιος πόλεμος (1918-1921), στη διάρκεια του οποίου οι μπολσεβίκοι και ο Κόκκινος Στρατός τους αναγκάστηκαν να αντιμετωπίσουν όχι μόνο τα στρατεύματα των πρώην τσαρικών στρατηγών, αλλά και τους έπιμβασίες της Αντάντ. Ο Λένιν, μιλώντας στο 10ο συνέδριο του Κόμματος (Μάρτιος 1921) καταφέρθηκε εναντίον της εξεγέρσεως στην Κρουστάνδη και φυσικά, σαν πρόεδρος του Συμβουλίου των Λαϊκών Κομμισαρίων, ήταν ο κύριος έμπνευστής των μέτρων, που πάρθηκαν για την ένοπλη συντριβή της. Ύστερα από πρόταση του Λένιν, το 10ο Συνέδριο έγκρινε την ΝΕΠ (Νέα Οικονομική Πολιτική) και δήχτηκε ότι είναι απαράδεκτο να υπάρχουν αντιπολιτευτικές ομάδες μέσα στο Κόμμα. Το Μάρτιο του 1919, ο Λένιν ίδρυσε την 3η Κομμουνιστική Διεθνή (Κόμιντερν). Το Μάιο του 1922, άρρώστησε από σκλήρωση των αιμοφόρων αγγείων

του έγκεφάλου. Έχοντας μείνει ήμιπαράλυτος άπ' το Μάρτιο του 1923, πέρασε στις 21 Ιανουαρίου του 1924, στο Γκόρκη, κοντά στη Μόσχα. Η ταριχευμένη σωρός του, τοποθετήθηκε στο Μουσώλειο, που κτίστηκε ειδικά γι' αυτόν τον σκοπό στην Κόκκινη Πλατεία της Μόσχας.

ΠΕΤΡΙΤΣΕΝΚΟ. Στεπάν Μαξιμοβιτς. Γεννήθηκε το 1891 στην έπαρχία της Πολτάβας (Ουκρανία). Τέλειωσε τη δεύτερα δημοτικού. Δούλεψε σαν ύδραυλικός και το 1912 κατατάχτηκε στο ναυτικό. Από το 1918 υπηρέτησε στο θωρηκτό *Πετροαβλόβσκ* σαν σιτιστής. Το 1919, στη διάρκεια των μαζικών έγγραφών της «κομματικής βδομάδας» προσχώρησε

Ο Τρότσκι

στο ΚΚΡ (μπ). Την επόμενη χρονιά, μετά από ένα ταξίδι που έκανε στην Ουκρανία (Απρίλιος-Οκτώβριος 1921) παραιτήθηκε από το κόμμα, επηρεασμένος κατά πάσα πιθανότητα από το άγροτικό αναρχικό κίνημα του Μαχνό. Το Μάρτιο του 1921, οι εξεγερμένοι ναύτες της Κρουστάνδης τον εκλίξαν πρόεδρο της Προσωρ. Έπαναστατικής Έπιτροπής τους. Μετά τη συντριβή της εξεγέρσεως (18/3/21) ο Πετριτσένκο κατέφυγε μαζί με πολλούς άλλους στη Φινλανδία. Αργότερα, εντάχτηκε σε φιλοσοβιετικές οργανώσεις της Φινλανδίας. Το 1945, οι φινλανδοί τον απέλασαν στη Ρωσία. Πέρασε κάνα-δυό χρόνια αργότερα σ' ένα σοβιετικό στρατόπεδο συγκεντρώσεως.

ΤΡΟΤΣΚΙ (ΜΠΡΟΝΣΤΑ-ΙΒΝ το πραγματικό του όνομα) *Λεβ Νταβίτοβιτς.* Γεννήθηκε στις 7 Νοεμβρίου του 1879 στο χωριό Γιανόβκα, στην έπαρχία της Χερσώνας. Ο πατέρας του ήταν έβραϊος μικροκτηματίας. Το 1896 τελείωσε το γυμνάσιο του Νικολάγιεβ. Το 1897 ίδρυσε μαζί με άλλους στο Νικολάγιεβ την Έργατική Ένωση της Νοτίου Ρωσίας. Συνελήφθηκε τον Ιανουάριο του 1898 με άλλα μέλη της ομάδας του, εκτοπίστηκε στη Σιβηρία, δραπέτευσε (1902), έφτασε στο Λονδίνο, όπου συνεργάστηκε με το Λένιν, τον Πλε-

Μαχητή Ιβάνοβιτς Καλίιν

χάνοβ και το Μαρτόβ. Το 1903 πήρε μέρος στο 2ο Συνέδριο του ΡΣΔΕΚ, όπου προσχώρησε στους μενσεβίκους, αλλά τους εγκατέλειψε σύντομα και υποστήριξε «κιντρώες» θέσεις. Το Φεβρουάριο του 1905 γύρισε στη Ρωσία. Τον Οκτώβριο του ίδιου χρόνου, έλαβε ενεργό μέρος στην οργάνωση του άπεργιακού κινήματος στην Πετρούπολη, όπου και έγινε πρόεδρος του όκai Σοβιέτ των Έργατικών Αντιπροσώπων. Το Δεκέμβριο του 1905 συνελήφθη με άλλα μέλη του Σοβιέτ και ξαναδραπέτευσε και έφτασε στη Βιέννη. Έκει, εξέδωσε και διηύθυνε την εφημερίδα *Πράβντα* (1908-1912). Το 1915 έλαβε μέρος στη Συνδιάσκεψη του Τσίμριβαλντ, όπου υποστήριξε κιντρώες θέσεις. Έχοντας άπελαθή άπ' τη Γαλλία, έζησε ένα διάστημα στις ΗΠΑ. Μετά την Έπανάσταση του Φεβρουαρίου 1917, έπίστρεψε στην Πετρούπολη, όπου τάχτηκε με το μέρος των *μεζαργάτων* (κατά λίξη, αυτοί που βρίσκονται μεταξύ δύο περιοχών, δηλαδή έδω, άνάμεσα στους μπολσεβίκους και στους μενσεβίκους). Στο 6ο Συνέδριο του ΡΣΔΕΚ (μπ), που οι Έργασίες του κράτησαν άπό τις 26 'Ιουλίου ως τις 3 Αύγουστου 1917, προσχώρησε στους μπολσεβίκους, εκλέχτηκε μέλος της ΚΕ του ΡΣΔΕΚ (μπ) και λίγο

αργότερα πρόεδρος του Σοβιέτ των Έργατών και των φαντάρων της Πετρούπολης. Με την ιδιότητά του αυτή και έχοντας αναλάβει στο μεταξύ καθήκοντα προέδρου της Έπαναστατικής Στρατιωτικής Έπιτροπής, έπαιξε πρωτεύοντα ρόλο, στην κατάληψη της έξουσίας άπό τους μπολσεβίκους τον Οκτώβριο του 1917. Διορίστηκε Λαϊκός Κομισάριος έπί των Έξωτερικών στην πρώτη σοβιετική κυβέρνηση, παραιτήθηκε όμως και το Φεβρουάριο του 1918 ανέλαβε το Λαϊκό Κομμισαριάτο των Στρατιωτικών, και λίγο αργότερα διορίστηκε πρόεδρος του Έπαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου. Οργάνωσε τον Κάκκινo Στρατό, συμβάλλοντας έτσι στη νίκη των μπολσεβίκων κατά τον εμφύλιο πόλεμο. Το Μάρτιο του 1921 έστειλε στους ξεγεραμένους της Κρονστανδης ένα τηλεγράφο, ζητώντας τους να καταθέσουν άμέσως τα όπλα. Έχοντας αναλάβει και το Κομμισαριάτο των Ναυτικών κι έχοντας γίνει μέλος της ΚΕ και του ΠΓ του ΡΚΚ (μπ) κι αργότερα του ΚΚΣΕ (μπ) καθώς και μέλος της Έκτελεστικής Έπιτροπής της Κομμουνιστικής Διεθνούς, ο Τρότσκι, στη διαμάχη που ξέσπασε μετά το θάνατο του Λένιν (21 'Ιανουαρίου 1924), ήρθε σε σύγκρουση με το Στάλιν, ήττήθηκε και έχασε ένα ένα όλα τα αξιώματά του. Τον 'Ιανουάριο του 1925 άπαλλάχτηκε άπό τα καθήκοντα του Λαϊκού Κομμισαρίου, το φθι-

νόπωρο του 1926 διαγράφηκε άπό το ΠΓ, τον Οκτώβριο του 1927 άπό την ΚΕ και άπό την ΕΕ της Κομμουνιστικής Διεθνούς. Το Νοέμβριο του ίδιου χρόνου διαγράφηκε άπ' το Κόμμα και τον Άπρίλιο του 1928 έκτοπίστηκε στην Άλμα-Άτα. Το Φεβρουάριο του 1929 εξορίστηκε στην Τουρκία. Στο έξωτερικό, συνέχισε τον άγώνα του έναντίον του Στάλιν, ιδρύοντας την 4η Διεθνή. Πέθανε στις 20 Αύγουστου 1940 στο Μιξικό, δολοφονημένος άπό τον σταλινικό πράκτορα Ραμόν Μιραντέρ.

ΚΑΛΙΝΙΝ Μιχαήλ 'Ιβάνοβιτς. Γεννήθηκε στις 19/11/1875 στο χωριό Βιρχόβναγια Τρόιτσα, στην έπαρχια Τβίρ (σημερινή περιοχή Καλίνιν). Τέλειωσε το δημοτικό στο χωριό του (1889). Το 1893-1899 δούλεψε σαν τορναδόρος στην Πετρούπολη, όπου και προσχώρησε στο έπαναστατικό κίνημα, οργανώνοντας μαρξιστικές ομάδες, που συγχωνεύτηκαν με την Έκωση για την Άπελευθέρωση της Έργατικής Τάξης του Λένιν. Το 1899 συνελήφθη, έκτοπίστηκε στην Τυφλίδα, όπου και προσχώρησε στο ΡΣΔΕΚ. Έχοντας ξανασυνληφθή, φυλακιστή και έκτοπιστή πολλές φορές, πήγε παράνομα στην Πετρούπολη. Πήρε χάρη (Οκτώβριος 1905) και έτέθη έπικεφαλής της μπολσεβίκικης οργάνωσης στο έρ-

γοστάσιο Πουτιλοβ. Έχοντας διατελέσει μέλος της έπιτροπής πόλεως του ΡΣΔΕΚ στην Πετρούπολη (1906-1908) δούλεψε σαν έφαρμοστής στη Μόσχα (1908-1910). Το Σεπτέμβριο του 1910 συνελήφθη και έκτοπίστηκε στο χωριό του. Το 1911-12 δούλεψε σε ένα πολεμικό έργοστάσιο της Πετρούπολης. Το 1912, εξiléγη άναπληρωματικό μέλος της ΚΕ και μέλος του Ρωσικού Γραφείου. Συνεργάστηκε με την μπολσεβίκικη φράξια στην 4η Κρατική Δούμα. Το 1916 συνελήφθη κι ύστερα άπό ένα χρόνο φυλακή καταδικάστηκε σε έκτόπιση στην Άνατολική Σιβηρία, πέρασε όμως στην παρανομία και συνέχισε την κομματική του δουλειά στην Πετρούπολη. Έλαβε ενεργό μέρος στη Φεβρουαριανή Έπανάσταση του 1917. Μετά την Οκτωβριανή Έπανάσταση του 1917 εξiléγη μέλος του Δημοτικού Συμβουλίου της Πετρούπολης, που τον εξέλεξε δήμαρχο της πόλης. Το Μάρτιο του 1919, το 8ο Συνέδριο του ΡΚΚ (μπ) τον εξέλεξε μέλος της ΚΕ και πρόεδρο της Παρωσιακής Κεντρικής Έκτελεστικής Έπιτροπής των Σοβιέτ, δηλαδή πρόεδρο της Σοβιετικής Δημοκρατίας. Με την ιδιότητά του αυτή, πήγε στην Κρονστανδη και μιλώντας στη μεγάλη συγκέντρωση, που έγινε εκεί την 1η Μαρτίου 1921, προσπάθησε να πείσει τους ναυτες να παραιτηθούν άπό τις «άπαράδεκτες» δικδικήσεις τους (έκλογή των Σοβιέτ με έλεύθερη ψηφοφορία κτλ.). Το 1925 έξε-

λίξη μέλος του ΠΓ. Άπό τον 'Ιανουάριο του 1938 ως το Μάρτιο του 1946 διετέλεσε πρόεδρος του Προεδρείου του Άνωτάτου Σοβιέτ της ΕΣΣΔ και το Μάρτιο-Ίούνιο 1946 μέλος του ίδιου Προεδρείου. Πέθανε στις 3 'Ιουνίου 1946. Είναι θαμμένος στην Κάκκινη Πλατεία της Μόσχας.

ΖΙΝΟΒΙΕΒ (PANTOMYΛΣΚΗ) το πραγματικό του όνομα) *Γκεργκόρη Γιεβσίγεβιτς.* Γεννήθηκε το 1883 στην έπαρχια της Χερσώνας. Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο της Βέρνης. Το 1901 προσχώρησε στο ΡΣΔΕΚ και το 1903 στη φράξια των μπολσεβίκων. Το 1902 πήγε στην Έλβετία. Γύρισε το 1905 στη Ρωσία και διετέλεσε μέλος της Κομματικής Έπιτροπής της Πετρούπολης κι άπ' το 1907 μέλος της ΚΕ του ΡΣΔΕΚ. Το 1908 ξανάφυγε στ' έξωτερικό, όπου δούλεψε στις εφημερίδες του Κόμματος. Μετά τη Φεβρουαριανή Έπανάσταση του 1917, έπίστρεψε με το Λένιν και άλλους μπολσεβίκους στη Ρωσία. Στη διάρκεια της προετοιμασίας της Οκτωβριανής Έπανάστασης διετύπωσε δημοσία την άποψη, ότι ή ένοπλη εξέγερση ήταν πρόωρη. Μετά την κατάληψη της έξουσίας άπό τους μπολσεβίκους, έγινε πρόεδρος του Σοβιέτ της Πετρούπολης. Πιστεύοντας ότι έπρεπε να σχηματιστή μια κυβέρνηση συνασπισμού, παραιτήθηκε άπό την

ΚΕ του Κόμματος (16 Νοεμβρίου 1917), όταν ή ΚΕ πήρε αντίθετη άπόφαση. Σε λίγες μέρες, έπανήλθε στην ΚΕ. Άπό το 1919 ως το 1926 διετέλεσε πρόεδρος της Έκτελεστικής Έπιτροπής της Κόμιντερν. Στη διάρκεια της εξέγερσης της Κρονστανδης (Μάρτιος 1921) ήταν πρόεδρος του Σοβιέτ της Πετρούπολης και Πρόεδρος της Έπιτροπής Άμύνης στην ίδια πόλη. Όταν άρρώσθησε ο Λένιν (1922) και πέρασε στην τρώικα Στάλιν, Ζινόβιεβ και Λίβ Μπορίσοβιτς Κάμινεβ. Το 1923-24 με τη βοήθεια του μηχανισμού του Κόμματος, ή τρώικα προετοίμασε και διεξήγαγε την έκστρατεία έναντίον του Τρότσκι και των όπαδών του. Το 1925, ο Ζινόβιεβ εξiléγη μέλος του ΠΓ του ΚΚΣΕ (μπ). Την ίδια χρονιά, όντας άκόμα πρόεδρος του Σοβιέτ του Λένινγκραντ, ήγήθηκε της λεγόμενης «Άντιπολιτεύσιως του Λένινγκραντ». Το 1926, συμμάχησε με τον Τρότσκι. Τον 'Ιούνιο του 1926 διαγράφηκε άπό το ΠΓ και το Νοέμβριο του 1927 άπ' το Κόμμα. Το 1928 έκανε την αυτοκριτική του, ξανάγινε δεκτός στο Κόμμα, αλλά το 1932 ξαναδιαγράφηκε και έκτοπίστηκε άπ' τη Μόσχα, με την κατηγορία ότι υπήρξε μέλος της άντεπαναστατικής ομάδας του Ρούτιν. Το Μάρτιο του 1933 έστειλε μια

έπιστολή ύμολογώντας τα λάθη και τις αντικομματικές ενέργειές του. Ξανάγινε μέλος του Κόμματος, αλλά τον Ιανουάριο του 1935, καταδικάστηκε σί δέκα χρόνια φυλακή, σάν ένας από τους ηγέτες του Μοσχοβίτικου Κέντρου, που ανέπτυξε παράνομη αντιπασαυατική δράση. Τόν Αύγουστο του 1936, καταδικάστηκε σί θάνατο στή δίκη του τροτσκιτικοζινοβιεβικού Τρομοκρατικού Κέντρου, μέ τήν κατηγορία ότι υπήρξε ένας από τους οργανωτές του παραπάνω Κέντρου, που είχε σκοπό νά δολοφονήσει στέλεχη τής σοβιετικής κυβερνήσεως και του ΚΚΣΕ (μπ). Εκτελέστηκε στίς 25 Αύγουστου 1936.

ΠΙΑΤΑΚΟΒ, Γκεόργκη Λεονίντοβιτς. Γενήθηκε τό 1890. Ήταν γιός μηχανικού. Έσπούδαε στό Πανεπιστήμιο τής Πετρούπολεως. Τό 1905, συνδέθηκε μέ φοιτητικούς επαναστατικούς κύκλους και τάχτηκε στήν άρχή μέ τό μέρος τών αναρχικών. Τό 1910 προσχώρησε στούς μαρξιστίς και δούλεψε στή σοσιαλδημοκρατική όργανωση. Στά τέλη τής ίδιας χρονιάς, απέβλήθηκε από τό Πανεπιστήμιο και έκτοπίστηκε. Έχοντας φτάσει μέσω Ιαπωνίας στή Βέρνη, έλαβε μέρος

στήν εκεί Συνδιάσκεψη του ΡΣΔΕΚ (μπ) τό 1914. Μετά τή Φεβρουαριανή Έπανάσταση τή 1917, έγινε πρόεδρος τής Έπιτροπής Πόλεως του ΡΣΔΕΚ (μπ) στό Κίεβο. Μετά τήν Όκτωβριανή Έπανάσταση του 1917, διορίστηκε κομμισάριος τής κρατικής Τραπεζής (Γκοσμπάνκ). Χρημάτισε πρόεδρος τής Προσωρινής Κυβερνήσεως τών Έργατών και Άγροτών στήν Ούκρανία (Δεκέμβριος 1918), μέλος του Έπαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου τής 13ης Στρατιάς (1919) και κομμισάριος τής Στρατιωτικής Άκαδημίας (1920). Τό Μάρτιο του 1921, όντας αντιπρόσωπος στό 10ο Συνέδριο του Κόμματος, προσφέρθηκε νά πολέμηση έθελοντικά έναντιον τών εξεγερμένων τής Κρονστανδης. Στή διεμάχη, που ξέσπασε στό ίδιο Συνέδριο σχετικά μέ τό «συνδικαλιστικό ζήτημα», τάχτηκε μέ τό μέρος του Τρότσκι. Τό 1923 διορίστηκε αντιπρόεδρος του Άνωτάτου Οικονομικού Συμβουλίου τής ΕΣΣΔ. Στό 12ο Συνέδριο, εξελέγη μέλος τής ΚΕ του ΚΚΣΕ (μπ). Τό 1927, τό 15ο Συνέδριο τόν διέγραψε από μέλος του Κόμματος λόγω τών «τροτσκιστικόν του συμπαθειών». Έκανε τήν αυτοκριτική του και ξανάγινε δεκτός στό Κόμμα τό Σεπτέμβριο του 1929. Έχοντας διατελέσει μέλος του Συμβουλίου Έργασίας και Άμύνης (1930), πρόεδρος τής Παινωσιακής Όμοσπονδίας τών Χημικών Βιομηχανιών (1931) και βοηθός Λαϊκού Κομμισαρίου τής Βαριάς

Βιομηχανίας (1933-34), διαγράφηκε και πάλι άπ' τό Κόμμα τό 1936. Καταδικάστηκε σί θάνατο από τό Άνωτάτο Δικαστήριο τής ΕΣΣΔ γιά τήν «αντικομματική και αντισοβιετική του δράση», και έκτελέστηκε τόν Ιανουάριο του 1937.

ΤΟΥΧΑΤΣΕΒΣΚΗ, Μιχαήλ Νικολάγιεβιτς. Γενήθηκε στίς 3 Φεβρουαρίου 1893, στό κτήμα του πατέρα του, στήν πε-

Μ. Τουχατσεβσκη

ριοχή του Σβολένσκ. Ή μητέρα του ήταν άγρότισσα. Τό 1914 τέλειωσε τό Στρατιωτικό Κολλέγιο Άλεξαντριάνσκη. Τό 1914-1915 πολέμησε σάν αξιωματικός τής αυτοκρατορικής φρουράς, συνιλήφτηκε αιχμάλωτος από τους γερμανούς, δραπέτευσε και γύρισε στή Ρωσία (1917). Στίς 5 Άπριλίου 1918, προσχώρησε στόν Κόκκινο Στρατό. Στίς 26 Ιουνίου 1918 διορίστηκε Διοικητής τής 1ης Έπαναστατικής Στρατιάς στό Άνατολικό Μέτωπο. Ή στρατιά του, πολέμοντας τους λευκοφρουρούς και τους τσεχοσλοβάκους, κατέλαβε τόν Αύγουστο του 1918 τό Σμπόρακ, τή Συζράν, τή Σαμάρα και τό Μπελεμπέι. Έχοντας χρηματίσει διοικητής του Νοτίου Μετώπου (Δεκ. 1918-Ιαν. 1919) και διοικητής τής 8ης Στρατιάς στό ίδιο Μέτωπο (Ιαν.-Μάρτιος 1919), διορίστηκε στίς 23 Μαρτίου 1919 διοικητής τής 5ης Στρατιάς στό Άνατολικό Μέτωπο, όπου πολέμησε έναντιον τών στρατευμάτων του ναυάρχου Κολτσάκ και κατέλαβε τίς πόλεις Μπουγκουρουσλάν, Ζιατοούστ και Όμακ. Έχοντας διοριστεί διοικητής του Καυκασιανού Μετώπου (31 Ιαν. 1920) ανάγκασε τά στρατεύματα του στρατηγού Ντενίκιν νά υποχωρήσουν άτάκτως στόν Άπριλίου 1920 διορίστηκε διοικητής του Δυτικού Μετώπου, πολέμησε έναντιον τών Πολωνικών στρατευμάτων, έφτασε στά πρόθυρα τής Βαρσοβίας, μά αναγκάστηκε νά υποχω-

ρήση. Στίς 5 Μαρτίου 1921 διορίστηκε διοικητής τής 7ης Στρατιάς, παραμένοντας ταυτόχρονα διοικητής του Δυτικού Μετώπου. Μέ τήν ιδιότητά του αυτή, προσυπέγραψε τό τελεσίγραφο, που έστειλε ό Τρότσκι στούς εξεγερμένους τής Κρονστανδης, εξεπόνησε τά σχέδια επήθεσεως έναντιον τους και είχε τό γενικό πρόσταγμα στίς επιχειρήσεις, που κατέληξαν στήν εξ έφόδου κατάληψη του φρουρίου (17 Μαρτίου 1921). Τόν Άπριλιο του 1921 διορίστηκε διοικητής τής επαρχίας Ταμπόβ, όπου και συνέτριψε τήν εξέγερση του Άντόναβ (Μάιος 1921). Κατόπιν, χρημάτισε διοικητής τής Στρατιωτικής Άκαδημίας του Κόκκινου Στρατού (5 Αύγ. 1921-24 Ιανουαρίου 1922) και διοικητής του Δυτικού Μετώπου (24 Ιαν. 1922 - 1 Άπριλίου 1924). Ταυτόχρονα έγινε μέλος τής ΚΕ του ΚΚ (μπ) τής Λευκορωσίας. Άπό τήν 1η Άπριλίου 1924 ως τίς 17 Φεβρουαρίου 1925, υπηρέτησε σάν ύπαρχηγός του Έπιτελείου του Κόκκινου Στρατού. Έχοντας χρηματίσει διοικητής τής Δυτικής Στρατιωτικής Περιοχής (17 Φεβρουαρίου-13 Νοεμβρίου 1925), άρχηγός του Γενικού Έπιτελείου του Κόκκινου Στρατού (13 Νοεμβρίου 1925-5 Μαΐου 1928), διοικητής τής στρατιωτικής περιοχής του Λένινγκραντ (5 Μαΐου 1928-19 Ιουνίου 1931), αντιπρόεδρος του Έπαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου τής ΕΣΣΔ (19 Ιουνίου 1931-21 Ιουνίου 1934), διορίστηκε στίς

21 Ιουνίου 1934 δεύτερος βοηθός του Λαϊκού Έπιτροπού Άμύνης. Τό 1935 προβιβάστηκε σί στρατάρχη. Τό Φεβρουάριο του 1936 επισκέφτηκε τήν Άγγλία και τήν Γαλλία. Άπ' τίς 9 Άπριλίου 1936 ως τίς 11 Μαΐου 1937, χρημάτισε πρώτος βοηθός του Λαϊκού Έπιτροπού Άμύνης. Στίς 11 Μαΐου 1937 διορίστηκε διοικητής τής στρατιωτικής περιοχής του Βόλγα. Στό μεταξύ, υπήρξε αναπληρωματικό μέλος τής ΚΕ του ΚΚΣΕ (1934-1937). Στίς 26 Μαΐου 1937, συν-

Σ.Σ. Κάμενεβ

ελήφθηκε στο Κούμπιτσιβ από όργανα της Κρατικής Ασφαλείας. Στις 11 'Ιουλίου 1937, δικάστηκε κακίσιμων των θυρών από το ειδικό τμήμα του 'Ανωτάτου Δικαστηρίου της ΕΣΣΔ. Καταδικάστηκε οί θάνατο, όπως και οι συγκατηγορούμενοί του Γιακίρ, Ουμπέρβιτς και άλλοι στρατιωτικοί διοικητές. 'Εκτελέστηκε τη νύχτα της 11ης προς τη 12η 'Ιουλίου 1937. 'Η μητέρα του, η αδελφή του Σοφία, οι αδελφοί του Νικολάι και 'Αλεξάντρ, εκτελέστηκαν επίσης. 'Αποκαταστάθηκε μετά θάνατο.

ΚΑΜΕΝΕΒ, Σεργκέι Σεργκέγιεβιτς. Γεννήθηκε το 1881 στο Κίβνο. Γιος στρατιωτικού μηχανικού. Το 1900 άφοιτησε από τη Στρατιωτική Σχολή και το 1907 από την 'Ακαδημία του Γενικού 'Επιτελείου. 'Υπηρέτησε στο επιτελείο της στρατιωτικής περιοχής της Βόλνας ως το 1914 κι ύστερα έγινε αρχηγός του επιτελείου της 1ης στρατιάς (1916-17) και της 3ης Στρατιάς (1917-18). Τον 'Απρίλιο του 1918, προσχώρησε στον Κόκκινο Στρατό. 'Απ' το Σεπτέμβριο του 1918 ως τον 'Ιούλιο του 1919 χρημάτισε διοικητής του 'Ανατολικού Μετώπου. Τήν άνοιξη του 1919 έπιεργάστηκε το σχέδιο επίθεσης εναντίον του

ναυάρχου Κολτσάκ και στα τέλη της ίδιας χρονιάς, μελέτησε και έξετέλεσε τα σχέδια των έπιχειρήσεων εναντίον του στρατηγού Ντενίκιν. 'Απ' τις 8 'Ιουλίου 1919 ως τον 'Απρίλιο του 1924 χρημάτισε άνωτάτος διοικητής των στρατιωτικών δυνάμεων της ΣΟΣΔΡ και με τήν ιδιότητά του αυτή προσυπέγραψε το τελεσίγραφο, που έστειλε ο Τρότσκι στους ξεγεγυμένους κροιστανδιώτες στις 5 Μαρτίου 1921. 'Επιθεωρητής του Κόκκινου Στρατού ('Απρίλιος 1924 - Νοέμβριος 1925) και αρχηγός ταυτόχρονα του Γενικού 'Επιτελείου του Κόκκινου Στρατού από τον 'Ιανουάριο του 1925, διορίστηκε αρχιπρωθυπουργός του Κόκκινου Στρατού (Νοέμβριος 1925-Αύγουστος 1926) και από τις 20 Μαΐου 1927 έγινε βοηθός του Λαϊκού Κομμισαρίου των Στρατιωτικών και των Ναυτικών 'Υποθέσεων καθώς και πρόεδρος του Στρατιωτικού 'Επαναστατικού Συμβουλίου της ΕΣΣΔ. Τον 'Ιούλιο του 1934 ανέλαβε τη Γενική Διεύθυνση της 'Αντιαεροπορικής 'Αμύνης. Πίθανε στις 25 Αύγουστου 1936 από καρδιοπάθεια. 'Η τέφρα του έντοιχίστηκε στο τέλχος του Κρεμλίνου. Το 1937 ή σποδός του αφαιρέθηκε απ' το τέλχος του Κρεμλίνου και το όνομά του διαγράφηκε από τα σοβιετικά άρχεία. 'Αποκαταστάθηκε μετά το 20ό Συνέδριο του ΚΚΣΕ.

ΒΟΡΟΣΙΛΟΒ, Κλίμεντ Γεφρέμοβιτς. Γεννήθηκε το 1881 στην Ούκρανία. Δούλεψε σαν έργάτης μεταλλουργός και το 1903 προσχώρησε στο ΡΣΔΕΚ (μπ.). 'Ελαβε μέρος στην έπανάσταση του 1905-1907. Το 1917, έγινε πρόεδρος του Σοβιέτ του Λουγκάνσκ. Στόν εμφύλιο πόλεμο, ανέλαβε τη διοίκηση του μετώπου του Τσαρίτσιν (άργότερα Στάλινγκραντ, σήμερα Βόλγκογκραντ). Το 1921, ήταν ένας απ' τους αντιπροσώπους του 10ου Συνεδρίου του Κόμματος, που προσφέρθηκαν έθελοντικά να πολεμήσουν εναντίον των ξεγεγυμένων της Κροιστάνδης. 'Από το 1925 ως το 1934 χρημάτισε Λαϊκός Κομμισαρίου των

Κλ. Βοροσίλοβ

Ναυτικών κι άργότερα της 'Αμύνης (1934-1940). Στρατάρχης από το 1935, ανέλαβε τη διοίκηση του Βορείου Μετώπου το 1941. Μετά τον πόλεμο, διορίστηκε αντιπρόεδρος του 'Υπουργικού Συμβουλίου (1946-1953) και κατόπιν πρόεδρος του Προεδρείου του 'Ανωτάτου Σοβιέτ. Πίθανε στη Μόσχα το 1969.

ΝΤΥΜΠΕΝΚΟ, Πάβελ Γεφίμοβιτς. Γεννήθηκε στις 16 Φεβρουαρίου 1889 στην Ούκρανία, στο χωριό Λιουντκόβ της έπαρχίας του Τσερνίκοβ. Γιος χωρικού. Δούλεψε σαν έργάτης γής και το 1912 κατατάχτηκε στο Ναυτικό. Μετά την έπανάσταση του Φεβρουαρίου 1917, οι ναύτες του στόλου της Βαλτικής τήν εκλέξανε πρόεδρο του Σοβιέτ τους. Τον 'Ιούλιο του 1917 πήρε μέρος στις μαχητικές διαδηλώσεις που έγιναν στην Πετρούπολη, συνελήφθη και φυλακίστηκε. 'Απολύθηκε ύστερα από δυο μήνες κατ' άπαιτηση των έπαναστατημένων ναυτών και ξανάγινε πρόεδρος του ναυτικού Σοβιέτ της Βαλτικής. Προήδρευσε στο 2ο Συνέδριο των ναυτών της Βαλτικής. Κατά τήν 'Οκτωβριανή 'Επανάσταση του 1917 ήταν έπιεφαλής των ναυτικών άγχημάτων και των πλοίων, που στάλθηκαν στην Πετρούπολη για να ύποστηρίζουν τους μπολσεβίκους. Στα τέλη Φεβρουαρίου 1918, έχοντας άνα-

λάβει τήν διοίκηση ενός τμήματος χιλίων ναυτών, πήγε στη Νάρβα να πολεμήσει τους γερμανούς, αλλά οι άναρχίζοντες ναύτες άνήθησαν να πολεμήσουν και έγκατέλειψαν τη Νάρβα και το Γιάμπουργκ. 'Ο Ντυμπέσκο μετά άπ' αυτήν τήν άποτυχία, πέρασε από ναυτοδικείο, άπαλλάχτηκε όμως και έπέστρεψε στην Ούκρανία, όπου δούλεψε στις παράνομες οργανώσεις εναντίον των έθνικιστών ούκρανών και των γερμανών. Το φθινόπωρο του 1918 συνελήφθη στη Σεβαστούπολη. Λίγο άργότερα, ή Σοβιετική Κυβέρνηση τον άντάλλαξε με αίχμαλώτους γερμανούς άξιωματικούς. Το 1919, ή μεραρχία του εισέβαλε στο Τσαρίτσιν (άργότερα Στάλινγκραντ, νύν Βόλγκογκραντ), που είχε καταλάβει ο τσαρικός στρατηγός Ντενίκιν. Το 1921 άποσπάστηκε από τη Στρατιωτική 'Ακαδημία, όπου σπούδαζε και διορίστηκε διοικητής μιάς από τις μεραρχίες, που πήραν μέρος στην καταστολή της ξεγεγυρωμένης Κροιστάνδης. 'Εχοντας διοριστή διοικητής της 51ης μεραρχίας πεζικού του Περσκόπ, συνέβαλε στη συντριβή της ξεγεγυρωμένης του 'Αντόνοβ, στην έπαρχία Ταμπόβ. Το 1922 άποφοίτησε από τη Στρατιωτική 'Ακαδημία. 'Εχοντας διοικήσει διάφορα τμήματα στρατού (1922-1928) κι έχοντας χρημάτισε στρατιωτικός διοικητής στην Κεντρική 'Ασία και στην περιοχή του Βόλγα, καθώς και μέλος του Στρατιωτικού Συμβουλίου της ΕΣΣΔ, διορίστηκε το 1937 στρατιωτικός

διοικητής του Λένινγκραντ. Τήν ίδια χρονιά, σαν μέλος του 'Εκτάκτου Στρατοδικείου, δίκασε και καταδίκασε το στρατόρχη Τουχατσέβσκη και άλλους άνωτερους άξιωματικούς. Συνελήφθη από όργανα του 'Ευκαθεντί στα τέλη του 1937 και τουφεκίστηκε στις 28 'Ιουλίου 1938. 'Αποκαταστάθηκε μετά θάνατο.

ΜΠΟΥΜΠΝΟΒ, 'Αντρέι Σεργκέγιεβιτς Γεννήθηκε στις 23 Μαρτίου 1883 στο 'Ιβάνοβο-Βοζνεσίεσκ. 'Εχοντας σπουδάσει στο Γεωπονικό 'Ινστιτούτο της Μόσχας, προσχώρησε το 1905 στο ΡΣΔΕΚ (μπ), πήρε μέρος στο 4ο και 5ο Συνέδριο του Κόμματος (1906-1907). Το 1912 εκλέχτηκε αναπληρωματικό μέλος της ΚΕ. Μετά τήν έπανάσταση του Φεβρουαρίου 1917, έγινε μέλος του γραφείου περιοχής της Μόσχας και εκλέχτηκε τακτικό

Η. Ντυμπέσκο

μέλος της ΚΕ από το 6ο Συνέδριο. Τον Οκτώβριο του 1917, εκλέχθηκε μέλος του ΠΓ και της Στρατιωτικής Έπιτροπής, που καθοδήγησε την ένοπλη μπολσεβίκικη εξέγερση στην Πετρούπολη. Το 1918 προσχώρησε στους « κομμουνιστές της άριστερας». Το 1919 πήρε μέρος στον εμφύλιο πόλεμο, σαν μέλος του Στρατιωτικού Έπαναστατικού Συμβουλίου της 14ης Στρατιάς, που έδωσε μάχες στην Ουκρανία. Το 1920 δούλεψε στη διεύθυνση ύφαντουργιών της Μόσχας. Την ίδια χρονιά προσχώρησε στην αντιπολιτευτική ομάδα των όπαδών του δημοκρατικού συγκαντρωτισμού. Το 1921, υπήρξε ένας από τους διοικητές των μονάδων, που συνέτριψαν την εξέγερση της Κρονστάνδης. Το 1922-1923 χρημάτισε μέλος του Στρατιωτικού Έπαναστατικού Συμβουλίου και τοποθετήθηκε στη στρατιωτική περιοχή του βορείου Καυκάσου. Το 1923, προσχώρησε στην ομάδα του Τρότσκι, ύστερα όμως απέχωρησε από την αντιπολίτευση. Το 1924 έγινε μέλος του οργανωτικού Γραφείου της ΚΕ. Το 1925 εκλέχθηκε γραμματέας της ΚΕ και από το 1929 ως το 1937 χρημάτισε Λαϊκός κομμισάριος - Παιδείας της ΣΟΣΔΡ. Συνελήφθηκε από όργανα της Κρατικής Ασφαλείας. Πέθανε στις 12

Ιανουαρίου 1940. Άποκαταστάθηκε μετά θάνατο.

ΣΕΝΤΙΑΚΙΝ, Άλεξάντρ Ίγκνάτιεβιτς. Γεννήθηκε το 1893. Μέλος του ΚΚ από το 1917. Στόν εμφύλιο πόλεμο, χρημάτισε κομμισάριος και διοικητής συντάγματος, ταξιαρχίας, μεραρχίας κι ύστερα διοικητής του φρουρίου της Κρονστάνδης και της οχυρωμένης περιοχής της Πετροπόλεως. Έλαβε μέρος στην καταστολή της εξέγερσης της Κρονστάνδης, διοικώντας την ομάδα του Νότου. Μετά τον εμφύλιο πόλεμο διορίστηκε διοικητής της 5ης στρατιάς κι άργότερα διοικητής της στρατιωτικής περιοχής του Βόλγα. Συνελήφθηκε από όργανα της Κρατικής Ασφαλείας. Πέθανε στη φυλακή το 1937.

ΚΑΖΑΝΣΚΗ, Γιεβγκένι Σεργκέγιεβιτς. Γεννήθηκε στις 21 Ιανουαρίου 1896, στο χωριό Ναρούσκιο, της επαρχίας του Όρελ. Γιος Ιερέα. Το 1912 τέλειωσε το Θεολογικό Σεμινάριο του Όρελ κι ύστερα σπούδασε ένα χρόνο στην Πολυτεχνική Σχολή του Κιέβου. Το 1913 κατατάχθηκε στον τσαρικό στρατό. Μέλος του ΚΚ από το 1917. Το 1918, όντας λοχαγός, προσχώρησε στον Κόκκινο Στρατό. Το 1919-1920, πολέμησε σαν διοικητής παρτιζάνικων τμημάτων στις άκτες της Μαύρης Θάλασσας, πίσω από τις γραμμές των τσαρικών και τελικά

άνελαβε στην ίδια περιοχή τη διοίκηση της «Πράσινης» στρατιάς των παρτιζάνων. Το 1921 πήρε μέρος στην καταστολή της άνταρσίας της Κρονστάνδης διοικώντας την ομάδα του Βορρά. Το 1924 άπεφοίτησε από τη Στρατιωτική Άκαδημία του Κόκκινου Στρατού. Διορίστηκε κομμισάριος και διοικητής της Σχολής Πεζικού «Σχλιάνσκη» στην Πετρούπολη (1924-1925) κι ύστερα διοικητής μεραρχιών στο Τουρκιστάν και στον Καύκασο (1925-1931). Ός το 1936 χρημάτισε ανώτερο στέλεχος στη διεύθυνση των στρατιωτικών σχολών. Υπήρξε ταυτόχρονα μέλος του Στρατιωτικού Συμβουλίου από το 1934 ως το 1936, όποτε και διορίστηκε διοικητής του 5ου Σώματος Στρατού. Το 1937 συνελήφθηκε από όργανα του Ένκαβεντί. Πέθανε στη φυλακή στις 26 Σεπτεμβρίου 1937. Άποκαταστάθηκε μετά θάνατο.

ΚΟΥΖΜΙΝ, Ν.Γ. Γεννήθηκε το 1883. Μέλος του ΚΚ από το 1903. Το 1917-1918 χρημάτισε κομμισάριος του Νοτιοδυτικού Μετώπου κι ύστερα μέλος των Έπαναστατικών Στρατιωτικών Συμβουλίων της 3ης και της 6ης Στρατιάς. Όταν ξέσπασε η εξέγερση της Κρονστάνδης (Μάρτιος 1921), ήταν στρατιωτικός κομμισάριος του Στόλου της Βαλτικής. Χρημάτισε διοικητής της 12ης Στρατιάς, ύποδιοικητής του Στόλου της Βαλτικής και το 1925-1934 υπη-

ρέτησε σε στρατιωτικές μονάδες του Τουρκιστάν και της Σιβηρίας. Άργότερα, τοποθετήθηκε σε διπλωματικές, διοικητικές και κομματικές θέσεις. Συνελήφθηκε από όργανα της Κρατικής Ασφαλείας. Πέθανε το 1939 στη φυλακή.

ΦΕΝΤΚΟ, Ίβάν Φιόντοροβιτς. Γεννήθηκε στις 24 Ιουνίου 1897, στο χωριό Χυίλοβ, στην περιοχή της Πολτάβας. Γιος κοζάκου του Ζαπορόζιε. Τέλειωσε τη σχολή των υπαξιωματικών του Κιέβου (1917) και τη Στρατιωτική Άκαδημία του Κόκκινου Στρατού (1922). Έλαβε μέρος στην Όκτωβριανή Έπανάσταση του 1917 στη Θεοδοσία. Το 1921, όντας σπουδαστής της Στρατιωτικής Άκαδημίας και διοικητής μιας ταξιαρχίας εύελπιδων, πολέμησε εναντίον των εξεγερμένων της Κρονστάνδης. Άργότερα, διοκόντας ένα στρατιωτικό τομέα, συνέβαλε στη συντριβή της άνταρσίας του Άντόνοβ, στην επαρχία του Ταμπόφ. Το 1924-1925 πολέμησε εναντίον των μαπαμάκων. Διετέλεσε άναπληρωματικό μέλος της ΚΕ του ΚΚ του Ούζμπεκιστάν και το 1937-1938 μέλος της ΚΕ του ΚΚ Ουκρανίας, όπου έκτελούσε ταυτόχρονα και καθήκοντα διοικητού της στρατιωτικής περιφέρειας του Κιέβου. Το 1938, διορίστηκε βοηθός του Λαϊκού Κομμισάριου Άμύνης και μέλος του Άνωτάτου Στρατιωτικού Συμβουλίου. Την

ίδια χρονιά, συνελήφθηκε από όργανα του Ένκαβεντί. Πέθανε στη φυλακή στις 26 Φεβρουαρίου 1939. Άποκαταστάθηκε μετά θάνατο.

ΠΟΥΤΝΑ, Βίτοβτ Καζιμίροβιτς. Γεννήθηκε στις 24 Ιουλίου 1893, στο χωριό Ματσάκοντς, στη λιθουανική επαρχία της Βίλνας. Γιος χωρικού. Τέλειωσε την έμπορική σχολή στη Ρίγα και τη σχολή ύπαξιωματικών (1917). Το 1915 κατετάχθηκε στο ρωσικό στρατό, πολέμησε στο μέτωπο, όπου και έπαθε δηλητηρίαση από τα άσφυζιόγωνα. Έχοντας προβιβάσει σε λοχαγό, άρχισε να κάνει προπαγάνδα υπέρ των μπολσεβίκων ανάμεσα στους φαντάρους της 12ης Στρατιάς. Το Άπρίλιο του 1918 προσχώρησε στον Κόκκινο Στρατό. Από το Σεπτέμβριο του 1918 ως το Μάιο του 1919 χρημάτισε κομμισάριος του 1ου Συντάγματος του Σμολίνσκ στο Άνατολικό Μέτωπο. Από το Δεκέμβριο του 1919 ανέλαβε τη Διοίκηση της 27ης Μεραρχίας Πεζικού του Όμακ, που έπαιξε σημαντικό ρόλο στις νικηφόρες επιχειρήσεις εναντίον του ναυάρχου Κολτσάκ. Το 1920, πολέμησε στο σοβιετοπολωνικό μέτωπο. Το 1921 συνέβαλε στη συντριβή της εξέγερσης της Κρονστάνδης. Χρημάτισε διοικητής και κομμισάριος της 2ης Σχολής Πεζικού στη Μόσχα (1923 - 1924), στρατιωτικός σύμβουλος στην Κίνα (1925),

διευθυντής στρατιωτικών σχολών (1925-1927), διοικητής του 6ου και του 2ου Σώματος Πεζικού (1927), στρατιωτικός άκόλουθος στην Άσπυνία (1927), στη Φινλανδία (1928), στη Γερμανία (1929-1931), διοικητής και κομμισάριος των Σωμάτων Πεζικού στην Άπω Άνατολή (1931-1934), στρατιωτικός άκόλουθος στη Μ. Βρεταννία (1934-1936). Το 1936 συνελήφθηκε από όργανα του Ένκαβεντί. Στις 11 Ιουνίου 1937 καταδικάστηκε σε θάνατο μαζί με το στρατάρχη Τουχατσιβσκη και άλλους, από το Ειδικό Τμήμα του Άνωτάτου Δικαστηρίου της ΕΣΣΔ. Έκτελέστηκε στις 12 Ιουνίου 1937. Άποκαταστάθηκε μετά θάνατο.

ΛΑΣΕΒΙΤΣ, Μιχαήλ Μιχαήλοβιτς. Γεννήθηκε το 1884. Μέλος του ΡΣΔΕΚ από το 1901. Μετά την Έπανάσταση του Φεβρουαρίου 1917, χρημάτισε γραμματέας και άργότερα πρόεδρος της μπολσεβίκικης φράξιας στο Σοβιέτ της Πετροπόλεως. Στόν εμφύλιο πόλεμο, ήταν μέλος του Έπαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου. Λίγες μέρες πριν ξησπάση η εξέγερση της Κρονστάνδης, διορίστηκε μέλος της Έπιτροπής Άμύνης της Πετροπόλεως. Μετά τον εμφύλιο πόλεμο, χρημάτισε πρόεδρος της Έπανα-

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

στατικής 'Επιτροπής στη Σιβηρία. Τό 1925 προσχώρησε στη λεγόμενη αντιπολίτευση του Λένινγκραντ, σύντομα όμως την εγκατέλειψε και έκανε την αυτοκριτική του. Στό 7ο, 12ο και 13ο Συνέδριο του Κόμματος εξελέγη αναπληρωματικό μέλος της ΚΕ του ΚΚΣΕ. Τόν 'Ιανουάριο του 1926 διαγράφτηκε από αναπληρωματικό μέλος της ΚΕ. Τό 15ο Συνέδριο τόν διέγραψε από τό Κόμμα, μέ τήν κατηγορία ότι ανήκει στην τροτσκιστική αντιπολίτευση. 'Αργότερα, ξαναπάχτησε τήν κομματική του ταυτότητα. Πέθανε τό 1928.

ΑΒΡΟΒ, Νημίτρι, Νικολάγιεβιτς. Γεννήθηκε τό 1890. Στή διάρκεια του πρώτου παγκοσμίου πολέμου ήταν ύπαξιωματικός του Ρωσικού Στρατού. Μετά τήν 'Οκτωβριανή 'Επανάσταση προσχώρησε στους μπολσεβίκους, χρημάτισε κομμισάριος της 1ης Στρατιάς και πολέμησε στό 'Ανατολικό Μέτωπο (1918). 'Αργότερα διορίστηκε διοικητής τών οχυρωμένων περιοχών του Καζάν και του Κούσκ. Τό 1919, ανέλαβε τή διοίκηση της οχυρωμένης περιοχής της Πετρούπολης. 'Οντας διοικητής της στρατιωτικής περιοχής της Πετρούπολης (1920-1921) και μέλος της 'Επιτροπής 'Αμύνης στην ίδια πόλη, συνέβαλε στη συντριβή

των εξεγερμένων της Κρονστάνης. Πέθανε τό 1922. Είναι θαμμένος στό Πεδίο του 'Αρεως, στό Λένινγκραντ.

ΖΑΤΟΝΣΚΗ, Βλαντίμιρ Πετρόβιτς. Γεννήθηκε στις 8 Αυγούστου 1888, στό χωριό Λυσίτς, στην έπαρχία του Ποντόλ. Γιος δημοτικού υπαλλήλου. Τό 1912 τέλειωσε τό Πανεπιστήμιο του Κίβου και έδωσε φυσική στό Πολυτεχνικό 'Ινστιτούτο της ίδιας πόλεως. Τό 1905 προσχώρησε στό ΡΣΔΕΚ και τάχτηκε μέ τό μέρος των μενσεβίκων. Συνελήφτηκε πολλές φορές από τήν τσαρική αστυνομία. Τό Μάρτιο του 1917 προσχώρησε στους μπολσεβίκους. Κατά τήν 'Οκτωβριανή 'Επανάσταση, χρημάτισε μέλος της 'Επαναστατικής 'Επιτροπής του Κίβου και τό Νοέμβριο του 1917 έγινε πρόεδρος της. Διετέλεσε Λαϊκός Κομμισάριος Παιδείας στην Ούκρανία (1919), μέλος του 'Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου στό Νότιο Μέτωπο, καθώς και μέλος της Πανουκρανικής 'Επαναστατικής 'Επιτροπής (1919-1920). Τό Μάρτιο του 1921, όντας αντιπρόσωπος στό 10ο Συνέδριο του Κόμματος, προσφέρθηκε νά πολεμήσει έθελοντικά έναντι των εξεγερμένων της Κρονστάνης. Τό 1923 ανέλαβε και πάλι τό Λαϊκό Κομμισσαριάτο Παιδείας στην Ούκρανία. Έχοντας υπηρετήσει σε άνώτατες θέσεις του Κόκκινου

Στρατού (1924-1926) κι έχοντας χρηματίσει πρόεδρος της Κεντρικής 'Επιτροπής 'Ελέγχου του ΚΚ Ούκρανίας (1927-1933), ξανάγινε Λαϊκός Κομμισάριος Παιδείας στην Ούκρανία (1933-1938). Τό 17ο Συνέδριο του Κόμματος, τόν εξέλεξε αναπληρωματικό μέλος της ΚΕ του ΚΚΣΕ. Συνελήφτηκε από όργανα της Κρατικής 'Ασφαλείας. Πέθανε τόν Νοέμβριο του 1940 στην φυλακή. 'Αποκαταστάθηκε μετά θάνατο.

ΖΟΡΙΝ, Σεργκέϊ. Γεννήθηκε τό 1890. Τό 1911-1917 έζησε στις ΗΠΑ, όπου αγωνίστηκε στις γραμμές του εκεί Σοσιαλιστικού Κόμματος. Τό 1917 προσχώρησε στό ΡΣΔΕΚ (μπ) και μετά τήν 'Οκτωβριανή 'Επανάσταση υπήρξε κομματικό στέλεχος στην Πετρούπολη και στό 'Ιβάνοβο-Βοζνεσίνακ. 'Οταν ξέσπασε ή εξέγερση στην Κρονστάνη ήταν γραμματέας της Κομματικής 'Επιτροπής της Πετρούπολης. Τό 1925 προσχώρησε στη «Νέα 'Αντιπολίτευση», δηλαδή στό τότε μπλάκ των Τρότσκι και Ζινόβιεβ. Τό 15ο Συνέδριο (1927) τόν διέγραψε άπ' τό Κόμμα, σαν ένέργο μέλος της τροτσκιστικής αντιπολιτεύσεως. Τό 1930 ξανάγινε δεκτός στό Κόμμα. Τό 1935 διαγράφηκε ξανά και συνελήφτηκε, μέ τήν κατηγορία ότι ανέπτυξε άντικομματική και άντισοβιετική δράση. Πέθανε τό 1937 στην φυλακή.

Ρώσοι ναύτες της Βαλτικής.

ΤΑ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ

"Η κυβέρνηση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν ἀποφάσισε ὅτι τὸ φρούριο τῆς Κρονστάνδης καί τὰ πλοῖα πού στασίασαν, πρέπει νά τεθοῦν ἀμέσως κάτω ἀπὸ τὶς διαταγές τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας.

"Υστερ' ἀπ' αὐτό, διατάζω :

"Ὅλοι ὅσοι σήκωσαν χέρι ἐνάντια στή σοσιαλιστικὴ πατρίδα, νά καταθέσουν ἀμέσως τὰ ὅπλα. Ὅσοι δὲν ὑπακούσουν, θά ἀφοκλίζονται καί θά παραδίνονται σὲς σοβιετικὲς ἀρχές.

Οἱ στασιαστές νά ἀπολύσουνε χωρὶς χρονοτριβὴ τοὺς κομμισάριους καί τοὺς ἄλλους ἐκπρόσωπους τῆς κυβέρνησης πού ἔχουνε συλλάβει.

Μόνο ὅσοι παραδοθοῦν ἄνευ ὄρων, θά μποροῦν νά ὑπολογίζουσι στήν ἐπιείκεια τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας.

Δίνω ταυτὸχρονα διαταγὴ νά προετοιμαστεῖ ἡ συντριβὴ τῆς ἀνταρσίας μέ τὴ δύναμη τῶν ὅπλων.

"Ὅλη τὴν εὐθύνη γιὰ τὶς ζημιές πού ἐνδέχεται νά ὑποστεῖ ὁ ἄμαχος κληθυσμὸς ἐξ αἰτίας τῆς προσφυγῆς στὰ ὅπλα, θά τὴν ἔχουν οἱ ἀντεπαναστάτες στασιαστές.

Αὕτῃ ἡ προειδοποίηση εἶναι ἡ τελευταία."

Τὸ τηλεγράφημα πὸν ἔστειλε ὁ Α. Τρότσκι στοὺς ἐξεγερμένους τῆς Κρονστάνδης σὲς 5/3/1921

ΜΗΝ ΚΑΝΕΤΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΙΣ ΣΦΑΙΡΕΣ

Ὁ "στρατάρχης" Τρότσκι ἀπειλεῖ τὴν ἐπαναστατημένη καί λεύτερη Κρονστάνδη, πού ἐξεγέρθηκε ἐνάντια στήν ἀπολυταρχικὴ ἐξουσία τῶν μπολσεβίκων καί τῶν κομμισαρίων τους.

Ἀπειλεῖ νά μακελέφει τὸν ἄμαχο πληθυσμὸ τῆς Κρονστάνδης, κανονιοβολώντας τον, ἐπειδὴ οἱ ἐργάτες τινάζανε ἀπὸ πάνω τους τὸ ζυγὸ τῆς δικτατορίας τοῦ Κόμματος.

"Ὅταν ξεσηκώθηκε ὁ λαὸς τὸ 1905, ὁ στρατηγὸς Τρέποβ ἀνέλαβε νά "ἐπιβάλλει τὴν τάξη" μέ τὰ ὅπλα.

Μὴν κάνετε οἰκονομία σὲς σφαῖρες!

διότι τότε ὁ Τρέποβ στὰ στρατεύματά του. Τὴν ἴδια διαταγὴ δίνει τώρα κι ὁ Τρότσκι

στά δικά του στρατεύματα. "Έχει μπόλικες
σφαῖρες ὁ Τρότσκι, ὅταν εἶναι νά χτυπήσει τούς
ναῦτες, τούς ἐργάτες καί τούς κόκκινους φαντάρους.

Γιατί αὐτός, ὁ δικτάτορας τῆς σοβιετικῆς
Ρωσίας, δέ δίνει πεντάρα ἂν θά σκοτωθοῦνε
οἱ ἐργαζόμενες μάζες. Τό μόνο πού τόν
ἐνδιαφέρει, εἶναι νά κρατηθεῖ τό κόμμα του
στήν ἐξουσία.

"Έχει τό θράσος νά μιλάει στό ὄνομα
τῆς μαρτυρικῆς σοβιετικῆς Ρωσίας καί νά
ὑπόσχεται πῶς θά μάς δώσει χάρη :

Αὐτός, ὁ ματοβαμένος Τρότσκι, ὁ ἀρχηγός τῆς
μπολσεβλικῆς ὀχράνας καί τῶν "κοζάκων" τῆς, πού
χύνουν ἀλύπητα ποταμούς αἵματος γιά νά σταθεῖ
στά πόδια της ἡ ἀπολυταρχία τοῦ Κόμματος, αὐτός
πού πνίγει κάθε ἐλεύθερη σκέψη, τολμάει καί μιλάει
ἔτσι δά στούς κροιστανδιῶτες, πού κρατᾶνε ψηλά
καί σταθερά τήν κόκκινη σημαία τῆς Ἐπανάστασης.

Οἱ μπολσεβίκοι ἐλπίζουν νά ξαναεπιβάλουν
τόν ἀπολυταρχισμό τους, σκοτώνοντας τούς ἐργαζόμενους
καί φυλακίζοντας τίς οἰκογένειές τους. Σκοπός τους
εἶναι νά ἀναγκάσουνε τούς ναῦτες, τούς ἐργάτες
καί τούς κόκκινους φαντάρους νά σκύφουν τό κεφάλι,

ᾧστε νά ξανακάτσουνε αὐτοί στό σβέρκο τους.

Ὁνειρεύονται μάλιστα νά καλοκάτσουν
καί νά συνεχίσουν τήν ἐξοντωτική πολιτική τους,
πού ὀδήγησε τήν ἐργαζόμενη Ρωσία στό γκρεμό καί τήν ἔρριξε
στό χάος, στό λιμό καί στή μιζέρια.

"Ὡς ἐδῶ καί μή παρέκει :

Μπολσεβίκοι, οἱ ἐλπίδες σας εἶναι μάταιες
καί οἱ ἀπειλές σας γελοῖες.

Σηκώθηκε πιά καί προχωράει τό νέο κύμα
τῆς Ἐπανάστασης τῶν Ἐργαζομένων. Κατακλύζοντας
ὅλη τή χώρα τῶν Σοβιέτ, τό κύμα αὐτό θά καθαρῶσει
τόν τόπο ἀπ' ὄλους τούς σφετεριστές
καί τούς ἀναίσχυντους συκοφάντες.

"Ὅσο γιά τήν ἐπιείκειά σας, κύριε Τρότσκι,
σᾶς τή χαρίζουμε .

*Τὸ ἄρθρο μὲ τὸ ὄποιο οἱ ἐξεγερμένοι ναῦτες
τῆς Κροιστάνθης ἀπαντήσανε στοῦ τελεσίγραφου
τοῦ Τρότσκι. Δημοσιεύτηκε στὴν «Ἰσβέστια»
τῆς Προσωρινῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς
τῆς Κροιστάνθης καὶ μεταδόθηκε μὲ ραδιογράφημα
ἀπὸ τὸ θωρηκτὸ «Πετροπαβλόβσκ» στίς 7/3/1921.*

Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι ημερομηνίες σημειώνονται με το παλαιό ημερολόγιο ως το 1917.

1898

1-3 Μαρτίου: 1ο Συνέδριο του ΡΣΔΕΚ στο Μίνσκ.

1900-1903

Βιομηχανική κρίση στη Ρωσία.

1901

Έργατικές απεργίες στην Πετρούπολη, στο Σαράτοφ, στην Τιφλίδα, στη Μόσχα, στην Όθυσσό, στα Ουράλια.

1902

Άγροτικές ταραχές στις επαρχίες της Πολτάβας, του Χαρκόβου, του Βορονίζ και άλλες. Ίθρύεται το κόμμα των σοσιαλιστών επαναστατών (ισέρων). Έργατική απεργία στο Ροστόβ επί του Ντόν.

1903

Γενική απεργία στη νότιο Ρωσία. Έντείνεται το άγροτικό κίνημα στον Καύκασο και στην Ουκρανία.

17 Ιουλίου- 10 Αυγούστου: 2ο Συνέδριο του ΡΣΔΕΚ στις Βρυξέλλες και στο Λονδίνο. Διά-

σπαση του κόμματος σε μπολσεβίκους και μενσεβίκους. Ίθρυση του μπολσεβίκικου κόμματος.

1904-1905

Ρωσοϊαπωνικός πόλεμος.

1905

3 Ιανουαρίου: Το έργοστάσιο Πουτίλοβ της Πετρούπολης κατεβαίνει σε απεργία. Η απεργία γενικεύεται και διαρκεί στην ίδια πόλη ως τις 18 του μηνός.

9 Ιανουαρίου: Ο λαός της Πετρούπολης, με επικεφαλής τον παπα-Γκαπόν, συγκεντρώνεται μπροστά στα Χειμερινά Ανάκτορα για να υποβάλει μια παράκληση στον πατριούλη του τόν τσάρο. Η φρουρά ρίχνει στο ψαχνό. Είναι η «Ματωμένη Κυριακή». Αρχίζει η πρώτη αστικο-δημοκρατική επανάσταση.

Ιανουάριος-Φεβρουάριος: Μαζικές απεργίες και διαδηλώσεις διαμαρτυρίας για τη σφαγή της 9ης Ιανουαρίου.

12-27 Απριλίου: 3ο Συνέδριο του ΡΣΔΕΚ στο Λονδίνο.

1η Μαΐου: Πρωτομαγιάτικες απεργίες σε όλη τη Ρωσία.

12 Μαΐου- 23 Ιουλίου: Απεργία των ύφαν-

τουργών στο Ίβάνοβο-Βοζνεσίensk. Οι άπειργοι συγκροτούν ένα από τα πρώτα Σοβιέτ εργατικών αντιπροσώπων.

14-24 Ιουνίου: Ήξεγερση των ναυτών στο θαλασσοπλοίο Ποσιόμικ.

22-24 Ιουνίου: Οι εργάτες του Λόντζ στήνουν όδοφράγματα και δίνουν μάχες.

23 Αυγούστου: Υπογράφεται στο Πόρτσμουθ ή συνθήκη ειρήνης ανάμεσα στη Ρωσία και στην Ιαπωνία.

Όκτώβριος: Πανρωσική πολιτική απεργία. Ίθρυση του αστικού κόμματος των Συνταγματικών Δημοκρατών (καντί).

13 Όκτωβρίου: Συγκροτείται το Σοβιέτ των εργατικών αντιπροσώπων στην Πετρούπολη. Πρόεδρός του είναι ο Τρότσκι.

17 Όκτωβρίου: Ο τσάρος Νικόλαος 2ος, με ένα μανιφέστο του, υπόσχεται ότι θα συγκληθί μια «νομοθετική» Κρατική Δούμα (Βουλή) και ότι θα δοθούν «συνταγματικές ελευθερίες».

24-28 Όκτωβρίου: Ένοπλη εξέγερση των ναυτών και των φαντάρων της Κροστάνδης.

11-15 Νοεμβρίου: Ένοπλη εξέγερση στο στόλο της Σιβαστουπόλεως.

9-19 Δεκεμβρίου: Ένοπλη εξέγερση στη Μόσχα. Ήξεγίρται στο Χάρκοβο, στο Νοβοροσίensk, στο Πέρμ, στο Κρασνογιάρσκ, στο Σορμόβ και άλλες πόλεις.

1906

10-25 Απριλίου: 4ο (Ένωτικό) Συνέδριο του ΡΣΔΕΚ στη Στοκχόλμη.

27 Απριλίου- 8 Ιουλίου: 1η Κρατική Δούμα. Ιούλιος: Ήξεγερση των ναυτών και των φαντάρων στο Σβίταμποργκ και στην Κροστάνδη.

1907

20 Φεβρουαρίου- 3 Ιουνίου: 2η Κρατική Δούμα.

30 Απριλίου- 19 Μαΐου: 5ο Συνέδριο του ΡΣΔΕΚ στο Λονδίνο.

1η Νοεμβρίου- 9 Ιουνίου 1912: 3η Κρατική Δούμα.

1910

16 Δεκεμβρίου: Το πρώτο φύλλο της νόμιμης

μπολσεβίκικης εφημερίδας Ζβεζντά (Αστέρια) κυκλοφορεί στην Πετρούπολη.

1912

5-7 Ιανουαρίου: Πανρωσική συνδιάσκεψη του ΡΣΔΕΚ στην Πράγα.

22 Απριλίου: Κυκλοφορεί το πρώτο φύλλο της νόμιμης μπολσεβίκικης εφημερίδας Πράβντα (Αλήθεια).

15 Νοεμβρίου- 25 Φεβρουαρίου 1917: 4η Κρατική Δούμα.

1914

Μάιος-Αύγουστος: Γενική απεργία των εργατών στις πετρελαιοπηγές του Μπακού.

Ιούλιος: 300 χιλιάδες εργάτες απεργούν στην Πετρούπολη.

19 Ιουλίου: Η Γερμανία κηρύσσει τον πόλεμο στη Ρωσία.

Νοέμβριος: Σύλληψη της μπολσεβίκικης φράξις της 4ης Κρατικής Δούμας.

1917

9 Ιανουαρίου: Πολιτικές απεργίες και διαδηλώσεις στην Πετρούπολη, στη Μόσχα, στο Νίζνι Νόβγκοροντ και άλλες πόλεις της Ρωσίας.

18 Φεβρουαρίου: Αρχίζει η απεργία του εργοστασίου Πουτίλοβ στην Πετρούπολη.

25 Φεβρουαρίου: Γενική πολιτική απεργία και πολιτικές διαδηλώσεις στην Πετρούπολη. Συγκρούσεις με την αστυνομία.

26 Φεβρουαρίου: Αρχίζει η λαϊκή εξέγερση στην Πετρούπολη. Διαδηλώση στην πλατεία Ζνάμενκαγια - η αστυνομία ρίχνει στο ψαχνό. Το Σύνταγμα Παβλόβσκη προσχωρεί στους Ήξεγερμένους. Ο τσάρος διαλύει την Κρατική Δούμα.

27 Φεβρουαρίου: Τα στρατεύματα της Πετρούπολης προσχωρούν στο λαϊκό κίνημα. Νίκη της Φεβρουαριανής αστικοδημοκρατικής επαναστάσεως. Άτακτη η μοναρχία. Συγκροτείται το Σοβιέτ των εργατικών αντιπροσώπων της Πετρούπολης και η Προσωρινή Ήπιτροπή της Κρατικής Δούμας.

2 Μαρτίου: 'Ο Νικόλαος 2ος παρατείνεται απ' τὸ θρόνο. Συγκροτείται μιὰ ἀστική Προσωρινή Κυβέρνηση, μὴ πρωθυπουργὸ τὸν πρίγκιπα Γκ. Γ. Λβόβ καὶ μὴ τὴ σύμφωνη γνώμη τῶν ἑσέρων καὶ τῶν μενσεβίκων τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης. (Οἱ μπολσεβίκοι μιοψηφοῦσαν στὸ Σοβιέτ. Δὲν δέχθηκαν νὰ συνιργαστοῦν μὴ τὴ νέα κυβέρνησις. 'Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Σοβιέτ ἀντιπροσωπεύτηκε στὴν κυβέρνησις μὲ ἓνα ἀπὸ τὰ μετροπαθίστατα μέλη της, τὸ σοσιαλιστὴ Κερένσκι, ποῦ ἔγινε ὑπουργὸς Δικαιοσύνης).

19 Μαρτίου: Ἡ Προσωρινὴ Κυβέρνησις δίνει ἀμνηστία καὶ παραχωρεῖ στὴ Φινλανδία τὴν ἰθνηκὴ τῆς ἀνεξαρτησία.

20 Μαρτίου: Διατάσσεται ἡ σύλληψη τῆς τσαρικής οἰκογένειας.

24 Μαρτίου: Καθιερώνεται τὸ ὀκτώωρο καὶ καταργεῖται ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου.

29 Μαρτίου: Παραχωρεῖται στὴν Πολωνία ἡ ἰθνηκὴ τῆς ἀνεξαρτησία.

3 Ἀπριλίου: Ὁ Λένιν, ὁ Ζινόβιεβ, ὁ Ράντεκ καὶ ὁ Σκόλνικοβ ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ στὴν Πετρούπολη. Ὁ Λένιν εἶχει τὸ σύνθημα: *Καμμιά ἐπιστήριξη στὴν Προσωρινὴ Κυβέρνησις τῶν καπιταλιστῶν. Κάτω ὁ ἱμπεριαλιστικὸς πόλεμος. Ζήτω ἡ σοσιαλιστικὴ ἐπανάστασις!*

4 Ἀπριλίου: ἠθέσεις τοῦ Ἀπριλίου τοῦ Λένιν: *Ἄμεση ἀπογραφή εἰρήνης, ἡ γῆ στοὺς ἀγρότες, ὅλη ἡ ἔξουσία στὰ Σοβιέτ.*

20-21 Ἀπριλίου: Οἱ ἰργάτες καὶ οἱ φαντᾶροι διαδηλώνουν στὴν Πετρούπολη, ζητώντας τὴν παραίτηση τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν Μίλιουκόβ. Κάτω ἀπ' τὴν πίεσις τοῦ Σοβιέτ, ὁ Μίλιουκόβ θά παραιτηθῆ στὶς 2 Μαΐου.

24-29 Ἀπριλίου: 7η Πανρωσικὴ Συνδιάσκεψη τοῦ ΡΣΔΕΚ (μπ) στὴν Πετρούπολη.

4-28 Μαΐου: Συνέρχεται στὴν Πετρούπολη τὸ 1ο Πανρωσικὸ Συνέδριον τῶν ἀγροτικῶν ἀντιπροσώπων, ποῦ ἐκλέγει τὴν Ἐκτελεστικὴ τοῦ Ἐπιτροπῆ.

5 Μαΐου: Σχηματίζεται ἡ 1η Προσωρινὴ Κυβέρνησις συνασπισμοῦ, ἐπὶ τὴν προεδρία τοῦ Γκ. Γ. Λβόβ.

3-24 Ἰουνίου: Συνέρχεται στὴν Πετρούπολη τὸ 1ο Πανρωσικὸ Συνέδριον τῶν ἰργατικῶν ἀντιπροσώπων.

18 Ἰουνίου: Τὰ ρωσικὰ στρατεύματα ἀρχίζουν μιὰ ἐπίθεσις μεγάλης ἐκτάσεως στὸ νοτιοδυτικὸ μέτωπο. Μαζικὲς ἀντιπολεμικὲς διαδηλώσεις στὴν Πετρούπολη (πάνω ἀπὸ 400 χιλιάδες), στὴ Μόσχα καὶ σὲ ἄλλες πόλεις.

4 Ἰουλίου: Χιλιάδες ἰργάτες καὶ ἀπλισμένοι φαντᾶροι καὶ ναῦτες διαδηλώνουν στὴν Πετρούπολη ἐναντίον τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως, μὲ τὸ σύνθημα: *Ὅλη ἡ ἔξουσία στὰ Σοβιέτ.* Ὁ Λένιν ἔκρινε ὅτι ἦταν ἀκαιρο νὰ καταληφθῆ τὶς μέρες ἐκείνες ἡ ἔξουσία, γιατί τὰ Σοβιέτ δὲν βρισκόντουσαν ἀκόμα κάτω ἀπὸ τὸν ἄγχο τῶν μπολσεβίκων. Οἱ μπολσεβίκοι ἐπενέβησαν λοιπόν, γιὰ νὰ μὴ μεταβληθῆ ἡ διαδήλωσις σὲ ἐξέγερσις. Ἡ κυβέρνησις διόλυσε τὴ διαδήλωσις, ρίχνοντας στὸ ψαχνό.

5 Ἰουλίου: Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ Πόλεως τῆς Πετρούπολης τοῦ ΡΣΔΕΚ (μπ) κάνει ἔκκλησις νὰ σταματήσουν οἱ διαδηλώσεις. Ἡ Προσωρινὴ Κυβέρνησις παίρνει μέτρα ἐναντίον τῶν μπολσεβίκων.

24 Ἰουλίου: Σχηματίζεται ἡ 2η Προσωρινὴ Κυβέρνησις συνασπισμοῦ, μὲ πρόεδρο τὸν Α.Φ. Κερένσκι.

Ἰούλιος: Ἡ κυβέρνησις δημοσιεύει «ἠγγραφὰς», ποῦ ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ Λένιν καὶ ἄλλοι μπολσεβίκοι ἠγῆτες εἶναι κατασκοποὶ τῶν γερμανῶν. Ὁ Λένιν καὶ ὁ Ζινόβιεβ περνοῦν στὴν παρανομία.

Ἁ Τρότσκι καὶ ὁ Λουνάτσαρσκι συλλαμβάνονται.

26 Ἰουλίου-3 Ἀυγούστου: Συνέρχεται τὸ 4ο Συνέδριον τοῦ ΡΣΔΕΚ (μπ).

25-30 Ἀυγούστου: Ἀντεπαναστατικὸ πραξικόπημα τοῦ στρατηγοῦ Κορνιλόβ, πρῶτον στρατιωτικὸ διοικητὸ τῆς Πετρούπολης. Ὁ Κερένσκι ἀναγκάζεται νὰ καλέσῃ σὲ βοήθεια τὸ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης καὶ νὰ ἀπλίσῃ τοὺς ἰργάτες. Ὁ Κορνιλόβ συλλαμβάνεται.

25 Σεπτεμβρίου: Ὁ Τρότσκι ἀποφελακίζεται. Ἐκλέγεται πρόεδρος τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης. Ὁ Α.Φ. Κερένσκι σχηματίζει τὴν 3η Προσωρινὴ Κυβέρνησις συνασπισμοῦ.

7 Ὀκτωβρίου: Παράνομη ἐπιστροφή τοῦ Λένιν ἀπὸ τὸ Βήμποργκ στὴν Πετρούπολη.

10 Ὀκτωβρίου: Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν μπολσεβίκων ψηφίζει τὴν ἄμεση προετοιμασία τῆς ἐνάσλων ἐξεγέρσεως. Ψήφισαν ὑπὲρ: Λένιν,

Τρότσκι, Στάλιν, Σεβερντόβ, Ούρίτσκι, Ντζερζινσκι, Ἀλεξάντρα Κολλοντάι, Μπουμπνόβ, Σκόλνικοβ καὶ Λόμοβ. Ψήφισαν κατὰ: Ζινόβιεβ καὶ Κάμενεβ. Ἡ τεχνικὴ τῆς προπαρασκευῆς ἀνατίθηκε σὲ μιὰ Στρατιωτικὴ Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπῆ, ποῦ πρόεδρος τῆς ἦταν ὁ Τρότσκι.

24-25 Ὀκτωβρίου: Ἐνοπλι ἐξέγερσις τῶν ἰργατῶν, τῶν φαντᾶρων καὶ τῶν ναυτῶν στὴν Πετρούπολη.

25 Ὀκτωβρίου: Τὰ πολεμικὰ πλοία τῆς Κροναστάνδης φτάνουν στὴν Πετρούπολη. Νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασεως καὶ ἐγκαθίδρυσις τῆς σοβιετικῆς ἔξουσιος στὴν Πετρούπολη.

25-27 Ὀκτωβρίου: 2ο Πανρωσικὸ Συνέδριον τῶν Σοβιέτ. Γίνονται δεκτὰ τὰ διατάγματα γιὰ τὴ γῆ καὶ τὴν εἰρήνη (ἀπαλλοτρίωσις τῶν κτημάτων χωρὶς νὰ πληρωθῆ ἀποζημίωσις στοὺς ἰδιοκτῆτες καὶ ὑπογραφή εἰρήνης χωρὶς προσαρτήσεις). Σχηματίζεται ἡ πρῶτη Σοβιετικὴ Κυβέρνησις, δηλαδὴ τὸ Συμβούλιον τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπῶν, ἐπὶ τὴν προεδρία τοῦ Λένιν.

25 Ὀκτωβρίου-2 Νοεμβρίου: Ἐνοπλι πόλη τῶν ἰργατῶν καὶ τῶν φαντᾶρων στὴ Μόσχα. Νίκη τῆς σοβιετικῆς ἔξουσιος στὴ Μόσχα.

12 Νοεμβρίου: Ἐκλογὲς γιὰ τὴν ἀνάδειξι μιᾶς Συντακτικῆς Συνελεύσεως. Ἀποτελέσματα: Δεξιοὶ καὶ ἀριστεροὶ ἑσέροι: 15.848.004. Μπολσεβίκοι: 9.844.637. Μενσεβίκοι: 1.364.826. Συναγματικοὶ Δημοκράτες: 1.986.601. Ἐγγεγραμμένοι στοὺς ἐκλογικοὺς καταλόγους: 41.686.876. Συνεπῶς, τὸ ποσοστὸ ἀποχής ἦταν μεγάλο.

7 Δεκεμβρίου: Τὸ Συμβούλιον τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπῶν δημοσιεύει διάταγμα περὶ συστάσεως τῆς Πανρωσικῆς Ἐκτακτῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῆς ἀντεπαναστάσεως καὶ τοῦ σαμποτάζ (τσέκ).

11-12 Δεκεμβρίου: 1ο Πανουκρανικὸ Συνέδριον στὸ Χάρκοβο. Ἡ Οὐκρανία ἀνακηρύσσεται Σοβιετικὴ Δημοκρατία.

14 Δεκεμβρίου: Ἐθνοκοποιεῖται οἱ τρέιτσε.

1918

5 Ἰανουαρίου: Σύγκλησις τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως στὴν Πετρούπολη. Ἡ μπολσεβίτικη

κοινοβουλευτικὴ ὁμάδα, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Λένιν, ἀποχωρεῖ ἀπὸ τὴ συνεδρίασις τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως.

6 Ἰανουαρίου: Ἡ Πανρωσικὴ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Σοβιέτ δημοσιεύει τὸ διάταγμα περὶ διαλύσεως τῆς Συντακτικῆς.

10-18 Ἰανουαρίου: Συνέρχεται τὸ 3ο Πανρωσικὸ Συνέδριον τῶν Σοβιέτ. Ἡ Ρωσία ἀνακηρύσσεται Ρωσικὴ Ὀμόσπονδη Σοσιαλιστικὴ Σοβιετικὴ Δημοκρατία.

15 Ἰανουαρίου: Διάταγμα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπῶν περὶ ἀργατώσεως τοῦ Ἐργατοαγροτικοῦ Κάκουου Στρατοῦ. Τὴν ἀργατώσῃ του ἀναλαμβάνει ὁ Τρότσκι.

3 Μαρτίου: Στὸ Μπρίστ Λιτόβσκ, ἡ ΡΟΣΣΔ ὑπογράφει συνθήκη εἰρήνης μὴ τὴ Γερμανία, τὴν Αὐστρουγγαρία, τὴν Τουρκία καὶ τὴ Βουλγαρία.

6 Μαρτίου: Στρατεύματα τῆς Ἀντάντ ἀποβιβάζονται στὸ Μουρμάνσκ.

6-8 Μαρτίου: 7ο Συνέδριον τοῦ ΡΣΔΕΚ (μπ), ποῦ μετονομάζεται σὲ ΡΚΚ (μπ).

10 Μαρτίου: Ἡ ἔδρα τῆς σοβιετικῆς κυβερνήσεως μεταφέρεται στὴ Μόσχα, ποῦ γίνεται πρωτεύουσα τῆς Ρωσικῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας.

Μάρτιος: Ἀρχίζει ὁ πόλεμος ἐναντίον τῶν ξένων ἐπιμβασίων καὶ τῶν πρῶτων τσαρικῶν στρατηγῶν.

22 Ἀπριλίου: Ἐθνοκοποιεῖται τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο.

28 Ἰουνίου: Ἐθνοκοποιεῖται οἱ μεγάλες βιομηχανίες καὶ οἱ σιδηρόδρομοι.

4-10 Ἰουλίου: 5ο Πανρωσικὸ Συνέδριον τῶν Σοβιέτ. Ψηφίζεται τὸ πρῶτο Σοβιετικὸ Σύνταγμα.

6-7 Ἰουλίου: Καταστέλλεται ἡ ἀντικυβερνητικὴ ἐξέγερσις τῶν ἀριστερῶν ἑσέρων στὴ Μόσχα.

2 Ἀυγούστου: Στρατεύματα τῆς Ἀντάντ ἀποβιβάζονται στὸν Ἀρχάγγελον.

15-16 Ἀυγούστου: Ἀμερικανικὰ στρατεύματα ἀποβιβάζονται στὸ Βλαδιβοστόκ.

Σεπτέμβριος: Ὁ Κόκκινος Στρατὸς καταλαμβάνει τὸ Καζάν, τὸ Σιμπέρσκ καὶ τὴ Σαμᾶρα.

Σεπτέμβριος: Ἀρχίζει νὰ ἀναπτύσσεται στὴν

Ούκρανία το αναρχικό κίνημα των αγροτών με επικεφαλής τον αγρότη Μαχνό.

13 Νοεμβρίου: Απόφαση της Πανρωσικής Κεντρικής Εκτελεστικής Επιτροπής των Σοβιέτ περί άκυρωσεως της συνθήκης του Μπρίστ Λιτόβσκ.

Νοέμβριος-Δεκέμβριος: Ο Κόκκινος Στρατός διώχνει τα αυστρογερμανικά στρατεύματα κατοχής από τα σοβιετικά έδαφη.

29 Νοεμβρίου: Ίδρυση της Έσθονικής Σοβιετικής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας.

16 Δεκεμβρίου: Ίδρυση της Λιθουανικής Σ.Σ.Δ.

17 Δεκεμβρίου: Ίδρυση της Λεττονικής Σ.Σ.Δ.

1919

1 Γανουαρίου: Ίδρυση της Σ.Σ.Δ. της Λευκορωσίας.

11 Γανουαρίου: Διάταγμα του Συμβουλίου των Λαϊκών Επιτρόπων περί κατασχέσεως γεωργικών προϊόντων.

2-6 Μαρτίου: 1ο Συνέδριο της Κομμουνιστικής Λιθουανίας (Κόμμουνιστές).

18-23 Μαρτίου: Το 8ο Συνέδριο του ΡΚΚ (μπ) ψηφίζει το νέο καταστατικό του.

6 Ιουλίου: Αποκατάσταση διπλωματικών σχέσεων ανάμεσα στη ΡΟΣΣΔ και το Αφγανιστάν.

11 Οκτωβρίου: Αρχίζει η άντεπιθεση του Κόκκινου Στρατού έναντι των στρατευμάτων του Ντενίκιν.

Οκτώβριος-Νοέμβριος: Ήττα του σώματος των λευκοφρουρών του Γιουντένις στα περίχωρα της Πετρούπολης. Τα στρατεύματα του Ντενίκιν αναγκάζονται να εγκαταλείψουν το Βορονίζ και το Κούρσκ.

14 Νοεμβρίου: Ο τσαρικός Κολτσάκ αναγκάζεται να εγκαταλείψει το Όμσκ.

12-16 Δεκεμβρίου: Ο Κόκκινος Στρατός καταλαμβάνει το Χάρκοβο και το Κίεβο.

1920

8 Γανουαρίου: Κατάληψη του Ροστόβ επί του Ντόν από τον Κόκκιν Στρατό.

25 Απριλίου: Επίθεση της Πολωνίας έναντι της Σοβιετικής Ρωσίας.

Οκτώβριος: Συμφωνία ανάμεσα στον Κόκκιν Στρατό και στον Έπαναστατικό Στρατό των Έξεγερμένων του Μαχνό, για κοινή δράση έναντι του Βράνγκελ.

17 Νοεμβρίου: Οι δύο στρατοί νικούν τελειωτικά τον Βράνγκελ στην Κριμαία.

23 Νοεμβρίου: Διαταγή του Φροέντσε να διαλυθούν οι μονάδες του Μαχνό και οι μαχητές του να μεταχθούν στον Κόκκιν Στρατό. Άρνηση των μαχνοβικών. Αποφασίζεται να διαλυθεί ο αναρχικός στρατός με τη δύναμη των όπλων.

29 Νοεμβρίου: Ίδρύεται η Σ.Σ.Δ. της Αρμενίας.

22-29 Δεκεμβρίου: Συνέρχεται το 8ο Πανρωσικό Συνέδριο των Σοβιέτ.

1921

22 Φεβρουαρίου: Σύσταση της Κρατικής Επιτροπής Γενικού Σχεδιασμού (Γκοσπλάν).

28 Φεβρουαρίου-18 Μαρτίου: Έξέγερση των ναυτών της Κροναστάδης με σύνθημα: "Όλη η έξουσία στα Σοβιέτ κι όχι στα κόμματα."

8-16 Μαρτίου: Το 1ο Συνέδριο του ΡΚΚ (μπ) αποφασίζει την εφαρμογή της Νέας Οικονομικής Πολιτικής (ΝΕΠ).

18 Μαρτίου: Υπογράφεται στη Ρίγα συνθήκη ειρήνης ανάμεσα στην ΡΟΣΣΔ και στην Πολωνία.

Αύγουστος: Ο Κόκκινος Στρατός συντρίβει τα τελευταία υπολείμματα των ανταρτών του Μαχνό. Ο Μαχνό καταφεύγει στο έξωτεροκό.

1922

Το Προεδρείο της Πανρωσικής Κεντρικής Εκτελεστικής Επιτροπής των Σοβιέτ, αποφασίζει την έπιβολή νέταιου φόρου σε είδη (σε αντίκατάσταση των κατασχέσεων γεωργικών προϊόντων).

Ρωσικές λέξεις και συντμήσεις

βέρστ: 1,06 χιλιόμετρα.

Δούμα: Βουλή.

Ένκαβεντέ: από τα αρχικά των λέξεων *Ναρόντιν Κομμισαριάτ Βισέτρενχ Ντέλ* (Λαϊκό Κομμισαριάτο Έσωτερικών Υποθέσεων) Από τις 10 Ιουλίου 1934 ανέλαβε τις δικαιοδοσίες της γκεπκού, δηλαδή της μυστικής αστυνομίας.

έστρο: Σοσιαλιστ Ρεβολουτσιονιέρ (Σοσιαλιστής Έπαναστάτης).

ΚΕ: Κεντρική Έπιτροπή.

κομμισάριος: πολιτικός έπιτροπος.

κούλακος: πλούσιος αγρότης (ρωσικά *κούλακ* = γροθιά).

κουράντ (πληθ. *κουράντε*): μαθητής στρατιωτικών σχολών.

λαϊκός κομμισάριος (ύπουργός (τα Λαϊκά Κομμισαριάτα ξαναονομάστηκαν ύπουργεία το 1946).

λάπτι: χωριάτικο ύπόδημα, πλεγμένο με λουρίδες από φλούδα φιλάρας.

μαχνόβτσεβα: αντάρτικο κίνημα των αγροτών της Ούκρανίας, που πολέμησαν, με επικεφαλής τον αναρχικό Μαχνό, έναντι των τσαρικών και των μπολσεβίκων (1918-1921).

ΝΕΠ: Νόβαγια Έκονομίσάσκαγια Πολίτικα (Νέα Οικονομική Πολιτική).

ΠΓ: Πολιτικό Γραφείο.

ΠΕΕ: Προσωρινή Έπαναστατική Έπιτροπή (των έξεγερμένων της Κροναστάδης).

ποντραζβιόρσκα: κατάσχεση αγροτικών πλεονασμάτων.

ΡΟΣΤΑ: Ροσίσκαγια Τελεγκράφοναγια Άγκένστβο (Ρωσικό Τηλεγραφικό Πρακτορείο).

ΡΣΔΕΚ: Ρωσικό Σοσιαλιστικό Δημοκρατικό Έργατικό Κόμμα.

ΡΣΔΕΚ (μπ): Ρωσικό Σοσιαλιστικό Δημοκρατικό Έργατικό Κόμμα (μπολσεβίκων).

ΡΟΣΣΔ: Ρωσική Όμόσπονδη Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία.

ΤΑΣΣ: Τελεγκράφοναγια άγκένστβο Σοβέτσκοβο Σογιούζα (Τηλεγραφικό Πρακτορείο Σοβιετικής Ένώσεως).

τρίκα: τριάδα (τριμελής έπιτροπή).

τσικά: από τα αρχικά των λέξεων *Τσερβουσαιάτσαγια Κομίσια* (Έκτακτη Έπιτροπή). Η πλήρης όνομασία της: Έκτακτη Έπιτροπή για τον άγώνα έναντι της άντεπαναστάσεως και του σαμποτάζ. Ίδρύθηκε με διαταγή του Λένιν στις 20 Δεκεμβρίου 1917. Στις 6 Φεβρουαρίου 1922 αντικαταστάθηκε από την γκεπκού (*Γκοσοεντάρστβενογια Πολιτίσεσκαγια Ούπραβλένε Κρατική Πολιτική Διεύθυνση*).

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Στις αρχές του 1921, τριάντα οκτώ περίπου μήνες μετά την επανάσταση του Οκτωβρίου (που έφερε τους μπολσεβίκους στην εξουσία) κι όταν τέλειωσε πιά ο εμφύλιος πόλεμος στη Ρωσία, η χώρα βρέθηκε στο χείλος της οικονομικής καταστροφής.

Ο Λένιν, μιλώντας τον Οκτώβριο του 1920 στο 8ο Συνέδριο των Σοβιετ, έδήλωσε ότι «δέν θα είναι εύκολο να περάσουμε χωρίς προσκόμματα στην οικονομική και κοινωνική αναδιοργάνωση της ειρηνικής περιόδου».

Στις 22 Ιανουαρίου 1921, η κυβέρνηση αναγκάστηκε να μειώσει κατά το ένα τρίτο τη μερίδα του ψωμιού στις πόλεις — το ψωμί και όλα τα άλλα τρόφιμα, μοιραζόντουσαν τότε με ειδικά δελτία.

Φαίνεται ότι αυτό το μέτρο, ήταν η σταγόνα, που ξεχείλισε το ποτήρι. Η «Σύντομη Ιστορία της ΕΣΣΔ» (έκδοση «Επιστήμη», Μόσχα 1972) σημειώνει, ότι «η δυσανεξία έξ αιτίας της πολιτικής του πολεμικού κομμουνισμού, επεξετάθη όχι μόνο στις πλατιές μάζες των αγροτών, μα ακόμα και σε ένα τμήμα της εργατικής τάξης».

Στο κεφάλαιο «Τά πριν και τα μετά» θα μιλήσουμε λεπτομερέστερα για τον «πολεμικό κομμουνισμό» και τα άποτε-

λέσματά του. Έδω, περιοριζόμαστε να σημειώσουμε ότι το ιδιωτικό εμπόριο απαγορευόταν, είχε όμως δημιουργηθεί μια «παράνομη», μιά μαύρη αγορά (ρωσικά, *τσιόρνι γένοκ*), ή μόνη αγορά όπου μπορούσαν κάτι να βρουν οι κάτοικοι των πόλεων. Ένα σωρό άνθρωποι, άντρες και γυναίκες, σπεκουλάντηδες και μαυραγορίτες, ή απλώς πεινασμένοι, ταξίδευαν στις επαρχίες, καταλαμβάνοντας έξ' εφόδου τα ελάχιστα τραίνα που κυκλοφορούσαν. Φτάνοντας στα χωριά, αντάλλασσαν τα πλέον ετερόκλητα πράγματα με λίγο αλεύρι, πατάτες ή λαρόδι. Όλοι αυτοί ήταν εφοδιασμένοι με σακκουλάκια, σακκούλια και σακκιά και γι' αυτό τους έλεγαν «σακκουλάδες» (ρωσικά, *μεσότσικι*).

Η κυβέρνηση, για να παρεμποδίσει αυτό το «παράνομο» εμπόριο, εγκατέστησε μπλόκα στις δημοσιές και στους σιδηροδρομικούς σταθμούς, όπου τα ειδικά ένοπλα τμήματα (ρωσικά, *ζαγκραντίελντε ότριάντε*) έκαναν έρευνα στους ταξιδιώτες και τους κατάσχαν τα τρόφιμα. Οί ένοπλοι, έκαναν επίσης επιδρομές στις υπαίθριες «αγορές» (όπου ο κάθε έμπορος κράταγε στα χέρια του το εμπόρεμά του) πυροβολούσαν στον άέρα και προβαίναν σε κατασχέσεις, ανάμεσα στις φωνές και στα κλάματα των γυναικών.

Παρ' όλα αυτά, ή μαύρη αγορά συνεχιζόταν, γιατί όπως λέει ο Β. Σέριζ, «για να φως έπρεπε να καταγίνεσαι κάθε μέρα με τη σπέκουλα και οί κομμουνιστές δέν καταγίνονταν με δαύτην λιγότερο απ' τους άλλους. Τα χαρτονομίσματα δέν είχαν πιά καμιά αξία και οί έπινοητικοί

θεωρητικοί μιλάγαν για την κατάργηση του χρήματος σε λίγο καιρό. Έπειδή ήπρηχε έλλειψη χαρτιού και έγχρωμης μελάνης, ή κυβέρνηση βρέθηκε σε άδυναμία να τυπώσει γραμματόσημα. Δημοσιεύτηκε ένα διάταγμα, που έλεγε πως από δώ κι εμπρός ή άλληλογραφία θα γίνεται δωρεάν: ήταν μιά νέα σοσιαλιστική κατάκτηση (...). Οί μερίδες, που μοιραζαν οί κρατικοποιημένοι συνεταιρισμοί, ήταν τελείως άνεπαρκείς: μαυροψωμί (που σε όρισμένες περιπτώσεις είχε γίνει από σκουληκιασμένη βρώμη), μερικές ρέγγες τó μήνα, ελάχιστη ζάχαρη για την πρώτη κατηγορία (χειρώνυκτες και φαντάροι), σχεδόν τίποτα για την τρίτη (μη εργαζόμενοι). Ο λόγος του Άγίου Παύλου, που τόν έβλεπε παντού: «Όποιος δέν δουλεύει δέν τρώει! καταναύωσε ειρώνεία, γιατί στην πραγματικότητα, για να τραφής, δέν έπρεπε να δουλέψης, μα να τα βολέψης, όπως μπορείς, καταφεύγοντας στη μαύρη αγορά. Οί εργάτες περνούσαν την ώρα τους στα σταματημένα εργοστάσια, μετατρέποντας σε σουγιάδες τα έξαρτήματα των μηχανών και σε σόλες τούς κινητήριους ίμάντες, για να ανταλλάξουν αυτά τα αντικείμενα στην παράνομη αγορά (...). Ο χειμώνας ήταν για τόν πληθυσμό των πόλεων ένα πραγματικό μαρτύριο. Δίχως θέρμανση, δίχως φως και νάχης και την πείνα από πάνω. Τα παιδιά και οί γέροι πεθαίναν

κατά χιλιάδες. Ο τύφος, που τόν με-
τάδιναν οι ψείρες, έκανε θραύση. Όλα
αυτά τα είδα και τα έζησα. Στις μεγά-
λες, έρημωμένες κατοικίες της Πετρο-
πόλεως, οι άνθρωποι μαζευόντουσαν σε
ένα δωμάτιο, ζώντας ο ένας πάνω στον
άλλο, γύρω από μια σόμπα τοποθετημένη
πάνω στο παρκέ, με το μπουρί της περα-
σμένο απ' το παράθυρο. Την άναβαν με
το παρκέ των διπλανών δωματίων, με
τα τελευταία έπιπλα, με βιβλία...»

«Οι πρώτες σοβαρές ταραχές, γρά-
φει ο Η. "Αβριτε, ξέσπασαν στη Μό-
σχα γύρω στις 15 Φεβρουαρίου 1921.
Άρχισαν με μιά επιδημία αιθόρμητων
συγκεντρώσεων στα εργοστάσια. Οι ά-
γανακτισμένοι εργάτες, μιλώντας σ' α-
υτές τις συγκεντρώσεις, ζητούσαν την ά-
μεση κατάργηση του «πολεμικού κομ-
μουνισμού» και την αντικατάστασή του
με ένα σύστημα «ελεύθερης εργασίας». Η
άποφασιστικότητα των εργατών ή-
ταν τόσο μεγάλη, ώστε η κυβέρνηση έ-
στειλε στα εργοστάσια προπαγανδιστές
και εκπροσώπους της, που έπιχείρησαν
να δικαιολογήσουν την πολιτική της.
Η άποστολή τους δεν ήταν καθόλου
εύκολη, γιατί οι εργάτες τους αποδοκι-
μαζαν και τους γιουχαίζαν.»

Στις 6 Μαρτίου 1921, οι Νισό Γιόρκ
Τάιμς ανέγραψαν την είδηση, ότι ο Ι-
διος ο Λένιν, μιλώντας σε μιά θεαλω-
δη συγκέντρωση μεταλλουργών της Μό-
σχας, ρώτησε τους άκροατές του, που

κατηγορούσαν τους μπολσεβίκους, λέ-
γοντας ότι καταστρέφουν τη χώρα, αν
προτιμούν την επιστροφή των λευκο-
φρουρών. Ένας εργάτης του άπάντησε:
"Ας έρθη όποιος νάναι, οι λευκοί, οι
μαύροι, ή ο ίδιος ο διάολος, άρκει να
μας απαλλάξει από σάς.

«...Οι εργατικές κινητοποιήσεις, συν-
εχίζει ο Η. "Αβριτε, επεκτάθηκαν με
γρήγορο ρυθμό στην πρωτεύουσα. Μετά
τις συγκεντρώσεις, άρχισαν οι άπεργί-
ες και οι διαδηλώσεις. Οι εργάτες κα-
τέβηκαν στους δρόμους, κρατώντας πλα-
κάτ, όπου ήταν γραμμένες οι διεκδική-
σεις τους: Να επιτραπή το ιδιωτικό έμ-
πόριο, να αυξηθούν οι μερίδες τροφι-
μων, να καταργηθούν οι κατασχέσεις σι-
τηρών. Όρισμένοι διαδηλωτές ζητούν
πολιτικά δικαιώματα και πολιτικές έ-
λευθερίες. Έδω κι εκεί, εμφανίστηκαν
πλακάτ με συνθήματα υπέρ της Συντα-
κτικής Συνελεύσεως, υπήρχαν μάλιστα
και μερικά, που έγραφαν: Κάτω οι κομ-
μουνιστές και οι όβριοί. Οι άρχές ύπο-
σχέθηκαν στην άρχή ότι θα πάρουν μέ-
τρα, ώστε να βελτιωθή ή κατάσταση,
βλέποντας όμως ότι δεν πετυχαίνουν τί-
ποτα με αυτό τον τρόπο, ανέθεσαν στα
τακτικά στρατεύματα και στους σπου-
δαστές των στρατιωτικών σχολών (ρω-
σικά, κοουράντο) να αποκαταστήσουν
την τάξη...»

Μόλις άρχισαν να ήσυχάζουν τα πρά-
γματα στη Μόσχα, ξέσπασαν ακόμα πιο
«σκληρές» άπεργίες στην πρώην πρω-
τεύουσα, δηλαδή στην Πετρούπολη.

«...Λιγότερο από είκοσι τέσσερις ώ-
ρες μετά την επιστροφή μας στην Πε-

Ημερομηνία πουλά στη Σαμόρα (νίν Κορίμπτορβ).

τρούπολη, αφηγείται η αναρχική *"Έμμα Γκόλντμαν"*, μάθαμε ότι επικρατούσε μεγάλη δυσανεξία στην πόλη. Κυκλοφορούσαν φήμες, ότι οι εργάτες θα κατέβουν σε άπεργία.

Ο πληθυσμός υπέφερε πρόσθετα βάρη λόγω του δριμύτατου χειμώνα, και της μωπίας των Σοβιέτ. Οι φοβερές χιονοθύελλες είχαν καθυστερήσει την αποστολή τροφίμων, πού, έστω και σε ελάχιστες ποσότητες, έφταναν μέχρι τότε στην πόλη. Έπιπλέον, το Σοβιέτ της Πετρούπολης είχε κάνει το άνόητο λάθος να κλείσει πολλά εργοστάσια και να μειώσει κατά 50% τα τρόφιμα, πού μοίραζε με το δελτίο στο προσωπικό τους. Ταυτόχρονα, έγινε γνωστό ότι είχαν μοιράσει στα μέλη του κόμματος παπούτσια και ίματισμό, ενώ οι εργάτες κυκλοφορούσαν κουρελιασμένοι και σχεδόν ξυπόλυτοι. Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, οι αρχές έκαναν κι άλλο ένα, ακόμα μεγαλύτερο λάθος: άπαγόρευαν τη συγκέντρωση, πού είχαν συγκαλέσει οι εργάτες για να συζητήσουν, πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί η κατάσταση...»

Ο επίσης αναρχικός *"Αλεξάντρο Μπέρκμαν"*, άποδίδει το κλείσιμο των εργοστασίων στην έλλειψη καυσίμων: Πολλά εργοστάσια αναγκάστηκαν να κλείσουν, με άποτέλεσμα οι εργάτες να στερηθούν τις μερίδες των τροφίμων τους.

Πράγματι, η *Πράβντα* της 12ης Φεβρουαρίου 1921, είχε αναγράψει την έδηση, ότι 60 από τα μεγαλύτερα εργοστάσια της Πετρούπολης αναγκάστηκαν να κλείσουν τις πόρτες τους λόγω έλλειψης καυσίμων.

Ο μπολσεβίκος *Πουχόβ* αναφέρει ότι η Πετρούπολη, κτισμένη στη βορειοδυτική έσχατιά της Ρωσίας και συνεπώς μακριά από τα κέντρα παραγωγής, υπέφερε από την πείνα και το κρύο πού πολύ κι άπ' τή Μόσχα. Τα άποθέματα τροφίμων άποτελούσαν τώρα το 20% σε σύγκριση με τις ποσότητες, πού υπήρχαν στην πόλη πριν άπ' τον Πρώτο Παγκόσμιο πόλεμο.

Σύμφωνα με τον μενσεβίκο *Φιόντορ Ντάν*, πού βρισκόταν κείνες τις μέρες στην Πετρούπολη, πεινασμένοι εργάτες και στρατιώτες ζητιάνευαν στους δρόμους ένα ξεροκόμματο.

Όπως στη Μόσχα, έγιναν και στην Πετρούπολη συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας σε διάφορα εργοστάσια. Τα αίτήματα κυρίως οικονομικά, ήταν τα ίδια: Να καταργηθούν οι κατασχέσεις σιτηρών, να καταργηθούν τα μπλόκα και νάχουν οι πολίτες το δικαίωμα να ανταλλάζουν πράγματα άτομικής τους χρήσεως έναντι τροφίμων.

«Στις 23 Φεβρουαρίου 1921, λέει ο *Π. Άβριετς*, έγινε μιá θελλώδης συγκέντρωση στο εργοστάσιο Τρούμποτσνυ, πού μολονότι το προσωπικό του είχε μειωθεί πολύ, παρέμενε ένα από τα μεγαλύτερα χαλυουργεία της Πετρούπολης. Πριν διαλυθούν, οι εργάτες έψηφισαν μιάν άπόφαση, άπαιτώντας ν' αυ-

ξηθούν οι μερίδες τροφίμων και να μοιραστούν άμέσως τα διαθέσιμα παπούτσια και τα χειμωνιάτικα ρούχα. Την άλλη μέρα, οι εργάτες παρουσιάστηκαν στη δουλειά τους, σε λίγο όμως παράτησαν τα εργαλεία τους και έγκατέλειψαν το εργοστάσιο».

Κατά τον αναρχικό *Βόλιν (Βσίβολοντ Μιχάιλοβιτς "Αίχενμπάουμ"*, το πραγματικό του όνομα), η σταγόνα, πού ξεχείλησε το ποτήρι, ήταν το γεγονός ότι στις 24 Φεβρουαρίου, οι αρχές άρχισαν να «επανεξετάζουν», όπως έπιναν, τις άτομικές καρτέλλες των χαλυουργείων Τρούμποτσνυ. Έπρόκειτο ουσιαστικά για μιá «έκκαθάριση».

«Οι άπεργοί, συνεχίζει ο *Π. Άβριετς*, κατευθύνθηκαν προς την νήσο Βασιλέβσκη, στη βόρεια όχθη του ποταμού Νεβά και έπιχείρησαν να οργανώσουν εκεί μιá διαδήλωση. Μιá άντιπροσωπεία τους παρουσιάστηκε στους στρατώνες του συντάγματος της Φινλανδίας, δέν κατόρθωσε όμως να πείσει τους φαντάρους να ένωθούν με τους διαδηλωτές. Όστόσο, εργάτες άλλων εργοστασίων, καθώς και σπουδαστές του γειτονικού Γεωλογικού Ίνστιτούτου κατέβηκαν στη διαδήλωση και σε λίγο, 2.000 άτομα φώναζαν τα συνθήματά τους έναντιών της κυβερνήσεως».

Ο *Ζινόβιεβ*, πού ήταν τότε πρόεδρος της Κομμουνιστικής Όργανώσεως στην Πετρούπολη, διέταξε ένα λόγο κουρσάντ να διαλύσει τους διαδηλωτές. Οι κουρσάντ, λέει η αναρχική *"Έμμα Γκόλντμαν"*, έπιχείρησαν να προβοκάρουν το πλθος πυροβολώντας στον

άερα, εύτυχως όμως, οι εργάτες είχαν έρθει άοπλοι και δέ χύθηκε αίμα. Κατά το *Βόλιν*, έγιναν συγκρούσεις ανάμεσα στους κουρσάντ και στο άοπλο πλθος. Διέλυσαν τους εργάτες. Έξω άπ' αυτό, η άστυνομία και ο στρατός διέλυσαν πολλές συγκεντρώσεις ή έμπόδισαν τους εργάτες να συγκεντρωθούν.

**ΟΠΟΙΟΣ ΑΝΤΙΣΤΑΘΗ
ΘΑ ΕΚΤΕΛΗΤΑΙ ΕΠΙ ΤΟΠΟΥ**

Στις 25 Φεβρουαρίου 1921 οι εργάτες του χαλυουργείου Τρούμποτσνυ έναδιαδήλωσαν στους δρόμους και όρισμένοι άπ' αυτούς έπηγαν στ' άλλα εργοστάσια να πείσουν τους συναδέλφους τους ν' άπεργήσουν. Πράγματι, κατέβηκαν σε άπεργία το καπνεργοστάσιο Λαφέρμ, το εργοστάσιο ύποδημάτων Σκοροχόντ, το μεταλλουργικό εργοστάσιο Μπαλιτσκη και το καλυκοποιείο Πατρόνυ.

Είχε κυκλοφορήσει ή φήμη, λέει ο *Π. Άβριετς*, ότι οι κουρσάντ σκότωσαν την προηγούμενη μέρα μερικούς διαδηλωτές στη νήσο Βασιλέβσκη. Αυτό, έγινε αίτια να έπεκταθί το κίνημα και σ' άλλες σημαντικές έπιχειρήσεις, όπως στα Ναυπηγεία του Ναυαρχείου και στις δεξαμενές ναυτικών έπισκευών της Γκαλέρναγια. Πολυάριθμες ομάδες συγκεντρώνονταν έδω κι εκεί για να άκούσουν τους άυτοσχέδιους ρήτορες,

πού τὰ έβαζαν με την κυβέρνηση. Γι' άλλη μιá φορά, οί κουρσάντου πήραν διαταγή νά διαλύσουν τίς συγκεντρώσεις.

Βλέποντας ότι οί ταραχές έπεκτείνονται, λέει ό Βόλιν, ή κυβέρνηση έθεσε σέ συναγεμώ τή φρουρά τής πόλεως. Πολλές μονάδες δήλωσαν ότι δέν είναι δουλειά τους νά πολεμήσουν έναντιόν των έργατών. Δόθηκε διαταγή

Ο Βόλιν στό Παρίσι μετά την έξορία του από τή Ρωσία τόν Ιανουάριο του 1922.

νά άφοπλιστούν αυτές οί μονάδες, μά ή κυβέρνηση δέν μπορούσε πιά νά βασιστή στή φρουρά. Κι ούτε βασίστηκε άλλωστε, μά έφερε από την έπαρχία και από όρισμένα «μέτωπα» του έμφυλίου πολέμου έπιλεκτα τμήματα, άποτελούμενα από πιστούς κομμουνιστές.

Τήν ίδια μέρα (25/2) συστήθηκε στην Πετρούπολη μιá Έπιτροπή Άμύνης (ρωσικά, Κομιτέτ Όμοροόου) με πρόεδρο τό Ζινόβιεβ και μέλη της τόν Μ. Ν. Λάσεβιτς, πού ήταν ήδη μέλος του Έπαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου τής Δημοκρατίας και τόν Ντ. Ν. Άβρόβ, πού ήταν διοικητής τής στρατιωτικής περιοχής τής Πετρούπολεως. Η Έπιτροπή Άμύνης διόρισε σέ κάθε συνοικία τής πόλεως μιá «έπαναστατική τρώικα» (τριάδα, τριμελή έπιτροπή), με σκοπό νά συντονιστούν οί ενέργειες, πού άποσκοπούσαν στην καταστολή του άπεργιακού κινήματος. Ταυτόχρονα, ή Έκτελεστική Έπιτροπή του Σοβιέτ τής Πετρούπολεως, υπό την προεδρία του Ζινόβιεβ, εκήρυξε τό στρατιωτικό νόμο σέ όλόκληρη την πόλη. Κάθε συγκέντρωση άπαγορεύτηκε καθώς και ή κυκλοφορία στους δρόμους μετά τίς 11 τό βράδι.

Σέ περίπτωση συγκεντρώσεων στους δρόμους, έλεγε ή διαταγή τής Έπιτροπής Άμύνης, τά στρατεύματα έχουν διαταγή νά πυροβολήσουν. Όποιος άντισταθί, θά εκτελεστεί επί τόπου.

Κηρύχτηκε ό στρατιωτικός νόμος, λέει ή Έμμα Γκόλντμαν, και δόθηκε διαταγή στους έργάτες νά επιστρέψουν στα έργοστάσιά τους, γιατί άλλιώς θά

τους έκοβαν τή μερίδα τους. Όστόσο, ή διαταγή αυτή δέν έφερε κανένα αποτέλεσμα. Τότε οί άρχές διέλυσαν όρισμένα συνδικάτα. Τά στελέχη τους και μέλη των άπεργιακών έπιτροπών συνελήφθησαν και ρίχτηκαν στην φυλακή. «Άνίσχυροι κοιτάζαμε τους έργάτες, πλαισιωμένους από ένοπλους φαντάρους και τσεκίστες, νά περνούν κάτω από τά παρθυρά μας...»

Συνελήφθησαν επίσης και πολλοί από τους μενσεβίκους, τους έσέρους και τους άναρχικούς, πού ήταν ακόμα ελεύθεροι.

Τήν ίδια μέρα, ή Κράσναγια Γκαζέτα (Κόκκινη Έφημερίδα) δημοσίευσε μιá έκκληση στους έργάτες τής Κόκκινης Πετρούπολεως, πού την υπέγραψαν τό Σοβιέτ τής Πετρούπολεως, τό Συμβούλιο των συνδικάτων κι ή Κομματική Έπιτροπή. Οί συντάκτες τής έκκλήσεως παραδεχόντουσαν, ότι οί έργάτες άντιμετωπίζουν πολλές δυσκολίες, εξηγούσαν όμως ότι οί δυσκολίες αυτές ήταν τό τίμημα, πού έπρεπε νά πληρώσουν για νά διαφεντέψουν την επανάσταση κατά των έχθρων της. Πρόσθεταν επίσης, ότι οί τσαρικοί, με τή βοήθεια των συμμάχων τους, δηλαδή των μενσεβίκων και των έσέρων, κάνουν ό,τι μπορούν για νά εκμεταλλευτούν τή δυσαρέσκεια, πού προκλήθηκε από την έλλειψη τροφίμων, μά είναι ποτέ δυνατόν νά ξεχασαν οί έργάτες, πώς ζούσαν επί τσάρου; Τί θά κέρδιζε ό λαός, αν ξανάπαιρναν την έξουσία οί τσαρικοί στρατηγοί; Τό κνουτό των τσιφλικάδων, έλεγε ή Κράσνα-

για Γκαζέτα, οί έργάτες, θά υπέφεραν ακόμα περισσότερο από την πείνα και τό κρύο. Είναι αλήθεια ότι έκαναν κιόλας τεράστιες θυσίες, μά ένας λόγος παραπάνω νά μη τό βάλουν κάτω, τώρα Ισα-Ισα, πού ή επανάσταση νίκησε.

Ταυτόχρονα, οί έφημερίδες δημοσίεψαν ένα σωρό αποφάσεις εργοστασιακών και συνδικαλιστικών έπιτροπών, πού καταδίκάζαν τους «προβοκάτορες», τους «τεμπέληδες» και τους «ταραξίες».

Οί άρχές και ό τύπος τής Πετρούπολεως δέν έμίλαγαν καν για άπεργία (ρωσικά, στάτσκα ή ζαμπαστόβκα) μά για βολόνκα, πού σημαίνει χασομέρι, έσκεμμένη επιβράδυνση του κανονικού ρυθμού εργασίας, με αποτέλεσμα νά δημιουργηται σύγχυση και άκαταστασία. Έλεγαν δηλαδή ότι οί έργάτες ήταν κοπανατζήδες, γιατί, όπως σημειώνει ό μενσεβίκος Φιόντορ Ντάν, «δέν ήθελαν νά παραδεχτούν, ότι είναι δυνατόν νά ξεσπάσουν πραγματικές άπεργίες, στρεφόμενες έναντιόν τής «εργατικής» κυβερνήσεως.

«ΑΝ ΣΥΝΕΧΙΣΤΗ Η ΑΠΕΡΓΙΑ Η ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗ ΘΑ ΤΙΝΑΧΤΗ ΣΤΟΝ ΑΕΡΑ»

Στίς 26 Φεβρουαρίου, ό Λάσεβιτς, μιλώντας στην σύσκεψη του Σοβιέτ τής Πετρούπολεως, τάβαλε με τους έργάτες του εργοστασίου Τρούιμποτσνυί, λέγοντας, πώς είναι ταραχοποιόι, άνθρωποι πού

δέν σκέφτονται παρά μόνο το προσωπικό τους συμφέρον και καταλήγοντας τους είπε «άντεπαναστάτες».

Ο Λάσεβιτς, λέει ο άναρχικός *Μπέρομαν*, χαρακτήρισε τους άπεργούς «φιλοτομαριστές» (ρωσικά, *σκούφνικι*) και ζήτησε να ληφθούν άυστηρά μέτρα έναντίον τους. Το Σοβιέτ άπεφάσισε το κλείσιμο τοῦ έργοστασίου Τρούμποτσνυ. Αυτό, σήμαινε ότι οί εργάτες δέ θα έπαιρναν πιά τίς μερίδες τῶν τροφίμων τους, καταδικάζόντουσαν δηλαδή να πεθάνουν άπ' την πείνα.

Δόθηκε επίσης διαταγή να κλείση το καπνεργοστάσιο Λαφέρμ, πού ήταν ένα σημαντικό κέντρο τοῦ άπεργιακοῦ κινήματος.

Ο *Κουζμίν*, πού ήταν τότε κομμισάριος τοῦ στόλου τῆς Βαλτικής, μιλώντας στην ίδια σύσκεψη τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολεως, είπε και μία φράση, πού άποδείχτηκε προφητική: «Οί ναῦτες άρχίζουν να δυσανασχετοῦν ὄλο και περισσότερο και αν άφήσουμε τῆ *βολένκα* να συνεχιστή, υπάρχει κίνδυνος, ή Κρονστάνδη να τιναχτή στον άέρα».

«Η άπόπειρα τῶν άρχῶν να υποτάξουν τοὺς εργάτες με την πείνα, λέει ὁ *Π. Άβριτς*, έρριξε λάδι στη φωτιά. Τίς τελευταίες μέρες τοῦ Φεβρουαρίου, το κίνημα ὄλο και έπεκτείνονταν. Στίς 25, το τεράστιο μεταλλουργικό έργοστάσιο Πούτίλοβ(πού είχε παίξει σημαντικό ρόλο στην επανάσταση τοῦ Φεβρουαρίου, το 1917)

κατέβηκε σε άπεργία. Το έργοστάσιο Πούτίλοβ παρέμενε ένας τρομερός γιγάντας, παρ' ὄλο πού το προσωπικό του είχε μειωθή πολύ σε σύγκριση με την προπολεμική εποχή — ὁ αριθμός τῶν εργατῶν είχε πέσει από τίς 36.000 στίς 6.000».

Όμως, αυτό πού άνησύχησε ιδιαίτερα τίς άρχές, ήταν το γεγονός, ότι οί διεκ-

δικήσεις τῶν εργατῶν, καθαρά οικονομικές στην άρχή, άρχισαν να άποκοῦν πολιτικό χαρακτήρα.

Ο μπολσεβίκος *Κορντόβσκη*, θα γράψη το 1931, ότι μιá από τίς προκηρύξεις, πού μοιράστηκαν ή κολλήθησαν στους τοίχους, έλεγε :

«...Η κυβερνητική πολιτική πρέπει ν' αλλάξη ριζικά. Πάνω άπ' ὄλα οί εργά-

τες και οί άγρότες έχουν ανάγκη από λευτεριά. Δέ θέλουν πιά να ζοῦν σύμφωνα με τά διατάγματα τῶν μπολσεβίκων. Θέλουν να έλέγχουν μόνοι τους τίς τύχες τους. Σύντροφοι, διατηρεῖστε την επαναστατική σας ψυχραιμία. Άπαιτεῖστε σταθερά και ὀργανωμένα: Τήν άπόλυση ὄλων τῶν φυλακισμένων σοσιαλιστῶν και έξωκομματικῶν. Τήν κα-

Ο λιμός άγκαλιάζει μεγάλα στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ. Παιδιά παίρνουν τό συσσίτιό τους από «κατίνες», πού ιδρύονται με άμερικανική βοήθεια.

τάργηση του στρατιωτικού νόμου, την ελευθερία του λόγου, του τύπου και των συγκεντρώσεων για όλους τους εργαζομένους. 'Ελεύθερες εκλογές επιτροπών στις φάμπρικες, στα εργοστάσια και στα συνδικάτα. 'Ελεύθερες εκλογές αντιπροσώπων για τα Σοβιέτ...».

Η προκήρυξη αυτή ήταν ανυπόγραφη, απ' τα συνθήματά της όμως γινόταν φανερό, ότι την είχαν συντάξει οι αναρχικοί.

«Παρ' όλα τα έκτακτα μέτρα, γράφει η *E. Γκόλντμαν*, η άπεργία επέκτεινόταν. Οι συλλήψεις συνεχίζονταν, μα η ήλιθιότητα, με την οποία αντέδρασαν οι άρχες, ενεθάρρυνε τα ανεύθυνα στοιχεία. 'Αρχισαν να εμφανίζονται άντεπαναστατικές και αντισημιτικές προκηρύξεις. Κυκλοφορούσαν στην πόλη άπιθανες φήμες, όπου γινόταν λόγος για στρατιωτικά κατασταλτικά μέτρα και βιαιοπραγίες της Τσεκά έναντίον των άπεργών».

Όπως σημειώνει ο *Βόλιν*: στη διάρκεια εκείνου του άπεργιακού κινήματος, εκφράστηκαν πολλές, άλληλοσυγκρουόμενες άπόψεις. Δεδομένου ότι για τις άρχες, κάθε ελευθερία ιδεών και συζητήσεως ήταν άπαράδεκτη και δεδομένου ότι πολλοί επαναστάτες βρισκόντουσαν ήδη στη φυλακή, όλος αυτός ο άναβρασμός ήταν άναγκαστικά άσαφής και συγκεχυμένος. Μιά και η 'Επανάσταση είχε πάρει στραβό δρόμο, ήταν μοιραίο να εκ-

φυλιστή κι όλόκληρο τό κίνημα. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, όρισμένα στοιχεία του κινήματος, επηρεασμένα απ' την άντεπαναστατική προπαγάνδα (ιδιαίτερα απ' την προπαγάνδα των μετριοπαθών σοσιαλιστών), ήταν φυσικό να προτείνουν μέτρα και λύσεις, που πισωγύριζαν την 'Επανάσταση, αντί να πασχίσουν να τη βγάλουν από τό άδιέξοδο, για να της επιτρέψουν να προχωρήσει. 'Ετσι, όρισμένα στοιχεία, ζήτησαν την ελευθερία του έμπορίου και ιδιαίτερα τη σύγκλιση μιας Συντακτικής Συνελεύσεως.

Όμως, πρέπει να σημειωθούν τρία ούσιώδη πράγματα:

1. Τα στοιχεία, που λέμε, δέν είχαν καθόλου υπερισχύσει στο σύνολο του κινήματος. Δέν διέθεταν ούτε τη μεγαλύτερη δύναμη ούτε τη μεγαλύτερη τόλμη. 'Η ελευθερία της προπαγάνδας για τους άριστερους, ή ελευθερία δράσεως για τις μάζες, μπορούσαν άκόμα, με τη βοήθεια των τίμιων μπολσεβίκων, να σώσουν την κατάσταση, να όδηγήσουν σε μία λύση και να δώσουν στην 'Επανάσταση μία ώθηση προς τη σωστή κατεύθυνση.
2. Ξή ξεχνάμε, ότι από μία γενική άποψη, ό μπολσεβικισμός εκπροσωπούσε, κι αυτός επίσης, ένα σύστημα άντιδραστικό. 'Υπήρχαν λοιπόν δύο άντιδραστικές δυνάμεις: ή μία, άποτελούμενη από όρισμένα άντιμπολσεβίκικα στοιχεία, τραβούσε προς τα πίσω, ή άλλη (ό ίδιος ό μπολσεβικισμός), παρέλυε και άκίνητοποιούσε την 'Επανάσταση. 'Η μόνη πραγματικά επαναστατική δύναμη βρισκόταν άλλοθ.

3. 'Ακριβός, άλλα στοιχεία εκπροσω-

πούσαν αυτή την πραγματικά επαναστατική δύναμη. Και ή Κρονστάνδη ήταν ό πιό σημαντικός εκπρόσωπός της.

Οί κρονστανδιώτες απέβλεπαν σε μία λύση, που μολονότι ήταν έχθρική για τόν μπολσεβικισμό, δέν είχε καμιά σχέση με τις όπισθοδρομικές ιδέες, σαν την ιδέα της Συντακτικής Συνελεύσεως, ή την ιδέα της επιστροφής στον ιδιωτικό καπιταλισμό.

'Απαντώντας σε όρισμένες προκηρύξεις και σ' αυτούς που προπαγάνδιζαν τη σύγκλιση της Συντακτικής, ή Κρονστάνδη έστειλε (παράνομα έννοείται) άντιπροσώπους της στα εργοστάσια, στις φάμπρικες και στα εργαστήρια της Πετρούπολεως, για να δηλώσει στους εργάτες τα έξής:

'Όλη ή επαναστατική δραστηριότητα της Κρονστάνδης, τα πυροβόλα της και τα όπλοπολυβόλα της θα άντισταθούν άποφασιστικά στη Συντακτική Συνέλευση και γενικά σε κάθε πισωγύρισμα. 'Αν όμως οί εργάτες, έχοντας καταλάβει την άπάτη της άδικτατορίας του προλεταριάτου» ξεσηκωθούν έναντίον των νέων σφετεριστών, άν θελήσουν να άγωνιστούν για τα ελεύθερα Σοβιέτ, για την ελευθερία του λόγου, του τύπου της όργανώσεως και της δράσεως των εργαζομένων, δηλαδή των εργατών και των άγροτών και όλων των ιδεολογικών ρευμάτων, δηλαδή των αναρχικών, των έσέρων της άριστερας κλ.π., άν οί εργάτες ξεσηκωθούν και θελήσουν να άγωνιστούν ύπέρ μιας τρίτης 'Επανάστασεως πραγματικά προλεταριακής, ύπέρ των συνθημάτων του 'Οκτωβρίου, τότε ή Κρονστάνδη θα τούς

ύποστηρίξει με όλες της τις δυνάμεις, έτοιμη σαν ένας άνθρωπος να νικήσει ή να πεθάνει.

«Μέσα σε μία νύχτα, λέει ό *Π. Αβριτς*, ή Πετρούπολη μεταβλήθηκε σε περιχαρακωμένο στρατόπεδο. Σχεδόν παντού, ένοπλα τμήματα σταματούσαν τούς περαστικούς κι έκαναν έλεγχο ταυτοτήτων. Τα θέατρα και τα έστιατόρια είχαν κλείσει. Κάθε τόσο, άντηχούσαν στους δρόμους άραιοι πυροβολισμοί».

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΤΑΡΓΕΙ ΤΑ ΜΠΛΟΚΑ ΓΥΡΩ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ

Παράλληλα με τα έκτακτα μέτρα οί μπολσεβίκοι έντειναν την προσπάθειά τους να πείσουν τούς εργάτες να πιάσουν δουλειά. 'Εστειλαν στις φάμπρικες και στα εργαστήρια τούς καλύτερους προπαγανδιστές τους, άκόμα και τόν ίδιο τόν Καλίνιν, που ήταν πρόεδρος της Πανρωσικής 'Εκτελεστικής 'Επιτροπής των Σοβιέτ, δηλαδή πρόεδρος της Σοβιετικής Δημοκρατίας. 'Εγιναν έκτακτες διανομές τροφίμων και στις 27 Φεβρουαρίου, ό *Ζινόβιεβ* άνάγγειλε, ότι οί εργαζόμενοι θα έχουν τό δικαίωμα να ταξιδεύουν στην έπαρχία για να βρουν τρόφιμα. 'Ο Ζινόβιεβ έδήλωσε επίσης, ότι ή κυβέρνηση άγόρασε 30 χιλιάδες τόννους κάρβουνο απ' τό έξωτερικό.

Την ίδια μέρα, ή *Κράσναγια Γκαζέτα*, δημοσίεψε την είδηση, ότι μελετάται ή

περίπτωση να αντικατασταθῆ ἡ κατάσχεση σιτηρῶν μὲ ἕναν φόρο σὲ εἶδος.

Οἱ ἀρχὲς ἐλπίζανε ὅτι ἡ κατάργηση τῶν κατασχέσεων θὰ καταλάγιαζε τὴ δυσἀρέσκεια τῶν ἀγροτῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἐξεγείρονται σὲ διάφορες περιοχὲς τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Σιβηρίας.

ΟΙ ΝΑΥΤΕΣ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ ΔΙΑΤΥΠΩΝΟΥΝ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΤΟΥΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

«... Σήμερα, 28 Φεβρουαρίου, γράφει ὁ Ἄ. Μπέγκμαν στὸ ἡμερολόγιό του, ἔγιναν διαδηλώσεις ἀπεργῶν. Γίνεται λόγος γιὰ ἐργάτες, πού βρέθηκαν νεκροὶ ἀπὸ τὸ κρύο στὸ σπίτι τους. Ἡ κυριότερη διεκδίκηση εἶναι νὰ μοιραστῆ χειμωνιάτικος ἱματισμὸς καὶ νὰ γίνῃ μιὰ πιὸ δίκαιη διανομὴ τροφίμων. Ὅρισμένοι διαδηλωτὲς διαμαρτύρονται γιὰ τὴν ἀπαγόρευση τῶν συγκεντρώσεων στὶς φάμπρικες καὶ λένε: Ὁ λαὸς ἀπαιτεῖ τὸ δικαίωμα τῆς συναθροίσεως γιὰ νὰ ψάξουμε καὶ νὰ βροῦμε ὅλοι μαζί μιὰ λύση γιὰ τὰ προβλήματά μας. Ὁ Ζινόβιεβ υποστηρίζει ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ κινητοποίηση ὀφείλεται σὲ μηχανορραφίες τῶν μενσεβίκων καὶ τῶν ἐσέρων...».

Στὶς 28 Φεβρουαρίου, λέει ὁ Βόλεν, στρατιωτικὲς κομμουνιστικὲς δυνάμεις, πού ἔφτασαν ἀπὸ τὴν ἐπαρχία, κατάκλυσαν τὴν Πετρούπολη. Ἀμέσως, ἀρχισε

ἕνας ἀπηνῆς διωγμὸς τῶν ἐργαζομένων. Αὐτοί, ὄντας ὁπλοῖ, δὲν μπόρεσαν νὰ ἀντισταθοῦν. Μέσα σὲ δυὸ μέρες, οἱ ἀπεργοὶ ὑπέκυψαν στὴ βία καὶ οἱ ἐργατικὲς κινητοποιήσεις συντρίφτηκαν μὲ σιδερένιο χέρι, ὅπως εἶπε ὁ Τρότσκι.

Μετὰ ἀπὸ πολλὰς μέρες ἐντάσεως καὶ ἀναταραχῆς, λέει ὁ Π. Ἀβριετς, ἡ τάξη ἀποκαταστάθηκε στὴν Πετρούπολη. Στὶς 2 ἢ στὶς 3 Μαρτίου, τὰ περισσότερα ἐργοστάσια ξανάρχισαν νὰ λειτουργοῦν κανονικά. Οἱ παραχωρήσεις, πού δέχτηκε νὰ κάνῃ ἡ κυβέρνηση, ἔφεραν ἀποτελέσματα: ἦταν φανερό, ὅτι αὐτὸ πού προκάλεσε κυρίως τὴ δυσἀρέσκεια τῶν ἐργατῶν, ἦταν ἡ πείνα καὶ τὸ κρύο. Εἶναι ὁμως ἀναμφισβήτητο, ὅτι χωρὶς τὴν προσφυγὴ στὴ βία, τὸν πολλαπλασιασμὸ τῶν συλλήψεων καὶ τὴν ἀκούραστη προπαγάνδα, οἱ ἀρχὲς δὲ θὰ κατόρθωναν νὰ ἐπιβάλουν τὴν τάξη.

Ναί, οἱ μπολσεβίκοι τῆς Πετρούπολεως, παραμερίζοντας τὶς ἐσωκομματικὲς τους διαφωνίες, ἀντιμετώπισαν μὲ ἐπιτυχία τὸ ἀπεργιακὸ κίνημα. Ὡστόσο, τὸ κίνημα αὐτὸ, εἶχε βρεῖ στὸ μεταξύ μιὰ σημαντικὴ ἀπήχηση ἀνάμεσα στοὺς ναυτεὲς τῆς ναυτικῆς βάσεως τῆς Κρονστάνδης, πού βρίσκεται πάνω στὸ νησί Κότλιν, στὸ μυχὸ τοῦ Φινλανδικοῦ κόλπου, τριάντα περίπου χιλιόμετρα δυτικὰ ἀπ' τὴν Πετρούπολη. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ ξεσπάσῃ στὴν Κρονστάνδη μιὰ ἐξέγερση, πού λίγο ἔλειψε νὰ ἔχῃ σοβαρότατες συνέπειες.

Οἱ ναυτεὲς τῆς Κρονστάνδης ἔμαθαν τὰ γεγονότα τῆς Πετρούπολεως ἀπὸ διάφορες ἀφηγήσεις, κι ὅπως γίνεται συνή-

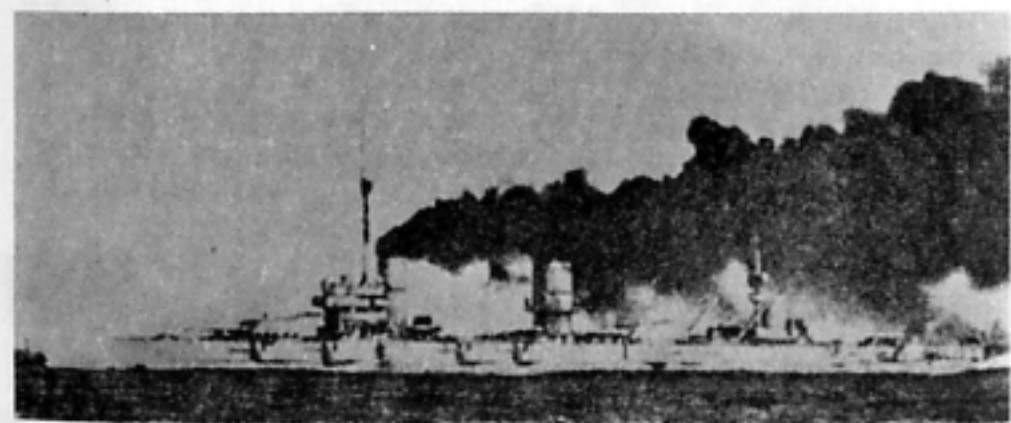
θος σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις, ἀκουσαν καὶ πολλὰς ἀσύστατες φήμες. Σύμφωνα μὲ τὸ μενσεβίκο Ντάν, διαδόθηκε λόγου χάρη ἡ φήμη, ὅτι οἱ κουρσάντου εἶχαν ρίξει στὸ ψαχνὸ ἐναντίον τῶν διαδηλωτῶν τῆς νήσου Βασιλέβσκη καὶ ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἀπεργίας εἶχαν ἐκτελεστῆ στὰ ὑπόγεια τῆς Τσεκά.

Ὁ Στεπὰν Πετρεϊσένκο, πού ἐπρόκειτο σὲ λίγες μέρες νὰ ἡγηθῆ τῆς ἐξεγέρσεως στὴν Κρονστάνδη, λέει, ὅτι: «οἱ μπολσεβίκοι ἀπειλοῦσαν τοὺς ἐργάτες, λέγοντάς τους, πὼς ἂν συνέχιζαν τὴν ἀπεργία, οἱ ναυτεὲς τῆς Κόκκινης Κρονστάνδης θὰ ἐπέμβαιναν καὶ θὰ τοὺς ἀνάγκαζαν νὰ ξαναπιάσουν δουλειά. Μάθαμε ἐπίσης, ὅτι οἱ μπολσεβίκοι εἶχαν μετατρέψῃ τὴν Κρονστάνδη σὲ μπαμποῦλα σ' ὅλη τὴ Ρωσία, γιὰ νὰ υποστηρίξουν τὴν πολιτικὴ τους. Αὐτὸ, προκάλεσε τὴν ἀγανάκτηση τῶν πληρωμάτων,

γιατὶ βέβαια ἡ Κρονστάνδη δὲ θὰ δεχόταν ποτὲ νὰ παίξῃ ἕναν τέτοιο ρόλο. Στὶς 27 Φεβρουαρίου, τὰ πληρώματα τῶν θωρηκτῶν Πετροπαβλόβσκ καὶ Σεβαστοπόλη, καθὼς καὶ τὰ πληρώματα τῆς 1ης καὶ τῆς 2ης μοίρας τῶν καταδρομικῶν, συνεδρίασαν αὐθόρμητα καὶ ζήτησαν ὁμόφωνα ἀπὸ τοὺς κομμισάριους νὰ ἐκλεγοῦν ἐξωκομματικοὶ ἀντιπρόσωποι, πού θὰ πήγαιναν νὰ ἐπισκεφτοῦν τὰ ἐργοστάσια καὶ τοὺς καταυλισμοὺς τῆς φρουρᾶς στὴν Πετρούπολη. Βλέποντας, πὼς δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ ἀλλιῶς, ὁ Κουζμίν, δηλαδὴ ὁ κομμισάριος τοῦ Στόλου τῆς Βαλτικῆς, πού μόλις εἶχε φτάσει στὴν Κρονστάνδη μαζί μὲ ἄλλα κομματικὰ στελέχη, ἀναγκάστηκε νὰ ἐπιτρέψῃ τὶς ἐκλογές. Ἐκλέχτηκε μιὰ ἀντιπροσωπεία, πού ἀποτελέστηκε ἀπὸ 32 μέλη...».

Ὁ μπολσεβίκος Πουχόβ σημειώνει, ὅτι ὅταν ἀρχισε ἡ βολύνκα στὴν Πε-

Τὸ θωρηκτὸ «Σεβαστοπόλη».

τρούπολη, παρατηρήθηκε μιὰ έξαψη πνευμάτων στις τάξεις των ναυτών και ή πολιτική κατάσταση στην Κρονστάνδη άλλαξε ξαφνικά πρὸς τὸ χειρότερο. Ὁ στόλος βρέθηκε κάτω ἀπ' τὴν ἐπίδραση των μικροαστικῶν στοιχείων. Ἐγιναν αὐθόρμητες συνεδριάσεις και συγκεντρώσεις στὰ πολεμικά πλοία και στις στρατιωτικές μονάδες, παρά τις ἀπαγορευτικές διαταγές των κομμισαρίων και των διοικητῶν.

Σύμφωνα με τὸν *Πετριτσένκο*, οἱ ἀπεσταλμένοι γύρισαν ἀπ' τὴν Πετρούπολη στις 28 Φεβρουαρίου και σὲ μιὰ συγκέν-

τρωση, ποὺ ἔγινε στὸ θωρηκτὸ *Πετροπαβλόβσκ*, και στὴν ὁποία παραβρέθηκαν και οἱ ναυτες τοῦ θωρηκτοῦ *Σεβαστοπόλη*, ἀφηγήθηκαν τὰ ἑξῆς :

«... Βλέποντας ἀπ' ἔξω τὰ ἐργοστάσια, νομίζεις πὸς δὲν εἶναι φάμπρικές μὰ φυλακὲς τοῦ τσάρου. Εἶναι ζωσμένα ἀπὸ στρατιωτικὲς φρουρές. Μέσα, περιφέρονται οἱ κουρσάντου με τὸ ὄπλο στὸ χέρι. Συναντήσαμε ἐπίσης και τσεκίστες. Οἱ ἐργάτες δουλεύουν στις θέσεις τους. Ὁ κομμουνιστὴς ὑπεύθυνος τοῦ ἐργοστασίου τοὺς λέει νὰ μαζευτοῦν γιὰ ν' ἀκούσουν τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Κρονστάνδης. Μπαίνουνε ἀνόρεκτα σὲ κύκλο. Μερικοὶ δὲν κουνιοῦνται ἀπ' τὴ θέση τους, ἄλλοι μουρμουρίζουν θυμωμένοι : Οἱ ἀντιπροσωπεῖες μᾶς λείπανε. Τοὺς ρω-

Ἡ πόλη τῆς Κρονστάνδης

τᾶμε : — Σύντροφοι, γιατί δὲ μαζευόσαστε με τὴ θέλησή σας, νὰ συζητήσετε μαζί μας, με μᾶς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Κρονστάνδης ; Ὅλοι στήνουν αὐτὶ και μᾶς κοιτοῦν ἐπίμονα, λὲς και θέλουν νὰ μᾶς πείσουν γιὰ κάτι, μὰ συνεχίζουν νὰ σωπαίνουν. — Γιατί σωπαίνετε ; Μιλιά. — Εἴμαστε ἀντιπρόσωποι τῆς Κρονστάνδης, σταλμένοι ἑδῶ γιὰ νὰ μάθουμε τοὺς λόγους τῆς δυσἀρέσκείας σας και τί παράπονα ἔχετε με τὴν ἔξουσία. Σᾶς παρακαλοῦμε νὰ μᾶς πῆτε τὴν ἀλήθεια, χωρίς περιστροφές, τοὺς λέμε. Τότε, μιὰ φωνὴ ἀκούγεται ἀπ' τὴ μεριά των ἐργατῶν : — Ἦρθαν κι ἄλλες ἀντιπροσωπεῖες κι ὅσοι δώσανε μπέσα, βρίσκονται τώρα στὴν ψειροῦ. Ὑποχρεωνόμαστε νὰ τοὺς δείξουμε ὅλα μας τὰ χαρτιά, γιὰ νὰ τοὺς πείσουμε ὅτι μᾶς ἔστειλε στ' ἀλήθεια ἡ Κρονστάνδη. — Τώρα, μᾶς πιστεύετε ; Σωπαίνουν και δείχνουν με τὸ βλέμμα τὴν ἔνοπλη φρουρά και τὰ μέλη τοῦ Κόμματος. Ἀρχίζουμε νὰ καταλαβαίνουμε τί συμβαίνει. Πασχίζουμε νὰ δώσουμε κουράγιο στοὺς ἐργάτες, λέγοντάς τους, πὸς θὰ ὑποστηρίξουμε τις διεκδικήσεις τους. Τοὺς βεβαιώνουμε, ὅτι ἡ σοβιετικὴ ἔξουσία θὰ τις λάβει ὑπ' ὄψη της, ἄμα τις ὑποστηρίξει κι ἡ Κρονστάνδη. Πρόσπαθοῦμε με κάθε τρόπο νὰ ἀνοίξουμε συζήτηση. Μὰ πάλι τίποτα, οἱ ἐργάτες σωπαίνουν, μερικοὶ μάλιστα δὲν μποροῦν νὰ συγκρατήσουν και τὰ δάκρῦά τους. — Σύντροφοι, τοὺς λέμε, τί θὰ ποῦμε λοιπόν, ἄμα γυρίσουμε στὴν Κρονστάνδη ; Τελικά, βρίσκεται ἕνας ἐργάτης, ποὺ τολμάει και λέει : — Ναί, σύντροφοι, δὲν ἔχουμε πιά οὔτε γλώσσα, οὔτε μνήμη.

Δὲ βλέπετε τὰ χάλια μας ; Ξέρω τί θὰ πάθω, ὅταν θὰ φύγετε, μὰ μιὰ κι εἴσαστε κρονστανδιῶτες κι ἐπειδὴ μᾶς λένε συνεχῶς πὸς ἡ Κόκκινη Κρονστάνδη θὰ μᾶς δώσει ἕνα καλὸ μάθημα, ἄμα δὲ βάλουμε μυαλὸ κι ἀφοῦ θέλετε τὴν ἀλήθεια, σᾶς τὴ λέω : Πεινάμε, δὲν ἔχουμε ροῦχα, δὲν ἔχουμε παπούτσια, τὸ κρῦο μᾶς πειροῦνιάζει, μὰ πάνω ἀπ' ὅλα, εἴμαστε τρομοκρατημένοι, ψυχικά και σωματικά. Δὲν εἶναι πιά ζωὴ αὐτὴ. Δὲν ἀντέχουμε ἄλλο. Σὲ κάθε αἴτηση και διεκδίκησή μας, ἡ ἔξουσία ἀπαντᾷ με τὴν τρομοκρατία. Πηγαίνετε στις φυλακὲς τῆς Πετρούπολης, νὰ δῆτε πόσοι σύντροφοὶ μας φυλακίστηκαν τοῦτες τις τελευταῖες τρεῖς μέρες. Ὅχι, σύντροφοι, δὲν μπορεῖ πιά νὰ συνεχιστῆ ἔτσι δὲ αὐτὴ ἡ κατάσταση, ἦρθε ἡ ὥρα νὰ τὸ ποῦμε ἔξω ἀπ' τὰ δόντια στοὺς μπολσεβίκους : Πάψτε πιά νὰ κρύβεστε πίσω ἀπ' τ' ὄνομά μας. Κάτω ἡ δικτατορία σας, ποὺ μᾶς ἔφερε σὲ ἀδιέξοδο. Ἄς πάρουμε τὸν ἐξωκομματικὸ δρόμο. Ζήτω τὰ Σοβιέτ, μὰ νὰ τὰ ἐκλέξουμε ἐλεύθερα. Αὐτὰ μᾶς εἶπε, σύντροφοι, ἐκεῖνος ὁ ἐργάτης...».

Ὁ *Πετριτσένκο* προσθέτει, ὅτι ὅταν τέλειωσαν οἱ ἀντιπρόσωποι τὴν ἀφήγησή τους, ἐπακολούθησε συζήτηση, ὁ Κουζμίν και τὰ ἄλλα κομματικά στελέχη μίλησαν ὑπὲρ τῆς κυβερνήσεως, ἄλλὰ οἱ ναυτες ἀγανάκτησαν ἀκούγοντάς τους και τοὺς διέκοψαν πολλές φορές.

Τελικά, οἱ ναυτες ψήφισαν ὁμόφωνα

μιάν απόφαση, που αποτέλεσε κατά κάποιον τρόπο το πολιτικό τους πρόγραμμα :

«... Έχοντας ακούσει τα ραπόρτα των αντιπροσώπων, που έστειλε στην Πετρούπολη ή γενική συνέλευση των πληρωμάτων για να δούν, πώς πάει κει κάτω ή κατάσταση.

Ή συγκέντρωσή μας αποφασίζει ότι πρέπει :

Μιά και τα Σοβιέτ, όπως είναι σήμερα, δεν εκφράζουν τη θέληση των εργατών και των αγροτών :

1ο Να εκλεγούν άμεσα άλλα Σοβιέτ, με μυστική ψηφοφορία και νάχουν από δω κι εμπρός το λεύτερο, όλοι οι εργάτες κι όλοι οι αγρότες, να κάνουν την προεκλογική τους προπαγάνδα.

2ο Να δοθή ελευθερία λόγου και τύπου σ' όλους τους εργάτες και αγρότες, στους αναρχικούς και στα σοσιαλιστικά κόμματα της άριστερας.

3ο Να εξασφαλιστή ελευθερία συγκεντρώσεως στα εργατικά συνδικάτα και στις αγροτικές οργανώσεις.

4ο Να συγκληθῆ μιὰ έξωκομματική συνδιάσκεψη των εργατών, των κόκκινων φαντάρων και των ναυτών της Πετρούπολης, της Κρονστάνδης και της έπαρχίας της Πετρούπολης, το άργότερο ως τις 10 Μαρτίου 1921.

5ο Να απολυθούν όλοι οι πολιτικοί κρατούμενοι, που ανήκουν σε σοσιαλιστικά κόμματα, καθώς και όλοι οι εργά-

τες, αγρότες, φαντάροι και ναυτες, που φυλακίστηκαν έξ αιτίας των εργατικών και των αγροτικών κινημάτων.

6ο Να εκλεγῆ μιὰ έπιτροπή, που θα εξετάσει τις περιπτώσεις αυτών που βρίσκονται στις φυλακές και στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως.

7ο Να καταργηθούν όλα τα πολιτικά τμήματα, γιατί κανένα κόμμα δεν πρέπει να έχη ειδικά προνόμια, ούτε να παίρνη χρηματική ενίσχυση απ' το κράτος για να προπαγανδίζει τις ιδέες του. Τα πολιτικά τμήματα πρέπει να αντικατασταθούν με μορφωτικές και εκπολιτιστικές έπιτροπές, που θα εκλέγονται απ' τους κατοίκους της κάθε περιοχής και θα χρηματοδοτούνται απ' την κυβέρνηση.

8ο Να καταργηθούν άμεσα όλα τα μπλόκα.

9ο Να παίρνουν όλοι οι εργαζόμενοι τις ίδιες ποσότητες τροφίμων, εκτός από κείνους που κάνουν άνθυγιεινές δουλειές.

10ο Να καταργηθούν τα κομμουνιστικά μαχητικά τμήματα σε όλες τις μονάδες του στρατού, καθώς και οι κομμουνιστικές φρουρές στις φάμπρικές και στα εργοστάσια. Σε περίπτωση ανάγκης, αυτά τα σώματα φρουράς, μπορούν να εκλέγονται στο στρατό απ' τους φαντάρους και στις φάμπρικές απ' τους εργάτες.

11ο Νάναι ελεύθεροι οι αγρότες να κάνουν ό,τι θέλουν με τα χωράφια τους και να κατέχουν ζῆ, με τῆ συμφωνία πώς θα κάνουν μοναχοί τους τις δουλειές τους, δε θα μιστώνουν δηλαδή μεροκαματιάρηδες.

12ο Να έπιτραπῆ στους βιοτέχνες να ασκούν ελεύθερα το επάγγελμά τους, χω-

ρίς να καταφεύγουν στη μισθωτή εργασία.

13ο Να ζητήσουμε απ' όλες τις στρατιωτικές μονάδες καθώς κι από τους συντρόφους κουρσάντου, να υποστηρίξουν την απόφασή μας.

14ο Να απαιτήσουμε να δοθή πλατιά δημοσιότητα στις αποφάσεις μας απ' τον τύπο.

15ο Να όριστῆ μιὰ περιοδεύουσα έπιτροπή έλέγχου.

Πετριτσένκο,

Πρόεδρος της συγκεντρώσεως,

Περεπέλκιν, Γραμματέας.

Σχετικά με το δεύτερο σημείο της απόφασεως, ο αναρχικός Βόλιν παρατηρεί ότι: πρέπει να ξέρη κανείς την Κρονστάνδη, για να καταλάβη την πραγματική σημασία αυτού του άρθρου. Πράγματι, το άρθρο αυτό δίνει την έντιπωση ότι άποσκοπει στον περιορισμό της ελευθερίας του λόγου και του τύπου, μιὰ και ζητάει αυτή την ελευθερία μόνο για τα ιδεολογικά ρεύματα της άκρας άριστερας. Όμως, το δεύτερο άρθρο, διατυπώθηκε όπως διατυπώθηκε, για να άποτραπῆ προκαταβολικά κάθε πιθανή παρεξήγηση ως προς τον πραγματικό χαρακτήρα του κινήματος. Απ' τις πρώτες κιόλας μέρες της Έπαναστάσεως, το Φεβρουάριο του 1917, μετά την εκτέλεση των τσαρικών αξιωματικών, που είχαν δείξει υπερβάλλοντα ζήλο, επικράτησε στην Κρονστάνδη ένα καθεστώς ευρύτατων πολιτικών ελευθεριών. Κανένας δεν ενόχλησε τους πολίτες για τις ιδέες τους. Μόνο μερικοί γνωστοί τσαρικοί συνελήφθησαν και φυλακίστηκαν. Όμως, μόλις πέρασε

Α.Φ. Κερένσκη.

ή αυθόρμητη έκρηξη της όργης και μόλις άρχισε ή λογική να επιβάλλεται στο ένστικτο της αυτοσυντηρήσεως, συζητήθηκε στις συγκεντρώσεις ή περίπτωση να άποφυλακιστούν όλοι οι κρατούμενοι τόσο πολύ μισούσε ο λαός της Κρονστάνδης όλες τις φυλακές. Έγινε λόγος να άπολυθούν όλοι οι κρατούμενοι, μα να μη τους έπιτραπῆ να φύγουν απ' την Κρονστάνδη. Μέσα στην πόλη, ή αντίδραστική προπαγάνδα θα έπεφτε στο κενό, οι ναυτες όμως έπίστευαν πώς δεν έχουν το δικαίωμα να αυξήσουν τον άριθμό των άντεπαναστατών στις άλλες περιοχές. Τα μέτρα που πήρε ο Κερένσκη, προκάλεσαν ένα νέο κύμα άγανακτήσεως και το σχέδιο εγκαταλείφθηκε. Όσο τόσο από κει και πέρα, όλες οι ιδέες μπορούσαν να κυκλοφοροῦν ελεύθερα στην Κρονστάνδη. Ό καθένας μπορούσε ν'

άνεβη στο βήμα, στην πλατεία της Άγκυρας και να εκφράσει τις απόψεις του.

Όσο για το ένατο άρθρο της αποφάσεως, σχετικά με τις μερίδες τροφίμων (ρωσικά, παγιάκ) ο μπολσεβίκος Πονχόβ θά γράψει το 1930: «... Τά μόνιμα κομματικά στελέχη στο Σοβιέτ και στα συνδικάτα της Κρονστάνδης, είχαν όρισμένα προνόμια: Επαιρναν ειδικές μερίδες τροφίμων και ζούσαν κάτω από καλύτερες συνθήκες σε σύγκριση με τά απλά μέλη της κομματικής βάσεως. Θά ήταν όμως υπερβολή να πη κανείς ότι ξεχωρίζαν απ'τή μάζα. Η ύλική άνισότητα ήταν βέβαια φανερή, δέν ήταν όμως και πολύ μεγάλη...».

Στήν ίδια εκείνη συγκέντρωση της 28ης Φεβρουαρίου, αποφασίστηκε επίσης να συγκληθί τήν επόμενη μέρα μιá Γενική Συνέλευση όλου του πληθυσμού της Κρονστάνδης, στην πλατεία της Άγκυρας.

Ό τρόπος, με τόν όποιο έγινε ή συγκέντρωση στο θωρηκτό *Πετροπαβλόβσκ* και κυρίως τά 15 σημεία της αποφάσεως, φαίνεται ότι θορύβησαν τούς μπολσεβίκους απ' τήν πρώτη κιόλας στιγμή. Ό *Βίκτωρ Σέρζ*, άφηγγείται, ότι: «τή νύκτα της 28ης πρós τήν 1η Μαρτίου του τηλεφώνησε ό *Γιλιό Γόνοβ*, γαμπρός του Ζινόβιεβ και του είπε: 'Η Κρονστάνδη βρίσκεται στα χέρια τών λευκών. Είμαστε όλοι επιστρατευμένοι.

— Ποιών λευκών; Από πού ξεφύτρωσαν; Είναι άπίστευτο.

— Κάποιοι στρατηγός Κοζλόβσκη...
— Και οί ναύτες μας; Τό Σοβιέτ; 'Η Τσεκά; Οί εργάτες του Ναυστάθμου;
— Δέν ξέρω τίποτ' άλλο.

Ό Ζινόβιεβ ήταν στή συνεδρίαση του 'Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου. 'Ετρεξα στα γραφεία της 2ης Άχτιδικής 'Επιτροπής. Όλοι ήταν σκυθρωποί.

— Είναι άδιανόητο, αλλά έτσι είναι...
— 'Ε, άφοδ είναι έτσι — είπα — πρέπει να κινητοποιήσουμε, άμέσως, όλο τόν κόσμο.

Μου άπάντησαν, πός περιμένουν οδηγίες από τήν 'Επιτροπή Πόλεως. Πέρασα με μερικούς συντρόφους τις υπόλοιπες ώρες της νύχτας, μελετώντας τό χάρτη του κόλπου της Φινλανδίας. Μαθαίναμε ότι ένα σωρό μικροαπεργίες γενικευόντουσαν στο μεταξύ στα προάστεια της Πετροπόλεως. Οί λευκοί μπροστά μας, ή πείνα και ή άπεργία πίσω μας. Τήν αύγή, βγαίνοντας απ' τό ξενοδοχείο 'Αστόρια, είδα μιá γριά καμαριέρα να φεύγει σχεδόν κλεφτά, κρατώντας κάνα-δυό πακέτα στα χέρια της.

— Πού πās έτσι, πρωί-πρωί, γιαγιάκα;
— Δέν πāν καλά τά πράματα στην πόλη. Θά μās σφάξουν όλους, παιδάκι μου, θά ξαναρχίσουν άλλη μιá βολά τό πλιάτσικο και δέ θ' άφήσουν τίποτις. Είπα, λοιπόν, να σιγουρέψω τό βιός μου».

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΝΑΥΤΩΝ ΨΗΦΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ

Τήν 1η Μαρτίου, όπως τό είχαν προγραμματίσει οί ναύτες από τήν προηγού-

μενη μέρα, μαζεύτηκαν στην πλατεία της Άγκυρας γύρω στις 16.000 πολίτες και στρατιωτικοί, δηλαδή τό ένα τρίτο περίπου του πληθυσμού της Κρονστάνδης. 'Η συγκέντρωση εκείνη δέν ήταν καθόλου παράνομη, τήν είχε επιτρέψει ή 'Εκτελεστική 'Επιτροπή του τοπικού Σοβιέτ, έγινε μάλιστα γνωστό, ότι θά 'ρχόταν και θά 'βγαζε λόγο ό ίδιος ό Καλίβιν. Ό Καλίβιν έφτασε πράγματι στή ναυτική βάση, ένα άγημα του άπέδωσε τιμές, μιá ορχήστρα παιάνιζε επαναστατικά έμβατήρια, ένα γύρω κυμάτιζαν κόκκινες σημαίες. 'Η συγκέντρωση άρχισε μέσα σε φιλική άτμόσφαιρα, υπό τήν προεδρία του μπολσεβίκου Π.Ντ. Βασιλιεβ, που ήταν πρόεδρος του τοπικού Σοβιέτ. «Όμως, λέει ό Π. 'Αβριτς, όταν διαβάστηκε ή έκθεση της άντιπροσωπείας τών ναυτών, σχετικά με τις ταραχές στην Πετρούπολη, τά πνεύματα άρχισαν να έξάπτονται. 'Η έξαψη έφτασε στο άπόγειό της, όταν ζητήθηκε από τούς συγκεντρωμένους να εγκρίνουν τήν άπόφαση του θωρηκτού *Πετροπαβλόβσκ*. Ό Καλίβιν σηκώθηκε και άρχισε να κατακρίνη δριμύτατα τήν άπόφαση, μιá οί παριστάμενοι τόν διάκοπαν κάθε τόσο, φωνάζοντας: 'Άλλοδ αυτά, Καλίβιν, έσύ δέν κρυώνεις. Είσαι πολυθεσίτης και βάζω στοιχημα, πός δέ σου λείπει τίποτα. Ξέρουμε πολύ καλά τί μās χρειάζεται. Τράβα καλύτερα ν' άσχοληθής με τή γριά σου. Ό Καλίβιν προσπάθησε να μιλήσει δυνατώτερα, μιá έπαψε πιά ν' άκούγεται μέσα στα σφύριγματα και στα γιούχα».

Ό *Πετριτσένκο* λέει ότι: ό Καλίβιν έβγαλε έναν λόγο, προσπαθώντας να

σαμποτάρη τή συγκέντρωση. 'Όταν είδε πός δέν τά καταφέρνει, άρνήθηκε να μιλήσει και άξίωσε να μεταφερθί ή συγκέντρωση στο ναυτικό γυμναστήριο· κανένας όμως δέν δέχτηκε τήν πρότασή του.

Ό Κουζμίν, λέει ό μπολσεβίκος *Κουζνετσόβ*, θύμησε στους ναυτικούς, ότι ήταν τό καμάρι κι ή δόξα της 'Επαναστάσεως. Κάποιοι του άπάντησε:—Ξέχασες, που έβαλες και τουφεκίσαν έναν άντρα στους δέκα στο βόρειο μέτωπο; Ξεκουπίδια! Ό Κουζμίν του φώναξε:—Τουφεκίσαμε και θά τουφεκίζουμε πάντα, όσους προδίνουν τήν ύπόθεση τών εργαζομένων. 'Αν ήσαστε στή θέση μου, θά τουφεκίζατε όχι έναν στους δέκα, μιá έναν στους πέντε. Τό πλήθος του άπάντησε:—'Αρκετά. Δέν περνάνε σε μās οί φοβέρες σου. Πετάξτε τον έξω. Ό Κουζμίν έδήλωσε τότε, πός τό σιδερένιο χέρι του προλεταριάτου θά συντρίψει τήν άπειθαρχία και τήν προδοσία. Αυτά τά τελευταία λόγια του προκάλεσαν τόσα γιουχαϊτά, που άναγκάστηκε να κατέβη έσπευσμένα απ' τό βήμα.

Μίλησαν ύστερα διάφοροι ναύτες και φαντάροι, που καταφέρθηκαν εναντίον της κυβερνήσεως, λέγοντας ότι είναι υπέθυνη για τήν έλλειψη τροφίμων και καυσίμων. Καταφέρθηκαν επίσης εναντίον τών κατασχέσεων σιτηρών, εναντίον τών μπλόκων και τόνισαν ότι καμμιá καλυτέρευση δέν φαίνεται στόν όρίζοντα, παρ' όλο που ό εμφύλιος πόλεμος έχει

τελειώσει. Μίλησε κι ο *Πετριτσένκο*, που είπε, ότι οι μπολσεβίκοι κρύβουν την αλήθεια απ' το λαό και ζήτησε από τους παριστάμενους να εγκρίνουν την απόφαση του θωρηκτού *Πετροπαβλόβσκ* και να απαιτήσουν την έκλογή νέων Σοβιέτ σ' όλη τη χώρα.

Τελικά, η απόφαση του *Πετροπαβλόβσκ* έτέθη σέ ψηφοφορία. Υιοθετήθηκε από τη συντριπτική πλειοψηφία των παρισταμένων, παρά τις διαμαρτυρίες του Καλίνιν, του Κουζμίν και του Βασίλιεβ, λέει ο *Π. Άβριετς*.

Η απόφαση του *Πετροπαβλόβσκ*, λέει ο *Α. Σκιρτά*, μπήκε σέ ψηφοφορία και εγκρίθηκε ομόφωνα. Μόνο ο Βασίλιεβ, ο Καλίνιν και ο Κουζμίν ψήφισαν κατά. Πολλά μέλη του κόμματος είχαν πάρει μέρος στη συγκέντρωση. Ψήφισαν υπέρ της απόφασης, η Έκαναν αποχή.

Η απόφαση εγκρίθηκε ομόφωνα, λέει ο *Πετριτσένκο*. Οι μόνοι που την καταψήφισαν, ήταν ο Καλίνιν, ο Κουζμίν και ο Βασίλιεβ. Διαπιστώνοντας αυτήν την ομοφωνία της συγκεντρώσεως, ο Καλίνιν και ο Κουζμίν, εδήλωσαν πώς, αν η Κρονστανόη πη το Α, έμεις θα της πούμε το Β, και πώς η Κρονστανόη δεν αντιπροσωπεύει όλη τη Ρωσία και γι' αυτόν το λόγο, δε θα την πάρουμε υπ' όψη μας. Αυτά τα λόγια, εξόργισαν ακόμα περισσότερο τον κόσμο. Κάποιοι τους ρώτησε, γιατί οι μπολσεβίκοι δεν είχαν πάψει ως τότε να βεβαιώνουν, πώς η Κρον-

στανόη ήταν το κέντρο της Έπαναστάσεως και το πιο πιστό τους φρούριο; Δεν απάντησαν σ' αυτή την ερώτηση. Η συγκέντρωση αποφάσισε να γίνη την Άλλη μέρα η ανάδειξη του νέου Σοβιέτ, που θα το εκλέγαν αντιπρόσωποι απ' όλους τους λόχους, απ' όλες τις επαγγελματικές ομάδες και τις επιχειρήσεις. Τα μέλη του κομμουνιστικού κόμματος συνεδρίασαν τη νύχτα πρὸς τὴν 2α Μαρτίου και αποφάσισαν να πεθάνουν μάλλον, παρά να παραδώσουν την εξουσία. Τὴν ἴδια νύχτα εξόπλισαν αὐτοὺς που θεωροῦσαν πιὸ σίγουρους. Ὁ Καλίνιν ἐγκατέλειψε τὴν Κρονστανόη τὴν ἴδια ἐκείνη νύχτα, χωρὶς νὰ τὸν ἐμποδίση κανένας.

Ἀντίθετα, σύμφωνα με τὸν μπολσεβίκο *Πουχόβ*, ὁ Καλίνιν κρατήθηκε γιὰ λίγο, στὴ λεγόμενη πύλη τῆς Πετροπόλεως. Τελικά, τοῦ ἐπιτράπηκε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴ νήσο Κότλιν. Σὲ μιὰ συνέντευξη, που ἔδωσαν ἀργότερα οἱ ἐξεγερμένοι, στὴ Φινλανδία, εἶπαν πὼς ἀρκετοὶ ναῦτες ἤθελαν νὰ τὸν ρίξουν στὴ φυλακὴ καὶ μεταπέιστηκαν μόνο, όταν οἱ σύντροφοὶ τους τοὺς θύμισαν ὅτι μιὰ τέτοια πράξη ἐρχόταν σὲ ἀντίθεση μετὰ τὴν ἀπόφαση που εἶχαν ψηφίσει.

Ὅτι κι ἂν συνέβη, λέει ὁ *Π. Άβριετς* δὲν ἔχει καμμιά σημασία. Τὸ θέμα εἶναι ὅτι μετὰ τὴν υἰοθέτηση τῆς ἀποφάσεως τῶν ναυτῶν, στὴν πλατεία τῆς Ἀγκύρας, τὰ γεγονότα πῆραν μιὰ νέα τροπὴ. Ἦταν φανερό, ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ ἀνοικτὴ ἀνταρσία.

Ὁ *Βίκτωρ Σέρζ*, γράφει στὰ ἀπομνημονεύματά του, ὅτι «οἱ μεγάλοι ἔνοχοι ἦταν ὁ Κουζμίν καὶ ὁ Καλίνιν, γιατί αὐτοὶ

προκάλεσαν τὴν ἐξέγερση μετὰ τὴν βάνουση ἀδεξιότητά τους. Ἡ φρουρὰ τῆς Κρονστανόης ὑποδέχτηκε τὸν Καλίνιν μετὰ μουσικὲς καὶ ἐπευφημίες, αὐτὸς ὁμοῦ, ἔχοντας πληροφορηθῆ τις διεκδικήσεις τῶν ναυτῶν, τοὺς χαρακτήρισε ἀχρεῖους, ἐγωιστὲς καὶ προδότες καὶ τοὺς ἀπειλήσε, ὅτι θὰ τιμωρηθοῦν ἀμείλικτα. Ὁ Κουζμίν φώναξε, ὅτι ἡ ἀπειθαρχία καὶ ἡ προδοσία θὰ συντριβοῦν μετὰ τὸ σιδερένιο χέρι τοῦ προλεταριάτου. Τοὺς ἔδιωξαν μετὰ γιουχαίσματα. Ἡ ρῆξη εἶχε συντελεστή. Ἔτσι, ἀπ' τὴν πρώτη στιγμή, ἐνὼ ἦταν εὐκόλο νὰ κατευνάσουν τὰ πνεύματα, οἱ μπολσεβίκοι ἠγέτες προτίμησαν τὸ δρόμο τῆς ἀδιαλλαγίας. Ἀργότερα, μάθαμε πὼς ὀλόκληρη ἡ ἀντιπροσωπεία, που ἔστειλε ἡ Κρονστανόη στὴν Πετρούπολη, γιὰ νὰ ἐνημερώσῃ τὸ Σοβιέτ καὶ τὸν πληθυσμό, ἐξηγώντας τους τὰ αἰτήματα τῶν ναυτῶν, συνελήφθηκε ἀπ' τὴν Τσεκά καὶ βρέθηκε στὴ φυλακὴ...».

ΟΙ ΝΑΥΤΕΣ ΣΥΛΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΤΟΝ ΚΟΜΜΙΣΑΡΙΟ ΤΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΤΗΣ ΒΑΛΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΛΕΓΟΥΝ ΤΗΝ Π.Ε.Ε. ΤΟΥΣ

Τὴ νύχτα τῆς 1ης πρὸς τὴ 2α καὶ τὸ πρωὶ τῆς 2ας Μαρτίου, ἔγιναν οἱ ἐκλογὲς τῶν ἀντιπροσώπων, που θὰ ἐκλέγαν μετὰ τὴ σειρά τους τὸ νέο Σοβιέτ. Κάθε πλοῖο, στρατιωτικὴ μονάδα, ἐργοστάσιο, συνδικάτο κτλ. ἔπρεπε νὰ ἐκλέξῃ δύο ἀντιπροσώπους. «Ἀπ' ὅ,τι φαίνεται, λέει ὁ *Π. Άβριετς*, οἱ παριστάμενοι δὲν ἀφῆσαν τοὺς κομμουνιστὲς νὰ κυριαρχήσουν στὶς συγκεντρώσεις καὶ νὰ ἐπιβάλουν

τοὺς ὑποψηφίους τους, ὅπως γινόταν στὸ παρελθόν. Ὅταν ἐπιχείρησαν νὰ πάρουν τὸ λόγο, γιουχαίστηκαν, ὅπως εἶχαν γιουχαίστῃ ὁ Καλίνιν καὶ ὁ Κουζμίν τὴν προηγούμενη μέρα».

Ὁ μπολσεβίκοι *Πουχόβ*, γράφει, ὅτι στὴν κεντρικὴ φρουρὰ, ὁ κομμισάριός της δὲν πρόλαβε καν νὰ διαμαρτυρηθῇ γιὰ τὴν ἀντικανονικὴ διαδικασία. Τὸν διέκοψε ὁ «στρατιωτικὸς εἰδικός» καὶ ὑπεύθυνος ἐπὶ τοῦ πυροβολικοῦ, πρῶην τσαρικός στρατηγὸς Κοζλόβσκη, που τοῦ εἶπε:—Ἐχετε χάσει τὸ τραῖνο. Ἀπὸ δὼ κι ἐμπρός, θὰ κάνω ἐγὼ, ὅτι εἶναι νὰ γίνῃ. Παρ' ὅλα αὐτά, οἱ κομμουνιστὲς κατόρθωσαν νὰ ἐκλέξουν μιὰ σημαντικὴ μειοψηφία, δηλαδὴ ἑκατὸ περίπου ἀπὸ τοὺς 300 ἀντιπροσώπους.

Οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοὶ, ὕστερα ἀπὸ ἐγκριση τοῦ τοπικοῦ Σοβιέτ καὶ σύμφωνα μετὰ ὁδηγίες, που δημοσιεύτηκαν στὴν μπολσεβίτικη ἀκόμα *Ἰζβέστια* τῆς Κρονστανόης, συγκεντρώθηκαν στὶς 2 Μαρτίου, στὶς 2 ἡ ὥρα τὸ ἀπόγευμα, στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ Σπιτιοῦ τῆς Μορφώσεως, δηλαδὴ τῆς πρῶην Ναυτικῆς Σχολῆς Μηχανικοῦ.

Ἡ *Ἰζβέστια* τῆς Κρονστανόης, που ἡ διεύθυνσή της πέρασε στὰ χέρια τῶν ἐξεγερμένων στὶς 3 Μαρτίου, ἀφηγήθηκε ὡς ἔξης τὴ συνῆλευση ἐκείνη τῶν 300, στὸ 9ο φύλλο της (11/3/1921):

«... Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἐξουσίας ἔχασαν τὴν ψυχραιμία τους. Ὅρισμένοι

έγκατέλειψαν μάλιστα την πόλη. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες το πλήρωμα του *Πετροπαβλόβσκ*, βρέθηκε στην ανάγκη να αναλάβει τη φρούρηση του κτιρίου, για να προλάβει μια ενδεχόμενη επίθεση. Πρώτος μίλησε ο σύντροφος Πετριτσένκο. Μετά την έκλογή του Γραφείου, που αποτελέστηκε από 5 αντιπροσώπους, (πρόεδρος του Γραφείου ήταν ο Πετριτσένκο και μέλη του οι Γιακουβένκο, Τούκιν, 'Αρχίποβ και 'Ορέχιν) έδωσε το λόγο στο σύντροφο Κουζμίν, κομμισάριο του Στόλου της Βαλτικής. Παρ' όλη την πεντακάθαρη θέση, που πήραν ή φρουρά και οι εργάτες απέναντι στους εκπροσώπους της εξουσίας και απέναντι στους μπολσεβίκους, ο σύντροφος Κουζμίν (...), αντί να καθησυχάσει τους αντιπροσώπους, αντίθετα τους εξόργισε ακόμα περισσότερο. Μίλησε για τη διαφορούμενη θέση που πήρε, κατά τη γνώμη του, ή Κρονστάνδη, για τις περιπολίες που κυκλοφορούσαν στην πόλη, για τις δυο εξουσίες που δημιουργήθηκαν, για τον πολωνικό κίνδυνο, για ολόκληρη την Εύρώπη, που έχει τα μάτια της καρφωμένα πάνω μας. Ίσχυρίστηκε, ότι στην Πετρούπολη επικρατεί απόλυτη τάξη και ήσυχία. Υπογράμμισε, ότι βρίσκεται στα χέρια των αντιπροσώπων, που μπορούν, αν θέλουν, να τον στήσουν στον τοίχο. Τελειώνοντας δήλωσε: "Αν οι αντιπρόσωποι θέλουν μια άνοικτη ένοπλη σύγκρουση, θα την έχουν. Οι μπολ-

σεβίκοι δεν πρόκειται να παραδώσουν με τη θέλησή τους την εξουσία. Θα αγωνιστούν μέχρις εσχάτων.

(...) Όσο για τον άχρωμο λόγο του προέδρου της Έκτελεστικής Έπιτροπής του Σοβιέτ, Βασίλιεβ, έπέρασε απαρατήρητος. Γινόταν όλο και πιο φανερό, ότι ή συντριπτική πλειοψηφία των αντιπροσώπων ήταν εναντίον των μπολσεβίκων.

Όστόσο, οι αντιπρόσωποι εξακολουθούσαν να ελπίζουν, ότι θα βρισκόταν ένας τρόπος να συνεννοηθούν με τους εκπροσώπους της εξουσίας. (...). Αποφάσισαν να περάσουν στη σύνταξη της ήμερησίας διατάξεως. Ήταν όμως φανερό, ότι δεν μπορούσαν να έχουν εμπιστοσύνη στους συντρόφους Κουζμίν και Βασίλιεβ. Κρίθηκε λοιπόν απαραίτητο να τους θέσουν προσωρινά υπό κράτηση, ιδιαίτερα επειδή:

α) Οι μπολσεβίκοι είχαν στα χέρια τους τις άποθες όπλων.

β) Δεν μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν το τηλέφωνο.

γ) Σύμφωνα μ' ένα γράμμα, που διαβήστηκε στη σύσκεψη, οι κόκκινοι φαντάροι είχαν τρομοκρατηθή και όργιστη έξ αιτίας των απειλών, που εκτόξευαν εναντίον τους οι μπολσεβίκοι.

δ) Οι κομμισάριοι απαγόρευαν κάθε συγκέντρωση στις στρατιωτικές μονάδες.

Ύστερα απ' όλα αυτά λοιπόν, αποφασίστηκε να συλληφθούν οι σύντροφοι Κουζμίν και Βασίλιεβ, καθώς και ο διοικητής του φρουρίου.

Παρ' όλο που έγινε πρόταση από όρισμένους να συλληφθούν όλοι οι μπολσεβίκοι, ή Σύσκεψη αποφάσισε, ότι έπρεπε

να μείνουν και να πάρουν μέρος στη συζήτηση, γιατί έκρινε ότι και οι μπολσεβίκοι, σαν εκλεγμένοι αντιπρόσωποι των μονάδων και των οργανώσεων, είχαν τα ίδια δικαιώματα με τους έξωκομματικούς.

Το γεγονός αυτό, αποδεικνύει γι' άλλη μια φορά, ότι οι έξωκομματικοί αντιπρόσωποι των εργατών, των κόκκινων φαντάρων και των ναυτών, δεν έπιστευαν, πώς ή απόφαση της προηγούμενης μέρας θα όδηγοσε αναγκαστικά σε ρήξη με το Ρωσικό Κομμουνιστικό Κόμμα των μπολσεβίκων.

Έλπίζανε, απεναντίας, ότι θα ήταν δυνατό να βρούν μια κοινή γλώσσα.

Ύστερα από πρόταση του σύντροφο Πετριτσένκο, διαβάστηκε ή απόφαση της προηγούμενης μέρας και εγκρίθηκε απ' τη συντριπτική πλειοψηφία της συνελεύσεως...».

Ό Βόλιν σημειώνει ότι, ή έκλογή του πενταμελούς γραφείου έγινε με άνοικτη ψηφοφορία. Στη σύσκεψη εκείνη παραβρέθηκαν ναύτες, κόκκινοι φαντάροι, εργάτες και σοβιετικοί υπάλληλοι. Φυσικά, δεν ύπηρχε ανάμεσα στους αντιπροσώπους κανένας αξιωματικός του τσαρικού στρατού.

Σύμφωνα με την *Ίζβέστια* της ΠΕΕ: την ώρα που ή σύσκεψη ήταν έτοιμη να συζητήσει τα πρακτικά μέτρα για την έφαρμογή της αποφάσεως, ο αντιπρόσωπος του θωρηκτού *Σεβαστούπολη*, ζήτησε το λόγο και είπε, ότι 15 καμμόνια με ό.λιςμένους μπολσεβίκους κατευθύνονται προς το Σπίτι της Μορφώσεως. Αποδείχτηκε πώς ήταν μια ψεύτικη φήμη, που

διάδωσαν οι μπολσεβίκοι για να τσιπλίσουν τη σύσκεψη, ώσπου να διαψευστεί ώστόσο, έγινε πιστευτή, γιατί ήταν γνωστή ή έχθρική στάση της εξουσίας.

Παρ' όλα αυτά, ή συζήτηση συνεχίστηκε. Κάποιος πρότεινε να στείλουν μια αντιπροσωπεία στην Πετρούπολη, μά ή πρότασή του άπορρίφτηκε, γιατί ήταν φανερό, ότι οι μπολσεβίκοι θα συλλάμβαναν τους αντιπροσώπους. Ό πρόεδρος της συσκέψεως ανακοίνωσε τότε, ότι 2.000 άντρες βαδίζουν κτόλας με σκοπό να καταλάβουν το Σπίτι της Μορφώσεως.

Ό Βόλιν, σημειώνει, ότι έπρόκειτο και πάλι για μια φήμη. Ήταν βέβαια γεγονός, ότι ή Τοπική Έπιτροπή των μπολσεβίκων είχε άρχισει να έξοπλίζει τα μέλη του κόμματος και είναι σίγουρο, ότι οι άρχηγοί της μπολσεβίκικης οργανώσεως της Κρονστάνδης, δεν είχαν καμμία αντίρρηση ν' άρχίσουν τις έχθροπραξίες στις 2 Μαρτίου και να διαλύσουν τη σύσκεψη των 300 αντιπροσώπων. Δεν μπόρεσαν όμως να πραγματοποιήσουν το σχέδιό τους, γιατί, όπως λέει ο Βόλιν, αποδείχτηκε ότι ή μεγάλη πλειοψηφία των μελών του κομμουνιστικού κόμματος στην Κρονστάνδη, ήταν μπολσεβίκοι στα χαρτιά, γράφτηκαν δηλαδή στο κόμμα για προσωπικούς λόγους, κι όχι επειδή είχαν πειστή για το δικίο των μπολσεβίκων. Έτσι, αυτή ή «κομμουνιστική» μάζα έγκατέλειψε τους άρχηγούς της και προσχώρησε στο κίνημα.

Τα στελέχη του κόμματος παρ' όλο που είχαν με το μέρος τους τους κουρσάντου, δεν μπορούσαν ν' αντιμετωπίσουν το Στόλο, τη φρουρά και τον πληθυσμό της Κρονστανόης. Άρκετά στελέχη έφυγαν απ' την Κρονστανόη. Άλλοι πήγαν στα γύρω όχυρά μαζί με τους κουρσάντου. Έπισκέφτηκαν τα όχυρά, το ένα μετά το άλλο, μα δεν βρήκαν καμιά ύποστήριξη. Τελικά, αποτραβήχτηκαν στην Κράσναγια Γκόρκα.

«...Όπως και νά 'χη, ή φήμη εκείνη, ότι δηλαδή 2.000 άνδρες είναι έτοιμοι να καταλάβουν το Σπίτι της Μορφώσεως, είχε σαν αποτέλεσμα να αποφασίση ή σύσκεψη να συνεχιστούν οι συζητήσεις πάνω στο πλοίο Πετροπαβλόβσκ. Όμως, πριν γίνη αυτό, οι παριστάμενοι ανάθεσαν στο Γραφείο και στον πρόεδρο Πετριτσένκο να εκπληρώση, προσωρινά, καθήκοντα Έπαναστατικής Έπιτροπής, γιατί ο χρόνος δέ μās έπαιρνε να εκλέξουμε κατά τρόπο πιο κανονικό μια τέτοια Έπιτροπή. Έτσι, συστήθηκε ή Προσωρινή Έπαναστατική Έπιτροπή της Κρονστανόης, που ανέλαβε να οργανώση εκλογές, για την ανάδειξη νέου Σόβιέτ...».

Στις 5 ή ώρα το απόγευμα, ή ΠΕΕ εγκυβερνητάθηκε στο θωρηκτό Πετροπαβλόβσκ και αποφάσισε να αναλάβη καθήκοντα στρατιωτικού Γενικού Έπιτελείου.

«... Διάφορα στρατιωτικά τμήματα, λέει

ο Πετριτσένκο, έδήλωσαν ότι τίθενται στη διάθεση της ΠΕΕ. Σε μια ώρα, είχαν συγκεντρωθή όκτακόσιοι άντρες. Πήραν διαταγή να καταλάβουν όλα τα στρατηγικά σημεία του φρουρίου: το τηλεφωνικό κέντρο, τα γραφεία της Τσεκά, το όπλοστάσιο, τις αποθήκες τροφίμων, τους φούρνους, τα ηλεκτρικά εργοστάσια, το ύδραγωγείο, τα γενικά έπιτελεία, τα παράκτια πυροβόλα κτλ. Στις 9 το βράδι, όλόκληρη ή πόλη βρισκόταν κάτω από τον έλεγχο μας. Δεν έπεσε ούτε μια τουφεκιά, δέ χύθηκε ούτε μια σταγόνα αίμα, γιατί οι κομμουνιστές της βάσεως άρνήθηκαν να κτυπήσουν τους συντρόφους τους. Άργά το απόγευμα της 2ας Μαρτίου, ή ΠΕΕ κάλεσε όλους τους υπεύθυνους του Γενικού Έπιτελείου του φρουρίου καθώς και όλους τους στρατιωτικούς ειδικούς. Η ΠΕΕ τους έξηγήσε, πώς έχει ή κατάσταση και τους έπρότεινε να μετάσχουν στις άμυντικές προετοιμασίες της Κρονστανόης, πράγμα που δέχτηκαν. Μ' αυτή την εύκαιρία, θεωρώ άπαραίτητο να διευκρινίσω, πρώτον ότι ο Κοζλόβσκη δέν ήρθε εκείνη τή φορά στη σύσκεψη της ΠΕΕ, μα μόνο την άλλη μέρα στις 3 το απόγευμα και δεύτερον ότι από κεί και ύστερα, ήταν υπεύθυνος μόνο του πυροβολικού και όχι όλης της άμυνας του φρουρίου, όπως ισχυρίστηκαν οι μπολσεβίκοι...».

(Ο Κοζλόβσκη, που, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ήταν πρώην στρατηγός του τσαρικού στρατού, είχε προσχωρήσει στον Κόκκινο Στρατό τον Οκτώβριο του 1917. Δέν ήταν ο μόνος, άλλωστε. Πολλοί τσαρικοί αξιωματικοί, μετα-

ξύ των όποιων και ο μετέπειτα στρατάρχης Τουχατσέβσκη, προσχώρησαν στο νέο καθεστώς. Ο Κόκκινος Στρατός είχε ανάγκη από στρατιωτικά στελέχη, από «στρατιωτικούς ειδικούς», όπως τους είπαν. Μήν μπορώντας να τους έχη απόλυτη έμπιστοσύνη, ο Τρότσκι τοποθέτησε δίπλα σε κάθε πρώην τσαρικό αξιωματικό έναν μπολσεβίκο πολιτικό κομμισάριο).

«... Και τα όχυρά επίσης, συνεχίζει ο Πετριτσένκο, παραδόθηκαν άμαχητί. Η φρουρά των νοτίων όχυρών, θέλησε να συλλάβη τους εκεί μπολσεβίκους, αυτοί όμως πρόλαβαν και κατέφυγαν στην άπέναντι άκτή του κόλπου, όπου και κατέλαβαν την Κράσναγια Γκόρκα. Μετά, συνέλαβαν και έξετέλεσαν όσους θεώρησαν ύποπτους. Τα μεσάνυχτα της ίδιας μέρας, ή ΠΕΕ έστειλε ένα άγημα πενήντα ναυτών και έξη αντιπροσώπους στο Όρανιενμπάουμ. Το άγημα περπάτησε πέντε βέρστια στους πάγους και οι ναύτες μας άπειχαν έναμισο περίπου βέρστι απ' την άκτή, όταν οι κουρσάντου τους ύποδέχτηκαν με πυκνά πυρά όπλοπολυβόλων. Οι έξη αντιπρόσωποι προχώρησαν μόνοι τους, μα οι κουρσάντου δέν θέλησαν να συζητήσουν μαζί τους. Συλλάβαν μάλιστα τρεις απ' αυτούς, ενώ οι άλλοι κατόρθωσαν να φύγουν και να γυρίσουν στο άγημα. Οι ναύτες προσπάθησαν να βάλουν πόδι στην άκτή του Όρανιενμπάουμ, σε ένα άλλο σημείο, δέν τα κατάφεραν όμως και αναγκάστηκαν να επιστρέψουν στην Κρονστανόη. Την ίδια στιγμή, έφτασαν τρεις αντιπρόσωποι από την άεροπορική μεραρχία του

Ο στρατηγός Α.Ν. Κοζλόβσκη.

Όρανιενμπάουμ, που μās είπαν ότι ή μεραρχία σκοπεύει να προσχωρήση στο κίνημα της Κρονστανόης. Όταν επέστρεψαν στη μεραρχία τους, συνελήφθησαν άμέσως και τουφεκίστηκαν. Λίγο άργότερα εκτελέστηκαν σαράντα τέσσερις

σύντροφοί τους. Στην Κρονστάνδη επικρατούσε απόλυτη ήρεμία. Συνελήφθησαν μόνο, όσοι μπολσεβίκοι καταχράστηκαν την εμπιστοσύνη της ΠΕΕ...».

Ο Βίκτωρ Σέρζ, σημειώνει ότι: «... το επεισόδιο του Όρανιενμπάουμ, για το οποίο κανείς δεν μίλησε, αν δεν κάνω λάθος, λίγο έλειψε να καταλήξει σε μία νίκη της Κρονστάνδης (νίκη, που δεν ήταν μες στις επιδιώξεις των επαναστατημένων ναυτών) και λίγο έλειψε επίσης να προκαλέσει το χαμό της Πετρούπολης. Το έμαθα από αυτόπτες μάρτυρες...».

Ο Σεργκέι Ζόρον, που ήταν τότε γραμματέας της Επιτροπής Πόλεως στην Πετρούπολη, διεπίστωσε, ότι ένας απ' τους διοικητές του πεζικού, είχε δώσει ύποπτες διαταγές, με αποτέλεσμα να ανατεθεί ή φρούρηση των πυροβόλων σε κουρσάντου, που είχαν επιλεγεί κατά τρόπο αυθαίρετο. Έγιναν επιπλέον συγκεντρώσεις στρατευμάτων και μετακινήσεις, που φαινόταν να αδικαιολόγητες. Σε δύο μέρες, έγινε φανερό, ότι επρόκειτο για συνωμοσία. Ένα δλόκληρο σύνταγμα, περνώντας με το μέρος της Κρονστάνδης, θα άλλαζε στρατόπεδο και θα καλούσε το στρατό να ξεγεραθεί. Ο Ζόρον το ενίσχυσε άμεσα με εμπιστούς άντρες, έβαλε διπλοσκοπιές και έδωσε διαταγή να συλληφθεί ο διοικητής. Ο διοικητής, που ήταν ένας πρώην αξιωματικός του αυτοκρατορικού στρατού, του μίλησε έξω απ' τα δόντια: «Χρόνια περιμένα

αυτή την ώρα. Σας μισώ, δολοφόνοι της Ρωσίας. Έχασα την πατρίδα μου, ή ζωή δεν έχει πια καμιά αξία για μένα». Τον τουφέκισαν μαζί με αρκετούς άλλους. Ήταν ένα σύνταγμα, που είχε μετακληθεί απ' το μέτωπο της Πολωνίας.

Την ίδια μέρα εκλέχτηκαν στην Κρονστάνδη επαναστατικές τρώικες, σε όλες τις στρατιωτικές μονάδες και στις οργανώσεις βάσεως. Οι τρώικες αυτές, συνεργάστηκαν στενά με την ΠΕΕ μέχρι την 17η Μαρτίου, μέχρι την ημέρα δηλαδή που συντρίφτηκε η εξέγερση της Κρονστάνδης από τα μπολσεβίικα στρατεύματα.

Την ίδια μέρα, μία διαταγή του Συμβουλίου Έργασίας και Άμυνας, υπογραμμένη απ' το Λένιν και τον Τρότσκι, έθετε εκτός νόμου το στρατηγό Κοζλόβσκι και τους οπαδούς του και στιγματίζε την απόφαση του Πετροπαβλόβσκ, λέγοντας πως είναι ένα έγγραφο, που θα μπορούσαν να έχουν συντάξει οι αξιωματικοί των τσαρικών Μαύρων Έκατονταρχιών.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ ΤΩΝ ΝΑΥΤΩΝ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ: «ΟΙ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΙ ΕΧΟΥΝ ΧΑΣΕΙ ΚΑΘΕ ΔΕΣΜΟ ΜΕ ΤΙΣ ΜΑΖΕΣ»

Τα γραφεία και τα τυπογραφεία του τοπικού δημοσιογραφικού οργάνου της Κρονστάνδης, δηλαδή της εφημερίδας Έξέστια, είχαν πέσει στα χέρια των ξεγεραμένων. (Έξέστια θα πη είδησεις, πληροφορίες. Τα Νέα, θα λέγαμε εμείς). Οι ξεγεραμένοι δεν άλλαξαν τον τίτλο της

εφημερίδας, διευκρίνισαν όμως, ότι δεν πρόκειται πια για τα Νέα του Σοβιέτ της Κρονστάνδης, μα για τα Νέα της Προσωρινής Έπαναστατικής Επιτροπής των Ναυτών, των Κόκκινων Φαντάρων και των Έργατών της πόλεως της Κρονστάνδης (ρωσικά, Έξέστια Βρέμενοβο Ρεβολουτσιόννοβο Κομιτέτα Ματρώσοβ Κρασνοαρχμίντσει Ραμπότσι γκόροντα Κρονστάντα). Στο φύλλο Νο 1 του οργάνου της ΠΕΕ, που κυκλοφόρησε την Πέμπτη 3 Μαρτίου 1921, δημοσιεύτηκε ένα κύριο άρθρο, ένα είδος μανιφέστου, που έλεγε τα εξής:

ΣΤΟΝ ΠΑΗΘΥΣΜΟ ΤΟΥ ΦΡΟΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ

Σύντροφοι και πολίτες.

Η χώρα μας περνάει μία δύσκολη περίοδο. Είναι κιόλας τρία χρόνια, που ο λιμός, το κρύο και το οικονομικό χάος, μας περισφίγγουν από παντού, σαν ένας τρομερός κλοιός. Το Ρωσικό Κομμουνιστικό Κόμμα των μπολσεβίκων, που κυβερνάει τη χώρα, έχει χάσει κάθε δεσμό με τις μάζες και αποδείχτηκε άνικανο να τις βγάλει απ' αυτήν την κατάσταση της γενικής καταρρέσεως.

Το κόμμα δεν έδωσε καμιά σημασία στις ταραχές, που έγιναν τώρα τελευταία στην Πετρούπολη και στη Μόσχα, και που έδειξαν πεντακάθαρα, ότι έχει χάσει την εμπιστοσύνη των εργατικών μαζών. Δεν έδωσε επίσης καμιά σημασία στις διεκδικήσεις που διατύπωσαν οι εργάτες. Το κόμμα, τα βλέπει όλα αυτά σαν αντεπαναστατικές ενέργειες.

Κάνει όμως μεγάλο λάθος.

Αυτές οι ταραχές, αυτές οι διεκδικήσεις, είναι φωνή λαού, είναι φωνή όλων των εργαζομένων. Όλοι οι εργάτες, οι ναύτες και οι κόκκινοι φαντάρτοι, βλέπουν σήμερα πεντακάθαρα, πως μόνο η κοινή θέληση και οι κοινές προσπάθειες των εργαζομένων μπορούν να δώσουν στη χώρα ψωμί, καυσόξυλα και κάρβουνο, να ντύσουν και να ποδέσουν το λαό, να βγάλουν τη Δημοκρατία απ' το αδιέξοδο όπου βρίσκεται (...).

Σύντροφοι και πολίτες.

Η Προσωρινή Έπαναστατική Επιτροπή θα κάνει ότι περνάει απ' το χέρι της για να αποφευχθεί η αιματοχυσία. Έκανε κιόλας ό,τι μπόρεσε για να διατηρηθεί η επαναστατική τάξη στην πόλη, στο φρούριο και στα όχυρα.

Σύντροφοι και πολίτες.

Μη σταματάτε τη δουλειά σας. Εργάτες, μείνετε στις μηχανές σας. Ναύτες και στρατιώτες, μην εγκαταλείπετε τα πόστα σας. Όλοι οι υπάλληλοι, όλες οι υπηρεσίες πρέπει να συνεχίσουν τη δουλειά (...).

Η Προσωρινή Έπαναστατική Επιτροπή έχει ανάγκη από την επαγρύπνηση και τη συμπαράστασή σας για να οργανώσει δίκαιες και τίμιες εκλογές, που θα αναδείξουν το νέο Σοβιέτ.

Όλοι ενωμένοι για την αποκατάσταση της πραγματικής τάξεως και της ειρήνης. Όλοι ενωμένοι για το νέο σοσιαλιστικό

καθεστώς, τὸ καθεστὼς ὄλων τῶν ἐργαζομένων.

Κρονστάνδη, 2 Μαρτίου 1921
Ἐπὶ τοῦ θωρηκτοῦ Πετροπαβλόβσκ

Πετριτσένκο,

Πρόεδρος τῆς Προσωρινῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς,
Τούκιω, Γραμματέας.

Ἡ *Πράβντα* δημοσίεψε τὴν ἴδια μέρα τὴν εἶδηση, ὅτι ἡ κατάσταση πολιορκίας εἶχε ἐπεκταθῆ σὲ ὅλη τὴν ἐπαρχία τῆς Πετροπούλεως. Δόθηκαν ἐπίσης ἐκτακτὲς ἐξουσίαι στὴν Ἐπιτροπὴ Ἀμύνης τοῦ Ζινόβιεβ, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν ἐξέγερση.

Σύμφωνα μὲ τὴν *Ἰζβέστια* τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετροπούλεως, ὁμάδες στρατοῦ περιπολοῦσαν σὲ ὁλόκληρη τὴν πόλη. Κολλήθηκαν ἀνακοινώσεις στοὺς τοίχους, ποὺ θύμιζαν στοὺς πολίτες, ὅτι κάθε συγκέντρωση εἶχε ἀπαγορευτῆ καὶ ὅτι ὅσοι ἀρνηθοῦν νὰ διαλυθοῦν, θὰ τουφεκίζονται ἐπὶ τόπου. Τὴν ἡμέρα, οἱ δρόμοι ἦταν σχεδὸν ἔρημοι. Μὲ νέα διαταγὴ ἀπαγορεύτηκε ἡ κυκλοφορία μετὰ τις 9 τὸ βράδι καὶ κάθε νυχτερινὴ ζωὴ στὴν πόλη εἶχε σταματήσει.

Στις 3 Μαρτίου, ἡ *Ἰζβέστια* τῆς ΠΕΕ πληροφοροῦσε τοὺς ἀναγνώστες της ὅτι, στις 2 Μαρτίου, στις ἑννέα τὸ βράδι, ὅλες οἱ μονάδες τοῦ φρουρίου καὶ τὰ περισσότερα ὄχυρά τάχτηκαν μὲ τὸ μέρος τῆς ΠΕΕ. Ὅλα τὰ δημόσια κτίρια καὶ οἱ ὑπηρεσίαι τηλεπικοινωνιῶν φρου-

ροῦνται ἀπὸ ἑνοπλά τμήματα τῆς Ἐπιτροπῆς.

Συνεχίζοντας, ἡ *Ἰζβέστια* τῆς ΠΕΕ ἔλεγε, ὅτι ἔφτασαν ἀντιπρόσωποι ἀπὸ τὸ Ὀρανιενμπάουμ, ποὺ ἐδήλωσαν, πὼς ἡ ἐκεῖ φρουρὰ εἶναι ἑτοιμὴ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴ δράση τῆς ΠΕΕ.

Ἄγνοεῖ ἢ δὲν θέλει νὰ ἀναφέρῃ, ὅτι τὴν ἴδια ἐκείνη μέρα τῆς 2ας Μαρτίου, οἱ μπολσεβίκοι πρόφτασαν καὶ κατέλαβαν τὰ ὄχυρά Κράσναγια Γκόρκα (*Κόκκινος Λόφος*), Λύσυλ Νὸς (*Φαλακρὸ Ἀκρωτήριο*) καὶ Ὀρανιενμπάουμ. Προσθῆται ὅτι ἡ ἐξέγερση στὴν Πετρούπολη εἶναι γενικὴ, ἀγνοώντας τὸ γεγονὸς ὅτι ἀκόμα καὶ οἱ ἀπεργίαι εἶχαν σταματήσει στὰ περισσότερα ἐργοστάσια. Ἄγνοεῖ ἐπίσης τὸ γεγονὸς, ὅτι οἱ μπολσεβίκοι εἶχαν ἀρχίσει κιόλας νὰ ὀργανώνουν τὰ στρατεύματα, ποὺ θὰ ἐξαπέλυαν σὲ λίγες μέρες τὴν ἐπίθεση ἐναντίον τῆς Κρονστάνδης.

Ἡ *Ἰζβέστια* τῆς ΠΕΕ πληροφοροῦσε μόνον τοὺς κρονστανδιῶτες, ὅτι: ὁ συντροφος Ζλίν, ὀρίστηκε ὑπεύθυνος τοῦ ἐπισιτισμοῦ. Σήμερα, θὰ γίνῃ διανομὴ ψωμοῦ γιὰ δύο μέρες, δηλαδὴ γιὰ τις 3 καὶ τις 4 Μαρτίου.

Κι ἀκόμα: Στείλαμε τὴν ἀπόφασή μας στὸ Πέτερχοφ. Περιμένουμε τὴν ἀπάντησή.

ΜΟΣΧΑ: «Ἡ ΑΝΤΑΡΣΙΑ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ ΕΙΝΑΙ ΔΑΚΤΥΛΟΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑΣ»

Οἱ μπολσεβίκοι, παράλληλα μὲ τις πολεμικὲς προετοιμασίαι, ἐξαπέλυσαν

μιά ἐντονη προπαγανδιστικὴ καμπάνια ἐναντίον τῆς Κρονστάνδης. Τὸ εἰδησεογραφικὸ σοβιετικὸ πρακτορεῖο ΡΟΣΤΑ (ποὺ μετονομάστηκε ἀργότερα καὶ ἔγινε τὸ γνωστὸ πρακτορεῖο ΤΑΣΣ) μετέδωσε ἀπ' τὴ Μόσχα τὸ ἐξῆς ραδιογράφημα.

«Σὲ ὄλους, σὲ ὄλους, σὲ ὄλους...

Ὅλοι στὸν ἀγῶνα, ἐναντίον τῆς συνωμοσίας τῶν λευκοφρουρῶν.

Ἡ ἀνταρσία τοῦ πρώην στρατηγοῦ Κοζλόβσκη καὶ τοῦ θωρηκτοῦ Πετροπαβλόβσκ, ὀργανώθηκε ἀπ' τοὺς κατασκόπους τῆς Ἀντάντ. Ὅποιος θέλει τὴν ἀπόδειξη, ἄς διαβάσῃ τὴν ἀστικὴ γαλλικὴ ἐφημερίδα *Le Matin*, ποὺ δύο βδομάδες πρὶν ἀπ' τὴν ἀνταρσία, δημοσίεψε τὸ παρακάτω τηλεγράφημα ἀπ' τὸ Ἐλσινγκφορ:

«Κατ' εἰδήσεις ἐκ Πετροπούλεως, κατόπιν τῆς προσφάτου ἐξεγέρσεως ἐν Κρονστάνδῃ, αἱ στρατιωτικαὶ μπολσεβικικαὶ ἀρχαί, ἔλαβον μέτρα ἀποσκοποῦντα εἰς τὸ νὰ ἀπομονωθῇ ἡ Κρονστάνδη καὶ νὰ παρεμποδισθῇ κάθε προσέγγις στρατιωτῶν καὶ ναυτῶν τῆς Κρονστάνδης εἰς τὴν Πετρούπολιν. Ὁ ἐπισιτισμὸς τῆς Κρονστάνδης ἀπηγορεύθη μέχρι νεωτέρας διαταγῆς».

Εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι ἡ ἀνταρσία τῆς Κρονστάνδης διευθύνεται ἀπὸ τὸ Παρίσι, ὅτι εἶναι δάκτυλος τῆς γαλλικῆς ἀντικατασκοπείας. Πάντα ἡ ἴδια ἱστορία. Οἱ ἐσέροι κατευθυνόμενοι ἀπ' τὸ Παρίσι προπαρασκεύασαν τὸ ἔδαφος τῆς ἀνταρσίας ἐναντίον τῆς σοβιετικῆς κυβερνήσεως καὶ πρὶν καλὰ-καλὰ τελειώσουν οἱ προετοιμασίαι τους, ἐμφανίστηκε πίσω ἀπ' τὴν πλάτη τους, ὁ πραγματικὸς ἀρχηγός,

δηλαδὴ ἕνας τσαρικός στρατηγός. Ἡ ἱστορία τοῦ Κοζλόβσκ, ποὺ ἐπιχείρησε νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν τσάρο μὲ τὴ βοήθεια τῶν ἐσέρων, ἐπαναλαμβάνεται. Ὅλοι οἱ ἐχθροὶ τῶν ἐργαζομένων, ἀπὸ τοὺς τσαρικοὺς στρατηγούς ὡς τοὺς ἐσέρους, ποντάρουν στὴν πείνα καὶ στὸ κρύο. Φυσικά, αὐτὴ ἡ ἀνταρσία τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν ἐσέρων, θὰ συντριβῇ πολὺ σύντομα καὶ ὁ στρατηγὸς Κοζλόβσκη καὶ οἱ ὀπαδοὶ του θὰ ἔχουν τὴν τύχη τοῦ Κοζλόβσκ.

Μὰ δὲ χωράει ἀμφιβολία, ὅτι τὸ δίχτυ τῆς κατασκοπείας τῆς Ἀντάντ δὲν ριχτήκε μόνον ἀνω στὴν Κρονστάνδη. Ἐργάτες καὶ κόκκινοι φαντάροι, σκίστε αὐτὸ τὸ δίχτυ. Ξεμασκαρέψτε τοὺς προβοκάτορες. Μᾶς χρειάζεται ψυχραιμία, αὐτοκυριαρχία, ἐπαγρύπνηση. Μὴν ξεχνᾶτε, πὼς ὁ σωστός τρόπος νὰ ξεπεραστοῦν οἱ μεγάλες ἀλλὰ πρόσκαιρες ἐπισιτιστικὲς καὶ ἄλλες δυσκολίες, εἶναι νὰ δουλέψουμε ἐντατικά, ὄλοι ἐνωμένοι. Οἱ ἀπερίσκεπτες ὑπερβολὲς δὲν μποροῦν παρὰ νὰ αὐξήσουν τὴ μιζέρια, πράγμα ποὺ θὰ χαροποιήσῃ ὅσο τίποτ' ἄλλο τοὺς καταραμένους ἐχθροὺς τῶν ἐργαζομένων».

Τὴν ἄλλη μέρα (4 Μαρτίου) ἡ *Ἰζβέστια* τῆς ΠΕΕ δημοσίεψε τὸ παραπάνω ραδιογράφημα, σημειώνοντας ὅτι πρόκειται γιὰ ἕνα χονδροειδέστατο ψέμα καὶ γιὰ μιὰ ἀπάτη ἀπ' τὴν μεριά τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, ποὺ θέλει νὰ λέ-

γεται «Σοβιετική Κυβέρνηση». Κάθε σχόλιο περιττεύει. Οί εργαζόμενοι της Κρονστάνδης, είναι σε θέση να κρίνουν αυτό το ραδιογράφημα όπως του αξίζει.

Στις 3 Μαρτίου, λέει ο *Πετριτσένκο*, κυκλοφόρησαν φήμες στην πόλη, ότι οί μπολσεβίκοι, που είχαν συλληφτή, βασανίζονται και τουφεκίζονται. Μέλη του Γραφείου της κομμουνιστικής οργάνωσης παρουσιάστηκαν στην ΠΕΕ και ζήτησαν την άδεια να επισκεφθούν το κτίριο, όπου βρισκότουσαν υπό κράτηση οί μπολσεβίκοι. Δυο μέλη της ΠΕΕ έπηγαν μαζί τους στο κρατητήριο. Έχοντας πειστή για τίς καλές συνθήκες της κρατήσεως των μπολσεβίκων, κι έχοντας πληροφορηθή την κατάστασή τους, τά μέλη της κομμουνιστικής οργάνωσης σύνταξαν μιά έκκληση στον πληθυσμό του νησιού, όπου διέψευδαν τίς προβοκατόρικες φήμες και έβεβαίωσαν, ότι οί μπολσεβίκοι, που είχαν συλληφτή ζούν κάτω από καλές συνθήκες, όλοι τους σπώι και άβλαβείς και ότι καμιά βία δέν άσκήθηκε πάνω τους.

Η έκκληση αυτή, που δημοσιεύτηκε την άλλη μέρα (4 Μαρτίου) στην *Ίζβέστια* της Κρονστάνδης, τέλειωνε με τά λόγια: Ζήτω ή έξουσία των Σοβιέτ. Ζήτω ή Παγκόσμια Ένωση των Έργαζομένων. Ύπογραφόταν από τό Προσωρινό Γραφείο του ΚΚΡ (μπ) της Κρονστάνδης, πράγμα που σημαίνει ότι τά μέλη του (ό Έλιν, ό Καμπάνοβ και ό Περβού-

χιν) μπορεί να ήταν έργάτες και γνωστά μέλη του ΚΚ, όπως λέει ό Πετριτσένκο, δέν άνηκαν όμως στο κομματικό γραφείο της Κρονστάνδης, μά είχαν συστήσει ένα Προσωρινό Γραφείο, ήταν μ' άλλα λόγια μπολσεβίκοι, που άποφάσισαν να ύποστηρίξουν την ΠΕΕ.

Όπως και να 'χη, δεδομένου ότι ό Έλιν ήταν πρώην κομμισάριος του έπισιτισμού, ό Περβούχιν πρώην κομμισάριος της Τοπικής Έκτελεστικής Έπιτροπής και ό Καμπάνοβ πρώην πρόεδρος του Περιφερειακού Συνδικαλιστικού Γραφείου, ή έκκλησή τους έπηρέασε την κομματική βάση. Ό μπολσεβίκος *Πουχόβ* θα γράψη άργότερα, πώς ή έκκληση εκείνη ήταν μιά προδοσία κι ένα όππορτουμιστικό βήμα, που άποσκοπούσε σε μιά συμφωνία με τούς άρχηγούς της έξεγέρσεως, έπαιξε δηλαδή ένα ρόλο καθαρά άντεπαναστατικό, προσθέτοντας ότι, είχε σαν άποτέλεσμα να έγκαταλείψουν 780 κομμουνιστές την οργάνωση.

Στις 3 Μαρτίου, λέει ό *Πετριτσένκο*, έγινε μιά πρώτη συνεδρίαση υπό την προεδρία της ΠΕΕ, όπου έξεστάθηκαν τά στρατιωτικά προβλήματα και καταστρώθηκε ένα σχέδιο αυτοάμυνας. Τό βράδι, όλα τά τμήματα όπλίστηκαν και πήγαν στα πόστα τους, στην πόλη και στα όχυρά. «... Μάθαμε ότι στις 4 τό άπόγευμα, ένα έχθρικό τμήμα πλησίασε στο όχυρό Τοτλέμπεν. Μερικοί ναύτες βγήκαν άπ' τό όχυρό για να τούς συναντήσουν, τούς έδωσαν τίς άποφάσεις και γύρισαν πίσω, χωρίς να γίνη ένοπλη σύγκρουση. Πληροφορηθήκαμε έπίσης ότι μιά μονάδα κουρσάντου έφτασε με τό θω-

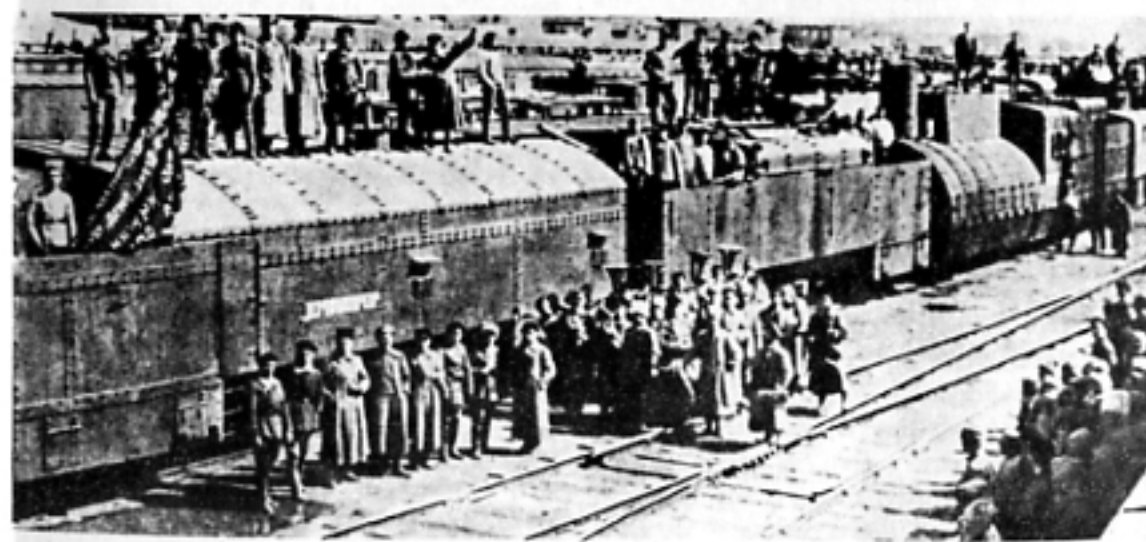
ρακισμένο τραίνο «Τσερνομόρετς» στο Όρανιενμπάουμ, στις 5 ή ώρα τό πρωί. Όλη τή μέρα, όλο και κατέφταναν μπολσεβίκικες ένισχύσεις στο Όρανιενμπάουμ στο Σεστρορέτσκ και στο Λύσυϊ Νός. Έφτασαν δυό άλλα θωρακισμένα τραίνα στο Όρανιενμπάουμ. Τή νύχτα, ομάδες άνιχνευτών πλησίασαν στο πυροβολείο Νο 1, ύστερα ύπεχώρησαν, έχοντας συναντήσεί τά τμήματά μας. Έτσι άρχισε ή έξέγερση της Κρονστάνδης. Άργότερα, διαβάσαμε στην Κράσναγια Γκαζέτα και στην Πράβντα, ότι οί πρωταγωνιστές της έξεγέρσεως μοίρασαν μεταξύ τους γαλόνια και βαθμούς, ότι ήταν μπουρζουάδες, γιοί παπάδων και τσιφλικάδες. Έτόνιζαν τό έγκληματικό παρελθόν τους κ.ο.κ. Νά πώς παρουσίασαν οί μπολσεβίκοι την έξέγερση της Κρονστάνδης».

**ΤΟ ΣΟΒΙΕΤ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΚΑΛΕΙ ΤΟΥΣ ΝΑΥΤΕΣ
ΝΑ ΠΑΡΑΔΩΣΟΥΝ ΑΜΕΣΩΣ
ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ
ΣΤΙΣ ΝΟΜΙΜΕΣ ΑΡΧΕΣ**

Στην Πετρούπολη, κυκλοφόρησε στις 4 Μαρτίου ή φήμη, ότι ή σοβιετική κυβέρνηση άρχισε προετοιμασίες για μιά στρατιωτική έπιχείρηση έναντίον της Κρονστάνδης.

Ό κουρσάντ *Στεπάνοβ* θα γράψη άργότερα ότι, τίς μέρες εκείνες δέν ήταν και τόσο άκίνδυνο για τούς κουρσάντου να κυκλοφορούν μονάχοι τους στην Πετρούπολη, έξ αίτίας των έχθρικών διαθέσεων του πληθυσμού άπέναντί τους.

*Τό θωρακισμένο τραίνο «Τσερνομόρετς»
έφτασε με ομάδα Κουρσάντου.*

Ο πληθυσμός περίμενε με άνησυχία τη σύγκληση του Σοβιέτ της Πετροπόλεως, που θα αποφάσιζε για το πώς έπρεπε να αντιμετωπιστεί η κατάσταση. Η έκτακτη συνεδρίαση του Σοβιέτ έγινε στις 4 Μαρτίου. Παραβρέθηκαν, όχι μόνο τα μέλη του, μα και εκπρόσωποι από τα συνδικάτα, τις εργοστασιακές επιτροπές, τις στρατιωτικές μονάδες και τις νεολαιιστικές οργανώσεις.

Σάν πρόεδρος του Σοβιέτ της Πετροπόλεως ο Ζινόβιεβ εκήρυξε την έναρξη της συνεδρίασεως και εκφώνησε ένα μεγάλο λόγο, σχετικά με την κατάσταση στην Κρονστανόη.

«...Όμολογώ, γράφει ο άναρχικός *Α. Μπέγκμαν*, πώς είχα πάει σ' αυτή την συγκέντρωση, μάλλον ευνούικα διατεθειμένος απέναντι στην άποψη του Ζινόβιεβ: το Σοβιέτ συγκλήθηκε, επειδή ύπήρχαν ένδειξεις ότι είχε γίνει μια αντεπαναστατική απόπειρα στην Κρονστανόη. Μά ο λόγος του Ζινόβιεβ έφτανε και παράφτανε για να με πείση ότι οι κατηγορίες, που εκτόξεψαν οι κομμουνιστές έναντιόν των ναυτών, ήταν καθαρές επινοήσεις, χωρίς ίχνος αληθοφάνειας. Είχα ακούσει το Ζινόβιεβ να μιλάει σε διάφορες περιπτώσεις. Απ' την στιγμή που θα δεχόσυν το βασικό συλλογισμό του, είχε το χάρισμα της πειθοδς. Μά στη συγκέντρωση εκείνη, ή στάση του, ή επιχειρηματολογία του, ο τόνος του, οι τρόποι του, όλα έδειχναν, πώς δεν ήταν

ειλικρινής. Σχημάτισα την έντύπωση ότι και ή ίδια του ή συνείδηση διαμαρτυρόταν για τα λεγόμενά του. Το μόνο «ενοχοποιητικό στοιχείο» έναντιόν της Κρονστανόης, ήταν ή απόφαση της 1ης Μαρτίου. Οι διεκδικήσεις των ναυτών, ήταν όχι μόνο δίκαιες, αλλά και μετριοπαθείς. Κι όμως, το Σοβιέτ της Πετροπόλεως, έχοντας ακούσει αυτές τις διεκδικήσεις και τις σχεδόν ύστερικές κατηγορίες του Καλίνιν έναντιόν των ναυτών, απέφασε να κάνει το μοιραίο βήμα. Η απόφαση έναντιόν της Κρονστανόης, έτοιμασμένη απ' τα πριν και διαβασμένη απ' τον Γιεβ-τοκίμοβ — το δεξι χέρι του Ζινόβιεβ — έγινε δεκτή. Οι αντιπρόσωποι είχαν υπερεξαφτή, σπρωγμένοι από μια τυφλή αδιαλλαξία και ένα είδος αιμοχαροδς άγριότηας. Η έγκριση της φιλοπόλεμης αποφάσεως έγινε μέσα σε μια άπεριγραπτη όχλαγωγία, γιατί πολλοί αντιπρόσωποι από εργοστάσια της Πετροπόλεως, καθώς και ο εκπρόσωπος των ναυτών, είχαν σηκωθεί και διαμαρτύρονταν. Η απόφαση κήρυσσε την Κρονστανόη ένοχη αντεπαναστατικής άνταρσίας και άπαιτούσε την άμεση παράδοσή της. Αυτό, ίσοδυναμούσε με κήρυξη πολέμου...».

Η άναρχική *Έμμα Γκόλντμαν* γράφει, ότι: στην έκτακτη εκείνη συνεδρίαση του Σοβιέτ της Πετροπόλεως «...ή εξέδρα έφρουρείτο άσστηρά από τους κουρσάντνυ. Στρατιώτες της Τσεκά, με έφ' όπλου λόγχη, στεκόντουσαν ανάμεσα στην εξέδρα και στους αντιπροσώπους. Ο Ζινόβιεβ, που προέδρευε, έδινε την έντύπωση ότι βρίσκεται στα πρόθυρα

νευρικής κρίσεως. Σηκώθηκε πολλές φορές να μιλήσει και ξανακάθισε άμέσως. Τελικά, όταν άρχισε να μιλάει, γύριζε κάθε τόσο το κεφάλι του, μιά δεξιά, μιά άριστερά, λές και φοβόταν, πώς κάποιος θα όρμήσει ξαφνικά καταπάνω του. Η φωνή του, άδύνατη πάντα, σαν φωνή παιδιού, είχε γίνει τσιριχτή, έξαιρετικά δυσάρεστη και καθόλου πειστική. Κατάγειλε το στρατηγό Κοζλόβσκη, λέγοντας, πώς ήταν το κακό πνεύμα των κρονστανδιωτών, παρ' όλο που οι περισσότεροι από τους παριστάμενους το ήξεραν ότι ο άξιωματικός αυτός, είχε τοποθετηθή στην Κρονστανόη, σαν ειδικός του πυροβολικού, απ' τον ίδιο τον Τρότσκι. Ο Κοζλόβσκη, ήταν ένα γεροχούφταλο, δεν άσκοοσε καμιά έπιρροή στους ναυτες ή στη φρουρά. Αυτό δεν έμπόδισε το Ζινόβιεβ να δηλώσει ότι ή Κρονστανόη είχε ξεσηκωθεί έναντιόν της επαναστάσεως και είχε βάλει σαν σκοπό της να πραγματοποιήσει τα σχέδια του Κοζλόβσκη και των τσαρικών ύπασπιστών του. Ο Καλίνιν, άφησε κατά μέρος τον πατρικό του τόνο και τά 'βαλε με τους ναυτες, χρησιμοποιώντας βίαιες εκφράσεις, ξεχνώντας τις τιμές, με τις όποιες τον είχε ύποδεχτή ή Κρονστανόη, μόλις έδω και λίγες μέρες. Δήλωσε ότι κανένα μέτρο δεν μπορεί να είναι άρκετά άσστηρό για τους αντεπαναστάτες, που τόλμησαν και σήκωσαν χέρι έναντιόν της δοξασμένης μας Έπαναστάσεως. Οι δευτερεύοντες ρήτορες συνέχισαν στον ίδιο τόνο, συνδουλίζοντας τον κομμουνιστικό φανατισμό τους, ξεχνώντας τα πραγματικά περιστατικά, μιλώντας με εκδικητική μα-

νία έναντιόν των ανθρώπων, που χτές άκόμα τους ζητωκραύγαζαν σαν ήρωες και σαν άδελφούς.

Ένας εργάτης, που καθόταν στις πρώτες σειρές, άρχισε να μιλάει. Άκούστηκαν άποδοκιμασίες και ποδοκροτήματα, αυτός όμως συνέχισε, ύψώνοντας τη φωνή του. Ήταν ένας αντιπρόσωπος των άπεργών του Όπλοστασίου. Έλεγε, πώς αισθάνεται την ύποχρέωση να διαμαρτυρηθή, ακούγοντας να έκτοξεύονται άβάσιμες κατηγορίες έναντιόν των κρονστανδιωτών, που είναι όλοι τους γενναίοι και πιστοί στην Έπανάσταση. Κοιτάζοντας το Ζινόβιεβ και δείχνοντάς τον με το δάκτυλο, ο εργάτης ξεφώνιζε: Κατεβήκαμε σε άπεργία έξ αιτίας της άσπλαχνης άδιαφορίας σας. Η ίδια αυτή άδιαφορία προκάλεσε το κίνημα άλληλεγγύης των ναυτών της Κρονστανόης. Τ' άδέλφια μας, οι ναυτες, πολέμησαν μαζί μας για την Έπανάσταση. Δεν έκαναν κανένα έγκλημα και το ξέρετε καλά. Τους συκοφαντείτε συνειδητά και έτοιμάζεστε να τους σφάζετε.

Έγινε ένα τέτοιο πανδαιμόνιο, που ή αίθουσα μετατράπηκε σε τρελλοκομείο. — Άντεπαναστάτη! του φώναξαν. — Πρόδοτή! Μενσεβίκο! Ληστή! Ο γέρος εργάτης, παρέμενε όρθιος, ή φωνή του ύψώθηκε πάνω απ' τη φασαρία: — Έδώ και τρία χρόνια, ή αντίδραση κατηγορήσε το Λένιν, τον Τρότσκι, το Ζινόβιεβ και όλους έσθς, λέγοντας πώς ήσαστε κατά-

σκοποι των γερμανών, φώναζε. "Εμείς οι εργάτες και οι ναύτες σ'αυ συντρέξαμε και σ'αυ σώσαμε απ' την κυβέρνηση του Κερένσκη. "Εμείς σ'αυ ανεβάσαμε στην εξουσία. Τό ξεχάσατε; Τώρα μ'αυ απειλείτε και λέτε, π'ως θ'α μ'αυ κόψετε τ'ο κεφάλι. Παίζετε με τ'η φωτιά. Ξανακάνετε τ'α λάθη και τ'α εγκλήματα τ'ης κυβερνήσεως Κερένσκη. Προσέξτε μ'η σ'αυ μέλεται και σ'αυ ή ίδια τύχη.

"Ο Ζινόβιεβ άνατρίχιασε ακούγοντας α'υτήν τ'ην πρόκληση. Στην εξέδρα, οι άλλοι, τ'α είχαν χαμένα, έσκυβαν καθισμένοι στις πολυθρόνες τους και κάτι έλεγαν μεταξύ τους. Για μ'ια στιγμή, οι παριστάμενοι κομμουνιστές, φάνηκαν ν'α χ'ουν τρομοκρατηθ'η από κείνη τ'η δυσοίωνη προειδοποίηση.

Τότε, ακούστηκε μ'ια άλλη φωνή. "Ενας ψηλός λεβέντης, π'ου φόραγε ναυτική στολή, σηκώθηκε στο βάθος τ'ης αίθουσας. Τίποτα δέν είχε αλλάξει τ'ο επαναστατικό πνεύμα των συντρόφων του, δήλωσε. Τ'αδέλφια του, οι ναύτες, ήταν έτοιμοι ν'α διαφεντέψουν σ'αν ένας άνθρωπος τ'ην επανάσταση, ως τ'ην τελευταία σταγόνα του αίματός τους. Κι άρχισε ν'α διαβάξει τ'ην απόφαση τ'ης Κρονστάνδης, τ'ην απόφαση π'ου είχε ψηφιστ'η στην παλλαϊκή συγκέντρωση τ'ης 1ης Μαρτίου. "Ηταν τόσες οι αποδοκιμασίες, π'ου μόνο όσοι βρισκόντουσαν πολύ κοντά του μπορούσαν ν'α τ'ον ακούσουν. Α'υτός όμως, δέν τό β'αλε κάτω, μ'α συνέχισε ν'α δια-

βάξει και διάβασε έτσι τ'ην απόφαση ως τ'ο τέλος...».

Τελικά, ή έκτακτη συνεδρίαση του Σοβιέτ, ψήφισε μ'ια απόφαση, ή μάλλον μ'ια έκκληση στους εργάτες, στους κόκκινους φαντάρους και στους ναύτες τ'ης Κρονστάνδης, π'ου έλεγε τ'α εξής :

«Μ'ια χούφτα άντεπαναστάτες και τυχοδιώκτες, εξαπάτησαν τ'ην Κρονστάνδη.

Είναι ολοφάνερο ότι οι Γάλλοι κατάσκοποι μανουβράρουν τους ναύτες του Πετροπαβλόβσκ. Οι κατάσκοποι α'υτοί, προσπαθούν ν'α πείσουν τους ναύτες, ότι αγωνίζονται για τ'η δημοκρατία. Βεβαιώνουν π'ως θέλουν ν'α αποφύγουν κάθε αίματοχυσία και ότι ή άνταρσία δέν θ'α προκαλέσει θύματα.

"Η δημοκρατία, π'ου θέλουν ν'α φέρουν, θ'α λύσει τ'α χέρια των Γάλλων κατασκόπων, των τσαρικών στρατηγών, των μενσεβίκων και των έσέρων, π'ου είναι συνένοχοι τους.

"Αν ή συμμορία α'υτή των ληστών και των προδοτών κατορθώσει ν'α επικρατήσει, θ'α παλινορθώσει τ'ο άστικό καθεστώς και θ'α σφάξει τ'ο λαό.

Οι μενσεβίκοι και οι έσέροι, έκμεταλλευόμενοι τ'η δύσκολη κατάσταση, όπου βρίσκεται ή σοβιετική δημοκρατία, βεβαιώνουν ότι οι μπολσεβίκοι δέν είναι ίκανοί ν'α κυβερνήσουν τ'η χώρα.

Μ'α ποιός έδωσε, τρία χρόνια τώρα, τ'η δυνατότητα στους εργάτες και στους αγρότες ν'α άφοσιωθούν αποκλειστικά στην ειρηνική άνοικοδόμηση τ'ης χώρας;

"Αν είναι κάποιοι υπεύθυνοι για τ'ην πείνα και τ'ο διοικητικό χάος, α'υτοί οι κάποιοι δέν είναι άλλοι απ' τους μενσεβίκους και τους έσέρους: α'υτοί υποστήριξαν όλα τ'α άντιλαϊκά κινήματα και τις εξεγέρσεις, α'υτοί θέλουν ν'α ξαναφέρουν τους τσιφλικάδες και τους καπιταλιστές στην εξουσία, α'υτοί συνδουλεύουν συνέχεια τ'η φωτιά του έμφυλιού πολέμου. Α'υτοί είναι π'ου δέν έπαψαν ούτε στιγμή ν'α παρακινούν τ'ο διεθνή καπιταλισμό ν'α αγωνιστ'η εναντίον τ'ης Σοβιετικής Ρωσίας.

"Επίμονες φήμες βεβαιώνουν, ότι οι κύριοι α'υτοί κατέλαβαν τ'ην εξουσία στην Κρονστάνδη, χωρίς ν'α πέση τουφεκιά. "Αν συνέβη α'υτό, ό λόγος είναι ότι ή σοβιετική κυβέρνηση αποφάσισε ν'α λύσει με ειρηνικό τρόπο τ'η διαφορά.

Μ'α ή ύπομονή μας έχει π'ια εξαντληθ'η.

"Η διεθνής μπουρζουαζία σηκώνει κεφάλι.

Στ'ο στρατόπεδο των έχθρων τ'ης εργατικής τάξεως, παρατηρείται μ'ια έντονη κινητοποίηση δυνάμεων. "Απ' τ'η μ'ια στιγμή στην άλλη, μπορεί ν'α εξαπολυθ'η μ'ια νέα έκστρατεία εναντίον τ'ης Σοβιετικής Ρωσίας. "Ολες οι κατακτήσεις μας βρίσκονται σ'ε κίνδυνο. Οι τυχοδιώκτες, π'ου ισχυρίζονται ότι οι μπολσεβίκοι είναι άνίκανοι ν'α κυβερνήσουν τ'η χώρα, θέλουν ν'α ρίξουν τ'η Ρωσία στο χάος ενός νέου πολέμου.

Τό Σοβιέτ τ'ης Πετροπούλεως και ή κεντρική κυβέρνηση δέν μπορούν ν'α επιτρέψουν κάτι τέτοιο. "Η άντεπαναστατική περιπέτεια τ'ης Κρονστάνδης δέν

όδηγει π'ουθενά. "Η Κρονστάνδη δέν μπορεί ν'α τ'α βάλη με τ'η Σοβιετική Ρωσία.

"Η εξέγερση πρέπει ν'α καταδικαστ'η απ' όλους σας τ'ο γρηγορότερο.

Σύντροφοι εργάτες, ναύτες και κόκκινοι φαντάροι, άκουστε μας: σ'αυ εξαπάτησαν.

"Από σ'αυ εξαρτάται ή έκβαση α'υτής τ'ης περιπέτειας: θ'α χυθ'η αίμα, αν δέν τιμωρηθούν οι λευκοφρουροί, π'ου σ'αυ παρέσυραν στην άνταρσία.

Σύντροφοι, συλλάβετε άμέσως τους άρχηγούς τ'ης άντεπαναστατικής συνωμοσίας.

"Αποκαταστείτε άμέσως τ'ο Σοβιέτ τ'ης Κρονστάνδης στ'α δικαιώματά του, ώστε ν'α λειτουργήσ'η σ'αν π'ρωτα. "Η σοβιετική κυβέρνηση ξέρει ν'α ξεχωρίσει τους εξαπατημένους εργάτες, από τους συνειδητούς άντεπαναστάτες.

Σύντροφοι, τ'ο Σοβιέτ τ'ης Πετροπούλεως σ'αυ τ'ο λέει για άλλη μ'ια φορά: από σ'αυ εξαρτάται, αν θ'α χυθ'η ή όχι ανθρώπινο αίμα. "Η θρασύτατη άπόπειρα των έχθρων του λαού είναι ένα εγκλημα, π'ου θ'α τ'ο πληρώσουν άκριβά.

Α'υτή είναι ή τελευταία μας προειδοποίηση.

"Ηρθε ή ώρα ν'α αποφασίσετε με ποιόν είστε: ή με μ'αυ εναντίον του κοινού έχθρου, ή με τους άντεπαναστάτες».

"Η έκκληση μεταδόθηκε με ραδιογράφημα, π'ου έπιασε ό δέκτης του θεωρητικού

Πετροπαβλόβσκ. 'Η 'Ιζβέστια της ΠΕΕ την δημοσίεψε ολόκληρη, στις 6 Μαρτίου, προτάσσοντας το παρακάτω σχόλιο:

«Το ραδιογράφημα αυτό αποδειχνει γι' άλλη μιὰ φορά, ότι οί μπολσεβίκοι, όπως και τὰ μέλη του Σοβιέτ της Πετροπόλεως, δέν έπαψαν ποτέ νά εξαπατοῦν τοὺς ἐργάτες και τοὺς κόκκινους φαντάρους. Μά ή επανάστατική φρουρά και οί ἐργάτες της Κρονστάνδης δέ θά πέσουν στην παγίδα».

**ΜΕ ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΗΣ Π.Ε.Ε.
ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΚΑΘΕ
ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ
ΜΕΤΑ ΤΙΣ 11 ΤΟ ΒΡΑΔΙ**

Στις 4 Μαρτίου, ή ΠΕΕ μετέφερε την Έδρα της από τὸ θωρηκτὸ Πετροπαβλόβσκ στὸ Σπίτι τοῦ Λαοῦ, στή λεωφόρο Ν. Λένιν Νο 39 (τέταρτο πάτωμα).

«... Στήν Κρονστάνδη, γράφει ὁ *Πετριτσένκο*, επικρατοῦσε ήσυχία. Όλες οί υπηρεσίες λειτουργοῦσαν και δέν ἔγινε καμμιά στάση ἐργασίας, οὔτε γιά μιὰ ὥρα. Τίς πρώτες τρεῖς μέρες, δέν ἔπεσε οὔτε μιὰ τουφεκιά. Οί κάτοικοι κυκλοφοροῦσαν ὅπως πάντα στοὺς δρόμους. Τὰ παιδιά ἔπαιζαν, ὅπως πάντα. Στις 4 τὸ ἀπόγευμα, οί ἀντιπρόσωποι ὄλων τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, τῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν συνδικάτων και τῶν στρατιωτικῶν μονάδων, συγκεντρώθηκαν στή λέσχη

της φρουρᾶς. Ὁ πρόεδρος ἔδωσε στοὺς παριστάμενους πληροφορίες σχετικά με τή στρατιωτική κατάσταση και τὰ ἀποθέματα τροφίμων. Συζητήθηκε ἐπίσης και τὸ πρόβλημα τῶν καυσίμων. Προτάθηκε στοὺς ἐργάτες νά ὀπλιστοῦν και νά ἀναλάβουν ὑπηρεσία στὰ φυλάκια της πόλεως ἔτσι, ὥστε νά ἐλευθερωθῆ ή φρουρά και νά ἐπανδρώσῃ πιὸ προχωρημένες θέσεις. Ἡ πρόταση ἔγινε ὁμόφωνα δεκτή ἀπ' τοὺς ἐργάτες. Στήν ἴδια συγκέντρωση, ὕστερα ἀπὸ πρόταση τοῦ προέδρου, ή ΠΕΕ συμπληρώθηκε με δέκα ἀκόμα μέλη. Τή νύχτα, ἀνιχνευτὲς τοῦ ἐχθροῦ, ἐπιχείρησαν νά πλησιάσουν στὰ ὄχυρά...»

Τὴν ἴδια μέρα ή 'Ιζβέστια της Κρονστάνδης δημοσίεψε τέσσερις διαταγὲς της ΠΕΕ, ποὺ τίς ὑπέγραψαν ὁ πρόεδρος της Πετριτσένκο και ὁ γραμματέας Κιλγκάστ.

1. Ἡ ΠΕΕ της πόλεως της Κρονστάνδης διατάζει ὄλες τίς ὑπηρεσίες της πόλεως και τοῦ φρουρίου, χωρὶς καμμιά ἐξαίρεση, νά ἐκτελοῦν ὄλες τίς ἀποφάσεις της Ἐπιτροπῆς.

2. Ἡ ΠΕΕ της πόλεως της Κρονστάνδης ἀπαγορεύει σὲ ὄλους χωρὶς ἐξαίρεση τὴν ἐγκατάλειψη της πόλεως. Σὲ περίπτωση ἀνώτερης βίας, νά ἀπευθύνεστε στὸ διοικητὴ της πόλεως. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπαγορεύει ἐπίσης στὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο τοῦ στόλου της Κρονστάνδης νά χορηγῆ νέες ἀδείες.

3. Ἡ ΠΕΕ ἀπαγορεύει κάθε ἐρευνα στὰ σπίτια της πόλεως, χωρὶς εἰδική ἐξουσιοδότηση και κάνει γνωστὸ πὼς τὰ ἐντάλματα ἐρευνας, πρέπει νά εἶναι ὑπο-

γραμμένα ἀπὸ τὸν πρόεδρο και τὸ γραμματέα της ΠΕΕ και σφραγισμένα με τὴ σφραγίδα τοῦ θωρηκτοῦ Πετροπαβλόβσκ, ἀλλιῶς θά θεωροῦνται πλαστά.

Ὅσο γιά τὰ ἀρχεῖα τῶν ὑπηρεσιῶν, τῶν ὀργανώσεων και τῶν κομμάτων, δόθηκε διαταγὴ νά μὴν πάρῃ κανένας τίποτα, οὔτε και νά τὰ καταστρέψῃ, μὰ νά φυλαχτοῦν ὄλα μέχρι και τὸ τελευταῖο χαρτί, σὰν κληρονομιά τοῦ λαοῦ.

4. Ἐπειδὴ ή πόλη περνάει μιὰ ἀνώμαλη περίοδο, ή ΠΕΕ πληροφορεῖ τοὺς πολίτες, τοὺς ναῦτες και τοὺς κόκκινους φαντάρους, ὅτι ἀπαγορεύεται αὐστηρὰ κάθε μετακίνηση μέσα στήν πόλη μετὰ τίς 11 τὸ βράδι, δίχως εἰδική ἀδεια ὑπογραμμένη ἀπὸ τὴν ΠΕΕ.

Οί διαταγὲς αὐτές, δείχνουν ὅτι οί ναῦτες της Κρονστάνδης δέν ἀπέκλειαν τὸ ἐνδεχόμενο μιᾶς ἐνόπλου συγκρούσεως. Σὲ ἓνα σημείωμα, ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ ἴδιο φύλλο της 'Ιζβέστια, ή ΠΕΕ προειδοποίησε τὸν πληθυσμὸ :

«Πολίτες! Ἡ Κρονστάνδη ἀρχίζει ἓνα σκληρὸ ἀγῶνα γιά τὴ λευτεριά. Δέν ἀποκλείεται οί μπολσεβίκοι νά ἐπιτεθοῦν ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή, με σκοπὸ νά ξανακάρουν τὴν Κρονστάνδη στὰ χέρια τους και νά μᾶς ξαναεπιβάλουν τὴν ἐξουσία, ποὺ μᾶς ὀδήγησε στὸ λιμὸ, στὸ κρύο και στήν οἰκονομική καταστροφὴ.

Ὅλοι μέχρι τὸν τελευταῖο, θά διαφεντέψουμε ἀποφασιστικὰ τὴ λευτεριά, ποὺ κατακτήσαμε, κι ἂν οί μπολσεβίκοι ἐπιχειρήσουν νά πατήσουν τὴν Κρονστάνδη με τὴ δύναμη τῶν ὀπλων, θά τοὺς ἀπαν-

τήσουμε με τὴν ὀλόπλευρη ἀντίστασή μας.

Ἡ Προσωρινὴ Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ ἐξορκίζει τὸν πληθυσμὸ νά μὴ πανικοβληθῆ σὲ περίπτωση, ποὺ θ' ἀνάψῃ τὸ τουφεκίδι.

Μόνο ή ἡρεμία και ή ψυχραιμία θά μᾶς χαρίσουν τὴ νίκη».

**Ο ΤΡΟΤΣΚΙ ΣΤΕΑΝΕΙ
ΤΕΛΕΣΙΓΡΑΦΟ**

Στὸ μεταξύ, λέει ὁ Π. Ἄβριτς, τὰ μέλη τοῦ ΚΚ της Πετροπόλεως και τῶν γειτονικῶν πόλεων, ἐτέθησαν ἐπὶ ποδὸς πολέμου και ὀπλίστηκαν. Στις 5 Μαρτίου, ἐντάχτηκαν σὲ μιὰ πολιτοφυλακὴ, ποὺ ἀριθμοῦσε γύρω στις 4.000 ἄντρες, ἐνισχυμένη ἀπὸ μέλη της κομμουνιστικῆς νεολαίας και τῶν συνδικάτων. Ἐφτασαν ἐπίσης ἑκατοντάδες κουρσάντου ἀπὸ τὴ γύρω περιοχή και ἀπὸ μακρινὲς πόλεις, ὅπως ή Μόσχα, τὸ Ὁρέλ και τὸ Νίζνι Νόβγκοροντ.

Ὁ Τρότσκι, θά ἐπαιρνε σίγουρα μέρος στήν ἔκτακτη σύσκεψη τοῦ Σοβιέτ της Πετροπόλεως, ἂν εἶχε φτάσει ἔγκαιρα. Ὅμως, ὅταν ξέσπασε ή ἐξέγερση, βρισκόταν στή δυτικὴ Σιβηρία, ὅπου οί ἀγρότες εἶχαν ἀρχίσει νά ξεσηκώνονται σὲ πολλὰ σημεία. Γύρισε ἀμέσως στή Μόσχα γιά νά συνεννοηθῆ με τὸ Λένιν κι ὕστερα ἔφτασε με τὸ ταχύτερο μέσο στήν Πετρούπολη, στις 4 ἢ 5 Μαρτίου.

Στις 5 Μαρτίου, η πρώτη του ενέργεια ήταν να δημοσιέψη ένα τελεσίγραφο, απαιτώντας την άμεση και δίχως όρους παράδοση των στασιαστών.

Το τελεσίγραφο εκείνο, που μεταδόθηκε με ραδιογράφημα στους ξεγεγερμένους της Κρονστάνδης, έλεγε:

«Η κυβέρνηση των έργατων και των αγροτών αποφάσισε, ότι το φρούριο της Κρονστάνδης και τα πλοία, που στασίασαν, πρέπει να τεθούν άμέσως κάτω από τις διαταγές της Σοβιετικής Δημοκρατίας.

Ύστερα απ' αυτό διατάζω: Όλοι όσοι σήκωσαν χέρι έναντιον της σοσιαλιστικής πατρίδας, να καταθέσουν άμέσως τα όπλα. Όσοι δεν υπακούσουν, θα αποπλιζονται και θα παραδίδονται στις σοβιετικές αρχές. Οί στασιαστές να απολύσουν χωρίς χρονοτριβή τους κομμισάριους και τους άλλους εκπροσώπους της κυβερνήσεως, που έχουν συλλάβει.

Μόνο όσοι παραδοθούν άνευ όρων, θα μπορούν να υπολογίζον στην επιείκεια της Σοβιετικής Δημοκρατίας.

Δίνω ταυτόχρονα διαταγή να προετοιμαστή ή συντριβή της άνταρσίας με τη δύναμη των όπλων. Όλη την ευθύνη για τις ζημιές, που ενδέχεται να ύποστη ή άμαχος πληθυσμός έξ αιτίας της προσφυγής στα όπλα, θα την έχουν οί άντεπαναστάτες στασιαστές.

Αυτή ή προειδοποίηση είναι ή τελευταία.

Ό Τρότσκι, ήταν τότε λαϊκός κομμισάριος (ύπουργός) των Στρατιωτικων και πρόεδρος του Έπαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου. Το τελεσίγραφο το προσυπέγραψε επίσης ή Σεργκέϊ Σεργκέγιεβιτς Κάμενεβ, άνωτάτος διοικητής των στρατιωτικων δυνάμεων της ΡΟΣΣΔ και ή Μιχαήλ Ν. Τουχατσέβσκη, διοικητής της 7ης Στρατιάς. (Ό Σ.Σ. Κάμενεβ δεν έχει καμιά σχέση με το γνωστό μπολσεβίκο ήγέτη Λέβ Μπορίσοβιτς Κάμενεβ-Ρόζενφελντ το πραγματικό του όνομα — που καταδικάστηκε σέ θάνατο σέ μιá από τις σταλινικές δίκες και εκτελέστηκε στις 15 Αύγουστου 1936).

Η Ίζβέστια της ΠΕΕ δημοσίεψε όλόκληρο το τελεσίγραφο του Τρότσκι στο φύλλο της 7ης Μαρτίου με τον τίτλο: «Ό Τρότσκι άπειλεί» και με την ένδειξη: Ίδού ή περίεργη διαταγή που έστειλε με ραδιογράφημα ή Τρότσκι στους ξεγεγερμένους της Κρονστάνδης.

**ZINOBIEV
ΠΡΟΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΙΩΤΕΣ:
«ΘΑ ΣΑΣ ΛΙΑΝΙΣΟΥΜΕ
ΣΑΝ ΑΓΡΙΟΧΗΝΕΣ»**

Σύμφωνα με τον μπολσεβίκο Κορνιτόβσκη, ένα κυβερνητικό άεροπλάνο έφριξε την ίδια μέρα στην Κρονστάνδη προκηρύξεις της Έπιτροπής Άμόνης της Πετροπόλεως, που έλεγαν τά εξής:

«Βλέπετε τώρα που σās όδήγησαν; Βλέπετε που καταντήσατε;

Πίσω από τους έσέρους και τους μενσεβίκους, οί τσαρικοί στρατηγοί μο-

στράρουν κιόλας τά σκυλόδοτά τους.

Οί Πετριτσένκο και οί Τούκιν δεν είναι παρά μαριονέττες στα χέρια του στρατηγού Κοζλόβσκη, των λοχαγών Μπούρκεσερ, Κοστρομτινόβ, Σιρμανόβσκη και των άλλων λευκοφρουρών.

Σās έξαπατούν.

Σās λένε πως άγωνίζεστε για τη «δημοκρατία».

Μά οί μέρες περνούν και το βλέπετε καθαρά, πως όχι μόνο δεν άγωνίζεστε για τη δημοκρατία, μά βρεθήκατε κιόλας κάτω από το ζυγό μιáς νέας σκλαβιάς, της σκλαβιάς των τσαρικών στρατηγών.

Ό Τρότσκι, Έπιτροπος των Στρατιωτικων στην περίοδο των γεγονότων της Κρονστάνδης. Πλάι του, ή Μοιράλοβ.

Σας λένε ψέματα.

Η Πετρούπολη θα σας βοηθήσει; Η Σιβηρία και η Ουκρανία αρχίζουν να ακολουθούν το παράδειγμά σας; Άστολα ψέματα.

Στην Πετρούπολη, όλοι οι ναύτες ως τον τελευταίο, σας καταράστηκαν, όταν έμαθαν, πώς εκτελείτε διαταγές του στρατηγού Κοζλόβσκη. Η Σιβηρία και η Ουκρανία υποστηρίζουν με αποφασιστικότητα τη σοβιετική εξουσία.

Η Κόκκινη Πετρούπολη έχει πάρει κιάλας στο ψιλό τις αξιοθρήνητες προσπάθειες μιάς χούφτας έσέρων και λευκοφρουρών.

Ήσαστε κυκλωμένοι απ' όλες τις μεριές.

Σε λίγες ώρες θα αναγκαστήτε να παραδοθήτε χωρίς όρους.

Σας λείπει το ψωμί, σας λείπουν τα καύσιμα. Αν δεν αλλάξετε μυαλά, θα σας βάλουμε στο σημάδι και θα σας λιανίσουμε σαν άγριόχηνες.

Όλοι αυτοί οι στρατηγοί, οι Κοζλόβσκη και οι Μπούρκερ, όλα αυτά τα καθάρματα οι Πετριτσένκο και οι Τούκιν, θα το σκάσουν σίγουρα την τελευταία στιγμή και θα καταφύγουν στην άστική Φινλανδία.

Και σεις, οι ναύτες και οι κόκκινοι φαντάροι, που θα πάτε;

Σας εξαπατούν, αν σας υπόσχονται πώς θα φάτε ψωμί στη Φινλανδία. Ξεχάσατε πώς, όταν οι φαντάροι του Βράνγ-

κελ έφτασαν στην Κωνσταντινούπολη, πέθαναν εκεί σαν τις μύγες απ' την πείνα και τις άρρώστιες; Σας περιμένει η ίδια τύχη, αν δεν παραδοθήτε χωρίς χρονοτριβή.

Παραδοθείτε άμέσως! Μή χάνετε στιγμή!

Καταθέστε τα όπλα και ένωθείτε με τα στρατεύματά μας.

Άφοπλίστε και συλλάβετε τους άρχηγούς της έγκληματικής συμμορίας, που σας διοικεί, και ιδιαίτερα τους τσαρικούς στρατηγούς.

Όποιος παραδοθή άμέσως, θα άμνηστευτή.

Παραδοθείτε χωρίς να χάνετε καιρό.»

Η *Γιβέστια* της ΠΕΕ δημοσίευσε όλόκληρη την προκήρυξη στο φύλλο της 6ης Μαρτίου, με τον τίτλο: «*Άνδρες και συνοφάντες*», προτάσσοντας το παρακάτω σχόλιο:

«Δημοσιεύουμε κατά λέξη μιá προκήρυξη, που ένα μολοσεβίκικο άεροπλάνο έρριξε στην Κρονστάνδη.

Οι πολίτες της Κρονστάνδης ξέρουν, πώς ανατράπηκε και από ποιούς ανατράπηκε η εξουσία των μολοσεβίκων.

Ξέρουν ότι επικεφαλής της Προσωρινής Έπαναστατικής Έπιτροπής βρίσκονται φαντάροι, ναύτες, εργάτες, που εκλέχτηκαν, γιατί είναι γνωστή η αυταπάτη τους, γιατί είναι τα καλύτερα τέκνα του εργαζόμενου λαού και γιατί δε θα επιτρέψουν στους τσαρικούς και στους λευκοφρουρούς να τους βάλουν ζυγό στον τράχηλο.

Οι μολοσεβίκοι άπειλούν: Σε λίγες

ώρες θα αναγκαστήτε να παραδοθήτε.

Άθλιοι ύποκριτές! Ποιόν πάτε να ξεγελάσετε;

Η φρουρά της Κρονστάνδης δεν παραδόθηκε το 17 στους στρατηγούς του τσάρου. Και πιστεύετε πώς θα παραδοθή στους μολοσεβίκους στρατηγούς;

Πάψτε πιά να λέτε ψέματα, άναντροι! Ξέρετε τη δύναμή μας και την άτράνταχτη άπόφασή μας να νικήσουμε ή να πεθάνουμε πολεμώντας.

Δε θα το σκάσουμε σαν τους κομμισάριους σας, που έχοντας τσεπώσει τα τσαρικά λεφτά, άρχισαν να πληρώνονται ύστερα με χρυσάφι, ένα χρυσάφι που κόστισε ιδρώτα και αίμα στους εργάτες».

Στις 5 Μαρτίου, οι άρχές της Πετροπόλεως έδωσαν διαταγή να συλληφθούν οι συγγενείς των ναυτών της Κρονστάνδης και να κρατηθούν σαν όμηροι. Η Έπιτροπή Άμόνης ζήτησε την άμεση άπελευθέρωση των τριών ύπευθύνων μολοσεβίκων, που είχαν συλλάβει οι ναύτες στις 2 Μαρτίου. Η μολοσεβίκικη *Πράβδα* της 5 Μαρτίου, έγραφε: «*Άν πειραχτή έστω και μιá τρίχα των κρατούμενων συντρόφων μας, οι όμηροι θα το πληρώσουν με το κεφάλι τους*».

ΜΙΑ ΑΠΟΤΥΧΗΜΕΝΗ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΜΕΣΟΛΑΒΗΣΕΩΣ

Παρ' όλα αυτά, ύπήρχαν ακόμα όρισμένοι, που πίστευαν, ότι ήταν δυνατόν, έστω και την τελευταία στιγμή, να άποφευχθή ή ένοπλη άναμέτρηση.

«...Η ιδέα μιάς μεσολαβήσεως, λέει ο Β. Σέρζ, γεννήθηκε στη διάρκεια των

συζητήσεων, που έκανα κάθε βράδι με τους άμερικάνους άναρχικούς Άλεξάντρ Μπέρκμαν και Έμμα Γκόλντμαν, καθώς και το νεαρό γραμματέα της Ένώσεως των Ρώσων Έργατών στις ΗΠΑ, Περκούς. Όλοι αυτοί είχαν φτάσει πρόσφατα στην Πετρούπολη. Μίλησα σχετικά σε μερικούς συντρόφους του κόμματος.

— Αυτό που λές, δε θα φέρη κανένα άποτέλεσμα. Άλλωστε, πρέπει να πειθαρχήσουμε όλοι μας στο κόμμα, τόσο έμεις, όσο και σύ.

— Μπορούμε να φύγουμε από το κόμμα.

— Ένας μολοσεβίκος δε φεύγει απ' το κόμμα του, μου άπάντησαν ψυχρά και μελαγχολικά. Κ' έσύ, που θα πής; Σκέψου, πώς κανένας έξω από μäs δεν συμμερίζεται τις άπόψεις σου.

Η άναρχική μεσολαβητική ομάδα συνεδρίασε στο σπίτι του πεθερού μου, του Άλεξάντρ Ρουσακόβ. Δεν πήρα μέρος σε κείνη τη συνεδρίαση, γιατί είχε άποφασιστή ότι μόνο οι άναρχικοί θα έπαιρναν αυτή την πρωτοβουλία, εξ αίτίας της έπιρροής, που θα μπορούσαν να άσκήσουν στο Σοβιέτ της Κρονστάνδης. Άποφασίστηκε επίσης ότι μόνο οι άμερικάνοι άναρχικοί θα έπαιρναν την εύθונה της πρωτοβουλίας άπέναντι στη σοβιετική κυβέρνηση. Η Έμμα Γκόλντμαν και ο Άλεξάντρ Μπέρκμαν έγιναν εύμενως δεκτοί από το Ζινόβιεβ. Μπόρεσαν και του μίλησαν με το κύρος, που είχαν άπο-

κτήσει σάν εκπρόσωποι μιās φράξιας του διεθνούς προλεταριάτου, ή όποια ήταν αρκετά σημαντική ακόμα την εποχή εκείνη. Όμως, ή μεσολάβησή τους απέτυχε πλήρως. Τό μόνο πού έκανε ό Ζινόβιεβ, ήταν νά τούς διευκολύνη νά επισκεφτούν μέ ειδικό βαγόνι όλη τή Ρωσία.

— Πηγαίνετε νά δητε και θά καταλάβετε, τούς είπε.

Άπό τούς ρώσους «μεσολαβητές» όι περισσότεροι συνελήφθηκαν έκτός από μένα. Αύτή τήν επίσκεπια τή χρωστάω

Ό Κροπότκιν

στή συμπάθεια του Ζινόβιεβ, του Ζόριν και μερικων άλλων. Καθώς επίσης και στο γεγονός, ότι είχα παίξει κάποιο ρόλο στο γαλλικό εργατικό κίνημα...».

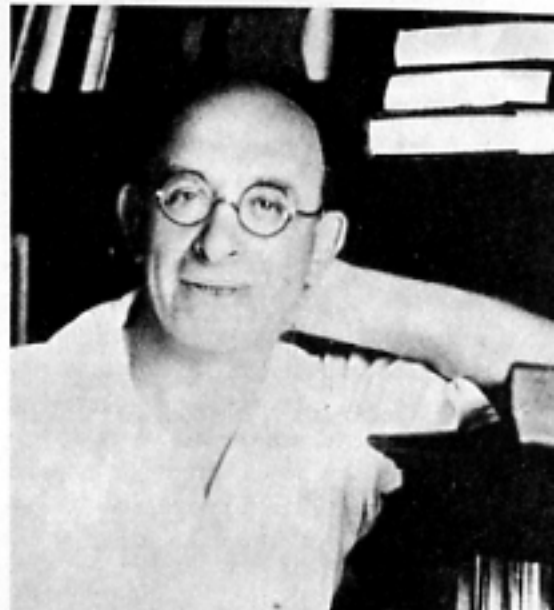
Η Έμμα Γκόλντμαν, αφηγείται κάπως διαφορετικά εκείνη τή μεσολάβηση. Έχοντας αναφέρει ότι ό Ζινόβιεβ ζήτησε στην έκτακτη συνεδρίαση του Σοβιέτ την άμεση και άνευ όρων παράδοση της Κρονστανόης, απειλώντας ότι σέ αντίθετη περίπτωση οι στασιαστές θά έξοντωθούν, ή Έμμα Γκόλντμαν συνεχίζει :

«... Μου ήταν αδύνατο νά σωπάσω. Έπρεπε νά μιλήσω, έπρεπε ή φωνή μου νά άκουστή. Όχι βέβαια από τούς αδιάλλακτους, πού είχαν πνίξει ήδη τή φωνή των αντιπολιτευομένων στην έκτακτη συγκέντρωση του Σοβιέτ και θά έπνιγαν σίγουρα και τή δική μου. Άπεφάσισα νά κάνω γνωστές τις άπόψεις μου, τήν ίδια εκείνη νύχτα, υποβάλλοντας μιá έκθεση στις ανώτατες άρχές της σοβιετικής Άμυνας.

Όταν μείναμε μόνοι, μίλησα στον Σάσα (υποκοριστικό του Άλεξάντρ, δηλαδή στον Ά. Μπέρκμαν) και μέ μεγάλη μου ίκανοποίηση διεπίστωσα, ότι ό παλιός μου φίλος είχε τήν ίδια γνώμη. Μου είπε ότι τό γράμμα μας έπρεπε νά είναι μιá κοινή διαμαρτυρία και νά αναφέρεται άποκλειστικά στην άπόφαση του Σοβιέτ της Πετρούπολεως. Δύο σύντροφοι, πού βρισκότουσαν μαζί μας σ' εκείνη τή συζήτηση, συμφώνησαν μέ τις άπόψεις μας και προσφέρθηκαν νά προσυπογράψουν τήν κοινή μας έκκληση στις άρχές. Δέν είχα καμμιá έλπίδα, ότι τό μήνυμά μας θά

Έμμα Γκόλντμαν

Άλέξανδρος Μπέρκιμαν

πέιση τούς άρμόδιους νά υίοθετήσουν μετριοπαθέστερη σίαση, ή νά αναβάλουν έστω τά μέτρα, πού άπεφάσισαν νά πάρουν έναντιόν των ναυτών. Ήμουνα όμως άποφασισμένη νά πετύχω τήν καταγραφή των άπόψεών μου, ώστε νά έχω μιá μαρτυρία για τό μέλλον, μιá άπόδειξη ότι δέν έκλεισα τό στόμα μου μπροστά στην πιό μαύρη προδοσία της έπαναστάσεως από τό κομμουνιστικό κόμμα.

Στις 2 ή ώρα τό πρωί, ό Σάσα τηλεφώνησε στο Ζινόβιεβ και του είπε, ότι έχει νά του άνακοινώση κάτι σημαντικό σχετικά μέ τήν Κρονστανόη. Ίσως ό Ζινόβιεβ νά νόμισε ότι πρόκειται για κάτι, πού θά μπορούσε νά βοηθήση τή συνά-

μοσία έναντιόν της Κρονστανόης, άλλιώς δέν θά προθυμοποιόταν νά μās στείλη τήν κυρία Ράβιτς νυχτιάτικα, δέκα λεπτά μετά τό τηλεφώνημα του Σάσα. Ήταν άπολύτως έμπιστη, έλεγε τό σημείωμα του Ζινόβιεβ, μπορούσαμε νά τής δώσουμε τό μήνυμα. Τής δώσαμε ένα γράμμα πού έλεγε τά έξης :

Στην Έπιτροπή Έργασίας και Άμυνας της Πετρούπολεως.

Στόν πρόεδρο Ζινόβιεβ.

Μās είναι αδύνατο νά σωπάσουμε.

Κάτι παραπάνω, ή σιωπή μας αυτή την ώρα θα ήταν εγκληματική. Τα πρόσφατα γεγονότα μας αναγκάζουν, έμας τους αναρχικούς, να μιλήσουμε με ειλικρίνεια και να εξηγήσουμε τη στάση μας απέναντι στην παρούσα κατάσταση.

Η δυσaréσκεια και ή άνησυχία των εργατών και των ναυτών όφείλεται σε διάφορα αίτια, που πρέπει να τα προσέξουμε και να τα μελετήσουμε σοβαρά. Το κρύο και ή πείνα προκάλεσαν τη δυσaréσκεια. 'Απ' την άλλη μεριά, ή έλ-

λειψη κάθε δυνατότητας συζητήσεως και κριτικής, ανάγκασαν τους εργάτες και τους ναυτες να διατυπώσουν δημόσια τα παράπονά τους.

Οί συμμορίες των λευκοφρουρών θα θηλήσουν και θα μπορέσουν να εκμεταλλευτούν αυτή τη δυσaréσκεια, μέσα στα πλαίσια των ταξικών τους συμφερόντων. Κρυμμένοι πίσω απ' τους εργαζόμενους και τους ναυτες, ρίχνουν συνθήματα ζητώντας τη σύγκληση της Συντακτικής Συνελεύσεως, την έλευθερία του έμπορίου και προβάλλουν άλλες παρόμοιες διεκδικήσεις.

Εμείς οί αναρχικοί, έχουμε καταγγείλει από καιρό αυτά τα συνθήματα. Τα

θεωρούμε λαθεμένα και δηλώνουμε μπροστά σ' όλον τον κόσμο, ότι θα αγωνιστούμε με το όπλο στο χέρι, εναντίον κάθε άντεπαναστατικής απόπειρας, σε συνεργασία με όλους τους όπαδούς της κοινωνικής Έπαναστάσεως και παρά το πλευρό των μπολσεβίκων.

Όσο για τη διαφορά ανάμεσα στη σοβιετική κυβέρνηση και στους εργάτες και ναυτες, νομίζουμε ότι πρέπει να λυθη όχι με τη δύναμη των όπλων, μά με πνεύμα συντροφικό, με μιá έπαναστατική, μιá αδελφική συμφωνία.

Η σοβιετική κυβέρνηση άπεφάσισε να καταφύγη στην αίματοχυσία, αυτό όσ-τόσο, κάτω από τις τωρινές συνθήκες, δέν πρόκειται να πείση τους εργάτες να ήσυχάσουν. Άπεναντίας, θα επιδεινώση τα πράγματα και θα βοηθήση την Άντάντ και την έσωτερική άντεπανάσταση να παίξουν το παιχνίδι τους.

Μά το σημαντικότερο απ' όλα είναι, ότι ή προσφυγή στη βία θα έχη καταστρεπτικό άντίκτυπο στο διεθνές έπαναστατικό κίνημα και θα ζημιώση άνεπανόρθωτα την κοινωνική επανάσταση, γιατί ή βία που λέμε, θα έχη άσκηθη από την κυβέρνηση των εργατών και των άγροτών εναντίον των εργαζόμενων και των ναυτών.

Σύντροφοι μπολσεβίκοι, σκεφτείτε το καλά, όσο είναι ακόμα καιρός. Μην παίζετε με τη φωτιά. Το βήμα που θα κάνετε, θα είναι πολύ σοβαρό, θα είναι άποφασιστικό.

Σας υποβάλλουμε λοιπόν την παρακάτω πρόταση: Έπιτρέψτε την έκλογή μιáς πενταμελούς έπιτροπής, που δύο από τα

μέλη της θα είναι αναρχικοί. Αυτή ή έπιτροπή θα πάη στην Κρονστανδη για να λύση τη διαφορά με ειρηνικά μέσα. Κάτω απ' τις σημερινές συνθήκες, ή μέθοδος αυτή είναι ή πιό ριζική. Θα πρόκειται για κάτι πολύ σημαντικό από διεθνή έπαναστατική άποψη.

Πετρούπολη 5 Μαρτίου 1921.
Άλεξάντρ Μπέρκμαν, Έμμα Γκόλντμαν
(και δύο άλλες ύπογραφές).

Ο Βόλιν σημειώνει ότι οί δύο άλλοι, που υπέγραψαν το παραπάνω γράμμα, ήταν ο Περκούς και ο Πετρόβσκη. Και σχολιάζει:

«... Για να μην έκπλαγη ό άναγνώστης, βλέποντας ότι ύπήρχαν ακόμα αναρχικοί, που κυκλοφορούσαν έλεύθερα στην Πετρούπολη, το 1921, σημειώνουμε ότι οί μπολσεβίκοι δέν θεωρούσαν επικίνδυνους αυτούς, που υπέγραψαν το παραπάνω έγγραφο. Ο Ά. Μπέρκμαν και ή Έ. Γκόλντμαν, δέν άνηκαν σε ρωσικές όργανώσεις. Ο Περκούς και ο Πετρόβσκη ήταν «σοβιετικοί» αναρχικοί, όπως τους έλεγαν (δηλαδή φιλοσοβιετικοί). Παρ' όλα αυτά, οί άρχές απέλασαν λίγο άργότερα τον Μπέρκμαν και την Γκόλντμαν. Η τύχη του Περκούς και του Πετρόβσκη μάς είναι άγνωστη. Όπως και να 'χη, τα τελευταία ύπολείμματα του αναρχικού κινήματος εξαφανίστηκαν το 1921. Όσο για το έγγραφο, ό άναγνώστης θα παρατηρήση, ότι ήταν άναγκαστικά διατυ-

Όμάδα νεαρών αναρχικών της Μόσχας κατά τη διάρκεια του έμφυλίου πολέμου.

πωμένο κατά τρόπο συμβιβαστικό, άοριστο, άκόμα και άντιφατικό. Οί συντάκτες του έτρεφαν μία άφελή και μάταιη έλπίδα να λογικέψουν τούς μπολσεβίκους, καλώντας τους να ένεργήσουν με «συντροφικό πνεύμα». Μά οί μπολσεβίκοι δέν ήταν σύντροφοι. Καί καταλάβαιναν ότι και ή ελάχιστη παραχώρηση εκ μέρους τους άπέναντι στην Κρονστάνδη, θά προκαλούσε ένα γενικό κίνημα έναντίον της δικτατορίας τους. Γι' αυτόους, ήταν ζήτημα ζωής ή θανάτου...».

Ή *Έμμα Γκόλτμαν*, μιλώντας για τά άποτελέσματα του διαβήματός της γράφει: «Άποδείχτηκε ότι ή έκκλησή μας έφτασε σέ αυτιά κουφών. Τήν ίδια μέρα, ό Τρότσκι έστειλε τό τελεσίγραφο του στην Κρονστάνδη».

Κι ό *Α. Μπέρικμαν*, λέει: Δέν ξέρω, άν ή Έπιτροπή συζήτησε την έκκλησή μας. Τό βέβαιο είναι ότι δέν πάρθηκε καμιά σχετική άπόφαση.

**Η ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗ
ΕΤΟΙΜΗ ΝΑ ΠΟΛΕΜΗΣΗ**

Τήν ίδια μέρα και με τόν τίτλο: «*Νίκη ή θάνατος*», ή *Ίζβέστια* της ΠΕΕ έγραφε, ότι: «*Χτές, 4 Μαρτίου, στις 6 τό άπόγευμα, έγινε στη Λέσχη της Φρουράς μία συγκέντρωση άντιπροσώπων από τις στρατιωτικές μονάδες και τά συνδικάτα, που κλήθηκαν για να συμπληρώσουν την ΠΕΕ, εκλέγοντας νέα μέλη και να άκού-*

σουν τά ραπόρτα πάνω στα τελευταία γεγονότα. (Προτάθηκαν είκοσι ύποψήφιοι, άπ' τούς όποιους οί 202 άντιπρόσωποι εκλέξαν με συντριπτική πλειοψηφία τούς 10). Ύστερα μίλησε ό πρόεδρος της ΠΕΕ Πετριτσένκο, που ύπογράμμισε ότι όλόκληρη ή φρουρά και τά πλοία είναι έτοιμα να πολεμήσουν, άν χρειαστή (...). Έγινε γνωστό, ότι ή πόλη και ή φρουρά είναι έπαρκώς έφοδιασμένες με τρόφιμα και καύσιμα. Άποφασίστηκε να όπλιστούν όλοι, χωρίς εξαίρεση, οί εργάτες και να τούς άνατεθ ή έσωτερική φρούρηση της πόλεως, γιατί όλοι οί ναύτες και οί στρατιώτες ήθελαν να ξαναπάρουν τή θέση τους στα μαχητικά τμήματα. Αύτή ή άπόφαση προκάλεσε τό γενικό ένθουσιασμό και άκούστηκαν φωνές: Νίκη ή θάνατος. Άποφασίστηκε επίσης να γίνουν μέσα σέ τρεις μέρες εκλογές για την άνάδειξη νέων διοικητικών έπιτροπών στα συνδικάτα καθώς και ενός νέου Συμβουλίου των Συνδικάτων. Αυτό τό τελευταίο, θά ήταν τό κεντρικό εργατικό όργανο και θά βρισκόταν σέ συνεχή έπαφή με την ΠΕΕ. Ύστερα, σύντροφοι ναύτες, που μόδεσαν να τό σκάσουν με πολλούς κινδόνους από την Πετρούπολη, τή Στρέλνα, τό Πέτερχοβ και τό Όρανιενμπάουμ, μίλησαν για την εκεί κατάσταση. Είπαν, πώς σ' όλα αυτά τά μέρη, οί μπολσεβίκοι κράταγαν τόν πληθυσμό και τούς εργάτες σέ πλήρη άγνοια για τό τί συμβαίνει στην Κρονστάνδη. Είχαν διαδόσει παντού τή φήμη, ότι στην Κρονστάνδη δροδσαν οί λευκοφρουροί και οί τσαρικοί στρατηγοί. Όλοι οί άντιπρόσωποι έγέλασαν σάν άκουσαν

αύτή την πληροφορία, μά διασκέδασαν άκόμα περισσότερο, όταν διαβάστηκε ένα είδος «μανιφέστο», που είχε ρίξει ένα μπολσεβίκικο άεροπλάνο στην Κρονστάνδη. Καί που να ήξεραν, φώναζε κάποιος, πώς ό μόνος στρατηγός που έχουμε έδώ χάμω, είναι ό κομμισάριος Κουζμίν. Άλλά κι αυτόν άκόμα τόν συλλάβαμε. Ή συγκέντρωση τέλειωσε με ένθουσιώδεις εκδηλώσεις, που έδειχναν την όμόφωνη και σταθερή άπόφαση όλων να νικήσουν ή να πεθάνουν».

**Η Π.Ε.Ε. ΔΗΛΩΝΕΙ ΟΤΙ ΔΕΝ
ΘΑ ΚΑΤΑΦΥΓΗ ΣΕ ΑΝΤΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ**

Στό ίδιο φύλλο της *Ίζβέστια* της ΠΕΕ δημοσιεύτηκε ένα άρθρο με τόν τίτλο: «*Η λύσσα των άνήμπορων*».

«Έδώ και τρεις μέρες ή Κρονστάνδη λευτερώθηκε από την άπαίσια έξουσία των μπολσεβίκων, με τόν ίδιο τρόπο, που τίναξε από πάνω της, πάνε τέσσερα χρόνια, τό ζυγό του τσάρου και των στρατηγών του.

Τρεις μέρες τώρα οί πολίτες της Κρονστάνδης άνασαιίνουν ελεύτερα, άπαλλαγμένοι άπ' τή δικτατορία του Κόμματος.

Οί μπολσεβίκοι «άρχηγοί» της Κρονστάνδης τό έβαλαν στα πόδια. Ή έπαίσχυντη φυγή τους όφείλεται στο γεγονός, ότι φοβήθηκαν πώς θά χάσουν τό τομάρι τους. Φαντάστηκαν πώς ή ΠΕΕ εφαρμόζει την προτιμημένη μέθοδο της Τσεκά: τή δολοφονία.

Άδικα φοβήθηκαν.
Ή ΠΕΕ δέν έχει σκοπό να καταφύγη

σε άντεκδικήσεις. Όλοι οί μπολσεβίκοι της Κρονστάνδης είναι ελεύτεροι και τίποτα δέν τούς άπειλει. Βρίσκονται ύπό κράτηση μόνο εκείνοι, που έπιχείρησαν να τό σκάσουν και έπεσαν στα χέρια των περιπόλων μας. Μά άκόμα κι αυτοί, βρίσκονται σέ άπόλυτη ασφάλεια. Τούς σώσαμε άπ' την όργη του λαού, που δέν ξέχασε την «κόκκινη τρομοκρατία».

Κανείς δέν πείραξε έδώ τις οίκογένειες των μπολσεβίκων.

Μά ποιά ήταν ή άπάντηση της άλλης μεριάς;

Χτές, ένα άεροπλάνο τούς έρριξε ένα μανιφέστο, που έλεγε ότι στην Πετρούπολη έχουν συλληφθή πολλά άτομα, τελείως άσχετα με τά γεγονότα της Κρονστάνδης.

Κι όχι μόνο αυτό, μά ρίχτηκαν στη φυλακή άκόμα και οί οίκογένειές τους.

Ή Έπιτροπή Άμυνας — λέει τό μανιφέστο — δηλώνει, ότι όλοι αυτοί θά κρατηθούν σάν όμηροι, μέχρις ότου να άπολυθούν οί σύντροφοι, που έχουν συλληφθή από τούς στασιαστές της Κρονστάνδης και ιδιαίτερα ό κομμισάριος του Στόλου της Βαλτικής Ν. Κουζμίν, ό πρόεδρος του Σοβιέτ της Κρονστάνδης και μερικοί άλλοι. Μην πειράζετε ούτε μία τους τρίχα, άλλίως οί όμηροι θά τό πληρώσουν με τό κεφάλι τους.

Έτσι τελειώνει ή προκήρυξη της Έπιτροπής Άμυνας. Είναι ή λύσσα των άνήμπορων.

Οι σύντροφοι μπολσεβίκοι δε θα προσθέσουν νέες δάφνες στη δόξα τους, βασανίζοντας άθωες οικογένειες. Κι όπως και να 'χει, είναι σίγουρο, πως δεν πρόκειται να ξανακατακτήσουν μ' αυτά τα μέσα την εξουσία, που τους πήραν οι εργάτες, οι ναύτες και οι κόκκινοι φαντάροι της Κρονστάνδης.

Στο ίδιο φύλλο της *Ιζβέστια* της ΠΕΕ, δημοσιεύτηκε η είδηση, ότι ο αρχηγός της πολιτικής διευθύνσεως του Στόλου της Βαλτικής επιχείρησε να φτάσει στο όχυρό Τοτλέμπεν. Συνελήφθη από μια περίπολό μας, μαζί με άλλους μπολσεβίκους. Όλοι αυτοί, οδηγήθηκαν πίσω στην Κρονστάνδη.

Σχετικά με τον Κουζμίν, ο *Βίκτωρ Σέρζ* γράφει στα απομνημονεύματά του. «Η Πράβντα της Πετροπόλεως δημοσίευσε την είδηση, ότι ο κομμισάριος του Στόλου και του Στρατού, έχοντας συλληφθεί στην Κρονστάνδη, υπήρξε θύμα κακής μεταχειρήσεως και λίγο έλειψε να εκτελεστεί με συνοπτική διαδικασία, σύμφωνα με γραπτή διαταγή των άντεπαναστατών. Γνώριζα τον Κουζμίν, που ήταν άλλοτε καθηγητής και τώρα δραστήριος και εργατικώτατος στρατιωτικός, σταχτής απ' την κορφή ως τα νύχια, απ' τη στολή ως το ρυτιδωμένο του πρόσωπο. «Γλύτωσε» απ' την Κρονστάνδη, και γύρισε στην Πετρούπολη.

— Δυσκολεύομαι να πιστέψω, του είπα,

ότι σκόπευαν να σάς τουφεκίσουν. Είδατε στ' αλήθεια τη διαταγή;

Δίστασε, δεν ήξερε τί ν' απαντήσει.

— Ω, λέγονται πάντα υπερβολές, είχαν διατυπωθεί γραπτώς όρισμένες απειλές...

Με δυο λόγια, τά 'χε χρειαστή, αυτό ήταν όλο. Όμως, ενώ η έξεγερμένη Κρονστάνδη δεν είχε χύσει ούτε μια σταγόνα αίμα, ενώ δεν είχε συλλάβει παρά μερικούς κομμουνιστές υπαλλήλους, που κι αυτοί ακόμα δεν κακόπαθαν στα κρατητήρια (γιατί η μεγάλη πλειοψηφία των κομμουνιστών, πολλές εκατοντάδες άτομα, είχαν προσχωρήσει στο κίνημα, πράγμα που έδειχνε καθαρά την αστάθεια της κομματικής βάσεως), οι μπολσεβίκοι διέδωσαν το μύθο των αποφασισμένων, αλλά μη πραγματοποιημένων εκτελέσεων. Γενικά, σ' όλο εκείνο το δράμα, οι φήμες έπαιξαν έναν ολέθριο ρόλο. Ο έπισημος τύπος έκρυβε τα πάντα και δημοσίευε μόνο τις επιτυχίες του καθεστώτος και ύμνους για το καθεστώς. Η Τσεκά ενεργούσε με απόλυτη μυστικότητα. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, ήταν φυσικό να διαδίδονται, ανά πάσα στιγμή, διάφορες φήμες, που είχαν καταστρεπτικά αποτελέσματα. Μετά τις άπεργιες στην Πετρούπολη, κυκλοφόρησε στην Κρονστάνδη ή φήμη, ότι έγιναν μαζικές συλλήψεις εργατών και ότι ο στρατός κατάλαβε τα εργοστάσια. Χοντρικά, αυτό δεν ήταν αλήθεια, αν και η Τσεκά, είχε σίγουρα προβή, κατά το συνήθειό της, σε άνοητες συλλήψεις, απολύοντας τους κρατούμενους ύστερα από ένα σύντομο διάστημα...».

Με τον τίτλο: «*Εγκαταλείπουν το κόμ-*

μα», ή *Ισβέστια* της ΠΕΕ, δημοσίευσε την ίδια μέρα (5/3/21) δυο γράμματα άναγνωστών της.

Το πρώτο:

«Η μπολσεβίκικη πολιτική οδήγησε τη χώρα σε μιá άνυπόφορη κατάσταση. Το Κόμμα γραφειοκρατικοποιήθηκε και δεν καταλαβαίνει τους πόθους του λαού. Πώς μπορεί ν' άκούση τη φωνή του λαού, όταν η μόνη του επιδίωξη είναι να επιβάλει τη θέλησή του; «Αν θέλουμε να ξυπνήσουν επιτέλους οι εργαζόμενοι, πρέπει ν' αλλάξουμε τις έκλογικές μέθοδες, να αποκαταστήσουμε την ελευθερία του λόγου, γιατί η άνοικοδόμηση της χώρας θα γίνη με την πλατιά συμμετοχή των μαζών.

Άπό σήμερα, παραιτούμαι απ' το Ρωσικό Κομμουνιστικό Κόμμα των μπολσεβίκων και προσχωρώ χωρίς όρους στην άπόφαση, που εγκρίθηκε στη συνέλευση της 1ης Μαρτίου.

Τίθεμαι στην άπόλυτη διάθεση της Προσωρινής Έπαναστατικής Έπιτροπής.

Παρακαλώ το γράμμα αυτό να δημοσιευτεί στον τοπικό τύπο.

Χέριαν Κανάεβ, Άξιωματικός του Κόκκινου Στρατού.

«Ο πατέρας μου έκτοπίστηκε μετά τη δίκη των 193».

Και το δεύτερο:

«Η τρομοκρατία, ακόμα και η επαναστατική, είναι άπαράδεκτη. Αυτός είναι ο λόγος που το 1919 εγκατέλειψα το σοσιαλεπαναστατικό κόμμα των μαξιμαλιστών, που είχε κατηγορηθεί από την

Ιζβέστια της Κεντρικής Έκτελεστικής Έπιτροπής, ότι είχε πάρει μέρος στην άπόπειρα εναντίον της μωσχοβίτικης οργανώσεως του Ρωσικού Κομμουνιστικού Κόμματος των μπολσεβίκων. Πάντα σύμφωνα με την Ιζβέστια, όρισμένοι μαξιμαλιστές είχαν προβή σε παράνομες και βίαιες άπαλλοτριώσεις στις νότιες περιοχές και είχαν δολοφονήσει κομματικούς υπεύθυνους.

Έμαθα πρόσφατα από άξιόπιστη πηγή, ότι όλα αυτά ήταν συκοφαντίες. Οι μπολσεβίκοι, άλλωστε, τόχουν συνήθειο να χρησιμοποιούν παρόμοιες μέθοδες και συκοφαντούν συνεχώς τους αντίπαλους τους. Το δικαστήριο άναγκάστηκε ν' άπαλλάξει τους μαξιμαλιστές, μά ο κομματικός τύπος δεν δημοσίευσε την άπόφαση.

Ύστερα απ' αυτό, σάς παρακαλώ να μη με θεωρήτε πιά μέλος του Ρωσικού Κομμουνιστικού Κόμματος των μπολσεβίκων. Έπιστρέφω στις γραμμές της Ένώσεως των Σοσιαλιστών Έπαναστατών Μαξιμαλιστών, που το σύνθημά τους ήταν πάντα:

«Όλη η εξουσία στα Σοβιέτ κι όχι στο κόμμα».

Α. Λαμάνοβ».

Την ίδια μέρα, ή *Ιζβέστια* της ΠΕΕ δημοσίευσε τις παρακάτω ειδήσεις.

«Στό όπλοποιείο του Σεστρορέτσκ, συνελήφθησαν πολλοί εργάτες. Έπακολούθησαν συγκινητικές σκηνές μέσα

στην πόλη. Οί γυναίκες και τὰ παιδιά τῶν κρατουμένων βγήκαν στοὺς δρόμους καὶ φώναζαν, ἰκετεύοντας νὰ ἀπολυθοῦν οἱ ἄντρες καὶ οἱ πατεράδες τους.

Μαθαίνουμε ἀπ' τὴν Πετρούπολη, ὅτι σ' ὅλες τὶς φάμπρικες ἔγιναν συγκεντρώσεις, ὅπου συζητήθηκαν τὰ γεγονότα τῆς Κρονστάνδης. Οἱ ἐργάτες βλέπουν μὲ συμπάθεια τὴν ἐπαναστατημένη Κρονστάνδη καὶ προσπαθοῦν μὲ κάθε τρόπο νὰ ἔρθουν σὲ ἐπαφὴ μαζί μας. Οἱ μπολσεβίκοι κάνουν ὅ,τι μποροῦν γιὰ νὰ τοὺς ἐμποδίσουν, βάζοντας σπιούνους ἀνάμεσα στοὺς ἐργάτες, τοὺς κόκκινους φαντάρους καὶ τοὺς ναῦτες.

Στὴν Πετρούπολη, ἀπαγορεύτηκε στὰ πληρώματα νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ πλοῖα τους. Ἡ ἐπαγρύπνηση τῶν κομμισάριων ἐντάθηκε.

Οἱ μπολσεβίκοι μείωσαν τὴ μερίδα τοῦ ψωμοῦ σὲ 375 γραμμάρια γιὰ κάθε δύο μέρες.

Πρῶι-πρῶι, στὶς 5 Μαρτίου, γράφει ὁ *Πετριτσένκο*, ἓνα ἀεροπλάνο πέταξε πάνω ἀπ' τὴν Κρονστάνδη καὶ ἔρριξε προκηρύξεις μὲ τὸν τίτλο: «*Τὰ κατάφεραν*», ὅπου οἱ μπολσεβίκοι πάσχισαν νὰ ἀποδείξουν ὅτι οἱ τσαρικοὶ στρατηγοὶ μᾶς εἶχαν πιάσει κότσους, προσθέτοντας ὅτι ἡ Κρονστάνδη ἦταν κυκλωμένη ἀπ' ὅλες τὶς μεριές καὶ ὅτι θὰ ψοφίσουμε ἀπὸ τὴν πείνα, γιὰτὶ δὲν ὑπῆρχαν ἀρκετὰ ἀποθέ-

ματα τροφίμων στὴν Κρονστάνδη. Μᾶς καλοῦσαν νὰ παραδώσουμε τὰ ὄπλα, νὰ ἀφοπλίσουμε καὶ νὰ συλλάβουμε ὅλους τοὺς ἐγκληματίες πρωταίτιους. Ὅσοι παραδίνονταν, τὸ λάθος τους θὰ συχωριόταν. Ἡ ΠΕΕ ἔδωσε διαταγὴ νὰ μὴν πολυβοληθῆ τὸ ἀεροπλάνο. Μοιράσαμε τὶς προκηρύξεις στὴ φρουρὰ καὶ στὸν πληθυσμὸ. Κάναμε ἐπίσης πλατύτατα γνωστὴ μιὰ ραδιοφωνικὴ ἐκπομπὴ στὸ ἴδιο στυλ, πού ἔπιασε ὁ δέκτης τοῦ θεωρηκοῦ *Πετροπαβλόβσκ*. Ἡ φρουρὰ, ἔχοντας ἀγανακτήσει μ' αὐτὴν τὴν ἀτιμία τῶν μπολσεβίκων, θέλησε νὰ ἀπαντήσῃ, ἀνοίγοντας πῦρ ἐναντίον τοῦ Ὀρανιενμπάουμ. Ἡ ΠΕΕ ἀναγκάστηκε νὰ τοὺς καλέσῃ ἐπανειλημμένα νὰ κρατήσουν τὴν ψυχραιμία τους καὶ τὴν αὐτοκυριαρχία τους, μέχρι πού νὰ παρθοῦν ἀποφάσεις.

Ἡ ΠΕΕ ἔστειλε ἓνα ραδιοφωνικὸ μήνυμα: «Σὲ ὅλους, σὲ ὅλους, σὲ ὅλους», ὅπου ἔλεγε ὅτι ἦταν σίγουρη γιὰ τὸ δίκιο τοῦ ἀγώνα τῆς, ὅτι ἡ Κρονστάνδη εἶχε ταχτῆ ὑπὲρ τῆς ἐξουσίας τῶν ἐλεύθερα ἐκλεγμένων Σοβιέτ καὶ ὄχι ὑπὲρ τῆς ἐξουσίας τῶν κομμάτων, ὅτι μόνο τὰ Σοβιέτ, πού λέμε, μποροῦσαν νὰ ἐκφράσουν τὴ θέληση τῶν ἐργαζομένων καὶ ὄχι οἱ μπολσεβίκοι. Καλοῦσε τὸ λαὸ νὰ ἔρθῃ ἀμέσως σὲ ἐπαφὴ μὲ τὴν Κρονστάνδη, νὰ στείλῃ ἀντιπροσώπους, πού θὰ ἔβλεπαν καὶ θὰ ἔλεγαν τί λογῆς ἦταν τὸ κίνημα τῶν κρονστανδιωτῶν κτλ.

Γύρω στὰ μεσάνυχτα, ὁ ἐχθρὸς ἐπιχείρησε νὰ αἰχμαλωτίσῃ σκοπιὰς προχωρημένων φυλακίων μας, μὰ ἔφυγε ἀπρακτος. Ἡσυχία καὶ τάξη βασιλεύαν στὴν πόλη.

Ἔτσι πέρασε ἡ μέρα τῆς 5ης Μαρτίου.

**Ἡ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙ
ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΚΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ
ΦΟΡΑ ΝΑ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤῆ
ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΙΩΤΕΣ**

Ὁ *II. Ἀβριτς*, σχολιάζοντας τὴ μεσο-λαβητικὴ προσπάθεια τῶν ἀμερικανῶν ἀναρχικῶν, γράφει ὅτι τὸ διάβημά τους εἶχε ἀρκετὲς πιθανότητες ἐπιτυχίας, γιὰτὶ ἔγινε σὲ μιὰ στιγμή, πού οἱ ναῦτες θὰ πρέπει νὰ διαπίστωσαν, ὅτι δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ὑποστήριξη τοῦ κινήματός τους ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη Ρωσία. Ἔτσι, ἂν δινόταν συνέχεια σὲ κείνη τὴν ὑπόθεση, δὲν ἀποκλείεται οἱ κρονστανδιῶτες νὰ υἱοθετοῦσαν διαλλακτικότερη στάση, γιὰτὶ ἡ παρουσία τῶν ἀναρχικῶν θὰ καταλάγιαζε τὴν ὀργή τους. Ὅμως, συνεχίζει ὁ *II. Ἀβριτς*, οἱ μπολσεβίκοι δὲν ἔδωσαν καμμιά ἀπάντηση σὲ κείνη τὴν ἐκκλήση. Ὅπως καὶ νὰ 'χῃ, τὴν ἄλλη μέρα, δηλαδὴ στὶς 6 Μαρτίου, τὸ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολεως ἔστειλε ἓνα ραδιογράφημα στὴν ΠΕΕ, ρωτώντας τὴν ἂν εἶναι διατεθειμένη νὰ ἐπιτρέψῃ σὲ μιὰ ἀντιπροσωπεία, ἀποτελούμενη ἀπὸ μέλη τοῦ Κόμματος καὶ ἀπὸ ἐξωκομματικούς, νὰ ἐπισκεφτῆ τὴν Κρονστάνδη, γιὰ νὰ διαπιστώσῃ τὴν ἐκεῖ κατάσταση. Ἄσχετο ἀπ' τὸ ἂν ὑπαγορεύτηκε ἀπὸ τὴν πρωτοβουλία τῶν ἀναρχικῶν ἢ χειρονομία ἐκείνη ἦταν τὸ πρῶτο ἐποικοδομητικὸ διάβημα τῶν μπολσεβίκων ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῆς ἀνταρσίας. Μποροῦμε λοιπὸν νὰ ἐκφράσουμε τὴ θλίψῃ μας, πού τὸ διάβημα ἐκεῖνο ἀπορρίφτηκε. Γεμάτοι πικρία, ἀπέναντι σὲ μιὰ κυβέρνησῃ, πού εἶχε συλλάβῃ τὶς γυναῖκες τους καὶ τὰ

παιδιά τους, οἱ ἐξεγερμένοι ἀπάντησαν πὼς δὲν ἐπίστευαν ὅτι, οἱ ἐξωκομματικοὶ σας ἐκπρόσωποι εἶναι πραγματικὰ ἐξωκομματικοί. Αὐτὴ ἡ ἀδιάλλακτη ἀπάντηση, εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ μὴν ξαναεπιχειρήσῃ πιά ἡ κυβέρνησῃ νὰ διαπραγματευτῆ μὲ τοὺς ἐξεγερμένους.

Ἡ *Ἰζβέστια* τῆς ΠΕΕ δημοσίευσε στὸ φύλλο τῆς 7ης Μαρτίου τὰ δύο σχετικὰ ραδιογραφήματα μὲ τὸν τίτλο: «*Διαπραγματεύσεις σχετικὰ μὲ τὴν ἀποστολὴ μᾶς ἀντιπροσωπείας*», χωρὶς νὰ προθέσῃ κανένα ἄλλο σχόλιο.

Ἡ ΠΕΕ πήρε ἀπὸ τὴν Πετρούπολη τὸ παρακάτω ραδιογράφημα:

«Γνωστοποιεῖστε μας μὲ ραδιογράφημα στὴν Πετρούπολη, ἂν μποροῦμε νὰ στείλουμε στὴν Κρονστάνδη μερικοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Σοβιέτ, ἐκλεγμένους ἀνάμεσα στὰ μέλη τοῦ κόμματος καὶ στοὺς ἐξωκομματικούς γιὰ νὰ διαπιστώσουν τί συμβαίνει ἐκεῖ πραγματικά».

Ἡ ΠΕΕ ἀπάντησε ἀμέσως:

«Ἐχοντας λάβῃ τὸ ραδιογράφημα τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολεως, πού μᾶς ρωτᾷ ἂν δεχόμεστε νὰ σταλοῦν στὴ Κρονστάνδη μερικοὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ Σοβιέτ ἐκλεγμένοι ἀνάμεσα στὰ μέλη τοῦ κόμματος καὶ τοὺς ἐξωκομματικούς γιὰ νὰ διαπιστώσουν τί συμβαίνει ἐκεῖ πραγματικά, σὰς πληροφοροῦμε ὅτι δὲν ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στὴν οὐδετερότητα τῶν ἐξωκομματικῶν σας.

Σὰς προτείνουμε νὰ ἐκλεγθοῦν, παρουσία

ἀπεσταλμένων μας, εξωκομματικοί αντιπρόσωποι έργοστασίων, κόκκινων φαντάρων και ναυτών. Στους αντιπροσώπους αυτούς, θά μπορούμε να προσθέσετε μπολσεβίκους, σε αναλογία 15 %. Όρίστε μας ήμερομηνία, που πρέπει να φτάσουν οι αντιπρόσωποι της Κρονστάνδης στην Πετρούπολη, και ή αντίπροσωπεία της Πετροπόλεως στην Κρονστάνδη. Θά θέλαμε να έχουμε την απάντησή σας μέχρι τις 6 το απόγευμα της 6ης Μαρτίου.

Αν δέν μπορούμε να απαντήσετε μέχρι τότε, σάς ζητάμε να μās γνωρίσετε τη δική σας ήμερομηνία και τους λόγους της αναβολής.

Πρέπει να εξασφαλιστούν τα μέσα μεταφοράς στους αντιπροσώπους της Κρονστάνδης.

ΤΡΟΤΣΚΙ ΚΑΙ ΤΟΥΧΑΤΣΕΒΣΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΘΕΣΗ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το Σοβιέτ της Πετροπόλεως δέν έδωσε καμιά απάντηση στην αντιπρόταση των κρονστανδιωτών. Ο Βόλιν γράφει, ότι στις 6 Μαρτίου, ο Τρότσκι συμπλήρωσε τις προετοιμασίες για την επίθεση. Οι πιό πιστές μεραρχίες, που είχαν μεταφερθή έπειγόντως άπ' όλα τα μέτωπα, τα συντάγματα των κουρσάντου, οι ειδικές μονάδες της Τσεκά, συγκεντρώθηκαν στα όχυρά του Σεστρορέτσκ, του Λύσυϊ Νός

και της Κράσναγια Γκόρκα, καθώς και στις γύρω όχυρωμένες θέσεις. Οι καλύτεροι στρατιωτικοί ειδικοί στάλθηκαν στο θέατρο των έπιχειρήσεων για να καταστρώσουν τα σχέδια της πολιορκίας και της επιθέσεως εναντίον της Κρονστάνδης. Ο Τουχατσεβσκη διορίστηκε γενικός διοικητής των στρατευμάτων.

Τήν ίδια μέρα, 6 Μαρτίου, ή *Ιζβέστια* της ΠΕΕ δημοσίεψε το παρακάτω κύριο άρθρο :

«Κύριοι και σύντροφοι,

Τά ροζιασμένα χέρια των ναυτών και των εργατών της Κρονστάνδης άρπαξαν το τιμόνι άπ' τα χέρια των μπολσεβίκων. Άπό δω και πέρα θά προχωρήσουμε μόνοι μας.

Άτρόμητο το καράβι των Σοβιέτ, κυβερνημένο με σιγουριά, θά φτάση στην Πετρούπολη κι άπ' την Πετρούπολη, ή έξουσία των ροζιασμένων χειριών θά επεκταθή σ' ολάκερη τη δύστυχη Ρωσία.

Όμως, σύντροφοι, πρέπει να 'χουμε τα μάτια μας τέσσερα.

Δεκαπλασιάστε την επαγρύπνησή σας, γιατί ο δρόμος είναι γεμάτος εμπόδια. Μιά αδέξια στροφή του τιμονιού και το καράβι μας, μαζί με το πολύτιμο φορτίο του — την οικοδόμηση του σοσιαλισμού — μπορεί να πέση σε ξέρα.

Σύντροφοι, φρουρείστε προσεκτικά το τιμόνι : οι έχθροί πασχίζουν κιόλας να το πλησιάσουν. Μιά στιγμή άπροσεξίας και θά σάς άρπάξουν το τιμόνι, το σοβιετικό καράβι θά βουλιάξη αυτανδρο, όποτε θά γελάσουν και θά θριαμβολογίσουν όλοι οι λακέδες των τσαρικών και οι ύπηρέτες της μπουρζουαζίας.

Σύντροφοι, τη στιγμή αυτή χαίρσατε, επειδή κερδίσατε μία μεγάλη και ειρηνική νίκη, στον άγώνα σας εναντίον της δικτατορίας των μπολσεβίκων. Όμως, οι έχθροί σας χαιρόνται επίσης, επειδή νικήσατε.

Οι λόγοι της δικής σας χαράς, κι οι λόγοι της δικής τους χαράς, είναι έντελώς αντίθετοι.

Έσείς, έχετε τη φλογερή έπιθυμία να άποκαταστήσετε την πραγματική έξουσία των Σοβιέτ, έχετε την εύγενική έλπίδα να δήτε τον έργατή να δουλεύη ελεύθερα και τον άγρότη να 'χη το δικαίωμα να δουλεύη όπως θέλει στο χωράφι του και να διαθέτη όπως θέλει τα προϊόντα της δουλειάς του. Οι έχθροί σας, όνειρεύονται να παλινορθώσουν τον τσαρισμό, να ξαναφέρουν το κνοϋτο και τα προνόμια των στρατηγών.

Είναι ολοφάνερο, ότι τα συμφέροντά σας είναι διαφορετικά άπ' τα δικά τους. Άλλος είναι ο δρόμος τους εκείνων, άλλος ο δικός σας.

Έσείς, είχατε ανάγκη να άπαλλαγίτε άπό την έξουσία των μπολσεβίκων, για ν' άρχισετε μία δημιουργική δουλειά, μία ειρηνική άνοικοδόμηση. Εκείνοι, θέλουν ν' ανατρέψουν την έξουσία των μπολσεβίκων, για να ξαναγίνουν οι έργατες και οι άγρότες σκλάβοι τους.

Τά μάτια σας τέσσερα, σύντροφοι. Μην άφήσετε κανένα λύκο, ντυμένο με προβιά άρνιού να πλησιάση στο τιμόνι».

«Η ΜΟΝΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΠΟΥ ΠΗΡΑΜΕ ΗΤΑΝ ΟΙ ΔΟΛΟΦΟΝΙΚΕΣ ΤΟΥΣ ΣΦΑΙΡΕΣ»

Στο ίδιο φύλλο, ή *Ιζβέστια* της ΠΕΕ,

δημοσίεψε ένα ραδιογράφημα της ΠΕΕ, που ήταν μία άπάντηση στην προκήρυξη της Έπιτροπής Άμόνης της Πετροπόλεως και ταυτόχρονα μία έκκληση στους έργαζόμενους της Ρωσίας.

«Σ' όλους, σ' όλους, σ' όλους...

Σύντροφοι έργατες, κόκκινοι φαντάροι και ναύτες.

Έδώ στην Κρονστάνδη, ξέρουμε πόσο ύποφέρετε — έσείς οι ίδιοι, οι γυναίκες σας και τα πεινασμένα παιδιά σας — κάτω άπό το ζυγό της δικτατορίας των μπολσεβίκων.

Έμεις εδώ, καταλύσαμε την έξουσία του μπολσεβίκικου Σοβιέτ. Η Προσωρινή Έπαναστατική μας Έπιτροπή ανέλαβε την ύποχρέωση να όργανώση έκλογές για την ανάδειξη ενός νέου Σοβιέτ, που έκλεγμένο ελεύθερα, δέ θά εκφράζη πιά τη θέληση μās χούφτας ψευτοκομμουνιστών, μα τη θέληση όλου του έργαζόμενου λαού και της φρουράς.

Ο άγώνας μας είναι δικίος. Παλεύουμε εναντίον των κομμάτων και διαφεντεύουμε την έξουσία των Σοβιέτ. Θέλουμε οι αντιπρόσωποι του λαού να εκλέγονται ελεύθερα. Τά Σοβιέτ, έχοντας πάψει να είναι λαϊκά συμβούλια, έχοντας γίνει όργανα του Κόμματος, δέν ένδιαφέρθηκαν ποτέ για τις ανάγκες μας, δέν έκατσαν ποτέ να συζητήσουν τις διεκδικήσεις μας. Τη μόνη απάντηση που πήραμε, ήταν οι δολοφονικές τους σφαίρες.

Τώρα, που ή ύπομονή μας εξαντλή-

θηκε, θέλουν να μας κλείσουν το στόμα με ελεημοσύνες. Ο Ζινόβιεβ καταργεί τα μπλόκα στην επαρχία της Πετροπόλεως. Η Μόσχα δίνει δέκα εκατομμύρια χρυσά ρούβλια, για να αγοράσει από το εξωτερικό τρόφιμα και άλλα είδη πρώτης ανάγκης. Μά δεν πρόκειται να ξεγελάσουν το προλεταριάτο της Πετροπόλεως.

Σύντροφοι, πάνω απ' τα κεφάλια των μπολσεβίκων, πάνω απ' τις άπατες τους, ή επαναστατημένη Κρονστάνδη σ'ας απλώνει το χέρι και σ'ας προσφέρει τη βοήθειά της.

Σύντροφοι, όχι μόνο σ'ας εξαπατούν, μά σ'ας συκοφαντούν κιόλας και διαστρέφουν συστηματικά την αλήθεια.

Σύντροφοι, μην τους πιστεύετε!

Στην Κρονστάνδη, η εξουσία βρίσκεται αποκλειστικά και μόνο στα χέρια των ναυτών, των κόκκινων φαντάρων και των εργατών.

Εμάς εδώ, δε μας μανουβράρει ή λευκοφρουρά, που διοικεί ο Κοζλόβσκη, όπως ισχυρίζεται ψευδέστατα ο σταθμός της Μόσχας.

Μην άργείτε, σύντροφοι! Ένωθείτε μαζί μας! Φροντίστε να 'ρθήτε σ' επαφή μαζί μας! Απαιτείστε να επιτραπεί στους εξωκομματικούς σας αντιπροσώπους να έρθουν στην Κρονστάνδη. Μόνο αυτοί θα μπορέσουν να σ'ας πουν την αλήθεια και να διαπιστώσουν πόσο αίσχρά μάς συκοφαντούν οι μπολσεβίκοι, όταν λένε ότι τρώμε «φινλανδέζικο ψωμί» και ότι

είμαστε μαριονέτες της Αντάντ.

Ζήτω το επαναστατικό προλεταριάτο των πόλεων και τής ύπαιθρου.

Ζήτω η εξουσία των ελεύτερα εκλεγμένων Σοβιέτ!»

Στο ίδιο φύλλο της 6ης Μαρτίου ή *Γιβέστια* της ΠΕΕ δημοσίευσε την είδηση, ότι η ΠΕΕ συνεδρίασε και εξέλεξε: Πρόεδρός της το σύντροφο *Πετριτσένκο*. Αντιπροέδρους, τους συντρόφους *Γιακουβένκο* και *Αρχίποβ*.

Γραμματέα τον σύντροφο *Κιλγκάστ* (υπεύθυνος πληροφοριών).

Υπεύθυνους κοινωνικών υποθέσεων, τους συντρόφους *Βάλκ* και *Ρομανένκο*.

Υπεύθυνο μεταφορών το σύντροφο *Παβλόβ*.

Υπεύθυνο έπισιτισμού το σύντροφο *Τούκιν*.

Με τον τίτλο: «*Απόφαση των κόκκινων φαντάρων του όχυρού Ρίφ*», ή *Γιβέστια* της ΠΕΕ δημοσίευσε την ίδια μέρα την παρακάτω ανακοίνωση:

«Εμείς, οι κόκκινοι φαντάροι του όχυρου Ρίφ έχοντας ακούσει τα ραπόρτα των ναυτών αντιπροσώπων της Κρονστάνδης, αποφασίσαμε άμέσως να εκφράσουμε την πίστη μας στην Προσωρινή Έπαναστατική Έπιτροπή και να μείνουμε στα πόστα μας.

Ζήτω η λευτεριά των εργατών και των άγροτων!

Ζήτω η Προσωρινή Έπαναστατική Έπιτροπή!

Ράκοβ, Πρόεδρος της συσκέψεως
Αντρέγιεβ, Γραμματέας»

Ένα σημείωμα, που δημοσιεύτηκε στην

Γιβέστια της ΠΕΕ τρεις μέρες άργότερα, δηλαδή στις 9 Μαρτίου, μάς δίνει μία ιδέα για την κατάσταση που επικρατούσε στα όχυρά:

«... Στις 6 Μαρτίου ο σύντροφος Άφανάσιεβ πήγε και βρήκε τον μπολσεβίκο Μπαλότ για να του δανειστή βιβλία. Ο Μπαλότ προσπάθησε να τον πείσει να το σκάσουν απ' το όχυρο Ρίφ και να περάσουν άπέναντι στο Όρανιενμπάουμ. Το πρότεινε να ντυθούν στα άσπρα, γιατί το φεγγάρι ήταν στη γέμισή του (ή συζήτηση έγινε στις 2 το πρωί). Μά ο σύντροφος Άφανάσιεβ δέν πείστηκε. Άπεναντίας, τον συνέλαβε και τον όδηγησε στην ΠΕΕ. Στην άνάκριση, ο Μπαλότ όμολόγησε ότι ήθελε να το σκάση στο Όρανιενμπάουμ, μά γύρευε κάποιον να τον συνοδέψη, για να μην έχη μόνος του την εϊθύνη. Δήλωσε, πώς ήθελε να το σκάση, επειδή φοβόταν πώς θα τον τουφεκίσουν. Βρέθηκαν άπάνω του 28.000 ρούβλια. Την ίδια μέρα έγινε μία γενική συνέλευση της φρουράς του όχυρου Κρασοαρμέτες (*Κόκκινος Φαντάρος*), όπου πήραν μέρος και οι μπολσεβίκοι. Μετά την εισήγηση του σύντροφου Βερσίινιν πάνω στην κατάσταση της Κρονστάνδης, παρατηρήθηκε μία διαφορά γνώμων άνάμεσα στους παριστάμενους. Αυτό όφειλονταν στην προπαγάνδα, που έκαναν άσταμάτητα οι μπολσεβίκοι, δηλητηριάζοντας την άτμόσφαιρα. Ο σύντροφος Βερσίινιν, πρότεινε να ψηφιστή το σύνθημα Νίκη ή Θάνατος. Η φρουρά το δέχτηκε και πρόσθεσε άλλο ένα: Κάλλιο να πεθάνουμε, παρά να παραδοθούμε. Τότε, οι μπολσεβίκοι, καμμά πενηντα-

ριά όλοι κι όλοι, επιχείρησαν να το σκάσουν απ' το όχυρο, έπισημάνθηκαν όμως απ' τους προβολείς, πιάστηκαν και όδηγήθηκαν στην ΠΕΕ της Κρονστάνδης. Τώρα, επικρατεί στο όχυρο Κρασοαρμέτες ένα άτράνταχτο επαναστατικό πνεύμα και όλοι είναι άλληλέγγυοι με την Κρονστάνδη...».

Άπό μία άλλη είδηση, που δημοσιεύτηκε στις 6 Μαρτίου, στην *Γιβέστια* της ΠΕΕ, μαθαίνουμε ότι οι ναύτες άποφάσισαν τελικά να στείλουν μία αντιπροσωπεία στην Πετρούπολη. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι οι κρονστανδιώτες έφτασαν παράνομα στην πρώην πρωτεύουσα, όπου πληροφορήσαν τους ναύτες και τους εργάτες για τα γεγονότα της Κρονστάνδης, μοίρασαν τρύκ και προκηρύξεις της ΠΕΕ και εξέπληρωσαν όλα τα καθήκοντα, που τους είχαν άνατεθή.

Όστόσο, ήταν πια πολύ άργά. Το προλεταριάτο της Πετρούπολεως, για χίλιους λόγους, δέν ήταν σε θέση να υποστηρίξη την Κρονστάνδη. Η *Ιντα Μέττ* σημειώνει, ότι η κυβέρνηση, ψυχολόγησε πολύ σωστότερα τους εργάτες, απ' ό,τι τους είχαν ψυχολογήσει οι κρονστανδιώτες. Οι «ελεημοσύνες» και ο στρατιωτικός νόμος έφεραν άποτελεσμα. Κι όμως, συνεχίζει η *Ιντα Μέττ*, πολλοί εργάτες εξακολούθησαν να άπεργοϋν στή διάρκεια της εξέγερσεως της Κρονστάνδης. Ένα από τα αίτήματά τους, ήταν η άπόλυση

των κρατουμένων. Σε όρισμένα εργοστάσια, τοιχοκολλήθηκε ή Ίβίστσια της ΠΕΕ. Κάποιοι, πήραν ένα καμión και τρέχοντας στους δρόμους της Πετροπόλεως, έρριξαν προκηρύξεις των κρονστανδιωτών.

«... Στις 6 Μαρτίου, γράφει ο Πετροτσένκο, μάθαμε ότι έγιναν στην Πετρούπολη μαζικές συλλήψεις οικογενειών και συγγενών όλων των κρονστανδιωτών.

Η ΠΕΕ έστειλε με ραδιογράφημα μιά διαμαρτυρία και ζήτησε την απόλυση των οικογενειών προσθέτοντας ότι οι μολοσεβίκοι ήταν απόλυτως ελεύτεροι στην Κρονστάνδη, ότι κανείς δεν πείραξε τους συγγενείς τους και ότι αυτό που έγινε στην Πετρούπολη, ήταν μιά άναντρη και αίσχρη ενέργεια.

Τό μεσημέρι, τό θωρηκτό Πετροπαβλόβσκ, έλαβε με ραδιογράφημα τό τελεσίγραφο του Τρότσκι.

Στις 3 τό απόγευμα ένα αεροπλάνο πέταξε πάνω άπ' την Κρονστάνδη και έρριξε τυπωμένη τή διαταγή του Τρότσκι. Πιάσαμε επίσης μιά άλλη έκπομπή της Μόσχας, που έλεγε ότι γάλλοι πράκτορες είχαν διεισδύσει στην Κρονστάνδη, ότι εξαγόρασαν τους κρονστανδιώτες με χρυσάφι, καθώς και άλλα τέτοια ψέματα.

Όλα αυτά τά γνωστοποιήσαμε όσο πιο πλατιά μπορούσαμε στον πληθυσμό και στη φρουρά της Κρονστάνδης, με αποτέλεσμα να προκληθί μιά γενική αγανάκτηση έναντίον της άτιμίας των μολοσε-

βίκων. Πληροφορηθήκαμε ότι καταφάναν όλο και μεγαλύτερες δυνάμεις σε διάφορα σημεία γύρω άπ' την Κρονστάνδη. Ό Τρότσκι, ό Ντυμπένκο καθώς και άλλα γνωστά στελέχη, έφτασαν στο Όρανιενμπάουμ. Ό δέκτης μας έπιασε τή διαταγή της επιθέσεως έναντίον της Κρονστάνδης.

Η ΠΕΕ, συνεδρίασε μαζί με τό Γενικό Έπιτελείο Άμυνας και έδωσε διαταγή σε όλους τους έξεγεργμένους να 'ναι έτοιμοι να άπωθήσουν τον έχθρό. Στην πόλη, επικρατούσε ήσυχία, μά τώρα πιά, όλοι ήταν σίγουροι πως όπου να 'ναι, ό έχθρός θά άνοιγε πύρ.

Τή νύχτα, έπισημάνθηκαν έχθρικές ομάδες άνιχνευτών...».

**ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΚΠΙΝΟΗ
ΤΟΥ ΤΕΛΕΣΙΓΡΑΦΟΥ,
ΤΑ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ
ΕΤΟΙΜΑ ΝΑ ΕΞΑΠΟΛΥΣΟΥΝ
ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΤΟΥΣ**

«Στις 7 Μαρτίου, λέει ό Π. Άβριτς, έσήμανε ή ώρα της ένόπλου άναμετρήσεως. Η διορία των είκοσι τεσσάρων ώρων, που δόθηκε στους έξεγεργμένους με τό τελεσίγραφο της 5ης Μαρτίου, παρατάθηκε για άλλες είκοσι τέσσερις ώρες, μά τελικά κι ή δεύτερη αυτή διορία έξέπνευσε, χωρίς τά δύο στρατόπεδα ν' αλλάξουν γνώμη. Η κυβέρνηση ήταν έτοιμη να καταφύγη στη βία (...). Στις 5 Μαρτίου, ό Μ.Ν. Τουχατσέβσκη, προικισμένος και έμπειρος αξιωματικός, παρά τό νεαρό της ηλικίας του, εκλήθη να άναλάβη τή διοίκηση της 7ης Στρατιάς.

Άνέλαβε επίσης και τή διοίκηση όλων των μονάδων της στρατιωτικής περιοχής της Πετροπόλεως, άντικαθιστώντας τον Ντ. Ν. Άβρόβ, του οποίου πήρε και την έδρα στην Έπιτροπή Άμόνης (...). Η άποστολή, που άναλάμβανε τώρα ό Τουχατσέβσκη, δεν ήταν καθόλου εύκολότερη από κείνες, που του είχαν άνατεθή στη διάρκεια της καριέρας του. Η 7η Στρατιά, στάθμευε στην περιοχή της Πετροπόλεως άπ' την άρχή του έμφυλιου πολέμου (αυτή είχε άναχαιτήσει λόγω χάρη την προέλαση του Γιουντένιτς τό 1919).

Σύμφωνα με σοβιετικές πηγές (Κορντόβσκη, Ραμπίνοβιτς) τό Μάρτιο του 1921 επικρατούσε στην 7η Στρατιά ένα πνευμα άποστρατεύσεως, γιατί μετά τό τέλος του έμφυλιου πολέμου, τό μόνο που σκεφτόντουσαν οι φαντάροι, ήταν να γυρίσουν στα σπίτια τους.

Οι περισσότεροι άπ' αυτούς, συνεχίζει ό Π. Άβριτς, ήταν άγροτικής καταγωγής, συμεριζόντουσαν τή δυσάρεσκεια των χωρικών και συμφωνούσαν κατά βάση με τό πρόγραμμα των στασιαστών. Μπορούμε μάλιστα να ποθμε, ότι τά συνθήματα της Κρονστάνδης άγγιζαν μέσα τους αρκετές ευαίσθητες χορδές. Έπιπλέον, οι εργατικές διαδηλώσεις της Πετροπόλεως είχαν ύποσκάψει τό ήθικό τους. Κάτω άπ' αυτές τις συνθήκες, δεν ήταν καθόλου άκίνδυνο να στείλη κανείς αυτούς τους φαντάρους να πολεμήσουν τ' άδέρφια τους, τό καμάρι και τή δόξα της έπαναστάσεως (όπως είχε πεί τό 1917 ό Τρότσκι). Ήταν πολύ πιθανόν να άρνηθοϋν ν' άνοίξουν πύρ έναντίον των στασιαστών,

άν όχι να περάσουν με τό μέρος τους. Ό Τουχατσέβσκη λοιπόν προσπάθησε με κάθε τρόπο να άνωψώση τό ήθικό των άντρών του, τροφοδοτώντας τους και όπλιζοντάς τους όσο τό δυνατόν καλύτερα. Όμως, για να εξαπολύση την έφοδο, ύπολόγιζε να στηριχτή κυρίως στους κουρσάντν, στα είδικά τμήματα της Τσεκά και στις έπίλεκτες κομμουνιστικές μονάδες, που έφτασαν από άλλες περιοχές...».

**Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ
ΚΑΙ ΤΑ ΟΧΥΡΑ ΤΗΣ**

Όστόσο, πριν προχωρήσουμε στην άφήγηση των πολεμικών επιχειρήσεων, που κατέληξαν στη συντριβή της έξεγέρσεως, θεωρούμε σκόπιμο να ποθμε δυό λόγια για τό φρούριο της Κρονστάνδης και για τις δυνάμεις, που διέθεταν οι ύπερασπιστές της.

Ό Μέγας Πέτρος, θέλοντας να άποκτήση ή Ρωσία ένα παράθυρο προς τή Δύση, όπως έλεγε, διέταξε να χτιστή μιά πόλη στην έλώδη περιοχή των εκβολών του ποταμού Νεβά. Οι εργασίες άρχισαν τό 1703, ή πόλη ονομάστηκε Άγία Πετρούπολη και τό 1715 μεταφέρθηκε εκεί ή έδρα της κυβερνήσεως, που βρισκόταν ως τότε στη Μόσχα. Για να προστατεύση τή νέα του πρωτεύουσα άπ' τή μεριά του Φινλανδικού Κόλπου, ό Μέγας Πέτρος διέταξε να κτιστή μιά οχυρωμένη

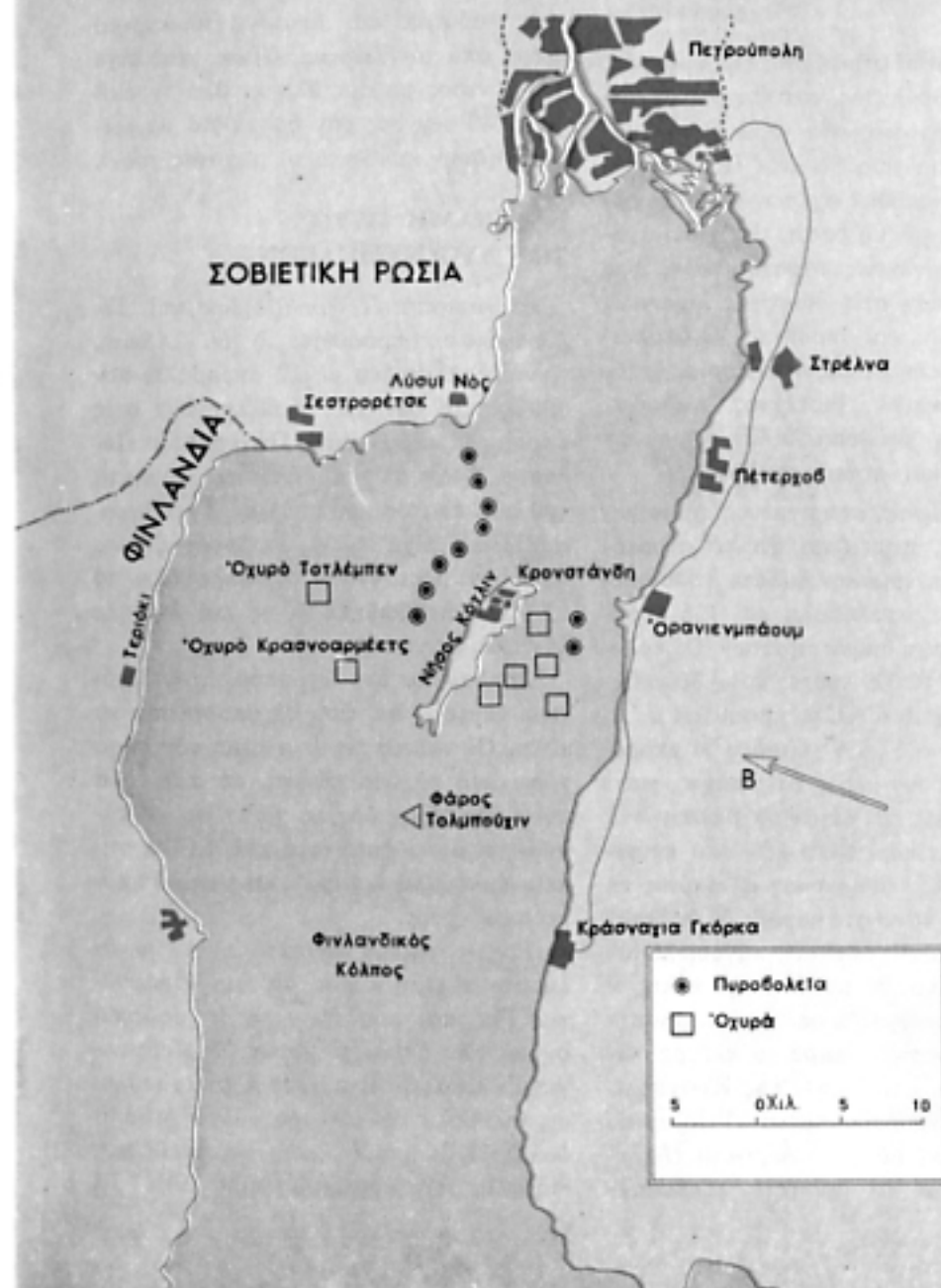
πόλη, ή Κρονστάνδη και μιά ναυτική βάση στη νήσο Κότλιν, κάπου τριάντα χιλιόμετρα δυτικά απ' την Πετρούπολη. Η νήσος Κότλιν, σχεδόν επίπεδη, έχει σχήμα στενόμακρου τριγώνου, που το μήκος του είναι 13 χιλιόμετρα και το φάρδος του γύρω στά τρία. Αργότερα, βορείως και νοτίως της νήσου, εκτίστηκαν διάφορα όχυρά σε βραχώδεις νησίδες, τα περισσότερα από τόν ειδικό στις όχυρώσεις στρατιωτικό μηχανικό Έδουάρδο Ίβάνοβιτς Τσιλέμπεν (1818-1884). Τήν εποχή της εξεγέρσεως της Κρονστάνδης, ύπηρχαν βορείως της νήσου τὰ όχυρά Τσιλέμπεν και Κρασνοαρμέτες καθώς και έφτά πυροβολεία (No 1 ως No 7). Δυτικώς της νήσου, ύπηρχαν τὰ όχυρά Κρονσλότ, Ρίφ και Σανέτς, με άκραιο σημείο τόν φάρο Τολμπούζιν. Νοτίως της Κότλιν ύπηρχαν τὰ όχυρά Κονσταντίν, Άλεξάντρ, Πιότρ, Πάβελ και Μιλιούτιν, καθώς και τὰ πυροβολεία No 1 και No 2.

Η πόλη της Κρονστάνδης, στην ανατολική έσχατιά της νήσου, προστατευόταν γύρω-γύρω από ίσχυρά τείχη και άλλες όχυρώσεις, που κτίστηκαν τόν 18ο αιώνα.

Τὰ νερά του κόλπου της Φινλανδίας παγώνουν περί τὰ τέλη Νοεμβρίου και λειώνουν στά τέλη Μαρτίου ή στις άρχές Άπριλίου. Ένας τουριστικός σοβιετικός όδηγός, αναφέρει ότι πριν από τόν Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, μιά άτμο-

πλοϊκή γραμμή έξασφάλιζε τή συγκοινωνία ανάμεσα στην Άγία Πετρούπολη και στην Κρονστάνδη, κατά τή διάρκεια του καλοκαιριού. Τό χειμώνα, οι ταξιδιώτες πήγαιναν με τό τραίνο ως τό Όρανιενμπάουμ (πόλη και στρατιωτική βάση, που βρίσκεται όκτώ χιλιόμετρα νοτίως της Κότλιν) κι από κεί, ακολουθώντας μιά πίστα πάνω στον παγωμένο κόλπο, έφταναν με έλκηθρα στην Κρονστάνδη. Στις άρχές του 20ου αιώνα, ή Κρονστάνδη ήταν μιά γραφική κομπολή. Τὰ πολυάριθμα κανάλια της, οι δεντροφυτεμένες λεωφόροι της και τὰ μεγαλόπρεπα κτίριά της, είχαν κάτι απ' τόν άέρα της αυτοκρατορικής πρωτεύουσας. Άνάμεσα στ' άξιοθέατα ήταν ό καθεδρικός ναός του Άγίου Άνδρέα, με τό χρυσό τρούλο και τούς κίτρινους τοίχους του, τὰ παλιά κτίρια του Όπλοστασίου, του Ναυαρχείου και της Ναυτικής Σχολής Μηχανικού (Σπίτι της Μορφώσεως απ' τό 1917 κι ύστερα). Στο κέντρο της πόλεως, ύπηρχε ή τεράστια πλατεία της Άγκύρας, όπου ύψώνονταν ή Ναυτική Μητρόπολη (ρωσικά, *Μορσκόε Σομπόρ*), που κτίστηκε στά τέλη του 19ου αιώνα. Τήν είπαν πλατεία της Άγκύρας στά μέσα του 18ου αιώνα, όταν κτίστηκαν εκεί μεγάλες αποθήκες για τίς άγκυρες των πλοίων.

Ό μπολσεβίκος Πουχόβ αναφέρει ότι τό 1921, ή Κρονστάνδη ήταν ή κυριότερη βάση του Στόλου της Βαλτικής. Άπ' τίς 50.000 περίπου κατοίκους της, οι μισοί ήταν στρατιωτικοί. Άπ' αυτούς τούς τελευταίους, οι περισσότεροι άνηκαν στά πληρώματα των πλοίων, ύπηρ-

χαν όμως και οι στρατιώτες της φρουράς, κυρίως πυροβολητές, τοποθετημένοι στο κεντρικό φρούριο, στα γύρω όχυρά και στα παράκτια πυροβολεία. Πολλοί κάτοικοι διατηρούσαν σχέσεις με το φρούριο και τη ναυτική βάση, είτε γιατί ανήκαγ σε οικογένειες στρατιωτικών, είτε γιατί δούλευαν στις διάφορες λιμενικές εγκαταστάσεις και αποθήκες. Ο υπόλοιπος άμαχος πληθυσμός ήταν κυρίως εργάτες εργοστασίων, βιοτέχνες, ψαράδες, μικρέμποροι και υπάλληλοι δημοσίων υπηρεσιών και συνεταιρισμών.

Ο Α. Σκιρτά, στηριγμένος σε σοβιετικές πηγές, σημειώνει ότι το στρατόπεδο των εξεγερμένων διέθετε 3.500 τουφέκια, 68 όπλοπολυβόλα και 135 πυροβόλα διαφόρων διαμετρημάτων. Οι πολεμιστές ήταν 10.000 ναύτες και 4.000 κόκκινοι φαντάροι. «Αλλά, προσθέτει ο Α. Σκιρτά, μόνο 5 με 6 χιλιάδες θα μπορούσαν να λάβουν μέρος στις μάχες, γιατί πολλοί ναύτες δεν είχαν να βάλουν στα πόδια τους τίποτ' άλλο έξω από κετσεδένιες μπότες, που κάνεις με δαύτες τη δουλειά σου πάνω στο καράβι, δε ωφελούν όμως στο χιόνι και στους πάγους. Όταν οι μπολσεβίκοι θα μπουν στην πόλη, οι εργάτες θα ενταχθούν σε ένοπλα τμήματα και θα αγωνιστούν παρά το πλευρό των εξεγερμένων. Στο λιμάνι της Κρονστάνδης, ήταν άγκυροβολημένα 11 πολεμικά πλοία. Όμως, μόνο το θωρηκτό Πετροπαβλόβσκ και το θωρηκτό Σεβαστούπολη

πολη βρισκόντουσαν σε έτοιμοπόλεμη κατάσταση, μα κι αυτά ακόμα όχι εκατό τοίς εκατό, γιατί το Σεβαστούπολη δεν είχε καύσιμα και έπαιρνε ηλεκτρικό ρεύμα από το Πετροπαβλόβσκ, που είχε 300 τόννους μαζούτ δλο κι δλο (χρειάζοταν 40 τόννους την ημέρα για να λειτουργήσουν κανονικά οι μηχανές του)».

Η ΔΥΝΑΜΗ ΠΥΡΟΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΑΝΤΙΠΑΛΩΝ

Τα θωρηκτά Πετροπαβλόβσκ και Σεβαστούπολη, προσθέτει ο Π. Άβριετς, ήταν εξοπλισμένα με 12 πυροβόλα των 300 και 16 των 120. Καθελκυμένα στις παραμονές του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, ήταν απ' τα καλύτερα θωρηκτά του αυτοκρατορικού στόλου. Το Πετροπαβλόβσκ, είχε πάθει σοβαρές ζημιές από ένα βρετανικό τορπιλλοβόλο το 1919, επιδιορθώθηκε όμως και έτέθηκε ξανά σε υπηρεσία.

Όστόσο, τα δύο θωρηκτά, ήταν λιγότερο επίφοβα απ' όσο θα μπορούσαν να είναι. Οι ναύτες είχαν σπάσει τον πάγο γύρω από τα δύο σκάφη, μα παρ' όλα αυτά, δεν είχαν αρκετό χώρο για να κάνουν τις μανούβρες τους και, ως ένα σημείο, έμπόδιζαν άμοιβαία τη γραμμή σκοπούσεώς τους.

Πάντως, τα δύο θωρηκτά είχαν μεγαλύτερη δύναμη πυρός, απ' την Κράσναγια Γκόρκα, που ήταν το ισχυρότερο όχυρό των απέναντι άκτων. Η Κράσναγια Γκόρκα, διέθετε μόνο 4 έτοιμοπόλεμα πολυβόλα των 300, γιατί δεν είχαν επιδιορθωθεί ακόμα οι ζημιές, που έπαθε στη διάρκεια της ανταρσίας του 1919. Τα

Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ

υπόλοιπα πυροβόλα του όχυρου, δέν ήταν αρκετά μεγάλο διαμετρήματος, ώστε να άπειλήσουν σοβαρά την Κρονστάνδη. Συνεπώς, σέ μία ένδεχόμενη μονομαχία πυροβολικού, ή Κράσναγια Γκόρκα δέν θά ήταν σέ θέση να άπαντήση άποτελεσματικά στην όχυρωμένη νήσο Κότλιν και στα πλοία της, πού διέθεταν 24 πυροβόλα τών 300, 12 τών 285 και 5 τών 250. Δίπλα στό *Πετροπαβλόβσκ* και στό *Σεβαστοίπολη*, ήταν άγκυροβολημένα 8 πολεμικά πλοία στό λιμάνι της Κρονστάνδης ήστις δεξαμενές έπισκευών. 'Ανάμεσα σ' αυτά, υπήρχε ένα θωρηκτό και τρία βαριά καταδρομικά. 'Υπήρχαν επίσης 15 κανονιοφόροι και 20 ρυμουλκά. Όμως, έλλείπει παγοθραυστικών, κανένα άπ αυτά τά πλοία δέν μπόρεσε να πάρη μέρος στις μάχες.

Ό *Α. Σκιρντά* σημειώνει, ότι οι γραμμές άμύνης τών κρονστανδιωτών εκτείνονταν σέ μεγάλη έκταση και δέν διέθεταν έπαρκή άριθμό έλαφρών όπλων. Τό κυριότερο όπλο τους ήταν τό πυροβολικό, πολύ άποτελεσματικό είναι άλήθεια. Οί έξεγερμένοι λοιπόν, είχαν άρκετές έλλείψεις στόν τομέα του όπλισμού, μά τό σοβαρότερο άπ' όλα ήταν ότι τρεφόντουσαν άσχημα : δέν υπήρχαν μεγάλα άποθέματα τροφίμων. Τό άλεύρι του φρούριου βρισκόταν στό μύλο του Όρανιενμπάουμ (30 τόννοι) και οι μπολσεβίκοι βιάστηκαν να τό μεταφέρουν άλλοθ. Τα τρόφιμα θά μοιραστούν σέ όλο τόν πλη-

θυσμό, άκόμα και στους 2 με 3 χιλιάδες αιχμαλώτους, πού πιάστηκαν στη διάρκεια τών πρώτων μαχών, καθώς και στους τραυματίες του έχθρου, πού έτυχαν άδελφικής ιατρικής περιθάλψεως, χωρίς να λογαριάσουμε τους φυλακισμένους κομμουνιστές ήγέτες (ό κομμισάριος του Στόλου της Βαλτικής Κουζμίν, ζήτησε να του δώσουν βούτυρο μαζί με τή μερίδα του). Όπως είπε άργότερα ένα μέλος της ΠΕΕ, οι κρονστανδιώτες θά μπορούσαν να κρατήσουν, αν δέν τους έλειπαν τά τρόφιμα. Τρεφόμενοι με έλάχιστες κονσέρβες και μερικές γαλέτες, οι έξεγερμένοι βρισκόντουσαν συνεχώς στα πόστα τους επί 8 μέρες : αυτό έπαιζε έναν άποφασιστικό ρόλο στην άποφασή τους να έγκαταλείψουν τό φρούριο (...). Οί επιτιθέμενοι, μόνο στην ομάδα του Νότου, διέθεταν 120 πυροβόλα όλων τών διαμετρημάτων. Όστόσο, ό μπολσεβίκος *Πούτνα* άναγνωρίζει την ύπεροχή του πυροβολικού τών κρονστανδιωτών. Προσθέτει μάλιστα, ότι τό πυροβολικό του Κόκκινου Στρατού άπέφυγε να κανονιοβολή επί πολύ ώρα τό φρούριο, γιατί ό κανονιοβολισμός, αντί να ύποσκάψει τό ήθικό τών έξεγερμένων, έφερε τό αντίθετο άποτέλεσμα : τά εύστοχα και όμαδικά πυρά της Κρονστάνδης ύπέσκαπταν τό ήθικό τών κυβερνητικών στρατευμάτων. Οί επιτιθέμενοι, είχαν ύπεροχή στα έλαφρά όπλα : μόνο ή 79η ταξιαρχία διέθετε 67 όπλοπολυβόλα, όσα διέθετε δηλαδή όλη ή Κρονστάνδη.

Ό *Π. Αβριετς* σημειώνει ότι δέν ήταν εύκολο να κυριευτή τό φρούριο της Κρον-

στάνδης. Έκτός από τις έξοχες άμυντικές όχυρώσεις της, είχε τό πλεονέκτημα, ότι την χώριζαν άπ' τις άκτές τεράστιες έκτάσεις παγωμένης θάλασσας (όκτώ χιλιόμετρα ως τό Όρανιενμπάουμ, είκοσι περίπου ως την Κράσναγια Γκόρκα, έντεκα ως τό Λύσυϊ Νός και δεκαοκτώ ως τό Σεστρορέτσκ). Τα επιτιθέμενα κυβερνητικά στρατεύματα έπρεπε λοιπόν να διασχίζουν άκάλυπτα μία μεγάλη άπόσταση πάνω στους πάγους, κάτω άπ' τά καταιγιστικά πυρά τών άμυνομένων, πού ήταν καλά προστατευμένοι μέσα στα άτσαλένια ή μετονένια πυροβολεία και πολυβολεία τους. Αυτός ό έφιάλτης τών άκάλυπτων έκτάσεων, είχε ύποσκάψει τό ήθικό τών κομμουνιστικών στρατευμάτων, πού βρισκόντουσαν στρατοπεδευμένα στις άκτές του κόλπου της Φινλανδίας και περίμεναν τή διαταγή της επιθέσεως. Αυτός ό έφιάλτης τους είχε ύποσκάψει τό ήθικό, πολύ περισσότερο άπ' την κούραση ή τή συμπάθεια, πού μπορεί να έτρεφαν για τους άμυνομένους. Όμως, όσο άπόρθητο κι αν μπορούσε να φανή τό φρούριο, είχε και σοβαρές άδυναμίες. Τα άποθέματα πυρομαχικών λόγου χάρη, δέν επέτρεπαν την άντιμετώπιση μιας μακρόχρονης πολιορκίας. Οί άμυνομένοι είχαν έλλειψη χειμερινού ήματισμού και ύποδημάτων. Οί κάτοικοι είχαν άρκετές πατάτες, πού καλλιεργούσαν οι ίδιοι, μά τά άποθέματα κονσερβών και άλογίσιου κρέατος ήταν τελείως άνεπαρκή. Άλεύρι δέν υπήρχε καθόλου και τό λίγο ψωμί πού έμενε, έφτανε για δυό βδομάδες, με την προϋπόθεση ότι ή καθημερινή μερίδα θά ήταν 225 γραμμάρια.

7 ΜΑΡΤΙΟΥ 1921, ΩΡΑ 18 ΚΑΙ 45' : ΠΕΦΤΟΥΝ ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΒΙΔΕΣ

Ό *Πετριτσένκο* γράφει, ότι «στις 7 Μαρτίου, ό καιρός ήταν καλός, πολλοί βγήκαν έξω να περπατήσουν και να μαζέψουν ήλιο, τά παιδιά έπαιζαν στους δρόμους. Δέ θά μπορούσες ποτέ σου να φανταστής, ότι ή Κρονστάνδη ήταν πολιορκημένη και μπορεί να έπεφε από στιγμή σέ στιγμή μία όβίδα, σπέρνοντας χωρίς διάκριση τό θάνατο. Οί δημόσιες ύπηρεσίες και τά εργοστάσια συνέχιζαν κανονικά τή δουλειά τους. Ένα όχυρό μας πληροφόρησε, ότι μία όλιγάριθμη ομάδα κουρσάντου πλησίασε σέ προχωρημένες θέσεις μας. Οί κουρσάντου άντάλλαξαν κείμενα και έφυγαν. Σ' όλη τή διάρκεια της ήμέρας, ως τό βράδι, διακόσιοι άντιπρόσωποι στάλθηκαν άπ' την Κρονστάνδη προς όλες τις κατευθύνσεις με κείμενα και έφημερίδες. Μόνο δέκα άντιπρόσωποι γύρισαν».

Τό άπόγευμα, τό κυβερνητικό πυροβολικό άρχισε να κανονιοβολή την Κρονστάνδη. Οί έξεγερμένοι δημοσίεψαν την άλλη μέρα (8 Μαρτίου) τό πρώτους πολεμικό άνακοινωθέν με τόν τίτλο: «Μέ τά πρώτα πυρά τών κανονιών του Τρότσκι, χτύπησε ή νεκρώσιμη καμπάνα για τους μπολσεβίκους».

«Η Προσωρινή Έπαναστατική Έπιτροπή άνακοινώνει :

Στις 6 και 45' το απόγευμα, τα μπολσεβίκικα πυροβόλαια του Σεστρορέτσκ και του Λύσουϊ Νός, άνοιξαν απρόκλητα πύρ εναντίον των όχυρών της Κρονστάνδης.

(Ο Η. Άβριτς σημειώνει, ότι: αυτά τα πυρά φραγμού είχαν κατά πρώτο λόγο στόχο τους τις προχωρημένες θέσεις των κρονστανδιωτών και άποσκοπούσαν στην εξασθένιση των άμυντικών γραμμών της. Ήταν δηλαδή μία προπαρασκευή του πυροβολικού, έν όψει μιας επίθεσης του πεζικού).

Τό πυροβολικό μας, συνεχίζει τό άνακοινωθέν της ΠΕΕ, δέχτηκε την πρόκληση και άνάγκασε τά μπολσεβίκικα πυροβόλαια νά σιγήσουν.

Σέ λίγο, τό όχυρό της Κράσναγιας Γκόρκα άρχισε νά κανονιοβολή την Κρονστάνδη, μά πήρε την κατάλληλη άπάντηση από τό θωρηκτό Πετροπαβλόβσκ. Ό κανονιοβολισμός συνεχίζεται σποραδικά.

Δύο τραυματισμένοι κόκκινοι φαντάροι μεταφέρθηκαν στό νοσοκομείο. Υλικές ζημιές δέν υπάρχουν.

Ό Άλεξάντρο Μπίρκμαν, περπατώντας στη λεωφόρο Νέβσκη, στην Πετρούπολη, άκουσε τά μακρινά πουμπουνητά των πυροβόλων. «Μέρες κανονιοβολισμών και άγωνίας», σημείωσε στό ήμερολόγιό του. «Η καρδιά μου είναι βαριά άπ' την άπελπισία. Κάτι πέθανε μέσα μου. Στό δρόμο, οί διαβάτες περνούν δίπλα

μου σκυφτοί και θλιμμένοι. Τάχουν χαμένα. Κανείς δέν τολμάει νά μιλήσει».

Στις 7 Μαρτίου γιορταζόταν κάθε χρόνο ή Ήμέρα των Έργαζομένων.

Η ΠΕΕ μετέδωσε ένα ραδιογράφημα με τόν τίτλο: «Η ελεύθερη Κρονστάνδη μιλάει στους εργατες του κόσμου».

«Σήμερα, είναι παγκόσμια γιορτή. Είναι ή μέρα του εργατή.

Κάτω άπ' τά πυρά των κανονιών, μέσα άπ' τις εκρήξεις των όβιδών, πού μάς ρίχνουν οί μπολσεβίκικοι, οί άσπονδοί έχθροί του εργαζόμενου λαού, έμεις οί κρονστανδιώτες στέλνουμε τόν άδελφικό μας χαιρετισμό σέ όλους τους εργατες του κόσμου.

Η κόκκινη, επαναστατημένη Κρονστάνδη, πού πήρε τό δρόμο της λευτεριάς, σας στέλνει τό χαιρετισμό της.

Οί έχθροί μας θά τό καταλάβουν, όπου νά 'ναι, πώς είμαστε άνίκητοι.

Έχουμε μία και μόνη επιθυμία: νά σταματήσει τό γρηγορότερο κάθε καταπίεση.

Ζήτω οί λεύτεροι επαναστατες εργατες.

Ζήτω ή παγκόσμια κοινωνική επανάσταση».

«ΟΣΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ ΣΑΣ, ΚΥΡΙΕ ΤΡΟΤΣΚΙ, ΣΑΣ ΤΗ ΧΑΡΙΖΟΥΜΕ!»

Τήν ίδια μέρα (7/3) ή Ίζβέστια της ΠΕΕ δημοσίευσε στην πρώτη σελίδα την άπάντηση των έξεγερμένων στό τελεσίγραφο του Τρότσκι:

«Ό "στρατάρχης" Τρότσκι, άπειλεί την επαναστατημένη και ελεύτερη Κρονστάν-

δη, πού έξεγέρθηκε εναντίον της άπολυταρχικής έξουσία των μπολσεβίκων και των κομμισαρίων τους. Άπειλεί νά μακελέψη τόν άμαχο πλθυσμό της Κρονστάνδης, κανονιοβολώντας τον, επειδή οί εργατες τίναξαν άπό πάνω τους τό ζυγό της δικτατορίας του Κόμματος.

Όταν ξεσηκώθηκε ό λαός τό 1905, ό στρατηγός Τρέποβ, ανέλαβε νά «επιβάλη την τάξη» με τά όπλα. Μήν κάνετε οικονομία στις σφαίρες, διέταξε τότε ό Τρέποβ στό στρατεύματά του. Τήν ίδια διαταγή δίνει τώρα κι ό Τρότσκι στό δικά του στρατεύματα. Έχει μόλικες σφαίρες ό Τρότσκι, όταν είναι νά κτυπήσει τους ναυτες, τους εργατες και τους κόκκινους φαντάρους.

Γιατί αυτός, ό δικτάτορας της Σοβιετικής Ρωσίας, δέν δίνει πεντάρα, άν θά σκοτωόμμε οί εργαζόμενες μάζες. Τό μόνο πού τόν ενδιαφέρει, είναι νά κρατηθ ή τό κόμμα του στην έξουσία.

Έχει τό θράσος νά μιλήη στό όνομα της μαρτυρικής Σοβιετικής Ρωσίας και νά ύπόσχεται, πώς θά μάς δώσει χάρη.

Αυτός, ό ματωβαμμένος Τρότσκι, ό άρχηγός της μπολσεβίκικης Όχράνας, και των «κοζάκων» της, πού χύνουν άλύπητα ποταμούς αίματος για νά κρατηθ ή στό πόδια της ή άπολυταρχία του κόμματος, αυτός πού πνίγει κάθε ελεύτερη σκέψη, τολμάει και μιλάει έτσι στους κρονστανδιώτες, πού κρατούν ψηλά και σταθερά την κόκκινη σημαία της επαναστάσεως.

Οί μπολσεβίκικοι, ελπίζουν νά ξαναεπιβάλουν τόν άπολυταρχισμό τους, σκοτώνοντας τους εργαζόμενους και φυλακίζοντας τις οικογένειές τους. Σκοπός τους

είναι νά αναγκάσουν τους ναυτες, τους εργατες και τους κόκκινους φαντάρους, νά σκύψουν τό κεφάλι, ώστε νά ξανακάτσουν αυτοί στό σβέρκο τους. Όνειρεύονται μάλιστα νά καλοκάτσουν και νά συνεχίσουν την έξοντωτική πολιτική τους, πού όδήγησε όλη την εργαζόμενη Ρωσία στόν γκρεμό και την έρριξε στό χάος, στό λιμό και στη μιζέρια.

Ός έδω και μή παρέκει.

Οί εργαζόμενοι δέν πρόκειται πιά νά ξεπατηθούν.

Μπολσεβίκικοι, οί έλπίδες σας είναι μάταιες και οί άπειλές σας γελοίες.

Σηκώθηκε πιά και προχωράει τό νέο κύμα της Έπαναστάσεως των Έργαζομένων. Κατακλύζοντας όλη τή χώρα των Σοβιέτ, τό κύμα αυτό θά καθάρηση τόν τόπο άπ όλους τους σφετεριστές και τους άναίσχυντους συκοφάντες. Όσο για την επιείκειά σας κύριε Τρότσκι, σας την χαρίζουμε».

ΟΙ ΝΑΥΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΥΝ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΕΚΔΟΧΗ ΓΙΑ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ, ΠΟΥ ΚΑΤΕΛΗΞΑΝ ΣΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ

Στό ίδιο φύλλο της 7ης Μαρτίου ή Ίζβέστια της ΠΕΕ δημοσίευσε ένα άλλο ραδιογράφημα της Μόσχας προτάσσοντας ένα σχόλιο με τόν τίτλο: «Οί συκοφαντίες συνεχίζονται».

«Οί μπολσεβίκικοι εφαρμόζουν τή συν-

ταγή των ιησουϊτών, που τους πάει γάντι: Συκοφαντείτε, συκοφαντείτε, όλο και κάτι θα μείνει.

Και συνεχίζου.

Μές στην ανήμπορη λύσσα τους, φωνάζουν απ' τον σταθμό του ΡΟΣΤΑ, ότι όλοι συνωμοτούν μαζί μας: ή Αντάντ, οί γάλλοι κατάσκοποι, οί λευκοφρουροί, οί τσαρικοί στρατηγοί, οί φινλανδοί τραπεζίτες και οί Γάλλοι άντεπαναστάτες. Με δυό λόγια, όλος ό κόσμος είναι έτοιμος να κατασπαράξει τους καημένους τους μπολσεβίκους.

Μά δέν είναι μόνο αυτό. Λένε άκόμα στους εργάτες της Κρονστάνδης, ότι οί γάλλοι πράκτορες και οί πρώην τσαρικοί άξιωματικοί (που οί μπολσεβίκοι έχουν μπόλικους από δαύτους στις γραμμές τους) εξαγοράζουν τά μη συνειδητά στοιχεία, πληρώνοντάς τα με χρυσάφι και μετατρέποντάς τα έτσι σε όργανά τους. Κι έμεις, «τά μη συνειδητά στοιχεία της Κρονστάνδης», είμαστε οί μόνοι Ισάισα, που δέν ξέραμε τί συμβαίνει κάτω απ' τή μήτη μας.

Έπιπλέον, για τήν περίπτωση που οί παραπάνω πληροφορίες δέν σταθούν άρκετές, για να πείση τους εργάτες της Πετρούπόλεως τό ΡΟΣΤΑ βιάζεται να προσθέσει κι άλλα φοβερά και τρομερά:

Τή στιγμή άκριβώς, που οί ρεπουμπλικάνοι πήραν τήν εξουσία στην Άμερική και δείχνονται διατεθειμένοι να άποκαταστήσουν έμπορικές σχέσεις με τή Σοβιετική Ρωσία, όργανώθηκε ή διάδοση

των άσύστατων φημών και ύποκινήθηκαν οί παράνομες ενέργειες στην Κρονστάνδη, για να επηρεαστή ό νέος άμερικανός πρόεδρος και για να παρεμποδιστή μιá ένδεχόμενη άλλαγή της άμερικανικής πολιτικής στη Ρωσία. Ταυτόχρονα άρχισαν τις εργασίες της ή συνδιάσκεψη του Λονδίνου. Είναι όλοφάνερο, ότι οί παραπάνω φήμες κατανοούν έξαιρετικά επικίνδυνες, γιατί μπορεί να πείσουν τήν τουρκική άντιπροσωπεία να δεχτή τις προτάσεις της Άντάντ.

Βλέπετε που κατάντησαν αυτοί, που άπομακρύνθηκαν από τους μπολσεβίκους: οί γάλλοι πράκτορες μοιράζουν χρυσάφι στους κατοίκους της Κρονστάνδης, για να επηρεάσουν τον άμερικανό πρόεδρο και για να πείσουν τήν τουρκική άντιπροσωπεία ν' αλλάξει σχέδια!

Τό γελοίο ντοκουμέντο, που δημοσιεύουμε παρακάτω χωρίς περικοπές, μπορεί κάλλιστα να προστεθή στα χρονικά της μπολσεβίκικης βλακείας. Είμαστε σίγουροι πως θα χαρίσει στους κατοίκους της Κρονστάνδης μερικές στιγμές εϋθυμίας. Στο ντοκουμέντο αυτό, συνυπάρχουν άρμονικότητα, απ' τή μιá μεριά ή άφήγηση για τό πως διασαλεύτηκε ή τάξη στην Κρονστάνδη κι απ' τήν άλλη μεριά ή άπειλή, που έκτοξεύτηκε εναντίον των κατοίκων της ίδιας πόλεως: «θα σ'ς λιανίσουμε σαν άγριόχηνες».

Ίδού, τό ραδιογράφημα που έπιασε ό σταθμός μας:

Σταθμός ΡΟΣΤΑ.

Ή γαλλική έφημερίδα *Le Matin*, δημοσίεψε σε μιá ανταπόκρισή της από τό Έλσινγκφόρς (Φινλανδία) τήν είδηση,

ότι ξέσπασε στην Κρονστάνδη μιá άνταρσία εναντίον των άρχων.

Στις 14 Φεβρουαρίου, άναγγέλλθηκε ότι ό στόλος της Βαλτικής στασίασε και ότι πιάστηκαν όρισμένοι κομμισάριοι. Ύστερα απ αυτό, ή κυβέρνηση έβγαλε τό συμπέρασμα, ότι οί γάλλοι πράκτορες, σε συνεργασία με τους τσαρικούς στρατηγούς, έτοιμάζουν μιá εξέγερση στην Κρονστάνδη.

Ταυτόχρονα, άποδείχτηκε κατά τρόπο άναμφισβήτητο ότι έχουν συγκεντρωθή στην Κρονστάνδη ένα σωρό γάλλοι πράκτορες και πρώην τσαρικοί άξιωματικοί, που εξαγοράζουν με χρυσάφι τους μη συνειδητούς και τους μετατρέπουν σε όργανά τους. Μά οί φανταστικές φήμες που διέδωσαν οί άντεπαναστάτες πράκτορες, δέν ήταν παρά ό πρόλογος των πραγματικών γεγονότων. Αυτές τις τελευταίες μέρες, ρίχτηκαν στην Κρονστάνδη και στην Πετρούπολη άντεπαναστατικές προκηρύξεις και πάνω σε διάφορα πρόσωπα που συνελήφθηκαν, βρέθηκαν σημειώματα γάλλων κατασκόπων.

Ταυτόχρονα, προσπαθώντας να εκμεταλλευτούν τή δύσκολη κατάσταση, που δημιούργησε ή έλλειψη τροφίμων και καυσίμων, οί έσέροι της άριστερας εξαπόλυσαν μιá έντονη προπαγανδιστική καμπάνια ανάμεσα στους εργάτες και στους ναυτες της Κρονστάνδης και της Πετρούπόλεως.

Στις 28 Φεβρουαρίου, ψηφίστηκε στο θωρηκτό *Πετροπαβλόβσκ* μιá άπόφαση πέρα για πέρα άντιδραστική. Ύστερα από πίεση των ναυτών, ή άπόφαση αυτή γνωστοποιήθηκε και έγινε δεκτή τήν

επόμενη μέρα, σε μιá νέα συγκέντρωση. Ή άπόφαση ζήτηγε τήν επανεκλογή των Σοβιέτ. Οί σύντροφοί μας δέν πήραν μέτρα εναντίον των ναυτών, μόνο πρότειναν να συγκλιθί μιá σύσκεψη των άντιπροσώπων των ναυτών και των εργατών, στο Σπίτι της Μορφώσεως, με σκοπό να ξεκαθαριστή τελειωτικά τό θέμα.

Οί έκλογές άρχισαν, μά τά άντεπαναστατικά στοιχεία έβαλαν τά δυνατά τους να σαμποτάρουν τή σύσκεψη και έθεσαν σαν άπαράβατο όρο να γίνη ή σύσκεψη, που λέμε, πάνω στο θωρηκτό *Πετροπαβλόβσκ*.

Στις 2 Μαρτίου, ξέσπασε πάνω στο θωρηκτό *Πετροπαβλόβσκ* μιá άνταρσία εναντίον της εξουσίας των Σοβιέτ, με τήν βοήθεια των μενσεβίκων και των έσέρων. Ό έπίσημος πρόεδρος των στασιαστών, είναι ό γραφέας Πετριτσένκο. Γραμματέας είναι ό ναύτης Τούκιν.

Στήν πραγματικότητα, μανουβράρονται και οί δύο από τό λοχαγό Μπούρκερ, που είναι ό έγκέφαλος των τσαρικών άξιωματικών κι απ' τον πρώην τσαρικό στρατηγό Κοζλόβσκη. Έπικεφαλής του κινήματος βρίσκονται επίσης οί λευκοί άξιωματικοί Κοστρομτινόβ και Σιμανόβσκη.

Στις 2 Μαρτίου, ή Έπιτροπή Έργασίας και Άμυνας άποφάσισε:

1. Να κηρύξει έκτός νόμου τό στρατηγό Κοζλόβσκη και τους όπαδούς του.
2. Να κηρύξει τήν πόλη και τήν έπαρ-

χία της Πετροπούλεως σε κατάσταση πολέμου.

3. Να αναθέσει την ανώτατη διοίκηση όλης της περιοχής της Πετροπούλεως στην Έπιτροπή Άμυνας.

Την επόμενη μέρα, φάνηκε πεντακάθαρα, ότι υπάρχουν διαφωνίες στους κόλπους της οργάνωσης των στασιαστών. Οί άρχηγοί της άνταρσίας, για να ανυψώσουν το ήθικό των όπαδών τους, ανακοίνωσαν ότι σε έσχάτη ανάγκη, θά μπορούσαν να φτάσουν στις Φινλανδικές άκτές. Ταυτόχρονα, ό αντίδραστικός τύπος δημοσίευσε την ψεύτικη είδηση, ότι ή μπουρζουαζία της Έσθονίας ένισχύει με όλικά μέσα τό κίνημα.

Στις 5 Μαρτίου, στη διευρυμένη σύσκεψη του Σοβιέτ της Πετροπούλεως, ό σύντροφος Ζινόβιεβ έκανε μία πλήρη άνασκόπηση των γεγονότων της Κρονστάνδης. Ύστερα, συντάχτηκε και εγκρίθηκε άπ' όλους τους παριστάμενους μία έκκληση στους εργάτες, στους ναύτες και στους κόκκινους φαντάρους της Κρονστάνδης. Έ έκκληση αυτή ξεμασκάρεψε τις κατάπτυστες ενέργειες των κατεσκόπων, που έστειλαν οί γάλλοι καπιταλιστές στην Κρονστάνδη, καθώς και των μενσεβίκων και των έσέρων, που έβαλαν τά δυνατά τους να προετοιμάσουν την άνταρσία.

Έ έκκληση υπογράμμισε, ότι ή σοβιετική κυβέρνηση ξέρει να ξεχωρίσει τους παρασυρμένους εργάτες από τους συνει-

δητούς άντεπαναστάτες. Άπό στρατιωτική άποψη, ή Κρονστάνδη δέν παρουσιάζει κανένα κίνδυνο για την Πετροπούλη: πράγματι, τό όχυρό της Κράσναγια Γκόρκα έχει άπέναντί της άπόλυτη ύπεροχή και μπορεί, όποτε θέλει, να την κάνει στάχτη. Όλη ή φρουρά της Κράσναγια Γκόρκα, καταριέται τους στασιαστές και φλέγεται από την έπιθυμία να τους πολεμήσει. Στην Πετροπούλη βασιλεύει ή τάξη. Τά λίγα εργοστάσια, όπου όρισμένα άτομα εκτέλεσαν κατηγορίες έναντίον της σοβιετικής κυβέρνησεως, κατάλαβαν την προβοκάτσια και είδαν, που τους οδηγούν οί πράκτορες της Άντάντ και οί άντεπαναστάτες.

Έ συνέλευση των ναυτών της Πετροπούλεως, δέν δίστασε ούτε στιγμή.

Έ δυσaréσκεια όλο και μεγαλώνει άνάμεσα στους ναύτες της Κρονστάνδης. Οί περισσότεροι άπ' αυτούς μισούν τό στρατηγό Κοζλόβσκη και τους αξιωματικούς του. Ό αριθμός αυτών, που λιποτακτούν εγκαταλείποντας τις γραμμές των στασιαστών, αύξάνει όρα με την όρα.

Οί έφημερίδες και τά ραδιογραφήματα, που φτάνουν άπ' τό έξωτερικό, δείχνουν ότι οί έχθροί της Σοβιετικής Ένώσεως μεταδίδουν, έξω από τις είδήσεις για την Κρονστάνδη, ένα σωρό παράλογες πληροφορίες, σχετικά με δήθεν ταραχές, που έξεσπασαν στη Ρωσία. Λένε λόγου χάρη, πώς ή Σοβιετική κυβέρνηση μετέφερε τάχα την έδρα της στην Κριμαία, πώς ή Μόσχα βρίσκεται τάχα στα χέρια των έξεγερμένων και πώς τό αίμα τρέχει τάχατες ποτάμι στους δρόμους της Πετροπούλεως.

Έ οργάνωση των έσέρων του έξωτερικού έχει λάβει, άγνωστο άπό που, μία μεγάλη ποσότητα τσαρικών χαρτονομισμάτων. Έ ίδια αυτή οργάνωση διαδίδει τις φήμες περί έμφυλίου πολέμου, πασχίζοντας να άνεβάσει έτσι την τιμή των τσαρικών χαρτονομισμάτων, για να τά πλάσάρη ύστερα με μεγαλύτερο κέρδος.

Τή στιγμή άκριβώς, που οί ρεπουμπλικάνοι πήραν την έξουσία στην Άμερική και δείχνονται διατεθειμένοι να άποκαταστήσουν έμπορικές σχέσεις με τη Σοβιετική Ρωσία, οργανώθηκε ή διάδοση των ασύστατων φημών και ύποκινήθηκαν οί παράνομες ενέργειες στην Κρονστάνδη, για να επηρεαστή ό νέος άμερικανός πρόεδρος και για να παρεμποδιστή μία ένδεχόμενη άλλαγή της άμερικανικής πολιτικής στη Ρωσία. Ταυτόχρονα, άρχισε τις εργασίες της ή συνδιάσκεψη του Λονδίνου. Είναι όλοφάνερο, ότι οί παραπάνω φήμες καταντούν έξαιρετικά επικίνδυνες, γιατί μπορούν να πείσουν την τουρκική αντιπροσωπεία να δεχτή τις προτάσεις της Άντάντ.

Έ άνταρσία των ναυτών του Πετροπούλεως, είναι, χωρίς άμφιβολία, ένα νέο στάδιο της μεγάλης αντίδραστικής συνωμοσίας, που πασχίζει να δημιουργήση έσωτερικές δυσκολίες στη Σοβιετική Ρωσία, με σκοπό να ύπονομεύσει κατ' αυτό τον τρόπο τη διεθνή της θέση. Οί τραπέζιτες της Άντάντ κατέστρωσαν αυτό τό σχέδιο και οί κατάσκοποί τους κάνουν ό,τι μπορούν για να τό εφαρμόσουν. Τά κύρια πρόσωπα αυτής της σκευωρίας είναι ένας τσαρικός στρατηγός και οί πρώην αξιωματικοί του, που έχουν την

ύποστήριξη των μενσεβίκων και των έσέρων».

ΒΟΛΙΝ: «ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ ΞΕΣΠΑΣΕ ΜΟΝΟ ΤΟΥ»

Ό Βόλιν, έχοντας σημειώσει ότι οί μπολσεβίκοι δέν έχαναν εύκαιρία να παρουσιάσουν τό στρατηγό Κοζλόβσκη σαν τον πραγματικό άρχηγό των έξεγερμένων ναυτών της Κρονστάνδης, συνεχίζει: «Ύπήρχε πράγματι στην Κρονστάνδη ένας πρώην τσαρικός στρατηγός, όνόματι Κοζλόβσκη. Τόν είχε τοποθετήσει εκεί ό Τρότσκι, αυτός ό μέγας παλινορθωτής των πρώην στρατηγών του τσάρου. Όσο τό άτομο αυτό ήταν γραμμένο στον ύπηρεσιακό τους κατάλογο, οί μπολσεβίκοι έκαναν τά στραβά μάτια και ξεχνάγαν τό παρελθόν του. Μά μόλις ή Κρονστάνδη έξεγέρθηκε, έπωφελήθηκαν από την παρουσία του «στρατιωτικού είδικού» τους, μετατρέποντάς τον σε σκιάχτρο και φόβητρο.

Αυτός ό Κοζλόβσκη, δέν έπαιξε κανένα ρόλο στα γεγονότα της Κρονστάνδης, όπως άλλωστε δέν έπαιξαν κανένα ρόλο οί ύπασπιστές του, που άναφέρονται συχνά στα κείμενα των μπολσεβίκων: ό Μπούρκερ, ό Κοστρομιτίνοβ και ό Σιμιανόβσκη, που ένας άπό δαύτους ήταν άπλός σχεδιαστής. Μά οί μπολσεβίκοι εκμεταλλεύτηκαν με έπιδεξιότητα τά

ονόματά τους, καταγγέλοντας τους ναυτες σαν έχθρους της Δημοκρατίας και παρουσιάζοντας το κίνημά τους σαν αντιδραστικό (...). 'Ο ίδιος ο Κοζλόβσκη δέν μπορεί παρά νά ανασήκωσε τούς ώμους, όταν έμαθε τόν ρόλο πού τόν έβαλαν νά παίξει οί μπολσεβίκοι. 'Αφηγήθηκε άργότερα ότι ο μπολσεβίκος φρουράρχος έφυγε κρυφά άπ' τήν Κρονστάνδη, μόλις συστήθηκε ή ΠΕΕ. Σύμφωνα με τόν μπολσεβίκικο κανονισμό, έπρεπε νά τόν αντικαταστήσει ή άρχηγός του πυροβολικού, δηλαδή στην περίπτωση μας, ή στρατηγός Κοζλόβσκη. 'Ομως, δεδομένου ότι οί κανονισμοί δέν είχαν πιά καμιά αξία, έφ' όσον ή κομμουνιστική έξουσία είχε αντικατασταθή από τήν έξουσία της ΠΕΕ, ή Κοζλόβσκη άρνήθηκε νά αναλάβη καθήκοντα φρουράρχου. 'Η ΠΕΕ τοποθέτησε τότε σ' αυτή τή θέση έναν άλλον ειδικό, έναν κάποιο Σολοβιάνοβ. 'Όσο γιά τόν Κοζλόβσκη, τού άνέθεσαν νά επιβλέπει τις τεχνικές ύπηρεσίες του πυροβολικού.

Είρωνεία της Ιστορίας : αυτός πού ανέλαβε με διαταγή του Τρότσκι τή διοίκηση του συνόλου τών δυνάμεων, πού προοριζόντουσαν νά δράσουν έναντίον της Κρονστάνδης, ήταν ένας πρώην αξιωματικός του τσάρου, ή περίφημος Τουχατσέβσκη (πού τουφεκίστηκε πρόσφατα με διαταγή του Στάλιν). Κι όχι μόνο αυτό: όλοι οί «ειδικοί», όλες οί βεντέτες του τσαρισμού, πού πέρασαν στην ύπηρεσία

των μπολσεβίκων, πήραν μέρος στην κατάσταση του σχεδίου της πολιορκίας και της επιθέσεως έναντίον της Κρονστάνδης(...). 'Αν τή κίνημα αυτό, ήταν ή κατάληξη ενός σχεδίου μελετημένου άπ' τά πριν, αν ύπήρχαν κάποιοι πού τή προετοίμασαν, οί κάποιοι αυτοί δέ θα άρχιζαν τή δράση τους στις άρχές Μαρτίου, δηλαδή σε μία στιγμή ελάχιστη ευνοϊκή. Πράγματι, σε λίγες βδομάδες, ή Κρονστάνδη, έχοντας ελευθερωθή άπ' τούς πάγους, θα γινόταν σχεδόν άπόρρητη. 'Εχοντας στη διάθεσή της έναν ισχυρό στόλο, θα μπορούσε νά άπειλήσει σοβαρότητα τήν Πετρούπολη. 'Εφοδιασμένη άπ' έξω ή Κρονστάνδη θα ήταν τότε σε θέση, όχι μόνο νά κρατήσει επί ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, μά ακόμα και νά νικήσει. 'Η μπολσεβίκικη κυβέρνηση στάθηκε τυχερή, επειδή Ισα-Ισα τή κίνημα ξεσπασε «άπό μόνο του». Δέν ύπήρχε καμιά προμελέτη, κανένας σχεδιασμός εκ μέρους των ναυτών.

Αυτό πού έγινε στην Κρονστάνδη, δέν ήταν μία «άνταρσία», αν θέλουμε νά κυριολεκτούμε, ήταν ένα αυθόρμητο και ειρηνικό κίνημα, άπολύτως φυσικό και νόμιμο, κάτω άπ' τις δοσμένες συνθήκες, πού άγκάλιασε πολύ γρήγορα τήν πόλη, τή φρουρά και τή στόλο.

Τρέμοντας γιά τήν έξουσία τους τά πόστα τους και τά προνόμιά τους, οί μπολσεβίκοι βίασαν τά γεγονότα και ανάγκασαν τήν Κρονστάνδη νά δεχτή τόν ένοπλο άγώνα.

'Όπως αναφέρθηκε ήδη παραπάνω, ή ένοπλος άγώνας άρχισε στις 6 και 45' τή άπόγευμα της 7ης Μαρτίου.

«... Οί όβίδες, γράφει ή *Πετριτσένκο*, έπεσαν στό λιμάνι της πόλεως και δίπλα στα όχυρά, χωρίς νά προξενήσουν καμιά ζημιά. Δύο κόκκινοι φαντάροι τραυματίστηκαν στα όχυρά και μεταφέρθηκαν στό νοσοκομείο. 'Ο πληθυσμός και ή φρουρά αντιμετώπισαν τόν κανονιοβολισμό με ψυχραιμία και άντέδρασαν λέγοντας : 'Επιτέλους, ή κύβος έρρίφθη, ή μεγάλη μάχη άρχισε. 'Όλος ή κόσμος θα καταλάβη, ότι τήν ευθύνη τήν έχουν αυτοί, πού άρχισαν πρώτοι. Δέ θέλουμε νά χύσουμε αίμα, μά αν ή Τρότσκι μάς άναγκάσει νά τή κάνουμε, τότε θα διαφεντέψουμε τή δική μας. Τά μπουμπουνητά του κανονιοβολισμού εξακολούθησαν ν' ακούγονται και τή βράδι, μά ή πληθυσμός έδειξε περιέργεια μάλλον, παρά τρόμο. Παρά τήν άπαγόρευση της ΠΕΕ, οί άνθρωποι κατέβηκαν στην παραλία και στό λιμάνι γιά νά δούν τά έχθρικά πυρά. Πολλοί, καταριόντουσαν τούς μπολσεβίκοις, λέγοντάς τους δήμιους της 'Επαναστάσεως...».

Τήν ίδια μέρα (7 Μαρτίου) ή *Τζβέστια* της ΠΕΕ δημοσίευσε μία είδηση με τόν τίτλο: «*Εκτελέσεις στό 'Ορανιενμπάουμ*».

«Με διαταγή του κομμισάριου της φρουράς του 'Ορανιενμπάουμ Σεργκέγιεβ, τουφεκίστηκαν : 'Ο Κορέλοβ, άρχηγός της μονάδας ναρκοθετών και πρόεδρος της ΠΕΕ, πού είχε σχηματιστή στό 'Ορανιενμπάουμ. 'Ο Μπαλαγκάνοβ, γραμματέας της 'Επιτροπής. Οί Ρομανόβ και Βλαντιμίροβ, μέλη της 'Επιτροπής.

Καταραμένοι νά 'στε δολοφόνοι. Αιώνια δόξα στους μαχητές, πού έδωσαν τή ζωή τους γιά τήν πραγμα-

«Ο Ε.Ν. Σολοβιάνοβ.

τική ελευτερία του λαού». Με τόν τίτλο: «*Τελευταίες ειδήσεις άπ' τήν Πετρούπολη*».

«Στήν Πετρούπολη και στην περιοχή της κηρύχτηκε κατάσταση πολιορκίας.

Ἡ κυκλοφορία στοὺς δρόμους ἐπιτρέπεται μόνο μέχρι τὶς 7 τὸ βράδι.

Συνεχίζονται οἱ μαζικὲς συλλήψεις καὶ ἐκτελέσεις ἐργατῶν καὶ ναυτῶν.

Ἡ στιγμή εἶναι κρίσιμη. Ὁ ἐργαζόμενος λαὸς περιμένει ἀπὸ ὦρα σὲ ὦρα τὴν ἀποφασιστικὴ ἐξέγερση.

Ἡ Ἐπιτροπὴ Ἄμυνας συνεδριάζει συνεχῶς.

Ἀπαγορεύτηκαν οἱ θεατρικὲς παραστάσεις καὶ οἱ συγκεντρώσεις.

Τὰ ἐπιβατικὰ τραίνα, ἔπαψαν νὰ κυκλοφοροῦν. Λειτουργοῦν μονάχα τὰ στρατιωτικὰ τραίνα.

Ὁ τύπος τῆς Πετροπόλεως δὲν δημοσίεψε τὸ ραδιογράφημά μας».

Μὲ τὸν τίτλο: «Ἡ Κρονστάνδη ἀπαιτεῖ τὴν ἄμνησιν ἀπόλυση τῶν ὁμήρων».

«Στάλθηκε στὸ Σοβιὲτ τῆς Πετροπόλεως τὸ παρακάτω ραδιογράφημα:

Ἐξ ὀνόματος τῆς φρουρᾶς τῆς Κρονστάνδης, ἡ ΠΕΕ ἀπαιτεῖ νὰ ἀπολυθοῦν μέσα σὲ 24 ὥρες οἱ οἰκογένειες τῶν ἐργατῶν, τῶν κόκκινων φαντάρων καὶ τῶν ναυτῶν, ποὺ τὸ Σοβιὲτ τῆς Πετροπόλεως κρατᾶει σὰν ὁμήρους.

Ἡ φρουρὰ τῆς Κρονστάνδης δηλώνει, ὅτι οἱ μπολσεβίκοι εἶναι ἀπολύτως ἐλεύθεροι στὴν Κρονστάνδη καὶ ὅτι οἱ συγγενεῖς τους δὲν διατρέχουν κανένα κίνδυνο. Δὲν τὸ ἔχουμε σκοπὸ νὰ μιμηθοῦμε τὸ παράδειγμα τοῦ Σοβιὲτ τῆς Πετροπόλεως, γιατί πιστεύουμε ὅτι κάτι τέτοιες μέθοδοι (ἡ κράτηση ὁμήρων) εἶναι δει-

γμα ἀνήμερης λύσσης, εἶναι οἱ πιὸ ἀνάξιες καὶ ποταπὲς μέθοδοι, ἀπ' ὅσες μπορεῖ κανεὶς νὰ φανταστῆ. Δὲν ὑπάρχει ἱστορικὸ παράδειγμα ἐνὸς τέτοιου αἵσχους.

Πετριτσένκο, Πρόεδρος τῆς ΠΕΕ. Κιλγκάστ, Γραμματέας».

Μὲ τὸν τίτλο: «Καμιὰ ἀντεκδίκηση».

«... Ἡ καταπίεση τῆς μπολσεβίκικης δικτατορίας προκάλεσε τὴν ἀγανάκτηση τῶν ἐργαζομένων μαζῶν. Σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις, ἡ ἀγανάκτηση αὐτὴ προκάλεσε θίματα: ὀρισμένες μπολσεβίκικες οἰκογένειες ἀπομονώθηκαν ἢ καὶ πετάχτηκαν στὸ δρόμο. Αὐτὸ εἶναι ἀπαράδεκτο. Ἐμεῖς δὲν βάλουμε σκοπὸ μας νὰ ἀντεκδικηθοῦμε, μὰ νὰ ὑπερασπίσουμε ἀπλῶς τὰ συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων τάξεων. Πρέπει νὰ ἐνεργήσουμε μὲ ψυχραιμία καὶ νὰ βγάλουμε ἀπ' τὴ μέση μόνο ἐκείνους, ποὺ μὲ τὸ σαμποτάζ, μὲ τὴν προπαγάνδα ἢ μὲ τὴ συκοφαντία, πασχίζουν νὰ παρεμποδίσουν τοὺς ἐργαζομένους νὰ ξαναποκτήσουν τὰ δικαιώματά τους».

Μὲ τὸν τίτλο: «Ἀνακοίνωση».

«Τὸ Τμῆμα Ὑγείας τῆς πόλεως, πληροφορεῖ τοὺς γιατροὺς, τοὺς νοσοκόμους καὶ ὄλους τοὺς πολίτες, ὅτι στὶς συνταγὲς γιὰ τὴ χορήγηση συμπληρωματικῆς μερίδας τροφίμων, πρέπει νὰ ἀναφέρονται τὰ παρακάτω στοιχεῖα: Ὄνομα, ἐπίθετο, διάγνωση καὶ κατάσταση τοῦ ἀρρώστου.

Τὸ Τμῆμα Ὑγείας, θὰ ἀσχολῆται κατὰ προτεραιότητα μὲ τὶς συνταγὲς τῶν παιδιῶν, ποὺ πάσχουν ἀπὸ μολυσματικὲς ἀρρώστιες, ὕστερα μὲ τὶς περιπτώσεις

στηθικῶν νοσημάτων καὶ τέλος μὲ τὶς μεταδοτικὲς ἀρρώστιες γενικά.

Οἱ συνταγὲς μποροῦν νὰ κατατίθενται ὄλες τὶς μέρες, ἀπὸ τὶς 10 ὠς τὶς 12 στὸ εἰδικὸ γραφεῖο τοῦ δημοτικοῦ νοσοκομείου. Τὰ φάρμακα θὰ χορηγοῦνται τὴν ἐπόμενη μέρα, ἀπὸ τὶς 11 ὠς τὶς 12.

Οἱ συνταγὲς, ποὺ δὲ θὰ ζητηθοῦν μέσα σὲ τρεῖς μέρες ἀπὸ τοὺς ἀρρωστούς, θὰ θεωροῦνται ἄκυρες. Ἀκυρώθηκαν ὄλες οἱ συνταγὲς ποὺ ὑπογράφηκαν πρὶν ἀπὸ τὶς 5 Μαρτίου.

Οἱ ἀποφάσεις αὐτὲς πάρθηκαν ἀπ' τὸ συμβούλιο τῶν γιατρῶν, τῶν νοσοκόμων, τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ δημοτικοῦ νοσοκομείου καὶ ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς κοινότητος στὸ Τμῆμα Ὑγείας.

Τὸ συμβούλιο παρακαλεῖ τοὺς σύντροφοις γιατροὺς καὶ νοσοκόμους νὰ ὑπογράφουν τὶς συνταγὲς μὲ τὴ μεγαλύτερη φειδῶ, ἔχοντας συνεχῶς ὑπ' ὄψη τους τὶς ἐπισιτιστικὲς δυσκολίες τῆς Δημοκρατίας».

Μὲ τὸν τίτλο: «Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τοῦ Σοβιὲτ τῆς Κρονστάνδης».

«... Ἡ διοικοῦσα ἐπιτροπὴ καλεῖ ὄλες τὶς ἐπιτροπὲς λεωφόρων καὶ ὁδῶν νὰ πάρουν τὰ κατάλληλα μέτρα, γιὰ νὰ καθαριστοῦν τὰ πεζοδρόμια καὶ οἱ δρόμοι ἀπ' τὸ χιόνι, ἐξασφαλίζοντας τὴ συνεργασία τῆς πλειοψηφίας τῶν πολιτῶν. Οἱ ἐπιτροπὲς ἐλέγχου νὰ ἐπιβλέψουν τὴν καλὴ ἐκτέλεση τῶν παραπάνω ἐργασιῶν.

Καλοῦνται οἱ ἐπιτροπὲς ὁδῶν, ποὺ ἔχουν ἀκόμα στὰ χέρια τους ἐσωτερικὰ διαβατήρια πολιτῶν, νὰ τὰ παραδόσουν».

Καὶ μὲ τὸν τίτλο: «Κάντε οἰκονομία στὸ ἠλεκτρικόν».

«Παρατηρήθηκε ὅτι ὀρισμένοι κάτοικοι τῆς Κρονστάνδης ἀφήνουν ἀναμμένο τὸ φῶς ὄλη τὴ νύχτα καὶ δὲν τὸ σβήνουν, ὅταν βγαίνουν ἀπ' τὸ σπίτι τους.

Σύντροφοι, μὴν ξεχνᾶτε πὼς ἀγωνιζόμαστε γιὰ τὰ συμφέροντα τῆς ἐργαζόμενης τάξεως. Πρέπει συνεπῶς νὰ κάνουμε τὴ μεγαλύτερη δυνατὴ οἰκονομία στὰ καύσιμα, ποὺ θὰ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὰ καράβια, ποὺ ἐτοιμάζονται νὰ σαλπάρουν.

Κάντε οἰκονομία στὸ ἠλεκτρικὸ ρεύμα».

Τέλος, ἡ Ἰζβέστια τῆς ΠΕΕ τῆς ἴδιας μέρας, (7/3/21) δημοσίεψε τὰ ὀνόματα ὀκτῶ ἐργατῶν καὶ κόκκινων φαντάρων, ποὺ μὲ ἐπιστολὲς τους στὴν ἐφημερίδα, δήλωναν ὅτι ἐγκαταλείπουν τὸ μπολσεβίκικο κόμμα. Τρεῖς ἀπ' αὐτοὺς ἦταν μέλη τοῦ ΚΚΡ (μπ) ἀπὸ τὸ 1920 καὶ ἕνας ἀπ' τὸ 1918.

«... Οἱ μπολσεβίκοι ποὺ βρισκόντουσαν στὴν Κρονστάνδη, γράφει ὁ Πετριτσένκο, ἔχοντας ἀπόλυτη ἐλευθερία κινήσεων, ἀγανάκτησαν ὅταν ἄρχισε ὁ κανονιοβολισμὸς καὶ προσχώρησαν στὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ κόμματός τους.

Πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐπέδειξαν μεγάλο ἥρωισμό καὶ αὐτοθυσία στὶς μάχες.

Ἐτσι λοιπὸν ἔπεσαν οἱ πρῶτες ὀβίδες. Ἐχοντας βουλιάξει ὡς τὴ μέση μὲς στὸ αἷμα τῶν ἐργατῶν, ὁ αἰμοχαρὴς στρατάρχης Τρότσκι ἀνοίξε πρῶτος πῦρ ἐναν-

τιον της Κρονστάνδης, που εξεγέρθηκε κατά της κυριαρχίας των μπολσεβίκων, πασχίζοντας να ξαναφέρει στην έξουσία τα πραγματικά Σοβιέτ.

Χωρίς να πέση τουφεκιά, χωρίς να χυθή σταγόνα αίμα, έμεις οι κόκκινοι φαντάροι, οι εργάτες και οι ναύτες της Κρονστάνδης, είχαμε ανατρέψει την κυριαρχία των μπολσεβίκων κι ούτε που σκεφτήκαμε να τους σκοτώσουμε. Κάτω απ' την απειλή των όπλων, ήθελαν να μās ξαναδέσουν με τις αλυσίδες της εξουσίας τους. Μή θέλοντας να χυθή αίμα, είχαμε ζητήσει να σταλούν στην Κρονστάνδη έξωκομματικοί αντιπρόσωποι του προλεταριάτου της Πετρούπολης, για να διαπιστώσουν πώς ή Κρονστάνδη αγωνιζόταν υπέρ της εξουσίας των ελεύθερα εκλεγμένων Σοβιέτ. Μά οι μπολσεβίκοι τὸ ἔκρυψαν αὐτὸ ἀπ' τοὺς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης καὶ ἄνοιξαν πῦρ. Ἦταν ἡ συνηθισμένη ἀπάντηση μὴς τάχα ἐργατικῆς καὶ ἀγροτικῆς κυβερνήσεως στὰ αἰτήματα τῶν ἐργαζομένων μαζῶν.

Ἡ θέση μας ἦταν ἡ ἐξῆς: Θέλαμε νὰ γίνῃ γνωστὸ στοὺς ἐργαζόμενους ὅλου τοῦ κόσμου ὅτι ἐμεῖς, οἱ ὑπερασπιστὲς τῆς ἐξουσίας τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργαζομένων, είχαμε ἐνωθῆ για νὰ διαφυλάξουμε τίς κατακτήσεις τῆς Ἐπαναστάσεως. Θὰ νικήσουμε ἢ θὰ χαθοῦμε κάτω ἀπ' τὰ ἐρείπια τῆς Κρονστάνδης, πολεμώντας για τὴ δίκαιη ὑπόθεση τοῦ ἐργαζομένου λαοῦ. Οἱ ἐργάτες ὅλου τοῦ κόσμου θὰ

μās κρίνουν, μὰ τὸ αἷμα τῶν ἀθῶων θὰ πέση στὰ κεφάλια τῶν δῆμων μπολσεβίκων, πὸ τοὺς μεθᾶι ἡ ἐξουσία. Ζήτω ἡ ἐξουσία τῶν Σοβιέτ.

Ἔτσι λοιπόν, ἡ μέρα τῆς 7ης Μαρτίου τέλειωσε μὲ πυρὰ πυροβολικοῦ. Ὁ κανονιοβολισμὸς τῆς πόλεως καὶ τῶν ὀχυρῶν ἔδειχνε, πὸς ἔπρεπε νὰ περιμένουμε μιά ἐπίθεση για τὸ ἄλλο πρωί. Ἔτοιμαστήκαμε νὰ τὴν ἀντιμετωπίσουμε...».

ΤΑ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ ΞΞΑΠΟΛΥΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΤΟΥΣ ΕΦΟΔΟ

«... Ἡ μονομαχία τοῦ πυροβολικοῦ, δὲν κράτησε πολὺ, γράφει ὁ Π. Ἀβριετς. Ἄρχισε νὰ χιονίζει, ἡ ὀμίχλη ἦταν τόσο πυκνή, ὥστε οἱ δύο ἀντίπαλοι ἀναγκάστηκαν νὰ σταματήσουν τὰ πυρὰ φραγμοῦ. Σύμφωνα μὲ τὴ δεύτερη φάση τοῦ σχεδίου Τουχατσέβσκη, ὅταν τέλειωσε ἡ προπαρασκευὴ τοῦ πυροβολικοῦ, τὰ κυβερνητικὰ στρατεύματα ἐπιχείρησαν νὰ καταλάβουν τὸ φρουριὸ ἐξ ἐφόδου. Οἱ κομμουνιστικὲς δυνάμεις, ξεκινώντας ἀπὸ τίς νότιες καὶ τίς βοριοανατολικὲς ἀκτὲς τοῦ κόλπου τῆς Φινλανδίας, ἐξαπέλυσαν τὴν ἐπίθεσή τους στὶς 8 Μαρτίου, λίγο πρὶν τὰ ξημερώματα. Προχωρώντας μέσα σὲ μιά χιονοθύελλα πὸ τοὺς τύφλωνε, τὰ στρατεύματα τοῦ Τουχατσέβσκη προχώρησαν πάνω στοὺς πάγους. Οἱ μαχητὲς φόραγαν ἄσπρους μανδύες για νὰ μὴ διακρίνονται. Οἱ ἐμπροσθοφυλακὲς ἀποτελέστηκαν ἀπὸ τμήματα κουρσάντου. Ἀκολουθοῦσαν ἐπίλεκτες μονάδες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καὶ πίσω τους ἐρχό-

τουσαν οἱ πολυβολητὲς τῆς Τσεκά, πὸ ἀποστολὴ τους ἦταν νὰ ἀποτρέψουν κάθε ἐνδεχόμενη λιποταξία. Οἱ ὑπερασπιστὲς περίμεναν μὲ τὰ νεῦρα τετωμένα. Ὅταν οἱ ἐπιτιθέμενοι πλησίασαν, βρέθηκαν μπροστὰ σὲ πυρὰ φραγμοῦ τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τῶν ὀπλοπολυβόλων: ἦταν τὰ ὀχυρὰ καὶ τὰ πυροβολεῖα τῆς νήσου Κότλιν, πὸ ἐρριχναν κατὰ πάνω τους. Μερικὲς ὀβίδες, σκάζοντας, ἄνοιξαν μεγάλα ρήγματα στοὺς πάγους, ὅπου πνίγηκαν ὀμαδικὰ πολλοὶ ἐπιτιθέμενοι. Ὅταν ὁ κόλπος εἶχε καταπιῆ τὰ πρῶτα τοῦ θύματα, ἄρκετοὶ φαντάροι τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων μιά ὀμάδα κουρσάντου τοῦ Πέτερχοβ, πέρασαν στοὺς ἐξεγερμένους. Ἄλλοι ἀρνήθηκαν νὰ προχωρήσουν, παρὰ τίς ἀπειλὲς τῶν πολυβολητῶν τῆς Τσεκά, πὸ εἶχαν διαταγὴ νὰ πυροβολοῦν τοὺς διστακτικὸς. Ὁ κομμισάριος τῆς ὀμάδας τοῦ Βορρά ἀνέφερε, ὅτι τὰ στρατεύματά του ἤθελαν νὰ στείλουν μιά ἀντιπροσωπεία στὴν Κρονστάνδη, για νὰ πληροφορηθοῦν ποιὲς ἦταν οἱ διεκδικήσεις τῶν στασιαστῶν. Τελικὰ, ὀρισμένα ἀπὸ τὰ τμήματα ἐφόδου, κατόρθωσαν νὰ φτάσουν ὡς τίς πιὸ προχωρημένες ἀμυντικὲς θέσεις τῶν κρονστανδιωτῶν, ἀλλὰ ἐκεῖ θερίστηκαν ἀπὸ τὰ καταιγιστικὰ πυρὰ τῶν ὀπλοπολυβόλων κι ἀναγκάστηκαν νὰ ὑποχωρήσουν.

Τὴν αὐγὴ, ἡ χιονοθύελλα σταμάτησε. Φάνηκε τότε, ὅτι ἡ τεράστια παγωμένη ἔκταση ἦταν κατάσπαρτη μὲ πτώματα. Ἐπιφελοῦμενα ἀπὸ τὴν καλὴ ὀρατότητα, τὰ κομμουνιστικὰ πυροβολεῖα, ξανάνοιξαν πῦρ ἐναντίον τοῦ φρουρίου

καὶ τὰ βαριά πυροβόλα τῆς Κρονστάνδης ἀπάντησαν καταστρέφοντας ἓνα τμήμα τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἀνάμεσα στὸ Ὅρανιενμπάουμ καὶ στὸ Πέτερχοβ κι ἀνάβοντας πυρκαϊὲς σὲ διάφορα κτίρια. Τὸ ἀπόγευμα, κομμουνιστικὰ ἀεροπλάνα πέταξαν πάνω ἀπὸ τὸν κόλπο τῆς Φινλανδίας, για νὰ πᾶνε νὰ ρίξουν τίς βόμβες τους στὶς ὀχυρώσεις τῆς Κρονστάνδης, πὸ ὑπέστη ἔτσι τὸν πρῶτο ἀεροπορικὸ τῆς βομβαρδισμὸ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἐκστρατείας τοῦ τσαρικοῦ στρατηγοῦ Γιουντένιτς, τὸ 1919. Οἱ ἐπιδρομὲς συνεχίστηκαν μὲ διαλείμματα ὅλη τὴν ἡμέρα, χωρὶς νὰ προκαλέσουν πολλές ζημιές. Γενικὰ, σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς ἐξεγέρσεως, οἱ ἀεροπορικὲς ἐπιδρομὲς τῶν μπολσεβίκων δὲ στάθηκαν ποτὲ ἀποτελεσματικὲς, πρῶτον ἐπειδὴ ἡ ἀμυνα ἐδάφους τῶν κρονστανδιωτῶν ἀποδείχτηκε ἀξιόλογη καὶ δεύτερον, ἐπειδὴ ἡ ὀρατότητα ἦταν συνήθως κακὴ...».

«ΟΙ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΙ ΜΕΤΕΤΡΕΨΑΝ ΤΗΝ ΑΣΠΡΗ ΣΗΜΑΙΑ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΣΕ ΣΥΜΒΟΛΟ ΠΡΟΔΟΣΙΑΣ»

«... Στὶς 4 καὶ 30' τὸ πρωί, γράφει ὁ Πετριτσένκο, ὁ ἐχθρὸς ἐξαπέλυσε μιά ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ ὀχυροῦ Τοτλέμπεν καὶ τῆς ἀνατολικῆς μεριᾶς τῆς Κότλιν μὲ κατεύθυνση τὴν πύλη τῆς Πετρούπολης. Ἐνα μεγάλο μέρος τῶν ἐπιτιθέ-

μενων αποδεκατίστηκε, οι υπόλοιποι το έβαλαν στα πόδια. Αιχμαλωτίσαμε γύρω στους 200 άντρες.

Άρκετοι κουρσάντου, κρύφτηκαν στις ξύλινες εξέδρες της αποβάθρας. Δεν άργήσαμε να τους ξετρυλώσουμε. Οι αιχμάλωτοι οδηγήθηκαν ομαδικά στο Γυμναστήριο.

Ταυτόχρονα, έγινε έφοδος εναντίον των νοτιών όχυρων. Άπωθήσαμε τον έχθρο και συλλάβαμε πολλούς αιχμαλώτους. Έγιναν επίσης επιθέσεις και σε άλλα σημεία, μα δεν είχαν μεγαλύτερη επιτυχία. Οι επιθέσεις κόστισαν στον έχθρο μεγάλες απώλειες σε νεκρούς, πνιγμένους και τραυματίες. Συλλάβαμε 800 αιχμαλώτους.

Ύστερα απ' αυτήν την πανολεθρία ο έχθρος ξανάστειλε κι άλλα στρατεύματα, που ξεκινώντας από το Όρανιενμπάουμ, προχώρησαν σε σχηματισμό «άλυσιδας» (σε παρατάξεις κατ' άνδρα, όπου ο κάθε μαχητής άπειχε δυο-τρία μέτρα απ' τον προηγούμενο, για να μη δίνουν στόχο).

Όταν βρέθηκαν κάτω απ' τα πυρά του πυροβολικού της Κρονστάνδης, σήκωσαν λευκή σημαία και άρχισαν να προχωρούν μπουλούκια-μπουλούκια κατά την Κρονστάνδη. Δύο μέλη της ΠΕΕ, ο Βερσίνιν και ο Κουπόλοβ, βγήκαν να τους συναντήσουν. Όταν τους πλησίασαν, πέταξαν τ' άρματα τους και προχώρησαν θαρρετά. Μα πριν προλάβουν να τους μιλήσουν, οι μπολσεβίκοι τους κύκλω-

σαν και συλλάβαν το Βερσίνιν. Όσο για τον Κουπόλοβ, τα κατάφερε και τους τό 'σκασε.

(Απ' την *Ίζβέστια* της ΠΕΕ της 9ης Μαρτίου, μαθαίνουμε ότι ο Βερσίνιν και ο Κουπόλοβ ήταν έφιπποι. Η *Ίζβέστια* της ΠΕΕ εξέφρασε την αγανάκτησή της για το επεισόδιο: "Όταν σηκώνης άσπρη σημαία την ώρα της μάχης, σημαίνει πως ζητάς να σταματήσουν προσωρινά οι έχθροπραξίες για να διαπραγματευτής με τον αντίπαλο. Είναι συνήθειο όλων των λαών. Όχι όμως και των μπολσεβίκων. Αύτοί, μετέτρεψαν τη σημαία της ειρήνης σε σύμβολο προδοσίας.

Ό μπολσεβίκος *Κορνατόβσκη* αναφέρει, ότι σύμφωνα με τη μαρτυρία ενός κουρσάντου, που παρέστη στο επεισόδιο, ο Βερσίνιν τους κάλεσε να πολεμήσουν όλοι μαζί εναντίον των έβραίων και των μπολσεβίκων και να εκλέξουν πραγματικά επαναστατικές άρχές, δηλαδή ελεύθερα Σοβιέτ).

Παρατηρήσαμε, συνεχίζει ο *Πετριτσένκο*, ότι κάθε φορά, που οι μαχητές των επιτιθεμένων έχθρικών «άλυσιδων» μη μπορώντας να υποφέρουν τα πυρά μας, επιχειρούσαν να υποχωρήσουν, οι απέναντι άκτες άρχιζαν να χτυπούν με πυροβόλα και όπλοπολυβόλα, κόβοντάς τους έτσι την υποχώρηση και αναγκάζοντάς τους να ξαναπεράσουν στην επίθεση. Ούτε και να παραδοθούν μπορούσαν, γιατί βάδιζε από πίσω τους μια «άλυσιδα» επιλεκτών μπολσεβίκων, που τους κτύπαγε τότε πισώπλατα.

Οι αιχμάλωτοι μς είπαν επίσης, ότι αν τύχαινε να γεννηθούν στα συντά-

γματα άμφιβολίες και δισταγμοί, με αποτέλεσμα να άρνηθούν να έπιτεθούν, οι μπολσεβίκοι τουφέκιζαν ενανάντρα στους πέντε. Αυτό που λέω, έγινε στα συντάγματα Όράνσκη και Νεβέλσκη, καθώς και στο σύνταγμα του Μίνσκ. Οι επιτιθέμενοι ήταν κυρίως κουρσάντου, τσεκίστες, μόνιμα στελέχη της γραφειοκρατίας των Σοβιέτ και άντρες των τμημάτων έλέγχου, που έκαναν τα μπλόκα στους δρόμους.

Άνάμεσα στους επιτιθέμενους ήταν και το 561 Σύνταγμα της Κρονστάνδης. Απ' το σύνταγμα αυτό, αιχμαλωτίσαμε 500 άντρες...».

(Ο μπολσεβίκος *Κορνατόβσκη* αναφέρει ότι σημειώθηκαν ομαδικές λιποταξίες, κυρίως από φαντάρους της 187ης ταξιαρχίας και του 561 συντάγματος. Άκόμα και κουρσάντου παραδόθηκαν κατά λόχους. Όρισμένα συντάγματα της Γενικής Μεραρχίας άρνήθηκαν να έπιτεθούν).

ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΕΠΙΔΡΟΜΗ ΤΡΑΥΜΑΤΙΖΕΤΑΙ ΕΝΑ ΛΓΟΡΙ 13 ΧΡΟΝΩΝ

«... Κατά το μεσημέρι, συνεχίζει ο *Πετριτσένκο*, όλες οι έχθρικές απόπειρες έφόδου σταμάτησαν. Σ' όλη την διάρκεια της ημέρας όλο και πέταγαν άεροπλάνα από πάνω μας, μα οι βόμβες τους δεν προξένησαν ζημιές στην πόλη. Οι περισσότερες έπεσαν έξω απ' την Κρονστάνδη, γιατί οι άντιαεροπορικές μας συστοιχίες δεν επέτρεψαν στα άεροπλάνα να πετάξουν πάνω απ' την πόλη.

Μόνο μια βόμβα έπεσε στην πόλη κατά τις 6 το άπόγευμα...».

(Η *Ίζβέστια* της ΠΕΕ, σε μία είδηση, που δημοσίεψε στις 9 Μαρτίου με τον τίτλο: «*Σκοτώνουν τα παιδιά μας*», έλεγε ότι η βόμβα αυτή έπεσε στο ύπóστεγο ενός σπιτιού, προξενώντας ζημιές στην πρόσοψη και σπάζοντας τα τζάμια των γειτονικών σπιτιών. Τραυματίστηκε ένα άγόρι 13 χρονών, έλαφρά εύτυχώς).

«... Τα πυρά του πυροβολικού, συνεχίζει ο *Πετριτσένκο*, συνεχίστηκαν όλη την ημέρα. Το πυροβολικό μας, προκάλεσε μια πυρκαϊά και την καταστροφή της σιδηροδρομικής γραμμής στην άκτι του Όρανιενμπάουμ. Η Κρονστάνδη και τα όχυρά της δεν έπαθαν σοβαρές ζημιές.

Οι αυτόμολοι μς είπαν, ότι την ημέρα εκείνη, ο έχθρος είχε συγκεντρώσει 15.000 στη νότια άκτι και 8.000 στη βόρεια καθώς και 20 πυροβολαρχίες και 4 θωρακισμένα τραίνα. Το πυροβολικό μας έθεσε εκτός μάχης ένα απ' αυτά τα τραίνα.

Όλο και κατάφταναν έχθρικές ενισχύσεις».

Στις 8 Μαρτίου, η *Ίζβέστια* της ΠΕΕ δημοσίεψε ένα σχόλιο με τον τίτλο: «*Η Κρονστάνδη είναι ήρωική*».

Χθές, 7 Μαρτίου, οι έχθροι των έργαζομένων — οι μπολσεβίκοι — άνοιξαν πύρ εναντίον της Κρονστάνδης.

Ό πληθυσμός άντιμετώπισε το βομβαρδισμό, χωρίς να πανικοβληθθ. Οι έργατες έτρεξαν να όπλιστούν. Τό βλεpes

καθαρά, πώς ο εργαζόμενος πληθυσμός της πόλεως συμφωνούσε απόλυτα με την Προσωρινή 'Επαναστατική 'Επιτροπή.

Παρ' όλο που άρχισαν οι έχθροπραξίες, ή ΠΕΕ έκρινε πώς ήταν περιττό να κηρύξει την πόλη σε κατάσταση πολιορκίας. Πραγματικά, ποιόν είχε να φοβηθεί; 'Οχι βέβαια τους κόκκινους φαντάρους της, ούτε τους ναύτες της, ούτε τους εργάτες ή τους διανοούμενους της.

'Αντίθετα, στην Πετρούπολη, εξ αιτίας της καταστάσεως πολιορκίας, ή κυκλοφορία στους δρόμους επιτρέπεται μόνο ως τις 7 το βράδι. Πώς άλλως; Οι σφετεριστές φοβούνται τον εργατικό πληθυσμό...».

ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΜΕΝΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ

Την ίδια μέρα ή 'Ιζβέστια της ΠΕΕ δημοσίευσε ένα άρθρο με τον τίτλο: «Γιατί αγωνιζόμαστε». 'Ο Βόλεν σημειώνει, ότι το άρθρο εκείνο ήταν ένα πραγματικό «Πιστεύω» των κρονστανδιωτών: ήταν το πρόγραμμά τους και ή διαθήκη που άφησαν στις εργαζόμενες μάζες για τις επαναστάσεις του μέλλοντος. 'Ιδού, πώς διατυπώσανε τους πόθους και τις ελπίδες τους:

«... Κάνοντας την 'Επανάσταση του 'Οκτωβρίου, ή εργατική τάξη είχε ελπίσει ότι θα πετύχει τή χειραφέτησή της. Μά το αποτέλεσμα ήταν να χάσουν οι άνθρω-

ποι την προσωπικότητά τους και να γίνουν πιό σκλάβοι από πρώτα.

'Η εξουσία της αστυνομικής μοναρχίας πέρασε στα χέρια των σφετεριστών μπολσεβίκων. Αύτοί, αντί να αφήσουν ελεύτερο τον λαό, του επιφύλαξαν τον τρόπο των φυλακών της Τσεκά, που οι μέθοδές της είναι πολύ πιό φρικτές απ' τις μέθοδες της τσαρικής χωροφυλακής.

'Εχοντας αγωνιστή κι έχοντας υποφέρει χρόνια δλόκληρα, ο εργαζόμενος της Σοβιετικής Ρωσίας δέν κέρδισε για αντίλλαγμα τίποτ' άλλο εξόν από αυθαίρετες διαταγές. Οι «κοζάκοι» της Τσεκά τον τρύπησαν με τις ξιφολόγχες τους και τον κτύπησαν με τις σφαίρες τους. 'Η μπολσεβίκικη εξουσία αντικατέστησε το ένδοξο σύμβολο των εργαζομένων — το σφυροδρέπανο — με ένα άλλο σύμβολο: την ξιφολόγχη και το κιγκλίδωμα της φυλακής, πράγμα που επέτρεψε στη νέα γραφειοκρατία, στους κομμισάριους και στους μπολσεβίκους υπαλλήλους, να εξασφαλίσουν για λογαριασμό τους μια ήσυχη και άνετη ζωή.

'Ομως, το ποταπότερο και το εγκληματικότερο απ' όλα, είναι ή πνευματική σκλαβιά, που εγκαθίδρυσαν οι μπολσεβίκοι: άρχισαν να καναλιζάρουν ακόμα και τή σκέψη, ακόμα και τις ήθικες αξίες των εργαζομένων, αναγκάζοντας τον καθένα να σκέφτεται μόνο σύμφωνα με τις δικές τους αντιλήψεις.

Με τή βοήθεια των κρατικοποιημένων συνδικάτων, αλυσόδεσαν τον εργάτη στη μηχανή του και μετέτρεψαν την εργασία σε μια νέα σκλαβιά, αντί να την κάνουν ευχάριστη.

'Όταν οι άγρότες άρχισαν να διαμαρτύρονται κι έφτασαν ως τις αυθόρμητες εξεγέρσεις, όταν οι εργάτες αναγκάστηκαν να άπεργήσουν εξ αιτίας των συνθηκών της ζωής τους, οι μπολσεβίκοι άπάντησαν με μαζικές εκτελέσεις και με μια άγριότητα, που θά τή ζήλευαν οι τσαρικοί στρατηγοί.

Οι μπολσεβίκοι χύνοντας τó αίμα των μαρτύρων και σταθεροποιώντας έτσι την κυριαρχία τους, άπαρνήθηκαν τή Ρωσία των εργαζομένων, άπαρνήθηκαν τήν πρώτη χώρα, που σήκωσε τήν κόκκινη σημαία της χειραφετήσεως της εργασίας. Οι μπολσεβίκοι πνίγουν μέσα σε μια θάλασσα αίματος όλες τις μεγάλες και ώραιες ύποσχέσεις και δυνατότητες της προλεταριακής 'Επανάστασεως.

Γινόταν όλο και πιό φανερό, κι έχει γίνει όλοφάνερο τώρα πιά, ότι οι μπολσεβίκοι, άσχετα απ' τά δσα λένε και δηλώνουν, δέν τόχουν σκοπό τους να υπερασπιστούν τά δικαιώματα των εργαζομένων. Τά συμφέροντα της εργατικής τάξεως τους είναι ξένα. 'Από τήν ώρα που κατάκτησαν τήν εξουσία, τó μόνο που τους νοιάζει είναι να μήν τήν χάσουν. Για να τήν κρατήσουν, είναι έτοιμοι να καταφύγουν σε όλα τά μέσα: στη συκοφαντία, στη βία, στην άπάτη, στη δολοφονία, στα αντίποινα εναντίον των οικογενειών των εξεγερμένων.

Μά ή ύπομονή των εργαζομένων, που ύπόφεραν του κόσμου τά μαρτύρια, έχει πιά έξαντληθή.

'Η πυρκαϊά των εξεγέρσεων φωτίζει έδω κι εκεί τή χώρα, που αγωνίζεται εναντίον της βίας και της καταπίεσεως. Οι έρ-

γατικές άπεργίες πολλαπλασιάζονται.

Μά οι χαφιέδες των μπολσεβίκων άγρυπνούν: Παίρνουν όλα τά μέτρα για να παρεμποδίσουν και να πνίξουν τήν άναπόφευκτη τρίτη 'Επανάσταση.

'Ομως, παρ' όλα τους τά μέτρα, ή 'Επανάσταση, που λέμε, ξέσπασε. Πραγματοποιήθηκε απ' τους ίδιους τους εργαζόμενους. Οι μπολσεβίκοι στρατηγοί τó βλέπουν πεντακάθαρα πώς ο λαός ξεσηκώθηκε, γιατί δέν του μένει πιά άμφιβολία πώς έχει να κάνει με προδότες των ιδανικών της 'Επανάστασεως. 'Επειδή φοβούνται για τó τομάρι τους κι επειδή ξέρουν πώς δέ θά μπορούσαν να κρυφτούν πουθενά για να γλυτώσουν απ' τήν όργη των εργαζομένων, οι μπολσεβίκοι πασχίζουν να τρομοκρατήσουν τους εξεγερμένους, με τή βοήθεια των «κοζάκων» τους, με τις φυλακές, με τις εκτελέσεις. Κάτω απ' τó ζυγό της μπολσεβίκικης δικτατορίας, ή ίδια ή ζωή κατάντησε χειρότερη απ' τó θάνατο.

'Ο ξεσηκωμένος εργαζόμενος λαός κατάλαβε πώς στον άγώνα εναντίον των μπολσεβίκων κι εναντίον της νέας σκλαβιάς, δέν επιτρέπεται να σταματήσει στα μισά του δρόμου. Πρέπει να προχωρήσει ως τó τέλος. Οι μπολσεβίκοι ύποκρίνονται, πώς είναι τάχα έτοιμοι να προβούν σε παραχωρήσεις. Καταργούν τά μπλόκα στην έπαρχία της Πετρούπολεως. Δίνουν 10 έκατομμύρια χρυσά ρούβλια για να αγοράσουν προϊόντα απ' τó έξωτερικό.

Μά μη γελιέστε: πίσω απ' αυτό το δόλωμα κρύβεται το σιδερένιο χέρι του αφέντη, του δικτάτορα. Του αφέντη, που θα σᾶς βάλει να πληρώσετε ακριβά αυτές τις παραχωρήσεις, μόλις ήσυχάσουν τα πράγματα.

Όχι, δεν είναι δυνατόν να σταματήσουμε στα μισά του δρόμου. Πρέπει να νικήσουμε ή να πεθάνουμε.

Η Κόκκινη Κρονστάνδη, φόβος και τρόμος κάθε άντεπαναστάσεως, δεξιάς ή αριστεράς, δίνει το παράδειγμα.

Εδώ πραγματοποιήθηκε το νέο μεγάλο βήμα της Έπαναστάσεως. Εδώ υψώθηκε η σημαία της άνταρσίας, εναντίον της τυραννίας των τριών τελευταίων έτων, εναντίον της καταπίεσεως της μπολσεβίκικης άπολυταρχίας, που στάθηκε πολύ χειρότερη από τους τρεις αιώνες του μοναρχικού ζυγοῦ.

Εδώ στην Κρονστάνδη, τοποθετήθηκε ο θεμέλιος λίθος της τρίτης Έπαναστάσεως, που θα σπάσει τις τελευταίες άλυσίδες του εργαζόμενου και θα του άνοιξη το νέο και φαρδύ δρόμο της σοσιαλιστικής άνοικοδομήσεως.

Αυτή η νέα Έπανάσταση θα άφυπνίσει τις εργαζόμενες μάζες σ' Ανατολή και Δύση. Γιατί θα δώσει το παράδειγμα μιας νέας σοσιαλιστικής άνοικοδομήσεως, που δέ θα 'χη καμμία σχέση με την «άνοικοδόμηση» των μπολσεβίκων, που γίνεται με γραφειοκρατικές μέθοδες και με κυβερνητικά διατάγματα. Οί εργαζόμενες

μάζες απ' την άλλη μεριά των συνόρων μας θα πεισθούν τότε απ' τα ίδια τα πράγματα και θα καταλάβουν, ότι όλα όσα έγιναν ως τα τώρα στη χώρα μας στο όνομα των εργατών και των αγροτών, δεν ήταν σοσιαλισμός.

Το πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση έγινε χωρίς να πέσει τουφεκιά, χωρίς να χυθεί ούτε μιὰ σταγόνα αίμα. Οί εργαζόμενοι δεν έχουν ανάγκη από αίμα. Δέ θα το χύσουν, παρά μόνο σε περίπτωση νόμιμης άμυνας. Παρ' όλες τις έξοργιστικές πράξεις των μπολσεβίκων, εμείς θα αυτοκυριαρχηθούμε, ώστε να τους άπομονώσουμε άπλως από την κοινωνική ζωή, για να μην μπορούν να βάλουν εμπόδια στην επαναστατική δουλειά με την κακόπιστη προπαγάνδα τους.

Οί εργατές και οί αγρότες βαδίζουν κιόλας μπροστά, προχωρούν άκάθεκτα, αφήνοντας πίσω τους τη Συντακτική Συνέλευση με το άστικό της καθεστώς, αφήνοντας πίσω τους την μπολσεβίκικη δικτατορία με την Τσεκά της και τον κρατικό της καπιταλισμό, που σφίγγει τη θηλιά γύρω απ' το λαιμό των εργαζόμενων και άπειλεί να τους στραγγάλιση.

Η άλλαγή που συντελέστηκε, δίνει επιτέλους τη δυνατότητα στους εργαζόμενους να εκλέξουν ελεύτερα τα δικά τους Σοβιέτ, που θα λειτουργήσουν άπαλλαγμένα από κάθε κομματική πίεση. Η άλλαγή αυτή, θα τους επιτρέψει επίσης να άναδιοργανώσουν τα κρατικοποιημένα συνδικάτα μετατρέποντάς τα σε ελεύτερες όμοσπονδίες εργατών, αγροτών και εργατών του πνεύματος.

Ο άστυνομικός μηχανισμός της μπολ-

σεβίκικης άπολυταρχίας, έχει επιτέλους διαλυθῆ.

Την ίδια μέρα (8/3/21) η ΠΕΕ της Κρονστάνδης έστειλε ένα ραδιογράφημα στο διεθνές προλεταριάτο. Το κείμενο δημοσιεύτηκε στην *Ίζβέστια* της ΠΕΕ της 10ης Μαρτίου:

«Σέ όλους... Σέ όλους... Σέ όλους...

Σύντροφοι προλετάριοι όλου του κόσμου. Οί μπολσεβίκοι άνακοίνωσαν ότι το κίνημά μας υπέρ της πραγματικής έξουσίας των Σοβιέτ, είναι μιὰ άνταρσία. Μά οί στασιαστές είναι αυτοί κι όχι εμείς.

Οί εργαζόμενες μάζες ζήτησαν την επανεκλογή των σοβιέτ, επειδή οί προηγούμενες εκλογές ήταν νόθεσ. Μά η μπολσεβίκικη κυβέρνηση, με επικεφαλής τον έγκληματία Τρότσκι, για να διατηρήσει την άπόλυτη έξουσία της, αποφάσισε να συντρίψει με κάθε διαθέσιμο μέσο τη θέληση του εργαζόμενου λαοῦ, τουφεκίζοντας τους εργατές και βασανίζοντας τις οίκογένειές τους.

Οί μπολσεβίκοι διέδωσαν τη φήμη, ότι οί άρχηγοί μας είναι άντιδραστικοί στρατηγοί, πληρωμένα όργανα της Φινλανδίας. Είπαν πως η Φινλανδία μας έστειλε τάχα βοήθεια.

Μπροστά στη συνείδηση του παγκόσμιου προλεταριάτου, βεβαιώνουμε: Δέ μας διοικεί κανένας τσαρικούς στρατηγός, δεν έγιναν ποτέ και δεν μπορούν ποτέ να γίνουν κανενός είδους διαπραγματεύσεις με τη Φινλανδία για μιὰ ένδεχόμενη στρατιωτική βοήθεια, ή έστω και για μιὰ άποστολή τροφίμων.

Έχουμε άρκετό πολεμικό ύλικό για

νά άντιμετωπίσουμε τους μπολσεβίκοις.

Μά αν η μάχη παραταθῆ, θα βρεθούμε στην άνάγκη να ζητήσουμε βοήθεια απ' το έξωτερικό για να ταίσουμε τους ήρωές μας, τα παιδιά μας και τον άμαχο πληθυσμό. Οί μπολσεβίκοι πασχίζουν να κρύψουν την άδυναμία τους, λέγοντας πως μας δίνουν τάχα καιρό να σκεφτούμε. Η άλήθεια είναι, πως δεν είναι σε θέση να συγκεντρώσουν άρκετές δυνάμεις για να συντρίψουν την τρίτη επανάσταση των εργαζόμενων. Οί μπολσεβίκοι μας κτύπησαν πρώτοι και πρώτοι αυτοί έχυσαν ανθρώπινο αίμα. Άγωνιζόμαστε για μιὰ δίκαιη υπόθεση κι αυτοί μας έβαλαν στο σημάδι. Η φρουρά της Κρονστάνδης και ο πληθυσμός της ξέρουν τώρα τί καπνό φουμάρουν οί μπολσεβίκοι και είναι έτοιμοι να άγωνιστούν μέχρι θανάτου.

Γειά σας άδέλφια».

Και με τον τίτλο: «Τα γεγονότα της Πετροπόλεως».

Στο Νο 60 η έφημερίδα *Χουβοντουλαντμπλάτ* του Έλσινγκφόρς (Φινλανδία) δημοσίευσε τις παρακάτω ειδήσεις:

«Οί εργατές της Πετροπόλεως άπεργούν. Έγκατέλειψαν τα εργοστάσιά τους και διαδηλώνοντας με κόκκινες σημαίες, ζήτησαν την παραιτήση της κομμουνιστικής κυβερνήσεως. Οί ναύτες ένώθησαν με τους διαδηλωτές.

Η φρουρά φαίνεται να συμφωνῆ με την άποψη του λαοῦ, προς το παρόν ώστόσο

δέν έχει εκδηλωθή.

Ο γραμματέας του ΚΚΡ (μπ) του καπνεργοστασίου Λαφέρμ, που προσπάθησε να ανακαλέσει τους εργάτες στην τάξη, γιουχαίστηκε και διώχτηκε με τις κλωτσιές.

Στο εργοστάσιο Πουτίλοβ, δολοφονήθηκαν αρκετοί μπολσεβίκοι, μέλη της εργοστασιακής επιτροπής.

Η *Ίζβέστια* της ΠΕΕ δημοσίευσε επίσης μιά απόφαση, που είχε πάρει την προηγούμενη μέρα (7 Μαρτίου) ή φρουρά του όχρου Κονσταντίν :

«Εμείς οι ναύτες και κόκκινοι φαντάροι του όχρου Κονσταντίν, συνεδριάσαμε σήμερα κι έχοντας ακούσει το ραπόρτο του σύντροφου Νικολάγιεβ πάνω στα τελευταία γεγονότα, κρίναμε πως όλα τα μέτρα που πήρε η ΠΕΕ είναι σωστά και δίκαια. Τα μέτρα αυτά εκφράζουν τη γνώμη του προλεταριάτου και των πολιτών, που πασχίζουν με όλες τους τις δυνάμεις να απαλλαγούν απ' το ζυγό του καταραμένου μπολσεβικισμού.

Μπορούμε να προχωρήσουμε μπροστά, έχοντας την υποστήριξη του λαού.

Ας μάθη ο δολοφόνος Τρότσκι, πως χάνει την ώρα του ρίχνοντας προκηρύξεις στην Κρονστανόδη, γιατί οι συκοφαντίες του δε φοβίζουν κανέναν.

Είμαστε σίγουροι πως η τίμια μάχη της χώρας μας, που υπόφερε και μαρτύρησε έξ αιτίας των μπολσεβίκων, δεν

πρόκειται να τον ακολουθήσει.

Όλοι, μέχρι τον τελευταίο, θα συνεχίσουμε το έργο της απελευθέρωσης των εργαζομένων μαζών.

Ας το μάθουν λοιπόν όλοι οι μπολσεβίκοι και τα σκιάχτρα τους, πως μόνο αν περάσουν πάνω απ' τα κουφάρια μας θα μπουν στην Κρονστανόδη.

Είμαστε αποφασισμένοι να νικήσουμε ή να πεθάνουμε στο πεδίο της τιμής.

Ζήτω η Προσωρινή Έπαναστατική Επιτροπή της Κρονστανόδης.

Ζήτω οι εργάτες, οι ναύτες και οι κόκκινοι επαναστάτες φαντάροι της ελεύτερης Κρονστανόδης.

Κάτω οι μπολσεβίκοι.

Κάτω ο δολοφόνος Τρότσκι και τα στρατεύματά του».

Στις 8 Μαρτίου, η *Ίζβέστια*, του Σοβιέτ της Πετροπόλεως, δημοσίευσε θριαμβολογώντας την είδηση, ότι οι στασιαστές έχουν κιόλας τραπή σε άτακτη υποχώρηση.

Την ίδια μέρα άρχισαν στη Μόσχα οι εργασίες του 10ου Συνεδρίου του ΚΚΡ (μπ). Ο Λένιν, είπε στον έναρκτήριο λόγο του : «Θά ήθελα τώρα να πω δυο λόγια για τα γεγονότα της Κρονστανόδης. Δεν έχω ακόμα νεότερες ειδήσεις, μα δεν αμφιβάλλω ότι η εξέγερση αυτή, που φάνηκε πολύ γρήγορα ότι παρακινήθηκε από τσαρικούς στρατηγούς, θα συντριβή μέσα σε λίγες μέρες, αν όχι σε λίγες ώρες».

Η ΕΠΙΘΕΣΗ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΗΓΕΙ ΣΕ ΠΛΗΡΗ ΑΠΟΤΥΧΙΑ

Ο Π. Άβριτς σημειώνει, ότι «η αίσιο-

δοξία αυτή αποδείχτηκε πρόωρη. Πράγματι, η έφοδος της 8ης Μαρτίου κατέληξε σε πλήρη άποτυχία. Οι κομμουνιστές έχασαν εκατοντάδες άντρες (σύμφωνα με μιá αξιόπιστη πηγή, είχαν 500 νεκρούς και 2.000 τραυματίες), χωρίς να κατορθώσουν να προκαλέσουν πουθενά παραμικρό ρήγμα στις άμυντικές γραμμές της Κρονστανόδης. Μés στη βιασύνη τους να συντρίψουν την άνταρσία, είχαν ρίξει στη μάχη ανεπαρκείς δυνάμεις (20.000 άντρες ίσως όλους κι όλους) και δεν είχαν κάνει τις προετοιμασίες, που ήταν απαραίτητες για την κατάληψη ενός ισχυρού φρουρίου σαν την Κρονστανόδη.

Τα στρατεύματά τους, μολονότι επίλεκτα, δε στάθηκαν στο ύψος τους την κρίσιμη στιγμή, πρώτον γιατί οι μαχητές δεν είχαν καμμιá δρεξη ν' ανοίξουν πύρ εναντίον των συναδέλφων τους ναυτών και φαντάρων και δεύτερο (και κυριότερο), επειδή φοβόντουσαν να διασχίσουν την τεράστια παγωμένη έκταση, χωρίς να έχουν καμμιá απόλυτως κάλυψη, δίνοντας στόχο στα καταγιστικά πυρά των όχρων και των πυροβολείων της Κρονστανόδης».

Ο μπολσεβίκος Πουχόβ αναφέρει ότι « η επίθεση απ' τη μεριά του Όρανιενμπάουμ είχε ανατεθεί στο Σύνταγμα Ειδικού Προορισμού (ρωσικά, *Όσόμποβο Ναζναστένια*) και στο 561 Σύνταγμα των άκροβολιστών. Μόλις άρχισαν οι επιχειρήσεις, το 2ο τάγμα του 561 Συντάγματος άρνήθηκε να πολεμήσει. Με τα πολλά, έχοντας και τη συμπάρσταση των συνειδητών κομμουνιστικών δυνάμεων, κατορθώσαμε να πείσουμε τους

Ο Ζαϊκόβ, Κρονστανδιώτης ναύτης (Άρχειο Π. Άβριτς.)

μαχητές να προχωρήσουν πάνω στους πάγους. Μόλις έφτασαν στο νότιο πυροβολείο Νο 1, ένας λόχος του 2ου τάγματος παραδόθηκε στον έχθρο και οι αξιωματικοί του γύρισαν πίσω. Το Σύνταγμα σταμάτησε. Άρχισε να ξημερώνη. Κα-

νένα νέο από το τρίτο τάγμα. Μάθαμε αργότερα ότι αυτό το τρίτο τάγμα είχε προχωρήσει κατά τα νότια πυροβολεία Νο 1 και Νο 2, μα όταν άρχισαν να πέφτουν οι όβιδες του πυροβολικού, ακροβολίστηκε και περίμενε το 2ο λόχο κι ύστερα προχώρησε προς την άριστερή μεριά του όχυρου Μιλιούτιν. 'Από κει, έκαναν σήματα με κόκκινες σημαίες. Οί μαχητές μας προχώρησαν σαράντα βήματα και βρέθηκαν μπροστά σε όπλο-πολυβόλα. 'Από άπέναντι, τοίς φώναξαν να παραδοθούν, γιατί άλλίως θα ρίξουν καταπάνω τους. Παραδόθηκε τότε όλόκληρο το τάγμα, εκτός από τον κομμισάριο και τρεις-τέσσερεις φαντάρους, που κατόρθωσαν να πείσουν τον 7ο λόχο να γυρίσει πίσω (ήταν έτοιμος κι αυτός να παραδοθή)».

Στις 8 Μαρτίου, ο κομμισάριος του νότιου τομέα, *Ούγκλανοβ*, έστειλε μία έκθεση στην Περιφερειακή 'Επιτροπή της Πετροπούλεως, όπου έλεγε ανάμεσα στ' άλλα και τα εξής :

«Θεωρώ επαναστάτικό μου καθήκον να σάς δώσω όρισμένες πληροφορίες για την κατάσταση, που επικρατεί στο νότιο τομέα, καθώς και για το ήθικόν των μαχητών. Οί κουρσάντου νιώθουν άνασφάλεια και φόβο, γιατί σκέφτονται πως θα πρέπει να επιτεθούν άκάλυπτοι πάνω στους πάγους. Αυτή ήταν ή ψυχική τους διάθεση ακόμα και σήμερα το πρωί, όταν

εξαπολύθηκε ή επίθεση έναντίον των όχυρών. 'Απ' την πρώτη κιόλας στιγμή, επιτέθηκαν μόνο τα μέλη του κόμματος κι οί έξωκομματικοί, που τό 'λεγε ή καρδιά τους. Οί διοικητές, οί κομμισάριοι και οί αξιωματικοί, χρειάστηκε να ένθαρρύνουν με κάθε τρόπο τοίς κουρσάντου, που επιτέθηκαν τελικά, αντιμετωπίζοντας τα έντονα πυρά των όχυρών της Κρονστάνδης. 'Ωστόσο το ήθικόν των μαχητών ήταν τόσο κακό, ώστε άναγκαστήκαμε να εγκαταλείψουμε την προσπάθεια, γιατί είναι αδύνατο να κάνουμε σήμερα μία δεύτερη επίθεση. 'Εχω δώσει κιόλας προφορική άναφορά στους σύντροφους Λάσεβιτς, 'Αβρόβ και Τρότσκι σχετικά με το ήθικόν των κουρσάντου. Προσθέτω ότι οί κουρσάντου θέλουν να μάθουν, ποιές είναι οί διεκδικήσεις της Κρονστάνδης. 'Εχουμε μεγάλη έλλειψη κομμισαρίων στον τομέα μας».

«... Στις 8 Μαρτίου, γράφει ο *Πετριτσένκο*, εκλέχτηκαν επαναστατικές τρώικες σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες, στα συνδικάτα και στις στρατιωτικές μονάδες της Κρονστάνδης. Οί τρώικες αυτές που κανένα μέλος της δεν ήταν μπολσεβίκος, είχαν έπιφορτιστή να εφαρμόζουν επί τόπου τις αποφάσεις της ΠΕΕ.

Οί δημόσιες υπηρεσίες συνέχισαν να δουλεύουν κανονικά, εκλείσαν μόνο τα σχολεία και σταμάτησαν τα μαθήματα, που δινόντουσαν στους ενήλικους. Οί μαθητές των τελευταίων τάξεων υπηρετούσαν έθελοντικά μαζί με τοίς μεγάλους στην πολιτοφυλακή της πόλεως.

Στην ΠΕΕ όλοι έδοούλευαν μέρα-νύχτα. 'Επειδή οί υπερασπιστές της Κρονστάν-

δης είχαν έλλειψη από πέτσινες μπόττες, ή ΠΕΕ έδωσε διαταγή να κατασχεθούν οί μπόττες των συλληφθέντων μπολσεβίκων και να τοίς δοθούν σε άντάλλαγμα λάπτι. 'Αποκτήσαμε έτσι 280 ζευγάρια ώραιες μπόττες, που μοιράστηκαν στη φρουρά. Για τον ίδιο λόγο ή ΠΕΕ άπευθύνθηκε στους κατοίκους λέγοντάς τους, όσοι έχουν περισσευούμενες μπόττες, να τις δώσουν στους υπερασπιστές. Μας έδωσαν κάπου 400 ζευγάρια. Τοίς δώσαμε σε άντάλλαγμα μπόττες από κετσέ.

Κάναμε επίσης διανομή τροφίμων για την περίοδο 8 με 14 Μαρτίου. Οί ναύτες και οί φαντάροι της φρουράς εκτός από ψωμί και καφέ, πήραν για τις 7 εκείνες μέρες 1,75 κιλά άφυδατωμένες πατάτες, τρισήμισυ κονσέρβες κρέατος και 875 γραμμάρια κρέας. Οί άμαχοι της κατηγορίας Α' πήραν 1,75 κιλά ψωμί, τρισήμισυ κονσέρβες κρέατος και 1,75 κιλά κρέας. Της κατηγορίας Β' : 3,5 κιλά σίκαλη, τρισήμισυ κονσέρβες κρέατος, 875 γραμμάρια κρέας και επιπλέον, για μερικές μέρες, 250 γραμμάρια ζάχαρη και 250 γραμμάρια άλατισμένο βούτυρο. Τα παιδιά της κατηγορίας Α' : κάθε μέρα άλεύρι, βρώμη, ή 250 γραμμάρια γαλέτες, μισή κονσέρβα κρέατος και για μερικές μέρες, σάν συμπλήρωμα, 1 κουτί γάλα, 250 γραμμάρια ζάχαρη και 125 γραμμάρια φρέσκο βούτυρο. Τα παιδιά των κατηγοριών Β' και Γ' πήραν τις ίδιες μερίδες, μόνο που αντί για γάλα, τοίς έδωσαν 250 γραμμάρια κρέας.

Νά λοιπόν κάτω από ποιές συνθήκες

ήταν άναγκασμένη να ζήση ή Κρονστάνδη. Μα κανένας δεν παραπονέθηκε, ούτε άπ' τον άμαχο πληθυσμό, ούτε άπ' τη φρουρά. 'Όλοι έλεγαν με μεγάλη περηφάνεια : 'Ξέρουμε για ποιό σκοπό ύποφέρουμε όλες αυτές τις στερήσεις».

'Έτσι τελείωσε ή μέρα της 8ης Μαρτίου.

Ο ΤΟΥΧΑΤΣΕΒΣΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΖΕΙ ΝΕΑ ΕΦΟΔΟ

'Η επίθεση της 8 Μαρτίου απέτυχε, γιατί, όπως σημειώνει ο *Π. 'Αβριτς*, ήταν πρόωρη. 'Η κυβέρνηση θέλοντας να συντρίψη τοίς έξεγερμένους, πριν πάρουν βοήθεια άπ' το έξωτερικό, ή πριν επεκταθή το κίνημά τους στην ήπειρωτική Ρωσία, ένήργησε με υπερβολική βιασύνη. 'Η κακή προπαρασκευή, οί άνεπαρκείς δυνάμεις σε έμφυχο και άψυχο ύλικό, είχαν σαν άποτέλεσμα να άποκρουσθή ή έφοδος με σημαντικές απώλειες για τοίς επιτιθέμενους.

'Ο *Λέβ Μπορίσοβιτς Κάμνεβ*, μιλώντας στις 9 Μαρτίου στο 10ο Συνέδριο του Κόμματος, είπε ότι ή καταστολή της άνταρσίας δεν είναι δυνατόν να επιτευχθή τόσο γρήγορα, όσο είχαμε προβλέψει.

'Ωστόσο, οί μπολσεβίκοι έπρεπε να βιαστούν, γιατί όπου να 'ναι οί πάγοι θα λειώναν. «'Έτσι, συνεχίζει ο *Π. 'Αβριτς*, ο Τουχατσέβσκη άρχισε να προετοιμά-

ζη με ταχύτατο ρυθμό μια δεύτερη επίθεση, στην οποία θα έπαιρναν μέρος πολύ μεγαλύτερες δυνάμεις. "Αρχισαν να καταφτάνουν ενισχύσεις (πυροβολικό και αεροπορία). "Απ' τή μια και τήν άλλη μεριά της νήσου Κότλιν, οί άκτες έγγεμισαν ξεκούραστα στρατεύματα, πού ήρθαν άπ' τις τέσσερεις γωνίες της χώρας. Τό κακό ήθικό είχε παίξει μεγάλο ρόλο στην πανωλεθρία της 8ης Μαρτίου. Τώρα λοιπόν, οί μαχητές έπέρασαν από πέντε κόσκινα.

Τραγουδώντας τή Διεθνή, για να δείξουν τήν πίστη τους στην Έπανάσταση, οί κουρσάντου και τά μέλη της κομμουνιστικής νεολαίας έφταναν κατά τάγματα από μακρινές πόλεις, όπως τό Σμολένσκ, τό Βιτέμσκ, τό Ριαζάν και τό Νίζνι Νόβγκοροντ. Τά στρατεύματα, πού θα έπαιρναν μέρος στη νέα έφοδο, αποτελέστηκαν σέ σημαντικό ποσοστό από έπιλεκτα κομμουνιστικά τμήματα και ειδικές μονάδες της Τσεκά. Έφτασαν έπίσης πιστά συντάγματα από τήν Ουκρανία και από τό πολωνικό μέτωπο, καθώς και τμήματα, όπου ύπηρετούσαν μογγόλοι, μπασκίροι και λεττονόι, πού θα άνοιγαν πολύ πιό άδίστακτα πύρ εναντίον των έξεγερμένων, άπ' ό,τι οί ρώσοι.

Η "Ακαδημία του Γενικού Έπιτελείου τοποθέτησε έπικεφαλής σημαντικών μονάδων έμπειρους διοικητές, όπως ό Φέντκο, ό Ουρίτσκη και ό Ντυμπένκο. Αυτός ό τελευταίος ύπήρξε μέλος του πληρώμα-

τος του Πετροπαβλόβσκ και σημαντικό στέλεχος του μπολσεβίκικου κόμματος κατά τήν έπανάσταση του 1917. Τώρα λοιπόν, άπευθύνθηκε με μία προκήρυξη στους παλιούς του συντρόφους, τους ναυτες της Κρονστάνδης, καταγγέλλοντας τόν ουκρανό κουλάκο Πετριτσένκο και καλώντας τους στασιαστές να καταθέσουν τά όπλα».

Τήν ίδια μέρα (9/3) ή "Ιζβέστια της ΠΕΕ δημοσίευσε ένα σημείωμα με τόν τίτλο: «Τά γέματά τους», πού έλεγε τά εξής:

«...Ό Τουχατσέβσκη, διοικητής της στρατιάς πού πολεμάει εναντίον της Κρονστάνδης, άνακοίνωσε σέ ένα σύνηργάτη της έφημερίδας Κόκκινος Διοικητής, τά άκόλουθα: Έχουμε πληροφορίες ότι ουσιαστικά δέν γίνονται διανομές τροφίμων στον άμαχο πληθυσμό της Κρονστάνδης. Τό σύνταγμα των άκροβολιστών της Κρονστάνδης άρνήθηκε να προσχωρήσει στους στασιαστές και αντίστάθηκε σέ μία άπόπειρα άφοπλισμού του. Ένας έξωκομματικός ναύτης, πού αυτομόλησε άπ' τήν Κρονστάνδη και πέρασε στις γραμμές μας, μās είπε ότι στη συγκέντρωση των ναυτών της 4ης Μαρτίου, πήρε τό λόγο ό στρατηγός Κοζλόβσκη. Ζήτησε τήν έγκαθίδρυση μιās σταθερής έξουσίας και τήν άνάληψη άποφασιστικής δράσεως εναντίον των όπαδών των Σοβιέτ. Στην Κρονστάνδη, τό ήθικό είναι χαμηλό. Ό πληθυσμός άνησυχεί. Περιμένει με άνυπομονησία να πάρη τέλος ή άνταρσία και ζητάει να παροδοθούν οί πρωταίτιοι λευκοφρουροί

στη σοβιετική κυβέρνηση.

Νά τί κάθονται και λένε οί μπολσεβίκοι για τά γεγονότα.

Σ' αυτά τά μέσα καταφεύγουν για να βρωμίσουν τό κίνημά μας, στα μάτια του εργαζόμενου λαού».

Στό ίδιο φύλλο, ή "Ιζβέστια της ΠΕΕ έγραψε:

«Ό Λένιν είπε: Κομμουνισμός ίσον σοβιετική κυβέρνηση, σύν ήλεκτρισμός. Μά ό λαός τό 'χει κιόλας καταλάβει, πώς μπολσεβίκικος κομμουνισμός ίσον γραφειοκρατία σύν έκτελέσεις».

Σέ μία άλλη σελίδα, με τόν τίτλο: «Αναδιοργάνωση των συνδικάτων», διαπίστωνε ότι στα τέσσερα χρόνια της ζωής του έπαναστατικού κινήματος στη Σοσιαλιστική Ρωσία, τά συνδικάτα δέν είχαν ποτέ τή δυνατότητα να γίνουν ταξικοί οργανισμοί. Κι αυτό για τόν άπλούστατο και μοναδικό λόγο, ότι τό κόμμα πού κρατάει τήν έξουσία, έκανε ό,τι μπόρεσε για να εκπαιδεύσει τις μάζες σύμφωνα με τις μεθόδους του συγκεντρωτικού κομμουνισμού. Τίποτα τό έκπληκτικό, γιατί αν είχε δοθη στα συνδικάτα μία πλατιά έλευθερία δράσεως, όλο τό συγκεντρωτικό σύστημα των μπολσεβίκων δέν μπορεί παρά να κατέρρεε. Κατ' αυτό τόν τρόπο, θα άποδείχνονταν πόσο άχρηστοί είναι οί κομμισάριοι και τά πολιτικά τμήματα.

Τό πολεμικό άνακοινωθέν των έξεγερμένων τήν ήμέρα εκείνη (9/3) άνέφερε ότι, οί άπόπειρες επιθέσεως του έχθρου από νότο και βορρά, άποκρούστηκαν. Διαπιστώθηκε ότι ό αντίπαλος είχε βα-

ριές άπώλειες. "Απ' τή μεριά μας, δέν έχουμε να άνακοινώσουμε καμμιά άπώλεια.

Ό Πετριτσένκο θα γράψη άργότερα ότι: «στο διήμερο 9 με 10/3, είχαμε 14 νεκρούς και 46 τραυματίες.

Ό έχθρός κανονιοβολούσε τήν πόλη και τά όχυρά άλλοτε με σποραδικά κι άλλοτε με όμαδικά και έντονα πυρά. Τό πυροβολικό μας άπαντούσε συνεχώς.

Στήν πόλη, επικρατούσε ήρεμία. Όσο συνεχίζονταν ό άγώνας, τόσο γινόντουσαν στενότεροι οί δεσμοί άνάμεσα στους κατοίκους και στη φρουρά.

Ό καθένας έβαζε τά δυνατά του να βοηθήσει με κάθε τρόπο στην κοινή ύπόθεση. Οί αεροπορικές έπιδρομές συνεχίστηκαν χωρίς διακοπή, δέν προξένησαν όμως σοβαρές ζημιές».

Μετά τήν έναρξη των έχθροπραξιών, πολλοί μπολσεβίκοι της Κρονστάνδης έγκατέλειψαν τό ΚΚΡ (μπ).

Σέ διάφορα φύλλα της "Ιζβέστια της ΠΕΕ, σημειώνεται ό Βόλιν, δημοσιεύτηκαν εκατοντάδες όνόματα κομμουνιστών, πού ή συνειδήσή τους δέν τους επέτρεπε να μείνουν στο κόμμα «του δήμιου Τρότσκι», όπως έγραφαν όρισμένοι. Οί παραιτήσεις από τό κομμουνιστικό κόμμα πλήθυναν τόσο πολύ, ώστε ή έφημερίδα δέν μπορούσε πιά να τις δημοσιεύη όλες, έλλείπει χώρου. Είχε κανείς τήν έντύπωση ότι πρόκειται για μία γενική έξοδο.

Στις 9 Μαρτίου, ή *Ίζβέστια* της ΠΕΕ δημοσίευσε είκοσι τέσσερα ονόματα παραιτηθέντων και τρεις έπιστολές.

Η ΠΡΩΤΗ

«Δεδομένου ότι αντί για άλλη απάντηση στην πρόταση των συντρόφων της Κρονστάνδης να σταλη μιá αντιπροσωπεία στην Πετρούπολη, ό Τρότσκι έστειλε τις πρώτες του όβίδες, με αποτέλεσμα να χυθη αίμα, ζητάω να μη με θεωρήτε πιά μέλος του ΚΚΡ (μπ). Οί λόγοι των κομμουνιστών ρητόρων μου είχαν πάρει τή μυαλά, μά ή χειρονομία των γραφειοκρατών κομμουνιστών μου τή ξανάβαλε στη θέση τους.

Εύχαριστώ τους γραφειοκράτες κομμουνιστές, που αποκάλυψαν τή πραγματικό τους πρόσωπο και μου έπέτρεψαν έτσι να δώ τήν πλάνη μου. Ήμουνα ένα τυφλό όργανο στα χέρια τους.

Άντρέι Μπρατάσεβ, πρώην μέλος του ΚΚΡ (μπ) αριθμ. ταυτότητας 537.575».

Η ΔΕΥΤΕΡΗ

«Σύντροφοι! Άγαπητοί μου μαθητές των βιομηχανικών, στρατιωτικών και ναυτικών σχολών!

Έζησα σχεδόν τριάντα χρόνια, αγαπώντας μ' όλη τήν καρδιά μου τή λαό. Πρόσφερα τή φώς και τήν έπιστήμη, στο μέτρο των δυνάμεών μου, σε όλους όσους είχαν όρεξη ν' αποκτήσουν γνώσεις και διδάσκω και σήμερα.

Ή Έκανάσταση του 1917 έδωσε μιá

νέα όρμη στη διδασκαλία μου. Ή δραστηριότητά μου εντάθηκε. Έβαλα περισσότερο παρά ποτέ τή δυνατό μου να όπηρετήσω τή ιδανικό μου.

Τό κομμουνιστικό σύνθημα: Όλα για τή λαό, με ενέπνευσε με τήν ευγένειά του και τή βρήκα τόσο ώραίο, που τή Φεβρουάριο του 1920 έγινε δόκιμο μέλος του ΚΚΡ (μπ). Μά ή πρώτη όβίδα, που έπεσε πάνω στον ειρηνικό πληθυσμό, πάνω στα αγαπημένα μου παιδιά, που ό αριθμός τους φτάνει τις 7.000 στην Κρονστάνδη, μ' έκανε να ανατριχιάσω από φρίκη, γιατί σκέφτηκα, πώς μπορεί να θεωρηθώ συνένοχη μ' αυτούς, που έχυσαν αίμα άθων πλασμάτων.

Αισθάνομαι ότι δέν μπορώ πιά, ούτε να πιστέψω, ούτε να προπαγανδίσω μιá ιδέα, που άτιμάστηκε με μιá έγκληματική πράξη. Έτσι λοιπόν, μετά από κείνη τήν πρώτη όβίδα, έπαψα να θεωρώ τόν έαυτό μου μέλος του ΚΚΡ (μπ).

Μαρία Νικολάγεβνα Σατέλ, δασκάλα».

ΚΑΙ Η ΤΡΙΤΗ

(όπογραμμένη από είκοσι έξη ναύτες):

«Εμείς, μπολσεβίκοι του θωρηκτού *Σεβαστοπόλη*, έχοντας συζητήσει τή σημερινή κατάσταση, φτάσαμε στο παρακάτω συμπέρασμα:

Άπό τότε που ιδρύθηκε τή κόμμα μας, έδω και τρία χρόνια, έχουν μη στίς γραμμές του πολλοί τυχοδιώκτες και κερδοσκόποι, που προκάλεσαν στη χώρα μας μιá υπερβολική ανάπτυξη της γραφειοκρατίας, πράγμα που προκάλεσε με τή σειρά του τήν αντιπάθεια των εργατών και των άγροτων.

Τό κόμμα μας δέν έπαψε ποτέ να βάζη τή πρόβλημα του άγωνα εναντίον των έχθρων της εργατικής τάξεως και του προλεταριάτου. Σήμερα, δηλώνουμε ανοικτά, πώς σαν τίμια παιδιά του λαού, θά συνεχίσουμε να διαφεντεύουμε τις κατακτήσεις του.

Δέ θά επιτρέψουμε σε καμιά λευκοφρουρά, φανερή ή κρυφή, να έπωφεληθώ από τις δυσκολίες, που αντιμετώπιζει ή Δημοκρατία μας.

Ξέρουμε να αντισταθώμε σε όσους θέλουν ν' άρπάξουν τήν εξουσία άπ' τή Σοβιέτ, ξέρουμε να αφήσουμε στον τόπο τή άντεπαναστατικό πολυκέφαλο τέρας

της Άντάντ. Τό 'χουμε δηλώσει και τή ξαναλέμε, πώς ύπακούμε στην ΠΕΕ της Κρονστάνδης, που έβαλε σκοπό της τήν εκλογή εργατικών και προλεταριακών Σοβιέτ.

Ζήτω ή εξουσία των Σοβιέτ, ή μόνη που μπορεί να διαφεντέψη τή δικαιώματα των εργαζομένων».

**ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ,
ΚΑΜΜΙΑ ΦΩΝΗ
ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΕΞΕΓΕΡΜΕΝΩΝ**

Ή *Έμμα Γκόλντμαν* γράφει ότι: «τις μέρες εκείνες της τρομερης άγωνίας, δέν

*Όμάδα από Κρονστανδιώτες.
(Φωτ. Άρχείο Α. Σιαφτά).*

ακούστηκε καμμιά φιλική φωνή.

Ενώ άντηχοῦσαν τὰ μπουμπουνητὰ τῶν πυροβόλων, δὲν βρέθηκε κανένας νὰ διαμαρτυρηθῆ, ἢ νὰ κἀνῆ μιά ἔκκληση γιὰ νὰ σταματήσῃ ἡ φοβερὴ ἐκείνη αἵματοχυσία. Ὁ Γκόρκη... ὁ Μαξιμ Γκόρκη... ποῦ εἶταν; Αὐτὸν θὰ τὸν ἀκουγαν.

— Πᾶμε νὰ τὸν δοῦμε, εἶπα σὲ μερικὸς διανοοῦμενους.

Μοῦ ἀπάντησαν πὼς ὁ Γκόρκη δὲν εἶχε διαμαρτυρηθῆ ποτὲ του, ἀκόμα καὶ σὲ σοβαρὲς ἀτομικὲς περιπτώσεις, ἀκόμα κι ὅταν ἐπρόκειτο γιὰ συναδέλφους του, ἀκόμα κι ὅταν ἤξερε πὼς οἱ καταδικασμένοι ἦταν ἀθῶοι. Δὲ θὰ διαμαρτυρόταν τώρα. Δὲν εἶχαμε καμμιὰ ἐλπίδα ἐπιτυχίας.

Ἀπευθύνθηκα σὲ κομμουνιστὲς ποῦ γνωρίζαμε. Τοὺς ἰκέτευα νὰ κάνουν κάτι. Ὅρισμένοι ἀπ' αὐτοὺς, καταλάβαιναν πολὺ καλά ὅτι ἡ στάση τοῦ κόμματός τους ἀπέναντι στὴν Κρονστάνδη ἦταν ἐγκληματική. Παραδεχόντουσαν ὅτι οἱ ναῦτες εἶχαν κατηγορηθῆ τελειῶς ἀδίκως ὡς ἀντεπαναστάτες. Οἱ φίλοι μας κομμουνιστὲς συζητοῦσαν νύχτες ὀλόκληρες μαζί μας, μὰ κανένας τους δὲν τολμοῦσε νὰ ὑψώσῃ τὴ φωνή του καὶ νὰ διαμαρτυρηθῆ ἀνοικτὰ. Μᾶς ἔλεγαν πὼς δὲν τὸ βάζει ὁ νοῦς μας, τί συνέπειες θὰ εἶχε γι' αὐτοὺς κάτι τέτοιο. Θὰ τοὺς διέγραφαν ἀπ' τὸ κόμμα, θὰ ἔχαναν κι αὐτοὶ καὶ οἱ δικοὶ τους τὴ δουλειά τους, δὲ θὰ εἶχαν δικαίωμα στὶς διανομὲς τροφίμων καὶ θὰ

καταδικάζονταν νὰ πεθάνουν ἀπ' τὴν πείνα. Ἡ θὰ εξαφανίζοντουσαν ἀπὸ προσώπου γῆς καὶ κανένας δὲ θὰ μάθαινε ποτὲ τί ἀπόγιναν. Κι ὡστόσο, μᾶς βεβαίωσαν, πὼς δὲν ἦταν ὁ φόβος ποῦ παρέλυε τὴ θέλησή τους.

Τοὺς παρέλυε ἡ ἐπίγνωση, ὅτι ὅποια-δήποτε διαμαρτυρία ἢ ἔκκληση ἐκ μέρους τους, ἦταν τελειῶς μάταιη. Τίποτα, ἀπολύτως τίποτα δὲν μπορούσε νὰ σταματήσῃ τὰ γρανάζια τοῦ κομμουνιστικοῦ Κράτους. Τὰ γρανάζια αὐτὰ τοὺς εἶχαν συντρίψει καὶ δὲν εἶχαν πιά τὴ δύναμη νὰ διαμαρτυρηθοῦν.

Στὶς 9 Μαρτίου ἡ *Ἰζβέστια* τῆς ΠΕΕ δημοσίεψε μὲ τὸν τίτλο: «*Ἄκου Τρότσκι!*» τὸ παρακάτω σημείωμα:

«Μὲ τὸ ραδιογράφημά τους οἱ μπολσεβίκοι εἶπαν ἓνα σωρὸ ψέματα σχετικά μὲ τοὺς πρωτοπόρους τῆς τρίτης Ἐπαναστάσεως, ποῦ διαφεντεύουν τὴν πραγματικὴ ἐξουσία τῶν Σοβιὲτ καὶ ἀγωνίζονται ἐναντίον τῆς καταχρήσεως ἐξουσίας, ποῦ κάνουν οἱ κομμισάριοι. Ἐμεῖς, δὲν τὸ κρύψαμε ἀπ' τὸν πληθυσμὸ τῆς Κρονστάνδης, μὰ δημοσιέψαμε ὅλες τὶς συκοφαντίες τους, χωρὶς νὰ παραλείψουμε λέξη.

Δὲν ἔχουμε νὰ φοβηθοῦμε κανέναν. Οἱ πολῖτες ξέρουν, πὼς ἔγινε ἡ ἐξέγερση καὶ ἀπὸ ποιούς ἔγινε.

Οἱ ἐργάτες καὶ οἱ κόκκινοι φαντάροι ξέρουν, πὼς δὲν ὑπάρχουν στὴ φρουρά μας οὔτε τσαρικοὶ στρατηγοί, οὔτε λευκοφρουροί.

Ἄπ' τὴ μεριά τῆς, ἡ ΠΕΕ ζήτησε μὲ ραδιογράφημα ἀπ' τὴν Πετρούπολη νὰ

ἀπολυθοῦν οἱ ὄμηροι, ποῦ κρατοῦν οἱ μπολσεβίκοι στὶς κατάμεστες φυλακὲς. Ζήτησε ἐπίσης τὴν ἀπόλυση τῶν ἐργατῶν, τῶν κόκκινων φαντάρων, τῶν ναυτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν τους καθὼς καὶ τῶν πολιτικῶν κρατουμένων.

Μὲ ἓνα ἄλλο μας ραδιογράφημα προτείναμε νὰ ἐρθῇ στὴν Κρονστάνδη μιά ἐπιτροπὴ ἐξωκομματικῶν ἀντιπροσώπων, ποῦ ἔχοντας δεῖ ἐπὶ τόπου τί συμβαίνει ἐδῶ πραγματικά, θὰ μπορούσε ν' ἀνοίξῃ τὰ μάτια τῶν κατοίκων τῆς Πετρούπολεως.

Τὶ ἔκαναν ὕστερα ἀπ' αὐτὸ οἱ μπολσεβίκοι;

Ἐκρυσαν τὰ ραδιογραφήματά μας ἀπ' τοὺς ἐργάτες καὶ τοὺς κόκκινους φαντάρους. Μερικὲς μονάδες τοῦ στρατάρχη Τρότσκι, ποῦ πέρασαν μὲ τὸ μέρος μας, ἔφεραν μαζί τους ἐφημερίδες τῆς Πετρούπολεως. Ἐ, λοιπόν! Οἱ ἐφημερίδες τους δὲν ἔγραψαν λέξη γιὰ τὰ ραδιογραφήματά μας.

Κι ὡστόσο, δὲν πᾶει πολὺς καιρὸς, ποῦ αὐτοὶ οἱ παπατζῆδες, αὐτοὶ οἱ χαρτοκλέφτες, τὸ ἔλεγαν καὶ τὸ φώναζαν, πὼς ὁ λαὸς πρέπει νὰ τὰ ξέρῃ ὅλα, νὰ τὰ μάθῃ ὅλα, ἀκόμα καὶ τὰ διπλωματικὰ μυστικά.

Ἄκου Τρότσκι! Θέλοντας νὰ ἐκδικηθῆς τὸ λαό, μπορεῖς νὰ τουφεκίσῃς χιλιάδες ἀθῶους, δὲ θὰ μπορέσης ὅμως ποτέ σου νὰ βουλώσῃς τὸ στόμα τῆς ἀλήθειας.

Τελικά, ἡ ἀλήθεια θὰ μαθευτῆ. Καὶ τότε, ἐσύ καὶ οἱ χαφιέδες σου, θὰ ἀναγκαστῆτε νὰ δώσετε λόγο τῶν πράξεών σας».

ΠΩΣ ΑΠΕΤΥΧΕ Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥ ΟΡΙΑΝΙΕΝΜΠΙΑΟΥΜ

Στὸ ἴδιο φύλλο τῆς 9ης Μαρτίου, ἡ *Ἰζβέστια* τῆς ΠΕΕ δημοσίεψε μὲ τὸν τίτλο: «*Τὰ πρῶτα θέματα τῆς τρίτης Ἐπαναστάσεως*» μὲ ἀφήγηση σχετικά μὲ τὰ γεγονότα τοῦ Ὁρανιενμπιάουμ:

«Στὶς 2 Μαρτίου κυκλοφόρησε στὸ Ὁρανιενμπιάουμ, ἡ φήμη, ὅτι ὁ Καλίιν ἀπελάθη ἀπ' τὴν Κρονστάνδη.

Ὅρισμένοι ναῦτες ἀπ' τὴν πόλη μας πιάστηκαν τότε στὸ Ὁρανιενμπιάουμ.

Ἡ πρώτη ἀεροναυτικὴ μεραρχία ἔβλεπε μὲ καλὸ μάτι τὴν ἐπανάσταση καὶ δὲν περίμενε παρὰ ἓνα σημάδι ἀπ' τὴ μεριά τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ.

Πληροφορήθηκαν τὴν ἐπαναστατικὴ ἐξέγερση τῆς Κρονστάνδης. Ἀπὸ στόμα σὲ στόμα διαδόθηκε ἡ πληροφορία ἀνάμεσα στοὺς ναῦτες τῆς ἀεροπορικῆς μεραρχίας, ὅτι στὶς 6 τὸ ἀπόγευμα θὰ συγκεντρωθοῦν ὅλοι στὴ λέσχη, γιὰ νὰ συζητήσουν τὴν κατάσταση ποῦ δημιουργήθηκε. Οἱ μπολσεβίκοι τὰ χρειάστηκαν καὶ συσκέφτηκαν στὸ πολιτικὸ τμήμα. Ὁ ὀργανωτικὸς γραμματέας τοῦ ΚΚΡ (μπ) καθὼς καὶ ἄλλοι μπολσεβίκοι, ἔφυγαν σὲ λίγο ἀπ' τὴ σύσκεψη καὶ πῆγαν στὴ λέσχη. Ὁ κομμισάριος τῆς μεραρχίας ἔμεινε κόκκαλο, βλέποντας ὅτι ἐκλέχτηκε πρόεδρος τῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς ὁ σύντροφος Κορέλοβ (ὁ διοικητῆς τῆς ἀεροπορικῆς μεραρχίας).

γραμματέας ο σύντροφος Μπαλαμπάνοβ και βοηθός γραμματέα ο σύντροφος Ρομανόβ. Μά έμεινε ακόμα πιο κόκκαλο, όταν σύσσωμη η μεραρχία ένεκρινε την απόφαση της Κρονστάνδης.

Οί ναύτες χαιρέτισαν με κραυγές χαράς την άπαρχή της άπελευθερώσεως του έργαζόμενου λαού. Οί μπολσεβίκοι πάσχισαν να τους πείσουν, πώς δέν είχαν κανένα δικαίωμα να έξεγερθούν έναντιον της έξουσίας, μά ό κόπος τους πήγε χαμένος. Οί ναύτες, μέσ στην έπαναστατική όρμη τους, τους άπάντησαν πώς προτιμούν να πεθάνουν, παρά να συνεχίσουν να ύποφέρουν τον μπολσεβίκικο ζυγό. Και φωνάζοντας χαρούμενα, Ζήτω οί εργάτες, οί ναύτες και οί κόκκινοι φαντάροι της Κρονστάνδης! έπήγαν άμέσως στα ύπόστεγα των ύδροπλάνων.

Έκει, ξανασυγκεντρώθηκαν και ό σύντροφος Μπαλαμπάνοβ έπρότεινε να όπλιστούν όλοι οί ναύτες. Όρισμένοι έφεραν άντίρρηση, γιατί έπρεπε, όπως είπαν, να άποφευχθή η αίματοχυσία. Όπως θα δοϋμε παρακάτω, πλήρωσαν άκριβά τον πασιφισμό τους και την εύπιστία τους.

Έκλέκθηκαν τρεις άντιπρόσωποι, που θα 'ρχόντουσαν σε έπαφή με την Κρονστάνδη και σχηματίστηκε μιá φρουρά από τριάντα άντρες.

Στό μεταξύ, οί μπολσεβίκοι είχαν πληροφορήσει για όλα τό πολιτικό τμήμα, που ό πρόεδρός του, ό κομμισάριος Σεργκέγιεβ, έδωσε διαταγή στις στρατιω-

τικές μονάδες να συλλάβουν τους έξεγερμένους ναύτες, γιατί, όπως είπε, είχαν περάσει με τό μέρος των λευκοφρουρών. Οί ναύτες γύρισαν ό ένας μετά τόν άλλο τους καταυλισμούς τους, χωρίς να βάλουν κακό με τό νοϋ τους, γιατί οί μπολσεβίκοι τους είχαν βεβαιώσει, ότι κανείς δέν πρόκειται να τους πειράξη.

Η γειτονική μονάδα κάλεσε τους συντρόφους μας να πάνε εκεί και να διαβάσουν την απόφαση της Κρονστάνδης. Στο δρόμο που πήγαιναν, τους συνέλαβε η Τσεκά. Ό κομμισάριος Κορέλοβ δέν μπόρεσε να τηλεφωνήση στην Κρονστάνδη, ούτε στις άλλες μονάδες (τό κέντρο του άπαντούσε πώς η γραμμή είναι κομμένη). Την ίδια ώρα, τό κέντρο είχε συνδέσει τό Σεργκέγιεβ, κομμισάριο της φρουράς του Όρανιενμπάουμ, με την Έπιτροπή Άμύνης της Πετρούπολεως. Ό Σεργκέγιεβ τους ζήτησε να στείλουν έπειγόντως ένα θωρακισμένο τραίνο, τρεις έλαφρές πυροβολαρχίες και ένα τάγμα κουρσάντν. Όλοι οί μπολσεβίκοι όπλίστηκαν μέχρι τα δόντια και πήραν περίστροφα και πολυβόλα. Έδωσαν στους κόκκινους φαντάρους μισό κιλό ψωμί και 250 γραμμάρια κρέας στον καθένα και τους είπαν να πάνε στους στρατώνες της ταξιαρχίας.

Όστερα, οί μπολσεβίκοι άρχισαν να συλλαμβάνουν τους νεαρούς ναύτες, ιδιαίτερα εκείνους που θεωρούσαν ύποπτους και τους εκλείναν στην Τσεκά.

Μερικοί έχοντας δει τις συλλήψεις, έπήγαν στο σύντροφο Κορέλοβ και του είπαν τί συμβαίνει.

—Άφήστε τους να συνεχίσουν τις συλ-

λήψεις. Δέ συμφωνούμε, βέβαια, μά δέ θα άντισταθοϋμε, γιατί είμαστε τριάντα άντρες όλοι κι όλοι.

Στις 5 ή ώρα τό πρωί της 3ης Μαρτίου, τό θωρακισμένο τραίνο *Τσερονόμοετς* (*Μαυροθαλασσίτης*) έφτασε στην Πετρούπολη, γεμάτο κουρσάντν. Στις 7, την ώρα που έβγαινε ό ήλιος, οί κουρσάντν έπιασαν θέσεις μπροστά στους στρατώνες της άεροναυτικής μεραρχίας, στρέφοντας καταπάνω τους τά πυροβόλα και τά όπλοπολυβόλα τους. Άμέσως ύστερα, όρμησαν στους ναύτες και τους άφόπλισαν. Ό Ντούλκις, ό τσεκίστας της Κρονστάνδης, σημαδεύοντας τό σύντροφο Κορέλοβ με τό τουφέκι, βάλθηκε να σύρλιάξη: Μήν κουνηθής, λευκοφρουρέ, γιατί στην άναψα!

Συνέλαβαν τον Κορέλοβ και τον πήγαν μαζί με άλλους ναύτες στην Τσεκά.

Σέ λίγο, οί τσεκίστες άρχισαν τις άνακρίσεις. Όταν τέλειωσαν, τό βράδι της 3ης Μαρτίου, ένας λόχος κουρσάντν άνέλαβε να εκτελέση τον Κορέλοβ και άλλους σαράντα τέσσερεις ναύτες της άεροναυτικής μεραρχίας.

Δέν άργησαν ν' άκουστούν οί μπαταρίες του εκτελεστικού άποσπάσματος.

279 ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ 10ου ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΚΡ (ΜΠ) ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΑΙ ΝΑ ΠΟΛΕΜΗΣΟΥΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ

Στις 10 Μαρτίου, ό Τρότσκι, έχοντας γυρίσει στη Μόσχα, υπέβαλε μιá άπαισιόδοξη έκθεση στο 10ο Συνέδριο του

Κόμματος, που συνεδρίασε «κεκλεισμένων των θυρών» για να συζητηθή με ποιό τρόπο έπρεπε να άντιμετωπιστή η έξεγερση της Κρονστάνδης. Τό βράδι της ίδιας μέρας, 279 από τους 990 άντιπροσώπους του Συνεδρίου προσφέρθηκαν να πολεμήσουν σαν έθελοντές.

Σύμφωνα με τον *Α. Φίσερ*, τό γεγονός ότι 30 % άπ' τά ήγερτικά στελέχη των κομμουνιστών (και μάλιστα πολύ περισσότερα, αν λογαριάσουμε τους υπερήλικες, η αυτούς που δέν είχαν στρατιωτική κατάρτιση, όπως ό Λένιν), χρειάστηκε να ριχτούν στη μάχη, δείχνει καθαρά ότι τό ήθικό των στρατευμάτων, που πολεμούσαν τους έξεγερμένους, ήταν άρκετά χαμηλό.

Για να άποδείξουν την πίστη τους στο Κόμμα, άρκετά μέλη της «Έργατικής άντιπολιτεύσεως» και άρκετοί όπαδοί του «Δημοκρατικού συγκεντρωτισμού» (η δημοκρατικοί τσεντραλιστές) έδήλωσαν πρώτοι και καλύτεροι ότι είναι έτοιμοι να προσφέρουν τις ύπηρεσίες τους. Άνάμεσα στους 279 ύπήρχαν και άνώτατα στελέχη, όπως ό Βοροσίλοβ, ό Ζατόνσκη, ό Πιατακόβ κι ό Μπουμπνόβ (δημοκρατικός τσεντραλιστής).

Σύμφωνα με άνακοινωθέν που δημοσιεύτηκε στην *Ίζβέστια* της ΠΕΕ της 11/3, «... στη διάρκεια όλης της νύχτας της 10ης Μαρτίου, τό έχθρικό πυροβολικό συνέχισε να κανονιοβολή με πυκνά πυρά άπ' τη νότια και τη βόρεια άκτή.

Το προβάλαμε ενεργητική αντίσταση. Στις 4 τὸ πρωί, τὸ πεζικὸ τῶν μπολσεβίκων ἐπιχείρησε νὰ ἐπιτεθῆ στὴ νότια ἀκτὴ, μὰ ἀποκρούστηκε. Οἱ μπολσεβίκοι ἐπανάλαβαν τὶς ἐπιθέσεις τους κατὰ τὶς 8, μὰ ἀποθῆθηκαν ἀπ' τὰ πυρὰ τῶν πυροβολαρχιῶν μας καὶ ἀπὸ τὶς μονάδες τῆς τῆς φρουρᾶς...».

**ΣΥΣΚΟΤΙΣΗ ΣΤΗΝ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗ
«ΟΙ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΙ ΝΑ
ΠΑΡΑΔΩΣΟΥΝ ΤΑ ΟΠΛΑ ΤΟΥΣ
ΚΑΙ ΤΑ ΚΛΕΦΤΟΦΑΝΑΡΑ ΤΟΥΣ»**

Σὲ μιὰ ἄλλη ἀνακοίνωσή της, ἡ ΠΕΕ ἔλεγε :

«...Ἡ ΠΕΕ, γιὰ νὰ μὴν ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τῶν μπολσεβίκων, τοὺς ἄφησε ἐλεύθερους, αὐτοὺς καὶ τὶς οἰκογένειές τους. Ἀποδείχτηκε ὅμως ὅτι οἱ κύριοι αὐτοὶ διαδίδουν τὶς πιὸ παράλογες φήμες, γιὰ νὰ σπείρουν τὸν πανικὸ ἀνάμεσα στὸν πληθυσμὸ.

Λένε, πὼς ὁ Τρότσκι ὑποσχέθηκε νὰ μὴν ἀφήσῃ πέτρα πάνω στὴν πέτρα ἐδῶ στὴν Κρονστάνδη καὶ ἄλλα τέτοια.

Σκοπὸς τους εἶναι νὰ σπάσουν τὰ νεύρα τῶν κατοίκων. Ἄν ἡ ΠΕΕ δὲν δημοσιεύῃ ὅλες τὶς εἰδήσεις, αὐτὸ συμβαίνει, ἐπειδὴ, ἡ κατάσταση ὅπου βρισκόμαστε, εἶναι ἀνώμαλη, ὑπάρχουν δηλαδὴ ἀνάμεσα στὸν πληθυσμὸ πολλοὶ χαφιέδες τῶν μπολσεβίκων.

Πολίτες! Στὴ στήλη «Εἰδήσεις», δη-

μοσιεύουμε ὅλα ὅσα εἶναι δυνατόν νὰ δημοσιευτοῦν καὶ ἀντὶ νὰ ἀκοῦτε αὐτὰ ποὺ ψιθυρίζουν οἱ προβοκάτορες, φροντίστε καλύτερα νὰ τοὺς πιάνετε καὶ νὰ τοὺς παραδίνετε στὴν ΠΕΕ. Ἡ ΠΕΕ εἰδοποιεῖ ὅτι ἐξ αἰτίας τῆς καταστάσεως ποὺ δημιουργήθηκε, θὰ παρθοῦν αὐστηρά μέτρα ἐναντίον σ' αὐτοὺς ποὺ διαδίδουν ψεύτικες φήμες...».

Τὴν ἴδια μέρα, ἡ ΠΕΕ δημοσίεψε μιὰ διαταγὴ, ὑπογραμμὴν ἀπ' τὸν Κιλγκάστ καὶ τὸν Τούκιν:

«Μιὰ καὶ βρισκόμαστε σὲ κατάσταση πολέμου, ὅλος ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως, ὅταν ἀρχίξῃ νὰ σκοτεινιάξῃ, πρέπει νὰ σκεπάξῃ ὅσο μπορεῖ καλύτερα τὰ παράθυρα, πρὶν ἀνάψῃ φῶς.».

Μιὰ ἄλλη διαταγὴ, ὑπογραμμὴν ἀπὸ τὸ διοικητὴ τῆς πόλεως Ζεμσκόβ, ἔλεγε:

«Οἱ μπολσεβίκοι, ποὺ μένουν στὴν πόλη τῆς Κρονστάνδης, πληροφοροῦνται ὅτι μέσα σὲ δυὸ μέρες μετὰ τὴ δημοσίευσή τούτης ἐδῶ τῆς διαταγῆς, πρέπει νὰ παραδώσουν στὸ γραφεῖο τοῦ διοικητῆ τῆς πόλεως ὅλα τὰ ὄπλα, ποὺ ἔχουν στὴν κατοχὴ τους, δηλαδὴ περιστροφὰ, τουφέκια, σφαῖρες, σπαθιά, ξιφολόγχες, κλεφτοφάναρα κλπ. Ὅσοι δὲν ὑπακούσουν σ' αὐτὴ τὴ διαταγὴ καὶ βρεθοῦν ὄπλα στὴν κατοχὴ τους, θὰ θεωρηθῇ ὅτι ἐναντιώνονται στὶς διαταγὲς τῆς ΠΕΕ καὶ θὰ τιμωρηθοῦν μὲ τὶς βαρύτερες ποινές.».

Τὴν ἴδια μέρα, ἡ Ἰζβέστια τῆς ΠΕΕ, δημοσίεψε μιὰ ἐκκλήση: «Στοὺς κόκκινους φαντάρους, ποὺ πολεμοῦν στὶς γραμμές τῶν μπολσεβίκων».

«Σύντροφοι! Στις 7 Μαρτίου, μὲ δια-

ταγὴ τοῦ Τρότσκι, ποὺ τρώει τὶς σάρκες τῆς ἐργατικῆς καὶ τῆς ἀγροτικῆς Ρωσίας, τὸ Σεστρορέτσκα καὶ τὸ Λύσυφ Νὸς ἀνοίξαν πῦρ ἐναντίον τῆς ἐλεύτερης Κρονστάνδης, ποὺ ἔπαψε πιά νὰ πιστεῦθῃ στοὺς μπολσεβίκους. Αὐτοί, γιὰ νὰ κρατήσουν τὴν ἐξουσία τους, ἐπρόδωσαν τὸν ἐργαζόμενο λαό, τοὺς ἐργάτες καὶ τοὺς ἀγρότες.

Δὲ θέλουμε νὰ χύσουμε ἄλλο αἷμα. Μέχρι τὴν ὥρα, ποὺ ἀρχισαν οἱ μπολσεβίκοι νὰ μᾶς βομβαρδίζουν, ἐμεῖς δὲν εἶχαμε ρίξει οὔτε μιὰ τουφεκιά. Ὅταν μᾶς κτύπησαν, ἀναγκαστήκαμε κι ἐμεῖς νὰ ἀπαντήσουμε μὲ τὰ κανόνια μας.

Γιὰ νὰ διαφεντέψουμε τὴ δίκαιη ὑπόθεση τῶν παραγωγικῶν τάξεων, θὰ ἀναγκαστοῦμε νὰ ξαναπυροβολήσουμε, ρίχνοντας καταπάνω στ' ἀδελφία μας, ποὺ οἱ μπολσεβίκοι τοὺς στέλνουν σὲ σίγουρο θάνατο.

Οἱ μπολσεβίκοι καλοπερνοῦν καὶ χορταίνουν σὲ βᾶρος τοῦ λαοῦ. ὄντας ἀρχηγοί, ὁ Τρότσκι, ὁ Ζινόβιεβ καὶ οἱ ἄλλοι, χουζουρεύουν μὲς στὰ ζεστά καὶ καλοφωτισμένα σπίτια τους καὶ στὰ βασιλικά παλάτια τους. Καὶ τώρα βάζουν τὰ δυνατὰ τους νὰ πνίξουν στὸ αἷμα, ὅσο γίνεται πιὸ γρήγορα, τὴν ἐξέγερση τῆς Κρονστάνδης.

Γιὰ καλὴ σας τύχη, ξέσπασε μιὰ χιονοθύελλα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴ βλέπουμε οὔτε τὴ μὴτη μας. Μὰ παρ' ὅλα αὐτὰ, οἱ δῆμοι μπολσεβίκοι σᾶς ἀνάγκασαν νὰ προχωρήσετε στοὺς πάγους κι οὔτε τοὺς πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ νὰ σᾶς λυπηθοῦν, μὰ σᾶς ἀπειλοῦσαν ἀπὸ πίσω μὲ τὰ πολυβόλα τους, γιὰ νὰ μὴν μπορήτε νὰ ὑποχωρήσετε.

Ὁ ναύτης Βατασελάβ Ζεμσκόβ. Οἱ σύντροφοί του τοῦ ἀπέθεσαν καθήκοντα πολιτικοῦ διοικητοῦ τῆς πόλεως, ἐπειδὴ συνέλαβε τὸν μπολσεβίκο Κοζμὴν κομμισάρο τοῦ Στόλου τῆς Βαλτικῆς, ὅταν ἀπέπειράθη νὰ δραπέτευσῃ. (Φωτ. Ἄρχ. Α. Σιαρντά).

Τὴ νύχτα ποὺ μᾶς πέρασε, πολλοὶ ἀπὸ σᾶς πέθαναν πάνω στὴν παγωμένη ἔκταση τοῦ κόλπου τῆς Φινλανδίας. Κι ὅταν ξημέρωσε, ὅταν κόπασε ἡ χιονοθύελλα, εἶδαμε νὰ πλησιάζουν στὰ προχωρημένα μας φυλάκια οἱ πεινασμένοι, οἱ ἐξαντλη-

μένοι φαντάροι, που έσερναν τα πόδια τους και φόραγαν ακόμα τα άσπρα τους σάβανα. Πάνω από χίλιοι συμπολεμιστές σας παραδόθηκαν. Πληρώσατε ακριβά αυτή την περιπέτεια, χύνοντας το αίμα σας και υποφέροντας. Μετά την ήττα σας, ο Τρότσκι πήρε το τραίνο να πάη στην Πετρούπολη, για να βρη άλλα θύματα, να τα στείλη κι αυτά στο μακελειό: πεντάρα δέ δίνει αυτός για το αίμα των εργατών και των αγροτών μας!

Και τα συντάγματα θα ξαναπροχωρήσουν σπρωγμένα απ' τους καλοταϊσμένους μπολσεβίκους, τους ζεστά ντυμένους με τις χειμωνιάτικες στολές τους, που θα βαδίζουν από πίσω σας, μακριά απ' τις σφαίρες μας, έχοντας στραμμένα κατά πάνω σας τα πολυβόλα τους, έτοιμοι να ρίξουν, αν δουν πως διστάζετε ή αρνιάστε να ρισκάρετε τη ζωή σας γι' αυτούς τους ληστές. Έμεις όμως, ξέρετε πως φερθήκαμε στους μπολσεβίκους; Όλοι οι κομμισάριοι, ακόμα και τα αίμοβόρα τέρατα της Τσεκά, παίρνουν την ίδια μερίδα τροφίμων, που παίρνουμε κι έμεις. Είναι αλήθεια πως δεν δώσαμε βούτυρο στον κομμισάριο του Στόλου της Βαλτικής, όταν μας δήλωσε πως δεν μπορεί να ζήσει χωρίς βούτυρο, γιατί φυλάμη το βούτυρο για τα παιδιά και τους άρρωστους.

Οι μπολσεβίκοι λένε πως η Κρονστάνδη βρίσκεται στα χέρια των λευκοφρουρών και των φινλανδών αντιδραστικών. Αυτό είναι ψέμα.

Όχι, οι μόνοι αφέντες της Κρονστάνδης είναι οι ναύτες, οι κόκκινοι φαντάροι και οι εργάτες, που έδωσαν όρκο να ελευτερώσουν κι εμάς κι όλη τη Ρωσία απ' το ζυγό των προδοτών.

Σύντροφοι, συνειδητοποιήστε τί κάνετε, μέσα σε τί φαύλο κύκλο έχετε μπλέξει! Άνοιξτε τα μάτια σας και δέστε τί σ'ας περιμένει, πάρτε χαμπάρι για ποιούς χύνετε το αίμα σας! Η μπολσεβίκικη κυβέρνηση οδήγησε τη Ρωσία σε μια μίζερια (πεινα, κρύο), που δεν έχει ματαδεί ή ιστορία.

Τα εργοστάσια κι οι φάμπρικες έκλεισαν. Οι σιδηροδρομικές συγκοινωνίες παρέλυσαν σχεδόν ολότελα. Ύστερα από τόσες και τόσες κατασχέσεις, τα χωριά δεν έχουν πια ούτε ψωμί, ούτε ζά, ούτε εργαλεία.

Δεν υπάρχουν ούτε ρούχα, ούτε παπούτσια, ούτε καύσιμα. Οι εργάτες, οι αγρότες, οι πολίτες άργοπεθαίνουν απ' την πείνα και το κρύο κι έχουν χάσει κάθε έλπίδα, πως θα 'ρθουν κάποτε καλύτερες μέρες.

Νά σε τί κατάσταση μ'ας οδήγησε το ΚΚΡ (μπ). Τριάμιση χρόνια τώρα σ'ας λένε, πως όλα θα σιάξουν και γρήγορα μάλιστα, μα στο μεταξύ, με τέτοια κι άλλα ψέματα, σ'ας παίρνουν και το τελευταίο σας πουκάμισο.

Και σά να μην έφταναν όλα αυτά, σ'ας στέλνουν τώρα στο μακελειό. Πολύ που τους κόφτει! Το μόνο που θέλουν, είναι να σ'ας έχουν του χεριού τους, για να μπορουν να καταπιέζουν το λαό.

Νισάφι πιά! Τινάξτε από πάνω σας τους καταπιεστές, την εξουσία τους και

το ζυγό τους. Ξεσηκωθείτε και σκοτώστε με τις ξιφολόγες σας όλους αυτούς τους άθλιους προδότες.

Ένωθείτε μαζί μας, να πολεμήσουμε όλοι τον κοινό έχθρο και να ελευτερώσουμε τη Σοβιετική Ρωσία απ' τη συμμορία των εγκληματιών του Τρότσκι και του Ζινόβιεβ. Στ' άρματα, σύντροφοι! Όλοι μαζί ενωμένοι έναντιον του έχθρου. Η νίκη είναι δική μας!»

(Ο αναγνώστης θα αναρωτήθηκε πιθανόν, τί νόημα είχε αυτή η δημοσίευση. Πώς θα την διάβαζαν οι μαχητές των κυβερνητικών στρατευμάτων; Τον Άπριλιο του 1921, μετά την καταστολή της εξέγερσεως, ο Πετριτσένκο, που βρισκόταν κιάλας στη Φινλανδία, έδωσε μια συνέντευξη στον άπεσταλμένο του ρωσόφωνου μηνιαίου περιοδικού των έσέρων «Έπαναστατική Ρωσία», που έβγαине στην Πράγα.

— Πώς παίρνατε τις εφημερίδες τους; ρώτησε ο δημοσιογράφος τον Πετριτσένκο.

— Είναι πολύ άπλό. Οι περιπολίες των άνιχνευτών τους έφταναν κοντά στις γραμμές μας και άφηναν τις εφημερίδες τους. Οι κρονστανδιώτες άνιχνευτές προχωρούσαν όσο πιο μακριά μπορούσαν και άφηναν εκεί τις δικές μας εφημερίδες).

11 ΜΑΡΤΙΟΥ 1921: ΤΑ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΟΥΝ ΝΕΑ ΕΠΙΘΕΣΗ ΑΛΛΑ ΑΠΩΘΟΥΝΤΑΙ

Στο μεταξύ, η άναταραχή στην Πετρούπολη είχε άρχισει να καταλαγιάζει.

Για να καθησυχάση ακόμα περισσότερο τα πνεύματα ο Ζινόβιεβ, με άρθρο του στην Πετρογκράντσαγια Γκαζέτα (Έφημερίδα της Πετροπόλεως) ύποσχέθηκε στις 11 Μαρτίου, ότι θα γινή εντός των ημερών μια πλατειά σύσκεψη, όπου θα έπαιρναν μέρος και έξωκομματικοί εργάτες. Ύποσχέθηκε επίσης ότι το Κομμα και η κυβέρνηση θα άγωνιστούν έναντιον της γραφειοκρατίας.

Την ίδια μέρα, οι 279 έθελοντές σύνεδροι έφτασαν στην Πετρούπολη, τραγουδώντας τη Διεθνή. Ένας απ' αυτούς, ο Μ.Ραφαίλ, έγραψε άργότερα, ότι όρισμένοι από τους άντιπροσώπους έλαβαν μέρος στις μάχες, οι περισσότεροι όμως προσπάθησαν να έμψυχώσουν τους μαχητές, τονίζοντάς τους ότι πρέπει να πολεμήσουν έναντιον των έχθρων της Έπαναστάσεως.

Ένας άλλος έθελοντής, ο Ραμπίνοβιτς, αναφέρει, ότι οι άντιπρόσωποι σύνταξαν επίσης μια προκήρυξη, όπου άπευθυνόμενοι στους έξεγερμένους, έλεγαν, πως τα «ελεύτερα» σοβιέτ θα ξαναφέρουν τη μπουρζουαζία, τους τσιφλικάδες, τους στρατηγούς, τους ναύαρχους, τους άριστοκράτες, τους πρίγκιπες και τα άλλα παράσιτα.

Άποφασίστε, κατέληγε η προκήρυξη, ή με τους λευκοφρουρούς έναντιον μας, ή με μ'ας έναντιον των λευκοφρουρών.

Κατεβάζοντας την κομματική γραμμή στους φαντάρους του κυβερνητικού στρα-

του, οι αντιπρόσωποι του Ιθου Συνεδρίου τους έλεγαν: Τρία χρόνια υποφέραμε απ' την πείνα και την έλλειψη καυσίμων και νά πού τώρα ή Κρονστάνδη μās πρόδωσε! Θα τους μάθουμε έμεις πόσα άπίδια βάζει ό σάκκος!

Ό Π. Άβριτς σημειώνει, ότι παρ' όλες τις προσπάθειες των έθελοντών αντιπροσώπων, τó ήθικό των μαχητών παρέμενε χαμηλό. Ένας απ' τους λόγους αυτής της άποτυχίας τους, ήταν και ή στρατηγική, πού είχαν εφαρμόσει ως την ήμέρα εκείνη οι σοβιετικοί, πολεμώντας έναντιον της Κρονστάνδης. Ό πρόξενος των Ηνωμένων Πολιτειών στο Βίμποργκ, εξέφρασε την έκπληξή του, πού οι μπολσεβίκοι δέν είχαν καταλάβει ακόμα τó μάταιο των επιθέσεων μικρής κλίμακος.

Στις 11 Μαρτίου, μετά από μιá έντονη προπαρασκευή πυροβολικού, οι μπολσεβίκοι εξαπέλησαν μιá νέα επίθεση τις πρώτες πρωινές ώρες. Οι μονάδες τους ξεκίνησαν απ' τή νότια άκτ ή, άπωθήθηκαν όμως με βαριές άπώλειες. Ύστερα έπεσε στον κόλπο μιá όμίχλη τόσο πυκνή, πού παρεμπόδιζε κάθε άλλη επιχείρηση. Σύμφωνα με την *Ίζβέστια* της Πετρούπολης, ή όρατότητα ήταν τόσο κακή, ώστε ένας πιλότος έχοντας άπογειωθεί από τó Όρανιενμπάουμ για νά πάη στην Πετρούπολη προσγειώθηκε κατά λάθος στην Κρονστάνδη, κατάλαβε όμως έγκαιρα τή γκάφα του και παρ' όλο πού οι κρονστανδιώτες άνοιξαν πυκνά πυρά

έναντιον του, πρόλαβε νά φύγει και νά φτάσει τελικά στον προορισμό του.

Όστόσο, παρ' όλη την όμίχλη, ή μονομαχία του πυροβολικού συνεχίστηκε. Τό πολεμικό άνακοινώθην των έξεγερμένων αναφέρει, ότι στις 6 τó απόγευμα ή Κράσναγια Γκόρκα άρχισε νά κανονισβολή την πόλη, μά τά πυρά δέν ήταν ούτε εύστοχα, ούτε άποτελεσματικά. «Τά πυρά των πυροβολαρχιών μας άνάγκασαν τόν έχθρό νά σιγήσει. Οι όβίδες μας κατέστρεψαν στο Όρανιενμπάουμ ένα τραίνο φορτωμένο κουραμάνες. Έτσι, ή εκεί φρουρά έμεινε μιá μέρα χωρίς ψωμί. Τά έχθρικά άεροπλάνα πέταξαν πάνω απ' την πόλη μας και έριξαν πολλές βόμβες. Στις 7 τó απόγευμα, οι έχθρικές πυροβολαρχίες άνοιξαν πύρ απ' τó Όρανιενμπάουμ και από τó όχυρό Κρασνοφλότσκη. Τό πυροβολικό μας άπάντησε άμέσως με επιτυχία. Τά πυρά σταμάτησαν στις 8 τó βράδι...».

Την ίδια μέρα (11/3) ή *Ίζβέστια* της ΠΕΕ, άπευθυνόμενη στους εργάτες και στους άγρότες της Ρωσίας, έγραφε:

«Η Κρονστάνδη άρχισε τόν άγώνα έναντιον των σφετεριστών της έξουσίας (...). Απ' αυτούς πού πέρασαν στις γραμμές μας, μάθαμε πώς ό στρατάρχης Τρότσκι δέν είναι πιά σέ θέση νά συγκεντρώσει ούτε ένα τάγμα. Απόδειξη, ότι άναγκάστηκε νά καταφύγει στις συμμορίες της Τσεκά, στους ληστές των έκτελεστικών άποσπασμάτων και σέ άλλα καθάρματα (...). Οι μπολσεβίκοι, νιώθοντας πώς χάνουν έδαφος, διέταξαν τά όργανά τους νά ρίχνουν στο ψαχνό, μόλις δοϋν και την παραμικρή συγκέντρωση στους δρό-

μους της Πετρούπολης (...). Οι εργάτες της Πετρούπολης περνοϋν στην άντεπίθεση. Ακόμα μιá προσπάθεια και ή έξουσία των σφετεριστών θα καταρρεύσει (...). Δέ θέλουμε την επιστροφή στο παρελθόν. Δέν είμαστε ούτε ύπηρέτες της μπουρζουαζίας, ούτε μισθοφόροι της Άντάντ. Είμαστε υπέρ της έξουσίας όλων των εργαζομένων και όχι υπέρ της τυραννικής έξουσίας ενός μόνο κόμματος, όποιο κι αν είναι αυτό (...). Σύντροφοι εργάτες! Η Κρονστάνδη άγωνίζεται για σάς, για όλους έσως πού τουρτουρίζετε απ' τó κρύο, πού πεθαίνετε απ' την πείνα και είσαστε άστεγοι (...). Τρία χρόνια τώρα σās ταΐζουν με παγωμένες πατάτες, σάπιες ρέγγες και ύποσχέσεις. Και σεις τά στέργετε όλα αυτά; Γιατί; Μόνο και μόνο για νά καλοπερνοϋν οι μπολσεβίκοι και νά χοντραίνουν οι κομμισάριοι; Σύντροφοι, ή Κρονστάνδη σήκωσε τή σημαία της άνταρσίας, πιστεύοντας άκράδαντα, ότι δεκάδες εκατομμύρια εργάτες και άγρότες θα άπαντήσουν στο κάλεσμά της. Έδώ, γλυκοχάραξε κιόλας. Είμαστε σίγουροι, πώς όπου νά 'ναι θα άνταείλη μιá ήλιόλουστη μέρα για όλη τή Ρωσία και πρώτα απ' όλα για την Πετρούπολη. Οι έχθροί μας γέμισαν τις φυλακές με εργάτες. Μά δέν μπορούν νά τους φυλακίσουν όλους. Θα μείνουν πολλοί, άποφασισμένοι νά άγωνιστοϋν ως τó τέλος. Σύντροφοι, όλοι μαζί ένωμένοι έναντιον της άπολυταρχίας των μπολσεβίκων!».

Την ίδια μέρα (11/3) ή *Ίζβέστια* της ΠΕΕ δημοσίεψε τις παρακάτω ειδήσεις:

Οι αντιπρόσωποι, πού εκλέχτηκαν στις

2 Μαρτίου, θα συγκεντρωθοϋν σήμερα στις 4 τó απόγευμα στη Λέσχη της Φρουράς. Πρώτο θέμα στην Ημερήσια Διάταξη, οι εκλογές για την άνάδειξη του νέου τοπικού Σοβιέτ.

Ό διοικητής της Κρονστάνδης Σεμσκόβ ειδοποιεί τόν πληθυσμό, ότι οι άδειες κυκλοφορίας στην πόλη μετά τις 11 τó βράδι, για νά είναι έγκυρες, πρέπει νά έχουν ή τή σφραγίδα του θωρηκτοϋ *Πετροπαβλόβσκ*, ή του διοικητή της πόλης ή του Γενικού Έπιτελείου του φρουρίου.

Στό διάστημα 8 με 10 Μαρτίου, οι υπερασπιστές της Κρονστάνδης είχαν 14 νεκρούς και οι επιτιθέμενοι 5. Τραυματίστηκαν επίσης 2 ναϋτες, 1 πολίτης και 34 κόκκινοι φαντάροι.

Μιá ειδήση *απεί του πιστηρίου* αναφέρει, ότι ένα τμήμα της φρουράς της Πετρούπολης στασίασε. Στό μέτωπο του Όρανιενμπάουμ, ένα βλήμα μας έπεσε στο κτίριο του Γενικού Έπιτελείου και προξένησε σημαντικές ζημιές. Δεκαπέντε στρατιωτικά τραίνα στάλθηκαν έσπευσμένα από τó πολωνικό μέτωπο στην Πετρούπολη.

«Στις 11, 12 και 13 Μαρτίου, γράφει ό *Πετρούπολνκο*, ό έχθρός κανονισβολήσε την πόλη και τά όχυρά, άλλοτε με συγκεντρωτικά κι άλλοτε με σποραδικά πυρά. Επίσης, ό έχθρός άποπειράθηκε νά επιτεθ ή απ' τή βόρεια και τή νότια μεριά του νησιού. Τά άεροπλάνα πέταγαν αδιά-

κοπα πάνω απ' την Κρονστανόη και έρριχναν βόμβες. Σε όλες αυτές τις επιθέσεις απ' την ξηρά κι απ' τον αέρα, καθώς και στα πυρά του έχθρικού πυροβολικού, ή Κρονστανόη απάντησε με τα πυροβόλα του φρουρίου και των πλοίων, με το αντιαεροπορικό της, με τα όπλοπολυβόλα και με τα τουφέκια.

«Έξω απ' την καταστροφή πολλών σπιτιών, δέν είχαμε σοβαρές υλικές ζημιές. Οί βόμβες σκότωσαν και πλήγωσαν πολλούς».

Στις 12 Μαρτίου κι ενώ συνεχιζόταν ό κανονιοβολισμός, έγινε στην Κρονστανόη μιá συγκέντρωση αντιπροσώπων. Ό Πετριτσένκο μοίρασε στους παριστάμενους φύλλα των κυβερνητικών έφημερίδων *Πράβντα* και *Κράσναγια Γκαζέτα* λέγοντάς τους: «Η Κρονστανόη δέν φοβάται τον μπολσεβίκικο τύπο.

Οί αντιπρόσωποι κράτησαν ενός λεπτού σιγή στη μνήμη των ήρώων της Έπαναστάσεως κι ύστερα συζήτησαν την επισιτιστική κατάσταση. Άνακοινώθηκε ότι κατασχέθηκαν οί μπόττες των συλληφθέντων μπολσεβίκων. Άκούστηκαν γέλια και επιδοκίμασιές: Καλά τους έκαναν! Σάματι ήταν δικές τους; Άπό μιάς τις πήραν!

Και ή *Έξβέστια* της ΠΕΕ συνεχίζει: «Έγινε ύστερα συζήτηση για μιá ένδεχόμενη απόλυση των μπολσεβίκων. Ό σύντροφος Πετριτσένκο είπε, πώς δέν μπορούμε να έχουμε έμπιστοσύνη στους

μπολσεβίκους. Ό Γκαλάποβ και άλλοι, μόλις απολύθηκαν, άρχισαν άμέσως να κάνουν προπαγάνδα και να συνωμοτούν. Τηλεφώνησαν μάλιστα στην Κράσναγια Γκόρκα και μετέδωσαν ειδήσεις σχετικά με την κατάσταση, που επικρατεί στην Κρονστανόη.

Οί πιό επικίνδunami πιάστηκαν και αποφασίστηκε να μείνουν κρατούμενοι ως τό τέλος των πολεμικών επιχειρήσεων.

Διευκρινίστηκε πώς ή ΠΕΕ δέ θα μπορεί να κάνει συλλήψεις δίχως τή σύμφωνη γνώμη των τριμελών επαναστατικών επιτροπών.

Ένας σύντροφος ύπογράμμισε πώς υπάρχουν και μπολσεβίκοι, που αξίζουν την έμπιστοσύνη μας, γιατί κάνουν τίμια τή δουλειά τους.

Πριν τελειώσει ή συγκέντρωση, ό σύντροφος Πετριτσένκο διάβασε έναν χαιρετισμό της ΠΕΕ στους υπερασπιστές της Κρονστανόης. Όλοι τον ενέκριναν με θερμά χειροκροτήματα.

Τήν ίδια μέρα, ή *Έξβέστια* της ΠΕΕ δημοσίεψε μιá ειδήση με τον τίτλο: «Οί μερίδες των κρατουμένων μπολσεβίκων».

«Κανονικές μερίδες: 1/4 της λίβρας ψωμί, 1/8 γαλέττα.

Συμπληρωματικές μερίδες: 0,12 κρέας ή ψάρι, 0,4 πατάτες, 0,2 λίπη, 0,4 ζάχαρη, 0,72 καφές, 0,3 καπνός και δύο κουτιά σπύρτα τό μήνα.

Αυτές θα είναι οί μερίδες, μέχρις ότου βελτιωθεί τό σύστημα άναφοδιασμού του φρουρίου».

Και με τον τίτλο: «Συμπληρωματικές μερίδες για τή φρουρία» Τό μήνα Μάρτιο, αποφασίστηκε να

μοιραστούν τά παρακάτω:

Ζάχαρη: μιση λίβρα. Κρέας: 2 λίβρες. Πατάτες: 1 λίβρα και 3/4. Τσιγάρα: 50. Καπνός: 1/4 της λίβρας και ένα κουτί σπύρτα.

Ζήτω ή κόκκινη Κρονστανόη!

Ζήτω τά ελεύθερα Σοβιέτ!

Κάτω οί δεξιοί και οί άριστεροί άντεπαναστάτες!».

12 ΜΑΡΤΙΟΥ 1921: ΟΙ ΕΞΕΓΕΡΜΕΝΟΙ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΟΗΣ ΕΛΠΙΖΟΥΝ ΑΚΟΜΑ, ΟΤΙ ΟΙ ΡΩΣΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΘΑ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΟΥΝ ΣΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥΣ

Στις 12 Μαρτίου ξανάρχισε ό βομβαρδισμός της Κρονστανόης απ' την ξηρά κι απ' τον αέρα. Ήταν σποραδικός και δέν προκάλεσε σοβαρές ζημιές. Ή έφημερίδα των έμγκρέδων *Ζά Ναρόντνογιε Ντιέλο* (Για τήν έπίθεση του λαού) δημοσίεψε στις 18 Μαρτίου τήν ειδήση, ότι τά αντιαεροπορικά της Κρονστανόης κατόρθωσαν να κτυπήσουν στις 12/3 ένα άεροπλάνο, που έπεσε στους πάγους.

Έπρόκειτο μάλλον για μιá άβάσιμη φήμη, γιατί τό άνακοινώθην των έξεγερμένων της 13/3 περιορίζεται να αναφέρει:

«Άπ' τά μεσάνυχτα της 11ης ως τό μεσημέρι της 12ης: Μέχρι τις 10 τό πρωί ήσυχία. Άπ' τις 10 κι ύστερα, σποραδικά πυρά πυροβολικού απ' τή μιá κι απ' τήν άλλη μεριά. Τά έχθρικά άεροπλάνα ένήργησαν έπιδρομές, μιá δέν προκάλεσαν καμιá ζημιá στην πόλη.

Άπ' τό μεσημέρι ως τά μεσάνυχτα της 12ης: Γύρω στη μιá: έπιδρομές έχθρι-

κών άεροπλάνων, που έρριξαν βόμβες στην πόλη. Τά πυρά του έχθρικού πυροβολικού συνεχίστηκαν ως τις 7 τό βράδι, τό δικό μας απάντησε έντονα».

Στις 12 Μαρτίου, ήταν ή έπέτειος της πρώτης Ρωσικής Έπαναστάσεως, που άνέτρεψε τον τσάρο (στις 27 Φεβρουαρίου 1917 με τό παλιό ήμερολόγιο). Ή *Έξβέστια* της ΠΕΕ, γιορτάζοντας αυτήν τήν έπέτειο, έγραφε σε σχετικό της άρθρο:

«Έδώ και τέσσερα χρόνια έπεσε ό προαιώνιος ζυγός της άπολυταρχίας.

Ό λαός, που τον βασάνιζαν και τον καταπίεζαν οί χωροφύλακες και οί κοζάκοι του Νικόλαου, έρριξε καταγής τήν έξουσία του τσάρου.

Άκόμα κι οί καπιταλιστές κι οί τσιφλικάδες ήταν εύχαριστημένοι.

Έλπιζαν πώς δέ θα 'χουν πιά να μοιράζουν τά κέρδη τους με τον τσάρο, πώς θα βάλουν τους εργάτες και τους πολίτες να δουλεύουν για λογαριασμό τους, ξεγελώντας τους με τή Συντακτική Συνέλευση, που τήν έτοιμάζε άργά μιá σίγουρα ό Κερένσκη.

Ό άγράφματος λαός, στήριξε κι αυτός τις έλπίδες του στη Συντακτική Συνέλευση, γιατί δέν είχε καταλάβει, τί λογής και ποιανού συμφέροντα θα έξυπηρετούσε.

... Ωστόσο, ό άγρότης, που πίστεψε, πώς ή Συντακτική θα λύση τό πρόβλημα της γής, έμεινε ό παρίας, που ήταν πάντα.

Όπως πάντα, ο εργάτης δεν είχε κανένα δικαίωμα στο προϊόν της εργασίας του.

Τότε οι ρώσοι εργαζόμενοι κατάλαβαν, πώς αν δεν άλλαζαν τα πράγματα, θα εξακολουθούσαν να ζουν κάτω απ' τον καπιταλιστικό ζυγό. Κατάλαβαν, πώς οι νέοι αφεντάδες τους έτοιμαζαν μια νέα σκλαβιά, τη σκλαβιά της άστικής εξουσίας.

Η ύπομονή του λαού εξαντλήθηκε και κάτω απ' την πίεση των ναυτών των κόκκινων φαντάρων, των εργατών και των αγροτών, η εξουσία της μπουρζουαζίας γκρεμίστηκε τον Οκτώβριο του 1917. Ο λαός άρχισε να κατακτά τα δικαιώματά του.

Μά το ΚΚΡ (μπ), γεμάτο ανθρώπους, που μοναδικός τους σκοπός ήταν να επωφεληθούν απ' την κατάσταση, άρπαξε την εξουσία, αποκλείοντας από αυτήν τους εργάτες και τους αγρότες, κι ως δήλωνε πώς ενεργεί στο όνομά τους. Αποφάσισε να κυβερνήσει τη χώρα με τον τσαρικό τρόπο, χρησιμοποιώντας γι' αυτόν τον σκοπό τους κομμισάριους.

Τρία χρόνια τώρα ο λαός στενάζει κάτω απ' τον άπαισιο-ζυγό της Τσεκά. Ο χωρικός μεταβλήθηκε σε σκλάβο της σοβιετικής οικονομίας, ο εργάτης έγινε ένας άπλως μισθωτός στα κρατικά εργοστάσια. Το ίδιο έγινε και με τους εργάτες του πνεύματος.

Όσοι τόλμησαν να διαμαρτυρηθούν, ρίχτηκαν στις φυλακές της Τσεκά. Όσοι

τόλμησαν να εξεγερθούν, τουφεκίστηκαν.

Όλη η Ρωσία μεταβλήθηκε σε ένα τεράστιο στρατόπεδο καταναγκαστικής εργασίας.

Μά η ύπομονή των εργαζομένων εξαντλήθηκε. Οι εργάτες και οι αγρότες εξεγείρονται παντού. Έφτασε η στιγμή της Έπαναστάσεως. Έφτασε η στιγμή να ξεμπερδέουμε με την κομμισαροκρατία.

Η Κρονστανόη βρέθηκε στην πρώτη γραμμή το Φεβρουάριο και τον Οκτώβριο. Τώρα, γι' άλλη μια φορά, η Κρονστανόη σήκωσε την παντιέρα της Τρίτης Έπαναστάσεως των εργαζομένων.

Η άπολυταρχία του τσάρου έπεσε. Η Συντακτική δεν είναι πιά παρά μια θύμηση.

Το καθεστώς των κομμισαρίων θα πέσει κι αυτό με τη σειρά του.

Έφτασε η στιγμή της πραγματικής εξουσίας των εργαζομένων.

Έφτασε η στιγμή της εξουσίας των Σοβιέτ.

Με τον τίτλο: «Οι στρατηγοί μας», ή *Ιζβέστια* της ΠΕΕ έγραψε στο ίδιο φύλλο:

«Οι μπολσεβίκοι διέδωσαν τη φήμη, ότι ανάμεσα στα μέλη της ΠΕΕ υπάρχουν τσαρικοί στρατηγοί, αξιωματικοί, ακόμα και ένας παπās. Για να σταματήσουν μια για πάντα αυτές οι ψευτιές, τους λέμε πώς η Έπιτροπή περιλαμβάνει τα παρακάτω 15 μέλη:

Πετριτσένκο, σιτιστής στο θωρηκτό *Πετροπαβλόβσκ*.

Γιακουβένκο, τηλεφωνητής στην υπηρεσία διαβιβάσεων.

Όσόσοβ, μηχανουργός στο θωρηκτό *Σεβαστούπολη*.

Αρχίποβ, αρχιμηχανικός.

Περεπέλκιν, ηλεκτροτεχνίτης στο θωρηκτό *Σεβαστούπολη*.

Παφρούτσιβ, αρχιηλεκτροτεχνίτης στο θωρηκτό *Πετροπαβλόβσκ*.

Κουπόλοβ, αρχινοσοκόμος.

Βερσίνιν, ναύτης στο θωρηκτό *Σεβαστούπολη*.

Τούκαν, εργάτης στο εργοστάσιο ηλεκτρισμού.

Ρομανένκο, φύλακας της δεξαμενής επισκευών.

Όρέχιν, καθηγητής της 3ης Τεχνικής Σχολής.

Βάλκ, εργάτης πριονιστηρίου.

Παβλόβ, εργάτης ειδικευμένος στις νάρκες.

Μπόκοβ, καρραγωγέας.

Κιλγκάστ, πλοηγός.

Ο Π. Αβριετς, βασίζοντας την πληροφορία του στα *Έθνηκα άρχεία των ΗΠΑ* σημειώνει, ότι ένας άπεσταλμένος του άμερικανικού προξενείου του Βίμποργκ, έχοντας επισκεφτή στις 12 Μαρτίου την Κρονστανόη, διεπίστωσε την πειθαρχία και το καλό ήθικό της φρουράς και του πληθυσμού.

Ένας δημοσιογράφος, ανταποκριτής μιάς εφημερίδας των εσέρων του έξωτερικού, έγραψε πώς η τάξη και η ήσυχία βασιλεύουν σε όλη την πόλη, όπου τα εργαστήρια λειτουργούν κανονικά.

Σε μιά συνέντευξη, που έδωσε ο *Πετριτσένκο* στον ίδιο δημοσιογράφο, είπε ανάμεσα στ' άλλα και τα έξης: «Σκοπός μας είναι να άπελευθερώσουμε τη Ρωσία. Προσπαθούμε να πείσουμε τον πληθυσμό

της Πετροπόλεως να προσχωρήσει στο κίνημά μας. Θα έγκραστήσουμε την πραγματική έξουσία των Σοβιέτ».

Και ο ανταποκριτής κατέληγε: «Η πίστη στο δίκιο του άγώνα τους, έμψυχώνει τους κρονστανδιώτες. Πιστεύουν, πώς, όπου να 'ναι, θα τους ύποστηρίξει η ήπειρωτική Ρωσία».

Όμως, ακόμα και οι εργάτες της Πετροπόλεως δεν ήταν σε θέση να βοηθήσουν την Κρονστανόη. Ρίχτηκαν μόνο μερικές προκηρύξεις στην πόλη, έπεσαν ώστόσο στο κενό. Μιά απ' αυτές, γραμμένη προφανώς από άναρχικούς, έλεγε:

«Μιά "κυβέρνηση πυγμής" κυβερνάει εύκολότερα, όταν ο λαός είναι φιμωμένος και άλυσοδεμένος. Τα άποτελέσματα τα είδαμε: Κατασχέσεις για τους αγρότες και καταναγκαστική εργασία για τους εργάτες (...). Όσο για το δεύτερο δρόμο, όλες οι κυβερνήσεις τον κρύβουν με κάθε τρόπο, γιατί ο δρόμος αυτός οδηγεί στην άναρχική κοινωνία, δηλαδή στην κατάργηση κάθε Άρχης. Στην κοινωνία αυτή δεν ύπάρχουν άφεντικά, δεν ύπάρχουν σκλάβοι, δεν ύπάρχουν μισθοφόροι της εργασίας, δεν ύπάρχουν καταναγκασμοί. Ο τακτικός στρατός, όργανο καταπίεσεως, παραχωρεί τη θέση του στα άντάρτικα τμήματα. Τη θέση της καταναγκαστικής εργασίας, την παίρνει η έλεύτερη και δημιουργική δουλειά για όλους. Οι εργάτες άσχολούνται μονάχοι τους με την παραγωγή και τη διανομή των

προϊόντων. Δεν έχουν ανάγκη απ' το Κράτος για να ανταλλάξουν ελεύθερα με τους αγρότες τα προϊόντα τους. Τα οικονομικά και τα κοινωνικά προβλήματα λύνονται με ελεύθερες συζητήσεις στα εργαστήρια, στα εργοστάσια και στις αγροτικές κοινότητες (...). Όσοι ξέρουν την Κρονστάνδη και την αγάπη της για τη λευτεριά, δεν μπορούν να πιστέψουν πως οι ναύτες έγιναν όργανα της Αντάντ (...). Ξέροντάς τα όλα αυτά, Πετροπολίτες, εξακολουθείτε να σιωπάτε. Άκούτε μέρα-νύκτα το μπουμπουνητό των κανονιών κι ωστόσο δεν το αποφασίζετε να πολεμήσετε ανοικτά την κυβέρνηση, για να την αναγκάσετε έτσι να αποσύρη τις δυνάμεις της απ' την Κρονστάνδη (...). Ναύτες, φαντάροι, εργάτες, συντονίστε τη δράση σας. Επιτεθείτε σε όλα τα γραφειοκρατικά κέντρα, σε όλες τις αποθηκές όπλων. Η εξουσία θα απαντήσει ριχνοντας στο ψαχνό: έτσι αντιμετωπίζει κάθε εξουσία την Επανάσταση. Και όπως πάντα, αυτό θα είναι το κύκνειο άσμα της».

Στις 12 Μαρτίου, η *Γκζέστια* της ΠΕΕ δημοσίευσε ένα σημείωμα με τον τίτλο: *«Η Κρονστάνδη και το Σμόλνυ»*.

(Το Σμόλνυ βρίσκεται στην Πετρούπολη. Επί τσάρων, ήταν παρθεναγωγείο για τα κορίτσια της αριστοκρατίας. Απ' τον Αύγουστο του 1917, εκεί είχε την έδρα της ή Κεντρική Έκτελεστική Επιτροπή των Σοβιέτ. Τον Οκτώβριο του

1917, στεγαζόταν εκεί το Γενικό Έπιτελείο της ενόπλου εξέγερσεως των μπολσεβίκων. Άργότερα, έγινε έδρα της Τσεκά και το Μάρτιο του 1921, κέντρο συντονισμού των επιχειρήσεων εναντίον της Κρονστάνδης).

Έγραφαν λοιπόν οι κρονστανδιώτες στο σημείωμά τους:

«Ότι κάνουμε, το κάνουμε ανοικτά, μπροστά σ' όλον τον κόσμο.

Δεν έχουμε να κρύψουμε τίποτα. Πασχίζουμε να πραγματοποιηθεί ο όμοθυμος πόθος των εργαζομένων: ζητούμε την εγκαθίδρυση της πραγματικής εξουσίας των Σοβιέτ.

Κανείς δε θα μπορέσει να μας εμποδίσει. Και πολύ λιγότερο απ' όλους, ή συμμορία των δολοφόνων μπολσεβίκων κι οί τσεκίστες τους.

Πού βασιζόμαστε; Στην αποφασιστικότητα και στην ήρεμη αυτοπεποίθηση της φρουράς και του πληθυσμού.

Τί γίνεται στο μεταξύ στο έχθρικό στρατόπεδο;

Την απάντηση τη βρίσκουμε στις εφημερίδες της 9ης Μαρτίου, που έφτασαν στα χέρια μας. Τις εφημερίδες αυτές, τις έχουμε τοιχοκολλήσει στο Κεντρικό Τυπογραφείο. Όλοι οί πολίτες μπορούν να τις διαβάσουν και να δουν, τί ψέματα λέει το Σμόλνυ και πως συκοφαντεί τους εργάτες και τους κόκκινους φαντάρους.

Η *Κράσναγια Γκαζέτα* έφτασε να πη, πως οί κουρσάντυ μπήκαν στην πόλη της Κρονστάνδης! Επιπλέον, γράφει ότι έφτασαν στην Κρονστάνδη 2.000 άντεπαναστάτες!

Μά δε φρόντισε βλέπετε να συνεννοηθεί με την *Πράβντα* κι έτσι αυτή ή τελευταία έγραψε, πως ήρθαν να μās ενισχύσουν εκατό τσαρικοί αξιωματικοί!

Έμεις, ενεργούμε κάτω απ' το φως του ήλιου. Τα ψέματά τους είναι για μās ή καλύτερη προπαγάνδα».

Και σε ένα άλλο σημείωμα με τον τίτλο: *«Στους συντρόφους μας, που έπεσαν για τη λευτεριά»*, ή *Γκζέστια* της ΠΕΕ έγραφε:

«Τα ονόματά σας θα μείνουν για πάντα χαραγμένα στη μνήμη των εργαζομένων.

Μēs στον σκληρό αγώνα, δεν σκεφτήκατε τον εαυτό σας, σκεφτήκατε μονάχα τους άλλους.

Διαφεντευτές του ιδανικού μας, δεν διστάσατε μπροστά στα τουφέκια του έχθρου.

Δώσατε το παράδειγμα, έσείς τα πρώτα θύματα της Τρίτης Επανάστασεως των εργατών.

Δείξατε το δρόμο, που οδηγεί στην κατάκτηση των δικαιωμάτων μας.

Άγωνιστήκατε φωνάζοντας: νίκη ή θάνατος!

Και πεθάνατε.

Έμεις, που ζούμε ακόμα, θα φέρουμε σε πέρας τον αγώνα σας.

Πάνω απ' τους νισκαμμένους τάφους σας, όρκιζόμαστε να νικήσουμε ή να πεθάνουμε στο πλευρό σας.

Έφτασε ή ώρα της χειραφετήσεως των εργαζομένων».

Η ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗ ΖΗΤΑΕΙ ΑΠΕΓΝΩΣΜΕΝΑ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ

«Το πρωί της 13ης Μαρτίου, γράφει ο Π. Άβριτς, επανελήφθη το σενάριο των προηγούμενων ήμερών. Μετά τον κανονιοβολισμό, επακολούθησε πριν απ' το ξημέρωμα μιά έφοδος μονάδων πεζικού, που ξεκίνησαν απ' τη νότια ακτή. Παρά τους άσπρους μανδύες τους, οί επιτιθέμενοι έγιναν αντίληπτοι και απωθήθηκαν από τα διασταυρούμενα πυρά των προχωρημένων φυλακίων της Κρονστάνδης. Παρ' όλα αυτά, οί μπολσεβίκοι συνέχισαν τις επιθέσεις τους. Το πρωί της 14ης Μαρτίου, καλυπτόμενα απ' το σκοτάδι, νέα ξεκούραστα τμήματα των μπολσεβίκων προχώρησαν μέσα απ' τα καταιγιστικά πυρά του πυροβολικού και των όπλοπολυβόλων, αναγκάστηκαν όμως να συμπτυχθούν, αφήνοντας στους πάγους δεκάδες νεκρούς και τραυματίες. Ήταν ή τελευταία επίθεση μικρās εκτάσεως. Τις επόμενες 72 ώρες, οί κανονιοβολισμοί και οί βομβαρδισμοί συνεχίστηκαν, σταμάτησαν όμως όλες οί άλλες επιχειρήσεις. Οί μπολσεβίκοι προετοιμαζαν τις δυνάμεις τους για την τελική έφοδο.

Οί έξεγερμένοι, παρ' όλο που κατόρθωσαν ως τότε να αποκρούσουν τις επιθέσεις των κυβερνητικών δυνάμεων, είχαν αρχίσει φαίνεται να αντιλαμβάνονται,

«... ότι δέν τούς έμεναν πιά πολλές δυνατότητες άντιστάσεως. Ή ΠΕΕ, σέ μιá άπεγνωσμένη της έκκληση, πού έστειλε μέ ραδιογράφημα στους προλετάριους όλου τοú κόσμου, έλεγε :

«Τá έχθρικά άεροπλάνα, σάν άρπакτικά πουλιά, πετούν πάνω άπ' τήν Κρονστανόη και ρίχνουν βόμβες, σκοτώνοντας τόν άμαχο πληθυσμό.

Παρ' όλα αυτά, συνεχίζουμε νά διαφευτεύουμε τά ιερά δικαιώματα τών έργαζομένων.

Πρέπει νά μάθουν όλοι, ότι άγωνιζόμαστε για τήν πραγματική έξουσία τών έργαζομένων, ενώ ό Τρότσκι, ό Ζινόβιεβ και ή συμμορία τους, σφάζουν και τουφεκίζουν, μόνο και μόνο για νά διατηρήσουν τή δικτατορία τους.

Πρέπει νά μάθουν όλοι ότι αυτοί οί έγκληματίες λένε ψέματα, βεβαιώνοντας, πώς ύπακουμε τάχατες σέ τσαρικούς στρατηγούς.

Δώδεκα μέρες τώρα, μιá χούφτα ήρωες, ναύτες, έργάτες και κόκκινοι φαντάροι κρατούν άπάνω τους, άπομονωμένοι άπ' τόν έξω κόσμο, τό βάρος τών επιθέσεων τών αίμοβόρων μπολσεβίκων.

Ήμείς όμως θά μείνουμε στις θέσεις μας.

Θά συνεχίσουμε τόν άγώνα μέχρι τήν τελική νίκη, ή θά πεθάνουμε φωνάζοντας, Ζήτω τά έλεύτερα Σοβιέτ ! Τά σημερινά Σοβιέτ λένε ψέματα !

Σύντροφοι, έχουμε ανάγκη άπ' τή βοή-

θειά σας. Ήξεγερθείτε έναντίον τών καταπιεστών σας, τών κομμισαρίων.

Καταραμένοι νά 'ναι όλοι οί δολοφόνοι !

Γειά σας, αδέλφια».

Στό μεταξύ όμως, ή κυβέρνηση τών μπολσεβίκων, παίρνοντας άυστηρά μέτρα έναντίον τών «αταραξιών» της Πετρούπολεως, κάνοντας ταυτόχρονα όρισμένες παραχωρήσεις και κυρίως, μοιράζοντας λίγο ψωμί, είχε κατορθώσει νά έξουδετερώσει κάθε στασιαστική διάθεση. Είναι χαρακτηριστικό άπ' αυτή τήν άποψη ένα έπεισόδιο, πού άφηγείται ό *Βίκτωρ Σέρζ* :

«Έβλεπα σχεδόν κάθε μέρα τό γραμματέα της κομματικής έπιτροπής της Πετρούπολεως Σεργκέι Ζόριν και ήξερα πόσο τόν άνησυχούσαν οί ταραχές, πόσο ήταν άποφασισμένος νά μήν καταφύγει σέ κατασταλτικά μέτρα έναντίον τών εργατών, ήξερα ότι ή προπαγάνδα ήταν κατά τή γνώμη του τό μόνο άποτελεσματικό όπλο στις δοσμένες συνθήκες. Για νά γίνουν πειστικότερα τά έπιχειρήματά του, φρόντιζε νά έχη στη διάθεσή του βαγόνια φορτωμένα μέ τρόφιμα. Μοú διηγήθηκε, γελώντας, ότι έτυχε νά βρεθθί σέ μιá συνοικία, όπου οί έσέροι της δεξιάς είχαν καταφέρει τούς πολίτες νά φωνάζουν Ζήτω ή Συντακτική ! (πράγμα πού έσήμαινε, Κάτω ό μπολσεβικισμός !). Τούς πληροφόρησα, μοú είπε, ότι έφτασαν κιόλας πολλά βαγόνια μέ τρόφιμα και άνέτρεψε τήν κατάσταση έν ριπή οφθαλμοú».

Ό μενσεβίκος *Φ.Ι.Ντάν*, πού ήταν κρατούμενος τότε στην Πετρούπολη και συ-

νάντησε στις φυλακές κρονστανδιώτες (μετά τήν καταστολή της έξεγέρσεως), λέει ότι οί ναύτες, εκφράζοντάς του τήν πικρία τους, τοú είπαν : Οί έργάτες μας πούλησαν στην κυβέρνηση για ένα κιλό κρέας.

Ή ΠΕΕ ώστόσο προσπαθοúσε ως τήν τελευταία στιγμή νά πείσει τούς όπαδούς της, ίσως μάλιστα και τόν έαυτό της, ότι οί έργάτες της Πετρούπολεως θά προσχωρήσουν στην έξεγερση. Έτσι, άκόμα και στις 14 Μαρτίου, ή *Έξέλιξη* της ΠΕΕ, έγραφε : «Ή *Περάβντα*, στο φύλλο της 11 Μαρτίου, δημοσίεψε ένα γράμμα τοú Ζινόβιεβ στους έξεκομματικούς συντρόφους (...). Για νά κερδίσουν τή συμπάθεια τών εργατών της Βαλτικής, οί μπολσεβίκοι τούς ύπόσχονται όλα τά καλά τοú κόσμου : Θά τοποθετήσουμε έξεκομματικούς έργάτες στα σημαντικότερα πόστα, δηλαδή στον έπισιτισμό, στα καύσιμα, στον έλεγχο τών δημοσίων υπηρεσιών. Θά δώσουμε τή δυνατότητα στους άντιπροσώπους τους νά αγοράσουν τρόφιμα άπ' τό έξωτερικό, πληρώνοντάς τα μέ χρυσάφι, για νά μπορέσουν οί έργάτες της Πετρούπολεως νά άντιμετωπίσουν τίς σημερινές δυσκολίες. Παίρνοντας πρακτικά μέτρα, θά άγωνιστοúμε έναντίον της γραφειοκρατίας τών δημοσίων υπηρεσιών μας. Θά κριτικάροουμε ό ένας τόν άλλο, μά τελικά θά τά καταφέρουμε νά συμφωνήσουμε στα κύρια σημεία. Μ' άλλα λόγια, ό Ζινόβιεβ άφησε κατά μέρος τίς άγριάδες, μιλάει και στάζει μέλι τό στόμα του, γιατί σκοπός του είναι νά άποκοιμήσει τούς έργάτες, θέλει νά μήν άκοúν οί έργάτες τά μπουμπουνητά

των κανονιών, πού χτυπούν τήν Κρονστανόη. Μά γιατί δέ μίλησαν ποτέ τους έτσι δά οί μπολσεβίκοι ; Γιατί δέν ένήργησαν έτσι δά στα τρία χρόνια της βασιλείας τους ; Είναι πολύ άπλό : δέν μποροúσαν νά τό κάνουν ως τά σήμερα. Κι ούτε θά μπορέσουν νά τό κάνουν άπό δω κι έμπρός. Τούς μάθαμε. Είναι χαρτοκλέφτες. Ξέρουμε τήν άξία τών ύποσχέσεών τους, άκόμα και τών συμβολαίων τους. Όχι, ό έργάτης δέ θά πουλήσει τή λευτεριά του, ούτε τό αίμα τών αδελφών του, μακάρι νά τοú δώσουν όλο τό χρυσάφι τοú κόσμου».

Όσο γινόταν δυσκολότερη ή θέση τών έξεγερμένων, τόσο φαίνεται ότι άρχιζαν νά παίρνουν θάρρος οί μη συλληφθέντες όπαδοί της κεντρικής κυβερνήσεως στην πόλη της Κρονστανόης. Τόσο πολύ μάλιστα, ώστε ή ΠΕΕ δημοσίεψε μιá διαταγή, μέ τήν όποία πληροφοροúσε τόν πληθυσμό, ότι ύπάρχουν μπολσεβίκοι, πού προσπαθοúν νά έρθουν σέ έπαφή μέ τόν έχθρό, κάνοντας φωτεινά σήματα και καλοúσε τούς πολίτες νά έπαρρηγοúν : «Κρατείστε τούς ένόχους, ώσπου νά 'ρθη ό άρμόδιος εκπρόσωπος νά τούς συλλάβη. Οί προδότες και οί κατάσκοποι θά τιμωροúνται επί τόπου, χωρίς δίκη, σύμφωνα μέ τούς νόμους πού ύπαγορεύει ή κατάσταση».

Στό αντίπαλο στρατόπεδο, ό άρχηγός τοú Στόλου της Βαλτικής ζητοúσε μέ μιá διαταγή του τήν έπιβολή της πιό άυστη-

ρης πειθαρχίας στα πλοία και στα άγηματα των πεζοναυτών. 'Απαγορεύεται, έλεγε ή διαταγή, κάθε συγκέντρωση στα πλοία και στις σχολές. 'Απαγορεύεται σε πρόσωπα, που δεν ανήκουν στο πλήρωμα, να επισκέπτονται τα πλοία, εκτός αν τους δώσει την άδεια ένας κομμισάριος. 'Όλοι οι διοικητές και οι κομμισάριοι διατάζονται να μείνουν στα πόστα τους. Το επαναστατικό ναυτοδικείο του Στόλου της Βαλτικής θα τιμωρήσει τους παραβάτες αυτής της διαταγής, με όλη την αυστηρότητα, που προβλέπει ο νόμος στις τωρινές συνθήκες.

'Ο μπολσεβίκος Πουχόβ, γράφει, ότι κατά επαναστατικά δικαστήρια τιμωρούσαν τους άπειθαρχους και τους προβοκάτορες, όπως τους άξιζε. Οι κομματικοί υπεύθυνοι γνωστοποιούσαν τις καταδικαστικές αποφάσεις στα στρατιωτικά τμήματα, όρισμένες μάλιστα τις έστελναν να δημοσιευτούν στις έφημερίδες».

Το πολεμικό ανακοινώθεν των εξεγερμένων (για το χρονικό διάστημα απ' τα μεσάνυχτα της 12ης ως τα μεσάνυχτα της 13ης) αναφέρει, ότι: «στις 3 το πρωί, ένα έχθρικό τμήμα έπιχείρησε να έπιτεθί, ξεκινώντας απ' τη νότια άκτι. Τα πυρά μας το άπόθησαν και από τις 3 και 30' επικράτησε ήσυχία. Το μεσημέρι, ένα έχθρικό άερολάνο έρριξε βόμβες στην πόλη. 'Απ' το μεσημέρι ως τις 9 το βράδι, ο έχθρός κανονιοβόλησε με σποραδικά πυρά τα πυροβολεία μας. Τα μεγάλου

διαμετρήματος πυροβόλα του όχυρου Κρασνοφλότσκη έβαλαν στόχο τους την πόλη, μα τα πυρά των πυροβολαρχιών μας τα άνάγκασαν να σιγήσουν. Σ' όλη τη διάρκεια της ήμέρας, έχθρικά άεροπλάνα πέταγαν πάνω απ' την πόλη και έρριχναν βόμβες. Χάρη στα έντονα και εύστοχα πυρά του άντιαεροπορικού μας, δεν προξένησαν σοβαρές ζημιές»

**ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ
ΤΩΝ ΕΞΕΓΕΡΜΕΝΩΝ
ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ
ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝ**

«Νωρίς το πρωί, στις 14 Μαρτίου, λέει ο Πετριτσάινκο, ο έχθρός έπιχείρησε δυο φορές να έπιτεθί, τα πυρά μας όμως τον άπόθησαν. Στή μία το μεσημέρι, οι όβίδες άρχισαν να πέφτουν βροχή, τα κανόνια μας άπάντησαν. 'Η μονομαχία κράτησε ως τις 7 το βράδι, ύστερα τα πυρά σταμάτησαν. 'Αεροπλάνα δεν έμφανίστηκαν. Στην πόλη, επικρατούσε ήρεμία. 'Ο πληθυσμός είχε τόσο πολύ συνηθίσει στους κανονιοβολισμούς, ώστε όλος ο κόσμος κυκλοφορούσε κανονικά στους δρόμους, λές κι ήταν γιορτή. Τα παιδιά έπαιζαν χιονοπόλεμο στην όδο Σοβιέτ και στη λεωφόρο Λένιν. Οι κάτοικοι, με δική τους πρωτοβουλία, καθάριζαν τα πεζοδρόμια απ' το χιόνι και τους πάγους».

Το πολεμικό ανακοινώθεν των εξεγερμένων, δημοσιευμένο στην 'Ιζβέστια της ΠΕΕ της 15ης Μαρτίου, αναφέρει :

«'Απ' τα μεσάνυχτα της 13 Μαρτίου ως τις 12 το μεσημέρι της 14ης: Στή

'Ο Λένιν με το γραμματέα του Α. Μποργουίβιτς.

διάρκεια της νύχτας, έχθρικές ομάδες επιχειρήσαν να επιτεθούν δυο φορές, απωθήθηκαν όμως από τα πυρά μας. 'Απ' τις 4 το πρωί και ύστερα, τίποτα το αξιοσημείωτο στο μέτωπο. 'Απ' τις 12 το μεσημέρι ως τα μεσάνυχτα : Στη 1 το μεσημέρι, ξανάρχισε ο έχθρικός κανονιοβολισμός και το πυροβολικό μας απάντησε με έντονα πυρά. 'Ο κανονιοβολισμός συνεχίστηκε με διακοπές ως τις 6 και 30' το βράδι. 'Υστερα απόλυτη σιωπή. Τη νύχτα αυτή, δεν έγιναν αεροπορικές επιδρομές».

Είναι χαρακτηριστικό ότι οι εξεγερμένοι, απαντώντας στα δημοσιεύματα των μπολσεβίκων, κατέκριναν η καταριόντουσαν τον Τρότσκι, το Ζινόβιεβ και την Τσεκά, ενώ ήξεραν βέβαια πολύ καλά, ότι τη γραμμή του Κόμματος και της κυβερνήσεως τη χάραζε ο Λένιν. Να πίστευαν τάχα πως ο Λένιν είχε παρασυρθεί από τις εισηγήσεις των «κακών συμβούλων» του, να έλπιζαν τάχα, πως θα άλλαζε τελικά τακτική απέναντί τους; Είναι πάντως γεγονός ότι η πρώτη δημοσιογραφική τους επίθεση εναντίον του δημοσιεύτηκε στην 'Ιζβέστια της ΠΕΕ της 14ης Μαρτίου με τον τίτλο : «'Όταν είσαι με τους λεύκους, πρέπει να οφθαλμιάζεις και σὸ σὰν λεύκος».

«Οἱ ἐργαζόμενοι, πού ἀγωνίζονται γιὰ τὰ δίκια τους, περίμεναν πὼς ὁ Λένιν θὰ ἦταν λιγότερο ὑποκριτὴς καὶ θὰ ἔλεγε τὴν ἀλήθεια. Κι αὐτό, γιὰτί νόμιζαν πὼς

ὁ Λένιν εἶναι διαφορετικὸς ἀπ' τὸν Τρότσκι καὶ τὸ Ζινόβιεβ. Τοῦ εἶχαν ἀκόμα ἐμπιστοσύνη. 'Ὡστόσο, στίς 8 Μαρτίου, στὸ 10ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) ὁ Λένιν ἐπανελάβε τις ἴδιες ψευτιές, πού εἶχαν πῆ κι οἱ ἄλλοι μπολσεβίκοι γιὰ τὴν Κρονστάνδη. Δῆλωσε πὼς τὸ σύνθημά μας εἶναι: ἐλεύθερο ἐμπόριο. Πρόσθεσε, εἶναι ἀλήθεια, πὼς τὸ κίνημά μας εἶναι ὑπὲρ τῶν Σοβιετ κι ἐναντίον τῆς δικτατορίας τῶν μπολσεβίκων. 'Ὡστόσο, βιάστηκε νὰ ἀνακατέψη στὴν ὑπόθεση τοὺς λευκοὺς στρατηγούς καὶ τὰ ἀναρχικά, μικροαστικά στοιχεῖα.

'Ἔτσι, ρίχνοντας τὴ ρετσινιά του, ὁ Λένιν ὁμολόγησε, χωρὶς νὰ τὸ θέλη, πὼς τὸ κίνημά μας εἶναι βασικά ἕνας ἀγώνας ὑπὲρ τῆς ἐξουσίας τῶν Σοβιετ καὶ ἐναντίον τῆς δικτατορίας τοῦ Κόμματος. Πρόσθεσε ὅμως ἀνήσυχος : Εἶναι μιὰ ἀντεπανόσταση ἄλλου εἴδους. Εἶναι ἐξαιρετικά ἐπικίνδυνη, ὅσο ἀσήμαντες κι ἂν μποροῦν νὰ φανοῦν ἀπὸ μιὰ πρώτη ἀποψη οἱ διορθώσεις, πού προτείνονται νὰ γίνουν στὴν πολιτικὴ γραμμὴ μας.

'Ἐχει δίκιο ὁ Λένιν νὰ ἀνησυχῆ. Τὸ πλῆγμα τῆς ἐπαναστατημένης Κρονστάνδης εἶναι σκληρό. Οἱ καθοδηγητὲς τοῦ Κόμματος αἰσθάνονται ὅτι πλησιάζει τὸ τέλος τῆς ἀπολυταρχίας τους.

'Ἡ μεγάλη ἀνησυχία τοῦ Λένιν διαφαίνεται καθαρὰ σὲ ὅλα, ὅσα εἶπε γιὰ τὴν Κρονστάνδη. 'Ἡ λέξη κίνδυνος ἐπανερχόταν κάθε τόσο στὸ λόγο του.

Εἶπε λόγου χάρι τὰ ἐξῆς, κατὰ λέξη : Πρέπει νὰ τελειώνουμε μ' αὐτὸν τὸν μικροαστικὸ κίνδυνο, πού εἶναι γιὰ μᾶς μιὰ πολὺ μεγάλη ἀπειλή, γιὰτί ἀντὶ νὰ ἐνώ-

ση τὸ προλεταριάτο, τὸ διασπάει. Μᾶς χρειάζεται τὸ μᾶξιμουμ τῆς ἐνότητος.

Ναί, ὁ ἀρχηγὸς τῶν μπολσεβίκων τρέμει ἀπ' τὸν φόβο του καὶ ἀναγκάζεται νὰ κἀνὴ ἐκκλήσεις, ζητώντας τὸ μᾶξιμουμ τῆς ἐνότητος. Κι αὐτό, ἐπειδὴ ὄχι μόνο ἡ δικτατορία τῶν μπολσεβίκων, μὰ καὶ τὸ ἴδιο τὸ Κόμμα τους ἀρχίζει νὰ κλονίζεται.

Γενικά, εἶναι σὲ θέση ὁ Λένιν νὰ πῆ τὴν ἀλήθεια :

Δὲν πάει πολὺς καιρὸς πού ὁ Λένιν, μιλώντας σὲ μιὰ συνεδρίαση στελεχῶν, ὅπου συζητήθηκε τὸ θέμα τῶν συνδικάτων, δῆλωσε : Τὰ βαρέθηκα πιά ὅλα αὐτά. 'Ασχετα ἀπ' τὴν ἀρρώστια μου, ἔτσι μού 'ρχεται νὰ τὰ παρατήσω καὶ νὰ φύγω.

Μὰ οἱ συνένοχοί του, δὲ θὰ τὸν ἀφήσουν νὰ φύγη. Εἶναι αἰχμάλωτός τους. Εἶναι ἀναγκασμένος νὰ ἐπαναλαμβάνη κι αὐτὸς τις συκοφαντίες τους.

'Ὅπως καὶ νὰ 'χη, τὸ κίνημα τῆς Κρονστάνδης βάζει σὲ μεγάλη ἀμχανία τοὺς μπολσεβίκους. Γιὰτί ἡ Κρονστάνδη δὲ ζητάει ἐλευθερία ἐμπορίου. 'Ἡ Κρονστάνδη ζητάει νὰ περάσῃ ἡ πραγματικὴ ἐξουσία στὰ χέρια τῶν Σοβιετ».

Τὴν ἴδια μέρα, ἡ 'Ιζβέστια τῆς ΠΕΕ δημοσίεψε ἐπίσης ἕνα ἄρθρο μὲ τὸν τίτλο : «Κάτω ἡ κομμισσαροκρατία».

«Γιὰ νὰ κατακτήσῃ τὴν ἐξουσία τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα τῶν μπολσεβίκων οὔς εἶχε ὑποσχεθῆ ὅλα τὰ καλά, πού μπορεῖ κανεὶς νὰ φανταστῆ.

'Ἐδῶ καὶ τρία χρόνια, οὔς ἔλεγον : Μπορεῖτε νὰ ἀνακαλέσετε τοὺς ἀντιπροσώπους σας καὶ νὰ ἐκλέξετε ἄλλο Σοβιετ, ὅποτε τὸ θελήσετε.

Μὰ ὅταν ἡ Κρονστάνδη ζήτησε Ἰσα-Ἰσα τὴν ἐπανεκλογή ἐλευτέρων Σοβιετ, δηλαδὴ Σοβιετ ἀπαλλαγμένων ἀπ' τὴν πίεση τοῦ Κόμματος, ὁ Τρότσκι διέταξε, ὅπως καὶ ὁ στρατηγὸς Τρεπόβ τὸ 1905 : Μὴν τοιγκουνεύσετε τις σφαῖρες !

Τὶ προδοσία !

(...) 'Εργάτες ! Γιὰτί ρίζατε τὸν τσάρο, γιὰτί διώξατε τὸν Κερένσκι ; Γιὰ νὰ ὑποφέρετε καινούριους τύραννους, τὴν Τσεκά μὲ τὸν Τρότσκι ἐπικεφαλῆς ;».

Ἡ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ ΚΑΘΕ ΙΔΕΑ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥ

'Ἡ ΠΕΕ, παρ' ὅλο πού θὰ πρέπει νὰ ἀντιλαμβανόταν τὴ δύσκολη θέση τῆς, ἀποφάσισε νὰ κρατήσῃ ἀδιάλλακτη στάση. Σὲ μιὰ ἀνακοίνωσή της, πού δημοσιεύτηκε στὴν 'Ιζβέστια τῆς 14ης Μαρτίου, διαβάζομε :

«Στὴ χτεσινὴ σύσκεψη τῆς ΠΕΕ, διαβάστηκε μιὰ ἀπόφαση τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῶν κρατούμενων στίς ναυτικὲς φυλακὲς μπολσεβίκων.

Μᾶς ζήτησαν νὰ δώσουμε ἄδεια στὸν πρῶην κομμισάριο τῶν ἐμπορικῶν πλοίων Ζόσιμοβ, νὰ πάῃ νὰ μιλήσῃ στὴν 'Ὀλομέλεια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς, πού συνεδριάζει στὴ Μόσχα καὶ νὰ τὴν πληροφορήσῃ γιὰ τὴν πραγματικὴ κατάσταση, πού ἐπικρατεῖ στὴν Κρονστάνδη.

Υστερα από ανταλλαγή απόψεων, η ΠΕΕ αποφάσισε να μη γίνει δεκτό το αίτημα των μπολσεβίκων.

Η κυβέρνηση και η Κεντρική Εκτελεστική Επιτροπή είναι πολύ καλά πληροφορημένες από τα ραδιογραφήματά μας, μα φυσικά δεν τα δημοσιεύουν, γιατί φοβούνται ότι ο πληθυσμός θα ξεσηκωθεί.

Η απόδοχή του αιτήματος των μπολσεβίκων θα έρμηνευόταν απ' την κυβέρνηση σαν μία αδυναμία της ΠΕΕ και σαν επιθυμία της να δεχτεί ένα συμβιβασμό.

Τους το λέμε έξω απ' τα δόντια: Οι εργαζόμενες μάζες έχουν πάρει σταθερή απόφαση να λευτερώσουν την Κρονστανόη απ' τον μπολσεβίκικο ζυγό.

Την ίδια μέρα, η ΠΕΕ έστειλε ραδιογράφημα στους δημοσιογράφους όλων των χωρών, προτείνοντάς τους να έρθουν στην Κρονστανόη, για να διαπιστώσουν, πώς και γιατί αγωνίζονται οι κρονστανδιώτες.

Ο Πετριτσένκο σημειώνει, ότι στις 14 Μαρτίου η ΠΕΕ αποφάσισε να γίνει μία δεύτερη διανομή τροφίμων:

Μία μεγάλη κουραμάνια στους ναύτες και στους εργάτες, να περάσουν απ' τις 15 ως τις 21 Μαρτίου και 250 γραμμάρια ψωμί ή 125 γραμμάρια γαλέτα, 1/4 κονσέρβας και 187,5 γραμμάρια κρέας την ημέρα. Στα παιδιά της κατηγορίας Α': 500 γραμμάρια γάλα του κουτιού, 1 κιλό αλεύρι, 500 γραμμάρια πουλερικά και 3

αυγά, όλα αυτά μέχρι την 1η 'Απριλίου. Στα παιδιά της κατηγορίας Β': 250 γραμμάρια βρώμη την ημέρα, 125 γραμμάρια πουλερικά, 125 γραμμάρια κρέας την ημέρα και 125 γραμμάρια τυρί. Όλα αυτά ως την 1η 'Απριλίου. Στα παιδιά της κατηγορίας Γ': 250 γραμμάρια βρώμη, 250 γραμμάρια κρέας την ημέρα και μία φορά 375 γραμμάρια αυγοτάραχο. 'Επιπλέον, 125 γραμμάρια βούτυρο σε όλα τα παιδιά καθώς και 250 γραμμάρια ζάχαρη. Μετά απ' αυτές τις διανομές, δεν έμεινε τίποτα πιά στις αποθήκες τροφίμων.

Την ίδια μέρα, η 'Ιζβέστια της Πετρούπολης έγραφε:

«Είναι γνωστό από την πολεμική ιστορία, ότι η πείνα αναγκάζει συχνά τους υπερασπιστές των φρουρίων να παραδοθούν».

Με τον τίτλο: «Γιατί πεινάμε», η 'Ιζβέστια της ΠΕΕ έγραφε ότι με διαταγή της ΠΕΕ, έγινε έρευνα στα σπίτια όρισμένων κομμισαρίων: «Σε όλα τα σπίτια βρέθηκαν μεγάλες ποσότητες τροφίμων. Κατασχέθηκαν και δόθηκαν με απόδειξη παραλαβής στην Επιτροπή 'Επισιτισμού, για να μοιραστούν στον πληθυσμό. Νά τί βρέθηκε στο σπίτι της γυναίκας του κομμισαρίου 'Ολίν: 20 κιλά κρέας, 20 κιλά γαλέτες, 15 κιλά λίπος, 5 κιλά καπνιστό ψάρι. Της αφήσαμε: 30 κιλά αλεύρι, 20 κιλά πατάτες, 7 κιλά κρέας και άλλα τρόφιμα. Της πήραμε επίσης: 2 ζευγάρια καινούρια σκαρπίνια, ένα παλτό και μία γούνα. Της αφήσαμε δυο παλτά για προσωπική χρήση. 'Απ' τον κομμισαρίο Ντούλιν, κατασχέθηκαν: 25 κιλά κρέας,

30 κιλά λίπος, 1 κιλό τσάι, μισό κιλό τσάι δεύτερης ποιότητας, 80 κιλά γαλέτες. Έξω απ' αυτά, αλεύρι, σαπούνι και πετρέλαιο. Ο Ντούλιν συνελήφθη. Νά με πόση αφιλοκέρδεια αγωνίζονται οι μπολσεβίκοι!»

Και με τον τίτλο: «'Αδελφική βοήθεια».

«Λάβαμε τα παρακάτω είδη για τους μαχητές των προχωρημένων φυλακίων: 'Απ' τον 'Ε. Ζασορόντιν: μία μερίδα ψωμιού για δύο μέρες και ένα πακέτο καπνό. 'Απ' το Σιβάνοβ, πλοηγό του Σεβαστούπολη, μία στρατιωτική χλαίνη. 'Απ' τον Τσίμερμαν: τσιγάρα. 'Απ' τον Κ. Ουτίλιν: ένα ζευγάρι μπόττες. 'Απ' τον 'Α.Λ. Ένα ζευγάρι μπόττες».

Ναί, με την κάθε μέρα που περνούσε η κατάσταση των υπερασπιστών της Κρονστανόης γινόταν όλο και πιο δύσκολη. Η Πετρούπολη, γράφει η 'Εμμα Γκόλτμαν, είχε εγκαταλείψει την Κρονστανόη στην τύχη της και το φρούριο βρέθηκε αποκομμένο απ' την υπόλοιπη Ρωσία (...). Οι κρονστανδιώτες δεν είχαν τίποτα έξω απ' το ακατάβλητο θάρρος τους και την άτράνταχτη πίστη στο δικό του αγώνα τους, την πίστη στα ελεύτερα Σοβιέτ, που μόνον αυτά μπορούσαν, κατά τη γνώμη τους, να σώσουν τη Ρωσία απ' τη δικτατορία. Δεν είχαν ούτε ένα παγοθραυστικό για να παρεμποδίσουν την εφοδο των κομμουνιστικών στρατευμάτων. Είχαν εξαντληθεί απ' την πείνα, το κρύο, τις άγρυπνες νύχτες, που πέρασαν στις βάρδιές τους. Παρ' όλα αυτά, κρατούσαν τις θέσεις τους, πολεμώντας απελπισμένα, έναντιον συντριπτικά υπερτέρων δυνάμεων.

Με μία ανακοίνωσή της, η επαναστατική τρόικα του Ναυτικού Νοσοκομείου της Κρονστανόης ειδοποίησε στις 14 Μαρτίου τον πληθυσμό, ότι στις 8 το βράδι θα ψαλή νεκρώσιμη ακολουθία στη μνήμη των υπερασπιστών, που έπεσαν στα προχωρημένα φυλάκια.

Η ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ Ν.Ε.Π. ΑΛΛΑΖΕΙ ΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ

Σύμφωνα με τον Πετριτσένκο, στις 15 Μαρτίου, «άνιχνευτές του έχθρου επιχειρήσαν να πλησιάσουν σε όρισμένα φυλάκιά μας. Τους αποθήσαμε με τα πυρά μας και συλλάβαμε αιχμαλώτους. (Το πολεμικό ανακοινωθέν των εξεγερμένων, δημοσιευμένο στις 16 Μαρτίου, διευκρινίζει ότι οι άψιμαχίες έγιναν στις 6 το πρωί). Στις 2 το απόγευμα, συνεχίζει ο Πετριτσένκο (αλλά ίσως να μη θυμάται καλά, γιατί το ανακοινωθέν λέει στις 11 το πρωί) άρχισε ο κανονιοβολισμός της πόλεως. Κράτησε 3 ώρες, δεν ήταν όμως και πολύ έντονος. Από τις 6 και 30' ως τις 8 το βράδι τα αεροπλάνα έκαναν τρεις επιδρομές και έρριξαν βόμβες. Τα αντιαεροπορικά μας τα ανάγκασαν να φύγουν. Στις 8 το βράδι έγινε η μεταφορά των σκοτωμένων από το νοσοκομείο στη Ναυτική Μητρόπολη, καθώς και οι προετοιμασίες της κηδείας, που αποφασίστηκε να γίνει την επόμενη μέρα στην πλατεία της 'Αγ-

κύρας. Την ώρα που μεταφερόντουσαν οι νεκροί απ' την οδό Πεσότναγια, ένα αεροπλάνο έρριξε μιά βόμβα, που έπεσε δίπλα στους νεκρούς, αλλά εύτυχως δεν έσκασε».

Στις 15 Μαρτίου κι ενώ συνεχιζόταν ο κανονιοβολισμός της Κρονστάνδης, το 10ο Συνέδριο του ΚΚΡ (μπ) ένεκρινε ύστερα από πρόταση του Λένιν τη νέα Οικονομική Πολιτική, που πρόβλεπε:

1. Την αντικατάσταση των κατασχέσεων γεωργικών πλεονασμάτων με ένα φόρο σε είδος.

2. Την ελευθερία του εσωτερικού εμπορίου.

3. Την ελευθερία βιοτεχνικής παραγωγής.

4. Την παραχώρηση διευκολύνσεων σε ξένους κεφαλαιούχους, που θα ήθελαν να ιδρύσουν βιομηχανικές επιχειρήσεις στη Ρωσία, και

5. μιά μερική ελευθερία στους σοβιετικούς επιχειρηματίες.

Όταν ο Λένιν παρουσίασε το νέο πρόγραμμα, ένας αντιπρόσωπος από τη Σιβηρία δήλωσε: «Άρκει να κάνουμε γνωστό τουτό το νέο σ' όλη τη Σιβηρία, για να σταματήσει η άναταραχή σε όλες τις αγροτικές περιοχές της».

Οι 279 σύνεδροι, που είχαν προσφερθή να πολεμήσουν έθελοντικά έναντιον της Κρονστάνδης, βιάστηκαν να κάνουν γνωστή στους μαχητές του κυβερνητικού στρατού την απόφαση του Συνεδρίου. «Η

ΝΕΠ ήταν ένα πειστικό επιχείρημα, γιατί έδειχνε ότι το Κόμμα έπαιρνε πρακτικά μέτρα για την αντιμετώπιση των οικονομικών δυσκολιών. Ένας από τους 279, ο Ραμπκόβιτς, θά γράφη το 1931, ότι, «όταν οι φαντάροι έμαθαν την απόφαση, η διάθεσή τους άλλαξε ριζικά».

ΛΕΝΙΝ: «ΔΕ ΘΑ ΑΦΗΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗ ΝΑ ΜΑΣ ΚΑΡΑΤΟΜΗΣΗ»

Έγκαταλείποντας τον «πολεμικό κομμουνισμό» και ψηφίζοντας τη ΝΕΠ, οι μπολσεβίκοι ίκανοποιούσαν τα οικονομικά αιτήματα της Κρονστάνδης. Όστόσο, οι κρονστανδιώτες είχαν προβάλει και μιά πολιτική διεκδίκηση: την ελεύτερη επανεκλογή των Σοβιέτ. Ζητούσαν μ' άλλα λόγια την κατάργηση του μονοκομματικού συστήματος, αλλά οι μπολσεβίκοι, όχι μόνο δε σκέφτηκαν να νομιμοποιήσουν τις άλλες πολιτικές παρατάξεις (έστω και της άριστερας), μάλιστα καταδίκασαν και κάθε έσωκομματική αντιπολιτευτική τάση, όπως την ομάδα της «Έργατικής αντιπολιτεύσεως» λόγω χάρη, που την χαρακτήρισαν άναρχοσυνδικαλιστική παρέκκλιση, άσυμβίβαστη με τις αρχές του Κόμματος.

«Εκείνες τις μέρες, λέει ο Βίκτωρ Σέρζ, ο Λένιν είπε κατά λέξη σε ένα φίλο μου: Είναι ένα Θερμιδώρ. Μά δε θά τους αφήσουμε να μās καρατομήσουν. Θά κάνουμε το Θερμιδώρ έμεις οι ίδιοι!»

Έννοούσε βέβαια την Κρονστάνδη.

Στις 15 Μαρτίου, η *Ιζβέστια* της ΠΕΕ, έγραφε σε ένα άρθρο της με τον τίτλο

«Έμπορικός οίκος Λένιν, Τρότσκι και Σία».

«Όραία δούλεψε ο έμπορικός οίκος Λένιν, Τρότσκι και Σία.

Η έγκληματική άπολυταρχική πολιτική του Κόμματος, που κρατάει την εξουσία, οδήγησε τη Ρωσία στην άβυσσο της μιζέριας και της καταστροφής. Το σωστό θά ήταν οι κύριοι αυτοί να πάρουν τη σύνταξή τους. Άλιμονο, φαίνεται πως δεν είναι ακόμα αρκετά τα δάκρυα και το αίμα, που έχυσαν οι εργαζόμενοι.

Τη στιγμή ακριβώς του ιστορικού άγωνα, που άρχισε θαρραλέα η επανυστατημένη Κρονστάνδη για τα δικαιώματα του εργαζόμενου λαού, ένα σμήνος κοράκια αποφάσισαν να συγκαλέσουν το 10ο Συνέδριο του Κόμματος τους, με σκοπό να βρούν άλλους, καλύτερους τρόπους, ώστε να συνεχίσουν με ακόμα μεγαλύτερη επιτυχία το άδελφοκτόνο έργο τους.

Ο κυνισμός τους δεν έχει όρια. Σά να μην τρέχη τίποτα, μιλούν για «έμπορικό προνόμιο».

Ο Λένιν δήλωσε χωρίς περιστροφές: Άρχίζουμε να εφαρμόζουμε την πολιτική των προνομίων. Η επιτυχία αυτής της επιχειρήσεως δεν εξαρτιέται από μās, πρέπει να κάνουμε όμως ό,τι περνάει απ' το χέρι μας.

Συνεχίζοντας, όμολόγησε ότι οι μπολσεβίκοι είναι άνίκανοι να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της Σοβιετικής Ρωσίας.

Είπε ο Λένιν: Δε θά μπορέσουμε να άνοικοδομήσουμε τη χώρα μας, χωρίς να προσφύγουμε στους ξένους τεχνικούς, αν

θέλουμε να φτάσουμε τις άλλες χώρες στον τεχνικό τομέα, έστω κι ως ένα όρισμένο σημείο. Οι περιστάσεις μās άνάγκασαν ν' αγοράσουμε απ' το έξωτερικό, όχι μόνο μηχανές, μά ακόμα και κάρβουνο, που είναι ωστόσο άφθονο στη χώρα μας. Στο μέλλον, θά πρέπει να κάνουμε κι άλλες θυσίες, για να άποκτήσουμε είδη καθημερινής καταναλώσεως και τα όσα χρειαζόμαστε για την αγροτική μας οικονομία.

Τι έγιναν λοιπόν τα περίφημα οικονομικά μέτρα, στο όνομα των οποίων οι μπολσεβίκοι μετέτρεψαν τον εργατή σε σκλάβο των κρατικών εργοστασίων και τον αγρότη σε δουλοπάρικο των σοβχόζ;

Ο Λένιν μιλώντας για τη γεωργία, ύποσχέθηκε ακόμα μεγαλύτερη «ειμάρεια», αν οι μπολσεβίκοι συνεχίσουν την «οικονομική ύπαλληλοκρατία» τους (έτσι ακριβώς τό είπε). Και συνέχισε: Κι αν πετύχουμε μιά μέρα να άναδιοργανώσουμε έδώ κι εκεί μεγάλες αγροτικές οικονομικές μονάδες και τη μεγάλη βιομηχανία, αυτό θά γίνη μόνο με την έπιβολή νέων θυσιών σε όλους τους παραγωγούς, χωρίς να τους δώσουμε τίποτα σε άντάλλαγμα.

Αυτή είναι η «ειμάρεια», που ύπόσχεται ο άρχηγός των μπολσεβίκων σε όσους θά θελήσουν να μπουν πειθήνια κάτω απ' το ζυγό της άπολυταρχίας των κομμισαρίων. Είχε και παραείχε δικιο εκείνος ο άγρότης, που έδήλωσε στο 8ο Συνέδριο των Σοβιέτ: Όλα πάνε πολύ καλά. Μόνο που ενώ η γής είναι δική μας, τό ψωμί εί-

ναι δικό σας. Το νερό είναι δικό μας, μα τα ψάρια είναι δικά σας. Τα δάση είναι δικά μας, μα τα ξύλα είναι δικά σας.

«Έξω απ' αυτό, ό εργαζόμενος δέν έχει λόγους νά παραπονιέται. Ό Λένιν δέν τό 'χει σέ τίποτα νά ύποσχεθώ, ότι θά δώση μερικές διευκολύνσεις στους μικροϊδιοκτήτες και θά διευρύνη τά πλαίσια τής ελεύθερης οικονομίας. Σάν ένας καλόκαρδος άρχοντας του παλιού καιρού, έτοιμάζει μερικές «διευκολύνσεις», για νά σφίξη ύστερα άκόμα περισσότερο τό λαιμό των εργαζομένων με τόν κλοιό τής δικτατορίας του Κόμματος. Αυτό φαίνεται καθαρά από τήν παρακάτω όμολογία του : Φυσικά, δέ θά μπορέσουμε νά αποφύγουμε τόν καταναγκασμό, γιατί ή χώρα μας είναι κουρασμένη και βρίσκεται σέ κατάσταση φοβερής μιζέριας. Τό πράγμα είναι πεντακάθαρο : όσοι ζούν στή μιζέρια, μπορούν νά είναι σίγουροι πώς θά τούς πάρουν και τό τελευταίο τους πουκάμισο. Νά πώς άντιλαμβάνεται ό Λένιν τήν άνοικοδόμηση : έμπορικά πρόνομα για τούς άπάνω, επιβολή νέων φόρων για τούς κάτω».

Τήν ίδια μέρα (15/3) ή *'Ισβέστια* τής ΠΕΕ άναδημοσίεψε με τόν τίτλο : «Τά ψέματά τους» μερικές ειδήσεις από τήν *Κράσναγια Γκαζέτα* τής 12ης Μαρτίου : «Επιβεβαιώνεται ότι στήν Κρονστάνδη, οί ναυτες έξεγέρθηκαν εναντίον των στασιαστών. Χτές στή διάρκεια τής

ήμέρας, έπιστημάνθησαν μονωμένα άτομα, πού κατευθύνονταν από τήν Κρονστάνδη στή Φινλανδία. Οί αυτόμολοι μας πληροφορούν, ότι τό ήθικό των ναυτών τής Κρονστάνδης είναι πολύ χαμηλό. Οί άρχηγοί τής άνταρσίας δέν τούς έχουν πιά έμπιστοσύνη και τούς άπέσυραν από τά πυροβολεία. Τό πυροβολικό είναι τώρα στά χέρια των άξιωματικών, όπως άλλωστε και όλη ή πραγματική έξουσία στό νησί».

ΚΡΟΥΣΜΑΤΑ ΑΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ ΣΤΟΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΣΤΡΑΤΟ

«Οί μπολσεβίκοι, γράφει ό *Π. 'Αβριτζ*, δέν άνησυχούσαν μόνο έξ αίτίας των άποτυχημένων επιθέσεων, πού έγιναν από τις 8 ως τις 15 Μαρτίου. Ήταν και τά κρούσματα άπειθαρχίας. Έτσι, τίς μέρες εκείνες, οί σιδηροδρομικοί του Κράσνογιε Σελό (σιδηροδρομικού κόμβου νοτιοδυτικά από τήν Πετρούπολη) άρνήθηκαν νά έξασφαλίσουν τή μεταφορά στρατευμάτων εναντίον τής Κρονστάνδης. Σέ μία άλλη περίπτωση, οί έθελοντές παρατήρησαν ότι τό τραίνο, πού τούς μετέφερε από τήν Πετρούπολη στό Όρανιενμπάουμ, έκανε κάθε τόσο στάσεις. Ό μηχανοδηγός δικαιολογήθηκε λέγοντας πώς τά καύσιμα ήταν κακής ποιότητας, αυτοί όμως σχημάτισαν τήν έντύπωση ότι σταματάει επίτηδες. Στις 16 Μαρτίου, οί άκροβολιστές τής 27ης μεραρχίας του Όμσκ, πού είχαν διακριθί στή διάρκεια του έμφυλίου πολέμου, στασίασαν, όταν έφτασαν στό Όρανιενμπάουμ και κάλεσαν τούς συντρόφους τους νά

πάνε όλοι μαζί στήν Πετρούπολη νά κτυπήσουν τούς όβριους (έννοώοντας προφανώς τόν Τρότσκι και τό Ζινόβιεβ). Οί πιστές μονάδες, πού διοικούσε ό *'Ι.Φ. Φέντκο*, περικύκλωσαν τό στρατόνα των στασιαστών και συνέλαβαν τούς πρωταίτιους».

Ό *'Α. Σκιρντά*, βασισμένος στή μαρτυρία του *Στεπάνοβ*, πού δημοσίεψε ό μπολσεβίκος *Κορνάτοβσκη*, προσθέτει, ότι ή στάση έξεξετάθηκε και στήν 32η ταξιαρχία. Τό Εϊδικό Σύνταγμα των κουρσάντων, με διοικητή τόν *'Ι.Φ. Φέντκο*, άφόπλισε τούς άπειθαρχους. Πολλοί φαντάροι τουφεκίστηκαν.

Και ό *'Α. Σκιρντά* προσθέτει :

Στις 15 Μαρτίου, τό 237ο Σύνταγμα του Κούρσκ άρνήθηκε νά έπιτεθί. Οί μπολσεβίκοι τουφέκισαν έναν άντρα στους πέντε. Στις 16 Μαρτίου, δύο τάγματα τής 81ης ταξιαρχίας στασίασαν στή διάρκεια τής πορείας τους προς τό Όρανιενμπάουμ, σκότωσαν τούς διοικητές τους και τούς κομμισάριους και σκορπίστηκαν στή γύρω περιοχή. Πολλοί κουρσάντοι από τό Σύνταγμα του Πέτερκοβ άρνήθηκαν νά έπιτεθούν : προφασίστηκαν ότι τούς έπιασε κόψιμο. Υποβλήθηκαν σέ ιατρική έξέταση. Οί γιατροί γνωμάτευσαν ότι δέν έχουν τίποτα. Τριάντα κουρσάντοι πιάστηκαν. Τούς έγδυσαν, τούς όδήγησαν σέ μία άποθήκη και εκεί τούς εκτέλεσαν.

(Κατά τόν *Π. 'Αβριτζ*, πολλοί απ' αυτούς συνελήφθηκαν και όδηγήθηκαν ύπό άστυρά φρούρηση στήν Πετρούπολη).

«Οί μπολσεβίκοι, λέει ό *Πετριτσένκο*, προσπαθούσαν νά πείσουν με κάθε τρόπο τούς φαντάρους, ότι θά πάνε νά πολεμήσουν συμμορίες άξιωματικών, πού είχαν τάχατες καταλάβει τήν Κρονστάνδη και είχαν συλλάβει όλους τούς ναυτες. Έπιπλέον, αυτοί οί μαχαιροβγάλτες, είχαν τάχατες καλέσει σέ βοήθεια φινλανδικά στρατεύματα, πού πολεμούσαν στό πλευρό τους. Για νά πείσουν τούς φαντάρους, οί μπολσεβίκοι έντυσαν μέλη του Κ.Κ. με στολές άξιωματικών, βάζοντάς τους έπωμίδες και παράσημα λέγοντας πώς είναι αιχμάλωτοι, πού έπιασαν στήν Κρονστάνδη. Έντυσαν άλλους κομμουνιστές με φινλανδικές στολές και τούς πέρναγαν μπροστά απ' τούς παραταγμένους λόχους, λέγοντας τά ίδια : Έναντια σ' αυτούς θά πολεμήσετε. Έλεγαν επίσης στους άσιάτες, πώς ό κόλπος ήταν ένα μεγάλο χωράφι και πέρα απ' τό χωράφι βρισκόταν ένα μεγάλο χωριό, πού έπρεπε νά τό πάρουν, γιατί τό είχε πατήσει μία ληστοσυμμορία και τώρα οί κάτοικοι του χωριού τράβηγαν του λιναριού τά πάθη. Ένας μογγόλος, πού τόν πιάσαμε αιχμάλωτο, μας είπε : Έκανα σέ πολλά μέτωπα, έχω δει χωριά και χωριά, μά χωριουδάρα σάν και τούτη έδωνάς δέν έχω μεταδει. Από όβίδες άλλο τίποτις, έχουν κι άν έχουν δει τά μάτια μου, μά σάν και τούτες έδωνάς δέν έχω μεταδει, γιατί όταν σκάη, κάνει μία τρύπα και βγάζει

από κάτω νερό και σέ ρίχνει μέσα. Δεν έχω μεταδεί τέτοιας λογής νερένια όβίδα. Ξέρω να ρίχνω με το τουφέκι κι έχω βρει το κολάι και τα καταφέρνω καθιστός και μπουμπιασμένος και μ' άρέσει ο πόλεμος, μα θέλω να 'χω χόμα από κάτω μου κι όχι τουτό το κακό έδωνάς, που το νερό με συνεπήρε έννιά φορές. Άλλοι αιχμάλωτοι μūs είπαν, πώς αν τύχαινε κι ήταν διστακτικό ένα Σύνταγμα, το άφοπλιζαν άμέσως και το έστελναν άγνωστο που, ή τουφέκιζαν έναν φαντάρο στους πέντε και έστελναν τους υπόλοιπους στην έφοδο».

Ο ΤΟΥΧΑΤΣΕΒΣΚΗ ΔΙΑΤΑΖΕΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΟΥ ΦΡΟΥΡΙΟΥ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ

Ένα τέταρτο πριν απ' τα μεσάνυχτα της 15ης Μαρτίου ο Τουχατσέβσκη, που ήταν τότε διοικητής της 7ης Στρατιάς, άπηύθυνε την ύπ' αριθμό 534/0444 σειρά Β' διαταγή του στους διοικητές των ομάδων του Βορρά και του Νότου, στέλνοντας ταυτόχρονα και ένα αντίγραφο στο Γκλαβκόμ (Άνωτάτη Διοίκηση): «Διατάζω:

Τό φρούριο της Κρονστάνδης να καταληφθή με κεραυνοβόλο έφοδο τή νύχτα της 16ης προς την 17η Μαρτίου.

Γιά να επιτευχθή ο άντικειμενικός σκοπός:

1. Τό πυροβολικό ν' άνοιξη πύρ στις 14 ή ώρα της 16ης Μαρτίου. Τά πυρά να

συνεχιστούν ως τή δύση του ήλιου.

2. Η ομάδα του Βορρά να άρχιση την προέλασή της στις 3 ή ώρα και ή ομάδα του Νότου στις 4 ή ώρα της 17ης Μαρτίου.

3. Η ομάδα του Βορρά θά ενεργήση την επίθεσή της στη βορειοδυτική πλευρά της πόλεως, ή ομάδα του Νότου στη βορειοανατολική και στη νοτιοδυτική πλευρά.

4. Κι οί δύο ομάδες, να άσχοληθούν με την κατάληψη μόνο εκείνων των όχυρών, που θά στέκουν σοβαρό έμπόδιο στη γενική προέλαση.

5. Ο διοικητής της ομάδας του Νότου να διορίση έναν υπεύθυνο, που θά συντονίση τις επιχειρήσεις κατά τή διάρκεια των όδομαχιών μέσα στην Κρονστάνδη.

6. Άντικειμενικός σκοπός της ομάδας του Βορρά είναι και ή κατάληψη του βορειοδυτικού τμήματος της νήσου Κότλιν. Ο διοικητής της θά άποφασίση, πότε άκριβώς θά γίνη αυτή ή κατάληψη.

7. Οί φάλαγγες να κινηθούν, διατηρώντας συνεχώς τή διάταξή τους.

8. Επιβεβαιώστε μας λήψη της διαταγής και πέστε μας τί μέτρα πήρατε».

Τό σχέδιο του Τουχατσέβσκη προέβλεπε μιá παρατεταμένη προπαρασκευή πυροβολικού, που θά τήν άκολουθουσε μιá ταυτόχρονη επίθεση από τρεις μεριές: ή ομάδα του Βορρά, με γενικό διοικητή της τόν Γ.Σ. Καζάνσκη, θά προχωρούσε από τά βόρεια, ξεκινώντας απ' τις άκτες της Καρελίας και ή ομάδα του Νότου, με γενικό διοικητή της τόν Ά.Ι.

Σεντιάκιν από τά νότια και τά νοτιοανατολικά.

Ο Π. Άβριτε, βασισμένος σε σοβιετικές και ξένες πηγές, λέει, ότι: τά στρατεύματα, που οί κομμουνιστές έτοιμάζαν να έξαπολύσουν έναντιον των 15.000 καλά όχυρωμένων κρονστανδιωτών, άριθμούσαν 35 χιλιάδες άντρες, που άλλες πηγές τους ανεβάζουν σε 75.000. Ο πραγματικός άριθμός, κυμαινόταν κατά πάσα πιθανότητα γύρω στις 50.000 άντρες (δηλαδή οί δυνάμεις ήταν τώρα διπλάσιες, από εκείνες που έλαβαν μέρος στην έφοδο της 8ης Μαρτίου). Άπ' αυτές τις 50 χιλιάδες, οί 35 χιλιάδες άποτελοούσαν την ομάδα του Νότου. Τή διοίκηση των μονάδων, τήν είχαν αναλάβει όρισμένοι από τους πιο έμπειρους στρατιωτικούς των μπολσεβίκων, όπως ο Ι.Φ. Φέντκο, ο Π.Γ. Ντυμπένκο και ο Β.Κ. Πούτνα, που διοικούσε την 27η μεραρχία του Όμοσκ. Οί μπολσεβίκοι έδωσαν άσπρους μανδύες στους φαντάρους για τό καμουφλάζ, χειμωνιάτικες μπότες και ειδικά ψαλίδια, για να κόψουν τά συρματοπλέγματα, που προστάτευαν τις πυροβολαρχίες της Κρονστάνδης. Μοίρασαν διπλή μερίδα ψωμιού και δυό κονσέρβες κρέας σε κάθε φαντάρο, για να μην τύχη και παραπονεθή κανένας, πώς δεν τόν τάισαν καλά. Όστόσο, αυτό δεν έμπόδισε έναν ταγματάρχη της ομάδας του Βορρά, κάκιστο ψυχολόγο, να συμβουλέγη τους άντρες του να πάνε στη μάχη νηστικοί, γιατί άλλως, αν τραυματιζόντουσαν στην κοιλά, θά διέτρεχαν μεγαλύτερο κίνδυνο.

ΠΥΡΚΑ·Ι·ΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ ΣΤΗΝ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗ

Σύμφωνα με τή διαταγή του Τουχατσέβσκη, που τήν προσυπέγραφε και ο άρχηγός του Έπιτελείου Περεμύτοβ, ή προπαρασκευή του πυροβολικού έπρεπε ν' άρχιση στις 2 τό άπόγευμα της 16ης Μαρτίου. Ο Πετριτσένκο θά γράψη άργότερα, ότι άρχισε στις 9 ή ώρα τό πρωί: «Οί πυροβολαρχίες του Λύσυϊ Νός, του Σεστρορέτσκ, του Όρανιενμπάουμ και της Κράσναγια Γκόρκα, βάλθηκαν να κανονιοβολούν τήν πόλη και τά όχυρά. Τό πυροβολικό μας άπάντησε και σε όρισμένα σημεία ανάγκασε τό πυροβολικό του έχθρου να σιγήση. Ταυτόχρονα με τό πυροβολικό, άρχισαν και τά άεροπλάνα να βομβαρδίζουν τήν πόλη. Άρκετά σπίτια γκρεμίστηκαν κι άλλα έπιασαν φωτιά, οί πυροσβέστες μας όμως κατόρθωσαν να σβήσουν τις πυρκαϊές. Μιά όβίδα έπεσε στο κτήριο της ΠΕΕ και τραυμάτισε δυό ναυτες κι έναν κόκκινο φαντάρο. Οί κάτοικοι μūs βοήθησαν να μεταφέρουμε τους νεκρούς και τους τραυματίες, να σβήσουμε τις φωτιές κι όλα αυτά κάτω απ' τά έχθρικά πυρά...».

Και ο άναρχικός Γιεφίμ Γιαρσούκ προσθέτει:

«... Τά βαριά πυροβόλα της Κράσναγια Γκόρκα κανονιοβολούν άσταμάτητα τό έργαστήριο κατασκευής ναρκών, τό λιμάνι και τό Γενικό Έπιτελείο του Φρου-

Καβαλλάρηδες του Βοροσίλοβ διασχίζουν τον παγωμένο Φινλανδικό κόλπο για να καταστείλουν τη στάση της Κρονστάνης.

ρίου. Οι όβιδες προκαλούν πυρκαϊές σε πολλά σημεία της πόλεως. Μέσα στο φρούριο, καμιόνια που μεταφέρουν πυρομαχικά παίρνουν φωτιά, σπίτια γκρεμίζονται, τηλεφωνικά καλώδια άχρηστεύονται. Ένα αεροπλάνο βομβαρδίζει το νοσοκομείο, παρ' όλο που η σημαία του Έρυθρου Σταυρού φαίνεται καθαρά...».

Στη διάρκεια της μονομαχίας του πυροβολικού, μία όβιδα των μπολσεβίκων κτύπησε τη γέφυρα του Σεβαστούπολη. Το πλοίο δεν έπαθε μεγάλες ζημιές, σκοτώθηκαν όμως 14 άνδρες του πληρώματος και τραυματίστηκαν 36. Όπως είπε αργότερα ένα μέλος της ΠΕΕ, «ήταν φυσικό να πέσει το ήθικόν των μαχητών μας

κάτω απ' αυτές τις συνθήκες». Το Πετροπαβλόβσκ, για να μην πάθη τα ίδια, προστατεύτηκε με ένα προπέτασμα καπνού. Ωστόσο, παρ' όλο το προπέτασμα, δέχτηκε κι αυτό ένα παρόμοιο πλήγμα την άλλη μέρα (17/3) με αποτέλεσμα να σκοτωθούν 5 ναύτες και να τραυματιστούν 7.

Το μεσημέρι της 16ης Μαρτίου, έγινε στην πλατεία της Άγκύρας ή κηδεία, που είχε αναγγελθεί από την προηγούμενη. Μή δίνοντας σημασία στο βομβαρδισμό, θα γράψει ο Πετριτσένκο, «... οι κάτοικοι της πόλεως και οι στρατιωτικοί, που δεν είχαν ύπηρεσία, κατέβηκαν όλοι σύσσωμοι στην πλατεία και μαζεύτηκαν

μπροστά στη Ναυτική Μητρόπολη. Έγινε ή επιμνημόσυνη δέηση κι ύστερα τα 21 φέρετρα, σκεπασμένα με κόκκινες σημαίες, μεταφέρθηκαν στον κοινό αδελφικό τάφο, που είχε σκαφτεί στην άκρη της πλατείας. Τιμητικά αγήματα ναυτών είχαν παραταχτή δεξιά κι αριστερά, από την εκκλησία ως τον τάφο. Όλος ο πληθυσμός της Κρονστάνης και ή ΠΕΕ ήταν παρόντα στην κηδεία. Κατέβασαν τα φέρετρα στον αδελφικό τάφο και τα σκέπασαν με χώμα. Τα αγήματα χαιρέτησαν τους νεκρούς, ρίχνοντας μία μπαταριά στον άερα. Ύστερα έκφωνήθηκαν λόγοι από το βήμα. Οι ρήτορες μίλησαν για τα γεγονότα των τελευταίων ημερών και τό-

νισαν τη θηριώδη αγριότητα των μπολσεβίκων ήγετών. Όταν τέλειωνε ένας ρήτορας και πριν ανέβη ο άλλος στο βήμα, μία ορχήστρα έπαιζε επαναστατικούς σκοπούς. Σ' όλη τη διάρκεια της κηδείας και των λόγων ο έχθρος κανονιοβολούσε έντονα την πόλη. Οι όβιδες έπεφταν σε μικρή απόσταση απ' την πλατεία. Ένα θραύσμα, τραυμάτισε έναν ναύτη. Παρ' όλα αυτά, το πλήθος κράτησε την ψυχραιμία του ως το τέλος και δεν διαλύθηκε παρά μόνο, όταν τέλειωσαν οι

λόγοι των ρητόρων...».

Η *Γκζβέστια* της ΠΕΕ, που είχε κυκλοφορήσει το πρωί της ίδιας μέρας, έγραφε στο 14ο φύλλο της, που επρόκειτο να είναι το τελευταίο :

«Ένας ακόμα τάφος θα σκαφτεί σήμερα στην πλατεία της Άγκυρας. Στην ίδια ακριβώς πλατεία, όπου θάφτηκαν τα πρώτα θύματα της Τρίτης Έπαναστάσεως (...). Αυτά τα 20 κόκκινα φέρετρα, είναι το σύμβολο του αίματος, που χύθηκε στη μάχη, το σύμβολο της επαναστατικής πυρκαϊάς, που θα κατακάψει στο δρόμο της, όσους τολμήσουν να πάνε κόντρα στη θέληση του λαού (...). Το λέμε στους δολοφόνους να το ξέρουν : ο τάφος που σκάψαμε, θα γίνει και δικός τους τάφος».

Σε μια άλλη σελίδα, το τελευταίο φύλλο των *Έξογερμένων*, δημοσίευσε τις παρακάτω *τσιαστούσκι* (λαϊκά δίστιχα, η τετράστιχα, που πραγματεύονται, με ειρωνικό συνήθως τρόπο, διάφορα γεγονότα της καθημερινής ζωής) :

Έλάτε βάλτε ένα χεράκι βράι παιδιά να σπάσουμε του Τζότσκι τα δεσμά να ριζούμε τον τσάρο Λένιν χάμω όμαδικά να ξαναγίνη λιύτερη ή Δουλειά.

Σάν θά 'χουμε μοιράσει φάμπρικες και γή θα γίνον ισόι και όμοιοι οί δουλετζές και θά χοροΰμε την άδελφισόνη όλοι μαζί άλλιώς δέ θά τή δοΰν τα μάτια μας ποτζέ.

Την ίδια μέρα, η *Γκζβέστια* της ΠΕΕ δη-

μοσίευσε το τελευταίο άρθρο της με τον τίτλο : *«Ο λεγόμενος σοσιαλισμός»*.

«... Κάνοντας την επανάσταση του Οκτωβρίου, οί ναΐτες, οί κόκκινοι φαντάροι, οί εργάτες και οί αγρότες έχυσαν το αίμα τους για την εξουσία των Σοβιέτ, για την εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας των εργαζομένων. Το ΚΚΡ (μπ) δέν πήρε ύπ' όψη του τούς πόθους των μαζών. Έχοντας γράψει στη σημαία του δελεαστικά συνθήματα, που ένθουσίασαν τούς εργαζόμενους, τούς παρέσυρε στον άγώνα, δίνοντάς τους την υπόσχεση, πώς θα τούς όδηγήσει στο υπέροχο βασίλειο του σοσιαλισμού, λέγοντάς τους ταυτόχρονα πώς μόνο οί μπολσεβίκοι ξέρουν και μπορούν να οίκοδομήσουν αυτό το βασίλειο. Οί εργάτες και οί αγρότες τούς πίστεψαν. Χάρηκαν, γιατί νόμισαν πώς θα άπαλλαγούν άπ' τó ζυγό των καπιταλιστών και των τσιφλικάδων. Όλα έδειχναν, πώς έφτασε ó καιρός της ελεύθερης εργασίας στους άγρούς, στα εργοστάσια και στις φάμπρικες. Όλα έδειχναν, πώς ή έξουσία θα περάσει στα χέρια των εργαζομένων. Μιά επιδέξια προπαγάνδα έπεισε τά παιδιά του εργαζόμενου λαού να ένταχτούν στις γραμμές του Κόμματος. Έκει, τά υπόταξαν σε μία αυστηρή πειθαρχία. Ύστερα, νιώθοντας πώς είναι άρκετά δυνατοί, οί μπολσεβίκοι έδιωξαν λίγο-λίγο άπό την εξουσία τούς σοσιαλιστές των άλλων τάσεων. Μετά, έδιωξαν τούς εργάτες και τούς αγρότες άπό τά κρατικά πόστα, συνέχισαν όμως να κυβερνοΰν στο όνομά τους (...). Έναντίον κάθε λογικής και παρά τή θέληση των εργαζομένων, οί μπολσεβίκοι άρχισαν τότε να οίκοδο-

μουν ένα κρατικό σοσιαλισμό με σκλάβους, αντί να χτίσουν μία κοινωνία βασισμένη στην ελεύθερη εργασία. Η βιομηχανία είχε άποδιοργανωθεί τελείως, παρά τον «εργατικό έλεγχο». Οί μπολσεβίκοι «έθνικοποίησαν» τά εργοστάσια και τίς φάμπρικες. Άπό σκλάβος του καπιταλιστή, ó εργάτης μεταβλήθηκε σε σκλάβο των κρατικών επιχειρήσεων. Σε λίγο, κρίθηκε ότι κι αυτό ακόμα δέν ήταν άρκετό. Προτάθηκε να εφαρμοστεί τó σύστημα Τέϋλορ. Όλοι οί καλλιεργητές της γής θεωρήθηκαν «έχθροί του λαού». Τούς ταΰτησαν με τούς «κουλάκους». Καπάτσοι, όπως ήταν οί μπολσεβίκοι, βάλθηκαν τότε να ρημάζουν τούς αγρότες και να οργανώνουν σοβιετικά άγροκτήματα, δηλαδή ιδιοκτησίες του νέου κερδοσκόπου τσιφλικά : του Κράτους. Αυτό μονάχα άπόκτησαν οί αγρότες άπ' τόν σοβιετικό μπολσεβικισμό, αντί για την ελεύθερη εργασία στην ελεύθερη γή, όπως είχαν έλπίσει. Σε αντίλλαγμα του ψωμιού και των ζώων, που μής κατάσχεσαν ως τó τελευταίο σχεδόν, οί τσεκίστες μής πλήρωσαν με πλιάτσικο και με όμαδικές έκτελέσεις. Όραίο σύστημα ανταλλαγών για ένα Κράτος, που θέλει να λέγεται Κράτος των εργαζομένων : σοΰ παίρνω ψωμί και σοΰ δίνω ξιφολόγη και βόλι !

Η ζωή του πολίτη έγινε μονότονη και πληκτική, κανονισμένη άπ' τά πρίν, σύμφωνα με τίς συνταγές των άρχων (...). Κάθε άνεξάρτητη σκέψη, κάθε δικαιοκριτική σχετικά με τίς έγκληματικές πράξεις των κυβερνητών, άρχισαν να αντιμετωπίζονται σαν έγκλήματα και να τι-

μωριούνται με φυλάκη και συχνά με θάνατο. Η ποινή του θανάτου, αυτό τó αίσχος τής άνθρωπότητας, επαναφέρθηκε στη «σοσιαλιστική πατρίδα» και τά δικαστήρια άρχισαν να την επιβάλουν για φύλλου πήδημα. Αυτό είναι τó βασίλειο του σοσιαλισμού, όπου μής όδήγησαν οί μπολσεβίκοι. Άποχτήσαμε έναν κρατικιστικό σοσιαλισμό, με ύπαλληλοποιημένα Σοβιέτ, που φηφίζουν πειθήνια, αυτό που τούς ύπαγορεύουν οί άρχές και οί άλλανθαστοι κομμισάριοι. Τó σύνθημα : «Όποιος δέν δουλεύει δέν τρώει, ξεχάστηκε κάτω άπ' τó ωραίο καθεστώς των «Σοβιέτ» και έγινε : «Όλα για τούς κομμισάριους ! Όσο για τούς εργάτες, τούς αγρότες και τούς εργάτες του πνεύματος, δέν τούς μένει παρά να κάνουν τή δουλειά τους μέσα σε μία άτμόσφαιρα φυλάκης.

Η κατάσταση αυτή κατάντησε άνυπόφορη. Η επαναστατημένη Κρονστανδή, έσπασε πρώτη τίς άλυσίδες και ξήλωσε τά σίδερα της φυλάκης. Άγωνίζεται για μία πραγματική σοβιετική δημοκρατία των εργαζομένων, όπου ó παραγωγός θα γίνη κύριος των προϊόντων του μόχθου του και θα τά διαθέτη όπως θέλει».

«Τό ίδιο βράδι, γράφει ó *Πετριτσένκο*, ó κανονιοβολισμός της πόλεως και των όχυρών συνεχίστηκε. Οί όβίδες έπεφταν άπ' όλες τίς μεριές. Τó πυροβολικό μας άπάντησε και ή ανταλλαγή των πυρών κράτησε ως τίς 3 τó πρωί».

Οι υπερασπιστές της Κρονστανδής περίμεναν στις θέσεις τους την έφοδο των κυβερνητικών στρατευμάτων. Οί περισσότεροι ήταν κιάλας πολύ κουρασμένοι, μόλις που στεκόντουσαν στα πόδια τους, γιατί οί προηγούμενες νυχτερινές επιθέσεις των μπολσεβίκων τούς είχαν αναγκάσει να μένουν άγρυπνοι και να περιπολούν μές στη χιονοθύελλα σχεδόν

ξυπόλυτοι. Για μερικές ώρες επικράτησε απόλυτη σιωπή. Οί προβολείς των όχυρων και των πολεμικών πλοίων έρριχναν τις δέσμες τους στην παγωμένη έκταση, προσπαθώντας να έντοπίσουν τις συγκεντρώσεις των κυβερνητικών στρατευμάτων.

ΟΙ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΙ ΕΞΑΠΟΛΥΟΥΝ ΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΤΟΥΣ ΕΦΟΔΟ

«Στις 3 τὸ πρωί τῆς 17ης Μαρτίου, γράφει ὁ Π. Ἀβριετς, βασισμένος στις μαρ-

Μονάδες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ ἐπιτίθενται ἐναντίον τῆς Κρονστανδῆς.

τυρίες των μπολσεβίκων Κορνιτόβσκη, Πουχόβ, Ραφαίλ και Κ. Γ. Βοροσίλοβ, τὰ κυβερνητικά στρατεύματα άρχισαν να προχωροῦν πρὸς τὴν κατεύθυνση τοῦ φρουρίου. Ἡ ὁμάδα τοῦ Βορρά, ποῦ ὁ κύριος ὄγκος τῶν δυνάμεων τῆς εἶχε ἀποτελεστέη ἀπὸ κουρσάντου τῆς Πετροῦπόλεως, ξεκίνησε ἀπὸ τὸ Σεστρορέτσκα καὶ τὸ Λύσσὶ Νός. Ἡ ὁμάδα αὐτή, εἶχε χωριστῆ σὲ δύο ἀνεξάρτητες φάλαγγες: ἡ πρώτη προχώρησε πρὸς τὰ ὄχυρά Τοτλέμπεν καὶ Κρασνοαρμέτς, ἡ δευτέρη πρὸς τὰ ἑπτὰ ἀριθμημένα πυροβολεῖα (βλέπε χάρτη). Ἐχοντας ἐπὶ κεφαλῆς τους τὰ τμήματα κρούσεως, οἱ δύο φάλαγγες ἐβάδισαν πάνω στοὺς πάγους, προστατευμένες ἀπὸ τὴν πυκνὴ ὁμίχλη καὶ τὸ σκοτάδι. Γιὰ νὰ μὴν ἀντιληφθοῦν οἱ υπερασπιστὲς τῆς Κρονστανδῆς τὴν προσέγγισή τους, οἱ ἀξιωματικοὶ εἶχαν πει στοὺς φαντάρους νὰ μὴ μιλοῦν δυνατὰ. Οἱ διαταγὲς μεταδίδονταν ψιθυριστὰ. Οἱ ἀξιωματικοὶ διηύθυναν ἐπίσης τὴν προέλαση, ἀναβοσβήνοντας μὲ προσυμφωνημένο κώδικα τὰ κλεφτοφάναρά τους. Ἐξω ἀπ' αὐτό, τὰ τμήματα προχωροῦσαν σὲ ἀπόλυτο σκοτάδι. Ἀπαγορευόταν ν' ἀνάψης τσιγάρο. Στις 5 τὸ πρωί, οἱ μαχητὲς τῶν πέντε ταγμάτων τῆς ἀριστερῆς φάλαγγας, εἶδαν νὰ διαγράφονται ἀχνὰ μπροστὰ τους τὰ πυροβολεῖα Νο 5 καὶ Νο 6, δηλαδή οἱ πιὸ προχωρημένες θέσεις τῶν κρονστανδιωτῶν σ' ἐκεῖνον τὸν τομέα. Οἱ φαντάροι πῆραν διαταγὴ νὰ πέσουν μπρούμυτα, νὰ σουρθοῦν μὲ τὴν κοιλιὰ πάνω στοὺς πάγους καὶ νὰ φτάσουν ἔτσι στὰ πυροβολεῖα. Οἱ ἄσπροι μανδύες δὲν ἄργησαν νὰ μουσκέψουν. Ἐφτασαν στὰ

συρματοπλέγματα καὶ ἐτοιμαζόντουσαν νὰ τὰ κόψουν, ὅταν τοὺς ἐπισήμαναν οἱ προβολεῖς τῶν ἐξεγερμένων. Τὴν ἴδια στιγμὴ, τοὺς φώτισαν καὶ οἱ φωτοβολίδες. Ἡ φωτοχυσία ἦταν τόσο έντονη, ποῦ ἡ νύχτα μεταβλήθηκε σὲ μέρα, ὅπως εἶπε ἀργότερα ἓνας μαχητὴς τοῦ κυβερνητικοῦ στρατοῦ. Ἀπὸ τὸ ὄχυρὸ Νο 6, τοὺς φώναζαν νὰ παραδοθοῦν: Εἴμαστε φίλοι σας. Πολεμάμε γιὰ τὴν ἐξουσία τῶν Σοβιέτ. Δὲ θὰ σὰς κτυπήσουμε. Μὴ δίνοντας σημασία σ' αὐτὲς τὶς ἐκκλήσεις, οἱ κουρσάντου ἐπιτέθηκαν μὲ ἐφ' ὄπλου λόγῃ καὶ μὲ χειροβομβίδες, μὰ οἱ ριπὲς τῶν πολυβόλων τοὺς ἀνάγκασαν νὰ ὑποχωρήσουν, ἀφήνοντας πολλοὺς νεκροὺς καὶ τραυματίες. Ὡστόσο, συνέχισαν τὶς ἐπιθέσεις τους τὴ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη, φωνάζοντας Οὐρρά! (Ζήτω. Ἀέρα! θὰ λέγαμε ἐμεῖς) καὶ τελικὰ κατόρθωσαν νὰ διασπάσουν τὶς ἀμυντικὲς γραμμὲς τῶν ἐξεγερμένων. Ὑστερα ἀπὸ ἄγρια μάχη σῶμα μὲ σῶμα, τὰ πυροβολεῖα Νο 5 καὶ Νο 6 ἔπεσαν στὰ χέρια τους».

Ἐνδεικτικὸ τῆς ἀγριότητος τῶν μαχῶν, εἶναι ἓνα ἐπεισόδιο ἀπὸ τὴν κατάληψη τοῦ πυροβολεῖου Νο 6, ποῦ ἀφηγήθηκε ἀργότερα ὁ κουρσάντ Γιουστσοῦκ:

«... Μπαίνουμε τρέχοντας στὸ ἀμπρί, βλέπουμε ἐκεῖ τοὺς ναῦτες στριμωγμένους στὴ γωνιά, μὲ τὰ χέρια ψηλά. Μόλις δρασκελίσαμε τὸ κατώφλι, πέσαμε πάνω σ' ἓναν σωρὸ πτώματα.—«Πῶς ἐγινε κι εἶναι τόσοι πολλοὶ οἱ σκοτωμένοι;», ρω-

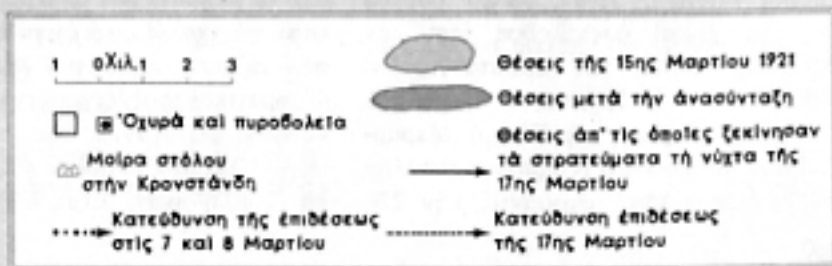
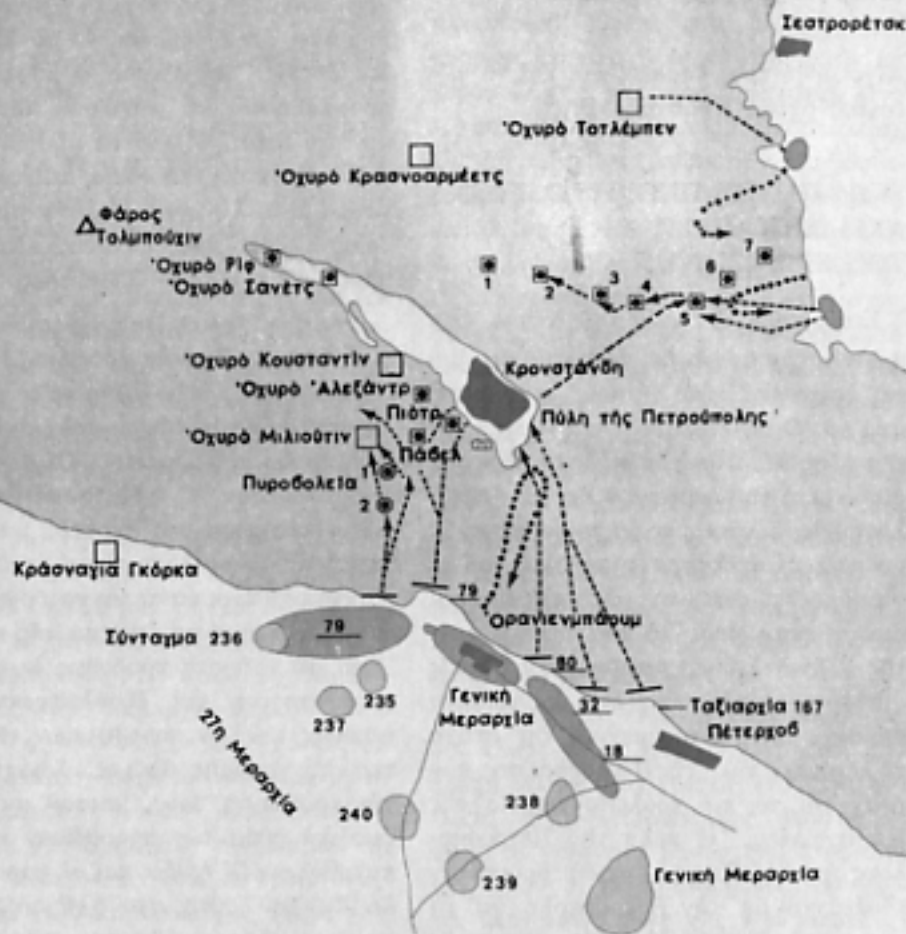

τάμε τους συναδέλφους. Ένας κουρσάντ μᾶς ἀπαντάει—«Βρέθηκε γλέπεις Ένας σύντροφος, πού θέλησε νά ξεθυμάνη μιὰ στάλα καί βάλθηκε νά γαζώνη τούς αἰχμάλωτους, δὲ θά ἴμενε ρουθούνη ἀπὸ δαύτους, ἂν δὲν τὸν σταματάγαμε».

Τὸ πρωί, συνεχίζει ὁ Π. Ἀβρεϊτς, ἡ ὁμίλη διαλύθηκε. Ἡ μέρα ἦταν λιόλουστη. Οἱ μπολσεβίκοι, ἀκάλυπτοι τώρα, πιά, βιάστηκαν νά συνεχίσουν τὴν ἐπίθεση ἐναντίον τῶν ἄλλων πυροβολείων. Ὅλοι πολέμησαν μὲ πείσμα καί οἱ ἀπώλειες ἦταν μεγάλες κι ἀπ' τὶς δύο μεριές. Σὲ διάφορα σημεία, οἱ ὀβίδες τῶν ἐξεγερμένων ἔσπαγαν τοὺς πάγους, σχηματίζοντας μικρὲς λίμνες, ὅπου βρῆκαν κατὰ δεκάδες τὸ θάνατο οἱ ἐπιτιθέμενοι. Μὰ ἡ ἀντίσταση τῶν κρονστανδιωτῶν ὄλο καί ἐξασθένιζε, ἔτσι πού τὸ ἀπόγευμα, οἱ κουρσάντ εἶχαν πατήσει καί τὰ ἑπτὰ πυροβολεῖα καί εἶχαν φτάσει στὸ βορειοανατολικὸ τείχος τῆς πόλεως. Στὸ μετᾶξύ, ἡ δεξιὰ φάλαγγα, πού ἡ δύναμή της δὲν ξεπερνοῦσε τοὺς δύο λόχους, μάταια προσπαθοῦσε νά καταλάβη τὸ ὄχυρὸ Τοτλέμπεν. Παρ' ὄλη τὴν ἐξάντλησή τους, οἱ ὑπερασπιστὲς τοῦ ὄχυρου πολέμοσαν ἀπεγνωσμένα νά κρατήσουν τὶς θέσεις τους καί οἱ ἀπώλειες ἦταν φοβερὲς κι ἀπ' τὶς δύο πλευρὲς. Σὲ μιὰ τόσο κοντινὴ ἀπόσταση, τὸ πυροβολικὸ εἶχε γίνει ἀχρηστο, οἱ κρονστανδιῶτες ὅμως ἐξακολουθοῦσαν νά ἀμύνονται μὲ πολυβόλα καί χειροβομβίδες.

(Φαίνεται ὅτι οἱ ὑπερασπιστὲς τοῦ ὄχυρου Τοτλέμπεν ἦταν ἀποφασισμένοι νά πέσουν μέχρις ἐνός. Στὴν Ἰζβέστια τῆς ΠΕΕ τῆς 16ης Μαρτίου εἶχε δημοσιευθῆ μιὰ εἰδηση, πού ἔλεγε ὅτι στὴ γενικὴ συνέλευση τοῦ ὄχυρου Τοτλέμπεν, στὶς 15 Μαρτίου, μετὰ τὶς εἰσηγήσεις τῶν ἐκπροσώπων τῆς ΠΕΕ, πάρθηκε ἡ παρακάτω ἀπόφαση: «Σύντροφοι ἐργάτες, ναῦτες καί πολῖτες τῆς Κρονστάνδης! Ἐμεῖς, ἡ φρουρὰ τοῦ ὄχυρου Τοτλέμπεν, σᾶς στέλνουμε τοὺς ἀδελφικούς μας χαιρετισμούς, τούτη τὴν τραγικὴ ὥρα τῆς μάχης. Ὅλοι μας εἴμαστε ἔτοιμοι νά πεθάνουμε γιὰ τὴ χειραφέτηση τῶν ἀδελφῶν μας, πού υποφέρουν, εἴμαστε ἔτοιμοι νά πεθάνουμε ὑπερασπίζοντας τοὺς ἐργάτες καί τοὺς πολῖτες ὀλάκερης τῆς Ρωσίας, πού βρέθηκαν καί πάλι δεμένοι μὲ τὶς ἀλυσίδες τῆς σκλαβιάς, τῆς βίας καί τῆς φτώχειας. Θὰ διαφεντέψουμε τὰ προχωρημένα φυλάκια τῆς Κρονστάνδης, θὰ κρατήσουμε τὸν ὄρκο μας ὡς τὸ τέλος. Ἐλπίζουμε πὼς σύντομα, χάριη σὲ μιὰ ἀποφασιστικὴ προσπάθεια, θὰ σπάσουμε τὸν ἐχθρικὸ κλοιὸ γύρω ἀπ' τὸ φρούριο, θὰ διαδώσουμε στὴ χώρα μας τὴν πραγματικὴ ἀλήθεια καί θὰ τῆς χαρίσουμε τὴν πραγματικὴ λευτεριά»).

Ἐνα τμήμα κουρσάντ, συνεχίζει ὁ Π. Ἀβρεϊτς, ἔπεσε σὲ ναρκοπέδιο καί πολλοὶ πνίγηκαν, ὅταν οἱ πάγοι ἔσπασαν ἀπ' τὶς ἐκρήξεις. Ὡστόσο, οἱ ἐπιτιθέμενοι κατόρθωσαν τελικὰ νά εἰσχωρήσουν στὸ ὄχυρὸ Τοτλέμπεν, ὅπου οἱ μάχες σῶμα μὲ σῶμα συνεχίστηκαν ὄλη τὴν ἡμέρα. Τὸ ὄχυρὸ παραδόθηκε στὴ μιὰ ἡ ὥρα τὸ πρωί τῆς 18ης Μαρτίου.

Λίγο αργότερα, παραδόθηκε και το γειτονικό οχυρό Κρασνοαρμέτς.

**Η ΠΥΛΗ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΩΣ,
ΑΧΙΛΛΕΙΟΣ ΠΤΕΡΝΑ
ΤΩΝ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΙΩΤΩΝ**

Στό μεταξύ, η ομάδα του Νότου, είχε αρχίσει την έφοδο απ' τα νότια και από τα ανατολικά του νησιού, ξεκινώντας από το Όρανιενμπάουμ στις 4 το πρωί της 17ης Μαρτίου, δηλαδή μία ώρα περίπου μετά την ομάδα του Βορρά. Οι πολυάριθμες δυνάμεις της, εφοδιασμένες με μυδράλια και ελαφρά πυροβόλα, που οι φαντάροι τα έσπρναν με Ελκηθρα, κατευθύνθηκαν προς το πολεμικό λιμάνι της Κρονστάνδης, χωρισμένες σε τρεις ανεξάρτητες φάλαγγες, ενώ μία τέταρτη φάλαγγα είχε αντικειμενικό της στόχο τη λεγόμενη πύλη της Πετροπούλεως, που ήταν και το πιο εύαλωτο σημείο της Κρονστάνδης. Η πύλη της Πετροπούλεως ήταν εύαλωτη, επειδή βρισκόταν «άπέναντι» απ' την Πετρούπολη, απ' τη μεριά δηλαδή που δεν είχε, κανονικώς έχόντων των πραγμάτων, να φοβηθεί εχθρική επίθεση. Ήταν λοιπόν βασικά ανοχύρωτη και αποτελούσε έτσι την αχίλλειο πτέρνα των κροστανδιωτών.

Κατά τον Α. Σκριτνά, η ομάδα του Νότου περιλάβαινε τη Γενική Μεραρχία, που διοικούσε ο Ντυμπένκο, το ειδικό Σύνταγμα των κουρσάντου, την 27η

Μεραρχία του Όμσκ και τις ταξιαρχίες 32, 79, 80, 167 και 187. Με άλλα λόγια, είχε δύναμη 16 Συνταγμάτων, πράγμα που σημαίνει ότι αριθμούσε 40 με 50 χιλιάδες άντρες. Αργότερα, οι μπολσεβίκοι προσπάθησαν να μειώσουν αυτόν τον αριθμό. Έτσι, ο Πούτνι μίλησε για 10 χιλιάδες άντρες, που όπως και να το κάνουμε, είναι λίγοι για 16 Συντάγματα, δεδομένου ότι ένα κανονικό Σύνταγμα μπορεί να έχει και 4.000 άντρες.

Δεν είχε ακόμα ξημερώσει, συνεχίζει ο Π. Αβρετς, όταν τα προχωρημένα τμήματα της 79ης ταξιαρχίας πεζικού έφτασαν στα βαριά πυροβόλα, που διαφέντευαν την είσοδο του λιμανιού. Οι προβολείς προσπαθούσαν να εντοπίσουν τους επιτιθέμενους μέσα στο σκοτάδι, μα η όμίχλη ήταν ακόμα τόσο πυκνή, που οι καμουφλαρισμένοι φαντάροι κατόρθωσαν να φτάσουν στη νότια έσχατιά της πόλεως. Εκεί, τα τμήματα κρούσεως επιτέθηκαν αιφνιδιαστικά και έξουδετέρωσαν τις φρουρές πολλών πυροβολείων της έξωτερικής γραμμής άμυνας. Συνεχίζοντας την προώθησή τους, έπεσαν πάνω στα ομαδικά πυρά των πυροβόλων και των πολυβόλων. Οι όβιδες και οι χειροβομβίδες άνοιγαν τρύπες στους πάγους, ενώ οι σφαίρες έξοστρακίζονταν, σηκώνοντας μικρά σύννεφα χιονιού. Ακάλυπτοι, κάτω από τα βλήματα και τις σφαίρες, που έπεφταν σαν χαλάζι, οι επιτιθέμενοι πάσχισαν να συνεχίσουν την έφοδο, γιατί οι αξιωματικοί τους εξόρκιζαν και τους απειλούσαν, φωνάζοντάς τους να προχωρήσουν. Ωστόσο, υπήρξαν και μερικοί, που πανικοβλήθηκαν. Έτσι, λόγω χάρη, δυό

φαντάροι πήγαν και κρύφτηκαν σε μία μαούνα, που είχε καθηλωθεί στους πάγους. Ο επικεφαλής τους εξετέλεσε επί τόπου και έπεισε κατ' αυτόν τον τρόπο τους συντρόφους τους να ξαναεπιτεθούν. Σε λίγο όμως, έφτασαν πολλά καμiónια με εξεγερμένους και οι κροστανδιώτες πέρασαν στην άντεπιθεση. Οι μπολσεβίκοι αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν. Στη διάρκεια αυτής της μάχης, οι μισοί και παραπάνω άντρες της 79ης ταξιαρχίας σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν. Ανάμεσά τους ήταν και πολλοί από τους αντιπροσώπους στο 10ο Συνέδριο του Κόμματος. Στην ανατολική έσχατιά της πόλεως, οι επιτιθέμενοι σημείωσαν μεγαλύτερη επιτυχία. Τα χαράματα της 17ης Μαρτίου, ή 32η ταξιαρχία πεζικού, έχοντας και την ενίσχυση του 95ου και του 96ου Συντάγματος πεζικού, κατόρθωσε να ανοίξει ένα ρήγμα στο τείχος, βόρεια απ' την πύλη της Πετροπούλεως και να διεισδύσει στην πόλη. Σχεδόν ταυτόχρονα, ή 187 ταξιαρχία πεζικού, με διοικητή της τον Φέντκο και έχοντας εμπροσθοφυλακή της ένα σύνταγμα κρούσεως αποτελούμενο από κουρσάντου, κατόρθωσε να παραβιάσει την είσοδο της πύλης, ανοίγοντας έτσι το δρόμο στην 167η και στην 80η ταξιαρχία, που έρχόντουσαν από πίσω της.

**«ΠΑΡΑΛΟΘΗΚΑΝ,
ΟΤΑΝ ΔΕΝ ΕΙΧΑΝ ΜΕΙΝΕΙ
ΠΑΡΑ ΜΟΝΟ ΤΡΙΑΝΤΑ -
ΟΛΟΙ ΤΟΥΣ ΛΑΒΩΜΕΝΟΙ»**

«... Οι επιτιθέμενοι, λείπει ο Πετριτσένκο, έπεφταν με το μάτσο, μα όσοι έμεναν

δθικτοι, εξακολουθούσαν να προχωρούν, σκορπίζοντας από δω κι από εκεί, για να μη δίνουν στόχο. Ο εχθρός κατάφερε να ταμπουρωθεί κοντά στις φυλακές και μπόρεσε έτσι να πλευροκοπήσει την 6η πυροβολαρχία μας, που βρισκόταν λίγο πιο κάτω απ' την πύλη της Πετροπούλεως. Σε λίγο, είχε καταλάβει την καρβουναποθήκη, παρακάμπτοντας το έργοστάσιο φωταερίου. Επίσης, κατόρθωσε να παραβιάσει με μεγάλες απώλειες την πύλη της Πετροπούλεως και να μπει στο κτήριο της φυλακής. Οι στρατώνες του Βορρά έμειναν πίσω τους. Από τους 60 ναυτες, που είχαν καταφύγει εκεί, μόνο 4 μπόρεσαν να βγουν. Έχοντας καταλάβει το Νοσοκομείο, τη φυλακή και το τηλεφωνικό Κέντρο, οι μπολσεβίκοι, απειλώντας τους τηλεφωνητές με θάνατο, τους ανάγκασαν να τηλεφωνούν σε διάφορα σημεία της πόλεως και να λένε, ότι τους διέταζαν. Αυτό έφερε μια όρισμένη σύγχυση στην άμυνα της Κρονστάνδης...».

Ο αναρχικός Γιεφίμ Γαρτσούκ (που δεν έλαβε μέρος στις μάχες, γιατί την εποχή εκείνη ήταν κρατούμενος στις φυλακές της Πετροπούλεως, άφηγήθηκε όμως τα γεγονότα βασισμένος στα όσα του είπαν οι συγκρατούμενοί του ναυτες μετά την πτώση της Κρονστάνδης) προσθέτει, ότι διακόσιοι εξήντα κροστανδιώτες, ταμπουρωμένοι στη Σχολή Μηχανικού, αντιμετώπισαν επί δυό ώρες τους μπολσεβίκους. Παραδόθηκαν, όταν

δέν είχαν μείνει παρά μόνο τριάντα, όλοι τους λαβωμένοι.

Και ό Πετριτσένκο συνεχίζει :

«... Ό έχθρός, άπελευθέρωσε 174 κρατούμενους μολσεβίκους. Σε λίγο έπεσε τό όπλοστάσιο, ή άποθήκη κρέατος, ή Σχολή Μηχανικού και όλη ή συνοικία, μέχρι τό σκοπευτήριο. Όρισμένα έχθρικά τμήματα κατόρθωσαν μάλιστα νά φτάσουν ως τό Γενικό Έπιτελείο και τή Ναυτική Μητρόπολη. Τοποθέτησαν δυό όπλοπολυβόλα στό σπίτι, όπου έμενε άλλοτε ό Μολτσάνοβ και είχαν έτσι όλο τό δρόμο κάτω από τόν έλεγχο τους. Στο μεταξύ, μεγάλες δυνάμεις τοϋ έχθρου συνέχιζαν τήν έπίθεσή τους στό πολεμικό λιμάνι, στην Ίταλική Λίμνη και στην άλλη πύλη τοϋ φρουρίου, πού βρίσκεται άπ' τή μεριά τοϋ όχυροϋ Πιότρ. Μέσα στην πόλη τά κανόνια έρριχναν άπ' όλες τις μεριές, τά πολυβόλα εγάζωναν, οι σφαίρες τών τουφεκιών σφύριζαν όλόγυρα. Σωστή κόλαση. Δημιουργήθηκε φοβερή σύγχυση. Παντοϋ στους δρόμους και στα σοκάκια, γινόντουσαν άγριες μάχες. Ήταν δύσκολο νά διακρίνης τοϋς φίλους άπ' τοϋς έχθρούς, γιατί οι μολσεβίκοι είχαν βγάλει τά άσπρα τους σάβανα και σκόρπισαν στην πόλη. Πρέπει έπίσης νά προσθέσω ότι οι μολσεβίκοι, πού δέν είχαν συλληφτή, έπαιξαν σημαντικό ρόλο, κτυπώντας πισώπλατα τοϋς ξεγεραμένους, πράγμα πού προκάλεσε σύγχυση και πανικό στους μαχητές μας. Κατά τις

2 τό άπόγευμα κατορθώσαμε νά άπωθήσουμε τόν έχθρό, πού υποχώρησε ως τά νότια όχυρά. Τότε άρχισαμε νά εκκαθαρίζουμε τό νότιο τμήμα τής πόλεως. Σε λίγο, είχαμε έλευτερώσει τό όπλοστάσιο, τήν άποθήκη κρέατος και ένα κομμάτι τής όδοϋ Πεσότσναγια...».

Ο ΠΑΓΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΧΙΟΝΙ ΣΤΑ ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΑ ΒΑΦΤΗΚΑΝ ΜΕ ΑΙΜΑ

Ό Π. Άβριτς γράφει, ότι οι έπιτιθέμενοι είχαν ήδη ύποστη μεγάλες άπώλειες, μά όταν μπήκαν μέσα στα τείχη, εκεί πιά, ήταν σωστή κόλαση, όπως είπε άργότερα ένας μολσεβίκος μαχητής. Είχαν τήν έντύπωση ότι τοϋς πυροβολούσαν από κάθε στέγη κι από κάθε παράθυρο, με πολυβόλα και τουφέκια. Ό πάγος και τό χιόνι στα πεζοδρόμια, βάφτηκαν με αίμα. Ήταν άδύνατο πιά νά μετρήσης τοϋς νεκρούς και τοϋς τραυματίες, πού έπεφταν κι άπ' τή μιá κι άπ' τήν άλλη μεριά. Οι άδελφοί έχθροί πολεμούσαν λυσσασμένα από δρόμο σε δρόμο κι από σπίτι σε σπίτι. Ήταν ένα λουτρό αίματος, αλλά ακόμα και τήν ώρα εκείνη, οι κρονστανδιώτες δέν σκέφτηκαν νά εκδικηθοϋν, σκοτώνοντας τοϋς κρατούμενους μολσεβίκοις, άν και τό ήξεραν, πώς δίνουν τήν τελευταία άπεγνωσμένη τους μάχη, μιá και τά περισσότερα όχυρά γύρω άπ' τήν πόλη είχαν πέσει κιόλας στα χέρια τών κυβερνητικών στρατευμάτων. Οι μολσεβίκοι έφτασαν στις φυλακές, πού βρισκόντουσαν λίγο παρακάτω από τήν πύλη τής Πετρούπολεως και σπάζοντας ένα

παράθυρο, έδωσαν τουφέκια στους κρατούμενους. Αύτοί, τά χρησιμοποίησαν άμέσως έναντίον τών δεσμοφυλάκων τους, βγήκαν έξω και πήραν μέρος στις όδομαχίες.

«... Οι κρονστανδιώτες εργάτες, γράφει ό Πετριτσένκο, συντεταγμένοι σε μαχητικές ομάδες, πρόστρεξαν νά βοηθήσουν τοϋς ναϋτες. Πολέμησαν ως και οι μαθητές τών Γυμνασίων. Τά πυρομαχικά είχαν άρχισει νά εξαντλούνται. Οι γυναίκες, έφοδιασμένες με μικρά καλάθια, πήγαιναν και μάζευαν τά βόλια από τά φισεκλίκια τών σκοτωμένων και τά έδιναν στους ύπερασπιστές τής Κρονστανδής...»

Στις 4 τό άπόγευμα, συνεχίζει ό Π. Άβριτς οι ξεγεραμένοι ενήργησαν μιá αιφνιδιαστική άντεπίθεση και άπώθησαν τοϋς μολσεβίκους. Λίγο ακόμα και θά τοϋς ξανάριχναν στους πάγους, μά τήν κρίσιμη εκείνη στιγμή κατέφτασε τό 27ο Σύνταγμα ίππικού, μαζί με ένα τμήμα έθελοντών, πού έστειλε ή κομματική όργάνωση τής Πετρούπολεως και ή άντεπίθεση τών κρονστανδιωτών άναχαιτίστηκε. Λίγο πριν σκοτεινάση, έφτασαν κι άλλα τμήματα από τό Όρανιενμπάουμ, όπλισμένα με πυροβόλα. Μπήκαν μέσα στην πόλη και άρχισαν νά κανονιοβολούν τοϋς ξεγεραμένους. Οι αντίπαλοι πολεμούσαν με πείσμα και οι μαχητές δέν έπεφταν μόνο εξ αίτιας τών τραυμάτων, μά κι άπ' τήν εξάντληση. Τό βράδι, οι κουρσάντς τής όμάδας τοϋ Βορρά διείσδυσαν στην πόλη άπ' τή βοριοανατολική μεριά και κατέλαβαν τό Γενικό Έπιτελείο τοϋ φρουρίου, όπου και συνέλαβαν πολλούς αιχμαλώτους. Συνενώθηκαν ύστερα με

τά φίλια τμήματα τής όμάδας τοϋ Νότου, πού έχοντας μπει άπ' τήν πύλη τής Πετρούπολεως, βρισκόντουσαν κιόλας στό κέντρο τής Κρονστανδής.

Ό άναρχικός Γιεφίμ Γιατσούκ, θά γράψη τό 1923, ότι, στα δυτικά τής πόλεως, οι μάχες πού έγιναν έξω άπ' τά τείχη, κράτησαν πολλές ώρες. Τά όπλοπολυβόλα γάζωναν αδιάκοπα κι άπ' τις δυό μεριές. Ένα μέρος τών έχθρικών δυνάμεων άποδεκατίστηκε. Όσοι άπόμειναν, υποχώρησαν άτακτα πρós τή θάλασσα. Οι περισσότεροι άπ' αύτοϋς παραδόθηκαν, ύστερα από μιá συντογισμένη άντεπίθεση τών κρονστανδιωτών. Στις 8 τό πρωί, οι αιχμαλώτοι, ντυμένοι στα άσπρα τους σάβανα, πέρασαν μες άπ' τήν πόλη. Είχαν βάλει τοϋς τραυματίες τους πάνω στα έλκηθρα και τά έσερναν — τά ίδια εκείνα έλκηθρα, πού τοϋς χρησίμεψαν για τή μεταφορά τών όπλοπολυβόλων. Πολλές γυναίκες πήγαν νά περιμαζέψουν τοϋς τραυματίες και τών δυό στρατοπέδων. Δέν δίσταζαν νά άπομακρυνθοϋν άπ' τήν άκτή, ξεχνώντας τόν κίνδυνο. Οι κρονστανδιώτες μετέτρεψαν τοϋς στρατώνες σε πρόχειρο νοσοκομείο.

Και ό Γιεφίμ Γιατσούκ προσθέτει :

«... Πάνω στον παγωμένο κόλπο, τό χιόνι έλαμπε με χίλιους ήλιους. Φαινόταν νά ένθαρρینه τήν Κρονστανδή νά κρατήσει μιá βδομάδα ακόμα, μέχρι πού νά σπάση ό κόλπος τοϋς πάγους του και νά τοϋς παρασύρη πέρα μακριά. Τότε, τό

πανίσχυρο επαναστατικό κέντρο θα αποκοιτοσε την ανεξαρτησία του και δε θα την έχανε πιά. Τότε, οι μπολσεβίκοι θα αναγκάζοντουσαν να διαπραγματευτούν με τους εξεγερμένους και να μιλήσουν άλλη γλώσσα. "Αν οι κρονστανδιώτες σκεφτόντουσαν να εξεγερθούν λίγο αργότερα, όταν το φρούριο θα βρισκόταν τριγυρισμένο από ελεύθερα νερά, ή Κρονσπάνδη θα ήταν απόρρητη. Μά οι λαϊκές επαναστατικές εξεγέρσεις είναι αθόρητες, πράγμα που θα πη, πώς κανένας δεν ξέρει μήτε τη μέρα, μήτε την ώρα που θα ξεσπάσουν...».

ΟΙ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΤΕΣ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ ΑΝΑΓΚΑΖΟΝΤΑΙ ΝΑ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΛΗ

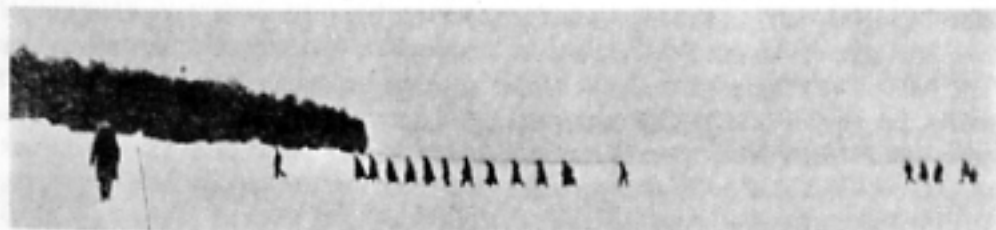
Σ' όλη τη διάρκεια των οδομαχιών, η πόλη της Κρονσπάνδης και τα γύρω οχυρά βομβαρδίζονταν από τις πυροβολαρχίες του Βορρά και του Νότου, καθώς κι

από τα θωρακισμένα τραίνα. Ή Κράσναγια Γκόρκα, είχε βάλει στόχο της το λιμάνι.

«... Τά κανόνια του Πετροπαβλόβσκ και του Σεβαστούπολη, γράφει ο Πετριτσένκο, έσπαζαν τους πάγους και έπνιγαν έτσι τους επιτιθέμενους στα παγωμένα νερά. Παρ' όλα αυτά, οι έχθροι προχωρούσαν ό ένας πίσω απ' τον άλλον για να μη δίνουν στόχο και σουρνόντουσαν σαν τα μερμήγκια πάνω στον πάγο. Στις 6 το απόγευμα, έμεναν στα χέρια μας τα οχυρά Κονσταντίν, Ρίφ, Τοτλέμπεν, Κρασνοαρμέις και το λεγόμενο Ναυτικό οχυρό. Όμως, όρισμένα απ' αυτά τα οχυρά ήταν φτιαγμένα έτσι, που μπορούσαν να αποκρούσουν επιθέσεις μόνο απ' τη μεριά της θάλασσας. Κρατούσαμε επίσης τα οχυρά Σανέτς και Μιλιούτιν, μά ή στρατηγική τους αξία ήταν μηδέν. Είχαν βέβαια τά θωρηκτά Πετροπαβλόβσκ και Σεβαστούπολη. Στις 6 το απόγευμα έφτασε μήνυμα απ' το οχυρό Τοτλέμπεν: Στείλτε ενίσχυση 200 άντρες και 5 όπλοπολυβόλα, γιατί μάς μένει μόνο ένα κανόνι. Από το Ρίφ: Ζητούμε ενίσχυση 100 άντρες και 2 όπλοπολυβόλα, γιατί τά κανόνια μας

Κάτω: Κρονστανδιώτες φινιάδες βαδίζουν προς το Τερβόκι. Στη σελίδα δεξιά: Μετά τη συντριβή της εξέγερσης: Φινιάδες στη Φινλανδία. (Αρχείο Α. Σκιρντά).

αρχίζουν να μην παίρνουν φωτιά. Από το όχυρό Κονσταντίν: Ζητούσε ενίσχυση 150 άντρες και όπλοπολυβόλα, αλλιώς δε θα μπορούσαμε να αντισταθούμε και θα αναγκαστούμε να εγκαταλείψουμε το όχυρό. Από παντού ζητούσαν ενισχύσεις για να αναπληρώσουν τις απώλειες: διοικητές, πυροβολητές, πολυβολητές. Από το Σεβαστούπολη μās μήνυσαν, πώς δεν τους μένουν πια παρά τρεις όβιδες των 12 και τα κανόνια τους θα αναγκαστούν να σιγήσουν. Τα δύο πλοία, ήταν άγκυροβολημένα το ένα δίπλα στο άλλο. Έτσι, τα κανόνια τους μπορούσαν να ρίχνουν μόνο απ' τή μιὰ μεριά. Επιπλέον, ήταν αδύνατο να τὰ χωρίσουμε, γιατί το Σεβαστούπολη δεν είχε κάρβουνο και χρησιμοποιούσε τήν ηλεκτρική ενέργεια του Πετροπαβλόβσκ. Τέλος, δεν είχαμε παγοθραυστικό να ελευτερώσουμε τὰ κάρβια. Δυό ίλες ίππικου, που εισέβαλαν στην πόλη, εξουδετερώθηκαν άμέσως, βλέπαμε ώστόσο τις έχθρικές ενισχύσεις να καταφάνουν συνεχώς και να μās περικυκλώνουν. Η φρουρά της πόλεως, δηλαδή τὸ 560ο Σύνταγμα και οί μονάδες των ναυτών, διέθεταν 3500 τουφέκια. Είχαμε φοβερή έλλειψη στρατιωτικῶν ειδικῶν και βαθμοφόρων. Έχοντας ζήσει με μερίδες πείνας, έχοντας μείνει 15 μέρες στα πόστα τους, έχοντας πολεμήσει 10 μέρες συνέχεια κι ιδιαίτερα τήν τελευταία μέρα απ' τις 4 τὸ πρωί, οί μαχητές ἔφτασαν κιόλας στο τελευταίο

όριο τής άντοχής τους. Η φρουρά είχε ύποστη μεγάλες απώλειες. Δεν μπορούσαμε να ελπίζουμε σε καμιά στρατιωτική βοήθεια. Έγινε φανερό, πὸς δὲ μās ἔμεναν δυνάμεις να αποκρούσουμε τήν επίθεση του ἔχθρου. Ο υπεύθυνος για τήν άμυνα κ' ἐγώ, αναλύσαμε τήν κατάσταση κι αποφασίσαμε να αποσυρθούμε στα όχυρά Κρασνοαρμέετς και Τοτλέμπεν, όπου θα επιχειρούσαμε να αντισταθούμε. Καλέσαμε ἐπειγόντως όλες τις επαναστατικές τρώικες και συμφωνήσαμε να φύγουμε συντεταγμένοι, μόλις νύχτωνε. Τους συστήσαμε να μη σπείρουν τὸν πανικό, γιατί αλλιώς, όλες οί μονάδες τής φρουράς μπορεί να χανόντουσαν τζάμπα και βερεσέ. Εκεί όπου ἡ σύνδεση είχε κοπή, στείλαμε άγγελιαφόρους. Ο διοικητής τής πόλεως ειδοποιήθηκε, ότι ἔπρεπε να εγκαταλείψει τήν πόλη και να πάρη μαζί του τούς εργάτες, που ἤθελαν να φύγουν, γιατί αὐτὸς είχε τήν εὐθύνη τους. Τὸ Γενικό Έπιτελείο χωρίστηκε σε δυὸ ομάδες. Η μιὰ θα πήγαινε στο όχυρό Κρασνοαρμέετς και από κει και πέρα θα ἔπαιρνε μόνη τής αποφάσεις. Η άλλη ομάδα, θα ἔμενε ἐπὶ τόπου να ἐπιβλέψη τήν ἐκκένωση. Έτσι, στις 8 και 10' τὸ βράδι ἔφυγα απ' τήν Κρονστανδη μαζί με τὸν υπεύθυνο τής άμυνας και με τούς άλλους στενοὺς συνεργάτες μās. Βαδίσαμε πάνω στους πάγους πηγαίνοντας στο όχυρό, μα 2 χιλιόμετρα πριν φτάσουμε εκεί, διακρίναμε κινήσεις μεγάλων ἔχθρικῶν τμημάτων. Οί όβιδες ἔπεφταν βροχή και είχαμε πολλά θύματα. Ξάφνου, τὰ πυροβόλα του όχυρου σίγησαν. Φτάνοντας στο όχυρό, είδαμε πὸς ὁ ηλεκτρι-

Αριστερά: Γυναίκες εργατῶν τής Κρονστανδης απ' αὐτὲς που κατέφυγαν στη Φινλανδία μετά τήν ἐξέγερση. Δεξιά: Τρεῖς κρονστανδιῶτες γαῖτες σὲ φινλανδικὸ στρατιωτικὸ πεδίο. (Αρχείο Α. Σιαργτά).

κός του σταθμὸς είχε καταστραφῆ, τὰ τηλεφωνικά σύρματα ἦταν κομμένα. Έξη βαριά πυροβόλα του ἦταν κιόλας ἔκτος μάχης. Υπήρχαν πυροβόλα μεγαλύτερου διαμετρήματος, μα ἦταν μόνιμα στραμμένα πρὸς τή θάλασσα. Ήταν περίπου 9 και 30' τὸ βράδι, ὁ δρόμος για τήν Κρονστανδη κομμένος, δὲ μās ἔμενε

παρά να τραβήξουμε για τὰ φινλανδικά σύνορα. Η δεύτερη ομάδα ἔφυγε απ' τήν Κρονστανδη στις 10 και 30' τὸ βράδι και ἔφτασε κι αὐτή στην Φινλανδία. Τρία μέ-

Ο Στεπάν Μαξιμόβιτς Πετριτσίνκο (πρώτη σειρά, δεύτερος από τ' αριστερά) φτάνει στο φινλανδικό έδαφος, μετά την ήττα. Ο Πετριτσίνκο ήταν ένας από τους άρχηγούς της εξέγερσης και τούς συντάκτες το πολιτικο-οικονομικό προγράμματός της. Δεξιά: Αυτό που νίκησαν την Κροιστάνδη. (Ο Λένιν, δεξιος πρώτη σειρά μαζί με στελέχη του Κομμουνιστικού Κόμματος. Πίσω από το Λένιν ο Βοροσίλοβ).

λη της ΠΕΕ δέν μόδεσαν νά 'ρθουν μαζί μας. 'Αγνοώ τήν τύχη τους...».

(Τά τρία μέλη της ΠΕΕ, πού άναφέρει ό *Πετριτσένκο*, ήταν οί Βάλκ, Παβλόβ, και Περπέλκιν. Έπεσαν και οί τρεις τους στά χέρια τών μπολσεβίκων στή διάρκεια της τελευταίας μάχης. Ένα τέταρτο μέλος της ΠΕΕ, ό Βερσίβιν, είχε συλληφθή αϊχμάλωτος στή διάρκεια της πρώτης εφόδου, δηλαδή στις 8 Μαρτίου. Τά υπόλοιπα 11 μέλη της ΠΕΕ έφτασαν στή φινλανδική πόλη Τερϊόκι).

Ό *Π. Άβριτς* σημειώνει, ότι έφυγαν επίσης ό Κοζλόβσκη, ό Σολοβιάνοβ και άλλοι «στρατιωτικοί ειδικοί», πού είχαν συνεργαστή με τούς έξεγερμένους. Λίγο πριν άπ' τά μεσάνυχτα, 800 πρόσφυγες, πού άνάμεσά τους ήταν και πολλοί πρωτεργάτες της εξέγερσεως, έφτασαν στις φινλανδικές άκτές. Ό φόβος, ότι οί μπολσεβίκοι θά τούς εκτελοΰσαν επί τόπου ύστερα από συνοπτική διαδικασία, βάρυνε πολύ στήν άπόφασή τους. 'Η άναχώρησή τους προκάλεσε μιá μαζική έξοδο τών ύπερασπιστών της νήσου Κότλιν και τών γύρω όχυρών. Τό επόμενο είκοσιτετράωρο, όλο και κατέφταναν νέα κύματα προσφύγων, κυρίως ναυτών. Έφυγαν έτσι 8000, δηλαδή πάνω άπ' τούς μισούς έξεγερμένους. Οί μπολσεβίκοι έπιασαν 400 όλογα, πού περιφερόντουσαν πάνω στους πάγους και οί φινλανδοί μάζεψαν στά σύνορα 2500 πεταμένα τουφέκια. Οί ναυτες, φεύγοντας άπ' τήν

Κρονστάνδη, έβγαλαν τά κινητά ούραφα τών κανονιών και κατέστρεψαν τις γεννήτριες, τούς προβολείς, τά όπλοπολυβόλα και άλλο ύλικό. Όταν οί μπολσεβίκοι κατέλαβαν τά βόρεια όχυρά, διεπίστωσαν ότι ελάχιστα πυροβόλα είχαν μείνει σέ καλή κατάσταση. Τή νύχτα της 17ης Μαρτίου, οί πλοίαρχοι τοΰ *Πετροπαβλόβσκ* και τοΰ *Σεβαστούπολη* διέταξαν τά πληρώματα νά άνατινάξουν τά πλοία. Οί ναυτες, έχοντας μάθει ότι οί άρχηγοί τους τούς εγκατέλειψαν, άρνήθηκαν νά εκτελέσουν τή διαταγή. Συνέλαβαν τούς άξιωματικούς τους και είδοποίησαν τούς μπολσεβίκους, ότι είναι έτοιμοι νά παραδοθούν.

Όμως, ύπάρχει και μιá άλλη έκδοχή σχετικά μ' αυτό τό τελευταίο επεισόδιο :

«... Τό βράδι της 17ης Μαρτίου, γράφει ό άναρχικός *Γιεφίμ Γιαρτσούκ*, οί ναυτες άποφάσισαν νά άνατινάξουν τά πολεμικά πλοία, γιατί δέν ήθελαν νά πέσουν στά χέρια τών «κόκκινων» δημίον οί δύο γίγαντές τους, δηλαδή τό *Πετροπαβλόβσκ* και τό *Σεβαστούπολη*, όπου κυμάτισε για πρώτη φορά ή παντιέρα της Τρίτης Έπαναστάσεως. Τή στιγμή, όπου τά κύματα της έχθρικής εφόδου έφταναν στό λιμάνι, μερικοί άπ' τούς μπολσεβίκους, πού είχαν παραιτηθί άπ' τό Κόμμα κι είχαν μάλιστα έκφραστή άνοιχτά εναντίον τών «ήγετών» τους, άποκαλώντάς τους γραφειοκράτες και άπολυταρχικούς, πήραν ξάφνου κουράγιο και σάν νέοι Κάϊν, έκοψαν τά καλώδια της πυροξυλίνης. Οί ναυτες εγκατέλειψαν τότε τά πλοία και έφυγαν άπ' τήν Κρονστάνδη...».

ΤΑ ΚΑΝΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ ΡΙΧΝΟΥΝ ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΤΟΥΣ ΟΒΙΔΕΣ ΤΟ ΒΡΑΔΙ ΤΗΣ 18ης ΜΑΡΤΙΟΥ 1921

Δέκα λεπτά πριν άπ' τά μεσάνυχτα της 17ης Μαρτίου, τό Γενικό Έπιτελείο τών μπολσεβίκων έστειλε στήν Έπιτροπή Άμόνης της Πετροπόλεως τό μήνυμα της νίκης :

«... Οί φωλιές τών άντεπαναστατών τοΰ *Πετροπαβλόβσκ* και τοΰ *Σεβαστούπολη*, έξουδετερώθηκαν. Και στά δύο πλοία, οί όπαδοί τών σοβιετικών άρχών πήραν τήν έξουσία στά χέρια τους. Κάθε πολεμική δραστηριότητα στοΰ *Πετροπαβλόβσκ* και στοΰ *Σεβαστούπολη* έχει σταματήσει. Πήραμε επείγοντα μέτρα για νά συλληφτοϋν οί άξιωματικοί, πού προσπαθοϋν νά καταφύγουν στήν Φινλανδία...».

«Τίς πρώτες ώρες της 18ης Μαρτίου, γράφει ό *Π. Άβριτς*, τμήματα κουρσάντου κατέλαβαν τά δύο θωρηκτά. Στο μεταξύ, έξω από όρισμένους θύλακες, όπου εξακολουθοΰσαν νά μάχονται οί κυκλωμένοι κρονστανδιώτες, οί έξεγερμένοι άρχισαν νά παραδίδονται. Τό μεσημέρι, όλα τά όχυρά, όλα τά πλοία και σχεδόν όλόκληρη ή πόλη, βρισκόντουσαν στά χέρια τών κυβερνητικών δυνάμεων. Τό άπόγευμα, σταμάτησε κάθε αντίσταση και τά κανόνια της Κρονστάνδης σίγησαν».

Ό *Α. Σκιρντά* σημειώνει, ότι όρισμένες μονάδες, πού έμειναν άποκομμένες και δέν μόδεσαν νά φύγουν, πολέμησαν τήν ήμέρα της 18ης Μαρτίου ως τήν τελευταία σφαίρα. Τό βράδι, 180 ναυτες κρατοϋσαν άκόμα τό όχυρό Ριφ και

τόν φάρο Τολμποϋζιν.

Και ό *Π. Άβριτς*, συνεχίζει.

«... 'Η μάχη της Κρονστάνδης ήταν άπ' τις πιό σκληρές τοΰ έμφυλίου πολέμου. Οί μπολσεβίκοι είχαν τις μεγαλύτερες άπώλειες, γιατί άναγκάστηκαν νά πολεμήσουν άκάλυπτοι, ενώ οί αντίπαλοί τους ήταν καλά όχυρωμένοι. Σύμφωνα με έπίσημα στοιχεία τών νοσοκομειακών ύπηρεσιών, στο χρονικό διάστημα από 3 ως 21 Μαρτίου μεταφέρθηκαν στά νοσοκομεία της Πετροπόλεως 4127 τραυματίες. Άπ' αυτούς, 527 πέθαναν στά κρεβάτια τους. Ό αριθμός τών νεκρών, πού έμειναν πάνω στους πάγους, ήταν τόσο μεγάλος, ώστε ή φινλανδική κυβέρνηση έκανε διάβημα στή Μόσχα, ζητώντας νά περισυλλεγοϋν τά πτώματα, γιατί άλλιως, όταν θά έλειωναν οί πάγοι, ή θάλασσα θά τά ξέβραζε στήν άκτή και ύπήρχε κίνδυνος νά προκληθοϋν επιδημίες. Σύμφωνα με έπίσημους κυβερνητικούς ύπολογισμούς, οί συνολικές άπώλειες τών κομμουνιστών άνήλθαν σέ 700 περίπου νεκρούς και 2500 τραυματίες, μά αν κρίνουμε από τή μαρτυρία ενός μπολσεβίκου, πού πήρε μέρος στή μάχη και άφηγήθηκε τί έγινε στοΰ πυροβολείο Νο 6, μπορούμε νά συμπεράνουμε ότι τά νούμερα αυτά είναι πολύ μικρότερα άπ' τά πραγματικά. Ό Χάρολντ Κόναρτον, άμερικανός πρόξενος στο Βίμποργκ, πού ήταν συνήθως καλά πληροφορημένος, είχε ύπολογίσει ότι οί συνολικές σοβιε-

τικές απώλειες σε νεκρούς και τραυματίες ανήλθαν σε 10.000 άντρες, νόμιμο που φαίνεται λογικό...».

Ο μπολσεβίκος, που αναφέρει ο Π. "Αβριετς ήταν ο Στεπάνοβ. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του, ένα τάγμα κουρσάντων αποδεκατίστηκε τελείως κατά την κατάληψη του πυροβολείου Νο 6. Από ένα άλλο τάγμα, έμειναν μόνο 20 με 25 άντρες.

Ο μπολσεβίκος Ουρέτσκη μιλάει για ένα άλλο τάγμα, απ' το οποίο απόμειναν μόνο 18 άντρες. Ο μπολσεβίκος Ντυμένκο θα γράψει αργότερα, ότι η 32η ταξιαρχία έχασε μέσα σε 20 λεπτά το ένα τρίτο των αντρών της και τους μισούς αξιωματικούς της. Στην πρώτη φάλαγγα, που διοικούσε ο Τιουλένιεβ, σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν τα 60% των αξιωματι-

κών. Το 237ο Σύνταγμα έχασε τα 50% των αντρών του και όλους τους αξιωματικούς του. Η Γενική Μεραρχία έχασε τα 90% των αξιωματικών της. Το 3ο τάγμα του 235ου Συντάγματος αποδεκατίστηκε τελείως. Η 79η ταξιαρχία, έχασε τα 60% των στρατιωτών της, τα 70% των πολιτικών κομμισαρίων της και τα 80% των αντιπροσώπων του 10ου Συνεδρίου, που πολέμησαν στις γραμμές της.

Συνολικά, από τους 279 αντιπροσώπους του 10ου Συνεδρίου, οι 15 έχασαν τη ζωή τους στη διάρκεια των μαχών.

Σύμφωνα με τον μπολσεβίκο Πουχόβ, οι απώλειες των εξεγερμένων ανήλθαν σε 600 νεκρούς, 100 τραυματίες και 2500 αιχμαλώτους. Κατά τον Α. Σκιρντά, οι εξεγερμένοι συμφωνούν με τα νοήματα του Πουχόβ. Όσο για τους κρονστανδιώτες, γράφει, υπολογίζουν ότι οι απώλειές τους στη διάρκεια των μαχών ανήλθαν σε 600 νεκρούς και 1000 τραυματίες.

Ο Π. "Αβριετς σημειώνει, ότι πολλοί

Η έσορα των νεκρών της Κρονστανδίας μπροστά από τα Χειμερινά Ανάκτορα.

Ο Βλαντίμιρ Ίλιτς Λένιν στο Τρίτο Συνέδριο της Κομμουνιστικής, το 1921, λίγο μετά την καταστολή της εξέγερσης των Κρονστανδιωτών.

εξεγερμένοι σκοτώθηκαν κατά τις τελευταίες ώρες της μάχης, γιατί όταν οι επιτιθέμενοι πάτησαν το φρούριο και τα όχυρά, εκδικήθηκαν, με ένα πραγματικό όργιο αίματος, τους συντρόφους τους, που έπεσαν στη διάρκεια της εφόδου. Για να καταλάβουμε πόσο μεγάλο ήταν το μίσος, που ένιωθαν εκείνη τη στιγμή, αρκεί να αναφέρουμε, ότι ένας μπολσεβίκος φαντάρος παραπονιόταν πικρά, που δε

βρίσκεται ένα αεροπλάνο να πολυβολήσει τους φυγάδες πάνω στους πάγους.

Ο Π. "Αβριετς προσθέτει, ότι ο Τρότσκι και ο Σ.Σ. Κάμενεβ ήταν έτοιμοι να καταφύγουν στο χημικό πόλεμο. Οι μαθητές της Άνωτάτης Σχολής Χημικού Πολέμου είχαν εκπονήσει κιόλας ένα σχέδιο επιθέσεως με ασφουξιογόνα, που θα έμπαινε σε εφαρμογή, αν η Κρονστανδή κατορθωνε να αντισταθί περισσότερο.

ΤΑ ΠΡΙΝ-ΤΑ ΜΕΤΑ

Αναρχικοί και Μπορσεβίκοι

Τόσο οι μαρξιστές, όσο και οι αναρχικοί, πίστευαν ότι ή άστική, ή καπιταλιστική κοινωνία, όπου μια μικρή μειοψηφία εκμεταλλεύεται τις εργαζόμενες μάζες, πρέπει να παραχωρήσει τη θέση της σε μια άλλη, δικαιότερη κοινωνία, που ή διάρθρωση κι ή όργανωσή της να μην επιτρέπτη την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Ωστόσο, υπήρχε ανάμεσά τους και μια βασική διαφωνία, γιατί οι μαρξιστές θεωρούσαν απαραίτητη την εγκαθίδρυση μιās νέας και ισχυρής κεντρικής εξουσίας (μιās «δικτατορίας του προλεταριάτου», όπως είπε ο Μάρξ), ενώ οι αναρχικοί υποστήριζαν ότι ή ύπαρξη του όποιου Κράτους, θα κατέληγε αναγκαστικά στη δημιουργία μιās προνομιούχου μειοψηφίας, που θα άποχτούσε άργα ή γρήγορα τη δυνατότητα να εκμεταλλεύεται τους εργαζόμενους. Συνεπώς, έλεγαν οι αναρχικοί, πρέπει να καταργηθή ολόκληρος ό μηχανισμός της κεντρικής εξουσίας. Οι εργάτες και οι αγρότες, έχοντας άπαλλαγή άπ' τ' άφεντικά τους, πρέπει να όργανωθούν, έλεύθερα και χωρίς κανέναν καταναγκασμό, σε εργατικές και σε αγροτικές κοινότητες, αναλαμβάνοντας οι ίδιοι την οικονομική τους διαχείρι-

ση. Οι κοινότητες αυτές, θα μπορούσαν, αν τό έκριναν σκόπιμο, να συνεργαστούν με άλλες παρόμοιες κοινότητες, δημιουργώντας έτσι μια Περιφερειακή Όμοσπονδία Κοινοτήτων. Οι όμοσπονδίες των γειτονικών περιοχών, συνεργαζόμενες μεταξύ τους, θα δημιουργούσαν Νομαρχιακές Όμοσπονδίες και ούτω καθ' έξής, ώσπου να ύπάρξη κάποτε μια Παγκόσμια Όμοσπονδία Όμοσπονδιών. Μ' άλλα λόγια, ή διοίκηση της νέας κοινωνίας δε θα γινόταν «άπ' τά πάνω προς τά κάτω», μα «άπ' τά κάτω προς τά πάνω».

Ό Μπακούιν και οι όπαδοί του προσχώρησαν στο Συνέδριο της Λωζάννης, τό 1867, στην 1η Διεθνή, που είχε ίδρύσει ο Μάρξ τό 1864 στο Λονδίνο, διαγράφηκαν όμως στο Συνέδριο της Χάγης (1872) και ίδρυσαν μια Άναρχική Διεθνή, που συγκάλεσε τό τελευταίο της συνέδριο τό 1881.

«Στή Ρωσία, γράφει ο Βόλιν, οι αναρχικοί ήταν πάντα οι μόνοι που διέδιδαν στις μάζες την ιδέα της πραγματικής,

της δλόπλευρης λαϊκής Κοινωνικής Έπαναστάσεως, που θα εξασφάλιζε τη χειραφέτησή τους. Η Έπανασταση του 1905, έγινε με βάση τα συνθήματα της «δημοκρατίας» (δηλαδή της αστικής): «Κάτω ό τσαρισμός!», «Ζήτω η δημοκρατία!». Μόνο οι άναρχικοί έβρισκαν άνεπαρκή αυτά τα συνθήματα. Άκόμα και οι μπολσεβίκοι δέν προχωρούσαν πιδό πέρα την εποχή εκείνη. Ό άναρχισμός ήταν τότε η μόνη θεωρία, που έφτανε στο βάθος του προβλήματος και προειδοποιούσε τις μάζες για τον κίνδυνο, που έγκυμονεί μια πολιτική λύση».

Οι ρώσοι άναρχικοί, συνεχίζοντας την παράδοση του Μπακούιν, άσκούσαν έντονη πολεμική έναντι των μαρξιστών γενικά και του Λένιν ιδιαίτερα, αλλά η στάση τους άλλαξε άπέναντί του το 1917, γιατί όπως λέει ο Η. Άβριτς, τους έντυπωσίασαν οι ούλτρα-ριζοσπαστικές δηλώσεις, που έκανε ο Λένιν μετά την έπιστροφή του στη Ρωσία. Όρισμένοι άναρχικοί, άρχισαν να πιστεύουν ότι ό ηγήτης των μπολσεβίκων έβγαλε από πάνω του τη στενή προσκόλλησή του στο μαρξισμό κι άποφάσισε να ύποστηρίξει μια έπαναστατική θεωρία, που δέν διέφερε και πολύ από την δική τους. Οι «θέσεις του Άπρίλη» του Λένιν περιείχαν μια σειρά από είκονοκλαστικές προτάσεις, που οι άναρχικοί στοχαστές είχαν έγκολπωθή και τις προπαγάνδιζαν δεκαετίες όλόκληρες, όπως ήταν

λόγου χάρη η πρόταση να μετατραπή ό «ληστρικός Ιμπεριαλιστικός» πόλεμος σε έπαναστατικό άγώνα έναντι του τυ καπιταλιστικού καθεστώτος, η πρόταση να άντικατασταθή η κοινοβουλευτική κυβέρνηση με μια έξουσία, που θα άσκούσαν τα Σοβιέτ σύμφωνα με το πρότυπο της Κομμούνας των Παρισίων, η πρόταση να καταργηθή η άστυνομία, ό στρατός και η γραφειοκρατία, καθώς και η πρόταση να έχουν όλοι οι πολίτες το ίδιο εισόδημα.

Οι «θέσεις του Άπρίλη» δημοσιεύτηκαν στις 4 Άπριλίου 1917 στην *Πράβντα*. Τις υπέγραφε μόνος ό Λένιν και είχαν τίτλο: «Τά καθήκοντα του προλεταριάτου στην παρούσα φάση της έπαναστάσεως». Το κείμενο αυτό περιείχε τα βασικά σημεία ενός λόγου, που εκφώνησε ό Λένιν στην Πανρωσική Συνδιάσκεψη των Σοβιέτ των εργατικών και στρατιωτικών αντιπροσώπων, στις 4 Άπριλίου 1917. Όλόκληρος ό λόγος του Λένιν δημοσιεύτηκε στην *Πράβντα* μετά το θάνατό του, στις 7 Νοεμβρίου 1924, δέν ξαναδημοσιεύτηκε όμως ποτέ κατά τη σταλινική εποχή (ούτε καν στην 4η έκδοση των *Άπάντων* του, που κυκλοφόρησε το 1950). Μόλις το 1962 δημοσιεύτηκε στον 31ο τόμο των *Άπάντων* (της 5ης έκδόσεως).

Μεταφράζουμε πιδό κάτω όλόκληρο τον λόγο του Λένιν, χωρίς καμιά περικοπή. Οι κάποιες άσάφειες και παραλείψεις λέξεων ή φράσεων όφειλονται στο γεγονός, ότι ό στενογράφος δέν προλάβαινε να τα σημειώσει όλα. Δεδομένου ότι το κείμενο αυτό 1) άποτελείται από

παραγράφους, που είχαν συμπεριληφθή στις «θέσεις» (που πρωτοδημοσιεύτηκαν τον Άπρίλιο του 1917 και άναδημοσιεύτηκαν κατά τη σταλινική εποχή) και 2) από τα «σχόλια» του Λένιν πάνω σ' αυτές τις «θέσεις», κρίναμε σκόπιμο να τυπώσουμε τα «σχόλια» με λειψία. Ό Τρότσκι, δημοσίευσε τα «σχόλια» στο βιβλίο του: «*Η σταλινική πλαστογράφηση της ιστορίας*». Το σοβιετικό περιοδικό *Βορόντ* «*Ιστορία Κομμουνιστίστεσκοι Πάρτι Σοβέτσικοβο Σογιούζα (Προβλήματα Ιστορίας του Κ.Κ.Σ.Σ.)*», που δημοσίευσε στα Νο 3 και 6 του 1963 τα πρακτικά της Συνδιασκέψεως του 1917, παρέλειψε τα πρακτικά της συνεδριάσεως της 4ης Άπριλίου, παρέλειψε δηλαδή το λόγο του Λένιν, ό όποιος είχε πει τα εξής :

I.

«*Εξέθεσα με λίγα λόγια μερικές θέσεις, στις όποιες θα προσθέσω μερικά σχόλια. Μην έχοντας τον άπαραίτητο χρόνο, δέν μπόρεσα να έτοιμάσω μια έμπεριστατωμένη και συστηματική εισήγηση.*

Τό βασικό πρόβλημα είναι η στάση μας άπέναντι στον πόλεμο. Τό βασικό πρόβλημα, που σοϋ χτεπάζει άσχημα, όταν διαβάζεις αυτά που γράφονται για τη Ρωσία κι όταν βλέπεις τα όσα γίνονται εδώ, είναι η νίκη του άμνισμοϋ, η νίκη των προδοτών του σοσιαλισμοϋ, η έξαπάτηση των μαζών εκ μέρους της μπουρζουαζίας. Είναι όλόφανερο ότι εδώ, στη Ρωσία, στο σοσιαλιστικό κίνημα, η κατάσταση δέν είναι διαφορετική άπ' ό,τι στις άλλες χώρες : ό άμνισμός, η άδμνα της πατρι-

M. Μπακούιν

δας». Η διαφορά είναι ότι δέν υπάρχει ποθενά άλλου μιά έλευθερία σαν αυτή που έχουμε εδώ και ότι αυτό μας καθιστά υπεύθυνους μπροστά σε όλόκληρο το διεθνές προλεταριάτο. Η νέα κυβέρνηση είναι ιμπεριαλιστική όπως και η προηγούμενη, παρ' όλο που ύποσχέθηκε να άνακηρύξει τη δημοκρατία. Είναι ιμπε-

ριαλιστική ως το μεδούλι της.

Στη στάση μας απέναντι στον πόλεμο, δεν πρέπει να άνεχτοίμε καμιά παραχώρηση απέναντι στον «επαναστατικό άμυνισμό», γιατί ο πόλεμος αυτός, απ' τη μεριά της Ρωσίας, άκόμα και με την κυβέρνηση των Λβόβ και Σία, παραμένει άναμφισβήτητα ένας ληστρικός ιμπεριαλιστικός πόλεμος, φτάνει να θυμηθούμε τον καπιταλιστικό χαρακτήρα αυτής της κυβερνήσεως.

Τό συνειδητό προλεταριάτο δεν μπορεί να δώσει τη συγκατάθεσή του, σ' έναν επαναστατικό πόλεμο, που θα δικαιολογούσε πράγματι τον επαναστατικό άμυνισμό, παρά μόνον αν είχαν πραγματοποιηθί οι παρακάτω συνθήκες: α) πέρασμα της εξουσίας στο προλεταριάτο και στα πιο φτωχά άγροτικά στρώματα, που τά συμφέροντά τους είναι άνάλογα με τά δικά του, β) παραίτηση στην πράξη κι όχι στα λόγια, από κάθε προσάρτηση, γ) άπόλυτη και έμπρακτη ρήξη με όλα τά συμφέροντα του κεφαλαίου.

Δεδομένου ότι δεν μπορούμε να άρνηθούμε την καλή πίστη των πλατιών στρωμάτων, της μάζας των οπαδών του επαναστατικού άμυνισμού, που δεν άποδέχονται τον πόλεμο παρά μόνο από άνάγκη κι όχι γιατί θέλουν να κατακτήσουν ξένα έδάφη και δεδομένου ότι ή μπουρζουαζία έξαπατά αυτές τις μάζες, έχει μεγάλη σημασία να τις διαφωτισου-

με, ώστε να καταλάβουν τό λάθος τους και να τό κάνουμε αυτό με ιδιαίτερη έπιμονή, ύπομονή και φροντίδα, να τους εξηγήσουμε ότι ύπάρχει ένας άρρηκτος δεσμός ανάμεσα στο Κεφάλαιο και στον ιμπεριαλιστικό πόλεμο, να τους άποδείξουμε ότι είναι άδύνατο να τελειώσουμε τον πόλεμο με μία πραγματικά δημοκρατική ειρήνη, που δε θα έπιβληθί με τή βία, αν δεν άνατρέψουμε πρώτα τό Κεφάλαιο.

Όργάνωση της πιο πλατιάς προπαγάνδας, σύμφωνα με αυτή την άποψη, στις γραμμές των μαχομένων στρατιωτικών μονάδων.

Συναδέλφωση.

(Ο Λένιν έννοεί εδώ συναδέλφωση με τους γερμανούς φαντάρους).

Στη στάση μας απέναντι στον πόλεμο, με τή νέα κυβέρνηση, που μένει ιμπεριαλιστική, δεν μπορούμε να δεχτούμε τήν παραμικρή παραχώρηση στον άμυνισμό. Οι μάζες βλέπουν τό πρόβλημα πρακτικά και όχι θεωρητικά. Λένε: «Θέλω να υπερασπίσω τήν πατρίδα κι όχι να πάρω έδάφη άλλωνου». Πότε μπορεί να θεωρηθί κανείς έναν πόλεμο σαν δικό του; Όταν άρνείται άπολύτως τις προσερχήσεις.

Οι μάζες άντιμετωπίζουν τό πρόβλημα πρακτικά και όχι θεωρητικά. Τό λάθος μας είναι ότι έμεις τό άντιμετωπίζουμε θεωρητικά. Ένας συνειδητός προλετάριος μπορεί να είναι σύμφωνος με έναν επαναστατικό πόλεμο, μόνο όταν δικαιώνη πραγματικά τον επαναστατικό άμυνισμό. Με τους άντιπροσώπους των φαντάρων, πρέπει να βάλουμε τό πρόβλημα πρακτικά. δεν μπορεί να τεθί διαφορετικά.

Δεν είμαστε καθόλου πασιφιστές. Μά τό βασικό πρόβλημα είναι: ποιά τάξη κάνει τον πόλεμο; Η τάξη των καπιταλιστών, δεμένη με τις τράπεζες, δεν μπορεί να κάνει κανέναν άλλον πόλεμο, έξω άπ' τον ιμπεριαλιστικό πόλεμο. Η εργατική τάξη τό μπορεί. Ο Στεκλόβ, ο Τσχειντζε τά ξεχάσαν όλα. Όταν διαβάζη κανείς τήν άπόφαση των Σοβιέτ των εργατικών άντιπροσώπων, τρίβει τά μάτια του και δεν καταλαβαίνει, πώς είναι δυνατόν άνθρωποι που άυτοονομάζονται σοσιαλιστές, να προτείνονταν για ψηφοφορία μία τέτοια άπόφαση.

Μία πρωτοτυπία της καταστάσεως στη Ρωσία, είναι τό έξαιρετικά γρήγορο πέραςμα άπ' τήν άγρια βία στην πιο έκλεπτισμένη άπάτη. Ο βασικός όρος: άρνηση των προσερχήσεων, όχι στα λόγια μά στην πραγματικότητα. Η «Ρέτζ» (ο «Λόγος», έφημερίδα των κομτ) οφθαλμιάζει έξ αίτίας δηλώσεως του «Σοσιαλδημοκράτη», ότι ή ένωση της Κοουλανδίας με τή Ρωσία είναι μία προσάρτηση.

Μά προσάρτηση είναι ή ένωση κάθε χώρας, που διαφέρει από μία άλλη, επειδή έχει δικές της έθνικές ιδιομορφίες, κάθε ένωση έθνους, χωρίς να λαβαίνεται υπ' όψη αν τό έθνος αυτό έχει διαφορετική γλώσσα, αν αισθάνεται σαν άλλος λαός — ενάντια στη θέλησή του. Είναι ή νοοτροπία των ρώσων, που τήν έθρεψαν αιώνες.

Δεν είναι δυνατόν να μπή ένα τέλος στον πόλεμο δίχως ριζική ρήξη με τό διεθνές κεφάλαιο... Δεν είναι τά μεμονωμένα άτομα, που προκάλεσαν τον πόλεμο, είναι τό διεθνές τραπεζιτικό κεφάλαιο.

Δεν είναι εύκολο να διαρρήξη κανείς τις σχέσεις του με τό διεθνές κεφάλαιο, μά ούτε είναι εύκολο να σταματήση τον πόλεμο. Είναι παιδιάστικη άφέλεια να προτείνη κανείς να σταματήση ο πόλεμος μόνο από μία μεριά... Τσίμερβαλντ, Κιεντάλ... (έδώ ο Λένιν έννοεί τις διασκέψεις, που έγιναν στην Έλβετία — στο Τσίμερβαλντ τό Σεπτέμβριο του 1915 και στο Κιεντάλ τον Αύγουστο του 1916 — και όπου αυτός και οι «διεθμιστές» σοσιαλιστές κριτίκαραν τους «σοσιαλσωβινιστές» και ζήτησαν να ύπογραφή μία ειρήνη, «χωρίς προσερχήσεις και άποζημιώσεις»).

Περισσότερο από κάθε άλλον, σ' έμάς έναπόκειται να υπερασπίσουμε τήν τιμή του διεθνούς σοσιαλισμού. Είναι δυσκόλο ν' άντιμετωπίσουμε αυτό τό πρόβλημα.

Δεδομένου ότι κυριαρχεί ένα άναμφισβήτητο άμυνίτικο πνεύμα μέσα στις πλατιές μάζες, που άποδέχονται τον πόλεμο μόνο από άνάγκη και όχι για κατακτήσεις, πρέπει να βάλουμε τά δυνατά μας να τους εξηγήσουμε και να τους τό αναλύσουμε, με ύπομονή και έπιμονή, πώς χωρίς τήν άνατροπή του κεφαλαίου, ο πόλεμος μπορεί να τελειώση μόνο με μία ειρήνη ληστών. Πρέπει να αναπτύξουμε όσο τό δυνατόν περισσότερο αυτή τήν ιδέα και να τήν διαδώσουμε όσο γίνεται πιο πλατιά. Οι φαντάρου ζητούν μία άπάντηση χωρίς περιστροφές: πώς να βάλουμε τέρας στον πόλεμο; Μά αν έποσχόμαστε στους ανθρώπους, ότι μπορούμε να βάλουμε τέρας

στον πόλεμο με μόνη την καλή θέληση μεμονωμένων ατόμων, αυτό είναι πολιτικός τσαρλατανισμός. Πρέπει να προειδοποιήσουμε τις μάζες: *Η επανάσταση είναι δύσκολο πράμα. Δεν είναι δυνατόν να μην κάνης λάθη. Το λάθος μας είναι, που δεν ξεμασκαρέψαμε τον «επαναστατικό άμυνισμό», που δε δείξαμε τί κρύβει στο βάθος-βάθος. Ο «επαναστατικός άμυνισμός» είναι μια προδοσία του σοσιαλισμού. Δεν αρκεί να βγάλουμε την ούρα μας απέξω. Πρέπει ν' αναγνωρίσουμε τα λάθη μας.*

Τι να κάνουμε; Να εξηγήσουμε. Πώς να δώσουμε να καταλάβουν, τί είναι σοσιαλισμός, σε κείνους που δεν το ξέρουν... Δεν είμαστε τσαρλατάνοι. Πρέπει να στηριχτούμε μόνο στη συνείδηση των μαζών. Ακόμα κι αν χρειαστή να μείνουμε μειοψηφία. Υπάρχουν περιπτώσεις, που είναι προτιμότερο ν' αψηθήεις να συνταχτής με την άποψη της πλειοψηφίας. Δεν πρέπει να φοβόμαστε να μείνουμε μειοψηφία. Όταν οι μάζες βεβαιώνουν πως δε θέλουν κατακτήσεις, τις πιστεύω. Όταν ο Γκοντσκόβ και ο Αβόβ λένε πως δε θέλουν κατακτήσεις, είναι ψεύτες. Όταν ένας εργάτης λέει πως θέλει να υπερασπίση τη χώρα του, αυτό που μιλάει μέσα του είναι το ένστικτο του καταπιεζόμενου ανθρώπου.

II.

Εδώ στη Ρωσία, βρισκόμαστε σήμερα, για πρώτη φορά στον κόσμο, μπρο-

στά σ' ένα πέρασμα απ' το πρώτο στάδιο της επαναστάσεως, που έδωσε την εξουσία στη μπουρζουαζία, επειδή το προλεταριάτο δεν ήταν σε αρκετό βαθμό συνειδητοποιημένο και οργανωμένο, στο δεύτερο στάδιό της που πρέπει να δώσει την εξουσία στο προλεταριάτο και στα φτωχά στρώματα της αγροτιάς.

Αυτό το πέρασμα χαρακτηρίζεται απ' τη μιá μεριά, από ένα μάξιμουμ νόμιμων δυνατοτήτων (ή Ρωσία είναι σήμερα, απ' όλες τις εμπόλεμες χώρες, ή πιό ελεύτερη του κόσμου) απ' την άλλη μεριά από το γεγονός ότι δεν άσκειται καταναγκασμός πάνω στις μάζες και τέλος, από την απέρисκεπη εμπιστοσύνη των μαζών απέναντι στην κυβέρνηση των καπιταλιστών, δηλαδή των χειρότερων εχθρών της ειρήνης και του σοσιαλισμού.

Μέσα σ' αυτήν την πρωτόφαντη κατάσταση, πρέπει να βρούμε τρόπους να προσαρμοστούμε στις ειδικές συνθήκες της κομματικής δουλειάς μέσα στους κόλπους των άμετρητων προλεταριακών μαζών, που αρχίζουν τώρα να ξυπνούν και να παίρνουν μέρος στην πολιτική ζωή.

Γιατί δεν πήραμε την εξουσία; Ο Στεκλόβ λέει: διότι και διότι... Ανοησίες. Το γεγονός είναι ότι το προλεταριάτο δεν είναι αρκετά συνειδητοποιημένο, δεν είναι αρκετά οργανωμένο. Πρέπει να το όμολογήσουμε: η ύλική δύναμη βρίσκεται στα χέρια του προλεταριάτου μ' ή μπουρζουαζία έχει συνειδητοποιήσει τη θέση της και είναι καλά προετοιμασμένη. Είναι μιá τερατώδης πραγματικότητα, μ' ή πρέπει να το όμολογήσουμε στον εαυτό μας χωρίς περιστροφές και να πούμε άνοιχτά

στο λαό, ότι δεν πήρε την εξουσία, επειδή είναι ανοργάνωτος και του λείπει ή ταξική συνείδηση... Η οικονομική καταστροφή εκατομμυρίων ανθρώπων, ο θάνατος εκατομμυρίων ανθρώπων. Οι πιό αναπτυγμένες χώρες θα καταποντιστούν και αυτός είναι ο λόγος, που το πρόβλημα θα τεθή μπροστά τους κατ' αυτόν τον τρόπο.

Το πέρασμα από το πρώτο στάδιο στο δεύτερο — το πέρασμα της εξουσίας στο προλεταριάτο και στην αγροτιά — χαρακτηρίζεται απ' τη μιá μεριά από το μάξιμουμ της νομιμότητας (ή Ρωσία είναι σήμερα ή πιό ελεύτερη χώρα του κόσμου, βρίσκεται στην πρωτοπορία του κόσμου) κι απ' την άλλη μεριά, από την αλλόγιστη εμπιστοσύνη των μαζών απέναντι στην κυβέρνηση. Ακόμα και οι μπολσεβίκοι μας δείχνουν εμπιστοσύνη στην κυβέρνηση. Αυτό, μπορεί να αναμφίβολα να εξηγηθί με τη μέθη της επαναστάσεως. Αυτό, θα όδηγήση στην καταβαράθρωση του σοσιαλισμού.

Σύντροφοι, δείχνετε εμπιστοσύνη στη σημερινή κυβέρνηση. Αν είναι έτσι, δεν πρόκειται να συνεχίσουμε μαζί το δρόμο μας. Προτιμώ να μείνω στη μειοψηφία. Ένας και μοναδικός Λίμπκνεχτ αξίζει περισσότερο από 110 άμυνίτες του τύπου Στεκλόβ και Τσχεινίτς. Αν νιώθετε συμπάθεια για τον Λίμπκνεχτ κι απλώσετε έστω κι ένα δάχτυλο στους άμυνίτες, θα είναι απ' τη μεριά σας μιá προδοσία του διεθνούς σοσιαλισμού. Αν κόψουμε κάθε δεσμό μ' αυτούς τους ανθρώπους, όλοι οι καταπιεζόμενοι θα προσχωρήσουν σ' εμάς, γιατί ο πόλεμος θα τους φέρη σε μ'ας: δεν έχουν άλλη διέξοδο.

Δεν πρέπει να απευθυνόμαστε στο λαό με εκφράσεις περιδιαγραμματικές μ' ή να του μιλούμε με τρόπο απλό και κατανοητό. Έχει το δικαίωμα... Πρέπει να προσαρμοστούμε, να περάσουμε απ' την άλλη μεριά, αυτό όμως είναι απαραίτητο. Τότε, θα φανή ότι ή γραμμή μας είναι σωστή.

III.

Καμμιά ύποστήριξη στην Προσωρινή Κυβέρνηση. Να αποδείξουμε ότι όλες οι ύποσχέσεις της είναι ψεύτικες και ιδιαίτερα, όταν ύπόσχεται ότι θα παραιτηθί από τις προσαρτήσεις. Να την ξεμασκαρέψουμε, αντί να «απαιτοθύμε» — πράγμα που είναι απαράδεκτο, γιατί έτσι δημιουργόυμε αταπάτες — αντί να απαιτοθύμε λοιπόν, αυτή ή κυβέρνηση, αυτή ή κυβέρνηση των καπιταλιστών, να πάψη νάναι ιμπεριαλιστική.

Η Πράβντα απαιτεί από την κυβέρνηση να παραιτηθί από τις προσαρτήσεις. Όποιος απαιτεί από μιá κυβέρνηση καπιταλιστών να παραιτηθί από τις προσαρτήσεις, λέει κενά λόγια, πρόκειται για ένα κακόγουστο άστειο.

Από επιστημονική άποψη, μιá τέτοια άπάτη, που ρίχνει στάχτη στα μάτια όλόκληρου του διεθνούς προλεταριάτου, όλόκληρης της...

Είναι καιρός ν' αναγνωρίσουμε το λάθος μας. Πρέπει να πάψουμε πιá να στέλλουμε χαιρετισμούς και να βγάζουμε αποφάσεις. Είναι καιρός ν' ανασκοιμωθοθύμε. Πρέπει να νιώθεθίσουμε μιá δραστήρια,

μιά αποφασιστική στάση.

IV.

Νά αναγνωρίσουμε ότι το κόμμα μας μειοψηφεί και ότι δεν αποτελεί πρὸς τὸ παρὸν παρά μιὰ μικρὴ μειοψηφία στὰ περισσότερα Σοβιέτ, ἀπέναντι στὸν συνασπισμὸ ὄλων τῶν ὀππορτουριστικῶν στοιχείων, τῶν μικροαστῶν, πού βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιρροή τῆς μπουρζουαζίας καὶ πού ἐπεκτείνουν αὐτὴ τὴν ἐπιρροή στὸ προλεταριάτο. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ξεκινοῦν ἀπὸ τοὺς σοσιαλιστὲς καὶ τοὺς ἐσέρους καὶ καταλήγουν στὴν Ὀργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ (Τσχεϊντζε, Τσερετέλλι κ.τ.λ.) μέχρι τὸν Στεκλόβ κ.τ.λ.

Πρέπει νὰ ἐξηγήσουμε στὶς μάζες ὅτι τὰ Σοβιέτ τῶν ἐργατικῶν ἀντιπροσώπων εἶναι ἡ μόνη δυνατὴ μορφή ἐπαναστατικῆς κυβερνήσεως καὶ ὅτι συνεπῶς ὅσο αὐτὴ ἡ κυβέρνησις βρίσκεται κάτω ἀπ' τὴν ἐπίδραση τῆς μπουρζουαζίας, πρωταρχικὸ μας καθήκον εἶναι νὰ ἐξηγοῦμε ὑπομονετικά, συστηματικά, ἐπίμονα, στὶς μάζες τὰ λάθη τῆς τακτικῆς τους, ξεκινώντας κατὰ κύριο λόγο ἀπὸ τὶς πρακτικὲς τους ἀνάγκες.

Ὅσο βρισκόμαστε στὴ μειοψηφία, θὰ βάλουμε τὰ δυνατὰ μας νὰ κριτικάρουμε καὶ νὰ ἐξηγοῦμε τὰ λάθη πού ἔγιναν, τονίζοντας συνεχῶς ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νὰ περάσῃ ὅλη ἡ ἐξουσία στὰ Σοβιέτ τῶν ἐργατικῶν ἀντιπροσώπων ἔτσι,

ὥστε νὰ ἀπαλλαγοῦν οἱ μάζες στὴν πράξη ἀπὸ τὰ λάθη τους.

Ἐμεῖς οἱ μπολσεβίκοι, εἴμαστε συνηθισμένοι νὰ κρατοῦμε ἐπαναστατικότερη στάση. Αὐτὸ ὁμῶς δὲν εἶναι ἀρκετό. Πρέπει νὰ τὸ ἀντιληφθοῦμε.

Ἡ πραγματικὴ κυβέρνησις, εἶναι τὸ Σοβιέτ τῶν ἐργατικῶν ἀντιπροσώπων. Ὅποιος δὲν τὸ βλέπει ἔτσι, πέφτει στὸν ἀναρχισμό. Εἶναι πασίγνωστο, ὅτι τὸ κόμμα μας μειοψηφεί στὸ Σοβιέτ. Πρέπει νὰ ἐξηγήσουμε στὶς μάζες ὅτι τὸ Σοβιέτ εἶναι ἡ μόνη δυνατὴ κυβέρνησις, μιὰ κυβέρνηση πού δὲν ἔγινε ποθενά ὡς τώρα στὸν κόσμον, μὲ ἐξαίρεση τὴν Κομμούνα. Καὶ ἂν τὸ Σοβιέτ στὴν πλειοψηφία του ταχτῆ ἐπὲρ τοῦ ἀμνησμοῦ; Δὲν μπορούμε νὰ κάνουμε τίποτα. Δὲ μᾶς μένει παρά νὰ ἐξηγήσουμε ὑπομονετικά, ἐπίμονα, συστηματικά στὶς μάζες τὸ λαθεμένο χαρακτηριστῆρα τῆς τακτικῆς τους.

Ὅσο βρισκόμαστε στὴ μειοψηφία, κάνουμε μιὰ δουλειὰ κριτικῆς, γιὰ νὰ ἀλλάξουμε τὶς μάζες ἀπ' τὸ ψέμα. Δὲ θέλουμε νὰ μᾶς πιστέψουν οἱ μάζες μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ τοὺς τὸ λέμε. Δὲν εἴμαστε τσαρλατάνοι. Θέλουμε νὰ ἀπαλλαγοῦν οἱ μάζες ἀπ' τὰ λάθη τους, βασισμένες στὴ δική τους πείρα.

Ἡ ἐκκλήσις τοῦ Σοβιέτ: δὲν ὑπάρχει σ' αὐτὴν οὔτε μιὰ λέξις διαποτισμένη μὲ ταξικὴ συνείδησις. Δὲν εἶναι παρά κούφιος φράσεις. Τὸ μόνο πράγμα, πού ὁδήγησε πάντα τὶς ἐπαναστάσεις στὸ χαμό τους, εἶναι τὰ κούφια λόγια, ἡ κολακεία τοῦ ἐπαναστατημένου λαοῦ. Ὁλος ὁ μαρξισμὸς μᾶς διδάσκει νὰ μὴν ὑποκρίνουμε

στὸν πειρασμὸ τῆς ἐπαναστατικῆς φρασολογίας, ἰδιαίτερα ὅταν ἔχη ξεπεραστῆ.

V.

Ὅχι στὴν κοινοβουλευτικὴ δημοκρατία — γιὰτὶ ἡ ἐπιστροφή σ' αὐτὴν μετὰ τὰ Σοβιέτ τῶν ἐργατικῶν ἀντιπροσώπων, θὰ ἦταν ἓνα βῆμα πρὸς τὰ πίσω — μὰ μιὰ δημοκρατία τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατικῶν ἀντιπροσώπων, τῶν μεροκαματιάρηδων ἐργατῶν γῆς καὶ τῶν ἀγροτῶν σὲ ὅλη τὴ χώρα, ἀπὸ τὴν βάση ὡς τὴν κορυφή.

Κατάργησις τῆς ἀστυνομίας, τοῦ στρατοῦ (δηλαδὴ ἀντικατάστασις τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ μὲ ἑνοπλα τμήματα, ὅπου θὰ ἐνταχτῆ ὁλος ὁ λαός), καὶ τοῦ σώματος τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων.

Ὁ μισθὸς τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, πού θὰ ἐκλέγονται καὶ θὰ μποροῦν νὰ ἀνακληθοῦν ἀνὰ πᾶσα στιγμὴ, δὲν πρέπει νὰ ξεπερνᾷ τὸ μεροκάματο ἐνὸς καλοῦ ἐργάτη.

Εἶναι ἓνα μάθημα πού μᾶς ἔδωσε ἡ Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ, πού ὁ Κάουτσκι τὸ ἔχασε καὶ πού μᾶς διδάσκουν οἱ ἐργάτες τοῦ 1905 καὶ τοῦ 1917. Ἡ πείρα αὐτῶν τῶν ἐτῶν μᾶς μαθαίνει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέψουμε τὴν ἀνασύνταξιν τῆς ἀστυνομίας καὶ τοῦ παλιοῦ στρατοῦ.

Πρέπει γ' ἀλλάξουμε τὸ πρόγραμμα μας. Ἐχει παλιώσει. Τὸ Σοβιέτ τῶν ἐργατικῶν καὶ τῶν ἀγροτικῶν ἀντιπροσώπων εἶναι ἓνα βῆμα πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ. Καμμιά ἀστυνομία, κανένας στρατός, κανένα σῶμα δημοσίων ὑπαλλήλων. Σύγκλησις τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως,

μὰ ἀπὸ ποιόν; Γράφουμε ἀποφάσεις γιὰ νὰ τὶς κρῖνουμε κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλάρι, ἢ γιὰ νὰ κάσουμε ἀπάνω τους. Ἄλλο πού δὲ θέλω νὰ συγκληθῆ ἡ Συντακτικὴ Συνέλευσις, αἴριο κιάλας, μὰ εἶναι ἀφέλεια νὰ νομίζουμε ὅτι ὁ Γκουτσκόβ θὰ συγκαλέσῃ τὴ Συντακτικὴ Συνέλευσις. Ὅλη ἡ φλυαρία, πὼς πρέπει τάχα νὰ ἀναγκάσουμε τὴν Προσωρινὴν Κυβέρνησις νὰ συγκαλέσῃ τὴ Συντακτικὴ Συνέλευσις, εἶναι μάταια καὶ κούφια λόγια, μιὰ ἀπάτη καὶ τίποτ' ἄλλο. Ἐχὸν γίνει ἐπαναστάσεις καὶ ἡ ἀστυνομία παρέμεινε, ἔχων γίνει ἐπαναστάσεις καὶ οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι καὶ οἱ ἄλλοι δὲν ἀπομακρύνθηκαν. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, πού καταβαρῶνεται ἡ ἐπανάστασις. Τὸ Σοβιέτ τῶν ἐργατικῶν ἀντιπροσώπων εἶναι ἡ μόνη κυβέρνησις, πού μπορεῖ νὰ συγκαλέσῃ τὴ Συντακτικὴ Συνέλευσις. Ἐχομε ὅλοι μας γαντζωθῆ στὰ Σοβιέτ, μὰ δὲν τὰ ἔχομε κατανοήσει. Ἀπομακρυνόμαστε ἀπ' αὐτὴν τὴ μορφή, γιὰ νὰ ἐπανεέλθουμε στὴ Διεθνή, πού βαδίζει στ' ἀχνάρια τῆς μπουρζουαζίας.

Ἡ ἀστικὴ δημοκρατία δὲν μπορεῖ νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα τοῦ πολέμου. Γιὰτὶ τὸ πρόβλημα αὐτό, μόνο σὲ διεθνή κλίμακα μπορεῖ νὰ ληθῆ. Δὲν ὑποσχόμαστε νὰ ἐλευτερώσουμε... λέμε ὁμῶς πὼς αὐτὸ εἶναι δυνατό νὰ γίνῃ μόνο κάτω ἀπὸ μιὰ κυβέρνησις αὐτῆς τῆς μορφῆς (Σοβιέτ ἀντιπροσώπων τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν φαντάρων). Καμμιά κυβέρνησις ἔξω ἀπ' τὸ Σοβιέτ τῶν ἐργατικῶν καὶ τῶν ἀγροτικῶν ἀντι-

προσώπων. "Αν τούς μιλήσετε για την Κομμούντα, δε θα καταλάβουν. Μά αν τούς πητε: στη θέση της αστυνομίας θα υπάρχει το Σοβιέτ των εργατικών και των αγροτικών αντιπροσώπων, αν τούς πητε: θα μάθετε να κυβερνάτε μόνοι σας — εμείς δεν εμποδίζουμε κανέναν — αυτό θα το καταλάβουν.

Κανένα βιβλίο δε σοῦ μαθαίνει την τέχνη της διακυβερνήσεως. Δοκίμαζε, κάνε λάθη, μάθε να κυβερνάς.

VI.

Στο αγροτικό πρόγραμμα, να μεταθέσουμε το κέντρο βάρους στα Σοβιέτ των μεροκαματιάρηδων εργατών γης.

Κατάσχεση όλης της γης των μεγαλοιδιοκτητών.

Εθνικοποίηση όλης της γης της χώρας. Η γη να τεθη στη διάθεση των τοπικών Σοβιέτ των εργατών γης και των αγροτών. Σύσταση Σοβιέτ αντιπροσώπων των φτωχών αγροτών. Μετατροπή κάθε μεγάλου τσιφλικού (από 100 μέχρι 300 έκταρια περίπου, παίρνοντας υπ' όψη τις τοπικές συνθήκες και άλλες, σύμφωνα με τις αποφάσεις των τοπικών οργανισμών) σε μία πρότυπη εκμετάλλευση, που θα μη κάτω απ' τον έλεγχο των αντιπροσώπων των εργατών γης και θα λειτουργη για λογαριασμό της κολλεκτίβας.

Τί είναι η αγροτιά; Δεν το ξέρουμε, δεν υπάρχουν στατιστικές, ξέρουμε όμως ότι

είναι μία δύναμη.

"Αν πάρουν τη γη, νῆστε σίγουροι, πώς δεν θα σας την ξαναδώσουν, δε θα μάς τη ζητήσουν. Ο άξονας του προγράμματος έχει μετατοπιστή, το κέντρο βάρους του προγράμματος είναι τα Σοβιέτ των αντιπροσώπων των εργατών γης. "Αν ο ρῶσος αγρότης δεν καθορίση την τύχη της επαναστάσεως, τότε θα την καθορίση ο γερμανός εργάτης.

Ο μουζίκος του Τομπόβ.

Δεν είναι απαραίτητο να πληρώσουμε δύο ή τρία ρούβλια για το κάθε έκταρι. Θα πάρουμε τη γη και ο μεγαλοτσιφλικός δε θα μπορη να την ξαναπάρη.

Εκμετάλλευση πάνω σε κολλεκτιβιστικές βάσεις.

Αναπόφευκτα, θα γίνη ένας χωρισμός στα Σοβιέτ με τους πιο φτωχούς αγρότες. Υπάρχει ο πλούσιος αγρότης, υπάρχει ο εργάτης γης. Ακόμα κι αν δώσουμε τη γη σ' αυτόν τον τελευταίο, δε θα στήση εκμεταλλεύσεις. Με τα μεγάλα τσιφλίκια πρέπει να δημιουργήσουμε πρότυπες εκμεταλλεύσεις, βασισμένες σε κολλεκτιβιστικές αρχές και που πρέπει να διευθύνουν τα Σοβιέτ των αντιπροσώπων των εργατών της γης.

Υπάρχουν μεγάλα τσιφλίκια.

VII.

Άμεση συγχώνευση όλων των τραπεζών της χώρας σε μία και μόνη εθνική τράπεζα, που θα μη κάτω απ' τον έλεγχο των Σοβιέτ των εργατικών αντιπροσώπων.

Η τράπεζα είναι «μια μορφή κοινωνικού λογιστηρίου» (Κ. Μάρξ). Ο πόλε-

μος διδάσκει την οικονομία, όλοι ξέρουν ότι οι τράπεζες λεηλατούν τους οικονομικούς πόρους του λαού. Οι τράπεζες είναι το κέντρο, το επίκεντρο της οικονομίας. Δεν μπορούμε να πάρουμε τις τράπεζες στα χέρια μας, μα θα υποστηρίξουμε την άποψη, ότι πρέπει να συγχωνευτούν κάτω απ' τον έλεγχο των Σοβιέτ των εργατικών αντιπροσώπων.

VIII.

Το άμεσο καθήκον μας δεν είναι να εμπάσουμε το σοσιαλισμό, μα να περάσουμε άπλως, χωρίς χρονοτριβή, στον έλεγχο της κοινωνικής παραγωγής και της διανομής των προϊόντων, μέσω των Σοβιέτ των εργατικών αντιπροσώπων.

Η ζωή και η επανάσταση θα άπωθήσουν σε δεύτερο πλάνο τη Συντακτική Συνέλευση. Η σημασία των νόμων δεν εγκείται στο γεγονός, ότι είναι γραμμένοι σε ένα χαρτί, σημασία έχει ποιός τους εφαρμόζει. Η δικτατορία του προλεταριάτου είναι κίόλας κάτι το ύπαρκτό, μα δεν ξέρουμε τί να κάνουμε με δαύτη. Ο καπιταλισμός έχει μετατραπή σε κρατικό καπιταλισμό. Ο Μάρξ... μόνο τα προβλήματα που έχουν ώριμάσει.

IX.

Καθήκοντα του κόμματος:
α) Να συγκληθη χωρίς χρονοτριβή το Συνέδριο του κόμματος.
β) Να αλλάξουμε το πρόγραμμα του κόμματος και κυρίως:

1) Σχετικά με τον ιμπεριαλισμό και τον ιμπεριαλιστικό πόλεμο.

2) Σχετικά με τη στάση άπέναντι στο Κράτος και με τη δική μας διεκδίκηση ενός «Κράτους-κομμούντας» (δηλαδή ενός Κράτους, που έχει προοιωνίσει η κομμούντα του Παρισιοῦ).

3) Να διορθώσουμε το μίνιμουμ πρόγραμμα, που έχει παλιώσει.

γ) Να αλλάξουμε το όνομα του κόμματος. (Πρέπει να πάρουμε να το λένε «σοσιαλδημοκρατικό» και να το ποῦμε κομμουνιστικό κόμμα, γιατί οι επίσημοι ήγγέτες της σοσιαλδημοκρατίας — αυτοί που υποστηρίζουν την ως το τέλος συνέχιση του πολέμου και οι διστακτικοί «καουτσικιστές» — έπρόδωσαν το σοσιαλισμό σ' όλόκληρο τον κόσμο και πέρασαν στο στρατόπεδο της μπουρζουαζίας).

X.

Να δώσουμε νέα πνοή στη Διεθνή. Να πάρουμε την πρωτοβουλία να δημιουργήσουμε μια επαναστατική Διεθνή εναντίον των σοσιαλσβινιστών και εναντίον του «κέντρου».

Έχουν ονομάσει «κέντρο» στους κόλπους της διεθνούς σοσιαλδημοκρατίας την τάση που distάζει ανάμεσα στους σβινιστές — δηλαδή τους άπαδούς της συνεχίσεως του πολέμου — και στους διεθμιστές κι αυτοί οι «κεντροῶοι» είναι: οι Κάουτσκη και Σία στη Γερμανία, οι Λογκέ και Σία στη Γαλλία, οι Τσχεϊντζε και Σία στην Ρωσία, οι Τουράτι και Σία στην Ιταλία, οι Μακντόναλντ και Σία στην

Άγγλία κ.τ.λ.)

Γενικός Ισολογισμός:

Το Σοβιέτ των εργατικών αντιπροσώπων έχει κιόλας δημιουργηθεί και το κύρος του είναι μεγάλο. Όλος ο κόσμος το βλέπει ενστικτωδώς με συμπάθεια. Σ' αυτό το ένστικτο υπάρχει πολύ περισσότερη επαναστατική σκέψη, απ' ό,τι σ' όλη την επαναστατική φρασεολογία. Αν το Σοβιέτ των εργατικών αντιπροσώπων μπορεί να πάρη τη διακυβέρνηση στα χέρια του, ή απόθεση της ελευθερίας θα έχη κερδίσει. Μπορείτε να συντάξετε τους πιο ωραίους νόμους — μα ποιός θα τους κάνει κανόνες ζωής; Αυτοί οι ίδιοι δημόσιοι υπάλληλοι, που είναι στενά δεμένοι με τη μπουρζουαζία.

Δεν πρέπει να λέμε στις μάζες «ένσαρκώστε το σοσιαλισμό», μα «οικοδομείστε τον». Ο καπιταλισμός τ'όβαλε στα πόδια, μόνο που αντί να υποχωρήση, όρμησε μπροστά. Ο πολεμικός καπιταλισμός δεν είναι πια αυτό που ήταν πριν απ' τον πόλεμο.

Βασισμένοι στα συμπεράσματα που μας υπαγορεύει ή τακτική, πρέπει να περάσουμε σε πρακτικά μέτρα. Είναι απαραίτητο να συγκαλέσουμε άμέσως ένα κομματικό συνέδριο, είναι απαραίτητο να αναθεωρήσουμε το πρόγραμμα. Έχει παλιώσει σε πολλά σημεία του. Είναι απαραίτητο να αλλάξουμε το μίνιμουμ προγράμματος.

Προσωπικά, από μέρος μου, προτείνω

να αλλάξουμε την ονομασία του κόμματος, να το πούμε κομμουνιστικό κόμμα. Ο λαός θα καταλάβη το όνομα «κομμουνιστής». Η πλειοψηφία των επίσημων σοσιαλδημοκρατών λιποτάκτησε, πρόδωσε το σοσιαλισμό... Ο Λίμπκνεχτ είναι ο μόνος σοσιαλδημοκράτης... Φοβάστε να προδώσετε τις παλιές αναμνήσεις. Όμως, αλλάζω γραμμή, σημαίνει βγάζω το βρώμικο πουκάμισό μου και φοράω καθαρό. Γιατί να άπορρίψουμε την πείρα της παγκόσμιας πάλης; Η πλειοψηφία των σοσιαλδημοκρατών σ' όλοκληρο τον κόσμο έπρόδωσε και πέρασε με το μέρος των κατά τόπους κυβερνήσεων (Σάιντεμαν, Πλεχάνοβ, Γκέσντ). Τι να κάνουμε για να συμφωνήση ο Σάιντεμαν... Αυτή ή άποψη οδηγεί στην καταβαράθρωση του σοσιαλισμού. Η άποστολή ενός ραδιοτηλεγραφήματος στον Σάιντεμαν για την κατάπαυση του πολέμου είναι μια άπιατη.

Η λέξη σοσιαλδημοκράτης είναι ανακριβής. Μή γαντζώνεστε σε μια παλιά λέξη, που έχει κιόλας σαπίσει. Θέλετε να οργανώσετε ένα νέο κόμμα... και θα προσχωρήσουν σε σ'ς όλοι οι καταπιεζόμενοι.

Στο Τσίμερβαλντ και στο Κιεντάλ είχε επικρατήσει το κέντρο... Η Ραμπότσια για Γκαζέτα. (Ο Λένιν έννοει εδώ την Έργατική Έφημερίδα, όργανο των μενσεβίκων το 1917). Θα σ'ς αποδείξουμε αυτό που έχει δείξει όλη ή πείρα. Δηλώνουμε ότι συμπήξαμε την άριστερά και κόψαμε κάθε δεσμό με το κέντρο. Η μιλάτε για τη Διεθνή και στην περίπτωση αυτή την πραγματοποιείτε, ή άλλιώς...

Το πολιτικό ρεύμα της άριστερας του Τσίμερβαλντ υπάρχει σ' όλες τις χώρες του

κόσμου. Οι μάζες πρέπει να καταλάβουν, ότι ο σοσιαλισμός έχει διασπαστή σ' όλοκληρο τον κόσμο. Οι όπαδοί του άμνισμού έκοψαν κάθε δεσμό με το σοσιαλισμό. Μόνο ένας Λίμπκνεχτ... μα όλο το μέλλον τον άκολουθεί...

Άκούω να λένε, πός υπάρχει στη Ρωσία μια τάση ένοποιήσεως με τους όπαδούς του άμνισμού. Είναι μια προδοσία του σοσιαλισμού. Νομίζω πός είναι προτιμότερο να μείνη κανείς όλομόναχος, σάν Λίμπκνεχτ : όλομόναχος εναντίον 110.

Ο μπολσεβίκος Βλαντίμιρ Νικολάγιεβιτς Ζαλίτση, ένας από τους πρώτους που ύποστήριξαν τις «θέσεις του Άπριλη» του Λένιν, έγραψε το 1923, σε ένα άρθρο του στο περιοδικό «Προλετάρια για Ρεβολούτσιαν» (Προλεταριακή Έπανάσταση) :

«...Οι «θέσεις του Άπριλη» προκάλεσαν την ίδια έντύπωση, που θα προκαλούσε ή έκρηξη μιας βόμβας. Στις συζητήσεις που έπακολούθησαν, ο μενσεβίκος Γκόλτενμπεργκ δήλωσε : 'Επί πολλά χρόνια τώρα, ή θέση του Μπακούινιν στη ρωσική έπανάσταση έμενε άδεια. Τώρα ήρθε και την κατέλαβε ο Λένιν. Την ήμέρα εκείνη, ο Λένιν δεν βρήκε όπαδούς, άκόμα και στις γραμμές μας. Στη συγκέντρωση εκείνη, μόνο ή Κολλοντάι τον ύποστήριξε.

Λίγες μέρες άργότερα, ή Έπιτροπή της Πετρούπολης, που ήταν μια άπ' τις πιο άριστερές του κόμματος, άπέρριψε τις «θέσεις του Άπριλη» με 13 ψήφους εναντίον, 2 ύπέρ και 1 άποχή».

«Η Έπανάσταση του 1917, γράφει ο Βόλιν, εξελίχτηκε στην άρχή σάν μια

πλημύρα. Ήταν δύσκολο να προβλέψη κανείς μέχρι που θα έφτανε. Έχοντας ανατρέψει την άπολυταρχία, ο λαός έμπηκε στην άρένα της ιστορικής δράσεως». Τα πολιτικά κόμματα, μάταια προσπαθούσαν να σταθεροποιήσουν τις θέσεις τους, προσαρμοζόμενα στο επαναστατικό κίνημα: ο εργαζόμενος λαός προχωρούσε όλο και πιο πέρα παλεύοντας εναντίον των έχθρών του, αφήνοντας πίσω του, το ένα μετά το άλλο, τα διάφορα κόμματα και τα «προγράμματα» τους. Άκόμα και οι μπολσεβίκοι — το πιο όργανωμένο, το πιο άποφασιστικό κόμμα, που τότε βάλε σκοπό του να κατακτήση την έξουσία — αναγκάστηκαν να αλλάξουν πολλές φορές τα συνθήματά τους, για να μπορέσουν να παρακολουθήσουν τη γρήγορη εξέλιξη των γεγονότων και των μαζών».

Ο Βόλιν συνεχίζει λέγοντας, ότι οι άναρχικοί, παρ' όλο που ήταν λίγοι και άνοργάνωτοι, ύποστήριξαν το καλοκαίρι του 1917 τα άγροτικά κινήματα των χωρικών και στάθηκαν παρά το πλευρό των εργατών, όταν αυτοί, πριν το πραξικόπημα του Όκτωβρίου, κατάλαβαν διάφορες βιομηχανικές έπιχειρήσεις και προσπάθησαν να οργανώσουν αυτόνομες κολλητικές παραγωγής. Οι άναρχικοί πήραν μέρος στο κίνημα των εργατών και των ναυτών της Κρονστάδης και της Πετρούπολης, στις 3 με 5 'ουλίου 1917. Στην Πετρούπολη, οι

ΤΑ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΤΑ

ελευθεριακοί (δηλαδή οι αναρχικοί) έδωσαν το παράδειγμα, καταλαμβάνοντας τα τυπογραφεία και τυπώνοντας εκεί εργατικές και επαναστατικές εφημερίδες. Τό καλοκαίρι του 1917, όταν οι μπολσεβίκοι άρχισαν να κρατούν άπέναντι στη μπουρζουαζία μια στάση πιο τολμηρή απ' ό,τι τα άλλα κόμματα, οι αναρχικοί τους υποστήριξαν και θεώρησαν επαναστατικό τους καθήκον να καταπολεμήσουν τις συκοφαντίες της άστικής κυβερνήσεως και των σοσιαλιστών, που ισχυρίστηκαν ότι ο Λένιν και άλλοι μπολσεβίκοι είναι «πράκτορες της γερμανικής κυβερνήσεως». Οι αναρχικοί αγωνίστηκαν επίσης στην πρώτη γραμμή, στην Πετρούπολη, στη Μόσχα και άλλου, τον 'Οκτώβριο του 1917, εναντίον της κυβερνήσεως συνασπισμού (Κερένσκη). Είναι αυτονόητο ότι δεν πάλευαν με σκοπό να εγκαθιδρυθή μια όποια άλλη εξουσία, μα αποκλειστικά και μόνο για να κατακτήσουν οι εργαζόμενες μάζες το δικαίωμα να οικοδομήσουν μόνες τους, πάνω σε πραγματικά νέες βάσεις, την οικονομική και κοινωνική τους ζωή. Για πολλούς και διαφόρους λόγους, η ιδέα αυτή δεν πραγματοποιήθηκε, μα οι αναρχικοί αγωνίστηκαν μόνοι και ως το τέλος γι' αυτή τη δίκαιη υπόθεση. Τό μόνο που θα είχε να τους προσάψη κανείς, είναι που δεν κατέβαλαν έγκαιρα μια προσπάθεια να συντονίσουν τη δράση τους και δεν μπόρεσαν

να υποδείξουν σε ικανοποιητικό βαθμό τά στοιχεία μιας ελεύθερης οργανώσεως μέσα στους κόλπους των εργαζομένων μαζών. Πρέπει όμως να έχουμε συνεχώς υπ' όψη μας ότι ήταν ολιγάριθμοι, ότι άργησαν πολύ να αποκτήσουν επα-

φή μεταξύ τους, μα πάνω από όλα ότι και οι ίδιες οι μάζες ήταν συνδικαλιστικά και πολιτικά τελείως άπαιδευτες. Χρειαζόταν κάποιος χρόνος για να ξεπεραστούν αυτές οι δυσκολίες. Μα οι μπολσεβίκοι, φρόντισαν ίσα-ίσα, έντε-

λώς συνειδητά, να μην αφήσουν ούτε στους αναρχικούς, ούτε στις μάζες τό χρόνο, που ήταν απαραίτητος για να μειώσουν ή να μηδενίσουν αυτήν τήν καθυστέρηση.

Οι ναύτες της Κρουστάνδης, έχοντας

Μίρες του 'Ιουλίου του 1917. Τά πιστά στην προσωρινή Κυβέρνηση στρατεύματα είχρουν στό φαχνό. Οι σφαίρες τους χτυπούν και πολλούς Κρουσταδιώτες.

φτάσει στην Πετρούπολη, έπαιξαν έναν πολύ σημαντικό ρόλο κατά την αποφασιστική μάχη του 'Οκτωβρίου. 'Ανάμεσα τους, υπήρχαν και πολλοί άναρχικοί.

Στή Μόσχα, οι πιο επικίνδυνες και οι πιο αποφασιστικές επιχειρήσεις, κατά τη διάρκεια των σκληρών μαχών του 'Οκτωβρίου, έπεσαν στο μερτικό των φημισμένων «Ντβίντσου» (δηλαδή στο σύνταγμα του Ντβίνσκ). 'Επί Κερένσκη, το σύνταγμα αυτό είχε τεθή όλόκληρο υπό κράτηση, επειδή άρνήθηκε να πάρη μέρος στην επίθεση, στο άστρογερμανικό μέτωπο, τον 'Ιούνιο του 1917. Οι «Ντβίντσου» ριχνόντουσαν πάντα στη φωτιά και «ξετρώπωναν» άπ' τα ταμπούρια τους τους «λευκούς» (τους «καντέ», όπως τους έλεγαν την εποχή εκείνη) άπ' το Κρεμλίνο λόγω χάρη, ή άπ' το ξενοδοχείο «Μετροπόλ», ή από άλλες έστίες αντίστασης στη Μόσχα, μαχόμενοι στα πιο επικίνδυνα σημεία. 'Όταν οι «καντέ», έχοντας πάρει ένισχύσεις, περνούσαν στην άντεπίθεση, οι «Ντβίντσου» πολεμούσαν με πείσμα για να την αποκρούσουν και οι μάχες έκλεινες κράτησαν δέκα όλόκληρες μέρες. 'Όλοι οι «Ντβίντσου» έλεγαν πως είναι άναρχικοί και είχαν επικεφαλής τους δυο παλαιμάχους ελευθεριακούς, τον Γκράτσοβ και τον Φεντότοβ. 'Η άναρχική 'Ομοσπονδία της Μόσχας, με ένα τμήμα του συντάγματος Ντβίνσκ, βάδισε πρώτη,

σε παράταξη μάχης, ενάντιον των κυβερνητικών δυνάμεων του Κερένσκη. Οι εργάτες της Πρέσνια, των Σοκόλνικι, του Ζαμοσκβορέτσιε και των άλλων συνοικιών της Μόσχας βάδισαν στη μάχη, με έμπροσθοφυλακή τους τις ελευθεριακές ομάδες. Οι εργάτες της Πρέσνια έχασαν έναν άγωνιστή μεγάλης άξιας: τον Νικίτιν, έναν άναρχικό εργάτη, που πολεμούσε πάντα στην πρώτη γραμμή και τραυματίστηκε θανάσιμα την τελευταία ώρα της μάχης, στο κέντρο της πόλεως. 'Αρκετές δεκάδες άναρχικών εργατών έχασαν τη ζωή τους σ' αυτές τις μάχες και είναι θαμμένοι στον κοινό τάφο, στην Κόκκινη Πλατεία της Μόσχας.

'Ο Λένιν εξέθεσε έκτενέστερα τις απόψεις του για το Κράτος στο βιβλίο του: «Κράτος και 'Επανάσταση», που άρχισε να το γράφη, όταν βρισκόταν ακόμα στη Ζυρίχη. Στις 4 Μαρτίου 1917 έγραψε ένα γράμμα στον μπολσεβίκο Σ.Ν. Ράβιτς, που έμεινε τότε στη Γενεύη, ζητώντας του να του στείλη ένα αντίτυπο του βιβλίου: «'Η Κομμούνια του Παρισιού, το 'Εθνος και το Κράτος» του Μιχαήλ Μπακούνιν. «'Αν δέν κατορθώσετε να το αγοράσετε ή να το δανειστήτε, έγραφε ο Λένιν, ζητείστε το άπ' τους άναρχικούς».

«'Ο Λένιν, γράφει ο Α. Φίσερ, παράτησε το χειρόγραφο κατά τη διάρκεια των παραγμένων εβδομάδων μετά την άφιξη του στην Πετρούπολη. Μετά τις «μέρες του 'Ιουλίου» και τη σύλληψη πολλών μπολσεβίκων ήγετών, ο Λένιν πέρασε στην παρανομία, πρώτα στην Πετρούπολη και ύστερα στην Φινλανδία. Στις 18 'Ιουλίου (με το παλιό ήμε-

ρολόγιο) ο Λένιν έγραφε άπ' τον κρυφώνα του στον Κάμενεβ: «Μεταξύ μας, αν με δολοφονήσουν, σ'ς ζητώ να δημοσιέψετε το σημειωματάριό μου, Μαρξισμός και Κράτος (έμεινε στη Στοκχόλμη). Μπλε έξώφυλλο, δεμένο. Περιέχει τσιτάτα του Μάρξ, του 'Ενγκελς κτλ. 'Υπάρχουν πολλά σχόλια, παρατηρήσεις, διατυπώσεις. Νομίζω ότι μπορεί να δημοσιευτεί σε μια βδομάδα. Το θεωρώ σημαντικό, γιατί όχι μόνο ο Πλεχάνοβ μά και ο Κάουτσκη επίσης, δημιούργησε σύγχυση. 'Όρος: όλα αυτά άπολύτως μεταξύ μας». 'Ο Λένιν δέν δολοφονήθηκε, συμπλήρωσε το βιβλίο και αλλάζοντας τον τίτλο, το δημοσίεψε στα τέλη Αύγουστου 1917».

Στο «Κράτος και 'Επανάσταση», ο Λένιν έγραφε και πράγματα, που δέν μπορεί παρά να πρόσεξαν οι άναρχικοί και οι άναρχίζοντες, όπως λόγου χάρη:

«'Όσο υπάρχει Κράτος, δέν υπάρχει ελευθερία. 'Όταν υπάρχει ελευθερία δέν υπάρχει Κράτος».

Φυσικά ο Λένιν δέν προσχώρησε στον άναρχισμό. Στο ίδιο βιβλίο, το δήλωσε χωρίς περιστροφές:

«'Νά τί διαφορίζει τους μαρξιστές από τους άναρχικούς:

1. Οι πρώτοι, παρ' όλο που έχουν σκοπό τους να καταργήσουν τελείως το Κράτος, πιστεύουν ότι κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει μόνο μετά την κατάργηση των τάξεων άπ' τη σοσιαλιστική επανάσταση. 'Θά είναι δηλαδή το αποτέλεσμα να εγκαθιδρυθή ο σοσιαλισμός, που οδηγεί στην εξαφάνιση του Κράτους.

Οι δεύτεροι θέλουν την πλήρη κατάργηση του Κράτους από την μιá μέρα στην άλλη, χωρίς να έχουν κατανοήσει τις συνθήκες, που την καθιστούν κατορθωτή.

2. Οι πρώτοι, διακηρύσσουν την ανάγκη για το προλεταριάτο, όταν θά έχουν κατακτήσει την πολιτική έξουσία, να καταστραφεί όλόκληρος ο παλιός κρατικός μηχανισμός και να αντικατασταθή με έναν νέο, να οργανωθούν δηλαδή οι ένοπλοι εργάτες σύμφωνα με το πρότυπο της Κομμούνιας. Οι δεύτεροι, παρ' όλο που συνηγορούν υπέρ της καταστροφής του κρατικού μηχανισμού, δέν έχουν ξεκαθαρίσει στο μυαλό τους με τί θά τον αντικαταστήσει το προλεταριάτο και πώς θά μεταχειριστή την επαναστατική έξουσία. Οι άναρχικοί φτάνουν μέχρι το σημείο να μη δέχονται τη χρησιμοποίηση της κρατικής έξουσίας από το επαναστατικό προλεταριάτο, φτάνουν μέχρι το σημείο να μη δέχονται την επαναστατική δικτατορία.

3. Οι πρώτοι θέλουν να προετοιμαστή στο προλεταριάτο για την επανάσταση, χρησιμοποιώντας το σύγχρονο κράτος. Οι άναρχικοί είναι ενάντιον αυτής της διαδικασίας».

Μαρξιστής, διευκρίνιζε ο Λένιν, είναι μόνο εκείνος που επέκτεινει την παραδοχή της πάλης των τάξεων ως την παρα-

δοχή της δικτατορίας του προλεταριάτου.

Ο Λένιν υποστήριξε επίσης ότι η δικτατορία μιας τάξεως είναι απαραίτητη όχι μόνο για μια ταξική κοινωνία γενικά, όχι μόνο για το προλεταριάτο, που θα έχη ανατρέψει τη μπουρζουαζία, μα και για ολόκληρη την ιστορική περίοδο, που χωρίζει τον καπιταλισμό από την «άταξική» κοινωνία, δηλαδή τον κομμουνισμό.

Όστόσο, ο Λένιν έλεγε επίσης ότι το προλεταριακό Κράτος θ' αρχίσει να εκφυλίζεται άμέσως μετά τη νίκη του, γιατί το Κράτος αυτό είναι περιττό και δεν έχει θέση σε μια κοινωνία απελευθερωμένη από τους ταξικούς ανταγωνισμούς.

«Ο Λένιν, γράφει ο Α. Φίσερ, αναγνώριζε ότι «ο μελλοντικός εκφυλισμός» του Κράτους θα γινόταν με «μια διαλεκτική διεργασία μεγάλης διάρκειας». Μά η διεργασία αυτή θα άρχιζε άμέσως μετά την ανατροπή της μπουρζουαζίας, δεδομένου ότι, όπως έγραφε ο Λένιν, «απ' τη στιγμή που η ίδια η πλειοψηφία του λαού καταπιέζει τους καταπιεστές της, δεν είναι πια αναγκαία μια ειδική δύναμη καταπίεσεως. Κατ' αυτήν την έννοια λέω ότι το κράτος αρχίζει να εκφυλίζεται».

Όρισμένοι αναρχικοί θα πρέπει να σκέφτηκαν ότι ο Λένιν προσεγγίζει τις απόψεις τους, αφού δέχεται ότι η κατάργηση του Κράτους είναι το τέρμα,

πρός το οποίο τείνει ο σοσιαλισμός και αφού δέχεται επίσης ότι το κράτος θα αρχίσει να εκφυλίζεται άμέσως μετά τη νίκη του επαναστατημένου λαού. Με άλλα λόγια, ήταν σά να έλεγε ο Λένιν στους αναρχικούς: «Σύμφωνοι, να καταργήσουμε το Κράτος, αλλά μη βιάζεστε, δώστε μου μια προθεσμία».

Την έντύπωση αυτή, την έπετεινε ο ίδιος ο Λένιν, τονίζοντας στο ίδιο βιβλίο το γεγονός, ότι ακόμα και κατά τη διάρκεια αυτής της «ιστορικής περιόδου», δηλαδή επί δικτατορίας του προλεταριάτου, η δημοκρατία θα διευρυνόταν σημαντικά, γιατί θα γινόταν για πρώτη φορά δημοκρατία για τους φτωχούς, δημοκρατία για το λαό και όχι για τους πλούσιους.

Κι ακόμα:

«... Τελικός μας σκοπός, είναι η κατάργηση του κράτους, δηλαδή η κατάργηση κάθε συστηματικής βίας, κάθε καταναγκασμού απέναντι στους ανθρώπους γενικά. 'Επί ένα ορισμένο διάστημα η μειοψηφία θα παραμείνη ύποτακτη στην πλειοψηφία, όμως, έχουμε την πεποίθηση ότι ο σοσιαλισμός, εξελισσόμενος, θα τείνει προς μια μορφή κομμουνιστική και ότι, κατ' αυτόν τον τρόπο, θα λείψει κάθε ανάγκη προσφυγής στη βία, θα λείψει κάθε ανάγκη ύποταξης (άνθρώπου από άνθρωπο, ή τμήματος του πληθυσμού από άλλο τμήμα): πράγματι οι άνθρωποι θα αποκτήσουν την συνήθεια να τηρούν τους στοιχειώδεις κανόνες της κοινωνικής ζωής, χωρίς καταναγκασμό και χωρίς ύποταξη...».

Στο ίδιο βιβλίο, ο Λένιν τόνισε και το

ρόλο που θα έπαιζαν οι εργαζόμενες μάζες στη διαχείριση των κοινών και στη διακυβέρνηση της χώρας. Κι αυτό επίσης θα πρέπει να το πρόσεξαν οι αναρχικοί. Έγραφε λόγου χάρη ο Λένιν:

«... Η μάζα του πληθυσμού θα ένοθησε σε μια αυτόνομη συμμετοχή, όχι μονάχα στις ψηφοφορίες και στις εκλογές, αλλά ακόμα και στην καθημερινή διοίκηση. Στο σοσιαλιστικό καθεστώς, όλος ο κόσμος θα κυβερνά εκ περιτροπής και θα συνηθίσει γρήγορα στην ιδέα ότι θα κυβερνά καθένας...».

Φέρνοντας σαν παράδειγμα την Κομμούνια των Παρισίων, ο Λένιν έγραφε ότι: «οι δημοτικοί σύμβουλοι, εκλεγμένοι με καθολική ψηφοφορία και ανακλητοί, ήταν φυσικά εργάτες στην πλειοψηφία τους, ή αναγνωρισμένοι αντιπρόσωποι της εργατικής τάξεως. Έτσι, η δημοκρατία... από καπιταλιστική που ήταν, έγινε προλεταριακή. Το Κράτος, αυτή η δύναμη που προοριζόταν να καταπιέσει μια τάξη, μετατράπηκε σε κάτι άλλο, που δεν ήταν πια το κράτος με τη συνηθισμένη έννοια του όρου». Και ο Λένιν συνέχισε: «Η Κομμούνια κατάργησε τα οικονομικά προνόμια των δημοσίων υπαλλήλων, κατεβάζοντας όλους τους δημοσιοϋπαλληλικούς μισθούς στο επίπεδο του εργατικού μεροκάματου. Αυτή η οικονομική εξίσωση δείχνει καθαρότερα από κάθε τι άλλο το πέρασμα από την αστική δημοκρατία στην προλεταριακή δημοκρατία».

Και σε μια άλλη σελίδα του ίδιου βιβλίου γράφει:

«Ο καπιταλιστικός πολιτισμός δη-

μιούργησε τη μεγάλη παραγωγή, τα εργοστάσια, τους σιδηροδρόμους, το ταχυδρομείο, το τηλέφωνο κτλ. και πάνω σ' αυτή τη βάση όλες σχεδόν οι υπηρεσίες της «παλιάς κρατικής εξουσίας» έχουν απλοποιηθεί τόσο πολύ και μπορούν να αναχθούν σε τόσο απλές πράξεις καταχωρίσεως έγγραφης και έλέγχου, ώστε ο οποιοσδήποτε άνθρωπος, που ξέρει να διαβάσει, θα μπορεί να τις διεκπεραιώνει και θα είναι δυνατόν να το κάνει, έχοντας για αντιμισθία του ένα συνηθισμένο εργατικό μεροκάματο, πράγμα που μπορεί και πρέπει να έχη σαν αποτέλεσμα να χάσουν αυτές οι υπηρεσίες κάθε απόχρωση προνομίου ή κυριαρχίας...».

Και επιμένοντας σ' αυτό το σημείο, συμπλήρωνε: «... Η ανάπτυξη του καπιταλισμού δημιουργεί... τις απαραίτητες προϋποθέσεις ώστε, «άλλω» να μπορούν να μετάσχουν εμπρακτα στη διαχείριση του Κράτους... Δεδομένου ότι υπάρχουν αυτές οι οικονομικές προϋποθέσεις, μπορούμε κάλλιστα, έχοντας ανατρέψει τους καπιταλιστές και τους δημόσιους υπαλλήλους, να τους αντικαταστήσουμε απ' τη μια μέρα στην άλλη με ένοπλους εργάτες, με ολόκληρο το λαό, που θα αναλάβει τις υπηρεσίες έλέγχου της παραγωγής και της διανομής, καθώς και την καταγραφή της εργασίας και των προϊόντων...».

Αυτή την πίστη του στις δυνατότητες

των λαϊκών μαζών, ο Λένιν την εξέφρασε και το Σεπτέμβριο του 1917 σε ένα κείμενό του με τον τίτλο: «Οι μπολσεβίκοι θα κρατήσουν την εξουσία;», όπου έγραφε ανάμεσα στα άλλα:

«Αν εμπιστευτούμε παντού, συνειδητά, και τολμηρά τη διοίκηση στους προλετάριους και στους μισοπρολετάριους, αυτό θα προκαλέσει στις μάζες έναν τόσο μεγάλο επαναστατικό ενθουσιασμό, άνευ προηγούμενου στην ιστορία, που θα αξιήσει τόσο πολύ τις δυνάμεις του λαού στον αγώνα του έναντι των δεινών, ώστε πολλά πράγματα που φαίνονται ακατόρθωτα για τις περιορισμένες, γρασμένες, γραφειοκρατικές μας δυνάμεις, θα γίνουν πραγματοποιήσιμα για τις δυνάμεις μιας μάζας πολλών εκατομμυρίων, που θα αρχίσει να δουλεύει για τον εαυτό της και όχι για τον καπιταλιστή, όχι για το βουτυρόπαιδο, όχι για το δημόσιο υπάλληλο, όχι κάτω απ' το ματσούκι (...). Τη δύναμη... των προλεταρίων και των φτωχών αγροτών δεν την έχουμε δει ακόμα, γιατί αυτή η δύναμη δε θα φανή σε όλη της την έκταση παρά μόνο, όταν η εξουσία θα βρεθεί στα χέρια του προλεταριάτου, όταν δεκάδες εκατομμύρια άνθρωποι, συντριμμένοι απ' τη μιζέρια και την καπιταλιστική σκλαβιά, θα αισθανθούν ότι η εξουσία στο κράτος τους ασκείται από τις καταπιεζόμενες τάξεις, ότι η εξουσία βοηθάει την τάξη

των φτωχών να αγωνιστή εναντίον των τσιφλικάδων και των καπιταλιστών, ότι συντρίβει την αντίστασή τους ... Τότε και μόνο τότε... κάθε φορά που θα εμφανίζονται δέκα χιλιάδες φανεροί ή κρυφοί έχθροι, θα τους αντιμετωπίζουν εκατομμύρια νέων μαχητών, που ήταν ως την ώρα εκείνη βεθισμένοι σε πολιτικό λήθαργο, που φτυξοούσαν μέσα στα βάσανα της μιζέριας και της απογνώσεως, που είχαν πάψει να πιστεύουν ότι είναι κι αυτοί άνθρωποι, ότι έχουν κι αυτοί δικαίωμα να ζήσουν, ότι όλη η δύναμη ενός σύγχρονου συγκεντρωτικού κράτους μπορεί να μπη στην υπηρεσία τους, ότι τα τμήματα της προλεταριακής πολιτοφυλακής τους καλούν κι αυτούς επίσης, με απεριόριστη εμπιστοσύνη, να πάρουν μέρος άμεσα, άμεσα και καθημερινά, στη διαχείριση του κράτους (...). Όταν ο τελευταίος χειρώνακτας, όταν ό οποίοςδήποτε άνεργος, όταν κάθε μαγειρίτσα, κάθε κατεστραμμένος χωρικός θα δει — όχι στις εφημερίδες, μα με τα ίδια του τα μάτια — ότι η προλεταριακή εξουσία δεν σφύεται με τα γόνατα μπροστά στον πλούτο, μα βοηθάει τον φτωχό, ότι η εξουσία αυτή δεν διστάζει να πάρει επαναστατικά μέτρα, ότι παίρνει από τα παράσιτα το περισσευμά τους για να το δώσει στους φτωχούς, ότι στεγάζει με τη βία τους άστεγους στα διαμερίσματα των πλούσιων, ότι αναγκάζει τους πλούσιους να πληρώσουν το γάλα, μα δεν τους δίνει ούτε μια σταγόνα γάλα όσο τα παιδιά όλων των φτωχών οικογενειών δεν έχουν πάρει γάλα σε αρκετή ποσότητα, όταν δούν

ότι η γη έχει δοθεί σε κείνους που τη δουλεύουν, ότι τα εργοστάσια και οι τράπεζες έχουν μπη κάτω απ' τον έλεγχο των εργατών, ότι μια άμεση και αυστηρή τιμωρία περιμένει τους εκατομμυριούχους, που κρέβουν τα πλούτη τους, όταν λοιπόν ο φτωχός τα δει και τα νιώσει όλα αυτά, τότε καμιά δύναμη των καπιταλιστών και των κουλάκων, καμιά δύναμη του παγκόσμιου τραπεζιτικού κεφαλαίου, που τζιράρει εκατοντάδες δισεκατομμύρια, δε θα μπορέσει να νικήσει τη λαϊκή επανάσταση: απεναντίας, αυτή θα νικήσει αλόκληρο τον κόσμο, γιατί σ' όλες τις χώρες ώριμάζει η σοσιαλιστική επανάσταση...».

Έτσι, γράφει ο Μαρσέλ Λίμπμαν, το Σεπτέμβριο του 1917, «ο Λένιν ο συγκεντρωτιστής, ο άλλοτε δημιουργός ενός κόμματος με σιδερένια πειθαρχία, ενός ιεραρχημένου κόμματος, αυτός ο ίδιος ο Λένιν, που είχε υπογραμμίσει τις ανεπάρκειες της αυθόρμητης πρωτοβουλίας των μαζών, αυτός ο ίδιος Λένιν δήλωσε ότι «ο μόνος πραγματικός έλεγχος, που θα μπορούσε κανείς να διανοηθή στον οικονομικό τομέα, ήταν ένας έλεγχος «απ' τα κάτω».

Ακόμα και τον Αύγουστο του 1919 ο Λένιν έγραφε:

«Πάρα πολλοί αναρχικοί εργάτες, γίνονται τώρα οι πιο ειλικρινείς όπαδοι της εξουσίας των Σοβιέτ κι αφού είναι έτσι, αποδεικνύεται ότι είναι οι καλύτεροι σύντροφοι και φίλοι μας, οι καλύτεροι επαναστάτες, που δεν ήταν έχθροι του μαρξισμού παρά εξ αιτίας μιας παρεξη-

γήσεως ή μάλλον όχι εξ αιτίας μιας παρεξηγήσεως, μα επειδή ο έπισημος σοσιαλισμός, που επικρατούσε την εποχή της 2ας Διεθνούς, είχε προδώσει το μαρξισμό, είχε πέσει στον άποροτουισμό, είχε διαστρεβλώσει την επαναστατική θεωρία του Μάρξ γενικά και το μάθημα της Κομμούνας του Παρισιού το 1871 ιδιαίτερα...».

«Ήταν φανερό, γράφει ο Π. Άβριτς, ότι ο Λένιν απέβλεπε στην κατάκτηση της εξουσίας. Αυτό, έβαλε σε σκέψεις όρισμένους αναρχικούς: ύπηρξαν όμως και άρκετοί, που βρήκαν ότι οι άπόψεις τους μπορούσαν να χρησιμέψουν σαν βάση μιας συνεργασίας. Άφησαν λοιπόν προς το παρόν κατά μέρος τις όποιες ύποψίες τους. Ένας αναρχικός ήγέτης της Πετρούπολης ήταν μάλιστα πεπεισμένος ότι ο Λένιν είχε σκοπό να εγκαθιδρύσει τον αναρχισμό, “έκφυλίζοντας το κράτος”, μόλις θάπαιρνε την εξουσία. Έτσι, στο όκτάμηνο ανάμεσα στις δυό επαναστάσεις του 1917, οι αναρχικοί και οι μπολσεβίκοι συντόνισαν τις προσπάθειές τους, επιδιώκοντας έναν κοινό σκοπό: την άνατροπή της Προσωρινής Κυβερνήσεως».

Ο αναρχικός Βόλιν όμως, στο βιβλίο του: «Η άγνωστη επανάσταση» (που κυκλοφόρησε το 1947) γράφει:

«Όταν διάβαζα τα γραφτά του Λένιν, κυρίως τα μετά το 1914, διαπίστωνα

τόν τέλειο παραλληλισμό τών ιδεών του με τις ιδέες τών αναρχικών, με εξαίρεση τις ιδέες του περί Κράτους και Έξουσίας. Αυτή η ταυτότητα στις έκτιμήσεις, στις αντιλήψεις και στα κηρύγματα, μου φαινόταν, από τότε κιόλας, πολύ επικίνδυνη για τους πραγματικούς σκοπούς της Έπαναστάσεως. Γιατί — σκεφτόμουν και δεν έκανα λάθος — οι μπολσεβίκοι γράφουν, μιλούν και ενεργούν, μά θα αφήσουν όλες αυτές τις ιδέες χωρίς πραγματική ζωή, χωρίς έπαύριο. Αυτά τὰ γραφτά κι αυτά τὰ λόγια, γοητευτικά, δειλαστικά, θά μείνουν σίγουρα χωρίς σοβαρές συνέπειες, μιά και οι μεταγενέστερες πράξεις δεν πρόκειται άσφαλώς να ανταποκριθούν στη θεωρία. Ώστόσο, είχα τή βεβαιότητα ότι άπ' τή μιά μεριά, οι μάζες, δεδομένης τής αδυναμίας του αναρχισμού, θά ακολουθοῦσαν τυφλά τους μπολσεβίκοις και ότι άπ' τήν άλλη μεριά, αυτοί οι τελευταίοι θά εξαπατοῦσαν τις μάζες, θά τις παραστράτιζαν σέ έναν ολίθριο δρόμο. Γιατί, αναπόφευκτα, ό δρόμος του κρατικισμού θά ψεύτιζε και θά παραποιούσε τις διακηρυγμένες άρχές.

Πραγματικά, αυτό άκριβώς συνέβη. Για να έντυπωσιάση τις μάζες, για να κερδίση τήν εμπιστοσύνη και τή συμπάθειά τους, τó μπολσεβίκικο κόμμα, έπιστρατεύοντας όλόκληρο τó μηχανισμό τής άγκιτάτσις και τής προπαγάνδας του, έρριξε συνθήματα, πού μέχρι

έκείνη τή στιγμή χαρακτηρίζαν Ισα-Ισα τόν αναρχισμό: Ζήτω ή Κοινωνική Έπανάσταση! Κάτω ό πόλεμος! Ζήτω ή άμεση ειρήνη. Και κυρίως: 'Η γή στους άγρότες. Τά έργοστάσια στους έργάτες!...».

Ό Βόλιν, έχοντας εξηγήσει ότι τὰ συνθήματα αυτά είχαν άλλο νόημα για τους αναρχικούς και άλλο νόημα για τους μπολσεβίκοις και έχοντας τονίσει ότι όσο μιά επανάσταση δεν έχει καταργήσει τó κράτος, τήν κυβέρνηση και τήν πολιτική, οι αναρχικοί δεν τήν θεωρούν κοινωνική επανάσταση μά άπλως και μόνο πολιτική επανάσταση (πού μπορεί βεβαίως να έχη λίγο ως πολύ κοινωνικές άποχρώσεις), προσθέτει:

«...Φυσικά, οι λαϊκές μάζες δεν ήταν σέ θέση να κατανοήσουν όλες τις λεπτολογίες αυτών τών διαφόρων έρμηνειών. Τους ήταν άδύνατο — άκόμα κι όταν έρχόντουσαν ένίοτε σέ έπαφή με τις ιδέες μας — να καταλάβουν τήν πραγματική σημασία τών διαφορών πού λέω. Οι ρώσοι έργάτες ήταν οι λιγότερο ξεσκλισμένοι στά θέματα τής πολιτικής. Δέ μπορούσαν να αντιληφθούν, ούτε τόν μακιαβελισμό, ούτε τόν κίνδυνο τής μπολσεβίκικης έρμηνείας.

Θυμάμαι τις άπελπισμένες προσπάθειες πού κατέβαλα για να προειδοποιήσω τους έργάτες, όσο πέρναγε άπ' τó χέρι μου, προφορικά και γραπτά για τόν άμεσο κίνδυνο πού θά διέτρεχε ή πραγματική επανάσταση στην περίπτωση πού οι μάζες επέτρεπαν στο μπολσεβίκικο κόμμα να σταθεροποιηθί στην έξουσία.

Μάταια έπέμενα: οι μάζες δεν καταλάβαιναν τόν κίνδυνο. Πάμπολλες φορές μου έφερναν αντίρρηση, λέγοντας: Σύντροφε, σέ καταλαβαίνουμε πολύ καλά. Άλλωστε, δεν τους έχουμε και πολλή εμπιστοσύνη. Συμφωνούμε ότι πρέπει να έχουμε τó νοῦ μας, να μην πιστεύουμε τυφλά, να υπάρχει βαθιά μέσα μας κάποια δυσπιστία. Όμως, ως τὰ σήμερα, οι μπολσεβίκοι δέ μας πρόδωσαν ποτέ, βαδίζουν συντονίζοντας τó βήμα τους μαζί μας, είναι φίλοι μας, μάς βοηθοῦν και λένε πώς άμα πάρουν τήν έξουσία, τότε θά τους είναι εύκολο να βοηθήσουν για να θριαμβεύσουν τὰ Ιδανικά μας. Έχουμε τήν έντύπωση ότι λένε άλήθεια. Λοιπόν, για ποιό λόγο να τους κάνουμε πέρα; Άς τους βοηθήσουμε να κατακτήσουν τήν έξουσία, κι ύστερα βλέπουμε. Μάταια τους βεβαίωνα ότι δεν είναι ποτέ δυνατόν να πραγματοποιήσης τους σκοπούς τής Κοινωνικής Έπανάστασεως, χρησιμοποιώντας σαν μέσον τήν πολιτική έξουσία. Μάταια τους έλεγα και τους ξανάλεγα, πώς όταν οργανωθί και όπλισθί ή μπολσεβίκικη έξουσία, παρ' όλο πού θά άποδειχθί μοιραία τó Ιδιο άνίκανη όπως και οι άλλες, θά είναι πολύ πιό επικίνδυνη για τους έργαζόμενους και θά είναι πιό δύσκολο να τή ρίξουν. Κάθε φορά, μου άπαντοῦσαν, λέγοντάς μου τὰ Ιδια: Σύντροφε, τόν τσαρισμό τόν ανατρέψαμε έμεις, οι μάζες. Τήν κυβέρνηση τών μπουρζουάδων τήν ανατρέψαμε έμεις. Και τώρα, πάλι έμεις είμαστε έτοιμοι να ανατρέψουμε τήν κυβέρνηση Κερένσκη. Έ, λοιπόν, αν έχης δικίο, αν οι μπολσεβίκοι κάνουν τή βλα-

κεία να μάς προδώσουν, να μην κρατήσουν τις ύποσχέσεις τους, θά τους ανατρέψουμε όπως και τους άλλους. Και τότε, θά βαδίσουμε τελεσίδικα μόνο με τους φίλους μας τους αναρχικούς. Μάταια τους ξαναβεβαίωνα ότι για τους τάδε και τους τάδε λόγους, θά είναι πολύ πιό δύσκολο να ανατρέψουν τó μπολσεβίκικο Κράτος: δεν ήθελαν, δεν μπορούσαν να με πιστέψουν...».

Μετά τήν κατάκτηση τής έξουσίας από τους μπολσεβίκοις, οι αναρχικοί τάχτηκαν έναντίον τής συγκλήσεως τής Συντακτικής και εξήγησαν τους λόγους στο έβδομαδιαίο περιοδικό τους: «Γκόλος Τρουτάν (Φωνή τής Έργασίας) στά Νο 19 και 21, τó Νοέμβριο και τó Δεκέμβριο του 1917.

Οι μπολσεβίκοι, λέει ό Βόλιν, προτίμησαν να συγκαλέσουν τή Συντακτική, άποφασισμένοι από τὰ πριν, ή να τήν ύποτάξουν στη θέλησή τους, ή να τή διαλύσουν αν δεν έπαιρναν τήν πλειοψηφία (πράγμα πιθανό κάτω άπ' τις τότε συνθήκες). Η Συντακτική συγκλήθηκε λοιπόν τόν Ιανουάριο του 1918. Παρ' όλες τις προσπάθειες του μπολσεβίκικου κόμματος, πού βρισκόταν κιόλας τρεις μήνες στην έξουσία, πλειοψηφισαν τὰ άντιμπολσεβίκικα κόμματα.

(Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τήν Ιστορία τής ΕΣΣΔ, έκδοση Μόσχας 1973, οι δεξιοί και οι άριστεροί έσέροι κέρδισαν 412 έδρες, οι μπολσεβίκοι 183, οι μενσε-

βίκοι 17 και οι καντέ 16). Όμως, όπως έγραψε ο *Λένιν* στο άρθρο του: «Οι εκλογές για τη Συντακτική και η δικτατορία του προλεταριάτου», οι αριθμοί είναι εύγλωττοι, φτάνει να ξέρεις να τους διαβάξεις. Οι έσέροι πλειοψήφισαν στις αγροτικές περιοχές, στις μεγάλες πόλεις όμως υπερψηφίστηκαν οι μπολσεβίκοι. Έτσι, στη Μόσχα και στην Πετρούπολη, τα συνολικά αποτελέσματα σε ψήφους ήταν: Μπολσεβίκοι 837.000, καντέ 515.000, έσέροι 218.000. Στο στρατό και στο στόλο, οι ψήφοι μοιράστηκαν ως εξής: Έσέροι 1.885.000, μπολσεβίκοι 1.791.000, έθνικές μειονότητες 756.000, καντέ 51.000. Όπως είπε ο *Λένιν*, «...δὲ θὰ νικούσαμε, ἂν δὲν εἴχαμε τὸ μισὸ στρατὸ μὲ τὸ μέρος μας...».

Ὁ *Βόλιν* συνεχίζει, λέγοντας ὅτι παρ' ὅλο πὸν ἦταν φανερὸ ὅτι ἡ Συντακτικὴ δὲν χρησίμευε σὲ τίποτα καὶ παρ' ὅλο πὸν οἱ ἐργασίες τῆς γινόντουσαν μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα γενικῆς ἀδιαφορίας, οἱ μπολσεβίκοι δίσταζαν νὰ τὴ διαλύσουν. Χρειάστηκε ἡ σχεδὸν τυχαία ἐπέμβαση ἐνὸς ἀναρχικοῦ γιὰ νὰ διαλυθῆ τελικὰ ἡ Συντακτικὴ. Αὐτὸ τὸ ἱστορικὸ γεγονός εἶναι ἐλάχιστα γνωστὸ. Ἡ τύχη τὸ θέλησε πράγματι, νὰ διοριστῆ ἀπ' τὴν μπολσεβίκικη κυβέρνηση ἕνας ἀναρχικὸς, ἕνας ναύτης τῆς Κρουστάνδης, ὁ Ἀνατόλη Ζελεζνιάκοβ, ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐνοπλοῦ τμήματος, πὸν ἐκτελοῦσε χρέη φρουρᾶς στὸ κτίριο τῆς Βου-

λῆς (...). Μιὰ νύχτα — οἱ μπολσεβίκοι καὶ οἱ έσέροι τῆς ἀριστερᾶς εἶχαν ἐγκαταλείψει τὴν αἴθουσα ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἀπειλητικὴ δὴλωση ἀπευθυνόμενη στους ἐκπροσώπους τῆς δεξιᾶς καὶ οἱ συζητήσεις συνεχίζονταν καὶ δὲν ἔλεγαν νὰ τελειώσουν — ὁ Ζελεζνιάκοβ μπῆκε μὲ τὸ ἐνοπλο τμήμα τοῦ στὴν αἴθουσα τῶν συνεδριάσεων, πλησίασε στὴν προεδρική πολυθρόνα καὶ εἶπε στὸν πρόεδρο (ἦταν ὁ Β. Τσερνόβ, έσέρος τῆς δεξιᾶς): — Παρακαλῶ κηρύξτε τὴ λήξη τῆς συνεδριάσεως, οἱ ἄντρες μου εἶναι κουρασμένοι.

Ὁ πρόεδρος τάχασε, ὀργίστηκε καὶ διαμαρτυρήθηκε.— Ἡ φρουρὰ εἶναι κουρασμένη σὰς λέω, ξαναεἶτε ὁ Ζελεζνιάκοβ ἀπειλητικά. Σὰς παρακαλῶ νὰ ἀδειάσετε τὴν αἴθουσα. Κι ἂν θέλετε νὰ ξέρετε, βαρεθήκαμε αὐτὴ τὴ φλυαρία. Ἄρκετὰ φλυαρήσατε. Ἄδειάστε μας τὴ γωνιά.

Ἡ συνέλευση συμμορφώθηκε μὲ τὴ διαταγὴ του.

Ἡ μπολσεβίκικη κυβέρνηση ἐκμεταλλεύτηκε αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο. Ἔστειλε στρατιωτικὲς δυνάμεις νὰ καταλάβουν τὸ κτίριο τῆς βουλῆς καὶ δημοσίευε τὴν ἄλλη μέρα τὸ διάταγμα τῆς διαλύσεως.

Ἡ χώρα παρέμεινε ἀδιάφορη.

Ὅσο γιὰ τὸν Ζελεζνιάκοβ, ὁ *Βόλιν* μᾶς δίνει τὶς παρακάτω συμπληρωματικὲς πληροφορίες:

«...Ὅπως καὶ σὲ πάμπολλες ἄλλες περιπτώσεις, οἱ μπολσεβίκοι κάνουν ἀπὸ καιρὸ ὅ,τι μποροῦν γιὰ νὰ διαστρέψουν τὰ γεγονότα. Βεβαιώνουν στὸν τύπο τους ὅτι ὁ Ζελεζνιάκοβ ἔγινε — ἢ ὅτι

ἦταν πάντα — μπολσεβίκος. Εἶναι εὐνόητο βέβαια ὅτι τὸ ἀντίθετο τοὺς ἐνοχλεῖ. Ὅταν πέθανε ὁ Ζελεζνιάκοβ (εἶχε τραυματιστῆ βαρῶς σὲ μιὰ μάχη ἐναντίον τῶν «λευκῶν» στὸ Νότο), οἱ μπολσεβίκοι ἔγραψαν σὲ ἕνα σημείωμα, πὸν δημοσιεύτηκε στὴν *Ἰζβέστια*, ὅτι ὁ Ζελεζνιάκοβ, πεθαίνοντας στὸ κρεβάτι του, δὴλωσε τάχα πὸς ἦταν συμφωνοῦς μὲ τὸν μπολσεβικισμό. Ἀργότερα, ἀρχισαν νὰ λένε πὸς ἦταν μπολσεβίκος ἀπὸ γενετῆς του. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ψέματα. Τόσο ἐγὼ ὅσο κι ἄλλοι σύντροφοι, γνωρίσαμε τὸν Ζελεζνιάκοβ ἀπὸ πολὺ κοντά. Ὅταν ἔφυγε ἀπ' τὴν Πετρούπολη γιὰ νὰ πάη στὸ μέτωπο, ἦρθε νὰ μὲ χαιρετήση. Ξέροντας πὸς σὰν ἀναρχικὸς πὸν ἦταν, μποροῦσε ὅλα νὰ τὰ περιμένῃ ἀπ' τὴ μεριά τῶν μπολσεβίκων, μού εἶπε ἐπὶ λέξει: Ὅ,τι κι ἂν γίνῃ κι ὅ,τι κι ἂν ἔχουν νὰ ποῦν γιὰ λόγου μου, νὰ ξέρεις πὸς εἶμαι ἀναρχικὸς, πὸς θὰ πολεμήσω σὰν ἀναρχικὸς καὶ πὸς ἂν αὐτὸ εἶναι τὸ γραφτό μου, θὰ πεθάνω ἀναρχικὸς. Καὶ μού ἀνέθεσε τὸ καθῆκον, ἂν παρουσιαστῆ περίπτωση, νὰ διαφεύσω τὰ λεγόμενα τῶν μπολσεβίκων. Ἐκπληρώνω ἐδῶ αὐτὸ τὸ καθῆκον...».

Ἡ ἐναρκτήρια συνεδρίαση τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως ἔγινε στὶς 5 Ἰανουαρίου 1918, στὸ ἀνάκτορο τῆς Ταυρίδας. Ἡ *Σοβιετικὴ Ἱστορία τῆς ΕΣΣΔ* (Μόσχα 1973) γράφει ὅτι οἱ μάζες τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ ἀπέκτησαν τὴ δυνατότητα νὰ δοῦν μὲ τὰ μάτια τους καὶ νὰ πιστοῦν, πὸς ἡ Συντακτικὴ Συνέλευση δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς προσφέρῃ τίποτα, ἐξὼ ἀπὸ τὴν ἀπώλεια τῶν κατακτήσεων

τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπαναστάσεως. Ἡ παρὰπέρα ὑπαρξὴ τῆς «οὔτσαρεντίλκα» (εἰρωνικὴ καὶ περιφρονητικὴ ὀνομασία, πὸν εἶχαν δώσει οἱ ἀντίπαλοί της στὴ Συντακτικὴ Συνέλευση — ρωσικά, *Οὔτσαρεντίελογοιε Σομπράνε*) δὲν εἶχε πιά κανένα νόημα καὶ κατανοῦσε ἐπιζήμια γιὰ τὴν ἐπανάσταση. Δόθηκε διαταγὴ στὴ φρουρὰ νὰ διώξῃ τοὺς λίγους ἀντεπαναστάτες, πὸν ἔμεναν ἀκόμα στὸ ἀνάκτορο τῆς Ταυρίδας. Ὁ *Β. Ι. Λένιν* ἔδωσε προσωπικὴ ἐντολὴ νὰ μὴν ἐπιτραπῆ κανενὸς εἶδους βιαιοπραγία ἐναντίον τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ τμήματος τῆς Συντακτικῆς συνελεύσεως. Στὶς 6 Ἰανουαρίου 1918, ἡ «οὔτσαρεντίλκα», πὸν εἶχε περιπέσει σὲ πλήρη ἀνυποληψία στὰ μάτια τῶν μαζῶν, διαλύθηκε μὲ διάταγμα τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

«Μετά τὴν ἐπανάσταση τοῦ Ὀκτωβρίου, γράφει ὁ *Βόλιν*, ὁ γερμανικὸς στρατὸς πὸν πολεμοῦσε ἐναντίον τῆς Ρωσίας, ἔμεινε γιὰ ἕνα διάστημα ἀδρανῆς (...). Τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1918, θεωρώντας ὅτι ἔχει προετοιμαστῆ ἀρκετὰ, ἀποφάσισε νὰ ἱξανομήσει μιὰν ἐπίθεση ἐναντίον τῆς ἐπαναστατημένης Ρωσίας. Ἐπρεπε νὰ πάρουμε θέση. Κάθε ἀντίσταση ἦταν ἀδύνατη, γιατί ὁ ρωσικὸς στρατὸς δὲν μποροῦσε νὰ πολεμήσῃ (...). Κάτω ἀπὸ τὶς τότε συνθήκες, δυὸ λύσεις ὑπῆρχαν:

α) Νὰ ἐγκαταλείψουμε τὸ μέτωπο:

ν' αφήσουμε το γερμανικό στρατό να μπη στην περιπέτεια, εισχωρώντας μέσα στην τεράστια, επαναστατημένη χώρα. Να τον παρασύρουμε στα βάθη της χώρας, με σκοπό να τον απομονώσουμε, να τον απομακρύνουμε από τις βάσεις ανεφοδιασμού του, παρενοχλώντας τον συνεχώς με παρτιζάνικα τμήματα, σπάζοντας το ήθικό του, διαλύοντας τις μονάδες του κτλ., διαφεντεύοντας έτσι την Κοινωνική Έπανάσταση. Η λύση αυτή είχε ήδη εφαρμοστή με επιτυχία στο 1812 και παρέμενε πραγματοποιήσιμη σε μια τεράστια χώρα σαν τη Ρωσία.

β) Να αρχίσουμε συνομιλίες με τη γερμανική στρατιωτική διοίκηση. Να της προτείνουμε ειρήνη, να τη διαπραγματευτούμε και να τη δεχτούμε, όποιοι κι αν θάταν οι όροι.

Όλες σχεδόν οι εργατικές οργανώσεις που ρωτήθηκαν, καθώς και οι έσέροι της άριστερας, οι μαξιμαλιστές και οι αναρχικοί προτίμησαν την πρώτη λύση. Είχαν τη γνώμη ότι αυτός ο τρόπος ενεργείας ήταν αντάξιος της Κοινωνικής Έπανάστασης. Μόνο αυτός ο τρόπος μᾶς επέτρεπε να διαπραγματευτούμε με το γερμανικό λαό, πάνω απ' τα κεφάλια των στρατηγών και των κυβερνητών του. Μόνο μ' αυτόν τον τρόπο θά δεκαπλασιαζόταν η όρμη της επανάστασης και μόνο αυτός μᾶς επέτρεπε να ελπίζουμε ότι θά ξέσπαγε η επανάσταση στη Γερμανία και άλλου (...). Η πλειο-

ψηφία της Κεντρικής Έπιτροπής του κομμουνιστικού κόμματος τάχτηκε στην άρχη υπέρ της πρώτης λύσεως. Μά ο Λένιν φοβήθηκε αυτήν την τολμηρή απόφαση (...). Για πρώτη φορά, απόφασισε να έρθη σε αντίθεση με τη γνώμη των μαζών, άκόμα και με τη γνώμη των συντρόφων του. Άπειλησε αυτούς τους τελευταίους, λέγοντας πώς άπεκδύεται από κάθε εϋθύνη για ό,τι πρόκειται να έπακολουθήση και πρόσθεσε, πώς θά φύγη άμισως από τη συνεδρίαση, αν δέν γίνη σεβαστή η θέλησή του...».

(Ο Ι. Ντούσεφ, βασισμένος στα πρακτικά της Κεντρικής Έπιτροπής γράφει ότι ο Λένιν είχε ήδη προειδοποιήσει την Κεντρική Έπιτροπή, ότι αν μειοψηφούσε στο ζήτημα του πολέμου, θά έγκατέλειπε την έπιτροπή και την κυβέρνηση και θά άπειθυνόταν άμεσα στην κομματική βάση).

«...Οι σύντροφοι του Λένιν, συνεχίζει ο Βόλιν, τρόμαξαν με τη σειρά τους με τη σκέψη, πώς θά έχαναν «το μεγάλο άρχηγό της Έπανάστασης». Υποχώρησαν. Η γνώμη των μαζών ποδοπατήθηκε άδισταχτα. Η ειρήνη υπογράφηκε. Έτσι, για πρώτη φορά, η «δικτατορία του προλεταριάτου» επέβαλε την άποψή της στο προλεταριάτο. Για πρώτη φορά, η μπολσεβίκικη έξουσία κατόρθωσε να τρομοκρατήσει τις μάζες, να υποκαταστήση τη θέλησή τους με τη δική της, να ενεργήση όπως νόμιζε αυτή, άδιαφορώντας για τη γνώμη των άλλων (...). Θυμάμαι ότι συνάντησα τυχαία, κείνες τις ώρες του πυρετού, το γνωστό μπολσεβίκο Ν. Μπουχάριν (πού καταδικά-

στηκε άργότερα στην περιλάλητη δίκη της Μόσχας και εκτελέστηκε). Τόν είχα γνωρίσει παλιότερα, στη Νέα Υόρκη. Δέν είχαμε ξαναϊδωθή ποτέ στη Ρωσία. Περνώντας βιαστικά από ένα διάδρομο του Σμόλνυ (έδρα της μπολσεβίκικης κυβερνήσεως την έποχή εκείνη), όπου είχα πάει για μια υπόθεση της οργανώσεώς μας, είδα σε μια γωνιά του διαδρόμου τον Μπουχάριν να χειρονομή, συζητώντας με μια ομάδα μπολσεβίκων. Πλησίασα. Χωρίς κανένα προσοίμιο και υπό το κράτος έντονης συγκινήσεως, άρχισε να παραπονιέται για τη στάση που κράτησε ο Λένιν άπέναντι στο πρόβλημα της ειρήνης. Έξέφρασε τη βαθύτατη λύπη του, που βρέθηκε σε άπόλυτη διαφωνία με το Λένιν. Τόνισε ότι σ' αυτό το σημείο, συμφωνούσε πέρα για πέρα με τους έσέρους της άριστερας, με τους αναρχικούς και με τις μάζες γενικά. Με μια έκφραση τρόμου και φρίκης βεβαίωσε, πώς ο Λένιν δέν ήθελε ν' άκούση τίποτα, πώς ο Λένιν «εντάρα δέν έδινε για τη γνώμη των άλλων», πώς «προσπαθούσε με κάθε τρόπο να επιβάλλη τη θέλησή του και το λάθος του σ' όλον τον κόσμο και τρομοκρατούσε το κόμμα, άπειλώντας να παρατήση την έξουσία». Σύμφωνα με τον Μπουχάριν, το λάθος του Λένιν ήταν μοιραίο για την Έπανάσταση. Κι αυτό ήταν ίσα-ίσα που τον τρόμαζε.

—Όμως, του είπα, αν διαφωνήτε με το Λένιν, δέν έχετε παρά να το πείτε καθαρά και να έπιμένετε. Πολύ περισσότερο μάλιστα, που δέν είστε μόνος. Άλλωστε, άκόμα κι αν είσασταν μόνος, έχετε υπο-

θέτω το ίδιο δικαίωμα με το Λένιν νάχετε μια γνώμη, να την εκφράσετε, να τη διαδώσετε και να την υποστηρίξετε.

—Ω, με δέκοψε, δέν ξέρετε τί λέτε. Φαντάζεστε τί σημαίνει αυτό, να άγωνιστώ εναντίον του Λένιν; Θα ήταν φοβερό. Αυτό θά προκαλούσε αυτόματα τη διαγραφή μου άπ' το κόμμα. Αυτό θά ήταν μια άνταρσία εναντίον όλόκληρου του παρελθόντος μας, εναντίον της πειθαρχίας μας, εναντίον των συναγωνιστών. Θα βρισκόμουν στην άνάγκη να προκαλέσω μια διάσπαση του κόμματος, να παρασύρω κι άλλους διαφωνούντες, να οργανώσω ένα άλλο κόμμα, για να άγωνιστώ εναντίον του κόμματος του Λένιν. Μά τί είναι αυτά που λέτε φίλε μου, με ξέρετε άρκετά καλά, έχω έγώ το άνάστημα να γίνω άρχηγός κόμματος και να κηρύξω τον πόλεμο στο Λένιν και στο μπολσεβίκικο κόμμα; Όχι, άς μήν έχουμε άυταπάτες. Έγώ δέν έχω στόφα άρχηγού. Μά κι αν άκόμα είχα... Όχι, όχι, δέν μπορώ, δέν μπορώ να το κάνω αυτό.

Ήταν πολύ συγκινημένος. Έπιασε με τα χέρια το κεφάλι του. Μόνο που δέν έκλαιγε. Όντας βιαστικός και βλέποντας πώς είναι περιττό να συνεχίσω τη συζήτηση, τον έγκατέλειψα στην άπελπισία του. Ός γνωστό, συντάχτηκε άργότερα — η υποκρίθηκε μονάχα πώς συντάχτηκε — με την άποψη του Λένιν...».

Στην *Ιστορία του ΚΚΣΣ* (μτ), έκδοση

Μόσχας 1949, διαβάζουμε:

«Όλοι οι άντεπαναστάτες, από τους μεσαιβικούς και τους Ισέρους, ως τους τιό βαμμένους λευκαφρούρους, βάλθηκαν να κάνουν έντονοτατη προπαγάνδα έναντίον τής ύπογραφής τής συνθήκης ειρήνης. Ήταν φανερό τί επιδιώκαν:

Η ρωσική αντιπροσωπεία στο Μπρέστ-Λιτόβσκ. Δεύτερος από τα δεξιά, ορθιος, ο Τρότσκι.

ήθελαν να αποτύχουν οι διαπραγματεύσεις ειρήνης, ήθελαν να προκαλέσουν μία επίθεση των γερμανών, εκθέτοντας έτσι στα χτυπήματά τους τήν ασταθεροποίητη ακόμα σοβιετική εξουσία, ήθελαν να θέσουν σε κίνδυνο τις κατακτήσεις των εργατών και των αγροτών. Σ' αυτές τις αίσχρες επιδιώξεις τους, είχαν συμμάχους τους τόν Τρότσκι και τόν ύποταχτικό του τόν Μπουχάριν, πού μαζί με τόν Ράντεκ και τόν Πιατακόβ,

βρισκόταν έπικεφαλής μιās έχθρικης άπέναντι στο κόμμα ομάδας, μιās ομάδας πού αύτοουνομάστηκε, για να καμουφλιστή, «ομάδα των κομμουνιστών τής άριστεράς», 'Ο Τρότσκι και οι «κομμουνιστές τής άριστεράς» άρχισαν να κάνουν μέσα στους κόλπους του κόμματος έναν λυσσαλέο άγώνα έναντίον του Λένιν, επιδιώκοντας τή συνέχιση του πολέμου. Ήταν όλοφάνερο ότι οι άνθρωποι αύτοι έπαιζαν τό παιχνίδι των γερμανών ιμπεριαλιστών και των άντεπαναστατών στο έσωτερικό τής χώρας, μιá και ήθελαν να εκθέσουν στα χτυπήματα του γερμανικού Ιμπεριαλισμού τήν νεαρή σοβιετική Δημοκρατία, πού δέν είχε ακόμα στρατό».

Ή συνθήκη ειρήνης ύπογράφηκε στο Μπρέστ-Λιτόβσκ στις 3 Μαρτίου 1918. Όμως, πριν γίνει αύτό, συνέβησαν τά έξής (σύμφωνα με ένα χρονολογικό πίνακα του Ζάν-Ζακ Μαρί):

26 'Οκτωβρίου 1917: Τό 2ο Συνέδριο των Σοβιετ έγκρίνει ένα διάταγμα για τήν ειρήνη, πού «προτείνει σε όλους τους έμπόλεμους λαούς και στις κυβερνήσεις τους (...) μιá άμεση ειρήνη, χωρίς προσαρτήσεις και χωρίς πολεμικές άποζημιώσεις».

13 Νοεμβρίου: Τό συμβούλιο των λαϊκών κομμισαρίων (Σοβναρκόμ) στέλνει άπεσταλμένους του στη γερμανική στρατιωτική διοίκηση με προτάσεις άνακωχής.

14 Νοεμβρίου: Ή άνωτάτη γερμανική διοίκηση δέχεται να άρχιση διαπραγματεύσεις.

19 Νοεμβρίου: Ή σοβιετική αντιπροσ-

ωπεία συναντά τή γερμανική.

22 Νοεμβρίου: Ύπογράφεται στο Μπρέστ-Λιτόβσκ έκεχειρία, με Ισχύ άπό τις 24/11 ως τις 14/12.

2 Δεκεμβρίου: Ύπογράφεται άνακωχή άνάμεσα στη σοβιετική Δημοκρατία και στις κεντρικές δυνάμεις.

9 Δεκεμβρίου: Άρχίζουν διαπραγματεύσεις ειρήνης στο Μπρέστ-Λιτόβσκ.

25 Δεκεμβρίου: Φτάνει μιá νέα σοβιετική αντιπροσωπεία, με έπικεφαλής τόν Τρότσκι.

28 Δεκεμβρίου: Τό μπολσεβίκικο γραφείο περιοχής τής Μόσχας κρίνει άναγκαία «τή διακοπή των διαπραγματεύσεων ειρήνης με τήν Ιμπεριαλιστική Γερμανία», τή διακοπή των διπλωματικών σχέσεων με όλους τους μεγαλόσχημους ληστές όλων των χωρών (...), άναγκαίο έναν άμείλικτο πόλεμο έναντίον τής μπουρζουαζίας όλου του κόσμου, για να διαφεντέψουμε τις ίδιες του διεθνούς σοσιαλισμού».

4 'Ιανουαρίου 1918: Γενική άπεργία στη Βαρσοβία.

4-7 'Ιανουαρίου: Γενική άπεργία στη Βιέννη.

7 'Ιανουαρίου: Θέσεις του Λένιν ύπέρ τής ύπογραφής μιās άμεσης χωριστής ειρήνης έστω και με προσαρτήσεις, δεδομένου ότι κάτω άπ' τις παρούσες συνθήκες είναι άδύνατος ό έπαναστατικός πόλεμος και άνέφικτη κάθε μέση λύση.

8 'Ιανουαρίου: Συγκέντρωση στελε-

χών στην Πετρούπολη. 15 ψήφοι υπέρ των θέσεων του Λένιν. 16 ψήφοι υπέρ των θέσεων του Τρότσκι (ούτε ειρήνη ούτε πόλεμος, άποστράτευση χωρίς ύπογραφή ειρήνης). 32 ψήφοι υπέρ των κομμουνιστών της άριστερας (δηλαδή υπέρ του επαναστατικού πολέμου).

11 Ιανουαρίου: Η επιτροπή της Μόσχας καταγγέλει όμοφωνα τους γερμανικούς όρους ειρήνης και προτείνει στο Σοβναρκόμ «να κηρύξη απαράδεκτες τις προτάσεις της γερμανικής αντιπροσωπείας, να διακόψει τις διαπραγματεύσεις ειρήνης» και να προετοιμάσει «τόν ιερό υπέρ σοσιαλισμού πόλεμο».

11 Ιανουαρίου: Η Κεντρική επιτροπή καταψηφίζει τον επαναστατικό πόλεμο με 11 ψήφους κατά και 2 υπέρ. Με 12 ψήφους υπέρ και 1 κατά, αποφασίζει να αναβάλλει με κάθε τρόπο την ύπογραφή ειρήνης. Με 9 ψήφους υπέρ και 7 κατά, υιοθετεί την πρόταση του Τρότσκι: «Σταματούμε τον πόλεμο χωρίς να υπογράψουμε ειρήνη, κηρύσσουμε άποστράτευση».

15 Ιανουαρίου: Δήλωση μιας ομάδας μελών της κεντρικής επιτροπής και του Σοβναρκόμ. Οι Όππόκοβ, Όμπολένσκη, Γιάκοβλεβα, Σεβέρντιν, Κρεστίνσκη, Σμιρνόβ, Βασίλιεβ, Σάβελιβ, Πιατακόβ, Μπουχάριν και Πρεομπραζένσκη ζητούν να συγκληθεί άμέσως μια έκτακτη συνδιάσκεψη του Κόμματος, άπειλώντας ότι σε αντίθετη περίπτωση

θα παραιτηθούν.

15 Ιανουαρίου: Η Έκτελεστική Έπιτροπή της Πετρούπολης (Κοσιόρ, Μποκί, Φενιγκστάιν, Πλούζνικοβ, Ράβιτς) καταγγέλει την πολιτική γραμμή της Κεντρικής Έπιτροπής, "πού προσαυτολιίζεται στην ύπογραφή μιας «έπαισχυντης ειρήνης», όπως λέει η ίδια. Αυτό σημαίνει ότι άθετούμε τις υποχρεώσεις μας άπέναντι στη διεθνή επανάσταση, πού άναφαινεται κιόλας στον όρίζοντα. Αυτό σημαίνει ότι τό κόμμα μας θα πάψει νάσαι ή πρωτοπορία αυτής της επαναστάσεως. Αυτή ή πολιτική άπειλεί τό κόμμα μας με διάσπαση".

21 Ιανουαρίου: Μιά σύσκεψη της Κεντρικής Έπιτροπής με τη συμμετοχή εκπροσώπων των διαφόρων τάσεων άπαντάει «όχι» με ψήφους 9 έναντίον 5 στην έρώτηση: "Είναι παραδεκτό να ύπογραφή την ώρα αυτή ειρήνη με τη Γερμανία, έστω και με προσαρτήσεις"; ΝΑΙ: Λένιν, Στάλιν, Μουράνοβ, Σεργκέγιεβ, Σοκόλνικοβ. ΟΧΙ: Λόμοβ, Κρεστίνσκη, Μπουμπνόνβ, Κοσιόρ, Όσίνσκη, Στούκοβ, Πρεομπραζένσκη, Σπούντε, Φενιγκστάιν.

27 Ιανουαρίου: Η ούκρανική Ράντα (ή «Βουλή» των ούκρανών άυτονομιστών) ύπογράφει χωριστή ειρήνη με τους άυτρογερμανούς.

28 Ιανουαρίου: Η σοβιετική αντιπροσωπεία άρνεϊται να ύπογράψει ειρήνη με τους γερμανικούς όρους. Δηλώνει ότι θα σταματήσει τον πόλεμο και θα κηρύξει άποστράτευση.

17 Φεβρουαρίου: Με 6 ψήφους (Μπουχάριν, Λόμοβ, Τρότσκι, Ούρίτσκη,

Γιόφφε, Κρεστίνσκη) έναντίον 5 (Λένιν, Στάλιν, Σεβερντλόβ, Σοκόλνικοβ, Σμίλγκα) ή Κεντρική Έπιτροπή άρνεϊται να "προταθή άμέσως στη Γερμανία ν' άρχίσουν νέες διαπραγματεύσεις ειρήνης". Κανείς δέν ψηφίζει υπέρ του «έπαναστατικού πολέμου» (οί Μπουχάριν, Λόμοβ και Γιόφφε άρνούονται να ψηφίσουν τό θέμα κατ' αυτόν τον τρόπο).

18 Φεβρουαρίου: Άρχίζει ή γερμανική επίθεση. Πρόκειται από μιας άρχής για ένα στρατιωτικό περίπατο. Οι γερμανοί καταλαμβάνουν τό Ντβίνσκ. Τό πρώι, ή Κεντρική Έπιτροπή άρνεϊται με 7 ψήφους έναντίον 6 «να στείλη άμέσως πρόταση για την επανάληψη των διαπραγματεύσεων ειρήνης». Τό βράδι, με 7 ψήφους (Λένιν, Σμίλγκα, Στάλιν, Σεβερντλόβ, Σοκόλνικοβ, Τρότσκι, Ζινόβιεβ) έναντίον 6 (Ούρίτσκη, Γιόφφε, Λόμοβ, Μπουχάριν, Κρεστίνσκη, Ντζερζίνσκη) και μία άποχή (Στάσοβα) άποφασίζει «να άπευθυνθή άμέσως στη γερμανική κυβέρνηση προτείνοντας της την άμεση ύπογραφή ειρήνης».

21 Φεβρουαρίου: Τά γερμανικά στρατεύματα καταλαμβάνουν την Όρσα, τό Μίνσκ και την Ρέζιτσα.

22 Φεβρουαρίου: Η γερμανική κυβέρνηση γνωστοποιεί τους νέους της όρους ειρήνης, πού είναι πιό βαρείς άπ' τους προηγούμενους.

22 Φεβρουαρίου: Ό Μπουχάριν παραιτείται από την Κεντρική Έπιτροπή και από την Πράβντα. Οι Λόμοβ, Ούρίτσκη, Μπρόνσκη, Γιάκοβλεβα, Σπούντε, Ποκρόβσκη και Πιατακόβ, κομμισάριοι του λαού, δηλώνουν ότι ή ύπογραφή

ειρήνης του Μπρέστ «σημαίνει συνθηκολόγηση της πρωτοπορίας του διεθνούς προλεταριάτου μπροστά στη διεθνή μπουρζουαζία» και προσθέτουν ότι θα «προπαγανδίσουν όσο πιό πλατιά μπορούν τις άπόψεις τους, έναντίον της πολιτικής των κεντρικών δυνάμεων του κόμματος».

23 Φεβρουαρίου: Στην έρώτηση: «Πρέπει να δεχτούμε άμέσως τις γερμανικές προτάσεις;», ή Κεντρική Έπιτροπή άπαντάει ΝΑΙ με 7 ψήφους (Λένιν, Στάσοβα, Ζινόβιεβ, Σεβερντλόβ, Στάλιν, Σοκόλνικοβ, Σμίλγκα) έναντίον 4 (Μπουμπνόνβ, Ούρίτσκη, Μπουχάριν και Λόμοβ) και 4 άποχές (Τρότσκι, Κρεστίνσκη, Ντζερζίνσκη, Γιόφφε).

24 Φεβρουαρίου: Τά γερμανικά στρατεύματα καταλαμβάνουν τό Μπορίσοβ, τό Γιούριεβ και τό Πακόβ. Ό Κόκκινος Στρατός ύποχωρεί στην Ούκρανία.

3 Μαρτίου: Ύπογράφεται ή συνθήκη ειρήνης στο Μπρέστ-Λιτόβσκ.

Τό φθινόπωρο του 1918, ξέσπασε στην Ούκρανία τό άγροτικό κίνημα του άναρχικού Μαχνό, πού στρεφόταν έναντίον των γερμανών κατακτητών και έναντίον των ούκρανών «έθνικιστών» της Ράντα.

Ό Νέστορ Ίβάνοβιτς Μαχνό γεννήθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 1889 στο χωριό Γκουλιάϊ Πόλε. Δούλεψε άπ' τά έφτά του χρόνια σαν βοσκός, τέλειωσε μερικές τάξεις του δημοτικού, πήρε μέρος

στά επαναστατικά γεγονότα του 1905 και του 1908, συνελήφθη από τις τσαρικές αρχές και καταδικάστηκε σε θάνατο με απαγχονισμό, αλλά η ποινή του μετατράπηκε σε Ισόβια «λόγω του νεαρού της ηλικίας του».

Φυλακίστηκε, γράφει ο Βόλιν, στις κεντρικές φυλακές της Μόσχας, στις λεγόμενες «Μπουτίрки». Παρ' όλη την εξαιρετικά δύσκολη και χωρίς ελπίδα ζωή της φυλακής, ο Μαχνό προσπάθησε να μορφωθεί. Γνώρισε εκεί τον αναρχικό Πιότρ Άρσινοβ, που τον βοήθησε πολύ στις μελέτες του. Έμαθε γραμματική, μελέτησε μαθηματικά, λογοτεχνία, Ιστορία του πολιτισμού και πολιτική οικονομία (...). Στα έννέα χρόνια της φυλακισέως του, ήταν συνεχώς άλυσοδεμένος, «λόγω κακής διαγωγής», μέχρι που απολύθηκε, μαζί με όλους τους άλλους πολιτικούς κρατούμενους, μετά την έξεγερση του προλεταριάτου της Μόσχας την 1η Μαρτίου 1917 (...). Ο Μαχνό γύρισε στο Γκουλιάϊ Πόλε, όπου ίδρυσε ένα συνδικάτο των εργατών γης, μια ελεύθερη κομμούνα και ένα τοπικό Σοβιέτ αγροτών.

Το καλοκαίρι του 1918, ο Μαχνό πήγε στη Μόσχα, όπου είχε μια συνομιλία με το Λένιν. Όπως έγραψε αργότερα ο ίδιος, ο Λένιν του είπε, ότι αν έστω και το ένα τρίτο των αναρχικών ήταν σαν αυτόν, θα είμαστε διατεθειμένοι, κάτω απ' τους γνωστούς όρους, να δουλέψουμε

μαζί τους, για να συγκροτήσουμε από κοινού μια ελεύθερη οργάνωση των παραγωγών. (Τό ότι ο Λένιν δέχτηκε φιλικά τον Ν. Μαχνό, το αναφέρει και ο Β. Σέρζ που προσθέτει: 'Ο Τρότσκι επρόκειτο να άφηγηθή αργότερα, πολύ άργα πιά — το 1938 αν δεν κάνω λάθος — ότι ο Λένιν κι αυτός ο ίδιος είχαν σκεφτή να παραχωρήσουν στους αναρχικούς αγρότες της Ουκρανίας, που ο Μαχνό ήταν ο στρατιωτικός άρχηγός τους, μια αυτόνομη περιοχή. Θα ήταν ένα δίκαιο μέτρο και ένας επιδέξιος χειρισμός του θέματος και ίσως αυτή η ευρύτητα πνεύματος να είχε άπαλλάξει την επανάσταση από την τραγωδία προς την οποία βαδίζαμε).

Ο Μαχνό, γράφει ο Πιέρ Μπρονέ, γυρίζει το φθινόπωρο του 1918 στην Ουκρανία, οργανώνει τις πρώτες ενόπλιες ομάδες και διεξάγει τις πρώτες επιχειρήσεις έναντι των στρατευμάτων του γκέτμαν Σκοροπάντσηκ, που ήταν μαριονέτα των αυστρογερμανών. Στα τέλη του 1918, ο Μαχνό έχει κάτω από τις διαταγές του 1.500 άντρες και στις αρχές του 1919 οργανώνει στην ελεγχόμενη απ' αυτόν περιοχή ένα συνέδριο, που εκλέγει ένα είδος τοπικής κυβερνήσεως, το επαναστατικό στρατιωτικό σοβιέτ των εργατών, των αγροτών και των εξεγερμένων. Στα τέλη Φεβρουαρίου, ο Μαχνό έρχεται σε επαφή με τον Κόκκινο Στρατό, που «αναγνωρίζει» το κίνημά του και αναλαμβάνει την υποχρέωση να τον έφοδιάζει: τοποθετούνται στις μονάδες του πολιτικοί κομμισάριοι, σ' όλη την κλίμακα, μέχρι και στις διοικήσεις των συνταγμάτων. Όμως, οι

Ο Νίστωρ Ίβάνοβιτς Μαχνό στο στρατηγείο του, στο χωριό Γκουλιάϊ Πόλε. Κάτω, άριστερά: Ο Φιοντόρ Στσιούις, έπαρχηγός του αναρχικού στρατού των Ήξεγερμένων. Δεξιά ο Ταρανόβσκη, διοικητής της έβραϊκής μεραρχίας του Γκουλιάϊ Πόλε. Άγρότερα έγινε άρχηγός του Έπιτελείου του Μαχνό.

δυνάμεις του Μαχνό διατηρούν τον τίτλο του Στρατού των Έξυγερμένων και τη μαύρη σημαία. Ένώ προετοιμάζεται η κοινή στρατιωτική δράση έναντι της στρατιάς του Ντενίκιν, η πρωτεύουσα του Μαχνό, το Γκουλιάι Πόλε, γίνεται το πολιτικό κέντρο του ρωσικού αναρχισμού, με την άφιξη του Βόλιν, πρώην άρχισυντάκτη του Ναμπάτ (*Κωδωνοκρουσία σε περίπτωση κινδύνου, σύνθημα συγκεντρώσεως*) του Κίββου, που οι μπολσεβίκοι είχαν απαγορεύσει την έκδοσή του, και του θεωρητικού της Μόσχας Άρσινόβ, που θα καταλάβουν κι οι δυο τους υπεύθυνες θέσεις στο μαχνοβικό κίνημα.

Πάντα σύμφωνα με τον *Π. Μπρουέ*, οι σχέσεις με τις σοβιετικές αρχές επιδεινώθηκαν, όταν οι έξυγερμένοι αποφάσισαν να συγκαλέσουν ένα νέο συνέδριο και κάλεσαν μάλιστα τις μονάδες του Κόκκινου Στρατού να στείλουν αντιπροσώπους. «...Το Σεπτέμβριο του 1919, συνεχίζει ο *Π. Μπρουέ*, ύστερα από μια μεγάλη νίκη επί του Ντενίκιν, ο Μαχνό βρίσκεται στο απόγειο της δυνάμεώς του. Έπι αρκετούς μήνες, ο Μαύρος Στρατός του κυριαρχεί σε όλη τη Νότια Ουκρανία, έχοντας την υποστήριξη των αγροτικών μαζών, που βλέπουν με εχθρότητα τόσο τις προσπάθειες παλινορθώσεως των Λευκών, όσο και τις κατασχέσεις των Κόκκινων (...). Ο στρατός του Μαχνό αποτελείται από ομάδες ά-

γροτών, από καλά εκπαιδευμένους και μαχητικούς παρτιζάνους, καθώς και από μια «στρατιωτική ασφάλεια», τη *ραζ-βέντκα* (κατά λέξη: *ομάδα άιχνευτών*), που δεν έχει τίποτα να ζηλέψη απ' την Τσεκά. Μά οι σχέσεις είναι τεταμένες με τους κατοίκους των πόλεων και ιδιαίτερα με τους εργάτες: ξεσπούν ζωνηρά επεισόδια στο Γιεκατερινοσλάβ με τα συνδικάτα. Η οικονομική πολιτική του Μαχνό προκαλεί έναν τεράστιο πληθωρισμό, ύποφερτο για τους αγρότες, που δεν έχουν πρόβλημα ανεφοδιασμού σε τρόφιμα, ανυπόφορο όμως για τους εργάτες, που βυθίζονται στη μιζέρια...».

Ο *Β. Σέρζ*, αναφέρει ότι, όταν οι σιδηροδρομικοί του Γιεκατερινοσλάβ (σημερινό *Ντιεπροπετρόβσκ*) ζήτησαν απ' τον Μαχνό να πληρωθούν τους μισθούς τους, αυτός τους απάντησε: «Οργανωθείτε μόνοι σας για να έκμεταλλευτήτε τους σιδηροδρόμους. Έγώ, δεν τους έχω ανάγκη».

Η απάντηση αυτή εντάσσεται στη γενικότερη αντίληψη, που είχαν οι μαχνοβιστές για το κίνημά τους. Ο Βόλιν λόγου χάρη, που συνεργάστηκε μαζί με τον Πιότρ Άρσινόβ και τον Άαρν Μπάρον στο Έκπολιτιστικό και Μορφωτικό Τμήμα του Έπαναστατικού Στρατού των Έξυγερμένων, άφηγείται το εξής χαρακτηριστικό επεισόδιο:

«...Το 1919 ήρθαν και μās βρήκαν στην έδρα της ομάδας μας του Χαρκόβου, μερικοί κόκκινοι φαντάροι, άπεσταλμένοι από τα συντάγματά τους, και μās δήλωσαν τα εξής: Πολλές μονάδες της φρουράς, άπογοητευμένες απ' τον μπολσε-

βικισμό και συμπαιώνοντας τους άναρχικούς, είναι έτοιμες να δράσουν. Μπορούμε να συλλάβουμε, χωρίς παρατράγουδα, μιά απ' αυτές τις νύχτες, τα μέλη της μπολσεβίκικης κυβερνήσεως της Ουκρανίας και να άνακηρύξουμε μιά άναρχική κυβέρνηση, που θα είναι σίγουρα καλύτερη. Κανείς δε θα φέρη αντίσταση, γιατί όλος ο κόσμος την βαρέθηκε πιά τη μπολσεβίκικη έξουσία. Ζητούμε λοιπόν απ' το άναρχικό κόμμα να συμφωνήσει μαζί μας, να μās επιτρέψει να δράσουμε στο όνομά του, να συλλάβουμε την κυβέρνηση και να πάρουμε την έξουσία, με τη βοήθειά σας. Είμαστε στην άπόλυτη διάθεση του άναρχικού κόμματος. Η παρεξήγηση ήταν φανερή. Και μόνο ο όρος «άναρχικό κόμμα» το έδειχνε πεντακάθαρα. Οι καλοί εκείνοι φαντάροι δεν είχαν ιδέα από άναρχισμό. Θα πρέπει κάτι να είχαν άκούσει άοριστα, ή να παραβρέθηκαν σε καμιά συγκέντρωση. Όπως και νάχη, μās δινόταν ή δυνατότητα να διαλέξουμε άνάμεσα σε δυο λύσεις: ή να έπωφεληθούμε απ' αυτήν την παρεξήγηση, να τους βάλουμε να συλλάβουν την μπολσεβίκικη κυβέρνηση και «να πάρουμε την έξουσία» στην Ουκρανία, ή να έξηγήσουμε στους φαντάρους το λάθος τους, να τους δώσουμε να καταλάβουν το βαθύτερο νόημα του άναρχισμού και να παραιτηθούμε απ' αυτήν την περιπέτεια. Φυσικά, διαλέξαμε τη δεύτερη λύση. Μίλησα δυο ώρες στους φαντάρους, έκθέτοντάς τους την άποψή μας: «Άν, τους είπα τότε, οι πλατιές μάζες ξεσηκώνονταν για να κάνουν μιά νέα έπανάσταση, έγκαταλεί-

ποντας με τη θέλησή τους την κυβέρνηση κι έχοντας συνείδηση ότι δεν πρέπει να την άντικαταστήσουν με μιά άλλη, μά να οργανώσουν την καινούρια τους ζωή σε άλλες βάσεις, τότε θα γινόταν ή σωστή, ή πραγματική Έπανάσταση και όλοι οι άναρχικοί θα βάδιζαν στο πλευρό των μαζών. Άν όμως έμεις — μιά μικρή ομάδα — συλλάβουμε τη μπολσεβίκικη κυβέρνηση για να πάρουμε τη θέση της, τίποτα δε θ' αλλάξει κατά βάθος. Κι άργότερα, παρασυρμένοι απ' το ίδιο σύστημα, δε θα μπορέσουμε να ενεργήσουμε καλύτερα απ' τους μπολσεβίκους. Τελικά, οι φαντάροι κατάλαβαν τις έξηγήσεις μου, και έφυγαν, δίνοντάς μας το λόγο τους, πώς θα άγωνιστούν από δω κι έμπρός για την πραγματική Έπανάσταση και για την άναρχική ιδέα...».

Όπως και νάχη, ο Μαχνό ξανάρθε σε έπαφή με τον Κόκκινο Στρατό στα τέλη του 1919 και όπως γράφει ο *Π. Μπρουέ*, «οι σχέσεις ήταν καλές, παρά τα επεισόδια του παρελθόντος. Ο Μαχνό επέτρεψε την έκδοση μιάς μπολσεβίκικης έφημερίδας, της *Ζβεζντά* (*Άστέρας*), άπαγόρευε όμως ούσιαστικά κάθε δράση στο κόμμα, με το πρόσχημα ότι ή δράση αυτή άπέβλεπε στην έπιβολή πάνω στις μάζες ενός καθεστώτος, που περιόριζε την άπόλυτη έλευθερία τους. Έδωσε διαταγή να τουφεκιστή ο διοικητής της «πρότυπης» μεραρχίας του, καθώς και πολλοί άλλοι μπολσεβίκοι,

πού οργάνωσαν παράνομους πυρηνες. Στις αρχές Ιανουαρίου 1920, δόθηκε διαταγή στο Στρατό των Έξεγερμένων να πάη να πολεμήσει στα πολωνικά σύνορα. Ο Μαχνό αρνείται. Ένας εμφύλιος πό-

Ο Μ. Β. Φρούνζε.

λεμος οκτώ μηνών ξεσπάει ανάμεσα στον Κόκκινο και στον Μαύρο Στρατό, άγριος σαν όλους τους πολέμους αυτού του τύπου, και όπου το κάθε στρατόπεδο δέν τόχει σε τίποτα να καταγγείλη τις βαναυσότητες του αντιπάλου (...). Ωστόσο, τον Ιούλιο περίπου του 1920, διαγράφεται μια νέα άπειλη απ' τή μεριά τής στρατιάς του Βράνγκελ, με αποτέλεσμα να υπογραφη μια νέα έκεχειρία: οι Μπέλα Κούν, Φρούντζε και Γκούσεβ υπέγραψαν έξ ονόματος του Κόκκινου Στρατού τή συμφωνία με τον Μαχνό, τον Οκτώβριο του 1920. Ο Στρατός των Έξεγερμένων μπαίνει και πάλι κάτω από τις διαταγές του Κόκκινου Στρατού, οι πολιτικοί κρατούμενοι απολύονται κι απ' τις δυο μεριές και γίνεται δεκτό, ότι θάχουν κι οι δυο παρατάξεις τὸ δικαίωμα να εκφράζουν τις απόψεις τους. Ο Βόλιν αποφυλακίζεται, γυρίζει στο Χάρκοβο, ξαναδημοσιεύει τὸ *Ναμπάτ*, προετοιμάζει μια πανρωσική διάσκεψη των αναρχικών. Ύστερα από τήν κοινή νίκη επί του Βράνγκελ, πού οι τελευταίοι του φαντάροι σφάζονται στήν Κριμαία, ὁ Κόκκινος Στρατός παίρνει τήν πρωτοβουλία μιᾶς ρήξεως, τήν ὁποία πρόβλεπαν και τὰ δύο μέρη. Οι μπολσεβίκοι καλοῦν με ἕνα τηλεγράφο τὸ Στρατό των Έξεγερμένων να ἑνωματωθῆ ἀπολύτως στο δικό τους. Οι μαχνοβικοί ἀρνοῦνται. Ο Κόκκινος Στρατός ἐπιτίθεται ἐναντίον τους.

«...Στήν Πετρούπολη και στή Μόσχα, γράφει ὁ Β. Σίλβ, οι αναρχικοί προετοιμαζαν τὸ συνέδριό τους. Μά μόλις ἐγινε φανερό ὅτι ἡ κοινή νίκη ἦταν ἑξασφαλι-

Μπολσεβίκικη ἀφίσησ πού ἐξομοίωσε τὸ Μαχνό (ἀριστερά) με τὸ Βράνγκελ, τὸν Πετλιούρα και τὴν Ἐκκλησία, μὰ και ὅλοι τους εἶναι ἐχθροὶ τοῦ σοβιετικοῦ κράτους.

σμένη, ἡ Τσεκά ἐνήργησε μαζικές συλλήψεις αναρχικών (Νοέμβριος 1920). Οι μπολσεβίκοι συνέλαβαν με μπαμπεσιὰ τοὺς μαύρους νικητὲς τής Κριμαίας και τουφέκισαν τὸν Καρέτκιν, τὸν Γκαβριλένκο και ἄλλους. Ο Μαχνό, κυκλωμένος στο Γκουλιιά Πόλε, δίστασε τὸν κλοιό και συνέχισε τήν ἀντίσταση ὡς τὸν Αὐγουστο του 1921. (Έχοντας φυλακιστῆ στή Ρουμανία, στήν Πολωνία και στο Ντάντσιχ κι ἔχοντας δουλέψει ἀν ἐργάτης σ' ἕνα ἐργοστάσιο τοῦ Παρισίου,

πέθανε τὸ 1934). Αὐτὴ ἡ ἀδιανόητη συμπεριφορά τοῦ μπολσεβίκικου καθεστώτος, πού ἄθετοῦσε τις γραπτές συμφωνίες του με μιὰ ἐπαναστατική ἀγροτική μειοψηφία, εἶχε σαν ἀποτέλεσμα να προκληθῆ μιὰ τεράστια ἀπογοήτευση. Κατὰ τή γνώμη μου, ἦταν κι αὐτὸς ἕνας ἀπὸ τοὺς βαθύτερους λόγους, πού προκάλεσαν τήν

εξέγερση της Κροστάνδης. Ο εμφύλιος πόλεμος τέλειωσε. Και οι αγρότες, μην μπορώντας πιά να υποφέρουν τις κατασχέσεις, έφτασαν στο συμπέρασμα, ότι καμιά απόλυτως συνεννόηση δεν ήταν δυνατή με τους «κομμισάριους...».

Ο Βόλιν σημειώνει ότι οι κυριότερες αναρχικές οργανώσεις στη Ρωσία ήταν τρεις:

1. Η «Ένωση αναρχοσυνδικαλιστικής προπαγάνδας, Γκόλος Τρουντά». Είχε σαν σκοπό της τη διάδοση των αναρχοσυνδικαλιστικών ιδεών ανάμεσα στις εργαζόμενες μάζες. Η δραστηριότητά της επεξετάθηκε στην αρχή στην Πετρούπολη (καλοκαίρι του 1917-άνοιξη 1918) κι αργότερα στη Μόσχα. Η εφημερίδα της, *Γκόλος Τρουντά*, «Η Φωνή της Έργασίας», ήταν πρώτα βδομαδιατική κι ύστερα καθημερινή. Ίδρυσε έναν οίκο αναρχοσυνδικαλιστικών εκδόσεων. Μόλις κατέλαβαν την εξουσία, οι μπολσεβίκοι βάλθηκαν να φέρνουν κάθε είδους προσκώμματα σ' αυτή τη δραστηριότητα γενικά και στην έκδοση της εφημερίδας ιδιαίτερα. Τελικά, το 1918-1919, η «κομμουνιστική» κυβέρνηση διέλυσε τελειωτικά την οργάνωση και αργότερα τον έκδοτικό οίκο. Όλοι οι οπαδοί της, φυλακίστηκαν ή εκτοπίστηκαν.

2. Η «Ομοσπονδία των αναρχικών ομάδων της Μόσχας». Ήταν σχετικά μιά μεγάλη οργάνωση, που έκανε έντονη προπαγάνδα το 1917-1918 στη Μό-

σχα και στην έπαρχία. Έβγαζε μιά καθημερινή εφημερίδα (*Η Αναρχία*) αναρχοκομμουνιστικών τάσεων και ίδρυσε κι αυτή έναν οίκο ελευθεριακών εκδόσεων. Η «σοβιετική» κυβέρνηση την διέλυσε τον Απρίλιο του 1918. Μερικά υπολείμματα αυτής της οργάνωσης υπήρχαν ακόμα το 1921, όποτε οι αρχές «εξορίσαν» τα τελευταία της Ιχνη και «καθάρισαν» τα τελευταία μέλη της.

3. Η «Συνομοσπονδία των Αναρχικών Οργανώσεων της Ούκρανίας, Ναμπάτ». Αυτή η σημαντική οργάνωση, ιδρύθηκε στα τέλη του 1918 στην Ούκρανία, όπου οι μπολσεβίκοι δεν είχαν κατορθώσει ακόμα να επιβάλλουν τη δικτατορία τους (...). Δημοσίεψε, σε διάφορες πόλεις, εφημερίδες και μπροσουρές. Η κυριότερη εφημερίδα τους, ήταν η *Ναμπάτ*. (...) Αναπτύσσοντας τη δραστηριότητά της στον ταραχώδη Νότο, απέκτησε στενές σχέσεις με το κίνημα των μαχνοβιστών (...). Έχασε στις μάχες όλους σχεδόν τους καλύτερους αγωνιστές της (...). Η τελευταία και τελειωτική της διάλυση από τις μπολσεβίκικες αρχές ανάγεται στα τέλη του 1920. Κείνους τους μήνες, πολλοί αγωνιστές της τουφεκίστηκαν από τους μπολσεβίκους, χωρίς να περάσουν όχι μόνο από δίκη, μα ούτε καν από ανάκριση.

«...Στις 8 Φεβρουαρίου 1921, γράφει ο Β. Σέρζ, πέθανε ο Κροπότκιν στο Ντιμίτροβο, κοντά στη Μόσχα (...). Πήγα στη Μόσχα για να παραστῶ στην κηδεία κι ήταν μέρες γεμάτες συγκίνηση, μέσα στα μεγάλα κρύα, σ' εποχή μεγάλης πείνας.

Η κηδεία του Κροπότκιν (13 Φεβρουαρίου 1921).

Ήμουν το μόνο μέλος του κόμματος, που οι αναρχικοί δεχόντουσαν ανάμεσά τους σαν σύντροφο. Γύρω απ' τη σωρό του μεγάλου γέροντα, που είχε έκτεθη στο Σπίτι των Συνδικάτων, στην αίθουσα των Κιόνων, τὰ επεισόδια έβιναν κι έπαιρναν, παρά την εύγενική και καλοπροαίρετη στάση του Κάμενεβ. Ο Ίσκιος της Τσεκά, σκέπαζε τὰ πάντα, μα ένα πυκνό και φλογερό πλήθος κατέφτανε κατά κύματα· ή κηδεία μετατρέπεται σε πολιτική εκδήλωση. Ο Κάμενεβ είχε υποσχεθῆ ότι θα απολυθούν για μιά μέρα όλοι οι κρατούμενοι αναρ-

χικοί. Έτσι, ο Άαρν Μπάρν και ο Γιαρτσούκ ήρθαν και στάθηκαν προσοχή, ασάλευτοι, μαζί με τους άλλους της τιμητικής φρουράς-δίπλα στο φέρετρο. Με το κεφάλι παγωμένο, το ψηλό του μέτωπο και τη χιονιάτη γενειάδα του, ο Κροπότκιν έμοιαζε με κοιμισμένο μάγο, ενώ ακουγόντουσαν ολόγυρά του όργισμένοι ψίθυροι. Άκουγα να λένε, πώς ή Τσεκά καταστρατηγοῦσε τήν

υπόσχεση του Κάμενεβ, πώς επρόκειτο να κηρυχτεί άπεργία πείνας στις φυλακές, πώς συνελήφθησαν οι τάδε και οι τάδε, πώς οι τουφεκισμοί συνεχίζονταν στην Ούκρανία... Για μία μαύρη σημαία, για μία όμιλία, γινόντουσαν επίπονες και περίπλοκες διαπραγματεύσεις, με αποτέλεσμα να ηλεκτρίζεται κείνο το πλήθος, που λίγο ακόμα και θα ξέσπαγε μανιασμένο. Η μεγάλη φάλαγγα, τριγυρισμένη από φοιτητές, που σχημάτιζαν άλυσίδα πιασμένοι χέρι-χέρι, ξεκίνησε για το νεκροταφείο του Νόβο-Ντέβιτση κι οι χορωδίες άρχισαν να τραγουδούν πίσω από τις μαύρες σημαίες και τὰ πλακάτ, που κατάγγελλαν την τυραννία. Στο νεκροταφείο, μές στη διαύγεια του χειμωνιάτικου ήλιου, ένας τάφος ήταν κιόλας άνοιχτός κάτω από μία άσημνια σημύδα. Ο Μοστοβένκο, εκπρόσωπος της Κεντρικής Έπιτροπής των μπολσεβίκων και ο Άλφρεντ Ρόσμερ, εκπρόσωπος της Έκτελεστικής Έπιτροπής της Διεθνούς, έβωσαν έναν τόνο συνδιαλλαγής στις όμιλιές τους. Ο Άαρν Μπάρου, που είχε συλληφθή στην Ούκρανία και θα γύριζε τὸ βράδι στη φυλακή — για να μην ξαναβγῆ ποτέ — όρθωσε τὸ κάτσηνο κορμί του, γενάτος, με χρυσά γυαλιά και μίλησε δυνατά, έξω απ' τὰ δόντια, καταγγέλλοντας τὸ νέο δισποτισμό, τούς δήμιους που βασάνιζαν μέσα στα ύπογεια, την άτίμωση που λίκιαζε τὸ σοσιαλισμό, την κυ-

βερνητική βία, που ποδοπατούσε την επανάσταση. Άτρόμητος, βίαιος, φαινόταν να σπέρνει νέες θύελλες. Η κυβέρνηση ίδρυσε ένα μουσείο Κροπότκιν, ονόμασε διάφορα εκπαιδευτικά Ιδρύματα «Σχολές Κροπότκιν», υποσχέθηκε να δημοσιεύσει τὰ έργα του...».

Μετά από την καταστολή της εξέγερσης στην Κρονατάνδη, οι διώξεις εναντίον των αναρχικών θα πρέπει να εντάθηκαν ακόμα περισσότερο, αν κρίνουμε από την παρακάτω έπιστολή, που έστειλαν όρισμένοι αναρχικοί στις σοβιετικές άρχές: Στὸν Β.Ι. Λένιν, στην πανρωσική κεντρική έπιτροπή των Σοβιέτ, στην κεντρική έπιτροπή του ρωσικού κομμουνιστικού κόμματος, στο γενικό συμβούλιο των βιομηχανικών συνδέσμων, στο διεθνές συμβούλιο των κόκκινων συνδικάτων.

Άντίγραφα αυτού του έγγραφου στάλθηκαν επίσης στο συμβούλιο των κομμισαρίων του λαού και στο συμβούλιο των εργατικών αντιπροσώπων.

«...Οι άναρχοσυνδικαλιστικές οργανώσεις που υπογράφουν από κάτω, ύστερα από μία έμπεριστατωμένη εξέταση της καταστάσεως, που δημιουργήθηκε τώρα τελευταία και έχοντας ύπ' όψη τους τις συστηματικές διώξεις εναντίον των αναρχικών στη Μόσχα, στην Πετρούπολη, στο Χάρκοβο και σε άλλες πόλεις της Ρωσίας και της Ούκρανίας, διώξεις συν-

Άναρχικοί κρατούμενοι απ' αυτούς που απολύθηκαν για 24 ώρες προκειμένου να παραστούν στην κηδεία του Πιότρ Κροπότκιν. Ήταν η τελευταία φορά που οι μαύρες σημαίες κομμάτισαν στους όδρόμους της Μόσχας.

δυνασμένες με βίαια κατασταλτικά μέτρα έναντι των τοπικών οργανώσεων και των αναρχικών έκδοτικών οίκων, διαμαρτύρονται έντονα και άποφασιστικά έναντι αυτής της συνεχούς βίας, που καθιστά αδύνατη, όχι μόνο κάθε δραστηριότητα άγκιτάτσις και προπαγάνδας, αλλά ακόμα και κάθε καθαρά έκπολιτιστική δουλειά των αναρχικών συνδέσμων.

Το συστηματικό άνθρωποκνηγητό, που εξαπολύθηκε έναντι των αναρχικών γενικά, και των αναρχοσυνδικαλιστών ιδιαίτερα, έχει γεμίσει όλα τα κρατητήρια και τις φυλακές της σοβιετικής Ρωσίας και εκφράζει με τον πληρέστερο τρόπο το πνεύμα του λόγου, που έβγαλε ο Λένιν στο 10ο συνέδριο του ρωσικού κομμουνιστικού κόμματος. Με την ευκαιρία εκείνη, ο Λένιν εξήγησε, ότι ο πλέον αδυσώπητος πόλεμος πρέπει να διεξαχθεί έναντι των «των μικροαστικών αναρχικών στοιχείων», που σύμφωνα με τα λεγόμενά του, αναπτύσσονται ακόμα και στους κόλπους του κομμουνιστικού κόμματος, χάρη στις «αναρχοσυνδικαλιστικές» θέσεις της εργατικής αντιπολιτεύσεως. Λες κι άπαντούσε σ' αυτή τη δημόσια δήλωση του Λένιν, ή άστυνομία συνέλαβε την ίδια μέρα ένα μεγάλο αριθμό αναρχικών σ' όληκληρη τη χώρα, χωρίς καμιά αίτια ή εξήγηση. Καμιά επίσημη μήνυση δεν έκρεμούσε έναντι κανενός απ' τους συντρόφους

μας, που ρίχτηκαν στις φυλακές. Παρ' όλα αυτά, άρκετοί απ' αυτούς καταδικάστηκαν κιόλας σε ποινές φυλακίσεως, έρήμην τους, δηλαδή χωρίς να προσαχθούν σε κανένα δικαστήριο. Οι συνθήκες διαβιώσεώς τους στις φυλακές είναι άθλιες. Ένας απ' αυτούς, ο σύντροφός μας Μαξίμοβ, έχοντας μάταια διαμαρτυρηθεί για τις άθυγμεινές συνθήκες στις φυλακές Ταγκάνκα, όπου βρίσκεται κρατούμενος, κατέφυγε την 1η Άπριλίου στο μόνο μέσο που του άπόμεινε και κήρυξε άπεργία πείνας. Ένας άλλος σύντροφος, ο Γιαρτσούκ, άπολύθηκε ύστερα από φυλάκιση 7 ημερών, αλλά σε λίγο τον ξανάριξαν στη φυλακή, χωρίς να ύπάρχη καμιά επίσημη μήνυση, που να δικαιολογή την πρώτη, ή τη δεύτερη φυλάκιση.

Άσκειται ακόμα και σωματική βία έναντι των φυλακισμένων συντρόφων μας. Ένα έγγραφο, που υπέγραψαν 38 αναρχικοί σύντροφοί μας, κρατούμενοι στις φυλακές Μπουτίрки (Μόσχα) και που το έστειλαν στις 16 Μαρτίου 1921 στην Τσεκά, περιέχει μεταξύ των άλλων και την επομένη δήλωση: «Στις 15 Μαρτίου, στο ειδικό τμήμα της Τσεκά, ο σύντροφος Τ. Κασίριν δέχτηκε μία βάνουση επίθεσις έκ μέρους του συνεργάτου σας άστυνομικού Μάγκο, που τον χτύπησε παρουσία του δεσμοφύλακος Ντούκι». Σά να μην της έφταναν οι μαζικές συλλήψεις και ή βία, που άσκειται άσταμάτητα έναντι των συντρόφων μας, ή κυβέρνηση διεξάγει έναν συστηματικό άγώνα έναντι της μορφωτικής δουλειάς όλων των αναρχικών οργανώσεων. Έ-

τσι, ήρθαν και μās έκλεισαν πολλά γραφεία και στη Μόσχα έκλεισαν ακόμα και το βιβλιοπωλείο των αναρχοσυνδικαλιστικών εκδόσεων «Γκόλος Τρουντά».

Το συμβούλιο των κομμισαρίων του λαού, δέν είχε το θάρρος να δημοσιεύσει τη διαμαρτυρία της αναρχοσυνδικαλιστικής ομάδας «Γκόλος Τρουντά» και να καταχωρίσει τη μήνυση έναντι των ύπαλλήλων της Τσεκά, που λεηλάτησαν τα γραφεία του έκδοτικού οίκου. Το συμβούλιο έδωσε έντολή να «κατασχεθούν» τα πάντα από το βιβλιοπωλείο των εκδόσεων «Γκόλος Τρουντά», χωρίς να ειδοποιηθεί την όργάνωση και διέταξε επιπλέον μία έρευνα στα γραφεία, που έγινε χωρίς να είναι παρών ούτε ένας εκπρόσωπος της ομάδας. Δέ μās δόθηκε ή άδεια να ξαναοίξουμε το γραφείο και το τυπογραφείο της ομάδας «Γκόλος Τρουντά» στην Πετρούπολη. Αυτή ή κατάσταση πραγμάτων άφαιρεί από τους αναρχικούς κάθε δυνατότητα να καταπιαστούν με μία έποικοδομητική δουλειά σε όποιοδήποτε τομεία και δέ μās δίνει καμιά έγγύηση, όσο μικρή κι αν είναι, ότι ακόμα και οι καθαρά έκπολιτιστικές και μορφωτικές μας προσπάθειες (όπως λόγου χάρη ή έκδοση των κειμένων του Κροπότκιν, ή ή όργανωτική δουλειά για το μουσειο του) δέ θα αντιμετώπισουν τη βίαιη και τελεσιδικη αντίδραση των άρχων. Ύψωνομε τη φωνή μας και διαμαρτυρόμαστε έντονα έναντι της βάνουσης και μικρόψυχης καταπίεσεως, που άσκει ή μπολσεβίκικη κυβέρνηση έναντι του αναρχικού κινήματος.

Ο Άλεξάντε Σαπίρο το 1939.

Έδώ στη χώρα μας, ή φωνή μας είναι αδύναμη. Την πνίγουν. Η πολιτική του κυβερνώντος κομμουνιστικού κόμματος καταδικάζει κάθε πρόθεση, κάθε δυνατότητα να καταπιαστούμε με μία αναρχική δραστηριότητα ή προπαγάνδα. Οι ρώσοι αναρχικοί βρίσκονται έτσι στην άνάχη να καταφύγουν σε μέσα, όπως είναι ή άπεργία πείνας, μία και ή σοβιετική κυβέρνηση τους άφαιρεί κάθε δυνατότητα να φέρουν σε πέρας τα σχέδια και τους σκοπούς, που ή ίδια ή κυβέρ-

νηση είχε υποσχεθῆ τώρα τελευταία νά προστατεύση.

Σήμερα, είμαστε περισσότερο από κάθε άλλη φορά πεπεισμένοι γιά τήν ὀρθότητα τοῦ ἀναρχικοῦ ἰδανικοῦ μας, γιά τήν ἐπιτακτική ἀνάγκη τῆς πραγματώσεώς του στή ζωὴ καὶ νομίζομε πὼς μπορούμε νά βεβαιώσουμε ὅτι τὸ προλεταριάτο ὄλων τῶν χωρῶν εἶναι μαζί μας.

Γιά τήν Ἀναρχοσυνδικαλιστική Ἐνωση «Γκόλος Τρουντά»:

Ἄ. Σατίρο, Γραμματέας.

Ἄ. Ζβέτκοβ, Ἐκπρόσωπος ἐκδόσεων (Σφραγίδα).

Γιά τὴν Ρωσική Συνομοσπονδία τῶν Ἀναρχοσυνδικαλιστῶν:

Σ. Μαρκούς, Μέλος τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς.

(Δύο ἄλλα μέλη βρίσκονται στή φυλακὴ. Σφραγίδα κατασχεμένη ἀπὸ τὴν Τσεκά).

Γιά τὴν Ἐνωση Ἀναρχικῆς Προπαγάνδας:

Ἄλεξέι Μποροβόι (Σφραγίδα)

Εἴμαστε ἀπολύτως ἀλληλέγγυοι μ' αὐτὴ τὴν διαμαρτυρία:

Ἐμμα Γκόλντμαν

Ἄλεξάντερ Μπέγκμαν

Μόσχα, 10 Ἀπριλίου 1921

Ἡ ΠΟΛΕΜΙΚὸς ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ

«Πολεμικὸς κομμουνισμὸς» ὀνομάστηκε ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ, πού ἐφαρμόστηκε ἀπὸ τὴν μπολσεβίκικη κυβέρνησις στὰ χρόνια τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ὅταν εἶχε νά ἀντιμετωπίσῃ ὄχι μόνο τὶς δυσνάμεις τῶν πρώην τσαρικών στρατηγῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ξένους ἐπεμβασίαις, δηλαδή τὴ λεγόμενη «σταυροφορία τῶν δεκατεσσάρων ἔθνων», μεταξύ τῶν ὁποίων ἦταν καὶ ἡ Ἑλλάδα.

«Ὁ πολεμικὸς κομμουνισμὸς, γράφει ὁ Π. Ἀβραϊς, ὑπαγορευμένος ἀπὸ τὴν Ἐλευθέρωσι τῶν τροφίμων καὶ τὶς στρατιωτικὰς

ἀνάγκες, χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἓνα, στὸ ἔπακρο, συγκεντρωτικὸ κρατικὸ ἔλεγχον πρὸς ὅλους τοὺς τομῆς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Ἀκρογωνιαίος λίθος του ἦταν οἱ κατασχέσεις τῶν σιτηρῶν. Ἐνοπλῶν τμήματα διέτρεχαν τὴν ὑπαιθρον καὶ ἀρπάζαν ἀπὸ τοὺς ἀγρότες τὸ «παρακράτημα», γιά νά τροφοδοτήσουν τὶς πόλεις καὶ νά ἐφοδιάσουν τὸν Κόκκινον Στρατό, πού ἀριθμοῦσε γύρω στὰ 5 ἑκατομμύρια ἀντρες. Παρ' ὅλο πού εἶχαν πάρει διαταγὴ νά ἀφήνουν στοὺς ἀγρότες τὰ ἀπαραίτητα γιά τὶς ἀνάγκες τους, τοὺς

ἐπαίρναν συνήθως, ὑπὸ τὴν ἀπειλὴ τοῦ περιστρόφου, τὸ στάρι πού τοὺς χρειαζόταν γιά τὴν προσωπικὴ τους διατροφή, ἢ καὶ αὐτὸ πού φύλαγαν γιά τὴν σπορὰ τῆς ἐπόμενης χρονιάς. Ὅπως τ' ὁμολόγησε ὁ ἴδιος ὁ Λένιν: Τὸ μόνο πού μᾶς ἔμενε, κάτω ἀπὸ τὶς συνθήκες τοῦ πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ, ἦταν νά παίρνομε τὰ περισσεύματα τῶν καλλιεργητῶν, σὲ ὀρισμένες μάλιστα περιπτώσεις νά παίρνομε καὶ ἀπ' τὰ τρόφιμα πού εἶχαν ἀνάγκη γιά τὴν δικὴν τους συντήρησις. Τὸ κάναμε γιά νά ἀντιμετωπίσουμε τὶς ἀνάγκες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καὶ γιά νά ἐξασφαλίσουμε τὸν ἐπισιτισμὸν τῶν ἐργατῶν στὶς πόλεις. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δημητριακὰ, οἱ ὀμάδες κατασχέσεως ἐπαίρναν καὶ ἄλογα, ζωοτροφές, κάρρα καὶ ἄλλα χρήσιμα εἶδη γιά τὸ στρατό, συχνὰ χωρὶς καμμιά ἀποζημίωσις, σὲ τέτοιο σημεῖον, πού οἱ ἀγρότες ἔμεναν στερημένοι ἀπὸ βασικὰ εἶδη, ὅπως ἡ ζάχαρη, τὸ ἀλάτι, τὸ φωτιστικὸ πετρέλαιον, γιά νά μὴν ἀναφέρουμε τὸ σαποῦνι, τὰ ποδήματα, τὰ σπέρτα, τὸν καπνὸν ἢ τὰ καρφιά καὶ τὰ σιδηρικὰ, πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά τὶς ἐπισκευές. Δὲ χωραίε ἀμφιβολία ὅτι αὐτὸ τὸ σύστημα τῶν κατασχέσεων (ρωσικὰ, *ποντραζβιόρσκα*) ἔσωσε τὸ μπολσεβίκικον καθεστῶς ἀπὸ τὴν ἡττα, γιὰτὶ χωρὶς αὐτό, οὔτε ὁ στρατός, οὔτε ὁ πληθυσμὸς τῶν πόλεων, πού σ' αὐτὸν στηριζόταν κυρίως ἡ κυβέρνησις, δὲ θὰ μπορούσαν νά ἐπιζήσουν. Φυσικὰ, οἱ κατασχέσεις προκάλεσαν τὴν ἐχθρότητα τῶν ἀγροτῶν.

Οἱ ἀγρότες ἔκρυβαν ὅπως μπορούσαν τὸ στάρι τους. Ἐτσι, σύμφωνα μὲ τὴν

μαρτυρία τοῦ μπολσεβίκου Κρίστιαν, τὴ χρονιά τοῦ 1920, πάνω ἀπὸ τὸ ἓνα τρίτον τῆς σοδειᾶς δὲν ἔφτασε ποτὲ στὰ χέρια τῶν τμημάτων κατασχέσεως. Ἀρχισαν ἐπίσης νά καλλιεργοῦν μικρότερες ἐκτάσεις γιά νά μὴν ἔχουν περισσεύματα, ἔτσι πού στὰ τέλη τοῦ 1920 τὰ καλλιεργημένα ἐδάφη στὴν εὐρωπαϊκὴ Ρωσία δὲν ἀντιπροσώπευαν πιά παρά τὸ 13% σὲ σύγκρισιν μὲ τὸ 1913.

«Ἐξαγριωμένοι ἀγρότες, γράφει ὁ Β. Σέρζ, ἀνοίγαν τὴν κοιλιά τοῦ κομμισάριου, τὴν γέμιζαν σιτάρι καὶ ἀφήναν τὸ πτώμα στὸ χαντάκι τῆς δημοσιᾶς, γιά νά καταλάβῃ ὅλος ὁ κόσμος τὴν αἰτία τοῦ θανάτου του».

Δεύτερον χαρακτηριστικὸν τοῦ «πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ», ἦταν τὸ αὐστηρὸν σύστημα δελτίων γιά τὸν πληθυσμὸν τῶν πόλεων. Τρίτον, ἡ πλήρης «κοινωνικοποίηση» τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἐργασίας. Τέταρτον, ἡ μονοπώλησις τῆς ἐξουσίας ἀπ' τὸ μπολσεβίκικον κόμμα καὶ ἡ κατάπνιξις κάθε διαφωνίας. Πέμπτον, ἡ κατάστασις πολιορκίας καὶ ἡ Τσεκά.

«Τὸ σύστημα αὐτό, γράφει ὁ Β. Σέρζ, ἐγκρίθηκε ἀπὸ τὸ 9ο Συνέδριον τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τὸ Μάρτιον-Ἀπρίλιον τοῦ 1920. Κανεὶς δὲν τόλμησε νά πῆ, ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ ζωὴ κατανοῦσε ἀβίωτη. Τὸ Κόμμα ἀγνοοῦσε ὅτι ὁ Τρότσκι εἶχε προτείνει στὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τὴν κατάργησις τῶν κατασχέσεων τὸν περασμένον Φεβρουάριον

(1920). Ο μαρξιστής Ιστορικός Ροζκόβ έγραψε στο Λένιν, ότι η χώρα βάδιζε στην καταστροφή και ότι χρειαζόταν να αλλάξουν άμεσα οι οικονομικές σχέσεις με την ύπαιθρο. Η Κεντρική Επιτροπή όρισε στον Ροζκόβ σαν τόπο αναγκαστικής παραμονής του το Πσκοβ και ο Λένιν του απάντησε ότι δεν είχε πρόθεση να υποχωρήσει μπροστά στην αγροτική άντεπανάσταση...».

Τό φθινόπωρο του 1920, οι μπολσε-

βίκοι κατόρθωσαν να επιβάλουν την εξουσία τους σε όλη σχεδόν τη Ρωσία. Στα τέλη Οκτωβρίου, ο τελευταίος τσαρικός στρατηγός, ο Βράνγκελ, πετάχτηκε στη θάλασσα. Τό Νοέμβριο, ο Κόκκινος Στρατός είχε διαλύσει κιόλας τόν Έπαναστατικό Στρατό του άναρχικού Μαχνό στην Ούκρανία. Η Σιβηρία και τό Τουρκεστάν ξανακατακτήθηκαν, καθώς και ο Καύκασος, όπου τά στρατεύματα των μπολσεβίκων έδιωξαν την μενσεβίκικη κυβέρνηση της Γεωργίας από την Τυφλίδα. Ωστόσο, μετά από έξη χρόνια παγκοσμίου πολέμου, έπαναστάσεως και έμφυλιου πολέμου, η χώρα βρέθηκε σε

χειλος της οικονομικής καταστροφής. Η βιομηχανική παραγωγή, μόλις έφτανε στα 20% της προπολεμικής σε ποσότητα και στα 13% σε αξία. Η παραγωγή πετρελαίου δέν αντιπροσώπευε πιά παρά τά 41%, τού άνθρακίτη τό 27%, τού χάλυβα τό 2,4%, τού σιδήρου τό 1,6%. Στους άλλους τομείς, τό ποσοστό κυμαινόταν από 0% ως 20%. Τά 63% των σιδηροδρομικών γραμμών είχαν καταστραφή, καθώς και τά 60% των άτμομηχανών.

Ο Λένιν, μιλώντας στο 8ο Συνέδριο των Σοβιέτ (Δεκέμβριος 1920) παραδέχτηκε ότι τό πέρασμα στην ειρηνική περίοδο δέν θα ήταν καθόλου εύκολο.

Ο Λένιν είχε καταλάβει από μις αρχής, ότι θα τού ήταν άδύνατο να κατακτήσει και να διατηρήσει την εξουσία, άν δέν εξασφάλιζε τή συμμαχία των αγροτών. Με τά διατάγματα της 26ης Οκτωβρίου 1917 και της 19ης Φεβρουαρίου 1918, τούς παραχώρησε λοιπόν τή «γενική μοιρασιά της γής» (ρωσικά, *ταιόρνι περεντέλ*). Σύμφωνα μ' αυτά τά διατάγματα, η γή θα άνηκε σ' αυτούς πού θα τήν καλλιεργούσαν, χωρίς να μιστώνουν μεροκαματιάρηδες. Η «γενική μοιρασιά» ένθουσίασε τούς αγρότες. Απέκτησαν επιτέλους ένα χωράφι, πού ήταν τό προσιώνιο όνειρό τους. Όμως, όταν ήρθαν τά ένοπλα τμήματα και τούς πήραν τό σάρι και τά άλογα, άρχισαν να βλέπουν τούς κομμουνιστές όχι σαν φίλους, μά σαν έχθρούς. Και λέμε τούς κομμουνιστές, γιατί στο μεταξύ τό Ρωσικό Σοσιαλδημοκρατικό Έργατικό Κόμμα των μπολσεβίκων,

ύστερα από πρόταση τού Λένιν, είχε όνομαστή Ρωσικό Κομμουνιστικό Κόμμα. Τόσο πού πολλοί αγρότες πίστευαν πώς άλλοι ήταν οι μπολσεβίκοι κι άλλοι οι κομμουνιστές: οι πρώτοι τούς είχαν δώσει τή γή — ή μάλλον επικύρωσαν ένα τετελεσμένο γεγονός, μιá και οι αγρότες τήν είχαν πάρει ήδη σε πολλές περιπτώσεις μόνοι τους — ένώ οι δεύτεροι έρχόντουσαν να τούς πάρουν τό προϊόν των κόπων τους. Απ' τήν άλλη μεριά, ή μεγάλη πλειοψηφία των αγροτών αντιμετώπισε με βαθύτατη δυσπιστία τά κρατικά άγροκτήματα, πού άρχισαν να οργανώνονται στα χρόνια τού έμφυλιου πολέμου στις γαίες των πρώην μεγάλων τσιφλικιών. Οι αγρότες ήθελαν να είναι ιδιοκτήτες και όχι «σκλάβοι μεροκαματιάρηδες». Ο Λένιν έγραφε: «Ο αγρότης σκέφτεται: Μιá και υπάρχουν μεγάλα άγροκτήματα, ναμια πού ξανάγινα εργάτης γής». (Αξίζει να σημειωθεί ότι και οι άναρχικοί επίσης δέν ήταν βέβαια ύπέρ της άτομικής ιδιοκτησίας. Οι όπαδοί τού Μαχνό είχαν άρχισι να καλλιεργούν από κοινού τά χωράφια τους, πάνω σε κολλεκτιβιστικές βάσεις. Αποφάσισαν με δική τους πρωτοβουλία να συνεργαστούν, όνόμασαν τής κοινότητες τους «ελεύθερες αγροτικές κομμουνες», εκλίξαν τούς «διαχειριστές» τους, πού ήταν άνακλητοί και άσχολούνταν με τά «ύπηρεσιακά» τους καθήκοντα, έχοντας δουλέψει τό μεροκάματό τους στα χωρά-

Τό σάρι τού παρακατήματος μεταφέρεται από τούς χωρικούς στα κέντρα συγκέντρωσεως.

φια σάν όλους τους άλλους. Όταν οι μπολσεβίκοι κατάλαβαν τις «μαχνοκρατούμενες» περιοχές, διέλυσαν τις ελεύθερες αγροτικές κομμούνες, συνέλαβαν τα μέλη τους και εκτέλεσαν τους «υπεύθυνους»).

«Οι μπολσεβίκοι, γράφει ο *Ι. Ντόιτσερ*, μοιράσαν τή γη στους αγρότες, ή μάλλον επικύρωσαν τον άναδασμό, πού είχε ήδη πραγματοποιήσει μόνη της ή άγροτιά (...). Όμως, μετά τον κατακερματισμό των μεγάλων τσιφλικιών, τó ψωμί πού περίσσευε για τους εργάτες των πόλεων μειώθηκε, άντι νά αύξηθη. Για τους χωρικούς, ή άγροτική επανάσταση ήταν στην άρχή συμφερτική. Δέν τους έδωσε μονάχα γη, μά τους άπάλλαξε κι άπό τις άγγαρείες και τά δασίματα του παλιού καθεστώτος. Όστόσο, για τó σύνολο του έθνους, οι προοπτικές ήταν λιγότερο εύνoικές. Η άγροτική Ρωσία ήταν άπό δώ και πέρα χωρισμένη σέ είκοσι πέντε εκατομμύρια μικρές Ιδιοκτησίες, πού οι περισσότερες είχαν ελάχιστα στρέμματα και όπου ή καλλιέργεια γινόταν μέ προκατακλυσίμαια έργαλεία. Αυτό θά κατέληγε άργά ή γρήγορα σέ οικονομική και κοινωνική άποτελμάτωση και οι ήγέτες των μπολσεβίκων τó ήξεραν. Ήταν υποχρεωμένοι νά ενθαρρύνουν και κατόπιν νά επικυρώσουν τον άναδασμό, διότι ήταν προτιμότερος άπό τó παλιό ημιφεουδαρχικό σύστημα και διότι σέ άν-

τίθετη περίπτωση θά είχαν ύποστῆ τήν τύχη των προηγούμενων κυβερνήσεων. Όμως, άπό μιάς άρχῆς, ήταν άποφασισμένοι νά προσανατολιστούν πρós τήν κολλεκτιβίστικη Ιδιοκτησία τῆς γῆς, νά συνενώσουν και νά αναδιοργανώσουν τά είκοσι πέντε εκατομμύρια των μικρών Ιδιοκτησιών σέ ένα σχετικά περιορισμένο άριθμό μεγάλων άγροκτημάτων, έφοδισμένων μέ σύγχρονα μέσα καλλιέργειας. Δέν ήταν σέ θέση νά πούν, πότε, πώς και μέ ποιά βιομηχανικά μέσα θά μπορούσαν νά πραγματοποιήσουν τó σχέδιό τους. Ήξεραν μονάχα, πώς είχαν καταπιαστή μέ μιά περίπλοκη, άντιφατική και επικίνδυνη επιχείρηση: είχαν κάνει μιά άγροτική επανάσταση, μέ τή σταθερή άπόφαση νά τήν ξεκάνουν μέ τον έναν ή τον άλλο τρόπο.

Για νά επανέλθουμε στον πολεμικό κομμουνισμό, σημειώνομε ότι, ενώ ήταν άποτέλεσμα έκτάκτων περιστάσεων και έκτακτης ανάγκης, άρχισε νά θεωρηται άπό όρισμένους μπολσεβίκους ήγέτες σάν μιά μόνιμη σχεδόν κατάσταση.

Ό *Β. Σέρζ*, αναφέρει, ότι ό Τρότσκι έγραψε πώς τó καθεστώς αυτό θά διαρκέση πολλές δεκαετίες, για νά εξασφαλιστή ή μετάβαση στον πραγματικό, στον χωρίς καταναγκασμούς σοσιαλισμό. Ό *Μπουχάριν* έγραψε μιά μελέτη μέ τον τίτλο: «*Η οικονομία τῆς μεταβατικῆς περιόδου*», πού ό σχηματικός τῆς μαρξισμός έξόργησε τον Λένιν. Ό Μπουχάριν θεωρούσε τήν τότε οικονομική όργάνωση σάν κάτι τó τελειωτικό. Στο μεταξύ, γινόταν άπλούστατα άδύνατο νά ζήσης κάτω άπό ένα τέτοιο καθεστώς. Άδύ-

νατο έννοείται, όχι για τους κυβερνήτες, μά για τόν πληθυσμό.

Ό *Ι. Ντόιτσερ* γράφει ότι, «στις 16 Δεκεμβρίου 1919, ό Τρότσκι ύπέβαλε στην Κεντρική Έπιτροπή ένα σύνολο σχεδίων («θέσεων») για τήν εκ νέου μετατροπή τῆς πολεμικῆς οικονομίας σέ εφηνική. Τó κυριότερο άπό τά μέτρα πού πρότεινε, ήταν ή στρατιωτικοποίηση τῆς εργασίας. Είχε συντάξει αυτό τó έγγραφο μόνο για τά μέλη τῆς Κεντρικῆς Έπιτροπῆς, μέ τήν έλπίδα νά προκαλέση μιά συζήτηση μέσα σ' εκείνον τον περιορισμένο κύκλο. Ό *Μπουχάριν*, έκανε τó λάθος νά δημοσιέψη άμέσως τó άρθρο στην *Πράβντα*. Αύτή ή άκριτομύθια προκάλεσε μιά βίαιη πολιτική συζήτηση, πού κράτησε ως τήν άνοιξη τού 1921».

Στις 26 Νοεμβρίου 1920, ό Λένιν είπε: Κατά τή γνώμη μας, ή έλευθερία τού έμπορίου είναι εγκλημα.

«Όμως, γράφει ό *Α. Φίσερ*, οι άγρότες άπαιτούσαν ούσιαστικά τó ελεύθερο έμποριο, δηλαδή τήν κατάργηση των κατασχέσεων (...). Στη διάρκεια τού θου Πανρωσικού Συνεδρίου των Σοβιέτ (22-29 Δεκεμβρίου 1920) ό Λένιν κάλεσε μερικούς μη κομμουνιστές αντιπροσώπους σέ μιά συζήτηση «στρογγυλής τραπέζης» και τους ζήτησε νά πούν χωρίς περιστροφές τή γνώμη τους (...). Ένας χωρικός άπό τήν Κοστρομά, είπε: Ό άγρότης χρειάζεται ένα κίνητρο. Μπορώ νά κόψω ξύλα κάτω άπ' τó καμουτσι, μά δέ μπορώ νά κάνω χωράφι κάτω άπ' τó καμουτσι (...). Κ' ένας άγρότης άπ' τήν περιοχή τῆς Πετρούπολεως: Οι κα-

τασχέσεις! Σέ μās, μās ξανάγκαζαν σέ τέτοιο σημείο, πού μās έβαζαν τó πιστόλι στον κρόταφο! Και ένας άγρότης άπ' τó Πέρμ: Για νά ξανασταθῆ στα πόδια τῆς ή γεωργία, πρέπει νά μās άπαλλάξετε άπό τó καμουτσι. Τó καμουτσι είναι ή κατάσχεση (...). Κείνη τήν έποχή, ό Λένιν ύπολόγιζε ότι τά έννεά δέκατα, ή μάλλον τά ένενήντα έννεά τοίς εκατό των καλλιμεγμένων γαιών στη Ρωσία βρισκόντουσαν στα χέρια των μικροϊδιοκτητών. Στις 24 Δεκεμβρίου 1920, ό *Λένιν* δήλωσε σέ μιά συνεδρίαση τῆς κομμουνιστικῆς φράξιας τού θου Συνεδρίου των Σοβιέτ: «Ξέρω πώς τά κολλεκτιβίστικα άγροκτηματα είναι τόσο άποδιοργανωμένα, βρίσκονται σέ τόσο άξιοθρήνητη κατάσταση, πού τó σωστότερο θάταν νά τά πούμε φτωχοκομεία... Πρέπει νά στηριχτούμε στον Ιδιώτη Ιδιοκτήτη, έστω κι όπως είναι, έστω και ξεροντας πώς δέν πρόκειται ν' αλλάξη σύντομα. Είναι περιττό νά όνειρευόμαστε ένα πέρασμα στο σοσιαλισμό και στον κολλεκτιβισμό». Έξ ού ή έπίγουσα άνάγκη νά ληφθούν κάποια μέτρα για τον Ιδιώτη χωρικό. Άλλά ποιά μέτρα; Ό σοσιαλισμός δέν ήταν δυνατόν νά εφαρμοστῆ. Όσο για τον καπιταλισμό ούτε λόγος νά γίνεται — έπίσημα βέβαια. Αύτή ή κατάσταση άφηνε πολύ μικρά περιθώρια έλιγμών. Ό Λένιν είχε πεί έπίσης, στην ίδια εκείνη συγκέντρωση τῆς 24ης Δεκεμβρίου 1920: «Άπό τίς

γενικές συζητήσεις πρέπει να περάσουμε στο συγκεκριμένο πρόβλημα, να δούμε ποιό θα είναι το πρώτο πρακτικό, απαραίτητο μέτρο που θα πάρουμε αυτή την άνοιξη το αργότερο. Μόνο αν βάλουμε κατ' αυτόν τον τρόπο το πρόβλημα, θα το αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά... μās είναι απαραίτητο να αρχίσουμε, πριν απ' όλα, απ' αυτό που είναι απολύτως απαραίτητο, θέλω να πω να σώσουμε τη σπορά... 'Αρχίσαμε κιόλας να την τρώμε. Πρέπει να τη σώσουμε. Πώς να ενεργήσουμε στην περίπτωση αυτή όσο το δυνατόν πρακτικότερα; 'Η σπορά θα πρέπει να αποθηκευτή σε γενικές αποθήκες και θα βεβαιώσουμε τον αγρότη και θα τον πείσουμε, ότι οι ποσότητες των σπόρων δε θα πληρώσουν το βάρος εξ αιτίας της γραφειοκρατίας, ή μιας άδικης διανομής, μα πώς σκοπός μας είναι να βάλουμε κάτω από την προστασία του Κράτους την αναγκαία ποσότητα σπόρων, για να πετύχουμε μια καλή σπορά».

Σύμφωνα πάντα με τον *Α. Φίσερ*, αποφασίστηκε να δοθούν επιδόματα και άμοιβες κατ' αρχήν στις κολλεκτίβες και ύστερα στους ιδιώτες καλλιεργητές.

Μην προσφέρετε στους ιδιώτες καλλιεργητές, είπε ο *Λένιν*, τίποτα άλλο έξω από ειδη καταναλώσεως, οικιακά σκεύη και φυσικά, πολλά παράσημα.

(Κι αυτό, γιατί αν τους δίναν γεωργικά εργαλεία, θα συνέβαλαν στην ανά-

πτυξη του «κολακισμού»).

Στις 2 Φεβρουαρίου 1921, ο *Λένιν*, μιλώνοντας στους μεταλλουργούς της Μόσχας, που παραπονιόντουσαν για τις ανεπαρκείς μερίδες του δελτίου, δήλωσε: «Μās λένε: ξανασκεφετείτε την καμπάνια της σποράς. 'Απαντώ: κανείς δεν υπέφερε τόσο, όσο ο εργάτης. Σ' αυτήν την περίοδο, ο αγρότης πήρε τη γη και είχε τη δυνατότητα να θερίση το στάρι του. Τουτον τον χειμώνα, οι αγρότες βρίσκονται σε μια άπελπιστική κατάσταση και ή δυσaréσκειά τους είναι εύνόητη... Ποιός είναι ο βασικός σκοπός της καμπάνιας μας; Να σπαρθή όλη ή γη, άλλιώς είναι απολύτως σίγουρο ότι θα χαθούμε. Ξέρете πόσο στάρι τους πήραμε αυτή τη χρονιά; Κάπου τριακόσια εκατομμύρια πούντ (δηλαδή πέντε εκατομμύρια τόνους), μα αν δεν τους τα παίρναμε, τί θα έκαναν οι εργάτες;».

Τελικά, ο *Λένιν* πείστηκε ότι δεν υπήρχε άλλος τρόπος. Πρότεινε τα μέτρα της ΝΕΠ. 'Όπως είπε ο ίδιος, ήταν «ένα βήμα πίσω, για να μπορέσουμε να κάνουμε δυο βήματα μπροστά». Με τη ΝΕΠ, καταργήθηκαν οι κατασχέσεις. 'Η ΝΕΠ ήταν μια παραχώρηση στο ιδιωτικό εμπόριο, ήταν μια μερική παραδοχή των αιτημάτων, που πρόβαλαν οι αγρότες. 'Ο *Λένιν* αναγκάστηκε να παραχωρήση την ελευθερία του εμπορίου, το Μάρτιο του 1921, παρ' όλο που μόλις το Νοέμβριο του 1920 τη θεωρούσε εγκλημα.

'Όπως θα θυμάται ο αναγνώστης, το 11ο άρθρο της αποφάσεως που ψήφισαν οι κροστανδιώτες ανέφερε: «Νάναι ελεύτεροι οι αγρότες να κάνουν ό,τι θέ-

λουν με τα χωράφια τους και να κατέχουν ζα, με τη συμφωνία πώς θα κάνουν μοναχοί τους τις δουλειές τους, δε θα μιστώνουν δηλαδή μεροκαματιάρηδες». 'Εκείνο το να κάνουν ό,τι θέλουν με τα χωράφια τους, έσήμαινε φυσικά, ότι θα μπορούν να πωλούν τα προϊόντα τους. 'Όστόσο, κατά τη γνώμη του *Α. Σιλίγκα*, αυτοί που πιστεύουν ότι ή Κροσπάνδη απαιτούσε την εφαρμογή της ΝΕΠ, κάνουν ένα χονδροειδέστατο λάθος.

«Με την απόφασή της, γράφει ο *Α. Σιλίγκα*, ή Κροσπάνδη εξέφρασε τη θέλησή της να προστατέψη τους εργαζόμενους όχι μόνο από το γραφειοκρατικό καπιταλισμό του Κράτους, μα και από την παλινόρθωση του ιδιωτικού καπιταλισμού. Αυτήν την παλινόρθωση τη ζητούσαν — αντίθετα απ' την Κροσπάνδη — οι σοσιαλδημοκράτες, που την συνδύαζαν με ένα καθιστώσ πολιτικής δημοκρατίας. Καί ήταν ο *Λένιν* κι ο *Τρότσκι*, που την πραγματοποίησαν ως ένα μεγάλο βαθμό (μα χωρίς πολιτική δημοκρατία) με τη μορφή της ΝΕΠ. 'Ενώ ή απόφαση της Κροσπάνδης έλεγε τὸ έντελῶς αντίθετο, μια και τασούταν εναντίον της έμμοισης εργασίας στη γεωργία και στη βιοτεχνία. Αυτή ή απόφαση και τὸ κίνημα, στὸ όποιο χρησίμεψε σαν βάση, έτεινε στην επαναστατική συμμαχία των προλεταρίων και των εργατῶν γῆς με τὰ πιο φτωχὰ στρώματα της υπαίθρου, για να βαδίση ή επανάσταση πρὸς τὸ σοσιαλισμό. 'Αντίθετα, ή ΝΕΠ ήταν μια ένωση των γραφειοκρατῶν με τὰ ανώτερα στρώματα του χωριού, έ-

ναντίον του προλεταριάτου, ήταν μια συμμαχία του κρατικού και του ιδιωτικού καπιταλισμού εναντίον του σοσιαλισμού. 'Η ΝΕΠ είναι τόσο αντίθετη με τις διεκδικήσεις της Κροσπάνδης, όσο λόγου χάρη τὸ σοσιαλιστικὸ και επαναστατικὸ πρόγραμμα της καταργήσεως του συστήματος των Βερσαλλιών (πρόγραμμα που καλείται να λύση τὸ πρωτοπορειακὸ προλεταριάτο της Εύρώπης), είναι αντίθετο με την ακύρωση της συνθήκης των Βερσαλλιών έτσι, όπως πραγματοποιήθηκε απ' τὸν Χίτλερ».

Κρονστανδιώτες και Έμιγκρέδες

«Οι μπολσεβίκοι, γράφει ο *I. Ντόιτσερ*, κατάγγειλαν τους κρονστανδιώτες, λέγοντας πώς είναι άντεπαναστάτες στασιαστές, που βρίσκονται κάτω από την καθοδήγηση ενός «λευκού» στρατηγού. Αυτή η κατηγορία φαίνεται άβασιμη. Έχοντας βρεθεί στην ανάγκη να αγωνιστούν επί χρόνια έναντι πολλών στασιαστικών κινημάτων, που τα είχαν προκαλέσει ή ενθαρρύνει οι Λευκοφρουροί, οι μποσεβίκοι δεν μπορούσαν να πιστέψουν ότι οι πρώην τσαρικοί δεν είχαν παίξει κανένα ρόλο στην εξέγερση της Κρονστάνδης (...). Το Πολιτικό Γραφείο, έχοντας επιχειρήσει στην αρχή να ανοίξει διαπραγματεύσεις, αποφάσισε τελικά να καταστείλει την εξέγερση. Δεν μπορούσε να ανεχθεί την πρόκληση του ναυτικού. Παρ' όλο που δεν υπήρχε καμιά πιθανότητα να καταλήξει ή ανταρσία εκείνη σε επανάσταση, οι μπολσεβίκοι φοβήθηκαν, ότι η παράτασή της θα συμβάλει στη παραπέρα διασάλευση της τάξεως. Ακόμα και μετά την ήττα των Λευκοφρουρών, πολυάριθμες συμμορίες ρέμπελων δρούσαν σε όλη τη χώρα, από τις βόρειες ακτές ως την Κασπία, ενεργώντας επιδρομές στις πόλεις, προβαίνοντας σε λεηλασίες και σφάζοντας κυβερνητικούς υπαλλήλους. Στ' όνομα μιας

νέας επαναστάσεως, οι συμμορίες των ενόπλων χωρικών είχαν εισβάλει στο κυβερνείο του Σαράτοβ και λίγο αργότερα, το καλοκαίρι του 1921, ο Τουχασεβσκη βρέθηκε στην ανάγκη να ρίξει στη μάχη είκοσι έφτά μεραρχίες τυφεκιοφόρων για να τις διαλύσει. Οι ταραχές είχαν πάρει τόση έκταση, ώστε κάθε επίεικεια απέναντι στους εξεγερμένους της Κρονστάνδης θα είχε σίγουρα έκληφθη σαν ένα σημάδι αδυναμίας και υπήρχε κίνδυνος να επιδεινωθούν τα πράγματα».

Ο *II. Άβριτς*, αναφέρει ότι, όταν ο μπολσεβίκος διοικητής του φρουρίου τσάκασε απ' την Κρονστάνδη, τις πρώτες κιόλας ώρες της εξεγέρσεως, ο πρώην τσαρικός στρατηγός Κοζλόβσκη άρνήθηκε να τον διαδεχτεί. Προτίμησε να μείνει στο πόστο του (οι μπολσεβίκοι τον είχαν διορίσει διοικητή του πυροβολικού της Κρονστάνδης). Η ΠΕΕ διόρισε διοικητή του φρουρίου έναν άλλον «ειδικό» του πυροβολικού, τον πρώην αντισυνταγματάρχη Σολοβιάνοβ, με τον όποιον ο Κοζλόβσκη συνεργαζόταν στενά.

Ο *II. Άβριτς* προσθέτει πώς απ' ό,τι φαίνεται, όλοι οι άλλοι «στρατιωτικοί ειδικοί» (ρωσικά, *βοεσπέτσου*) συνεργάστηκαν με τους εξεγερμένους και τους

συμβούλεψαν να περάσουν στην επίθεση για να έχουν το πλεονέκτημα της πρωτοβουλίας. Σύμφωνα με το σχέδιό τους, οι εξεγερμένοι έπρεπε να καταλάβουν το Όρανιενμπάουμ στην άπέναντι ακτή, να ενωθούν με τις εκεί μονάδες, που «διέκειντο εύμενώς» απέναντι στους κρονστανδιώτες και να βαδίσουν όλοι μαζί εναντίον της Πετροπόλεως. Τους πρότειναν επίσης να σπάσουν με το πυροβολικό τους πάγους γύρω απ' το *Πετροπαβλόβσκ* και το *Σεβαστοπόλη*, ώστε να μπορούν τα πλοία να κάνουν μανούβρες. Επίσης, να σπάσουν τους πάγους γύρω από το νησί, ώστε να μη μπορεί να το πλησιάσει το έχθρικό πεζικό. Όσο, οι πρώην τσαρικοί αξιωματικοί (διορισμένοι όλοι τους στην Κρονστάνδη από τους μπολσεβίκους) δεν έλαβαν μέρος στη διατύπωση του πολιτικού προγράμματος των εξεγερμένων, ούτε παρέστησαν στη μεγάλη συγκέντρωση της πλατείας της Άγκύρας κι ούτε μετείχε κανένας από αυτούς στην ΠΕΕ. Το πνεύμα ανεξαρτησίας των ναυτών και το μίσος που έτρεφαν για τους αξιωματικούς, είχε σαν αποτέλεσμα να μην ακολουθήσουν τις συμβουλές τους: δεν τίναξαν τους πάγους γύρω απ' το νησί, δεν προσπάθησαν καν να ελευθερώσουν τα καθηλωμένα πλοία.

Απ' την άλλη μεριά, σύμφωνα πάντα με τον *II. Άβριτς*, υπήρχε στο έξωτερικό μια όργανωση ρώσων έμιγκρέδων, το *Έθνικό Κέντρο* (ή *Έθνική Ένωση*), όπου μετείχαν όκτωβριστές, καντέ και άλλοι άστοι φιλελεύθεροι. Το γενικό τους έπιτελείο βρισκόταν στο Παρίσι, είχαν

δμως και παραρτήματα σε διάφορες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες.

Ο *II. Άβριτς* βρήκε στα αρχεία αυτής της οργάνωσης ένα άτυπο έγγραφο και «άκρως άπόρητον» χειρόγραφο, που έχει τίτλο «Μνημόνιον επί των προβλημάτων, τα όποια παρουσιάζει η οργάνωση μιας εξεγέρσεως εν Κρονστάνδη». Το έγγραφο αυτό, που για μόνη του χρονολογία έχει την ένδειξη «1921», αναφέρει τα εξής:

«Πληροφορίες προερχόμενες εκ Κρονστάνδης, μās επιτρέπουν να βεβαιώσωμεν ότι κατά την διάρκεια της προσεχούς ανοίξεως θα έκδηλωθη εκεί μια εξέγερσις. Εάν η προετοιμασία της λάβη έξωθεν συνδρομήν, έστω και μικράν, δυνάμεθα να είμεθα βέβαιοι διά την έπιτυχίαν της εξεγέρσεως, εις την όποιαν θα ήδύναντο να συμβάλλουν αι κατωτέρω περιστάσεις:

Την στιγμήν αυτήν, όλα τα πλοία του στόλου της Βαλτικής, τα όποια διετήρησαν την μαχητικήν των έτοιμότητα, εύρισκονται συγκεντρωμένα εις τον λιμένα της Κρονστάνδης. Υπ' αυτές τας συνθήκας, οι ναύται αποτελούν την βασικήν δύναμιν της Κρονστάνδης, άσχετως του εάν ανήκουν εις τα πληρώματα, ή εις την δύναμιν της φρουράς. Όλη η έξουσία εύρίσκεται συγκεντρωμένη εις χείρας μικρού αριθμού κομμουνιστών ναυτών (τοπικών Σοβιέτ, Τσεκά, έπα-

ναστατικόν δικαστήριον, κομμισάριοι, κομματικά ὀργανώσεις ἐπὶ τῶν πλοίων κλπ.). Τὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς φρουρᾶς καὶ οἱ ἐργάται τῆς Κρονστάνδης δὲν παίζουσι οὐδένα ρόλον. Ὅμως, παρατηροῦνται μεταξὺ τῶν ναυτῶν πολλαὶ καὶ μὴ ἐπιδεχόμεναι παρερμηνείας ἐνδείξεις δυσσαρκείας, στρεφόμενης ἐναντίον τῆς ἐπικρατούσης τάξεως. Οἱ ναῦται θὰ προσχωρήσουσι ὅλοι εἰς τοὺς ἐξεγερμένους, ἀρκεῖ μία μικρὴ ὁμάς νὰ κατορθώσῃ, ἐνεργοῦσα ταχέως καὶ ἀποφασιστικῶς νὰ καταλάβῃ τὴν ἐξουσίαν ἐν Κρονστάνδῃ. Μία τοιαύτη ὁμάς ὑφίσταται ἤδη μεταξὺ τῶν ναυτῶν, ἱκανὴ νὰ ἀναλάβῃ καὶ νὰ φέρῃ εἰς αἴσιον πέρασ τὰς πλέον ριψοκινδύνους ἐνεργείας.

Ἡ σοβιετικὴ κυβέρνησις εἶναι καλῶς πληροφορημένη ἐπὶ τῆς ἐχθρικής στάσεως τῶν ναυτῶν. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἐφρόντισεν, ὥστε αἱ ἀποθήκαι τῆς Κρονστάνδης νὰ μὴ περιέχουσι ποτὲ περισσότερα τρόφιμα, ἀπὸ ὅσα εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν μιᾶς ἑβδομάδος, ἐνῶ κατὰ τὸ παρελθὸν τὰ ἀποθέματά των ἦσαν ἀρκετὰ δι' ἓνα μῆνα. Αἱ ἀρχαί, μὴ ἔχουσαι ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς ναύτας, ἔδωσαν διαταγὴν εἰς ἓνα σύνταγμα πεζικοῦ τοῦ Ἐρυθροῦ Στρατοῦ νὰ μετακινηθῇ καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν φρουρῆσιν τῶν πρὸς Κρονστάνδην διαβάσεων ἐπὶ τοῦ πάγου, ὁ ὁποῖος καλύπτει κατὰ τὴν παρούσαν ἐποχὴν τὸν κόλπον τῆς Φινλανδίας.

Ὅμως, εἰς περίπτωσιν ἐξεγέρσεως, τὸ ἐν λόγω σύνταγμα δὲν θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ προβάλῃ σοβαρὰν ἀντίστασιν εἰς τοὺς ναύτας, διότι, ἐὰν ὑπάρξῃ ἡ πρόπουσα ὀργάνωσις, θὰ αἰχμαλωτισθῇ αἰφνιδιαστικῶς.

Ἐχοντες ἀποκτήσει τὸν ἔλεγχον ἐπὶ τοῦ στόλου καὶ ἐπὶ τῶν ὀχυρωματικῶν ἔργων τῆς Κρονστάνδης, θὰ ἀποκτήσωμεν τὴν ὑπεροχὴν ἐν συγκρίσει μὲ τὰ ὀχυρά, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς νήσου Κότλι. Τὰ πυροβόλα των ἔχουσι γωνίαν βολῆς μὴ ἐπιτρέπουσα τὸν κανονιοβολισμὸν τῆς Κρονστάνδης, ἐνῶ ἀπεναντίας αἱ πυροβολαρχίαι τῆς Κρονστάνδης δύνανται νὰ κατευθύνουσι τὰ πυρά των ἐναντίον τῶν ὀχυρῶν.

Ἡ μόνη στρατιωτικὴ ἀντίστασις ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἐξεγέρσεως δύναται νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὰς πυροβολαρχίας τῆς Κράσναγια Γκόρκα (ὀχυρὸν κείμενον ἐπὶ τῆς ἡπείρου, νοτίως τοῦ κόλπου τῆς Φινλανδίας). Οὐχ ἤττον, τὸ πυροβολικὸν τῆς Κράσναγια Γκόρκα εἶναι τελείως ἀνίσχυρον ἐνώπιον τοῦ πυροβολικοῦ τῶν ὀχυρῶν καὶ τῶν πλοίων τῆς Κρονστάνδης. Τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῆς Κρονστάνδης ἀριθμοῦν τουλάχιστον 32 πυροβόλα τῶν 300 καὶ 8 τῶν 250 (χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὰ πυροβόλα μικροτέρου διαμετρήματος, διὰ τὰ ὁποῖα δὲν διαθέτομεν ἀκριβεῖς πληροφορίας ὡς πρὸς τὴν ἐτοιμοπόλεμον ἢ μὴ κατάστασιν των). Ἡ Κράσναγια Γκόρκα διαθέτει μόνον 8 πυροβόλα τῶν 300 καὶ 4 τῶν 200. Τὸ ὑπόλοιπον πυροβολικὸν τῆς εἶναι ἀνεπαρκὸς διαμετρήματος, δὲν δύ-

ναται συνεπῶς νὰ ἀπειλήσῃ τὴν Κρονστάνδην. Ἐπὶ πλέον, τὸ σύνολον τῶν ὀβίδων, αἱ ὁποῖαι προορίζονται διὰ τὸ πυροβολικὸν τῆς Κρονστάνδης, τῆς Κράσναγια Γκόρκα καὶ τοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς, εἶναι ἀποθηκευμένοι εἰς Κρονστάνδην καὶ θὰ εὐρεθοῦν συνεπῶς εἰς χεῖρας τῶν στασιαστῶν. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον οἱ μπολσεβίκοι δὲν θὰ δυνηθοῦν νὰ καταστείλουν τὴν ἐξέγερσιν μὲ τὸν πυροβολικὸν τῆς Κράσναγια Γκόρκα (...).

Συμφώνως πρὸς τὰ ἀνωτέρω, καθίσταται ὅθεν φανερόν, ὅτι ὑφίστανται εὐνοικώταται ὄντως συνθήκαι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν μιᾶς ἐξεγέρσεως ἐν Κρονστάνδῃ: 1) Παρουσία καὶ ὁμογνωμία μιᾶς ὁμάδος ἀποφασισμένων ὀργανωτῶν τῆς ἐξεγέρσεως. 2) Ταυτοχρόνως, ὑπαρξὶς στασιαστικῶν τάσεων μεταξὺ τῶν ναυτῶν. 3) Περιωρισμένον θέατρον ἐπιχειρήσεων, καθοριζόμενον ὑπὸ τῆς μικρᾶς ἑδαφικῆς ἐκτάσεως τῆς νήσου πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἐγγύθησιν τῆς πλήρους ἐπιτυχίας τῆς ἐξεγέρσεως. 4) Δυνατότης νὰ προετοιμασθῇ ἡ ἐξέγερσις μὲ ἀπόλυτον μυστικότητα, δεδομένου ὅτι ἡ Κρονστάνδη εἶναι ἀπομονωμένη καὶ δεδομένου ὅτι ἐπικρατεῖ ὁμογνωμία καὶ ἀλληλεγγύη μεταξὺ τῶν ναυτῶν.

Ἐὰν ἡ ἐξέγερσις ἐπιτύχῃ, οἱ μπολσεβίκοι, οἱ ὁποῖοι δὲν διαθέτουν οὔτε πολεμικὰ πλοῖα ἐκτὸς Κρονστάνδης, οὔτε τὴν δυνατότητα νὰ συγκινηθῶσιν ἐπαρκῶς πυροβολικὸν ἐπὶ τῶν ἄκτων διὰ νὰ ἀναγκάσουσι τὰς πυροβολαρχίας τῆς Κρονστάνδης νὰ σιγήσουσι (διότι δὲν πρέπει οὐδ' ἐπὶ στιγμῇ νὰ λησμονώμεν

τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν πυροβολαρχιῶν τῆς Κράσναγια Γκόρκα εἰς τὴν περίπτωσίν μας), δὲν θὰ δυνηθοῦν λοιπὸν νὰ ὑποτάξουν τὴν Κρονστάνδην, οὔτε βομβαρδίζοντες αὐτήν, οὔτε ἀποβιβάζοντες στρατεύματα. Δέον ἐπίσης νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ Κρονστάνδη καὶ ὁ στόλος διαθέτουν τοιαύτην ποσότητα ἐλαφροῦ πυροβολικοῦ, ὥστε εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀναχαιτίσουν πᾶσαν εἰσβολήν, καθ' ὅτι τὰ πυρὰ φραγμοῦ θὰ εἶναι ὄντως ἀδιαπέραστα. Διὰ νὰ ἐπιχειρηθῇ μία ἀπόβασις, θὰ πρέπει προηγουμένως νὰ ἐξουδετερωθῇ τὸ πυροβολικόν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲ θὰ δυνηθοῦν νὰ πράξουν οἱ μπολσεβίκοι, δεδομένου ὅτι τὸ ἐν λόγω πυροβολικὸν διαθέτει τὴν ὑποστήριξιν βαρέων πυροβόλων, εὐρισκομένων τόσον εἰς τὸ φρούριον, ὅσον καὶ εἰς τὰ πλοῖα.

Λόγω τῶν ὡς ἄνω δεδομένων, εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ στρατιωτικὴ κατάστασις τῆς Κρονστάνδης δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀπολύτως ἀσφαλῆς καὶ ὅτι ἡ ναυτικὴ βᾶσις θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντισταθῇ ἐπὶ ὅσον χρονικὸν διάστημα θὰ καταστῇ ἀναγκαῖον.

Παρ' ὅλα αὐτά, αἱ συνθήκαι ζωῆς εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ φρουρίου μετὰ τὴν ἐξέγερσιν δύναται νὰ ἀποδειχθοῦν μοιραῖαι διὰ τὴν Κρονστάνδην. Τὰ ἀποθέματα τροφίμων θὰ ἀρκίσουν δι' ὀλίγας μόνον ἡμέρας μετὰ τὴν ἐξέγερσιν. Ἐὰν ἡ Κρονστάνδη δὲν ἀνεφοδιασθῇ ἀμέσως μετὰ τὴν ἐξέγερσιν καὶ ἐὰν ὁ ἀνεφοδια-

σμός δέν συνεχισθή κατόπιν κατά τρόπον κανονικόν, ὁ ἀναπόφευκτος λιμός θά προκαλήσῃ τὴν ἐκ νέου πτώσιν τῆς εἰς χεῖρας τῶν μπολσεβίκων. Αἱ ρωσικαὶ ἀντισοβιετικαὶ ὀργανώσεις δέν εἶναι εἰς θέσιν νὰ λύσουν τὸ ὡς ἄνω πρόβλημα ἀνεφοδιασμοῦ καὶ συνεπῶς θά χρειασθῇ νὰ ζητήσουν τὴν βοήθειαν τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως.

Διὰ νὰ μὴ καθυστερήσῃ ὁ ἀνεφοδιασμός τῆς Κροστάνδης, ὅταν θά ἔλθῃ ἡ πρὸς τοῦτο στιγμή, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐξέγερσιν, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ φορτωθοῦν τὰ τρόφιμα εἰς πλοῖα, τὰ ὁποῖα θά φθάσουν ἐγκαίρως εἰς λιμένας τῆς Βαλτικῆς καὶ θά ἀγκυροβολήσουν ἐκεῖ, ἀναμένοντα διαταγὰς νὰ πλεύσουν εἰς Κροστάνδην.

Ἐκτὸς μιᾶς παραδόσεως τῆς Κροστάνδης εἰς τοὺς μπολσεβίκους εἰς περίπτωσιν ἑλλείψεως τροφίμων, ὑπάρχει ἐπίσης ὁ φόβος νὰ παραδοθοῦν οἱ στασιασταὶ λόγῳ κακοῦ ἠθικοῦ. Καὶ εἶναι βέβαιον ὅτι οἱ ναῦται θά χάσουν τὸ ἠθικόν των, ἐὰν ἀρχίσουν νὰ ἀμφιβάλλουν διὰ τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἰδίως τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ τοῦ στρατηγοῦ Βράνγκελ, καθὼς ἐπίσης καὶ ἐὰν αἰσθανθοῦν ὅτι εἶναι ἀπομονωμένοι ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπον Ρωσίαν καὶ ὅτι κάθε περαιτέρω ἐξάπλωσις τῆς ἀνταρσίας πρὸς ἀνατροπὴν τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας εἶναι ἀδύνατος.

Ὡς ἐκ τούτου, θά ἦτο εὐχῆς ἔργον νὰ

καταφθάσουν γαλλικὰ πλοῖα καὶ νὰ ναυλοχήσουν εἰς Κροστάνδην, ὅσον τὸ δυνατόν συντομώτερον μετὰ τὴν ἐξέγερσιν, συμβολίζοντα τοιοῦτοτρόπως τὴν γαλλικὴν βοήθειαν. Ἀκόμη περισσότερο εὐκαταία θά ἦτο ἡ εἰς Κροστάνδην ἀφίξις ὠρισμένων μονάδων τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ. Αἱ μονάδες αὐταί, εὐκαταίον εἶναι νὰ ἐπιλεγοῦν κατὰ προτίμησιν μεταξύ τοῦ ρωσικοῦ στόλου τῆς Μαύρης Θαλάσσης, τοῦ εὐρισκομένου σήμερον εἰς τὸν λιμένα τῆς Μπιζέρτας, διότι ἡ ἀφίξις τῶν ναυτῶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης, σπευδόντων πρὸς βοήθειαν τῶν ναυτῶν τῆς Βαλτικῆς, θά προκαλέσῃ ἀσύγκριτον ἐνθουσιασμόν εἰς τὰς τάξεις αὐτῶν τῶν τελευταίων.

Δίον ἐπίσης νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι δέν δυνάμεθα νὰ ὑπολογίζωμεν εἰς μίαν ἐπαρκῶς πειθαρχημένην διοίκησιν ἐν Κροστάνδῃ, κυρίως κατὰ τὰς πρώτας μετὰ τὴν ἐξέγερσιν ἡμέρας. Συνεπῶς, ἡ ἀφίξις τῶν μονάδων τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ ἢ τοῦ στόλου τοῦ στρατηγοῦ Βράνγκελ θά εἶχε ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα, δεδομένου ὅτι ἡ ἐξουσία θά μετεβιβάζετο αὐτομάτως εἰς χεῖρας τῶν διοικητῶν τῶν ὡς ἄνω μονάδων.

Ἐξ ἄλλου, ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι αἱ στρατιωτικαὶ ἐπιχειρήσεις αἱ ἀποσκοποῦσαι εἰς τὴν ἀνατροπὴν τῆς σοβιετικῆς ἐξουσίας ἐν Ρωσίᾳ θά ἔχουν ὡς βάσιν ἐκκινήσεως τὴν Κροστάνδην, ὑπάρχει ἕνας ἐπὶ πλέον λόγος νὰ ἀποσταλοῦν ἐκεῖ ρωσικὰ στρατεύματα τοῦ στρατηγοῦ Βράνγκελ. Ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ σημεῖον, ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ Κροστάνδην θά εἶναι μία ἀπόρητος βᾶσις διὰ τὴν ἐξα-

πόλυσιν τοιαύτης φύσεως ἐπιχειρήσεων — ἡ ἀπλῶς διὰ τὴν διατήρησιν μιᾶς συνεχοῦς ἀπειλῆς. Ὁ ἐγγύτερος εἰς τὴν Κροστάνδην ἀντικειμενικὸς στόχος θά ἦτο ἡ Πετροῦπολις καὶ νοεῖται βεβαίως οἰκοθεν, ὅτι ἡ κατάληψις αὐτῆς τῆς ἀνοχυρώτου πόλεως θά ἐσήμαινε ὅτι τὸ ἡμισυ τῆς μάχης ἐναντίον τῶν μπολσεβίκων ἔχει ἤδη κερδηθῆ.

Ἄλλὰ καὶ εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποῖαν μιὰ ἐκστρατεία ἐναντίον τῆς Ρωσίας, μὲ βάσιν ἐκκινήσεως τὴν Κροστάνδην, δέν ἐκρίνετο εὐκαταία πρὸς τὸ παρόν, διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο λόγον, πάλιν θά προέκυπτε μέγα ὄφελος, διότι τὸ γεγονός καὶ μόνον ὅτι ἡ Κροστάνδην ἔλαβε τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἀντιμπολσεβικικῶν ρωσικῶν στρατευμάτων, ἐνεργοῦντων μὲ τὴν σύμφωνον γνώμην τῆς γαλλικῆς διοικήσεως, θά ἐπηρέαζε ὅπωςδήποτε κατὰ τρόπον ἀποφασιστικόν τὴν γενικὴν ἐξέλιξιν τῆς στρατιωτικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὴν προσεχῆ ἀνοιξιν.

Παρ' ὅλα αὐτὰ, δίον νὰ ἔχωμεν συνεχῶς ὑπ' ὄψιν μας, ὅτι ἐὰν ἡ ἐξέγερσις τῆς Κροστάνδης ἀποτύχῃ λόγῳ ἀνεπαρκοῦς ἀνεφοδιασμοῦ ἢ λόγῳ ἀποθαρρύνσεως τῶν ναυτῶν τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς φρουρᾶς τῆς Κροστάνδης, τὸ ἀποτέλεσμα θά εἶναι νὰ ἐνισχυθῇ καὶ ὄχι νὰ ἐξασθενήσῃ ἡ σοβιετικὴ ἐξουσία. Ἐνα ἄλλο ἀποτέλεσμα θά εἶναι ὅτι οἱ ἀντίπαλοί τῆς θά περιπέσουν εἰς ἀνυποληψίαν.

Ὀὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, αἱ ρωσικαὶ ἀντιμπολσεβικικαὶ ὀργανώσεις ὀφείλουσαν νὰ μὴ συμβάλλουν εἰς τὴν ἐπι-

τυχίαν τῆς ἐξεγέρσεως τῆς Κροστάνδης, ἐὰν δέν λάβουν ρητὴν διαβεβαίωσιν ἐκ μέρους τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως ὅτι εἶναι ἀποφασισμένη νὰ λάβῃ τὰ προσήκοντα μέτρα καὶ εἰδικώτερον τὰ ἐξῆς:

1. Ὅτι ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ παράσχη τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν διὰ τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἐξεγέρσεως, ἡ ὁποία ἐνίσχυσις, διὰ νὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα εὐνοϊκόν, δύναται νὰ εἶναι λίαν περιορισμένη, νὰ ἀνέλθῃ δηλαδὴ εἰς τὸ ποσὸν τῶν 2000 φράγκων περίπου.

2. Ὅτι ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ χρηματοδοτήσῃ τὴν Κροστάνδην μετὰ τὴν ἐξέγερσιν.

3. Ὅτι ἔλαβε τὰ κατάλληλα μέτρα διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ ὁ ἀνεφοδιασμός τῆς Κροστάνδης καὶ ὅτι ἐγγυᾶται τὴν ἀφίξιν τῶν πρώτων πλοίων ἀμέσως μετὰ τὴν ἐξέγερσιν καὶ

4. ὅτι ἔδωκε τὴν συγκατάθεσίν τῆς, διὰ τὴν ἀφίξιν εἰς Κροστάνδην, μετὰ τὴν ἐξέγερσιν, γαλλικῶν πολεμικῶν πλοίων καὶ μονάδων τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ τοῦ στρατηγοῦ Βράνγκελ.

Ἐν σχέσει μὲ τὰ ἀνωτέρω, δίον νὰ τοις ἐπισημωθῇ ὅτι καὶ ἐὰν ἀκόμη ἡ γαλλικὴ διοίκησις καὶ αἱ ἀντιμπολσεβικικαὶ ὀργανώσεις δέν μετάσχουν οὔτε εἰς τὴν προπαρασκευὴν, οὔτε εἰς τὴν διεύθυνσίν τῆς, μία ἐξέγερσις θά ἐκτραγῆ οὕτως ἢ ἄλλως ἐν Κροστάνδῃ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προσεχοῦς ἀνοιξεως, ἀλλὰ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θά ἀποδειχθῇ ὅτι εἶναι

καταδικασμένη εις άποτυχία, παρά τὸ γεγυγός ὅτι θά ἔχη ἔπιτύχει ἀρχικῶς. Θά πρόκειται διὰ μίαν άποτυχία, ἡ ἥποία θά ἐνισχύσει ἀσφαλῶς τὸ κύρος τῆς σοβιετικῆς ἐξουσίας καὶ θά στερήσει τοὺς ἔχθρους τῆς ἀπὸ μίαν σπανία — ἴσως μάλιστα καὶ μοναδικήν — εὐκαιρία νά καταλάβουν τὴν Κροιστάνδη, καταφέροντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἕνα ἰσχυρότατον, ἴσως καὶ θανατηφόρον κτύπημα εἰς τὸν μπολσεβίκισμόν.

Ἐάν ἡ γαλλική κυβέρνησις ἐγκρίνη τὰ ὅσα ἀνωτέρω ἐξετέθησαν, θά ἦτο εὐκαίριον νά ἀναθέσει τὴν ὑπόθεσιν εἰς κάποιον ἀρμόδιον, μὲ τὸν ὁποῖον θά ἠδύνατο νά ἔλθουν εἰς ἐπαφήν οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ὀργανωτῶν τῆς ἐξεγέρσεως, διὰ νά συμφωνήσουν ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν καὶ διὰ νά τοῦ ἐξηγήσουν λεπτομερῶς τὸ σχέδιόν τῆς ἐξεγέρσεως καὶ τὰς μετὰ τὴν ἐξέγερσιν προβλεπομένης ἐνεργείας, καθὼς καὶ διὰ νά τοῦ παράσχουν περισσοτέρας συγκεκριμένης πληροφορίας ὡς πρὸς τὰ ἀπαιτούμενα ποσὰ διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ κατόπιν διὰ τὴν μελλοντικὴν χρηματοδότησιν τῆς ἐξεγέρσεως.

Ὁ Π. Ἀβριετς σημειώνει, ὅτι ὁλόκληρο τὸ μνημόνιον βασίζεται στὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἡ ἐξέγερσις θά ξεσπάσῃ τὴν ἀνοιξη, ὅταν δηλαδὴ θά ἔχουν λειώσει πιά οἱ πάγοι καὶ ἡ Κροιστάνδη δὲ θά ἔχη νά φοβᾶται εἰσβολὴν πεζικοῦ.

Καὶ ὁ Π. Ἀβριετς συνεχίζει: «ὑπάρχουν ἀτράνταχτες ἀποδείξεις — πού θά τις ἐξετάσουμε παρακάτω — ὅτι ἡ ΠΕΕ ἦρθε σὲ συμφωνία μὲ τὸ Ἐθνικὸ Κέντρο μετὰ τῆ συντριβῆ τῆς ἐξεγέρσεως; ὅταν ὠρισμένα μέλη τῆς κατέφυγαν στὴ Φινλανδία καὶ εἶναι λογικὸ νά ὑποθέσει κανεὶς, ὅτι ἡ συμφωνία αὐτὴ ἀποτελοῦσε πιθανόν τὴ συνέχεια μιᾶς παλιότερης συνεργασίας. Ὡστόσο, παρ' ὅλες τὶς ἐπισταμένες μας ἔρευνες, δὲν μπορέσαμε νά βροῦμε τὴν παραμικρὴ ἀπόδειξη, πού νά ἐπιβεβαιώσῃ αὐτὴν τὴν εἰκασία. Δὲν ἀνακαλύψαμε τίποτα, πού νά μᾶς ἐπιτρέπη νά βεβαιώσουμε ὅτι τὸ ἄκρως ἀπόρρητο μνημόνιον μπῆκε σὲ ἐφαρμογή, ἡ ὅτι ὑπῆρχαν δεσμοὶ ἀνάμεσα στοὺς ναῦτες καὶ στοὺς ἐμιγκρέδες πρὶν ἀπ' τὴν ἐξέγερσιν (...). Ἄν εἶχαν συμμορφωθῆ μὲ τὸ προδιαγεγραμμένο σχέδιον, οἱ ναῦτες θά περίμεναν σίγουρα μερικὲς βδομάδες, ὥσπου νά λειώσουν οἱ πάγοι (...). Ἐδωσαν τὴν ἄδεια στὸν Καλίνιν νά ἐπιστρέψῃ στὴν Πετρούπολη, ἐνῶ θά μπορούσαν νά τὸν κρατήσουν σὰν ὄμηρον. Δὲν πῆραν κανένα μέτρο γιὰ νά περάσουν στὴν ἐπίθεσιν (...). Κι ἂς μὴν ξεχνοῦμε ἐπίσης ὅτι ἕνας σημαντικὸς ἀριθμὸς κομμουνιστῶν πῆρε μέρος στὴν ἐξέγερσιν. Οἱ κροιστανδιῶτες, στὴν ἀρχὴ τοῦ κινήματός τους τουλάχιστον, δὲν ἐβλεπαν τὸν ἑαυτὸ τους σὰν συνωμότες ἐπαναστάτες, μὰ σὰν μιὰ ὁμάδα πιέσεως, πού πάσχισε νά πετύχῃ κοινωνικὲς καὶ πολιτικὲς μεταρρυθμίσεις (...). Οἱ ναῦτες δὲν εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ καμμιά ἐξωτερικὴ ἐνθάρρυνση γιὰ νά σηκώσουν τὴ σημαία τῆς ἐξεγέρσεως. Ἐπὶ μῆνες ὁλόκληρους,

ὄλο καὶ σωρεύονταν οἱ λόγοι τῆς δυσαρέσκείας τους: κακὴ τροφή, ἔλλειψη θερμάνσεως, φειδωλὴ χορήγησις ἀδειῶν, γραφειοκρατικὴ διοίκηση τοῦ στόλου, κακὴ διαβίωσις τῶν συγγενῶν τους στὰ χωριά, πού ὑπέφεραν ἐπιπλέον καὶ ἀπὸ τὰ καταπιεστικὰ μέτρα τῶν ἀρχῶν (καὶ οἱ ἀδειοῦχοι τὰ ἐβλεπαν ὄλα αὐτὰ καὶ τὰ διηγόντουσαν στοὺς συναδέλφους τους, ὅταν ἐπέστρεφαν στὴν Κροιστάνδη). Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1921, πέντε περίπου χιλιάδες ναῦτες τῆς Βαλτικῆς, ἀηδιασμένοι ἀπὸ τὴν πολιτικὴν τοῦ καθιστώτος, παραιτήθηκαν ἀπὸ τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα. Οἱ λιποταξίες καὶ οἱ ἀδικαιολόγητες ἀπουσίες πολλαπλασιάσθησαν. Οἱ ἀδειοῦχοι εἶχαν τὴν εὐκαιρία νά δοῦν μὲ τὰ μάτια τους τὴν πολιτικὴν τῶν κατασχέσεων στὴν ὑπαιθρο καὶ σὲ πολλὰς περιπτώσεις ἐπεφταν κι οἱ ἴδιοι σὲ μπλόκα, ὅπου τὰ εἰδικὰ τμήματα τοὺς ἔκαναν ἔρευνα καὶ τοὺς κατάσχον τὰ τρόφιμα, πού ἔφερναν ἀπ' τὰ σπίτια τους. Τὸ Φεβρουάριον τοῦ 1921 λοιπόν, ἡ Κροιστάνδη ἦταν ὠριμὴ γιὰ μιὰ ἐξέγερσιν. Τὴν ἐξέγερσιν δὲν τὴν προκάλεσαν οἱ δολοπλοκίες τῶν ἐμιγκρέδων συνωμοστῶν καὶ τῶν ξένων πρακτόρων, τὴν προκάλεσε τὸ κύμα τῶν ἀγροτικῶν ἐξεγέρσεων, πού ἐπεκτάθησαν σ' ὁλόκληρὴν τὴν χώρα καὶ οἱ ἐργατικὲς ἀπεργίες, πού ξέσπασαν στὴν Πετρούπολη. Κι ὅταν ξεσηκώθηκε γιὰ καλὰ ἡ Κροιστάνδη, ἀκολούθησε τὸ δρόμον πού εἶχαν πάρει, ἀπ' τὸ 1905 κι ὕστερα, ὄλες οἱ ἐξεγέρσεις ἐναντίον τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας, τσαρικῆς ἢ μπολσεβίκικης. Ἡ ἀνταρσία στὴ ναυτικὴ βάση τῆς Πετρούπολεως, τὸν

Ὀκτώβριον τοῦ 1918 λόγου χάρι, προανήγγειλε ἤδη τὸ Μάρτιον τοῦ 1921 καὶ οἱ ὁμοιότητες τῆς μὲ τὴν ἐξέγερσιν τῆς Κροιστάνδης ἦταν πραγματικὰ ἐκπληκτικὲς: διαμαρτυρίες ἐναντίον τῶν κατασχέσεων σιτηρῶν, ἐναντίον τῶν ἐκ τῶν ἄνω διορισμῶν τῶν πολιτικῶν κομμισαρίων, συνθήματα ὅπως «εἰλεύθερα Σοβιέτ» καὶ «κάτω ἡ κομμισαροκρατία», μέχρι καὶ τὸ γεγονός ὅτι κι ἐκείνη τὴ φορὰ, πρωταίτιοι τῶν γεγονότων ἦσαν οἱ ἐσέροι τῆς ἀριστερᾶς, οἱ μαξιμαλιστῆς, οἱ ἀναρχικοὶ καὶ οἱ μὴ ὀργανωμένοι ἐξτρεμιστῆς.

Οἱ κροιστανδιῶτες, ὅσοι μπόρεσαν νά μιλήσουν μετὰ τὴν καταστολὴ τῆς ἐξεγέρσεως (ὅταν εἶχαν καταφύγει στὴ Φινλανδία), ἀρνήθησαν κατηγορηματικὰ ὅτι συνεργάστηκαν μὲ ὁποιοδήποτε τρόπο μὲ τοὺς ρώσους ἐμιγκρέδες ἢ μὲ τοὺς ξένους ἀντιδραστικούς. Ὁ *Πετριτσένκο*, σὲ ἕνα ἄρθρον του, πού δημοσιεύτηκε τὸ 1925, ἔγραφε:

«Τὶ συνέβη λοιπόν, ὥστε οἱ κροιστανδιῶτες νά ἀναγκαστοῦν νά μιλήσουν τὴ γλῶσσα τῶν κανονίων μὲ τοὺς δικτάτορες τοῦ ΡΚΚ καὶ μὲ τὴ λεγόμενη «κυβέρνησις τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἀγροτῶν»;

Οἱ ἴδιοι οἱ κροιστανδιῶτες πῆραν ἐνεργὸ μέρος στὴ δημιουργία αὐτῆς τῆς κυβερνήσεως. Τὴν διαφέντεψαν ἐναντίον ὄλων τῶν ἐπιθέσεων τῆς ἀντεπαναστάσεως. Διαφέντεψαν, ὄχι μόνο τὴν Πετρούπολη, τὴν καρδιὰ τῆς παγκόσμιας

«Ο *Π. Άβριτς* έχοντας αναφέρει τις προσπάθειες των ρώσων έμικρέδων να έπωφεληθούν από την εξέγερση της Κρονστάνδης, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι ρώσοι αυτοεξόριστοι (με εξαίρεση τους μεσεβίκους) χάρηκαν μαθαίνοντας την εξέγερση και προσπάθησαν να βοηθήσουν τους εξεγερμένους με κάθε τρόπο.

«Κατ' αυτή την έννοια, συνεχίζει ο *Π. Άβριτς*, οι σοβιετικές κατηγορίες ήταν δικαιολογημένες. Όμως, δεν είναι αλήθεια, ότι η εξέγερση ήταν αποτέλεσμα ραδιουργιών των έμικρέδων. Αντίθετα, παρ' όλες τις δολοπλοκίες του Παρισιού και του Έλσιγκφόρς, η εξέγερση της Κρονστάνδης ήταν ένα πέρα για πέρα αυθόρμητο και αυτόνομο κίνημα. Από τα ντοκουμέντα, που έχουμε ύπ' όψη μας, αποδεικνύεται ότι η εξέγερση δεν ήταν αποτέλεσμα μιας συνωμοσίας, μά ότι είχε αρχίσει να ξευφαινεται μια συνωμοσία στους ρωσικούς κύκλους του έξωτερικού, χωρίς αυτό να σημαίνει, ότι οι συνωμότες έπαιξαν έστω και τον παραμικρό ρόλο στην εξέγερση, αν και μισούσαν κι αυτοί το έσχον στην Ρωσία καθεστώς, όπως και οι ναύτες (...). Φυσικά, κανένα δεν έκπλησσει το γεγονός ότι το κόμμα των καντέ και οι έσέροι της δεξιάς προσπάθησαν να στρέψουν την εξέγερση προς τα κει που τους συνέφερε. Όμως, οι ναύτες και η ΠΕΕ τους έμειναν κύριοι της καταστάσεως. Και περίμεναν,

μέχρις ότου η κατάσταση γίνη άπελπι-στική και μόνο τότε ζήτησαν βοήθεια από το έξωτερικό, γιατί είχαν πιστέψει ότι το παράδειγμά τους ήταν άρκετό και ότι οι μάζες της ήπειρωτικής Ρωσίας θα προσχωρούσαν στην εξέγερση. Δεν έλαβαν άλλωστε καμιά από τις ένισχύσεις, που προσπάθησαν να τους στείλουν οι έμικρέδες και έξω από την έπίσκεψη του βαρώνου Βίλκεν, στις 16 Μαρτίου, δεν είχαν ουσιαστικά καμιά έπαφή με το έξωτερικό, σε όλο το διάστημα της εξέγερσεως. Πρέπει επίσης να σημειωθή, ότι τα στοιχεία που διαθέτομε, δεν αποδεικνύουν την ύπαρξη κανενός δεσμού ανάμεσα στους αυτοεξόριστους και στους πρώτην τσαρικούς άξιωματικούς της Κρονστάνδης, οι όποιοι θα ήταν πολύ λογικό να συνεργαστούν με τους λευκούς.

Μά από την άλλη μεριά, αυτό που μπορεί να αποδειχθή, είναι ότι οι ρέμπελοι έκλεισαν μια συμφωνία με τους έμικρέδες μετά τη συντριβή της εξέγερσεως, όταν οι άρχηγοί τους βρισκόντουσαν κιάλας στην Φινλανδία. Το Μάιο του 1921, ο Πετριτσένκο και πολλοί σύντροφοί του πρόσφυγες στο στρατόπεδο του όχυρου Ίνο στην Φινλανδία, άποφάσισαν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο στρατηγό Βράνγκελ. Στο τέλος του μηνός, έγραψαν μια έπιστολή στον καθηγητή Γκρίμμ, που ήταν εκπρόσωπος του στρατηγού Βράνγκελ και έμεινε τότε στο Έλσιγκφόρς. Προσφερόντουσαν να μετάσχουν σε μια νέα έκστρατεία, που θα άποσκοπούσε στην άνατροπή των μπολσεβίκων και στην έπανακατάκτηση

«των κατακτήσεων της έπαναστάσεως του Μαρτίου 1917». Πρότειναν ένα πρόγραμμα, που θα άποτελούσε την «πλατφόρμα» αυτής της κοινής έπιχειρήσεως: 1) Όλη η γη στους άγρότες. 2) Έλεύθερα συνδικάτα για τους εργάτες. 3) Πλήρης άνεξαρτησία των όμορων κρατών. 4) Έλευθερία δράσεως για τους φυγάδες της Κρονστάνδης. 5) Κατάργηση των έπωμίδων από όλες τις στρατιωτικές στολές. 6) Να διατηρηθή το σύνθημα «όλη η έξουσία στα σοβιέτ και όχι στα κόμματα». Διευκρίνιζαν όμως (τί έκπληξη!) ότι αυτό το σύνθημα δεν ήταν παρά μια «συμφορτική πολιτική μανούβρα», μέχρις ότου να έπιτευχθή η άνατροπή των κομμουνιστών. Μόλις έξασφαλιζόταν η νίκη, το σύνθημα θα άλλαζε άμέσως και θα έγκαθίστατο μια στρατιωτική δικτατορία, που δε θα επέτρεπε στην χώρα να πέση στην άναρχία. Δεν ύπάρχει καμιά άμφιβολία ότι οι ναύτες πρόσθεσαν αυτήν την τελευταία διευκρίνιση για να δειλάσουν τον Βράνγκελ, γιατί ξανατόνιζαν ότι, όταν έρχόταν η κατάλληλη στιγμή, ο ρωσικός λαός θα έπρεπε να είναι «ελεύθερος να άποφασίση, τί λογής κυβέρνηση θέλει».

(Στο σημείο αυτό, ο *Π. Άβριτς* παραπέμπει στα άρχεία του Γκρίμμ και του Τζιέρς, φάκελλος 88, όπου βρήκε τα γράμματα του Πετριτσένκο και των άλλων, γραμμένα και τα δυό στις 31 Μαΐου 1921. Το πρώτο άπευθυνόταν στον Γκρίμμ και το δεύτερο στον Βράνγκελ. Όμως, όπως θα δούμε παρακάτω, ο ίδιος ο *Π. Άβριτς* θεωρεί «άμφιβόλου γνησιότητας» ένα άλλο γράμμα, που ύ-

ποτίθεται ότι έγραψε ο Πετριτσένκο το 1923 και που το δημοσίεψε ο μπολσεβίκος Κορνατόβσκι).

«Ο Γκρίμμ, συνεχίζει ο *Π. Άβριτς*, έδωποίησε άμέσως ότι είναι σύμφωνος και ο Βράνγκελ έστειλε μια εύνοική άπάντηση μερικές βδομάδες άργότερα. Κι όχι μόνο αυτό. Από ότι φαίνεται, το σύμφωνο εκείνο έφτασε σε ένα πρώτο στάδιο έφαρμογής. Αν πιστέψουμε τις έκθέσεις της σοβιετικής μυστικής άστυνομίας, ο Πετριτσένκο, σε συνεργασία με τον Γκρίμμ και τον Βίλκεν, στρατολόγησε μια ομάδα ναυτών από αυτούς που κατέφυγαν στη Φινλανδία και τους πέρασε παράνομα στην Πετρούπολη, το καλοκαίρι του 1921. Οι ναύτες αυτοί, είχαν έντολη να μετάσχουν την κατάλληλη στιγμή στην κατάληψη της πόλεως, που σύμφωνα με το σχέδιο, θα έπαιζε ρόλο νέου προγεφυρώματος έναντι των κομμουνιστών. Έχοντας φτάσει στην πόλη, οι ναύτες δούλεψαν κάτω από τις διαταγές της Οργανώσεως Άγώνος της Πετρούπολεως, δηλαδή μιας παράνομης ομάδας καθοδηγούμενης από το Έθνικό Κέντρο. Άρχηγός της ήταν ο *B. Ν. Ταγκάνσιεβ*, πρώην καθηγητής της γεωγραφίας στο Πανεπιστήμιο της Πετρούπολεως. Υποτίθεται ότι τα στρατεύματα του Βράνγκελ θα επέμβαιναν σε μια μεταγενέστερη φάση, μά πριν προλάβουν να ενεργήσουν, η όργάνωση άνακαλύφθηκε και τα μέλη της έκτελέστηκαν.

Όστόσο, οι φυγάδες της Κρουστάνδης, δεν απέλιπστηκαν. Τόν Ιούνιο του 1921, το Συνέδριο της Έθνικης Ένώσεως, που συνεκλήθη με πρωτοβουλία του Έθνικου Κέντρου και άποσκοπούσε στη συνένωση των αυτοεξοριστών εν όψει μιάς αντιμπολσεβίκικης σταυροφορίας, έλαβε ένα μήνυμα από τη Φινλανδία: μιά ομάδα προσφύγων της Κρουστάνδης βεβαίωνε το Κέντρο, ότι εγκρίνει το πρόγραμμά του. Βρήκαμε επίσης στα αρχεία του Έθνικου Κέντρου ένα εμπιστευτικό έγγραφο, με ημερομηνία 30 Οκτωβρίου 1921, υπογραμμένο από τον Πετριτσένκο και τον Γιακουβένκο (δηλαδή τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο της ΠΕΕ), με το οποίο εξουσιοδοτείται ένας κάποιος Βαϊβόλοντ Νικολάγιεβιτς Σκοσύρεβ νά μετάσχει στις εργασίες της Έθνικης Ρωσικής Επιτροπής του Παρισιού, με την ιδιότητα του εκπροσώπου των προσφύγων «για νά συντονιστούν οι ενέργειες με τις άλλες οργανώσεις, που δρουν σύμφωνα με την πλατφόρμα του ένοπλου αγώνα εναντίον των κομμουνιστών».

Φυσικά, τίποτε απ' όλα αυτά δεν αποδεικνύει, ότι υπήρξε και ο παραμικρότερος δεσμός ανάμεσα στο Κέντρο και στην ΠΕΕ, πριν απ' την εξέγερση ή κατά τη διάρκειά της. Μά απ' την άλλη μεριά, φαίνεται πώς ή πίκρα της ήττας, καθώς και ή κοινή επιθυμία νά ανατραπή το σοβιετικό καθεστώς, τούς ώθησε νά δώ-

σουν τὰ χέρια, μετά την εξέγερση. Όστόσο, οι μπολσεβίκοι αρνιόντουσαν σέ κάθε εύκαιρία τόν αϋθόρμητο χαρακτήρα της εξέγέρσεως, λέγοντας πώς την προκάλεσαν όλες συλλήβδην οι αντιπολιτευόμενες ομάδες — από τούς μοναρχικούς ως τούς αναρχικούς — σέ συνεργασία με τις υπηρεσίες κατασκοπείας τών συμμάχων. Αυτό επιμέναν νά λένε, χωρίς ποτέ νά προσκομίσουν καμμία πειστική απόδειξη, ότι οι κατηγορίες τους εϋσταθούν πράγματι. Ο ίδιος ο Λένιν τó αναγνώρισε έμμεσα, δηλώνοντας στο 10ο Συνέδριο του Κόμματος στις 15 Μαρτίου 1921, ότι «οι εξέγερμένοι της Κρουστάνδης δέ θέλουν αϋτε τούς λευκοφρουρούς μά ούτε και τó δικό μας καθεστώς».

Σέ ένα άρθρο της δημοσιευμένο στους «Νέους Καιρούς», περιοδικό τών Γάλλων Έλευθεριακών Κομμουνιστών ή *Μισριά Ισιντιν* έγραφε τόν Μάιο του 1921:

«Αϋτό που μπόρει νά προκαλέση σύγχυση στο δυτικό κοινό και νά κάνει πιστευτή τη συκοφαντία, ήταν ή χαρά που εκδήλωσαν τὰ αντιδραστικά ρωσικά κόμματα και ο αστικός τύπος, όταν έγινε γνωστή ή εξέγερση της Κρουστάνδης. Μά μήπως έτσι δεν γίνεται πάντα; Αν γινόταν μιά επαναστατική απόπειρα στη Γαλλία, μήπως τάχα οι μοναρχικοί δέ θα έβαζαν τὰ δυνατά τους νά ψαρέψουν στα θολά νερά; Και στη διάρκεια του πολέμου, μήπως δεν ενθάρρυνε τάχα ή γερμανική κυβέρνηση τó Ιρλανδέζικο κίνημα, πασχίζοντας νά εξυπηρετήσει τὰ συμφέροντά της; Τó γεγονός αϋτό, εμπόδιζε τάχα τὰ κινήματα που λέμε νά είναι εκατό τοίς εκατό επαναστατικά;

(...). Άλλωστε, οι εξέγερμένοι της Κρουστάνδης απέδειξαν εμπρακτα την πλήρη ανεξαρτησία τους. Μην έχοντας νά φάνε, αρνήθηκαν νά πάρουν τρόφιμα απ' την Άνταντ. Άρνήθηκαν επίσης τή βοήθεια σέ χρήμα, κάπου 500.000 φράγκα, που σκόπευαν νά τούς στείλουν οι ρώσοι τρα-

πεζίτες του Παρισιού. Άπ' τó Παρίσι, επίσης, εκατό περίπου ρώσοι αξιωματικοί είχαν στείλει ραδιογράφημα στην Κρουστάνδη, προτείνοντάς της τις υπηρεσίες τους. Η Κρουστάνδη τούς απάντησε: Καθείστε εκεί που είσαστε, δέ σάς έχουμε ανάγκη».

• Ο Στεπάν Μαξιμοβιτς Πετριτσένκο

Οι ήγέτες της εξέγερμένης Κρουστάνδης, έγραφε ο Β. Σέρζ τó 1943, ήταν άγνωστοι μέχρι την ήμέρα, που ξέσπασαν τὰ γεγονότα. Ένας απ' αϋτούς, ο Πετριτσένκο, ίσως νά ζή ακόμα: στην αρχή, κατέφυγε στη Φινλανδία. Ένας άλλος, ο Περεπέλκιν, βρέθηκε στη φυλακή μαζί με έναν φίλο μου, που πήγαινα και τόν έβλεπα στο έπισκεπτήριο, στην οδό Σπαλέρναγια, απ' όπου είχαν περάσει άλλοτε τόσοι και τόσοι επαναστάτες κι ανάμεσά τους ο Λένιν κι ο Τρότσκι. Άπ' τó βάθος του κελιού του, πριν νά εξαφανιστή για πάντα, ο Περεπέλκιν μάς αφηγήθηκε τὰ γεγονότα.

Ο Π. Άβριτς γράφει ότι λίγα πράγματα είναι γνωστά για τή μετέπειτα ζωή του Πετριτσένκο στην έξορία. Μιά σοβιετική συλλογή ντοκουμέντων και αναμνήσεων σχετικών με την εξέγερση της Κρουστάνδης, περιέχει μιά έπιστο-

λή, γραμμένη, κατά τὰ λεγόμενα τών σοβιετικών, από τόν Πετριτσένκο και σταλμένη σέ ένα φίλο του στη Ρωσία. Η έπιστολή έχει ημερομηνία 17 Νοεμβρίου 1923 και υποτίθεται ότι στο γράμμα αϋτό ο Πετριτσένκο αναγνωρίζει τὰ λάθη του και δηλώνει, ότι ζήτησε τήν άδεια νά γυρίση στην πατρίδα του. Η έπιστολή αϋτή είναι αμφιβόλου γνησιότητας. Άπό ένα άρθρο, που δημοσίεψε ο Πετριτσένκο σέ ένα περιοδικό τών έσέρων της άριστερας τó Δεκέμβριο του 1925, μπορούμε νά συμπεράνουμε ότι δεν ένωθε καμμία απολύτως τύψη για τó ρόλο που έπαιξε στην εξέγερση, την οποία εξακολουθούσε νά εμφανίζει σαν ένα αϋθόρμητο κίνημα, στρεφόμενο εναντίον

τῆς δικτατορίας τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, ἢ μάλλον ἐναντίον τῶν ἡγετῶν του.

Τὸ ἄρθρο πού ἀναφέρει ὁ *Π. Ἀβριετς*, δημοσιεύτηκε στὸ τεῦχος Δεκεμβρίου 1925-Ἰανουαρίου 1926 τοῦ περιοδικοῦ *Ζνάνια Μπορμπό* (*Ἡ Σημαία τῆς Πάλης*) καὶ εἶχε τίτλο: «*Τὰ αἷτια τῆς ἐξεγέρσεως τῆς Κρονατάνδης*» (Παραθέσαμε ἤδη ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ κείνο τὸ ἄρθρο στὸ προηγούμενο κεφάλαιο. Ὁ ἀναγνώστης θὰ βρῆ ἓνα ἄλλο ἀπόσπασμα στὸ τέλος τοῦ βιβλίου).

Ὅσο γιὰ τὴν ἐπίσημη ρωσικὴ ἱστορία τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, συνεχίζει ὁ *Π. Ἀβριετς*, ἀναφέρει ψευδῶς ὅτι ὁ Πετριτσένκο δὲν ἀργησε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴ Φινλανδία, γιὰ νὰ ἐγκατασταθῆ στὴν Τσεχοσλοβακία. Στὴν πραγματικότητα, ἔζησε ἓνα τέταρτο περίπου τοῦ αἰῶνά στὴ Φινλανδία. Ἡ πίκρα τῆς ἥττας, τὸν ἐσπρωξε, ὅπως εἶδαμε, νὰ συνεργαστῆ μὲ τοὺς κύκλους τῶν ἐμικρέδων τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, γιὰτὶ ὅπως ἐκεῖνοι, ἤθελε κι αὐτὸς νὰ ἐλευθερώσῃ τὴ Ρωσία ἀπὸ τὸν μπολσεβίκικο ζυγό. Παρ' ὅλα αὐτά, προσχώρησε ἀργότερα σὲ φιλομπολσεβίκικὲς ὁργανώσεις τῆς Φινλανδίας. Στὴ διάρκεια τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, εἶχε «μπλεξιματα» μὲ τὶς φινλανδικὲς ἀρχὲς ἐξ αἰτίας τῆς δράσεώς του καὶ τὸ 1945 ἀπελάθηκε στὴ Ρωσία, ὅπου καὶ συνελήφθη ἀμέσως. Ἐνα ἢ δύο χρόνια ἀργότερα, πέθανε σὲ σοβιετικὸ στρα-

τόπεδο συγκεντρώσεως.

Ὁ Ἄ. Σκιρντά, γράφει τὰ ἐξῆς σχετικὰ μὲ τὸν Πετριτσένκο:

«Οἱ μπολσεβίκοι κρύβουν συνήθως τὸ γεγονός ὅτι ὁ Πετριτσένκο ὑπῆρξε μέλος τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ἐπὶ ἓνα χρόνο περίπου (1919-1920). Οἱ μπολσεβίκοι προσπάθησαν μὲ κάθε τρόπο νὰ τὸν διαβάλλουν: τοῦ κόλλησαν διάφορες ἐτικέτες, λέγοντας πῶς ἦταν οὐκρανὸς ἐθνικιστὴς, μέχρι τέτοιου σημείου μάλιστα, πού οἱ σύντροφοί του τὸν εἶχαν τάχατες ἐπωνομάσει «Πετλιούρα» (αὐτὸ τὸ λέει ὁ Πουχόβ) ἢ πῶς ἦταν ἀριστερὸς ἐσέρως καὶ τέλος ὅτι συμπαθοῦσε τὸ μαχνοβίτικο κίνημα καὶ τὸν ἀναρχισμό, ἕνα γράμμα πού φαίνεται πιθανότερο, γιὰτὶ εἶχε κάνει ἓνα ταξίδι τὸν Ἀπρίλιο μὲ Ὀκτώβριο τοῦ 1920 στὴν Οὐκρανία καὶ θὰ πρέπει νὰ ἐπηρεάστηκε ἀπ' τὴ μαχνοβισίνα. Οἱ ρῶσοι τσαρικοὶ ἰσχυρίστηκαν ἀργότερα ὅτι ὁ Πετριτσένκο ἤρθε σὲ ἐπαφή μὲ τὸν Βράνγκελ, ὅταν βρισκόταν ὑπὸ περιορισμὸ σὲ ἓνα στρατόπεδο τῆς Φινλανδίας. Ἡ ἐπαφή ἐκείνη ἀποσκοποῦσε τάχατες στὸ συντονισμὸ τῆς δράσεώς τους ἐναντίον τῶν μπολσεβίκων. Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, ὁ Κορνατόβσκη δημοσίεψε ἓνα ἀπόκρυφο γράμμα τοῦ Πετριτσένκο, ὅπου αὐτὸς ὁ τελευταῖος ἐπεκαλεῖτο τὰ καλὰ αἰσθήματα ἑνὸς ἀνώτερου μπολσεβίκου κρατικοῦ ὑπαλλήλου, ἀναγνώριζε τὶς παλιές του «ἀνοησίες» καὶ ζητοῦσε τὴν ἀδεια νὰ ἐπιστρέψῃ στὴ Ρωσία. Πῶς ἐξηγεῖται ὁμως τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Πετριτσένκο δὲν ἐπωφελήθηκε ἀπὸ τὶς δύο «ἀμνηστίες» τῶν μπολσεβίκων, τὸ 1921 καὶ τὸ 1922; Ἄλλο πού δὲν ἤθε-

λε ἡ Τσεκά γιὰ νὰ ἀσχοληθῆ μαζί του! Ἄς ἀναφέρουμε ἐπίσης καὶ τὸ παραμῦθι, πού ἀφηγήθηκε ἓνας δημοσιογράφος τοῦ *Νισὸ Γιόρκ Τάιμς* (31-3-21) γράφοντας, πῶς σὲ μιὰ συνέντευξη πού τοῦ ἔδωσε ὁ Πετριτσένκο, τοῦ εἶπε τάχατες πῶς θέλησε νὰ προσχωρήσῃ στοὺς λευκοφρουροὺς τὸ 1920 καὶ ἦταν ἑτοιμὸς νὰ πολεμήσῃ ἐναντίον τῶν μπολσεβίκων, μὰ οἱ τσαρικοὶ δὲν τὸ δέχτηκαν, ἐπειδὴ ὑπῆρξε μέλος τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος!»

Σὲ ἓνα ἄλλο ἐπίπεδο, ὁ *Γ. Μπογκντάνοβ* δίνοντας τὸ «ψυχικὸ του πορτραῖτο», τὸν παρουσιάζει βαθύτατα θρησκοκαὶ ἓνα εἶδος τολστοϊκοῦ εὐαγγελιστῆ! Μὰ καὶ σ' αὐτὴν τὴν περίπτωση, ὑπάρχουν τόσες ἀπιθανότητες καὶ ἀντιφάσεις, ὥστε μᾶς εἶναι ἀδύνατο νὰ πάρουμε στὰ σοβαρὰ τοὺς ἰσχυρισμοὺς του.

Ἀφήνοντας κατὰ μέρος τὶς μυθοπλασίες τῶν γραφιάδων, πού κυνηγοῦν τὶς συναρπαστικὲς εἰδήσεις, μπορούμε νὰ διαπιστώσουμε τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἀντιδραστικὴ ἀριστερά, ὅπως καὶ ἡ ἀντιδραστικὴ δεξιὰ, χρησιμοποιεῖ συνεχῶς καὶ πάντοτε τὶς ἴδιες μεθόδους: πασχίζει νὰ ἀμαυρώσῃ τὴν προσωπικότητα τῶν ἀτόμων, γιὰ νὰ διαβάλῃ μὲ τὴν ἴδια εὐκαιρία τὸ κίνημα, στὸ ὅποιο ἔλαβαν μέρος τὰ «σκάρτα» άτομα. Ἄλλά, ἀδικὸς ὁ κόπος τους! Τὰ ὅσα ἔγραψε ὁ ἴδιος ὁ Πετριτσένκο, ἀρκοῦν γιὰ νὰ διαλύσουν κάθε ἀμφιβολία.

Πάντως, τὸ σίγουρο εἶναι ὅτι ὁ Πετριτσένκο ἔχαιρε τῆς γενικῆς ἐκτιμῆσεως τῶν συντρόφων του καὶ γιὰ νὰ συμβῆ κάτι τέτοιο, θὰ πρέπει βέβαια νὰ ὑπῆρχαν λόγοι. Ὁ δραστήριος, ἀκόμα καὶ

ἀποφασιστικὸς του ρόλος σὲ ὀρισμένες στιγμὲς, προκάλεσε τὸ ἀσβεστο μῖσος τῶν μπολσεβίκων ἐναντίον του. Ὁ Ντυμπένκο, ἀπευθυνόμενος στοὺς ἐξεγερμένους, εἶπε: Μόνον ἓνας βλάκας σὰν αὐτὸν τὸν κουλάκο ἀπ' τὴν Πολτάβα, σὰν αὐτὸν τὸν Πετριτσένκο, μπορεῖ νὰ νομίζῃ ὅτι εἶναι εὐκόλο νὰ κἀνῃ κάτι, πού ἀκόμα κι ὁ Λένιν τὸ κατόρθωσε μὲ μύριες ὄσες δυσκολίες.

Τὸ σίγουρο εἶναι ἐπίσης ὅτι ὁ Πετριτσένκο, ὅπως τὸλεγε ὁ ἴδιος, ἦταν ἓνας τίμιος ἰξωκομματικὸς, ἀνυποχώρητος ὀπαδὸς τῶν Σοβιέτ καὶ ὄχι τῶν κομμάτων. Γι' αὐτὸν τὸ λόγο, συμβολίζει καὶ ἐκφράζει τέλεια τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τῆς Κρονατάνδης καὶ ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν συντρόφων του, πού τὸν ἐκλέξαν πρόεδρο τῆς ΠΕΕ τους.

Δὲν ἔχουμε πληροφορίες γιὰ τὴ μετέπειτα ζωὴ του, καταλήγει ὁ Ἄ. Σκιρντά, Σύμφωνα μὲ ὀρισμένες πληροφορίες, ὁ Πετριτσένκο ὀργάνωσε ἓνα φιλοσοβιετικὸ παρτιζάνικο τμήμα στὴ διάρκεια τοῦ ρωσοφινλανδικοῦ πολέμου καὶ παραδόθηκε ἀπὸ τοὺς φινλανδοὺς στὴν ΕΣΣΔ τὸ 1945, ὅπου ἐκτοπίστηκε καὶ πέθανε τὸ 1946.

Δυὸ λόγια γιὰ τὰ Σοβιέτ

Ὅπως εἶδαμε, ἓνα ἀπὸ τὰ βασικά αἰτήματα τῶν ἐξεγερμένων κρουστανδιωτῶν ἦταν καὶ ἡ ἐλεύθερη ἐπανεκλογή τῶν Σοβιέτ, ὄχι μόνο στὴν Κρουστάνδη, μὰ καὶ σὲ ὅλοκληρη τὴ χώρα.

Ρωσικά, ἡ λέξη «σοβιέτ» προφέρεται *σαβέτ* καὶ σημαίνει ὑπόδειξη, συμβουλή καὶ συμβούλιο (τσαρικών ὑπουργῶν ἢ μπολσεβίκων κομμισαρίων λόγου χάρη). Μὰ οἱ κρουστανδιῶτες ἔνοιούσαν τὰ συμβούλια, ὅπου θὰ ἔστελναν τοὺς ἀντιπροσώπους τοὺς οἱ ἐργάτες, οἱ ἀγρότες, οἱ φαντᾶροι καὶ οἱ ναῦτες.

Τὸ πρῶτο Σοβιέτ ἐργατικῶν ἀντιπροσώπων συγκροτήθηκε ἀπὸ ἀπεργοὺς ὑφαντουργοὺς τὸ Μάιο τοῦ 1905, στὴν πόλη Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ. Τὸν Ὀκτώβριο τῆς ἴδιας χρονιᾶς, συγκροτήθηκε τὸ Σοβιέτ τῶν ἐργατικῶν ἀντιπροσώπων στὴν Πετρούπολη καὶ πρόεδρος του ἐξελέγη ὁ Τρότσκι.

Μετὰ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ Νικολάου 2ου, τὰ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν φαντᾶρων ἀπέκτησαν τόση ἐπιρροή καὶ δύναμη, ὥστε ὁ Λένιν μίλησε γιὰ «δυσαιδικὴ ἐξουσία» καὶ μὲ τὶς «θέσεις τοῦ Ἀπρίλη» ζήτησε νὰ περάσῃ «ὅλη ἡ ἐξουσία στὰ Σοβιέτ».

Στὴν ἀρχή, οἱ μπολσεβίκοι μειοψηφοῦσαν στὰ Σοβιέτ. Ὅμως, ὅπως γρά-

φει ὁ *Πιέρ Μπρονέ*, ἡ ἐξέγερση τῶν ἐσέρων τῆς ἀριστερᾶς, τὸν Ἰούλιο τοῦ 1918, σημειώνει τὸ τέλος τοῦ πολυκομματικοῦ σοβιετικοῦ συστήματος. Οἱ μπολσεβίκοι μένουν μόνοι τοὺς οὐσιαστικά στὰ Σοβιέτ. Στὸ 4ο Ἑκτακτὸ Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Σοβιέτ (14-16 Μαρτίου 1919) ἐπὶ 1164 ἀντιπροσώπων, 773 ἦταν μπολσεβίκοι, 353 ἐσέροι τῆς ἀριστερᾶς, 17 μαξιμαλιστῆς, 10 δὲν ἀνήκαν σὲ κανένα κόμμα, 4 ἦταν ἀναρχικοὶ καὶ 4 μενσεβίκοι διεθνιστῆς. Ὅμως, δὲ θὰ ὑπάρξῃ ποτὲ πιά μιὰ τόσο σημαντικὴ μὴ μπολσεβίκικη μειοψηφία στὰ πανρωσικά συνέδρια. Στὰ τέλη τοῦ 1919, στὸ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης, ἐπὶ 1800 ἀντιπροσώπων, ὑπῆρχαν 1500 μπολσεβίκοι (82%), 300 «ἐξωκομματικοί», 10 ἐσέροι καὶ 3 μενσεβίκοι. Στὸ Σοβιέτ τοῦ Σαράτοβ, ἐπὶ 644 ἀντιπροσώπων, ὑπῆρχαν 472 μπολσεβίκοι (72,9%), 172 «ἐξωκομματικοί» καὶ 4 «διάφοροι». Στὸ πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1918, στὰ ἐπαρχιακά συνέδρια ἡ ἀναλογία ἦταν: 48,4% μπολσεβίκοι, 32,1% «ἐξωκομματικοί», 19,5% ὄπαδοι ἄλλων κομμάτων. Στὸ δεύτερο ἑξάμηνο τοῦ ἴδιου χρόνου, οἱ μπολσεβίκοι ἀνέβηκαν στὰ 72,8%, οἱ «ἐξωκομματικοί» ἐπέσαν στὰ 18,3% καὶ οἱ ὄπαδοι τῶν ἄλλων κομμάτων στὰ 8,9%. Ἡ αὐξηση αὐτὴ

θὰ συνεχιστῆ, ἔτσι πού τὸ 1921 τὰ 99% τῶν ἀντιπροσώπων θὰ εἶναι μπολσεβίκοι.

Ὁ *Πιέρ Μπρονέ* σημειώνει ἐπίσης ὅτι λίγο-λίγο, τὰ Σοβιέτ κατάντησαν νὰ παίξουν ἓναν ρόλο σχεδόν διακοσμητικό. Ὁ *Λιὸν Μπορίσοβιτς Κάμενεβ*, μιλώντας τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1919 στὸ 7ο Πανρωσικὸ Συνέδριο, εἶπε ὅτι τὰ Σοβιέτ, σὰν πολιτικὲς ὀργανώσεις, περιπίπτουν σὲ μαρασμὸ καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι ἀσχολοῦνται στὶς συνεδριάσεις τοὺς μὲ καθαρὰ τεχνικὲς ὑποθέσεις. Οἱ γενικὲς συλλεῖψεις τῶν Σοβιέτ συγκαλοῦνται σπάνια, μὰ ἀκόμα κι ὅταν συμβαίη κάτι τέτοιο, οἱ ἀντιπρόσωποι καλοῦνται μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ λάβουν γνώση μιᾶς ἐγκυκλίου, νὰ ἀκούσουν μιὰ ἀγόρευση κ.τ.λ.

Τέλος, ὁ *Τρότσκι*, στὸ βιβλίο του «*Συνηγορία ἐπὶ τῆς τρομοκρατίας*» (1920) ἔγραφε:

«Τὸ Κόμμα ἐξασφάλισε στὰ Σοβιέτ τὴ δυνατότητα νὰ ἀλλάξουν μορφή καὶ νὰ γίνουν ἓνας μηχανισμὸς, μέσω τοῦ ὁποῦ το Κόμμα τῶν ἐργαζομένων μπορεῖ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴ θέλησή του. Σ' αὐτὴ τὴν ὑποκατάσταση τῆς ἐξουσίας τῆς ἐργατικῆς τάξεως ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ Κόμματος δὲν ὑπάρχει τίποτα τὸ τυχαῖο καὶ μάλιστα, κατὰ βᾶθος, δὲν ὑπάρχει καμμιὰ «ὑποκατάσταση». Οἱ κομμουνιστῆς ἐκφράζουν τὰ βασικά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξεως. Σὲ μιὰ ἐποχὴ, πού ἡ ἱστορία βάζει σὲ ἡμερήσια διάταξη τὸ θέμα αὐτῶν ἀκριβῶς τῶν συμφερόντων σὲ ὅλη τοὺς τὴν ἔκταση, εἶναι πολὺ φυσικὸ νὰ ἀναγνωριστοῦν οἱ κομμουνιστῆς σὰν ἐκπρόσωποι τῆς ἐργατικῆς τάξεως

στὸ σύνολό της».

Στὶς ἀρχὲς Σεπτεμβρίου 1917, οἱ μπολσεβίκοι ἀπέκτησαν τὴν πλειοψηφία στὰ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσχας καὶ ἄλλων βιομηχανικῶν πόλεων. Στὶς 23 Σεπτεμβρίου 1917 τὸ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης ἐξελέξε πρόεδρό του τὸν Τρότσκι, πού εἶπε στὸ λόγο του καὶ τὰ ἐξῆς: «Ἀνήκουμε ὅλοι μας σὲ κόμματα καὶ θὰ συγκρουστοῦμε πολλὲς φορές. Ὅμως, θὰ συνεχίσουμε τὸ ἔργο τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης, σεβόμενοι τὴ νομιμότητα καὶ τὴν ἀπόλυτη ἐλευθερία ὄλων τῶν κομμάτων. Τὸ προεδρεῖο δὲ θὰ ἐπιτρέψῃ ποτὲ τὸν παραμερισμὸ τῆς μειοψηφίας».

Οι ναύτες της Κρονστάνδης

«Ο στόλος της Βαλτικής και η φρουρά της Κρονστάνδης, γράφει ο Βόλιν, έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην Έπανάσταση. Σ' αυτό συνετέλεσαν διάφοροι λόγοι. Πρώτα-πρώτα, η στρατολογία των ναυτών γινόταν άναγκαστικά κι από πολύ παλιά, κατά προτίμηση ανάμεσα στους έργατες. Και είναι εύνοητο ότι οι στρατολόγοι διάλεγαν τους πιο ειδικευμένους, τους πιο έγγραμμάτους, τους πιο «ξύπνιους». Όμως, κατά γενικό κανόνα, οι έργατες αυτοί ήταν άρκετά «ξύπνιοι» και στον τομέα της πολιτικής. Συχνά, πριν πάνε να κάνουν τη θητεία τους στο ναυτικό, είχαν κιόλας επαναστατικές ιδέες, πολλές φορές μάλιστα ήταν και οργανωμένοι. Ήταν φυσικό να ασκήσουν, παρά την πειθαρχία και την επίβλεψη, έντονη έπιρροή στους συναδέλφους τους, που υπηρετούσαν στο ίδιο καράβι. Άπ' την άλλη μεριά, εξ αίτιας της ίδιας της υπηρεσίας τους, είχαν την εύκαιρία να επισκέπτονται ξένες χώρες. Έτσι, τους ήταν εύκολο να διαπιστώσουν τη διαφορά ανάμεσα στα σχετικά ελεύθερα καθεστώτα αυτών των χωρών και στο καθεστώς της τσαρικής Ρωσίας (...). Πολλοί άπ' αυτούς διατηρούσαν σχέσεις με τους αυτοεξόριστους άριστους και διάβαζαν άπαγορευμένα, παρά-

νομα έντυπα».

Ο Βόλιν, έχοντας σημειώσει ότι η «πολιτική εκπαίδευση» των κρονστανδιωτών διευκολύνθηκε και από τη γειννίαση της ναυτικής τους βάσεως με την πρωτεύουσα, την τότε Άγία Πετρούπολη, όπου είχε άρχισει να οργανώνεται το εργατικό και το φοιτητικό κίνημα, συνεχίζει:

«Ήδη το 1905-1906 και το 1910, οι ναύτες της Κρονστάνδης έπιχείρησαν άρκετές φορές να ξεγερθούν και οι ξεγεργσεις τους ήταν σημαντικές, αλλά πνίγηκαν στο αίμα. Τελικά, άπ' τις πρώτες κιόλας μέρες της Έπαναστάσεως του 1917, τα πολιτικά ρεύματα της άριστερας (δηλαδή οι μπολσεβίκοι, οι έσέροι της άριστερας, οι μαξιμαλιστές, οι συνδικαλιστές και οι άναρχικοί) ίδρυσαν στην Κρονστάνδη δραστήρια και καλά οργανωμένα κέντρα (...). Είναι αυτονόητο ότι το Φεβρουάριο του 1917, η Κρονστάνδη προσχώρησε άμέσως στην Έπανάσταση. Έχοντας ξεγερθή και καταλάβη την πόλη, οι ναύτες βρέθηκαν στην άνάγκη να προβούν σε μία ενέργεια, που δέν τους άρεσε καθόλου, μά που τη θεωρούσαν άπαραίτητη: τη νύχτα της 27ης προς την 28η Φεβρουαρίου, συνέλαβαν και εκτέλεσαν 200 άνώτερους

άξιωματικούς, που ήταν πασίγνωστοι και βαμμένοι αντίδραστοί. Ίκανοποίησαν έτσι τα αισθήματα μίσους και εκδικήσεως, που έτρεφαν χρόνια δλόκληρα μέσα τους. Άνάμεσα στα θύματα βρισκόντουσαν πράγματι κι αυτοί που το 1910, ύστερα από μία άποτυχημένη εξέγερση, έδωσαν διαταγή να τουφεκιστούν οι ναύτες κατά εκατοντάδες και ύστερα γέμισαν πολλές βάρκες με άλλους ναύτες και τις τρύπησαν, πνίγοντας έτσι έξω από το όχυρο Τοτλέμπεν και τους υπόλοιπους στασιαστές. Όπως και νάχη, εκτός από την εκτέλεση των 200 άξιωματικών, δέ χύθηκε άλλο αίμα. Άξίζει να σημειώσουμε, ότι τις ίδιες κείνες μέρες, οι ναύτες έβαλαν τα δυνατά τους να προστατέψουν, όχι μόνο τους βαθμοφόρους, που εκτιμούσαν και άγαπούσαν, μά ακόμα και εκείνους που άπλως δέν είχαν διακριθή για την άγριότητά τους κατά την καταστολή της ξεγεργσεως».

Ο Ί. Ντόϊτσερ γράφει, ότι «ο Τρότσκι, έχοντας γυρίσει από το έξωτερικό στην Πετρούπολη στις 4 Μαΐου 1917, άσκησε κυρίως την έπιρροή του στην πολιτική ζωή της πρωτεύουσας με όμιλίες και με άρθρα. Πήρε το λόγο σε άναρίθμητες συγκεντρώσεις, συνοδευόμενος συνήθως από τον Λουνατσάρσκη. Σε δυο-τρεις βδομάδες μετά την άφιξη του, είχε γίνει, μαζί με τον Λουνατσάρσκη, έξαιρετικά δημοφιλής: τους είχαν για τους καλύτερους ρήτορες και προπαγανδιστές της άριστερης πτέρυγας του Σοβιέτ. Ο Τρότσκι προτιμούσε να μιλάει στη ναυτική βάση της Κρονστάνδης (...).

Το ναυτικό βρισκόταν σε κατάσταση άπροκάλυπτης άνταρσίας. Η Κρονστάνδη ήταν ένα είδος κόκκινης δημοκρατίας, που δέν άναγνώριζε καμιά έξουσία. Οι ναύτες άντιστεκόντουσαν βίαια σε κάθε άπόπειρα των άρχων να τους ξαναεπιβάλλουν την πειθαρχία. Όρισμένοι από τους κομμισάριους, που διόρισε το ύπουργείο, είχαν περιπέσει σε άνυποληψία, γιατί συνειργάστηκαν στο παρελθόν με το τσαρικό καθεστώς, ακόμα και με τις Μαύρες Έκατονταρχίες (ρωσικά, *Τσιόρναγια Σότνια*, ειδικά τμήματα άστυνομικών και κοζάκων, που έκαναν τα πογκρόμ κτλ.). Οι ναύτες δέν τους άφησαν να άνέβουν στα πλοία και κακομεταχειρίστηκαν μάλιστα μερικούς από αυτούς. Ο Τρότσκι πίεσε τους ναύτες να δώσουν τόπο στην όργη και να συκρατήσουν τα αισθήματα εκδικήσεως. Μά άπ' την άλλη μεριά, έκανε ό,τι περνούσε άπ' το χέρι του για να συνδουλίση την επαναστατική τους φλόγα. Περί τα τέλη Μαΐου, οι σοσιαλιστές ύπουργοί έδωσαν έντολή να προσαχθούν οι ναύτες ένώπιον του Σοβιέτ και ο Τρότσκι άνέλαβε την υπεράσπισή τους. Δέν έδωσε συγχωροχάρτι στις ύπερβολές τους, ύποστήριξε όμως ότι οι ύπερβολές αυτές θα μπορούσαν να άποφευχθούν, αν η κυβέρνηση δέν είχε διορίσει ανθρώπους άνυπόληπτους και μισητούς. Οι σοσιαλιστές ύπουργοί μας, έπτε ο Τρότσκι, άρνούνται να άγωνι-

στούν έναντιον του κινδύνου των Μαύρων Έκατονταρχιών. Όχι μόνο, μα κηρύσσουν τον πόλεμο έναντιον των ναυτών και των φαντάρων της Κρουστάνδης. Ωστόσο, αν η αντίδραση σηκώση κεφάλι κι αν ένας αντίπαναστάτης στρατηγός πασχίση να περάση τή θηλιά στο λαιμό της Έπαναστάσεως, οι κομμισάριοί σας, συνένοχοι των Μαύρων Έκατονταρχιών, θα αλείψουν με σαπούνι τὸ σκοινί για όλους μας, ενώ οι ναύτες της Κρουστάνδης θάρθουν να πολεμήσουν και να πεθάνουν μαζί μας. Αργότερα, η φράση αυτή αναφέρθηκε πολλές φορές, όταν οι ναύτες της Κρουστάνδης υπερασπίστηκαν πράγματι τὴν κυβέρνηση Κερένσκη και αγωνίστηκαν έναντιον του στασιαστικοῦ κινήματος του στρατηγού Κορνίλοβ. Ὁ Τρότσκι ἔγραψε επίσης για λογαριασμό των ναυτῶν τὸ βίαιο μανιφέστο, όπου καλοῦσαν τὴ χώρα να ἐκδηλωθῆ ἑναντίον του Ὑπουργείου Πολέμου — ἦταν ἡ πρώτη ἀποτυχία του Κερένσκη ἀπὸ τότε, πού εἶχε ἀναλάβει ὑπουργὸς των Στρατιωτικῶν. Ἀπὸ τότε, οἱ ναύτες ἀκολούθησαν πιστὰ τὸν Τρότσκι, τὸν υπερασπίστηκαν καὶ τὸν ἔκαναν σχεδὸν εἰδωλό τους. Τὸν ὑπάκουαν, ὄχι μόνο ὅταν τοὺς καλοῦσε νὰ δράσουν, μα κι ὅταν τοὺς συμβούλευε νὰ κάνουν ὑπομονή».

Σύμφωνα με τὸ Βόλεν οἱ ναύτες ὀργάνωσαν τὸ πρῶτο Σοβιέτ τῆς Κρουστάνδης ἀμέσως μετὰ τὴν Ἐπαναστάση

τοῦ Φεβρουαρίου. Πλειοψήφησαν οἱ ἐσέροι τῆς δεξιᾶς καὶ οἱ μενσεβίκοι. Ὅμως παρ' ὅλη τὴ «μεγριοπάθειά» του, τὸ Σοβιέτ τῆς Κρουστάνδης δὲν ἀργησε νὰ ἔρθῃ σὲ σύγκρουση μετὰ τὴν Προσωρινὴ Κυβέρνηση. Ὁ λαὸς τῆς Κρουστάνδης προέβη σὲ μιὰ ἐπανεκλογή των ἀντιπροσώπων του.

Τὸ δεύτερο Σοβιέτ τῆς Κρουστάνδης, συνεχίζει ὁ Βόλεν, ἦταν πολὺ ἀριστερότερο. Περιελάμβανε πολλοὺς μπολσεβίκους, μερικοὺς μαξιμαλιστὲς καὶ μερικοὺς ἀναρχικοὺς. (Γιὰ πολλοὺς λόγους, ἡ παρουσία των ἀναρχικῶν στὰ Σοβιέτ ἦταν ἕνα μᾶλλον σπάνιο φαινόμενο. Ἐκτὸς ἀπ' τὴν Κρουστάνδη, ὑπῆρχαν μερικοὶ ἀναρχικοὶ στὰ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολεως καὶ τῆς Μόσχας. Ἄλλου, ἕνας ἀναρχικὸς στὸ Σοβιέτ ἦταν μιὰ ἐξαιρεση. Στὴν ἀρχή, οἱ ἀναρχικοὶ δὲν εἶχαν ἀντίρρηση νὰ στείλουν ἀντιπροσώπους τους στὰ Σοβιέτ. Ὑστερα πέρασαν στὴν κριτικὴ καὶ κατόπιν στὴν ἀποχή. Τελικὰ, ὅπως ἀναφέρεται στὴν ἀπόφαση τοῦ Συνεδρίου τοῦ «Ναμπάτ», πού συγκλήθηκε τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1919 στὸ Γιελιζαμπετγκραντ, τάχτηκαν κατηγορηματικὰ καὶ τελεσίδικα ἑναντίον κάθε συμμετοχῆς στὰ Σοβιέτ, πού ἔγιναν καθαρὰ πολιτικοὶ ὀργανισμοί, ὀργανωμένοι σὲ ἐξουσιαστικὴ, συγκεντρωτικὴ καὶ κρατικιστικὴ βάση). Ὡστόσο, οἱ δραστηριότητες, πού ἀνέπτυξε τὸ Σοβιέτ τῆς Κρουστάνδης καὶ οἱ ἀναπόφευκτες διαμάχες στοὺς κόλπους του ἀνάμεσα στὶς διάφορες φράξιες, δὲν βάραιναν καὶ πολὺ στὴν πλάστιγγα, σὲ σύγκριση μετὰ τὴν τεράστια δουλειά, πού γινόταν στοὺς κόλπους των μαζῶν, στὰ

πολεμικὰ πλοία, στοὺς στρατῶνες, στὰ ἔργαστήρια. Οἱ συγκεντρώσεις στὴν πλατεία τῆς Ἀγκύρας διαδεχόταν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη. Ὅλα τὰ προβλήματα τῆς Ἐπαναστάσεως συζητιόντουσαν ἐκεῖ καὶ ἐξεταζόντουσαν ἀπ' ὅλες τὶς μεριές (...). Οἱ ναῦτες εἶδαν στὴν ἀρχὴ τὸν Κερένσκη μετὰ καλὸ μάτι, μα δὲν ἀργησαν νὰ ἀντιληφθοῦν τὸν πραγματικὸ του ρόλο. Δυὸ βδομάδες τὸ πολὺ μετὰ τὴν ἀποτυχημένη ἐπίθεσις στὸ Ἀνατολικὸ Μέτωπο (18 Ἰουνίου 1918) ἡ Κρουστάνδη ὀρθωσε τελεσίδικα τὸ ἀνάστημά της ἑναντίον του. Πολὺ περισσότερο μάλιστα πού τὴν ἴδια ἐκείνη ἔποχὴ ὁ Κερένσκη ἀρχισε νὰ συλλαμβάνῃ τοὺς ναῦτες, πού ἀνήκαν σὲ ἐπαναστατικὴς ὀργανώσεις — ὄχι μέσα στὴν Κρουστάνδη, μα ὅταν τύχαινε νὰ κατέβουν στὴν Πετρούπολη. Μερικὲς ταραχὲς καὶ ἀνταλλαγὲς πυροβολισμῶν στὴν Πετρούπολη, ὅπου ἕνα ἐπαναστατικὸ σύνταγμα πολυβολητῶν ἀρνήθηκε νὰ μεταβῆ στὸ μέτωπο, ἀντιστάθηκε μετὰ τὸ ὄπλο στὸ χέρι καὶ πολυβολήθηκε ἀπὸ πιστὰ στὴν κυβέρνησις στρατεύματα, ἔρριξαν λάδι στὴ φωτιά. Στὶς 4 Ἰουλίου 1917, δώδεκα χιλιάδες ναῦτες, φαντᾶροι, ἔργατες καὶ ἔργατριες τῆς Κρουστάνδης ἀποβιβάστηκαν στὴν Πετρούπολη κρατῶντας κόκκινες καὶ μαῦρες σημαίες, καθὼς καὶ πλακάτ μετὰ ἕνα κυρίως σύνθημα: Ὁλη ἡ ἐξουσία στὰ τοπικὰ Σοβιέτ! Οἱ διαδηλωτὲς κατευθύνθηκαν πρὸς τὸ ἀνάκτορο τῆς Ταυρίδας, ὅπου ὅλες οἱ φράξιες, συμπεριλαμβανομένων καὶ των μπολσεβίκων, συσकेπτόντουσαν καὶ συζητοῦσαν τὴν πολιτικὴ κατάσταση. Οἱ διαδηλωτὲς σκό-

πευαν νὰ παρασύρουν στὴν ἐκδήλωσή τους τὶς λαϊκὲς μάζες καὶ τὴ φρουρὰ τῆς Πετρούπολεως καὶ νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα μέχρι τὴν πτώση τῆς κυβερνήσεως καὶ τὴν ἀντικατάστασή της ἀπὸ τὰ Σοβιέτ.

Ἐκείνη τὴ φορὰ, ἡ ἐνέργειά τους δὲ βρῆκε ὄπαδούς. Ἐχοντας χάσει μερικοὺς δικούς τους σὲ ἀψιμαχίες μετὰ στρατεύματα, πού ὑποστήριζαν τὴν κυβέρνησις, κατὰλαβαν ὅτι ἡ διαδήλωσις ἀπέτυχε. Ἀναγκάστηκαν νὰ γυρίσουν ἀπράκτοι στὴν Κρουστάνδη. Ἡ νία Ἐπαναστάση δὲν ἦταν ἀκόμα ὠριμη.

Ἡ κυβέρνησις, ἀπ' τὴ μεριά της, δὲν τόλμησε νὰ πάρῃ αὐστηρὰ μέτρα ἑναντίον των διαδηλωτῶν. Ὑστερα ἀπὸ διαπραγματεύσεις πολλῶν ἡμερῶν, πού στὴ διάρκειά τους καὶ τὰ δύο μέρη προετοιμαζόντουσαν γιὰ ἕναν ἀγῶνα μέχρις ἐσχάτων (ἡ Κρουστάνδη ἀρχισε νὰ ὀπλιζῆ τάγματα γιὰ νὰ ἐπιτεθῆ ἑναντίον τῆς Πετρούπολεως), οἱ ἐνδιαφερόμενοι κατέληξαν σὲ συμφωνία καὶ τὰ πράγματα ἡσύχασαν.

Θυμίζουμε ἐδῶ μερικὲς χαρακτηριστικὲς πλευρὲς ἐκείνης τῆς ἀποτυχημένης «ἀνταρσίας». Οἱ μπολσεβίκοι ἔπαιξαν πρωτεύοντα ρόλο σ' ὅλα αὐτὰ. Οἱ διαδηλωτὲς υἱοθέτησαν καὶ ἔγραψαν στὰ πλακάτ τὰ δικὰ τους κυρίως συνθήματα, δηλαδὴ τὰ συνθήματα των μπολσεβίκων. Στὴν Κρουστάνδη, οἱ ἐκπρόσωποι των μπολσεβίκων ἦταν οἱ κυριότεροι

οργανωτές της εκδηλώσεως. Οι ναύτες τούς έθεσαν τὸ ερώτημα: Τί θά κάνουμε, ἂν τὸ Κόμμα δὲ θελήσει νὰ δράσει; Τούς ἀπάντησαν: Θὰ τοὺς ἀναγκάσουμε ἀπὸ δῶ. Ὅμως, ἐπειδὴ ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ δὲν εἶχε πάρει καμμιά ἀπόφαση (ἢ εἶχε ἀποφασίσει νὰ ἀπόσχη) κι ἐπειδὴ ὀρισμένοι γνωστοὶ μπολσεβίκοι διαπραγματευόντουσαν μὲ ἄλλες φράξιες, οἱ μπολσεβίκοι πῆραν μέρος στὴ διαδήλωση σὰν «ἐρασιτέχνες». Ὁ Λένιν, περιορίστηκε νὰ βγῆ σ' ἕνα μπαλκόνι, νὰ ἐκφωνήσει ἕναν λόγο ἐνθαρρύνοντας τοὺς διαδηλωτὲς κι ὕστερα ἐξαφανίστηκε. Ὁ Τρότσκι καὶ οἱ ἄλλοι ἡγέτες προτίμησαν νὰ μὴν ἐπέμβουν καὶ βιάστηκαν κι αὐτοὶ νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ προσκήνιο. Τὸ κίνημα δὲν ἦταν δικό τους. Δὲν εἶχαν αὐτοὶ τὸ πρόσταγμα. Συνεπῶς, δὲν τοὺς ἐνδιέφερε καθόλου. Περίμεναν νάρθη ἢ ὦρα τους. Χαρακτηριστικὴ λεπτομέρεια: ὀρισμένοι μπολσεβίκοι, ἔχοντας ὑψώσει σὲ ἕνα θωρακισμένο αὐτοκίνητο μιά μεγάλη κόκκινη σημαία μὲ τὰ ἀρχικὰ τῆς Κεντρικῆς τους Ἐπιτροπῆς, θέλησαν νὰ μπουρνεύουν ἐπικεφαλῆς τῶν διαδηλωτῶν. Οἱ ναῦτες τοὺς δήλωσαν ὅτι δὲν τῶχαν σκοπὸ νὰ δράσουν κάτω ἀπ' τὴν αἰγίδα τοῦ μπολσεβίκικο κόμματος — τοὺς ἔφτανε καὶ τοὺς παράφτανε ἡ αἰγίδα τοῦ δικοῦ τους Σοβιέτ. Τελικὰ, ἀνάγκασαν τοὺς μπολσεβίκους νὰ πάρουν θέση στὴν οὐρὰ τῆς διαδηλώσεως. Οἱ ἀναρχικοὶ, πού ἀσκοῦσαν ἤδη ἀρκετὴ ἐπιρροή στὴν

Κροστάνδη, ἔλαβαν ἐνεργὸ μέρος στὴν ἐκδήλωση καὶ ἀρκετοὶ δικοὶ τους σκοτώθηκαν ἢ τραυματίστηκαν. Ὅμως, κατὰ βάθος, ἦταν ἕνα μαζικὸ κίνημα, δηλαδὴ ἕνα κίνημα ὅπου ἔλαβαν μέρος μερικὲς χιλιάδες ἐξεγερμένων.

Ὁ μπολσεβίκος Φιόντορ Φιόντοροβιτς Ρασκόλνικοβ, πού ἦταν τὸ 1917 ἀντιπρόεδρος τοῦ Σοβιέτ τῆς Κροστάνδης, ἀφηγήθηκε ὡς ἐξῆς τὴ διαδήλωση ἐκείνη:

«Στὶς 3 Ἰουλίου 1917, κατὰ τὶς 2 τὸ ἀπόγευμα, μιά ομάδα ἀναρχικῶν τῆς Πετροπόλεως ἦρθε νὰ μᾶς βρῆ στὴν Κροστάνδη. Οἱ ἐπισκέπτες μᾶς ἐξήγησαν ὅτι εἶχαν σκοπὸ νὰ ὀργανώσουν μερικὲς ὑπαίθριες συγκεντρώσεις, ὅπου θὰ γινόταν λόγος γιὰ τὴν παρούσα κατάσταση (...). Δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορὰ πού οἱ ἀναρχικοὶ τῶν διαφόρων τάσεων ἐρχόντουσαν στὴν Κροστάνδη (...). Ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἀναρχικῶν-κομμουνιστῶν, ὁ περιβόητος Μπλάιχμαν, ἐρχόταν συχνὰ στὴν Κροστάνδη καὶ τάβαζε μαζί μας στὶς συνεδριάσεις τοῦ Σοβιέτ, ἐπειδὴ ἐπιτρέπαμε στοὺς κρατούμενους ἀξιωματικούς νὰ παίρνουν δέματα μὲ τρόφιμα, ἀντὶ νὰ τοὺς δώσουμε φαρμάκια πού, σύμφωνα μὲ τὸν Μπλάιχμαν, τὸ ἀξίζαν καὶ τὸ παράζιζαν. Ἐγὼ δὲν χάριζα κάστανια συζητώντας μὲ τὸν ἀναρχικὸ ἡγέτη καὶ τοὺς φίλους του, γενικὰ ὡστόσο εἶχαμε μαζί τους φιλικὲς σχέσεις. Οἱ ἀναρχικοὶ δὲν ἀσκοῦσαν τότε σοβαρὴ ἐπιρροή καὶ οἱ ἐπιθέσεις τους ἐναντίον τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως ἐρριχναν νερὸ στὸ μύλο τοῦ κόμματός μας.

Στὴν Κροστάνδη, ὑπῆρχε τότε μιά

ὀργάνωση ἀναρχοσυνδικαλιστῶν, πού τὴν καθοδηγοῦσε ὁ σύντροφος Γιαρτσούκ καὶ πού αὐτὴ καθ' αὐτὴ ἦταν ἐντελῶς ἀσήμαντη. Τὰ μέλη τῆς δὲν ἐφραζόντουσαν ποτὲ ἐναντίον μας καὶ συνήθως ὑποστήριζαν τὶς ἀπόψεις μας καὶ ἔπαιρναν τὸ μέρος μας (...).

Ἡ ἀφιξη μιᾶς νέας ομάδας ἀναρχικῶν δὲν μᾶς ἐξέπληξε καθόλου. Θεώρησα ὅμως καθῆκον μου νὰ τοὺς προειδοποιήσω, ὅτι στὴν Κροστάνδη τὰ πνεύματα ἦταν ἤδη ἀρκετὰ ὀξυμένα καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ ἐρεθίσουν ἀκόμα περισσότερο τὶς μάζες, γιὰ αὐτὸ θὰ μπορούσε νὰ προκαλέσει αὐθόρμητες καὶ μὴ ἐλεγχόμενες ἐκδηλώσεις.

(Ἐχοντας πεῖ ὅτι οἱ ἀναρχικοὶ ὑποσχέθηκαν νὰ μὴν ἀπευθύνουν καμμιά «συγκεκριμένη ἐκκληση» ὁ Ρασκόλνικοβ συνεχίζει):

Τηλεφώνησα στὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ στὴν Πετρούπολη. Τὸ ἀκουστικὸ τὸ σήκωσε ὁ Λίβ Μπορίσοβιτς Κάμενεβ καὶ μὲ κατέστησε προσεχτικὸ, λέγοντάς μου ὅτι οἱ ἀναρχικοὶ πού ἔφτασαν στὴν Κροστάνδη εἶναι πιθανὸ νὰ ἐτοιμάζουν προβοκάτσια, δεδομένου ὅτι παρά τὴν ἀντίθεση τοῦ κόμματός μας τὸ πρῶτο Σύνταγμα τῶν πολυβολητῶν εἶχε κατ' ἐξοχίαν κιάλας στοὺς δρόμους, μὲ τὰ πολυβόλα στημένα σὲ συστοιχίες πάνω στὰ καμιόνια. Μέχρι στιγμῆς, καμμιά ἄλλη μονάδα τῆς φρουρᾶς τῆς Πετροπόλεως δὲν εἶχε ἐνωθῆ μαζί τους καὶ τὸ κόμμα μας ἀρνιόταν νὰ ὑποστηρίξει αὐτὴ τὴν ἀνεύθυνη ἐνέργεια.

Μόλις κρέμασα τὸ ἀκουστικὸ, ἦρθαν καὶ μοῦ εἶπαν πῶς γίνεται μιά συγκεν-

τρωση στὴν πλατεία τῆς Ἀγκύρας — ἦταν φανερὸ πῶς τὴν εἶχε ὀργανώσει ἡ ομάδα τῶν νεοαφιχθέντων ἀναρχικῶν. Ἄλλωστε, στὴν περίπτωση αὐτῆ, ἐνέργησαν κατὰ τρόπο τελείως ἀναρχικὸ, γιὰ ὅχι μόνον δὲν φρόντισαν νὰ ἐρθουν σὲ συμφωνία μὲ τὸ Σοβιέτ, μὰ οὔτε κἀν εἰδοποίησαν τοὺς ἀναρχοσυνδικαλιστὲς (...).

Ὁ πρῶτος πού πῆρε τὸ λόγο, ἦταν ἕνας ἀναρχικὸς. Μιλώντας μὲ ὑστερικὴ φωνή, περιέγραψε τὶς διώξεις τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως ἐναντίον τῶν ἀναρχικῶν. Βασικὸ θέμα τῆς ὁμιλίας του ἦταν ἡ ἀναγγελία τῆς διαδηλώσεως, πού ἀποφάσισαν νὰ κάνουν ἐκείνη τὴν ἡμέρα τὸ πρῶτο Σύνταγμα πολυβολητῶν καὶ ἄλλες μονάδες τῆς φρουρᾶς στὴν Πετρούπολη. Σύντροφοι, ξεφώνισε ὁ ἀναρχικὸς καὶ μόνον πού δὲν ἔκλαιγε, τούτη τὴ στιγμή, ἴσως νὰ χύνεται κιάλας τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν μας στοὺς δρόμους τῆς Πετροπόλεως. Θὰ ἀρνηθῆτε λοιπὸν νὰ ὑποστηρίξετε τοὺς συντρόφους σας, δὲ θὰ πᾶτε λοιπὸν νὰ διαδηλώσετε συντρέχοντας τὴν ἐπανάσταση; Τὰ λόγια του ἐπηρέασαν βαθύτατα τὸ ἀκροατήριον. Οἱ παριστάμενοι ἦταν κατὰ κύριο λόγο ναῦτες, πού ἐντυπωσιαζόντουσαν πολὺ εὐκολὰ ἀπὸ κάτι τέτοια.

Μετά τὸν ἀναρχικὸ μίλησε ὁ σύντροφός μας Σεμιὸν Γκριγκόριεβιτς Ροσσάλ, πού προσπάθησε νὰ καμάρη τὰ πνεύματα. Ὅταν ἀνέβηκε στὸ αὐτοσχέδιο ξύλινο

βήμα, επικράτησε απόλυτη σιωπή σ' όλη την πλατεία της 'Αγκύρας. Όλοι ήταν περιέργοι να ακούσουν, τί θα έλεγε αυτός ο δημοφιλής και πνευματώδης ρήτορας. Όμως, όταν άρχισε να μιλάει ο Ροσάλ, γρήγορα και κοφτά ως το συνήθιζε, κριτικάροντας τη διαδήλωση, λέγοντας πώς ήταν άκαιρη και καλώντας τους άκροατές του να μην πάρουν μέρος σ' αυτήν, χιλιάδες ναύτες βάλθηκαν να ούρλιάζουν: Κατεβάζετε τον άπ' το βήμα! και ξεσκήκωσαν μια τέτοια όχλοβοή φωνών και σφυριγματών, που δεν τούμεινε πιά τίποτ' άλλο του Ροσάλ, παρά να κατέβη άπ' το βήμα, χωρίς να μπορέσει να τελειώσει το λόγο του. Ήταν ή πρώτη και ή τελευταία φορά που ο Ροσάλ βρέθηκε να διαφωνεί με τις μάζες της Κρουσπάνης. Συνήθως, οι λόγοι του είχαν μεγάλη επιτυχία και μόνο χειροκροτήματα τους διέκοιπταν, ή γέλια, όταν τύχαινε να πη κανένα άστειο. Αυτό το επεισόδιο, που ήταν μια εξαίρεση, συγκλόνησε και λύπησε βαθύτατα το Ροσάλ.

'Ανέβηκε ύστερα στο βήμα ο εκπρόσωπος των Ισέρων της άριστερας Μπρούσβικ (...). Συνήθως, οι ναύτες της Κρουσπάνης τον άκουγαν κι αυτόν με ευχαρίστηση. Μάς φερνόταν με συμπάθεια και για λόγους τακτικής, άπό φόβο μήπως χάσει τη δημοσιότητά του, δεν εκφραζόταν ποτέ εναντίον των μπολσεβίκων. Δεν ύπηρχαν ακόμα σοβαρές δια-

φωνίες στον τομέα της τακτικής άνάμεσα σ' έμάς και στους Ισέρους της άριστερας και ή προπαγανδιστική δουλειά τους διευκόλυνε συνήθως το έργο μας. 'Εκείνη τη φορά, ο Μπρούσβικ ανέβηκε στο βήμα για να άναπτύξει άπόψεις σύμφωνες με τις δικές μας. Κράτησε κι αυτός έχθρική στάση άπέναντι στη διαδήλωση. Μόλις το κατάλαβαν οι άκροατές του, εκδήλωσαν την έχθρότητά τους και τον εμπόδισαν κυριολεκτικά να μιλήσει. Ευάισθητος, ως ήταν ο Μπρούσβικ, κατέβηκε άπ' το βήμα σκουπίζοντας ένα δάκρυ.

Μετά άπ' αυτόν, μίλησαν άγνωστοι, που δεν είχαν άνέβει ποτέ ως τότε στο βήμα. 'Εβγαλαν φλογερούς λόγους και πρότειναν στους ναύτες να κατέβουν άμέσως στους στρατώνες, να όπλιστούν, να τρέξουν στην άποβάθρα, να καταλάβουν όλα τα πλοία, που βρισκόντουσαν εκεί και να κατέβουν στην Πετρούπολη. Δεν έχουμε καιρό για χάσιμο, έλεγαν κάθε τόσο. 'Η άτμόσφαιρα στην πλατεία της 'Αγκύρας γινόταν όλο και πιο έκρηκτική.

Τότε, πήρα εγώ το λόγο και πρότεινα:

1. 'Αντί να πάμε στην άποβάθρα, να εκλέξουμε μια 'Οργανωτική 'Επιτροπή, που θα της αναθέσουμε να μελετήσει τα γεγονότα της Πετροπόλεως και να συντάξει έναν κατάλογο των διαθεσίμων όπλων και των ναυτικών συγκοινωνιακών μέσων.

2. Να επιβάλλουμε στην 'Επιτροπή την ύποχρέωση να γνωστοποιήσει στα στρατεύματα τηλεγραφικώς, και όσο το

δυνατόν πιο σύντομα, την άπόφασή της.

Πρός μεγάλη μου έκπληξη, όλοι άκουσαν σιωπηλοί το λόγο μου και τα συμπεράσματά μου, δηλαδή τις πρακτικές μου προτάσεις. Κάτι παραπάνω μάλιστα: Το άκροατήριο, έχοντας χάσει την προηγούμενη έξαψη του, κατάλαβε τον παράλογο χαρακτήρα, που θα είχε μια άμεση αντίδραση στα γεγονότα, που όλοι άγνοούσαν την πραγματική τους έκταση. Οι προτάσεις μου έγιναν δεκτές. 'Ο Ροσάλ, μερικοί άλλοι σύντροφοι κι εγώ, εκλεχτήκαμε μέλη της 'Επιτροπής. Οι ναύτες της Κρουσπάνης εκφράσαν την εμπιστοσύνη τους στον παλιό, παραδοσιακό καθοδηγητή τους: στο μπολσεβίκικο κόμμα.

Για λόγους πρακτικούς, είχα καταφύγει όσο νάναι στη «διπλωματία», κράτησα δηλαδή για τον εαυτό μου την πληροφορία, που μου είχε δώσει ο Κάμενεβ, ότι δηλαδή το πρώτο σύνταγμα πολυβολητών είχε κιόλας κατέβει στο δρόμο. 'Αν είχα πεί σε κείνη τη συγκέντρωση ότι ή διαδήλωση ήταν ήδη ένα τετελεσμένο γεγονός, θα είχα ρίξει λάδι στη φωτιά.

(Σχετικά μ' αυτή τη διαδήλωση, ο Ρασκόλνικοβ, σημειώνει σε ένα άλλο σημείο της άφηγησέως του: Παρά την έπίμβαση των αναρχικών, που προσπάθησαν βλακωδώς να έξάψουν τα πάθη, δεν ήταν αυτοί που την προκάλεσαν. Κάτι τέτοιο θα ήταν άδύνατο να το πετύχη μια ομάδα, που άσκούσε τόσο μικρή έπιρροή. Τα γεγονότα του 'Ιουλίου ξεσπασαν μ' έναν τρόπο τελείως αυθόρ-

μητο, χωρίς να τα ύποκινήσει κανένας. Οι εργάτες και οι άγρότες, που φόραγαν το άμπέχωνο του φαντάρου ή του ναύτη, ένοιωσαν ένστικτωδώς ότι ή Προσωρινή Κυβέρνηση άπεργαζόταν το χαμό της 'Επαναστάσεως, οδηγώντας την στον γκρεμό).

Συνεχίζοντας, ο Ρασκόλνικοβ λέει ότι, ή Κεντρική 'Επιτροπή του μπολσεβίκικου κόμματος άποφάσισε τελικά να ύποστηρίξει μια ένσπλη, αλλά ειρηνική διαδήλωση, που όρίστηκε να γίνει την 5-η μέρα, δηλαδή στις 4 'Ιουλίου 1917. Οι Ισέροι της άριστερας άποφάσισαν να μετάσχουν. Το Σοβιέτ της Κρουσπάνης έδωσε έντολή να άρχίσουν οι προετοιμασίες και το πρωί της 4ης 'Ιουλίου, οι διαδηλωτές της Κρουσπάνης ξεμπάρκαραν στην Πετρούπολη. 'Η φάλαγγά τους προχώρησε προς το άνάκτορο Κσείνσκαγια, όπου βρισκόταν τότε ή έδρα του μπολσεβίκικου κόμματος. ('Η πρίμα-μπαλλαρίνα Ματθίλδη Κσείνσκαγια χρημάτισε έρωμένη του Νικολάου Β', που της χάρισε το άνάκτορο).

«Μαζί με μια ομάδα συντρόφων, γράφει ο Ρασκόλνικοβ, μπήκα στο άνάκτορο Κσείνσκαγια και βρήκα τον Βλαντίμιρ 'Ιλίτς. 'Εν όνόματι των ναυτών της Κρουσπάνης, του ζητήσαμε να βγεί στο μπαλκόνι και να πη δυο λόγια. Στην αρχή, ο 'Ιλίτς άρνήθηκε, έπικαλούμενος την κατάσταση της ύγειας του, μά διεδομένου ότι οι φωνές των διαδηλωτών, που

ζητούσαν απαιτητικά το ίδιο πράγμα απ' το δρόμο, σεγκοντάρανε και με το παραπάνω την παράκλησή μας, υποχώρησε και δέχτηκε να μιλήσει.

Όταν βγήκε ο Λένιν στο μπαλκόνι, οι διαδηλωτές τον χαιρέτησαν με θυελλώδη χειροκροτήματα, που άκουγόντουσαν συνεχώς και δεν έλεγαν να σταματήσουν. Πριν σταματήσουν καλά-καλά οι έπευφημίες, ο Λένιν άρχισε να μιλάει. Ο λόγος του υπήρξε πολύ σύντομος. Ο Βλαντίμιρ Ίλιτς ζήτησε πρώτ' απ' όλα συγνώμη, επειδή η κατάσταση της υγείας του τον άναγκαζε να περιοριστεί σε λίγα λόγια και μετέδωσε στους εργατές της Κρονστάνδης το χαιρετισμό των εργατών της Πετρούπολης. Σχετικά με την πολιτική κατάσταση, εξέφρασε την πεποίθηση ότι παρά τα πρόσκαιρα ζιγκ-ζάγκ, το σύνθημά μας «όλη η εξουσία στα Σοβιέτ» θα νικούσε τελικά, πράγμα που απαιτούσε απ' τη μεριά μας μια τεράστια αποφασιστικότητα, αυτοπειθαρχία και αυστηρή επαγρύπνηση. Ο λόγος του Λένιν δεν περιείχε καμιά απ' τις εκκλήσεις, που προσπάθησε αργότερα να του αποδώσει η Εισαγγελία του Περιβέρζεβ (...).

Απ' το ανάκτορο Κασίνσκαγια και πέρα, μερικοί σύντροφοι, μπροστά-μπροστά στη φάλαγγα, κρατούσαν ένα τεράστιο πλακάτ της Κεντρικής Επιτροπής του Κόμματός μας. Οι έσέροι της άριστερής τής αντίληφθηκαν, μόνο όταν φτάσα-

με στο Πεδίο του Άρεως, και απαιτήσαν να το κατεβάσουμε. Έννοείται, ότι άρνηθήκαμε. Δήλωσαν τότε πώς δεν μπορούν να μετάσχουν στη διαδήλωση κάτω απ' αυτές τις συνθήκες και ότι θα έφευγαν. Ωστόσο, εκτός από όρισμένα στελέχη, κανένας δεν εγκατέλειψε τη φάλαγγα. Οι έσέροι της άριστερής έφευγαν, μα η μάζα έμεινε μαζί μας (...).

Κοντά στην όδο Μπασέιναγια, εμφανίστηκε μπροστά μας ένα καμιόνι, που δεν γνωρίζαμε. Είδαμε στην καρότσα του μια ομάδα φαντάρων και στο πίσω μέρος ένα πολυβόλο Μαξίμ. Το καμιόνι μπήκε έπικεφαλής της φάλαγγας και προχώρησε άργα. Οι άντρες, που ήταν άπανω μās ήταν άγνωστοι, τους προτείναμε να εγκαταλείψουν τη φάλαγγα. Γελώντας εύθυμα, ανέπτυξαν ταχύτητα και την ίδια στιγμή, η έμπροσθοφυλακή των ναυτών της Κρονστάνδης έφτασε στο ύψος της όδου Παντελεϊμόβσκαγια. Ξάφνου, χωρίς να ξέρουμε από που, άντήχησαν οι πρώτοι πυροβολισμοί. Το καμιόνι έρριχνε ριπές, άλλοτε καταπάνω μας, άλλοτε καταπάνω στα παράθυρα των γειτονικών σπιτιών. Στις γραμμές μας κυριάρχησε η άγανάχτηση, ο πανικός κι η σύγχυση (...). Μόλις άκουσαν τους πρώτους πυροβολισμούς, οι ναύτες άρπαξαν τα τουφέκια τους και άρχισαν να ρίχνουν προς όλες τις κατευθύνσεις. Τα πυκνά, μα τελείως άτακτα πυρά, έδιναν την έντύπωση μιας πραγματικής μάχης, με τη μόνη διαφορά ότι οι θέσεις του έχθρου μās ήταν τελείως άγνωστες. Έχοντας άδειάσει τον πρώτο γεμιστήρα και έχοντας πειστή ότι δεν χρη-

σίμειε σε τίποτα να ρίχνουν στον άέρα, οι περισσότεροι ναύτες υπάκουσαν στη διαταγή μας και έπεσαν πρηνηδόν στο λιθόστρωτο κι άλλοι κρύφτηκαν στις εισόδους των σπιτιών. Μόνο μερικοί ναύτες, όρθιοι καταμεσής του δρόμου, συνέχιζαν να ρίχνουν καταπάνω σε κάποιον άόρατο στόχο. Μεταφέραμε τον πρώτο τραυματία του φρουρίου της Κρονστάνδης. Τραυματίστηκαν η σκοτώθηκαν κάμποσοι άλλοι. Ύστερα, οι πυροβολισμοί σταμάτησαν από μόνοι τους».

Ο Ρασκόλνικοβ συμπληρώνει λέγοντας ότι οι ναύτες της Κρονστάνδης συνέχισαν την πορεία τους και κατευθύνθηκαν στο ανάκτορο της Ταυρίδας, αλλά τώρα πιά, δεν είχαν κρεμασμένο το τουφέκι τους στον ώμο, μα το κρατούσαν στα χέρια, με το κοντάκι άκουμπισμένο στο πλευρό. Σχετικά με την ίδια διαδήλωση, ο Ί. Ντούσερ γράφει:

«Ο Τρότσκι κι ο Λένιν, έχοντας ύπ' όψη τους την ίσορροπία δυνάμεων σ' όλόκληρη τη χώρα, ήξεραν πώς δεν είχε έρθει ακόμα γι' αυτούς η ώρα να χτυπήσουν. Μα οι όπαδοί τους στην πρωτεύουσα βρισκόντουσαν σε συνεχή άναβρασμό και άρχισαν να μη βλέπουν με καλό μάτι την τακτική τους. Οι άναρχικοί κατάγγελναν το παιχνιδί της άναμονής και τη δολιότητα των μπολσεβίκων, όπως είχαν καταγγείλει οι μπολσεβίκοι τους δισταγμούς και τη δολιότητα των μενσεβίκων και των έσέρων. Τελικά, όρισμένα συντάγματα έβησαν το γενικό έπιτελείο των μπολσεβίκων πρό τετελεμένου γεγονότος, προετοιμάζοντας μια

ένσπλη διαδήλωση για τις 3 Ίουλίου. Οι ναύτες της Κρονστάνδης και οι εργατές της πρωτεύουσας, έχοντας άκουσει πολλά και διάφορα από τους «δευτερεύοντες» μπολσεβίκους προπαγανδιστές, βιάστηκαν τώρα να άπαντήσουν θετικά στο κάλεσμα. Όπως συμβαίνει συχνά σε παρόμοιες περιπτώσεις, όταν η έπικίνδυνη πολιτική πρωτοβουλία παίρνεται άμεσα από ένα κίνημα όργης των μαζών, ο σκοπός της έπιχειρήσεως δεν ήταν σαφής. Αύτοί που προετοιμάζαν τη διαδήλωση, δεν ήξεραν αν κατέβαιναν στο δρόμο για να άνατρέψουν την κυβέρνηση ή για να προβούν σε μια είρηνική έκδήλωση. Το γενικό έπιτελείο των μπολσεβίκων προσπάθησε να ματαιώσει τη διαδήλωση, όπως το είχε κάνει και στις 10 Ίουλίου. Όμως, αυτή τη φορά, στάθηκε άδύνατο να συγκρατηθεί η λαϊκή όργη.

Ο Λένιν προσπάθησε τότε να θέσει το κόμμα του έπικεφαλής του κινήματος, για να το συγκρατήσει μέσα στα όρια μιας είρηνικής διαδηλώσεως, που δε θα είχε άλλο σκοπό, και τούτη τη φορά, παρά να υποχρεώσει τους μετριοπαθείς σοσιαλιστές να σχηματίσουν μια όμοιογενή κυβέρνηση, που θα την υποστήριζε το Σοβιέτ. Μ' αυτό το σύνθημα, τεράστιες μάζες λαού κατέβηκαν στο κέντρο της πόλεως, γέμισαν τους δρόμους, παρέλασαν κατά φάλαγγες, έκαναν ύπαιθριες συγκεντρώσεις κι όλα αυ-

τά κράτησαν δυο μέρες και δυο νύχτες. Μπολσεβίκοι ρήτορες, μεταξύ των οποίων και ο Λένιν, άπευθύνθηκαν στα πλήθη καταδικάζοντας την κυβέρνηση συνασπισμού, αλλά και κάνοντας έκκληση υπέρ της ησυχίας και της πειθαρχίας.

Το μεγαλύτερο και το μαχητικότερο πλήθος πολιόρκησε το ανάκτορο της Ταυρίδας, όπου είχε τα γραφεία της ή Κεντρική Έκτελεστική Έπιτροπή των Σοβιέτ. Οι διαδηλωτές έστειλαν αντιπροσωπείες στο ανάκτορο για να δηλώσουν ότι δε θα διαλυθούν προτού διαρρήξουν οι μετριοπαθείς σοσιαλιστές τις σχέσεις τους με τους καντέ, δηλαδή προτού άποχωρήσουν από την κυβέρνηση συνασπισμού. Όρισμένοι μενσεβίκοι και μετριοπαθείς σοσιαλιστές ήταν πεπεισμένοι ότι σκηνοθέτης του όλου θεάματος ήταν ο Λένιν και ότι είχε σκοπό να προχωρήσει σε ένοπλη εξέγερση. Στην πραγματικότητα, αν οι μπολσεβίκοι ήταν άρχηγοί μιας εξέγερσης, τότε ή συμπεριφορά τους μόνο σαν παράξενη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί: μιлагαν στις μάζες, προσπαθώντας να τις συγκρατήσουν και να τις άποτρέψουν από κάθε πράξη βίας. Ώστόσο, υπήρχαν όρισμένα σημάδια, που μπορούσαν να δώσουν την έντύπωση ότι ήταν έτοιμοι να ενεργήσουν βάσει προδιαγεγραμμένου σχεδίου. Ήταν γνωστό ότι οι μπολσεβίκοι δεκανείς είχαν κάνει την προπαγάνδα τους και ότι οι ναύτες της Κρου-

στάνης ήταν τα μαχητικότερα στοιχεία της εξέγερσης. (Τριάντα πέντε χρόνια άργότερα, το Μάρτιο του 1952, ό μενσεβίκος ήγέτης Ρ. Άμπράμοβιτς έγραφε στον «Σοσιαλιστικό Άγγελιαφόρο» — Σοσιαλιστίτσεςκα Βέστνικ — σε ένα άρθρο του με τον τίτλο: «Η τραγωδία της επανάστασης που άναβλήθηκε»: «Το ρεύμα εναντίον του πολέμου άρχισε να διευρύνεται βίαια, ύστερα από τις πρώτες άποτυχίες μας στο μέτωπο τον Ίούλιο. Ή έχθρότητα άπέναντι στην προσπάθεια άναζωπυρώσεως ενός πολέμου, που οι μάζες τον έβλεπαν κίολας σαν τελειωμένο, ήταν τόσο έντονη, ώστε την εποχή εκείνη είχα τη γνώμη πως οι μπολσεβίκοι θα μπορούσαν να πάρουν την έξουσία τις μέρες του Ίουλίου, αν ο Λένιν και οι φίλοι του είχαν δείξει μεγαλύτερη άποφασιστικότητα. Ώστόσο, ό Άμπράμοβιτς, στη διάρκεια των γεγονότων εκείνων κι άργότερα, είχε κατηγορήσει τους μπολσεβίκους λέγοντας ότι συνωμοτούσαν για να πάρουν την έξουσία). Οι μετριοπαθείς σοσιαλιστές συνεδρίαζαν μέσα στο πολιορκημένο ανάκτορο, τρέμοντας για τη ζωή τους. Έστειλαν έκκληση στο γενικό έπιτελείο του στρατού ζητώντας βοήθεια. Όμως, δεδομένου ότι όλη ή φρουρά είχε προσχωρήσει στους μπολσεβίκους, χρειάστηκε να μεταφερθούν άπ' το μέτωπο πιά έμπιστα τμήματα. Ένώ οι μενσεβίκοι και οι έσέροι περίμεναν τους σωτήρες τους, διαδόθηκε ή φήμη ότι το πλήθος είχε συλλάβει έξω στο δρόμο τον Τσερνόβ, τον ύπουργό της Γεωργίας και έτοιμαζόταν να τον λιτσάρη. Ό Τρότ-

σκι, που είχε περάσει όλη τη νύχτα και το πρωί στο ανάκτορο, συζητώντας μια με τους διαδηλωτές, άπ' έξω, μια με την Έκτελεστική, μέσα, έτρεξε στον τόπο των ταραχών.

Στο σημείο αυτό, ό Ί. Ντόϊτσερ δίνει το λόγο στο Σουχάνοβ, γιατί κατά τη γνώμη του, κανείς δεν περιέγραψε καλύτερα άπ' αυτόν τα όσα έπακολούθησαν. Γράφει λοιπόν ό σοσιαλιστής-διεθνιστής Σουχάνοβ, στο βιβλίο του: «Σημειώσεις γύρω από την επανάσταση», που κυκλοφόρησε στη Μόσχα το 1922:

«Μέχρι εκεί που έπαιρνε το μάτι σου, το πλήθος ήταν άποχαλινωμένο. Γύρω από ένα αυτοκίνητο, μια ομάδα ναυτών, με άγρια πρόσωπα, διαδήλωνε φωνάζοντας. Ό Τσερνόβ καθόταν στο πίσω κάθισμα του αυτοκινήτου. Ήταν φανερό ότι είχε χάσει κάθε αυτοέλεγχο. Όλη ή Κρουστανόδη ήξερε τον Τρότσκι και φαινόταν να του έχη έμπιστοσύνη. Μά όταν ό Τρότσκι πήρε το λόγο, το πλήθος δεν ήρέμισε. Άν βρισκόταν τη στιγμή εκείνη ένας προβοκάτορας και πυροβολούσε κάπου εκεί κοντά, θα είχαμε παραστή σ' ένα φοβερό λουτρό αίματος: θα μάς είχαν κατακομματιάσει όλους, συμπεριλαμβανομένου και του Τρότσκι. Άναστατωμένος, βρίσκοντας με δυσκολία τα λόγια του... ό Τρότσκι κατόρθωσε να προκαλέσει την προσοχή εκείνων, που βρισκόντουσαν πιά κοντά σ' αυτόν. (Άρχισε να εκθειάζη τις επαναστατικές άρετές της Κρουστανόνης κατά τρόπο που φάνηκε ύπερβολικός στο Σουχάνοβ, σημειώνει ό Ντόϊτσερ). Ήρθατε εδώ, έσείς οι κόκκινοι ναύτες της Κρουστανόνης,

μόλις άκούσατε να λένε πως ή επανάσταση κινδυνεύει... Ζήτω ή Κόκκινη Κρουστανόδη, το καμάρι κι ή δόξα της Έπαναστάσεως!

Αυτοί όμως, άκουγαν σκυθρωποί τον Τρότσκι. Όταν δοκίμασε να τους μιλήσει για τον Τσερνόβ, ή ομάδα, που είχε κυκλώσει το αυτοκίνητο, άρχισε να ούρλιαζει.

Ήρθατε εδώ για να διαδηλώσετε τη θέλησή σας και για να δείξετε στο Σοβιέτ, ότι ή εργατική τάξη δεν θέλει να βλέπη την μπουρζουαζία στην έξουσία, συνέχισε ό Τρότσκι. Μά γιατί να βλάψετε την ίδια την ύπόθεσή σας; Γιατί να άμαυρώσετε και να σβήσετε την παλιότερη δράση σας, βάζοντάς τα με ένα τυχαίο άτομο;.. Ό καθένας από σας έδειξε την άφοσίωσή του στην Έπανάσταση. Ό καθένας από σας είναι έτοιμος να δώσει τη ζωή του για την Έπανάσταση. Το ξέρω... Δώσε μου το χέρι σου, σύντροφε!.. Δώσε μου το χέρι σου άδελφέ μου...

Ό Τρότσκι άπλωσε το χέρι του προς έναν ναύτη, που διαμαρτυρόταν για τα λεγόμενά του. Ό ναύτης άρπαξε με τόνα του χέρι το τουφέκι κι άρνήθηκε να δώσει το άλλο στον Τρότσκι. Είχα την έντύπωση ότι θα πρέπει να είχε άκούσει πολλές φορές τον Τρότσκι στην Κρουστανόδη και ότι τη στιγμή εκείνη πίστευε σ' αλήθεια, πως ό Τρότσκι πρόδωσε τον άγώνα».

Και ο *Ι. Ντόιτσερ*, έχοντας παραθέσει την αφήγηση του Σουχάνοβ, συνεχίζει:

«Τελικά, ο Τρότσκι, προκαλώντας το πλήθος, ζήτησε απ' αυτούς που ήθελαν το θάνατο του Τσερνόβ να σηκώσουν χωρίς περιστροφές το χέρι τους. Κανείς δε σήκωσε το χέρι του. Μés στην απόλυτη σιωπή, ο Τρότσκι πήρε απ' το μπράτσο τον μισολιπόθυμο Τσερνόβ και τον όδηγησε στο ανάκτορο. Το πρόσωπο του Τρότσκι είχε τή χλωμάδα ενός νεκρού και τόλουζε κρύος ιδρώς. Άργότερα, ο Τρότσκι έγραψε ότι αυτοί που έπιασαν τον Τσερνόβ ήταν προβοκάτορες και δεν είχαν καμιά σχέση με τους ναύτες. Η έκδοχή του Σουχάνοβ φαίνεται περισσότερο αληθοφανής και συμφωνεί με την έκδοχή του Ρασκόλνικοβ, του ήγέτη της Κρουστάνδης.

Είναι γνωστός ο άποφασιστικός ρόλος που έπαιξε ο στόλος της Βαλτικής στα γεγονότα της 25ης Οκτωβρίου 1917.

«Το πρωί της 25ης Οκτωβρίου 1917, γράφει ο *Ι. Ντόιτσερ*, ο Κερένσκι είχε ήδη εγκαταλείψει την πρωτεύουσα με ένα αυτοκίνητο ξένης πρεσβείας. Μάταια τον περίμεναν οι ύπουργοί του στα Χειμερινά Άνάκτορα, όπου βρέθηκαν κυκλωμένοι το μεσημέρι, άκριβώς όπως είχε βρεθίη κυκλωμένη η τσαρική κυβέρνηση κατά την επανάσταση του Φεβρουαρίου. Χωρίς αίματοχυσία, οι μπολσεβίκοι είχαν γίνει κύριοι της πρωτεύουσας (...). Ο έχθρος δεν κρατούσε πιά παρά τὰ

Χειμερινά Άνάκτορα. Ο Άντόνοβ-Όβσέγιενκο επέβλεπε τις προετοιμασίες για την τελική έφοδο».

Ο μπολσεβίκος *Άντόνοβ-Όβσέγιενκο*, που ήταν τότε βοηθός κομμισαρίου των Στρατιωτικών και διοικητής της φρουράς στην Πετρούπολη, αφηγήθηκε άργότερα ότι, μετά την κατάληψη των Χειμερινών Άνακτόρων παρατηρήθηκε μία πλέρια διάλυση της φρουράς και το γεγονός αυτό με άνησυχούσε πολύ περισσότερο από τις ένδεχόμενες ενέργειες των όπαδών της Συντακτικής Συνελεύσεως (...). Ένα άγριο και χωρίς προηγούμενο όργιο, έκανε θραύση σ' όλόκληρη την Πετρούπολη και δεν θά μπορούσες να πής με σιγουριά, αν ήταν ή όχι το αποτέλεσμα μίς καλά μελετημένης προβοκάτσιας. Έδω κι εκεί, εμφανίζονταν συμμορίες ταραχοποιών, κυρίως φαντάρων, που όρμουσαν στις κάβες, στα ύπόγεια και έφταναν ένιοτε στο σημείο να λεηλατούν ακόμα και τὰ τσαγάδικα. Οι ελάχιστοι φαντάροι, που έμεναν πειθαρχημένοι, καθώς και οι Κόκκινοι Φρουροί, μάταια ιδρωκοπούσαν να επιβάλλουν κάποια τάξη. Οι έκκλησεις και οι έξορκισμοί τους δεν έφερναν κανένα αποτέλεσμα. Οι κάβες των Χειμερινών Άνακτόρων (δηλαδή της πρώην διαμονής του τσάρου) μίς έβαλαν στους μεγαλύτερους μελάδες (...). Οι άντρες του συντάγματος Πρεομπραζένσκη, που κράτησαν ως την ώρα εκείνη την πειθαρχία τους, τὰ κοπάνησαν και έγιναν σκνίπα στο μεθύσι, ενώ τους είχε ανατεθίη ή φρούρηση των Άνακτόρων. Το σύνταγμα Παβλόβσκη, το επαναστατικό

μας μετερίζι, δεν άντιστάθηκε κι αυτό στον πειρασμό. Στείλαμε φρουρούς διαφόρων προελεύσεων, επιλεγμένους από διάφορες μονάδες. Κι αυτοί επίσης γίνανε στουπί. Δώσαμε τότε έντολή στα μέλη των έπιτροπών του συντάγματος (δηλαδή στους επαναστάτες άρχηγούς της φρουράς) να αναλάβουν τή φρούρηση. Υπέκυψαν κι αυτοί με τή σειρά τους. Διατάξαμε τους φαντάρους των θωρακισμένων ταξιαρχιών να διαλύσουν το πλήθος — έκαναν μερικές βόλτες πέρα-δωθε κι ύστερα άρχισαν να τρικλίζουν. Το σούρουπο, ή κραιπάλη των βακχευτών είχε φτάσει στο άπόγειό της. Ένα χαρούμενο σύνθημα διαδόθηκε από στόμα σε στόμα: Του τσαρισμού το άπομεινάρι, στράγγιζε το παλληκάρι! Πασχίσαμε να άναχαιτίσουμε το πλήθος, κλειδαμπαρώνοντας τις πόρτες και σωριάζοντας από μέσα ό,τι βρέθηκε πρόχειρο. Το πλήθος μπήκε απ' τὰ παράθυρα ξήλωσε τὰ κάγκελα και έβαλε χέρι στα κρασιά. Θελήσαμε να πλημμυρίσουμε τις κάβες, καλέσαμε τις πυροσβεστικές άντλίες: οι πυροσβέστες το έτσουξαν κι αυτοί σαν τους άλλους. Μόνο οι ναύτες του Έλισιγκφόρς κατάφεραν να τὰ βγάλουν πέρα με τις κάβες των Χειμερινών Άνακτόρων. Ήταν στο είδος του, ένας τιτάνιος άγώνας. Μά οι ναύτες στάθηκαν στο ύψος τους, γιατί ήταν δεμένοι με άυστηρότατο όρκο: Θάνατος σ' αυτόν που προδίνει τον όρκο του! Και παρ' όλο που κάτω από άλλες συνθήκες θά είχαν άποδείξει κι αυτοί πως είναι γερά ποτήρια, βάδισαν και προχώρησαν με τή σημαία ψηλά, χωρίς

να παρασυρθούν από το πάθος. Η μάχη ώστόσο δεν είχε τελειώσει. Η τρέλλα της οίνοποσίας είχε φτάσει σ' άκρεια σημεία της πόλεως. Τελικά, το Συμβούλιο των Έπιτρόπων του Λαού διόρισε έναν ειδικό κομμισάριο, αναθέτοντάς του έκτακτες έξουσίες και δίνοντάς του μιά ισχυρή συνοδεία. Άποδείχτηκε όμως ότι ακόμα κι ο κομμισάριος δεν ήταν άναμάρτητος (...). Στη νήσο Βασιλέβσκη, ήρθαν στα χέρια κι έπακολούθησε άγρια γρονθοπατινάδα. Το φιλανδικό σύνταγμα, που οι έπικεφαλής του είχαν άναρχοσυνδικαλιστικές τάσεις, κήρυξε κατάσταση πολιορκίας στο έδαφος του και έκανε γνωστό, ότι θά τινάζη στον άέρα τις κάβες του κρασιού και θά άρχισή να έκτελιη επί τόπου, όσους προβαίνουν σε λεηλασίες. Μόνο ύστερα από έντονες προσπάθειες πήρε τέλος κάποτε αυτή ή άλκοολική τρέλλα.

«Τή νύχτα της περιλάλητης 25ης Οκτωβρίου, γράφει ο *Βόλιν*, βρισκόμουν σ' έναν όρκο της Πετρούπολεως. Ήταν σκοτεινός και έρημος. Άπό μακριά, άκούγοντουσαν που και που πυροβολισμοί — κάποιοι θά πρέπει να έρριχναν με τὰ τουφέκια τους. Ξαφνικά, ένα θωρακισμένο αυτοκίνητο πέρασε από δίπλα μου, τρέχοντας όλοταχώς. Μés απ' το αυτοκίνητο, ένα χέρι πέταξε ένα πάκο χαρτιά, που σκόρπισαν προς όλες τις κατευθύνσεις. Έσκυφα και πήρα από κάτω

ένα χαρτί. Ήταν μία έκκληση της νέας κυβερνήσεως «στους εργάτες και στους αγρότες», πού τους γνωστοποιούσε την πτώση της κυβερνήσεως Κερένσκι. Διάβασα επίσης τον κατάλογο με τα ονόματα των μελών του «Συμβουλίου των Επιτρόπων του λαού». Πρόεδρος του Συμβουλίου ήταν ο Λένιν. Ένα περίπλοκο συναίσθημα θλίψης, όργης και άηδίας με πλημύρισε τότε, μαζί με ένα είδος είρωνικής ικανοποίησης. Αύτοι οι βλάκες (άν δεν είναι απλά και σκέτα δημαγωγοί και σφετεριστές, σκέφτηκα) θα πρέπει σίγουρα να φαντάζονται πως κάνουν Κοινωνική Έπανάσταση! Έ, λοιπόν, θα δούνε... Και οι μάζες θα πάρουν ένα καλό μάθημα! Ποιός θα μπορούσε να προβλέψει εκείνη την ώρα, ότι μόνο τέσσερα χρόνια αργότερα, το 1921, όταν θα γιορταζόταν η ενδοξη επέτειος του Φεβρουαρίου — στις 25 με 28 του μηνός για την ακρίβεια — οι εργάτες της Πετρούπολεως θα ξεγεραθούν εναντίον της νέας «κομμουνιστικής» κυβερνήσεως; (...). Έχοντας γυρίσει απ' την Πετρούπολη στην Κροστάνδη μετά τη νίκη του 'Οκτωβρίου 1917, οι επαναστατημένοι ναύτες άνοιξαν άμέσως μία συζήτηση σχετικά με τον κίνδυνο, πού θα μπορούσε να προκύψει από το γεγονός ότι η έξουσία βρισκόταν τώρα στα χέρια του «Συμβουλίου των Επιτρόπων του λαού». Όρισμένοι βεβαίωσαν, συγκεκριμένα, ότι αυτή η πολιτική «παρασυναγωγή»

ήταν ικανή να προδώσει μία μέρα τις αρχές της Έπανάστασεως του 'Οκτωβρίου. Όμως, στο σύνολό τους, οι ναύτες, έντυπωσιασμένοι κυρίως από την εύκολη νίκη, έλεγαν: Σ' αυτή την περίπτωση, μία και τ' κανόνια μας τ'α βγάλαν πέρα με τ' Χειμερινά 'Ανάκτορα, θ'α τ'α βγάλουν πέρα και με τ'ο Σμόλνυ.

Όπως είδε ο άναγνώστης, πού διάβασε τ'ο «Γεγονός», οι κροσττανδιώτες γύρισαν πράγματι τ'α κανόνια τους εναντίον του Σμόλνυ, αλλά δεν τ'α έβγαλαν πέρα. Η μπολσεβίκικη κυβέρνηση έπεστράτευσε εναντίον της Κροστάνδης όχι μόνο τις ένοπλες δυνάμεις της μά και όλόκληρο τ'ον προπαγανδιστικό της μηχανισμό. Ένα από τ'α γρανάζια αυτού του μηχανισμού ήταν και ο ποιητής *Βλαντίμιρ Βλαντίμιροβιτς Μαγιακόβσκι*, πού θεωρούσε καθήκον του να εκτελή τις «κοινωνικές παραγγελίες», όπως έλεγε, να θέσει δηλαδή την τέχνη του στην ύπηρεσία της σοβιετικής κυβερνήσεως. Τ'ο 1919-1922, ο Μαγιακόβσκι δούλεψε στο Ρωσικό Τηλεγραφικό Πρακτορείο, ζωγραφίζοντας και γράφοντας τ'α «Παράθυρα του ΡΟΣΤΑ». Αύτ'α τ'α «Παράθυρα», ήταν μεγάλες άφισες, με τέσσερα ή περισσότερα έγχρωμα σχέδια ή κάθε μία, συνήθως σε στυλ γελοιογραφίας. Κάτω από κάθε σχέδιο, υπήρχε μία έμμετρη έπεξήγηση. Στις 9 με 29 Μαρτίου 1921, ο Μαγιακόβσκι κατασκεύασε ένα «παράθυρο», όπου έχοντας εύθυγραμμιστή με την επίσημη κυβερνητική άποψη, σχολίαζε με τ'ον τρόπο του τ'α γεγονότα της Κροστάνδης:

ΠΑΗΣΙΑΣΕ ΣΥΝΤΡΟΦΕ, ΚΟΪΤΑ ΚΑΙ ΔΕΣ, ΣΑΝ ΑΝΟΪΧΤΟΜΑΤΗΣ
ΛΑΟΥ ΤΑ ΓΕΝΟΤΑ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ ΚΙ ΛΑΟΥ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ
ΔΥΟ ΔΡΟΜΟΙ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΑΙ ΔΥΟ ΑΥΣΕΙΣ
ΣΚΕΦΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΛΕΞΕ ΠΩΣ ΘΑ ΒΑΣΙΣΗΣ

1. 'Ακόμα κι ο ήλιος, όπως θ'α είδες
Έχει στη μούρη κηλίδες*.

2. 'Η έξουσία τ'ων Σοβιέτ, έχει κουσούρια κι αυτή.
Γιατί, λόγω χάρη, να λέμε ψωμάκι τ'ο ψωμί;

*Στ'ο στίχο: ο ήλιος, δηλαδή η Κομμούνια. Οι κηλίδες του: οι «Σοβμπουράδες» (δηλαδή οι «σοβιετικοί μπουφζονάδες», τ'ο «σαμποτάζ», ή «σπέκουλα».

3. 'Άλλος δίχως ψίχουλο κι άλλος με τ'ο δελτίο του έχει πάρει
τροφιμάτα στη ζούλα ένα καντάρι.

4. 'Άλλος γυμνός κι άλλος με γούνα και ταψά
πές μου, σύντροφε, τί φταίει για όλα αυτά;

5. Ποιός φταίει να βρούμε είναι καιρός:
οι κομμουνιστές, ή τ'ο ρήμαγμα της χώρας;
Τ'α Σοβιέτ, ή ο αποκλεισμός;

6. Κιός πού ή στέρηση του θάλωσε μυαλό και μάτι
πάει κι αρπάζει τ'ο τουφέκι με γινάτι.

Ένα «Παράθυρο του ΡΟΣΤΑ» (σχέδια και κείμενο, του Β.Β. Μαγιακόβσκι). Οι στίχοι λένε: «Σύντροφε, ο δρόμος πού οδηγεί στην Κομμούνια είναι γεμάτος άγκάθια. Πρέπει να ποδίσουμε καλά την πρωτοπορία της Κομμούνιας. Τ'ο πόδι του κόκκινου φαντάρου θ'α σπάσει τ' άγκάθια και τότε, θ'α μπορούς να βαδίσης χωρίς προσκόμματα στο δρόμο πού οδηγεί στην Κομμούνια.

7. Τοῦτο, λέει, θὰ τὸ σκίσω καὶ θὰ σπᾶσω τοῦτο δῶ!
Καὶ νομίζει πὼς θὰ πέσουνε κουλούρια καὶ παλτὰ ἀπ' τὸν οὐρανό.
8. Οἱ φταίχτες, βλέποντας αὐτὴ τὴ συμπλοκή,
κρυφτήκανε καὶ τοὺς κατάπιε ἡ γῆ.
Καὶ τὶς διχόνοιες τοῦτες βλέποντας τρίτος,
πίσω ἀπ' τοὺς ἐργάτες ποῦθανε στὰ χέρια, ξεμυτίζει κάποιος τρίτος.
9. Καὶ τοῦ καινῶ τὸ τέλος θᾶναι τοῦτο:
οἱ ἐργάτες θᾶχουν πάλι τσάφο, πάλι θᾶχουν κροῦτο.

10. Μὰ ὑπάρχει κι ἄλλος δρόμος: χτύπα τὶς ἐλλείψεις, σύντροφέ μου,
μὲ τὴν ἀργάνωσή σου, δίχως κήρυξη πολέμου.
11. Μιὰ καὶ οἱ ἄστοι διαλέξαν ρόλους κομμουνιστικούς,
τὸν ἔλεγχο νὰ ἐντείνης πρέπει, σύντροφε, μ' ἄκους;
12. Κι ὅταν θὰ δῆς πὼς ἐνεργοῦν κι ἐλέγξης ποιὸς καὶ τί,
'Ἀπ' τὸν γιακὰ γραπιώνοντάς τους, κάθησέ τους στὸ σκαμνί.
- Συμπέρασμα, πὺ βγαίνει μοναχό του:
ἂν ἡ Κομμούνια δὲ σ' ἀρέσει, ἀργάνωσου παρειθὺς
στὰ συνδικάτα ἢ στὸ κόμμα τὸ κομμουνιστικό
καὶ ἡ Κομμούνια μας θὰ διορθωθῆ.

Σχετικά με την εξέγερση της Κρουστανδης, ὁ Ἰ. Ντάτσερ, σημειώνει, ὅτι «στὶς 5 Μαρτίου 1921, ὁ Τρότσκι ἔφτασε στὴν Πετρούπολη καὶ διέταξε τοὺς στασιαστὲς νὰ παραδοθῶν ἀνευ ὄρων (...). Τὸ γεγονός ὅτι ἔλαχε στὸν Τρότσκι νὰ ἀπευθύνῃ ἐκεῖνο τὸ τελεσίγραφο στοὺς ναῦτες, ἦταν μιὰ ἀκόμα εἰρωνεία τῆς ἱστορίας. Γιατὶ ἐπρόκειτο γιὰ τὴ «δική του» Κρουστανδῆ, γιὰ τὴν Κρουστανδῆ πού ὁ ἴδιος εἶχε ἀποκαλέσει δόξα καὶ καμάρι τῆς Ἐπαναστάσεως. Πόσες φορές δὲν εἶχε πάρει τὸ λόγο στὴ ναυτικὴ βάση, κατὰ τὶς πυρετώδεις μέρες τοῦ 1917!

Πόσες φορές οἱ ναῦτες δὲν τὸν σήκωσαν στοὺς ὤμους τους γιὰ νὰ τὸν ζητωκραυγάσουν, μέσα σὲ μιὰ φρενιτίδα ἐνθουσιασμοῦ, σὰν φίλο τους καὶ ἀρχηγό τους! Μὲ τί ἀφοσίωση τὸν εἶχαν ἀκολουθήσει στὸ ἀνάκτορο τῆς Ταυρίδας, στὸ κελλὶ τῆς φυλακῆς του στὰ Κρεστού, μέχρι τὰ τείχη τοῦ Καζάν, ἐπὶ τοῦ Βόλγα, ζητῶντας πάντα τὴ συμβουλή του, ἐκτελώνοντας σχεδὸν πάντοτε τυφλὰ τὶς διαταγές του. Πόσες ἀνησυχίες δὲ μοιράστηκαν, πόσους κινδύνους δὲ ἀντιμετώπισαν μαζί. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἀπ' τοὺς παλιούς, λίγοι εἶχαν ἐπιζῆσει καὶ ἀκόμα λιγότε-

ροι βρισκόντουσαν τότε στὴν Κρουστανδῆ. Τὰ πληρώματα τοῦ Ἄβρόρα, τοῦ Πετροπαβλόβσκ καὶ τῶν ἄλλων φημισμένων πολεμικῶν πλοίων ἀπετελοῦντο τώρα ἀπὸ νεοσύλλεκτους οὐκρανοὺς ἀγρότες. Τοὺς εἶπε — τὸ εἶπε ὁ ἴδιος ὁ Τρότσκι — ἡ ἀφιλοκέρδεια καὶ ἡ ἐπαναστατικὴ τῶν παλαίμαχων. Αὐτὸ ἴσα-ἴσα τὸ χαρακτηριστικὸ συμβόλιζε τὴν κατάσταση, ὅπου βρισκόταν τότε ἡ Ἐπανάσταση. Οἱ ἄντρες καὶ οἱ γυναῖκες τοῦ λαοῦ, πού εἶχαν κάνει τὴν Ἐπανάσταση, δὲν ἦταν πιά αὐτὸ πού ἦταν ἄλλοτε. Οἱ καλύτεροι ἀπ' αὐτοὺς, εἶχαν σκοτωθῆ. Ἄλλοι ἀπορροφήθηκαν ἀπὸ τὶς δημόσιες ὑπηρεσίες. Ἄλλοι, σκόρπισαν ἐδῶ κι ἐκεῖ κι ἀφῆσαν νὰ κυριαρχήσῃ μέσα τους ἡ πίκρα καὶ ἡ ἀποθάρρυνση. Κι αὐτὸ πού ζητοῦσαν οἱ στασιαστὲς τῆς Κρουστανδης, δὲν ἦταν παρὰ ἐκεῖνο, πού εἶχε ὑποσχεθῆ ὁ Τρότσκι στὰ πρεσβύτερα ἀδέλφια τους, ἦταν ἐκεῖνο πού αὐτὸς καὶ τὸ κόμμα του βρισκόντουσαν σὲ ἀδυναμία νὰ τοὺς δώσουν. Γιὰ μιὰ ἀκόμα φορά, ὅπως καὶ μετὰ τὸ Μπρέστ-Λιτόβσκ, τὰ στόματα τῶν ἄλλων τοῦ ξανάστελναν, σὰν μιὰ πικρὴ καὶ ἐχθρική ἠχώ, τὴν ἴδια τὴ φωνή του. Καὶ γι' ἄλλη μιὰ φορά, ὁ Τρότσκι ἔπρεπε νὰ πνίξῃ αὐτὴ τὴ φωνή.

Σχετικά με τὴ σύνθεση τῶν πληρωμάτων τῆς Κρουστανδης, ὁ Ἄ. Σκιρντά σημειώνει τὰ ἑξῆς, βασιζόμενος σὲ σοβιετικὲς πηγές:

«Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1920 ὑπῆρχαν στὴν Κρουστανδῆ 4435 μέλη καὶ δόκιμα μέλη τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος. Τέσσερις χιλιάδες κρουστανδιῶτες εἶχαν

Ὁ Βλαδίμηρος Β. Μαγιακόβσκι.

γραφτῆ στὸ Κόμμα κατὰ τὴ διάρκεια τῆς κομματικῆς βδομάδας τὸν Αὐγούστο τοῦ 1919, ὅταν γινόντουσαν οἱ μάχες μετὰ τὸ ἀγγλικὸ ναυτικό. Τὰ 50% ἦταν ἀγρότες, τὰ 40% ἐργάτες καὶ τὰ 10% ὑπάλληλοι καὶ διανοοῦμενοι. Τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1920, 25% τῶν μελῶν παραιτήθηκαν ἀπ' τὸ Κόμμα. Τὴν 1η Μαρτίου 1921, τὰ μέλη ἦταν 2126 (684 πολίτες καὶ 1442 στρατιωτικοί). Τὰ δόκιμα μέλη, ἦταν περίπου 500. Ἄπ' τοὺς πολίτες, 3 εἶχαν προσχωρήσει πρὶν ἀπ' τὸ 1917, 61 πρὶν ἀπ' τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1917, καὶ 449 στὴ διάρκεια τῆς κομμα-

τικής βδομάδας. Στη διάρκεια της εξέγερσης, 381 μέλη παραιτήθηκαν από το Κόμμα. Μετά την εξέγερση, ανανεώθηκαν 724 κομματικές ταυτότητες. 211 μέλη διαγράφηκαν και 137 δεν ανανέωσαν την έγγραφη τους. Από τους παραπάνω 724, οι 327 είχαν φυλακιστεί από τους εξεγερμένους, 135 έμειναν ελεύθεροι και οι 95 βρισκόντουσαν εκτός Κροστάνδης. Από αυτούς, που ήταν στην Κροστάνδη, μόνο 167 πήραν μέρος στην καταστολή της εξέγερσης».

Ο *Ι. Ντότσερ* γράφει ότι «οι εξεγερμένοι ναύτες του Κόκκινου Στόλου βρισκόντουσαν κάτω από την καθοδήγηση των αναρχικών (...). Τα πληρώματα των πολεμικών πλοίων είχαν κυριαρχηθεί από ένα πολιτικό πάθος, που θύμιζε τον πυρετό του 1917 (...). Σε λίγο, η κραυγή, Κάτω η τυραννία των μπολσεβίκων! αντήχησε από άκρου σ' άκρο στην Κροστάνδη. Ξήλωσαν τα γαλόνια των κομμουνιστών κομμισαρίων και τους φυλάκισαν. Μιά επιτροπή, που αποτέλέστηκε από αναρχικούς, ανέλαβε τη διοίκηση. Η σημαία της αντίστασης υψώθηκε μέσα στο γενικό ένθουσιασμό των ναυτών».

Όμως, ο ίδιος ο *Ι. Ντότσερ*, παραθέτει ένα απόσπασμα από το βιβλίο του αναρχικού *Άλεξάντερ Μπέρκμαν: «Η εξέγερση της Κροστάνδης»*, που γράφει:

«Η Κροστάνδη, ηρωϊκή και μεγαλό-

ψυχη, όνειρευόταν να ελευθερώσει τη Ρωσία. Κανένα συγκεκριμένο πρόγραμμα δεν είχε διατυπωθεί. Τα συνθήματα ήταν: ελευθερία και αδελφοσύνη ανάμεσα σ' όλους τους λαούς του κόσμου. Οι κροστανδιώτες πίστευαν πως η Τρίτη Έπανάσταση ήταν ένα μεταβατικό στάδιο, που θα κατέληγε στην τελειωτική χειραφέτηση. Και θεωρούσαν τις ελεύθερες εκλογές για ανάδειξη ανεξάρτητων Σοβιέτ σαν ένα βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση. Τα Σοβιέτ, έπρεπε φυσικά να είναι ανεξάρτητα από κάθε πολιτικό κόμμα — έπρεπε να είναι η ελεύθερη έκφραση της θέλησης και των συμφερόντων του λαού».

Τελικά, ύστερα από πολύνεκρες μάχες, η εξέγερση της Κροστάνδης κατεστάλη στις 18 Μαρτίου 1921.

«Σκοτεινή 18η Μαρτίου! — γράφει ο *Β. Σέρζ*. Οι πρωϊνές εφημερίδες, βγήκαν με φλογερούς τίτλους, γιορτάζοντας την προλεταριακή επέτειο της Κομμούνιας του Παρισιού. Και τα κανόνια, ρίχνοντας καταπάνω στην Κροστάνδη, προκαλούσαν μουντούς κραδασμούς στα τζάμια. Μιά σκυθρωπή άμχανια βασίλευε στα γραφεία του Σμόλνυ. Αποφεύγαμε να πιάσουμε κουβέντα, μιλούσαμε μόνο με τους στενούς μας φίλους κι ανοίγοντας την καρδιά μας, έκφραζαμε την πίκρα μας. Ποτέ το απλόχωρο τοπίο του Ναβά δέ μου φάνηκε πιο θαμπό και πιο περίλυπο. Κατά μία αξιοπρόσεκτη ιστορική σύμπτωση, κείνη την ίδια 18η Μαρτίου, απέτυχε μία κομμουνιστική εξέγερση στο Βερολίνο κι η άποτυχία της προκάλεσε μία στροφή στην τακτι-

κή της Διεθνούς, που θα πέραγε από την επίθεση στην άμυνα. Η Κροστάνδη άνοιξε στο Κόμμα μία περίοδο κατάπληξης, τρόμου και άμφιβολίας».

Και ο *Α. Μπέρκμαν* σημείωσε στο ημερολόγιό του:

«17 Μαρτίου. Η Κροστάνδη έπαισε χθές. Χιλιάδες ναύτες και εργάτες κείτονται στους δρόμους, νεκροί. Οι συνοπτικές εκτελέσεις αιχμαλώτων και όμηρων συνεχίζονται.

18 Μαρτίου. Οι νικητές γιορτάζουν την επέτειο της Κομμούνιας του 1871. Ο Τρότσκι και ο Ζινόβιεβ στιγματίζουν τον Θιέρσο και τον Γκαλλιφέ, που έσφαξαν τους ρέμπελους του Παρισιού».

Ο *Α. Σκιρντά*, γράφει ότι: «ο αριθμός των κροστανδιωτών, που έπαισαν στη μάχη ήταν σχετικά μικρός, μά θα αύξηθη σημαντικά μετά τις συνοπτικές εκτελέσεις των αιχμαλώτων και των τραυματιών. Οι κροστανδιώτες, που φυλάκισαν τα στελέχη του Κόμματος, αλλά δεν πείραξαν ούτε μιά τους τρίχα, όπως δεν πείραξαν και τους αιχμαλώτους, που έπαισαν στις προηγούμενες μάχες, θα ύποστούν ένα άμεικτο κυνηγητό στους δρόμους της Κροστάνδης. Οι μπολσεβίκοι σκότωναν τους τραυματίες επί τόπου. Ο Ντυμπένκο, που διορίστηκε διοικητής της Κροστάνδης, μετά την καταστολή της εξέγερσης, καυχήθηκε ότι «καθάρησε» έννιακόσιους. Ο Φεντότοβ-Χουάιτ μιλάει για 500-600 τραυματίες, που συνελήφθηκαν με το όπλο στο χέρι και εκτελέστηκαν επί τόπου, ύστερα από συνοπτική διαδικασία (...). Από τον Φεβρουάριο ως τον Οκτώβριο, 1500

κροστανδιώτες, που δεν έλαβαν μέρος στα γεγονότα, συνελήφθηκαν εκτός Κροστάνδης, κυρίως στην Πετρούπολη. Δυό χιλιάδες αιχμάλωτοι κροστανδιώτες στάλθηκαν στο Νοβοτσερκάσκ και πέρασαν εκεί από ένα δικαστήριο της Τσεκά. Διακόσιοι από αυτούς τουφεκίστηκαν, 1400 έκτοπιίστηκαν σε στρατόπεδα καταναγκαστικής εργασίας στο Μουρμάνσκ, όπου και πέθαναν λίγο-λίγο από άσπια. Οι υπόλοιποι 400 αποφυλακίστηκαν κατά πάσα πιθανότητα και στάλθηκαν στα σπίτια τους. Οι 8000 κροστανδιώτες, που κατέφυγαν στην Φινλανδία, κλείστηκαν σε στρατόπεδα προσφύγων του Διεθνούς Έρυθρου Σταυρού. Ζούσαν εκεί υπό περιορισμό και τους έβαζαν να κάνουν άγγαρες. Ορισμένοι, μη μπορώντας να ύποφέρουν την πολιτική άπραξία, όργάνωσαν μικρές ομάδες, με σκοπό να πολεμήσουν τους μπολσεβίκους στην Καρελία. Άλλοι, ίσως οι περισσότεροι, πίστεψαν τους μπολσεβίκους που τους ύποσχέθηκαν «άμνηστεια» και γύρισαν το Μάιο και τον Ιούνιο του 1921 στη Ρωσία. Εκεί, συνελήφθηκαν άμέσως και στάλθηκαν στα κρατητήρια της Τσεκά κι από κεί στο έκτελεστικό απόσπασμα, ή στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως (...). Το 1922 δόθηκε μιά επίσημη άμνηστεια. Πολλοί άλλοι κροστανδιώτες βρέθηκαν μπόσικοι και ύπέστησαν την τύχη των συντρόφων τους. Βρήκαμε έναν κατάλογο

20 κρουστανδιωτών που βρισκόντουσαν στη φυλακή τον Αύγουστο του 1923. Τον κατάλογο τον συνέταξε ο ρώσος ελευθεριακός Σίμον Φλέσιν, που ήταν κρατούμενος την εποχή εκείνη. Ο κατάλογος δημοσιεύτηκε το 1924 στο Βερολίνο, στον «*Αναρχικό Αγγελιοφόρο*» (*Αναρχίτσασκη Βέστνικ*). Μεταξύ των 20, ήταν και ο Γκαβρίλ Πάβλοβιτς Τούκιν και Βασίλη Αντρέγιεβιτς Γιακουβένκο, που υπήρξαν και οι δύο τους μέλη της ΠΕΕ της Κρουστανδης.

«Οι ναύτες της Κρουστανδης, γράφει ο Β. Σέριζ, μη διαθέτοντας καλούς αξιωματικούς, δεν ήξεραν πώς να χρησιμοποιήσουν το πυροβολικό τους (υπήρχε πράγματι ανάμεσά τους ένας πρώην αξιωματικός ονόματι Κοζλόβσκη, μα δεν πολυανακατευόταν κι ούτε είχε κύρος). Ένα μέρος των εξεγερμένων έφτασε στη Φινλανδία. Άλλοι άμύνθηκαν με πείσμα, από όχυρό σε όχυρο κι από δρόμο σε δρόμο. Αφέθηκαν να τουφεκιστούν φωνάζοντας, Ζήτω ή παγκόσμια επανάσταση! Υπήρξαν και όρισμένοι που πέθαναν φωνάζοντας, Ζήτω ή κομμουνιστική Διεθνής! Έκατοντάδες αιχμάλωτοι μεταφέρθηκαν στην Πετρούπολη και παραδόθηκαν στην Τσεκά, ή όποια, μήνες αργότερα, εξακολουθούσε να τους τουφεκίζει κατά μικρές ομάδες, άνοητα, εγκληματικά. Αυτοί οι νικημένοι ανήκαν ψυχρή τε και σώματι στην Έπανάσταση, είχαν εκφράσει τη θέληση και τα παρά-

πονα του ρωσικού λαού, ή ΝΕΠ τους έδωσε δίκιο, ήταν στο τέλος- τέλος αιχμάλωτοι έμφυλίου πολέμου και ή κυβέρνηση είχε υποσχεθί από καιρό ότι θα άμνηστευε τους αντιπάλους της, αν δήλωναν πίστη στο καθεστώς. Ο Νζτερζίνσκη προήδρευσε σ' αυτή τή μακρόχρονη σφαγή, ή τήν άφησε να γίνη».

Και σά να μή έφτανε ή σφαγή, οι μπολσεβίκοι προσπάθησαν να εξαλείψουν κάθε τι που θύμιζε τήν εξέγερση. Μετονόμασαν τά πλοία: τó Πετροπαβλόβσκη τó βάφτισαν Μαρά και τó Σεβαστοπόλη τó είπαν Κομμούνια του Παρισιού. Η πλατεία της Άγκέρας ονομάστηκε πλατεία της Έπανάστασης.

«Στίς 13 Απριλίου 1921, γράφει ο Ι. Ντόϊτσερ, ο Τρότσκι πήρε τόν λόγο στη διάρκεια της παρελάσεως των νικητών. Περιμέναμε όσο περισσότερο μπορούσαμε, είπε, ελπίζοντας ότι οι σύντροφοί μας ναύτες, τυφλωμένοι για μία στιγμή, θα έβλεπαν μόνοι τους, που τους οδηγεί ή ανταρσία. Όμως, έπρεπε να προλάβουμε τó λειώσιμο των πάγων και γι' αυτό αναγκαστήκαμε να εξαπολύσουμε τήν επίθεση. Αποκαλώντας τους σφαγμένους ρέμπελους «συντρόφους», ο Τρότσκι άφησε χωρίς να τó θέλη να έννοηθί, ότι από ήθικη άποψη, γιόρταζε κείνη τήν ώρα μία πύρρειο νίκη».

Ο μενσεβίκος Φιόντορ Ντέν, που συνάντησε κρατούμενους κρουστανδιώτες στο Παράρτημα Προφυλακισμένων της Πετρούπολης, γράφει τά έξης στο βιβλίο του: «*Ντεβά γκόντα σκατάνια*» (*Δυό χρόνια περιπλανήσεων*):

«Τήν ομάδα κρουστανδιωτών άποτε-

λούσαν έργάτες και ναύτες. Οι ναύτες έπνεαν μένεα έναντίον των έργατων της Πετρούπολης, που «για ένα κιλό κρέας» δέν τους ύποστήριζαν και τους «πούλησαν». Έχοντας άπογοητευτή από τó κομμουνιστικό κόμμα, στο όποιο πολλοί άπ' αυτούς ανήκαν άλλοτε, μιλαγαν με μίσος για όλα τά κόμματα γενικά. Γι' αυτούς, οι μενσεβίκοι και οι έσέροι δέν ήταν καθόλου καλύτεροι άπ' τους μπολσεβίκους: όλοι τους ίδιοι είναι, όλοι τους κοιτούν, πώς να πάρουν τήν εξουσία στα χέρια τους κι άμα τήν πάρουν, εξαπατούν τó λαό που τους πίστεψε. Μιά φάρα είσατε όλοι σας! Όταν σās φέραν, οι μπολσεβίκοι μάς πέταξαν στο άψε-σβήσε άπ' τά κλινάρια, για ν' άπλώσετε έσεις τήν άριδα σας! — Ελεγε άγαναχτισμένος ένας ναύτης. Δέ χρειάζεται καμιά εξουσία, χρειάζεται άναρχισμός — αυτό ήταν τó συμπέρασμα των περισσότερων ναυτών, που άπογοητεύτηκαν άπ' τó εργατικό κίνημα και από τά κόμματα.

Η ψυχική διάθεση των έργατων ήταν κάπως διαφορετική. Θυμάμαι ιδιαίτερα έναν ψηλό, γεραδεμένο κι άμορφο έργατη-ήλεκτροτεχνίτη. Μου άφηγήθηκε με λεπτομέρειες, πώς τόν έπιασαν αιχμάλωτο μαζί με καμιά δεκαριά συντρόφους του και πώς τους όδηγησαν στην Πετρούπολη. Βάδιζαν τρία μερόνυχτα γιαλό-γιαλό στον φινλανδικό κόλπο, δέν τους έδιναν τίποτα να φάνε και κάθε τόσο ή φρουρά έτοιμαζόταν να τους τουφεκίση: μόνο ή επέμβαση του επικεφαλής της φρουράς τους έσωζε κάθε φορά άπ' τήν εκτέλεση. Όμως, κατά τά

λεγόμενά του, τουφεκίστηκαν 600 περίπου αιχμάλωτοι μετά τήν κατάληψη της Κρουστανδης.

Η εξέγερση, κατά τά λεγόμενά του, ήταν κάτι τó τελείως άναπάντεχο και για τους ίδιους τους εξεγερμένους. Κανείς δέν περίμενε, ότι οι μετριοπαθείς τους διεκδικήσεις, που τής ψήφισαν σχεδόν χωρίς καμιά εξαίρεση όλοι σχεδόν οι κομμουνιστές της Κρουστανδης, όχι μόνο θα αντιμετώπιστούν με άποφασιστική και τελεισίδικη άρνηση, μα θα εξαγριώσουν έπιπλέον τόν Τρότσκι, που λύσσαξε άπ' τó κακό του και διέταξε τήν παραδειγματική τιμωρία της Κρουστανδης. Ακούγοντάς τον, κατάλαβα πεντακάθαρα τους λόγους, για τους όποιους άπέτυχε ή εξέγερση: για να πετύχουν στο στρατιωτικό τομέα, έπρεπε να αναθίσουν τήν όργάνωση της εξέγερσεως στους αξιωματικούς. Μα οι εξεγερμένοι φοβόντουσαν τής πολιτικής συνέπειες μιάς τέτοιας όργάνωσης και γι' αυτό νικήθηκαν στη μάχη. Οι μπολσεβίκοι είπαν πώς άρχηγός της εξέγερσεως ήταν ο στρατηγός Κοζλόβσκη. Στην πραγματικότητα, οι ναύτες τόν άνάγκασαν άπλώς να συνεχίση να εκτελή τά ίδια καθήκοντα, που εκτελούσε και επί μπολσεβίκων (ήταν διοικητής του πυροβολικού) μα δέν του έδωσαν καμιά εξουσία. Παρ' όλα αυτά, μόνο χάρη στους κουρσάντου, που τους έφεραν άκόμα κι άπ' τή Μόσχα και χάρη στα κινιζικά στρατεύματα, κατόρθωσαν

οι μπολσεβίκοι να πάρουν την Κρουστάνδη, που τα πολεμικά της πλοία, καθηλωμένα απ' τους πάγους, δεν είχαν τη δυνατότητα να κάνουν μανούβρες. Μά υπήρξαν και περιπτώσεις, που ακόμα κι οι κουρσάντου άρνήθηκαν να έπιπθουν.

‘Ακούγοντας τις άφηγησης του συνομιλητή μου, μου έκανε εντύπωση ή ανυπόκριτη συγκίνηση, με την οποία μιλάγε για την ατμόσφαιρα που επικρατούσε στην Κρουστάνδη τις μέρες της εξέγερσης, όταν όλοι μοιραζόντουσαν πρόθυμα ο ένας με τον άλλον ό,τι είχαν και δεν είχαν, πρόθυμα πήγαιναν να κάνουν τις δουλειές, που έπρεπε να γίνουν, όταν όλοι «όλοι μπορούσαν να μιλούν ελεύτερα», ακόμα και οι κομμουνιστές. Οι κρουστανδιώτες είχαν συλλάβει καμιά δεκαριά μπολσεβίκοις όλους κι όλους τις τελευταίες μέρες της εξέγερσης. Μά τους είχαν κλείσει σε ένα καλό οίκημα, τους έδιναν να φάνε ό,τι έτρωγαν κι οι ίδιοι και δεν έπεσε ούτε μιά τρίχα απ' το κεφάλι τους, αν και βρισκόταν ανάμεσά τους κι ο κομισάριος του Στόλου της Βαλτικής, ο Κουζμίν, που ήταν και διευθυντής της πετροπολιτικής *Κράσναγια Γκαζέτα*, η οποία άπειλούσε κάθε μέρα τους εξεγερμένους με τις φοβερότερες κυρώσεις.

Την ίδια διάθεση χαρούμενης συγκίνησης άπτεναν και οι άφηγησης ενός από τους άρχηγούς της εξέγερσης, δηλαδή του *Περεπέλκιν*, που χρημάτισε μέλος

της ΠΕΕ και με τον οποίο έτυχε να γνωριστώ αργότερα, την ώρα του περίπατου στο προαύλιο της φυλακής. Είχε συντάξει μιά λεπτομερή περιγραφή των γεγονότων, που έζησε στην Κρουστάνδη, και ξέρω πώς μπόρεσε κι έβγαλε το χειρόγραφο απ' τη φυλακή, δίνοντας εντολή να σταλή στο έξωτερικό. Δεν ξέρω τί απέγινε το χειρόγραφο. Θα λυπηθώ πολύ αν αποδειχτή ότι χάθηκε αυτό το πολύ ενδιαφέρον, ανθρώπινο ντοκουμέντο. Προσθέτω με την ευκαιρία ότι ο Περεπέλκιν, σαν ψυχική διάθεση, έκλινε κι αυτός προς τον άναρχισμό.

Στο χειρόγραφο του, ο Περεπέλκιν διηγόταν, τί ένθουσιαστική, τί «άνοιξιάτικη» διάθεση βασίλευε στην Κρουστάνδη και πώς χόρευαν τα παιδιά απ' τη χαρά τους στους δρόμους, επειδή άπαλλάχτηκαν απ' τους μπολσεβίκοις πώς αυτά τα ίδια παιδιά, κουβαλούσαν τρόφιμα στα προχωρημένα φυλάκια πώς γινόντουσαν άδελφοποιητοί μεταξύ τους οι ναύτες, οι κόκκινοι φαντάροι κι οι έργατες. Όλη ή άφελής πολιτική άυταπάτη αυτού του κινήματος κι όλη ή γνήσια τραγικότητά του περιγραφόταν με ζωηρά χρώματα στην άφήγηση του Περεπέλκιν.

Χαράχτηκε άνεξήγητα στη μνήμη μου ένας ακόμα κρουστανδιώτης ναύτης, που τον συνάντησα στο προαύλιο και τον οποίο, όπως και τον Περεπέλκιν, τον είχαν όλομόναχο σε ένα κελλί, σε «άυστηρή» άπομόνωση. Το έπιθετό του ήταν Σαβτσένκο και με βεβαίωσε, πώς ένώ είχε πάρει μέρος στην εξέγερση σαν τόσους και τόσους άλλους, οι τσεκίστες τον

είχαν «προβιβάσει», έξ αίτίας άκριβώς του όνόματός του, σε «άρχηγό». Κατά τα λεγόμενά του, οι έφημερίδες είχαν γράψει για κάποιον πρώην τσαρικό στρατηγό Σαβτσένκο, που είχε πάρει μέρος στην εξέγερση και τον είχαν μπερδέψει μ' αυτόν το στρατηγό. Χλωμός, φοβερά άδυνατισμένος, γιατί έτρωγε το συσσίτιο της φυλακής μονάχα (δεν έπαιρνε δέματα), με μαύρα μάτια που έκαιγαν πυρετικά, τον βασάνιζε συνεχώς ή σκέψη πώς θα τον τουφεκίσουν. Έγώ, προσπαθούσα να τον καθησυχάσω. Του έλεγα πώς είναι άπίθανο, δυο μήνες μετά την εξέγερση, όταν οι μπολσεβίκοι άλλαξαν ριζικά την οικονομική τους πολιτική σύμφωνα με το πνεύμα ίσα-ίσα των κρουστανδιωτών, όταν άνησυχούν έξ αίτίας των έργατικών ταραχών, όταν προσπαθούν με κάθε τρόπο να καθησυχάσουν τους έργατες και όργανώνουν μάλιστα γι' αυτόν τον σκοπό «έξωκομματικές συνδιασκέψεις», — είναι άπίθανο, του έλεγα, να σκεφτούν οι μπολσεβίκοι, τώρα που δεν υπάρχει καμιά άπολύτως άνάγκη, να ξαναρχίσουν τις εκτελέσεις, μόνο και μόνο για χάρη ποταπής εκδικήσεως: κάτι τέτοιο θα ήταν μιά τελείως άδικαιολόγητη θηριωδία κι απ' την άλλη μεριά, ή κατάσταση δεν είναι καθόλου ρόδινη για τους μπολσεβίκοις και γιατί λοιπόν να προκαλέσουν την έχθρότητα του λαού, επιβάλλοντας άυστηρές και άχρηστες τιμωρίες; Ο Σαβτσένκο με άκουγε — με πίστευε και δέ με πίστευε. Η έλπίδα μιά φούντωνε μέσα του, μιά ξανάσβηνε. Βασανιζόταν φοβερά, κεί που καθόταν όλομόναχος στο κελλί του,

χωρίς βιβλία, σκεπτόμενος συνεχώς το θάνατο. ‘Αλίμονο! ‘Αποδείχτηκα κακός προφήτης. Μιά καταραμένη νύχτα, ήρθαν δυο φορτηγά, πήραν πάνω από σαράντα κρατούμενους κρουστανδιώτες απ' το Παράρτημα Προφυλακισμένων. ‘Ανάμεσά τους ήταν κι ο Περεπέλκιν κι ο Σαβτσένκο και ο εύθυμος νειαρός έργατης. Τους πήγαν όλους στο Πολύγωνο για εκτέλεση. Έμεις το μάθαμε μόνο το άλλο πρωί κι έγώ έβλεπα συνεχώς μπροστά μου τα βασανισμένα μάτια του Σαβτσένκο και ήταν άδύνατο να συμφιλιωθώ ή σκέψη μου μ' αυτήν την άδιανόγητη, την άχρηστη δολοφονία. Κατά τα λεγόμενα των δεσμοφυλάκων, οι μελλοθάνατοι έβγαίνουν στο προαύλιο και άνέβαιναν στα μοιραία φορτηγά τραγουδώντας το ‘*Επέσατε θέματα άδέλφια έσείς*, ένώ οι μεθυσμένοι τσεκίστες της φρουράς τους έβριζαν όσο πιο χυδαία μπορούσαν (...).

Το Μάιο με Ιούνιο, άρχισαν να φέρνουν κρουστανδιώτες μιάς νέας κατηγορίας στο Παράρτημα Προφυλακισμένων — αυτούς που γύρισαν με τη θέλησή τους από τη Φινλανδία, όπου αναγκάστηκαν να ζήσουν σε στρατόπεδα, κάτω απ' τις πιο δύσκολες συνθήκες. Οι έφημερίδες έπλεκαν το εγκώμιό τους. Αυτοί, μόνοι τους υπέβαλαν δηλώσεις μετανοίας, όρισμένοι μάλιστα έρριχναν εκ των ύστέρων λάσπη στους πρώην συντρόφους τους. Παρ' όλα αυτά, δεν τους άπόλυσαν — τους περισσότερους του-

λάχιστον — μά τους έστειλαν σέ διάφορα στρατόπεδα συγκεντρώσεως. Μέ όσουσ έτυχε νά κουβεντιάσω, άναστέναζαν θλιμμένα, σκεπτόμενοι τήν πικρή τους μοίρα και τις διαψευσμένες τους έλπίδες».

Στά *Κόκκινα Άρχεία*, μηνιαία έκδοση του Έπιτελείου του Άνωτάτου Στρατιωτικού Συμβουλίου, δημοσιεύτηκε τό Δεκέμβριο του 1921 ένα άρθρο για τήν έξέγερση τής Κρονστανδης (Νο 9, σελ. 44). Τά *Κόκκινα Άρχεία* κυκλοφορούσαν μόνο άνάμεσα στα άνωτερα στελέχη του κόμματος. Διαβάζουμε λοιπόν σέ κείνο τό άρθρο και τά έξής:

«Τό Πολιτικό Τμήμα του Στόλου τής Βαλτικής (Πουμπάλτ) βρέθηκε άπομονωμένο, όχι μόνο άπ' τις μάζες, μά και άπό τά μέλη τής τοπικής οργανώσεως βάσεως του Κόμματος, γιατί είχε γίνει ένα γραφειοκρατικό όργανο, που του έλλειπε τό κύρος... Τό Πουμπάλτ φρεάρησε κάθε τοπική πρωτοβουλία και τήν κατέβασε στο επίπεδο τής δημοσιούπαλληλικής ρουτίνας... Ό άρχηγός του Πουμπάλτ δήλωσε γύρω στα μέσα Φεβρουαρίου 1921, ότι, άν ή δουλειά συνεχιστή με τον ίδιο τρόπο, δέν άποκλείεται νά ξεσπάσει μά άνταρσία σέ δυό ή τρεις μήνες. Ό άνεπαρκεία στη δραστηριότητα του Κόμματος ύποθηκεί βαρύτατα τήν όργάνωση. Στή μαζική συγκέντρωση των 15.000, όπου παρίσταντο φυσικά και τά μέλη του Κόμματος, έξω άπ'

τους συντρόφους Βασίλιεβ, Κουζμίν και Καλίνιν, κανένας άλλος δέν ψήφισε εναντίον τής άποφάσεως του *Πετροπαβλόβσκ*. Κι όχι μόνο αυτό, μά συνέβησαν κι άλλα σοβαρά στραπάτσα στην όργάνωση τής Κρονστανδης, όπως ήταν ή παραίτηση των 381 μελών του Κόμματος, που δέν μπόρεσαν νά άντιληφθούν, ούτε τό πραγματικό νόημα τής άνταρσίας, ούτε τις συνέπειες που θα μπορούσε νά έχη. Μά ούτε κι οι τοπικοί ύπεύθυνοι του Κόμματος κατάλαβαν τί συμβαίνει και αυτός είναι ό λόγος, που δέν μπόρεσαν νά πάρουν τά άμεσα και άναγκαία μέτρα άπ' τήν πρώτη στιγμή τής έξεγέρσεως.

Οί κρονστανδιώτες, όχι μόνο ψήφισαν όμόφωνα τήν άπόφαση του *Πετροπαβλόβσκ*, μά έκαναν και τραγουδι έκείνη τήν «προγραμματική διακήρυξη». Οί άνώνυμοι στιχουργοί τους, σκαρώσαν άρκετές τσιαστούσκι (δίστιχα, που πραγματεύονται με εύτράπελο συνήθως τρόπο γεγονότα τής καθημερινής ζωής). Οί κρονστανδιώτες τραγουδούσαν τις τσιαστούσκι τους στον σκοπό του λαϊκού τραγουδιού «*Μπέλο ντιέλο πόντ Πολτάβοδ*» («Έγινε ντόρος στην Πολτάβα»):

*Ό κομμούνια πασών των Ρωσιών
μάς έχει γονατίσει,
ή δικτατορία των κομμουνιστών
μάς έχει άφανίσει.*

*Τους τσιφλικάδες διώξαμε με μά κλωτσιά
και περιμέναμε χωράφια, λευτεριά,
τους Ρομανόβ τους πήρε ή σκούπα χτές
και νά μας που θερίσαμε κομμουνιστές*

*κι αυτοί, άντις για γή και λευτεριά,
μάς δώσαν κατασχέσεις και Τσεκά.
Τό τελευταίο μάς πήρανε παπύ
ξηλώσαν άπ' τά άλττρι τό γενί,
σπίρτα και πετρέλαιο τάχουν πάρει,
έχουμε για λάμπα τό φεγγάρι.
Ό μουζικός πιά φοβολογεί —
με πατάτες μόνο, τί νά φάη;*

*Στείλανε πανί πεντέξη πήχες,
μά τό βάλανε στο χέρι τά στελέχη.
Τ' είχες Γιάννη, τί δέν είχες,
ό χωριάτης τίποτα δέν έχει.*

*Σ' όλη τή Ρωσία ξεσηκωθήκαν πάλι,
οί μουζικοί διαφεντεύοντας τή γή τους,
μά ή 'Ιζβέστια λέει πως σήκωσαν κεφάλι
οί κουλάκι κι είναι, λέει, οί λευκοί
μαζί τους.*

*Κι οι τσεκίστες καταφάνουνε
κι άρχίζουν,*

*σάν του τσάρου στρατηγοί,
μ' αίμα τά χωράφια νά ποτίζουν —
δέ ματάγινε ποτέ τέτοια σφαγή.*

*Ξαναφέρνον άγγαρείες και καμουτσίκι.
Έ, ξυπνείστε πιά μουζικοί!
Οί μπολσεβίκι μόνο καλοτρών
και πίνον.
σάν άφεντάδες δένουνε και λύνουν.*

*Ξεσηκώσον, άγροτιά, πέρα ως πέρα!
Γλυκοχαράζει μά καινούρια μέρα!
Έλάτε, βάλτε ένα χεράκι βρέ παιδιά,
νά σπάσουμε του Τρότσκι τά δεσμά,*

*νά ρίζουμε τον τσάρο Λένιν χάμο όμαδικά,
νά ξαναγίνη λεύτερη ή δουλειά.
Σάν θάχουμε μοιράσει φάμπρικες και γή,
θα γίνον ίσοι κι όμοιοι οί δουλεντές
και θα χαρούμε τήν άδελφοσύνη όλοι μαζί.*

Άλλιώς, δέ θα τή δουν τά μάτια μας ποτές.

‘Απ’ ὄσα γράφτηκαν γιὰ τὴν ἐξέγερση τῆς Κρονατάνδης

Θὰ ἤθελα τώρα νὰ πῶ δυὸ λόγια γιὰ τὰ γεγονότα τῆς Κρονατάνδης. Δὲν ἔχω ἀκόμα νεότερες εἰδήσεις, μὰ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἡ ἐξέγερση αὐτή, πού φάνηκε πολὺ γρήγορα ὅτι παρακινήθηκε ἀπὸ τσαρικούς στρατηγούς, θὰ συντριβῆ μέσα σὲ λίγες μέρες, ἂν ὄχι σὲ λίγες ὥρες. Ὡς πρὸς αὐτό, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ καμμιὰ ἀμφιβολία. Πρέπει ὅμως νὰ μελετήσουμε προσεκτικὰ τὸ πολιτικὸ καὶ τὸ οικονομικὸ μάθημα, πού μᾶς δίνει αὐτὸ τὸ γεγονός.

Ποιὸ εἶναι τὸ βαθύτερο νόημά του ; Ἡ πολιτικὴ ἐξουσία, πού κρατοῦσαν στὰ χέρια τους οἱ μπολσεβίκοι, πέρασε σὲ ἕνα ἀκαθόριστο ἀμάλγαμα, ἢ σὲ συνεργαζόμενα παράταιρα στοιχεῖα, πού βρίσκονται, ἀπ’ ὅ,τι φαίνεται δεξιότερα ἀπ’ τοὺς μπολσεβίκοις, ἴσως μάλιστα καὶ ἐριστερότερα, δὲν ξέριουμε ἀκόμα, γιατί βλέπετε τὸ σύνολο τῶν πολιτικῶν ομάδων, πού πάσχισαν νὰ πάρουν τὴν ἐξουσία στὴν Κρονατάνδη, περιβάλλεται ἀπὸ ἀρκετὴ ἀοριστία. Ταυτόχρονα εἶναι σίγουρο, καὶ τὸ ξέρετε ὅλοι σας, ὅτι οἱ τσαρικοὶ στρατηγοὶ ἔπαιξαν ἕνα σημαντικὸ ρόλο. Αὐτό, εἶναι ἀπολύτως διαπιστωμένο. Δυὸ βδομάδες πρὶν ἀπ’ τὰ γεγονότα τῆς Κρονατάνδης, οἱ παρισινὲς ἐφημερίδες ἀναγγέλλαν κιάλας μὴ ἐξέγερση στὴν πόλη τῆς Κρονατάνδης. Εἶναι ὀλοφάνερο, πὼς πράκειται γιὰ ἔργο τῶν ἰσέρων καὶ τῶν λευκοφρουρῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ, κι ἀλλοῦστε τὸ κίνημα κατέληξε σὲ μιὰ μικροαστικὴ ἀντεπανόσταση, σὲ ἕνα μικροαστικὸ, ἀναρχικὸ κίνημα. Τὸ γεγονός αὐτό, σὲ συνδυασμὸ καὶ μὴ τὴν κρίση, πού περνάει ἡ χώρα στους διάφορους τομεῖς, πρέπει νὰ τὸ λάβουμε ὑπ’ ὄψη μας, καὶ νὰ τὸ ἀναλύσουμε ἐξονυχιστικὰ ἀπὸ πολιτικὴ ἀποψη. Διάφορα μικροαστικὰ, ἀναρχικὰ στοιχεῖα, πού κράτησαν πάντα ἐχθρική στάση ἀπέναντι στὴ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἐπρόβαλαν τώρα τὸ αἶτημα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου. Αὐτὴ ἡ νοοτροπία ἐπηρεάσει πλατιά στρώ-

ματα τοῦ προλεταριάτου. Ἐκφράστηκε σὲ διάφορα ἐργοστάσια τῆς Μόσχας καὶ σὲ πολλὲς ἄλλες περιοχὲς. Αὐτὴ ἡ μικροαστικὴ ἀντεπανόσταση εἶναι ἀναμφίβολα πιὸ ἐπικίνδυνη ἀπ’ ὅλους μαζί τοὺς Ντενίκιν, τοὺς Γιουντένιτς καὶ τοὺς Κολτσάκ (...).

Ὅσο μικρὴ κι ἀνεπαίσθητη κι ἂν ἦταν στὴν ἀρχή, αὐτὴ ἡ πῶς νὰ τὴν πῶ, αὐτὴ ἡ μετατόπιση τῆς ἐξουσίας, πού πρότειναν οἱ ναῦτες καὶ οἱ ἐργάτες τῆς Κρονατάνδης — ἤθελαν νὰ διορθώσουν τοὺς μπολσεβίκοις σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου, φαίνονταν πὼς αὐτὴ ἡ μετακίνηση ἦταν ἀνεπαίσθητη, ὅτι τὸ συνθήματα «ὅλη ἡ ἐξουσία στὰ Σοβιέτ» ἦταν τὰ ἴδια μὴ ἐλάχιστες ἀλλαγὲς — στὴν πραγματικότητα ὅμως, τὰ ἐξωκομματικὰ στοιχεῖα ἔγιναν ὀκαλί, ἔγιναν γέφυρα γιὰ τοὺς λευκοφρουρούς. Εἶναι ἀναπόφευκτο ἀπὸ πολιτικὴ ἀποψη. Τὰ εἶδαμ καὶ τὰ ξέριουμε τὰ μικροαστικὰ στοιχεῖα, τὰ ἀναρχικὰ στοιχεῖα στὴ ρωσικὴ Ἐπανάσταση, τὰ πολέμησαμ ἐπὶ δεκάδες χρόνια (...). Δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε, ὅτι ἡ μπουρζουαζία ἐπιδιώκει νὰ ξεσηκώσῃ τοὺς χωρικοὺς ἐναντίον τῶν ἐργατῶν, ὅτι ἐπιδιώκει νὰ ξεσηκώσῃ ἐναντίον σ’ αὐτοὺς τοὺς τελευταίους τὰ ἀναρχικὰ μικροαστικὰ στοιχεῖα κάτω ἀπὸ τὸ κάλυμμα ἐργατικῶν συνθημάτων, πράγμα πού θὰ ἔχη σὺν ἄμειστο ἀποτέλεσμα τὴν πτώση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καὶ συνεπῶς τὴν παλινόρθωση τοῦ καπιταλισμοῦ, τῆς παλιᾶς ἐξουσίας τῶν τσαρλικῶν καὶ τῶν καπιταλιστῶν. Ὁ πολιτικὸς κίνδυνος εἶναι φανερός (...).

Β.Ι. Λένιν,

*Λόγος του στὸ 10ο συνέδριο τοῦ Κόμματος
(8 Μαρτίου 1921)*

Ἄπαντα, τόμος 32, γαλλικὴ ἐκδοσὴ 1962

Τιμὴ καὶ δόξα στους κρονατανδιῶτες, πού διαφάντησαν τὴν πραγματικὴ ἐξουσία τῶν ἐλευθερα ἐκλεγμένων Σοβιέτ κι ὄχι τὴν ἐξουσία τῶν κομμάτων. Τιμὴ καὶ δόξα τους, πού ἔδειξαν σ’ ὅλοκληρο τὸν κόσμο, πὼς μπορεῖ ὁ ἐργαζόμενος λαός, χωρὶς καμμιὰ βία καὶ μὴ ἤσυχη τὴ συνείδησή του νὰ ἀγωνιστῆ γιὰ τὴν πλήρη του χειραφέτηση.

Τὰ μέλη τοῦ Ρωσικοῦ Κ.Κ. θὰ πρέπει νὰ προσέξουν, παρ’ ὅλο πού εἶναι οἱ πιὸ ἀσπουδοὶ ἐχθροὶ τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ, ὅτι ὁ λαὸς αὐτός, ἀκόμα καὶ τὴν ὥρα μᾶς ἀπεγνωσμένης μάχης, ἔβριξε γι’ ἄλλη μιὰ φορὰ τὸ μεγαλεῖο τῆς ρώσικης ψυχῆς του καὶ τὴ δύναμή του, ἀποδεικνύοντας πὼς εἶναι ἱκανὸς νὰ συγχωρήσῃ καὶ νὰ δώσῃ χάρη στους ἐχθρούς του, ὄχι στὰ λόγια καὶ στὰ χαρτιά, μὰ στὴν πράξη.

Ἡ Κρονατάνδη κόστισε ἀκριβὰ στους μπολσεβίκοις. Ἡ πτώση τῆς Κρονατάνδης, εἶναι πτώση τῶν μπολσεβίκων.

Οἱ μπολσεβίκοι μποροῦν νὰ τουφεκίσουν τοὺς κρονατανδιῶτες, μὰ δὲ θὰ μπορέσουν ποτὲ νὰ τουφεκίσουν τὴν ἀλήθεια γιὰ τὴν Κρονατάνδη.

Στεπὰν Πετριτσένκο

*Ἡ ἀλήθεια γιὰ τὰ γεγονότα τῆς Κρονατάνδης
1921*

Οἱ προλεταριοὶ ὄλων τῶν χωρῶν ἔχουν πιὰ κατανόησι, ὅτι ἡ Κρονατάνδη ὑπῆρξε ἕνα γεγονός τεράστιας σημασίας (...). Τὰ κοινωνικο-οικονομικὰ αἰτία τῆς Κρονατάνδης ἔχουν ἄμειστη σχέση μὴ τὴν οικονομικὴ καταστροφὴ τῆς χώρας, μὴ τὴν σχεδὸν χωρὶς διέξοδο κατάσταση, ὅπου βρέθηκε ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῆς ἀγροτιάς (...).

Ἡ Κρονατάνδη ἐπισημαίνει τὸ μεγάλο κίνδυνο, πού κρύβεται πίσω ἀπὸ μιὰ ρήξη ἀνάμεσα στὴν πρωτοπορία τῆς ἐπαναστάσεως καὶ στὴν καθυστερημένη ἀγροτικὴ μάζα, ἀνάμεσα στὴν πόλη καὶ στὸ χωριό, ἀνάμεσα στὸ κόμμα καὶ στὸ προλεταριάτο (...). Ἡ ἐξέγερση τῆς Κρονατάνδης προκλήθηκε ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι ἕνα μέρος τῆς ἐργατικῆς τάξεως ἔχασε τὴν ταξικὴ του συνείδηση καὶ ἀκολούθησε τὸ δρόμο τῆς μικροαστικῆς παρεκλίσεως (...).

Στὴ διάρκεια τῶν γεγονότων τῆς Κρονατάνδης, τὸ κόμμα προσανατολίστηκε σὲ μιὰ νέα οικονομικὴ πολιτικὴ (...).

Πράβντα τοῦ Λένινγκραντ,
20 Μαρτίου 1926

Ἡ λαϊκὴ ὄργη ἐναντίον τῆς δικτατορίας τοῦ Ρωσικοῦ Κ.Κ. ἢ μάλλον ἐναντίον τῶν ἡγετῶν του, ἐκφράστηκε μ’ αὐτὴ τὴν ἐξέγερση κι ἀρχισε ἔτσι νὰ χύνεται, κατὰ τρόπο παράλογο, ἕνα πολὺτιμο αἷμα. Ναί, τὸ ξαναλέω, ἦταν ἕνα αἷμα πολὺτιμο, γιατί δὲν ἔγινε σύγκρουση ἀνάμεσα σὲ κάστες καὶ σὲ τάξεις : καὶ ἀπ’ τὴς δυὸ μερῆς, πολέμησαν ἕνα-ἕνα ἐργαζόμενοι.

Ἡ μόνη διαφορά ἦταν, ὅτι οἱ κρονατανδιῶτες πολέμησαν χωρὶς νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ κανένας, ἔχοντας ἀπόλυτη συνείδηση τῶν πράξεών τους, ἐνῶ οἱ ἐπιτιθέμενοι ἔχουν ἐξαπατηθῆ ἀπὸ τοὺς ἡγέτες τοῦ Ρωσικοῦ Κ.Κ. καὶ ἔχουν ὑποχρεωθῆ μὴ τὴ βία νὰ κάνουν τὴν ἐφοδο (...).

Τὸ ἐπίσημο ὄργανο τοῦ μπολσεβίκου κόμματος, ἡ *Πράβντα*, δημοσίεψε τὴν 1η Ἰανουαρίου 1922 ἕνα κύριο ἀρθρο, ἕνα ἀπολογισμὸ γιὰ τὸ 1921, ὅπου διαβάζουμε καὶ τὰ ἑξῆς : «Οἱ ἐχθροὶ μας ὅμως, παράβλεψαν ἕνα ἀποφασιστικὸ παράγοντα : τὴν εὐθυκρία τοῦ ὄδηγῶ καὶ τοῦ ἡγέτη τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου, δηλαδή τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος. Μποροῦν σὲ μιὰ ἀπειλητικὴ κατάσταση, τὸ κόμμα βρέθηκε τρόπο ν’ ἀλλάξῃ τακτικὴ μέσα σὲ 24 ὥρες, νὰ στρίψῃ τὸ τιμόνι τοῦ καραβιοῦ ὅσο χρειαζόταν, δίνοντας ἔτσι μιὰ νέα κατεύθυνση στὴν οικονομικὴ πολιτικὴ τοῦ κόμματος» κτλ.

Αὐτὴ ἡ ἐπίσημη ἀναγνώριση εἶναι σημαντικὴ, γιατί δείχνει ὅτι οἱ ἡγέτες τοῦ Ρωσικοῦ Κ.Κ. δὲν ἀντιδρῶν παρὰ μόνο, ὅταν ἔχουν νὰ ἀντιμετωπίσουν μιὰ ἀπειλητικὴ κατάσταση καὶ ἀντιδρῶν μάλιστα τόσο γρήγορα, ὥστε ἀλλάζουν τακτικὴ μέσα σὲ 24 ὥρες. Ὅμως, μέχρις

«Απ' όσα γράφτηκαν για την εξέγερση της Κρονστάνδης

ότου γίνη άπειλητική ή κατάσταση, όλα, τὰ πάντα, τραβούν μηχανικά τὸ δρόμο τους. Οἱ ηγέτες δὲν βλέπουν τίποτα, δὲ νιώθουν τίποτα, δὲν ἀκούν τίποτα, λὲς κ' εἶναι παχύδερμα. Μὴ τὴ μονη διαφορά, ὅτι οἱ ἔλεφαντες ὑπακούουν στὴ μπαγκέττα τοῦ θηριοδασατῆ τους, ἐνῶ οἱ ηγέτες τοῦ Κ.Κ. τῆς Μόσχας ἀντιδρῶν μονάχα, ὅταν βλέπουν στραμμένα κατὰ πάνω τους τὰ κανόνια τῆς Κρονστάνδης (...).

Ἡ κυβέρνηση «τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἀγροτῶν» δὴλωσε, ὅτι οἱ κρονστάνδιῶτες εἶναι ἀντεπαναστάτες, ὅτι συνωμοτοῦν μὲ τοὺς λευκοφρουρούς, ὅτι ἔχουν ἀρχηγό τους τὸν πρῶην στρατηγὸ Κοζλόβσκη (ἐνῶ ὁ Κοζλόβσκη ἦταν ἀρρωστος, ἀνάπηρος καὶ ἀνίκανος γιὰ ὅποια-δήποτε δουλειὰ ἐξ αἰτίας τῆς ἡλικίας του). Δὲ δίστασε μάλιστα νὰ προσθέσει, πὼς ἡ Κρονστάνδη εἶναι ὄργανο τῆς γαλλικῆς ἀντικατασκοπίης, τῶν πρακτόρων τῆς Ἀντάντ, τῶν ἰσέρων, τῶν μενσεβίκων καὶ δὲν ξέρω ποιῶν ἄλλων. Ὑστερα, ἡ ἴδια κυβέρνηση, ἀνοίξε πρώτη πύρ, στὶς 7 Μαρτίου, στὶς 6 καὶ 45' τὸ ἀπόγευμα καὶ κτύπησε τὴν Κρονστάνδη, παρ' ὅλο πὺ οἱ προθέσεις τῆς Κρονστάνδης ἦταν ἀπολύτως εἰρηνικῆς.

Τὶ ἔπρεπε νὰ κάνουν οἱ κρονστάνδιῶτες; Δὲν τοὺς ἔμεινε πιά, παρὰ νὰ ἀμυνθοῦν καὶ αὐτὴ ἰσα-ἰσα ἡ ἀμυνὰ τους ἦταν ἡ ἠθική τους νίκη.

Στεπὰν Πετριτσένκο

Τὰ αἷτια τῆς ἐξέγερσης τῆς Κρονστάνδης «Σημεῖα τῆς πόλης» (περιοδικὸ τῶν ἰσέρων τῆς ἀριστερῆς) Νο 14-15, 1926

Δικαικῆσεις, ὅπως ἡ κατάργηση τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου, ἡ μυστικὴ ψηφοφορία καὶ τὸ δικαίωμα ψήφου γιὰ ὄλους, καθὼς καὶ οἱ ἄλλες δημοκρατικῆς «ἐλευθερίες», πὺ ζητοῦσαν οἱ κρονστάνδιῶτες, ἀποσκοποῦσαν ἀπλοῦστατα στὴν ἀνατροπὴ τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου (...).

Ἡ ἔμπρακτη καθιέρωση ἰσοῦ δικαιώματος ψήφου γιὰ ὄλους καὶ ἡ συμμετοχὴ στὴν ἐξουσία, ἔστω καὶ μόνο τῶν κομμάτων τῆς ἀριστερῆς, θὰ προκαλοῦσε μιὰ ριζικὴ ἀλλαγὴ στὸ Σοβιετικὸ Σύνταγμα καὶ θὰ στεροῦσε τὸ προλεταριάτο ἀπ' τὸν ἡγετικὸ ρόλο, πὺ ἔπαιξε στὶς ὑποθέσεις τοῦ Κράτους.

Σ.Α. Πουχόβ

Ἡ Κρονστάνδη στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἐπαναστάσεως
Λένινγκραντ 1931

Ὁλόκληρο τὸ σύστημα τοῦ πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ, ὅπως τὸ εἶχε ἐπισημάνει ὁ Λένιν, ἐρχόταν εἰς σύγκρουση μὲ τὰ συμφέροντα τῆς ἀγροτιάς.

Τὸ κύμα τῆς δυσαρρέσκιας εἶχε ἀρχίσει νὰ παρασύρη καὶ τὴν ἐργατικὴ τάξη. Τὸ προλεταριάτο εἶχε σηκώσει τὸ κύριο βῆρος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, πολεμώντας ἡρωικά, μὲ αὐταπάρνηση, ἐναντίον τῶν ταγμάτων τῶν λευκοφρουρῶν καὶ τῶν ἐπιμετασίων, ἐναντίον τοῦ ὀλέθρου καὶ τοῦ λιμοῦ. Οἱ καλύτεροι ἐργάτες, οἱ πιὸ συνειδητοί, οἱ πιὸ ἀφοσιωμένοι καὶ οἱ πιὸ πειθαρχημένοι, ἐνωσαν νὰ καίη μέσα τους ἡ φλόγα τοῦ σοσιαλιστικοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Μὰ ἡ ἐξοπλιστικὴ ἀποδιοργάνωση ἐπηρέαζε καὶ τὴν ἐργατικὴ τάξη (...).

Τὸ Κόμμα ἀναγκάστηκε νὰ προγραμματίσει, γιὰ ὅλα τὰ προβλήματα τῆς οικονομικῆς ζωῆς τῆς χώρας, μιὰ νέα κατεύθυνση, σύμφωνη μὲ τὴν νέα κατάσταση.

Καὶ τὸ Κόμμα ἀνασκομπτώθηκε.

Στὸ μεταξύ, ὁ ταξικὸς ἐχθρὸς ἀγρυπνοῦσε. Προσπαθοῦσε μὲ κάθε τρόπο νὰ ἐκμεταλλετῆ τὴ δύσκολη οικονομικὴ κατάσταση καὶ τὴν δυσαρρέσκια τῶν ἀγροτῶν. Στὴ Σιβηρία, στὴν Οὐκρανία, στὴν ἐπαρχία τοῦ Ταϊμὸβ (ἀνταρσία τοῦ Ἀντόνοβ) ἐξίστασαν ταραχές, ὅπου πρωτοστατοῦσαν οἱ κουλάκοι. Τὶς ταραχές αὐτὲς τὶς ὀργάνωναν οἱ λευκοφρουροὶ καὶ οἱ ἰσέροι. Παρατηρήθηκε μὰ ὑποτροπὴ τῆς βραστηριότητος ὄλων τῶν ἀντεπαναστατικῶν στοιχείων: τῶν μενσεβίκων, τῶν ἰσέρων, τῶν ἀναρχικῶν, τῶν

λευκοφρουρῶν, τῶν ἀστῶν ἔθνικιστῶν. Ὁ ἐχθρὸς κατέφυγε εἰς μιὰ νέα τακτικὴ, συνεχίζοντας τὸν ἀγῶνα τοῦ ἐναντίον τῆς ἐξουσίας τῶν Σοβιέτ. Καμουφλαρίστηκε μὲ σοβιετικὰ χρώματα. Μιὰ καὶ τὸ παλιὸ σύνθημα, Κάτω τὰ Σοβιέτ! δὲν εἶχε φέρι ἀποτέλεσμα, ἔρριξε ἕνα νέο σύνθημα: Ὑπὲρ τῶν Σοβιέτ, μὰ χωρὶς τοὺς κομμουνιστῆς.

Ἐνα χαρακτηριστικὸ παράδειγμα τῆς νέας τακτικῆς τοῦ ταξικῶ ἐχθροῦ, ἦταν καὶ ἡ ἀντεπαναστατικὴ ἐξέγερση τῆς Κρονστάνδης. Ἀρχισε ὀκτῶ μῆρες πρὶν ἀπ' τὴν ἐναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ 10οῦ συνεδρίου τοῦ Κόμματος, τὸ Μάρτιο τοῦ 1921. Ἐπικεφαλῆς τῆς ἐξέγερσης βρισκόνταν οἱ λευκοφρουροί, πὺ εἶχαν στενοὺς δεσμοὺς μὲ τοὺς ἰσέρους, μὲ τοὺς μενσεβίκους καὶ μὲ ἐκπροσώπους ἔινων Κρατῶν. Στὴν ἀρχή, οἱ στασιαστῆς προσπάθησαν νὰ κρύψουν πίσω ἀπὸ μιὰ «σοβιετικὴ» ταμπέλα τὴ θύλησή τους νὰ ἐπαναφέρουν τὴν ἐξουσία καὶ τὴν ἰδιοκτησία τῶν καπιταλιστῶν καὶ τῶν μεγαλοτσιφλικῶν. Διατύπωσαν τὸ σύνθημα: Σοβιέτ χωρὶς τοὺς κομμουνιστῆς. Ἡ ἀντεπαναστατικὴ ἐπίδειξη νὰ ἐκμεταλλετῆ τὴν δυσαρρέσκια τῶν μικροαστικῶν μαζῶν καὶ ἔχοντας γιὰ κάλυμμα ἕνα ψευδοσοβιετικὸ σύνθημα, νὰ ἀνατρέψη τὴν ἐξουσία τῶν Σοβιέτ.

Οἱ συνθήκες, πὺ διευκόλυναν τὴν ἐξέγερση τῆς Κρονστάνδης, ἦταν δύο: Πρῶτον, τὸ γεγονός ὅτι ἡ σύνθεση τῶν πληρωμάτων τῶν πολεμικῶν πλοίων ἦταν χειρότερη ἀπὸ ἄλλοτε καὶ δεύτερον τὸ γεγονός ὅτι ἡ μπολσεβίκικη ὀργάνωση τῆς Κρονστάνδης εἶχε ἐξασθενήσει. Οἱ παλιοὺς αὐτῆς, πὺ πῆραν μέρος στὴν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀκτωβρίου, εἶχαν φύγει ὄλοι τους σχεδὸν γιὰ τὸ μέτωπο, ὅπου πολεμοῦσαν ἡρωικά στὶς τάξεις τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Οἱ νέες κλάσεις, πὺ κατατάχτηκαν στὸ Στόλο, δὲν εἶχαν ἀπολαβῆ στὴ φωτιὰ τῆς Ἐπαναστάσεως. Οἱ κλάσεις αὐτῆς ἀποτελείστηκαν ἀπὸ μιὰ τελείως ἀπαιδευτὴ ἀκόμα μάζα ἀγροτῶν, πὺ καθρέφτιζε τὴν δυσαρρέσκια τῆς ἀγροτιάς ἐξ αἰτίας τῶν κατασχίσεων. Ὅσο γιὰ τὴν μπολσεβίκικη ὀργάνωση τῆς Κρονστάνδης κατὰ τὴν περίοδο ἐκείνη, εἶχε ἐξασθενήσει σοβαρὰ, ὕστερα ἀπὸ μιὰ σειρά ἐπιστρατεύσεων γιὰ τὸ μέτωπο. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐπέτρεψε στοὺς ἰσέρους, στοὺς μενσεβίκους καὶ στοὺς

λευκοφρουροὺς νὰ διεκδύσουν στὴν Κρονστάνδη καὶ νὰ γίνουν κύριοι τῆς καταστάσεως στὴν πόλη.

Ἐνα πρῶτης γραμμῆς φρούριο, ὁ στόλος, καὶ μιὰ τεράστια ποσότητα ὀπλων καὶ πυρομαχικῶν εἶχαν πῆσει στὰ χέρια τῶν στασιαστῶν. Ἡ διεθνὴς ἀντεπαναστατικὴ πανηγύριζε κιόλας τὴ νίκη τῆς. Βιάστηκε ὅμως νὰ ἐκφράση τὴ χαρὰ τῆς. Τὰ σοβιετικὰ στρατεύματα δὲν ἀρνήσαν νὰ συντρίψουν τὴν ἐξέγερση. Τὸ Κόμμα ἔστειλε ἐναντίον τῶν στασιαστῶν τῆς Κρονστάνδης τὰ καλύτερα τέκνα του, τοὺς ἀντιπροσώπους στὸ 10ο Συνέδριο, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Βοροσίλοβ. Οἱ κόκκινοι φαντάροι βῆσαν ἐναντίον τῆς Κρονστάνδης πᾶνω στὸ λεπτὸ πᾶγο τοῦ κόλπου. Ὁ πᾶγος ἔσπαγε καὶ πολλοὶ πνίγηκαν. Χρειάστηκε νὰ κυριευτοῦν ἐξ ἐφόδου τὰ σχεδὸν ἀπόρητα ὄχυρα τῆς Κρονστάνδης. Ἡ ἀφοσίωση στὴν Ἐπανάσταση καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν φαντάρων, πὺ δὲν δίστασαν νὰ θυσιάσουν τὴ ζωὴ τους γιὰ τὴν ἐξουσία τῶν Σοβιέτ, ἐκρίναν τελικὰ τὴν ἐκβαση τῆς μάχης. Τὸ φρούριο τῆς Κρονστάνδης κατελήφθη ἐξ ἐφόδου ἀπὸ τὰ κόκκινα στρατεύματα. Ἡ ἐξέγερση κατεστάλη.

Ἡ ἱστορία τοῦ Κομμουνιστικοῦ (μπολσεβίκικο) Κόμματος τῆς ΕΣΣΔ

Ἐγκυκλιωμένη ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ ΚΚ (μκ) τῆς ΕΣΣΔ τὸ 1938

Τέλος, εἶναι τάχα δυνατόν νὰ δικαιολογήσει κανεὶς τὴν παράλογη, τὴν ἀποτρόπαιη σφαγὴ τῶν ἠττημένων τῆς Κρονστάνδης, πὺ τοὺς τουφέκισαν κατὰ ἐκδόδες στὴ φυλακὴ τῆς Πετροπόλεως, ἀκόμα καὶ τρεῖς μῆνες μετὰ τὴν ἐξέγερση; Ἦταν ὄλοι τους ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, καθυστερημένοι ἴσως, ἀνῆκαν ὅμως στὶς Ἐπαναστατημένες μάζες.

Βίκτωρ Σέρζ.

Γιὰ τὴν Κρονστάνδη καὶ γιὰ μερὰ ἄλλα θέματα («Ἡ προλεταριακὴ Ἐπανάσταση» Νο 277 1938)

«Απ' δσα γράφτηκαν για την εξέγερση της Κροστάνδης

Ανάμεσα στους ναύτες της Κροστάνδης, υπήρχαν τρία πολιτικά στρώματα: οι επαναστάτες προλετάριοι, που όρισμένοι απ' αυτούς είχαν ένα αξιολόγο άγωνιστικό παρελθόν· η ενδιάμεση πλειοψηφία, αγροτικής κυρίως καταγωγής και τέλος ένα στρώμα αντιδραστικών, που οι πατεράδες τους ήταν κουλάκοι, μπακάληδες και παπάδες (...).

Ενώ οι ναύτες της Κροστάνδης του 1917-1918 βρέθηκαν πολύ ψηλότερα από το γενικό επίπεδο του Κόκκινου Στρατού και απέτυχαν στη θωράκιση των πρώτων τμημάτων του καθώς και τη θωράκιση της σοβιετικής εξουσίας σε πολλές επαρχίες, οι ναύτες, που έμειναν στην Κροστάνδη «εν ειρήνη» ως τις αρχές του 1921, χωρίς να πολεμήσουν σε κανένα από τα μέτωπα του εμφυλίου πολέμου, βρισκόντουσαν κατά κανόνα πολύ πιο κάτω από το γενικό επίπεδο του Κόκκινου Στρατού· και είχαν στους κόλπους τους ένα μεγάλο ποσοστό στοιχείων, που έχασαν τελείως την αγωνιστικότητά τους, έκαναν τη φιγούρα τους φορώντας φαρδιά παντελόνια και κένιζαν τα μαλλιά τους σαν τους μαστροπούς (...).

Όταν η κατάσταση έγινε εξαιρετικά δύσκολη στην Πετρούπολη, το ΠΓ συζήτησε επανειλημμένα την περίπτωση ενός «εσωτερικού δαυείου» απ' την Κροστάνδη, όπου έμειναν ακόμα τρόφιμα όλων των ειδών. Μά οι αντιπρόσωποι των εργατών απαντούσαν: Δι θα μ' δώσουν τίποτα με τη θέλησή τους. Κάνουν σπέκουλα με τα υφάσματα, με το κάρβουνο και το ψωμί. Τώρα, η αλητεία σήκωσε κεφάλι στην Κροστάνδη. Αυτή ήταν η πραγματική κατάσταση, χωρίς τις ωραιοποιήσεις και τις εξιδανικεύσεις, που προστέθηκαν εκ των υστέρων (...).

Όσοι δεν εξαπατήθηκαν απ' τα πομπώδη συνθήματα, τις ψεύτικες έτικέτες κτλ., είδαν την εξέγερση της Κροστάνδης σαν μία αντίδραση της μικροαστικής τάξεως εναντίον των δυσκολιών της σοσιαλιστικής επαναστάσεως και της

τραχύτητας της δικτατορίας του προλεταριάτου. Αυτό έσημαινε Ισα-Ισα το σύνθημα της Κροστάνδης: Σοβιέτ χωρίς κομμουνιστές!, που το υιοθέτησαν άμεσα όχι μόνο οι ελεύθεροι, μά και οι άστοι φιλελεύθεροι (...).

Τά σοβιέτ, κυριαρχήμενα από τους ελεύθερους και τους αναρχικούς το μόνο που θα κατάφερναν, θα 'ταν να αποταλίσουν ένα μεταβατικό στάδιο για το πέρασμα απ' την προλεταριακή δικτατορία στην καπιταλιστική παλινόρθωση. Δι θα μπορούσαν να παίξουν κανένα ρόλο, όποιες κι αν ήταν οι ιδέες των μελών τους. Έτσι, η εξέγερση της Κροστάνδης είχε αντιεπαναστατικό χαρακτήρα (...).

Όποια κι αν ήταν τα άμεσα ή τα έμμεσα αίτια, η εξέγερση της Κροστάνδης απέτυχε κατά βάθος μία θανάσιμη απειλή εναντίον της δικτατορίας του προλεταριάτου. Η προλεταριακή επανάσταση, άκομα κι αν είχε διαπράξει ένα πολιτικό σφάλμα (επιμένοντας με πείσμα στη διατήρηση των μεθόδων του πολεμικού κομμουνισμού), έπρεπε τάχα να αυτοτιμωρηθεί, να καταφύγει στην αυτοκτονία ;

(...) Κατά βάθος, οι κύριοι κριτικοί είναι αντίπαλοι της δικτατορίας του προλεταριάτου και συνεπώς, είναι αντίπαλοι της επαναστάσεως.

Α. Τρότσκι,

Ο θάμβος γίερω απ' την Κροστάνδη,
«Ελετίο της 'Αντιπολιτεύσεως» Νο 66-67, 1938

Τό γεγονός είναι ότι, έγω προσωπικά δι έλαβα μέρος ούτε στον άγώνα εναντίον της Κροστάνδης, ούτε στην καταστολή της εξέγερσεως. Κατά την αντίληψή μου τό γεγονός αυτό δεν έχει καμιά πολιτική σημασία. Ήμουν μέλος της κυβερνήσεως, θεωρούσα αναγκαία την καταστολή και συνεπώς εύθυνοι για την καταστολή (...). Η άπόφαση να συντριβή η εξέγερση με τά όπλα, αν δεν γινόταν δυνατό να πειστή τό φρούριο να παραδοθή, στην άρχή με ειρηνικές διαπραγματεύσεις κι ύστερα με ένα τελείωγραφο, πάρθηκε με την άμεση συμμετοχή μου. Όμως, έχοντας πάρει την άπόφαση, εξακολούθησα να παραμένω στη Μόσχα και δεν

έλαβα μέρος, ούτε άμεσα ούτε έμμεσα στις στρατιωτικές επιχειρήσεις. Αυτό που συνέβη μετά την καταστολή της εξέγερσεως στην Κροστάνδη, είναι άποκλειστική ύπόθεση της Τσεκά.

Γιατί δεν πήγα στην Κροστάνδη ; Ο λόγος είναι πολιτικός. Η εξέγερση ξέσπασε τη στιγμή, που είχε αρχίσει η συζήτηση για τό λεγόμενο «συνδικαλιστικό ζήτημα» (...).

Όσο για τά μέτρα που πάρθηκαν άργότερα εναντίον των στασιαστών, τό γενικό πρόσταγμα τόχε, απ' δσο θυμάμαι, ό Ντζερζίνσκη, γιατί δεν άνεχόταν καμιά έξωτερική άνάμιξη στα καθήκοντά του (και καλά έκανε). Υπήρξαν κι άθωα θύματα ; Δεν τό ξέρω. Σ' αυτήν την ύπόθεση, πιστεύω περισσότερο τον Ντζερζίνσκη απ' δ,τι τους όψιμους επικριτές του.

Α. Τρότσκι,

Και πάλι για την καταστολή της εξέγερσεως
στην Κροστάνδη
«Ελετίο της 'Αντιπολιτεύσεως» Νο 70, 1938

Η σταλινική παραχάραξη της αλήθειας δεν είναι ή μόνη, που άνθίζει σήμερα στον τομέα της ρωσικής Ιστορίας. Πράγματι, ή παραχάραξη τροφοδοτείται, ως ένα σημείο, από όρισμένους μύθους, που βασίζονται στην άγνοια και στό συνασθηματισμό, όπως είναι λόγους χάρη οι ζοφερές άφηγήσεις σχετικά με την Κροστάνδη, τον Μαχνό και άλλα έπεισόδια της 'Επανάστασεως. Περιορίζομαι να τονίσω, ότι αυτό που έκανε με βάρια καρδιά ή κυβέρνηση στην Κροστάνδη, ήταν μία τραγική άναγκαιότητα. Η επαναστατική κυβέρνηση δεν μπορούσε βέβαια να «χαρίση» στους εξέγερμένους ναύτες τό φρούριο, που προστάτευε την Πετρούπολη, μόνο και μόνο επειδή όρισμένοι ύποπτοι αναρχικοί και ελεύθεροι πατρόναραν μία χούφτα αντιδραστικούς άγρότες και ρέμπελους φαντάρους. Με τά ίδια κριτήρια αντιμετώπιστηκαν κι οι περιπτώσεις του Μαχνό και άλλων δυνάμει επαναστατικών στοιχείων, που ξεκίνησαν Ισως με άγαθής προθέσεως, ή δρόση τους όμως είχε κάκιστα άποτελέσματα.

Α. Τρότσκι,

Στέλιον, Νέα 'Υόρκη 1946

Ο Λένιν δεν κατάλαβε τίποτα, ή μάλλον δεν θέλησε να κατάλαβη τίποτα απ' τό κίνημα της Κροστάνδης. Τό βασικό γι' αυτόν και τό κόμμα του ήταν να κρατηθούν στην έξουσία πάση θυσία. Έχοντας νικήσει τους εξέγερμένους, ό Λένιν μπορούσε πρδς τό παρόν να κοιμάται ήσυχος. Ότόσο, τάχε χρειαστή. Κυρίως για τό μάλλον. Όμολόγησε ότι τά κανόνια της Κροστάνδης άνάγκασαν τό κόμμα «να σκιεφτή» και να αναθεωρήσει τη στάση του (...).

Όντας μαρξιστές, όντας όπαδοί της αύταρχίας και του κρατισμού, οι μπολσεβίκοι δεν μπορούσαν να στέρξουν την ελευθρία των μαζών, την ανεξαρτησία δράσεώς τους. Δεν είχαν καμιά έμπιστοσύνη στις ελεύθερες μάζες. Ήταν πεπεισμένοι, ότι αν έπεφτε ή δικτατορία τους, θα γκρεμιζόταν και όλο τό οικοδόμημα που κτίστηκε μέχρι τότε, κι ή 'Επανάσταση θα έμπαινε σε κίνδυνο, γιατί είχαν ταυτίσει την 'Επανάσταση με τον έαυτό τους. Κι αντίστροφα : έπίστευαν άκράδαντα, ότι διατηρηνούς τη δικτατορία τους (τό πηδάλιο του καραβιού) μπορούσαν να κάνουν «στρατηγικές ύποχωρήσεις», φτάνοντας άκομα κι ως την άπάρνηση όλόκληρης της οικονομικής τους πολιτικής, χωρίς ή άπάρνηση αυτή να προκαλέσει μία άνεπανόρθωτη παραμόρφωση των σκοπών της 'Επανάστασεως. Στη χειρότερη περίπτωση, έλεγαν μέσα τους, ή πραγματοποίηση αυτών των σκοπών θα άναβληθή γι' άργότερα (...).

Τό μόνο, που «κατάλαβαν», ήταν ότι έπρεπε να πετάξουν ένα κόκαλο στον πληθυσμό, για να καταλαγιάσει ή δυσανεξιότητά του. Έπρεπε να του δώσουν κάποια ίκανοποίηση, Ιστω και φαινομενική (...).

Μιά από τις πιο παράξενες ερωτήσεις της τύχης, ή μάλλον της Ιστορίας, ήταν ότι ό Λένιν και τό κόμμα του έφάρμοσαν κατά γράμμα τό οικονομικό «πρόγραμμα», που απέδωσαν ψευδώς στους κροστανδιώτες και έξ αιτίας του όποιου

► 'Απ' δσα γράφθηκαν για την εξέγερση της Κροστάνδης

Ισχυρίστηκαν ότι τους πολέμησαν, προκαλώντας τη γνωστή αιματοχυσία.

«Ο Λένιν διακήρυξε την περιλάλητη «νέα οικονομική πολιτική»: τη ΝΕΠ.

Παρεχώρησαν στον πληθυσμό μια όρισμένη οικονομική ελευθερία. Συγκεκριμένα, άποκατέστησαν ως ένα σημείο την ελευθερία του ίδιου του εμπορίου και της βιομηχανικής δραστηριότητας. Έτσι, το πραγματικό νόημα της «ελευθερίας», που ζητούσαν οι εξέγερμένοι της Κροστάνδης, παραποιήθηκε τελείως. Αντί να δημιουργηθούν οι συνθήκες για μια ελεύθερη, δημιουργική και εποικοδομητική δραστηριότητα των εργαζομένων μαζών, δραστηριότητα που θα επέτρεπε να συνεχιστεί και να επιταχυνθεί η πορεία προς την απόλυτη χειραφέτησή τους (όπως ζητούσε η Κροστάνδη), παραχωρήθηκε σε όρισμένα άτομα ή «ελευθερία» να κάνουν εμπόριο, να κάνουν «δουλειές», να πλουτίσουν. Τότε ήταν που εμφανίστηκε, για ένα όρισμένο διάστημα, ο γνωστός τύπος του σοβιετικού νέου πλουτου: του «νέπμαν», δηλαδή του ανθρώπου της ΝΕΠ.

Οι ρώσοι και οι ξένοι κομμουνιστές, θεώρησαν και έρμήνευσαν τη ΝΕΠ σαν μια «στρατηγική υποχώρηση», που επέτρεπε στην «άναντικατάστατη» δικτατορία του κόμματος να «ανασάνει» (...).

Στην πραγματικότητα, η ΝΕΠ δεν ήταν παρά ένα «εσταμάτημα». Όχι για να διευκολυνθεί ύστερα το προχώρημα, μα απεναντίας, για να επιτευχθεί εύκολοτερα η επιστροφή στο σημείο εκκινήσεως, δηλαδή στην ίδια πάλι ανέλιξη δικτατορία του κόμματος, στον ίδιο αχαλίνωτο κρατισμό, στην ίδια καταδυνάστευση και εκμετάλλευση των εργαζομένων μαζών από το καπιταλιστικό Κράτος.

Υποχώρησαν για να μπορέσουν ύστερα να συνεχίσουν εύκολοτερα την πορεία τους προς το ολοκληρωτικό καπιταλιστικό Κράτος, με

περισσότερες έγγυησεις απέναντι στον κίνδυνο μιας ένδεχόμενης επανάληψης της «Κροστάνδης» (...).

Κατ' αυτήν την έννοια, επρόκειτο πράγματι για μια στρατηγική υποχώρηση. Σέ λίγο, μετά το θάνατο του Λένιν (1924) και την άνοδο — ύστερα από μικρές έσωκομματικές διαμάχες — του Στάλιν, η ΝΕΠ καταργήθηκε, οι «νέπμαν» έκτοπιστήκαν ή τουφεκίστηκαν, οι περιουσίες τους δημεύτηκαν και το Κράτος, όπλισμένο, θεωρακισμένο, γραφειοκρατικοποιημένο, καπιταλιστικοποιημένο, έχοντας και την υποστήριξη του «μηχανισμού» και ενός ισχυρού, προνομίουχου και διεφθαρμένου κοινωνικού στρώματος, επέβαλε άποφασιστικά και τελεσίδικα την παντοδυναμία του.

Είναι όμως φανερό, ότι όλες αυτές οι περιπέτειες δεν είχαν πια καμιά σχέση με την Κοινωνική Έπανάσταση, ούτε με τους πόθους των εργαζομένων μαζών, ούτε με την πραγματική τους χειραφέτηση.

Βόλιν (Β.Μ. Άιχενμπάουμ),

Η άγνωστη Έπανάσταση (1917-1921)

Παρίσι 1948

Έχοντας πολλές αμφιβολίες και νιώθοντας μια άπερίγραπτη άγωνία, οι φίλοι μου κομμουνιστές κι εγώ, ταχτήκαμε τελικά με το μέρος του κόμματος. Ίδού γιατί: Η Κροστάνδη είχε δικαιο. Η Κροστάνδη άρχισε έναν νέο άπελευθερωτικό άγώνα, μια νέα λαοκρατική επανάσταση. Η 3η επανάσταση έλεγαν όρισμένοι άναρχικοί, που το μυαλό τους ήταν γεμάτο παιδιστικές αυταπάτες. Όμως, η χώρα ήταν τελείως έξαντλημένη, η παραγωγή είχε σχεδόν τελείως σταματήσει, δεν υπήρχαν πια άποθέματα κανενός είδους, ούτε καν άποθέματα νύρων στην ψυχή των μαζών. Η προλεταριακή πρωτοπορία, διαμορφωμένη μέσα στους άγώνες έναντίον του παλιού καθεστώτος, είχε κυριολεκτικά άποδραστηριωθεί (...). Αν έπεφτε η δικτατορία των μπολσεβίκων, δε θ' άργούσε να επικρατήσει το χάος. Η πίεση των άγροτών θα γινόταν όλο και έντονοτερη, θα έπακαλουθούσε η σφαγή των κομ-

μουνιστών, η επιστροφή των αυτοεξόριστων και τελικά, θα επικρατούσε άναπόφευκτα μια άλλη, άντιπρολεταριακή δικτατορία.

Βίκτωρ Σέρζ,

Άπομνημονεύματα ένός έπαναστάτη

Παρίσι 1951

Στις άρχές του 1921 παρατηρήθηκαν σοβαρές οικονομικές δυσκολίες, που όφειλονταν στο γεγονός, ότι η πολιτική του «πολεμικού κομμουνισμού» δεν άνταποκρινόταν πια στις νέες συνθήκες. Το σύστημα της κατασχέσεως των πλεονασμάτων προκάλεσε τη δυσαρέσκεια των άγροτών, γιατί τους άφαιρούσε ένα κίνητρο, που θα τους προέτρεπε να αύξήσουν την παραγωγή τους. Η στρατιωτικο-πολιτική μορφή της συμμαχίας άνάμεσα στην έργατική τάξη και στην άγροτιά, που διαμορφώθηκε στη διάρκεια του έμφυλλου πολέμου και της ξένης επέμβάσεως, άποδείχτηκε άπρόσφορη σε καιρό ειρήνης. Οι άγρότες, όντας μικροπαραγωγοί έσωδύμων, δεν ήταν ίκανοποιημένοι με το σύστημα της κατασχέσεως των πλεονασμάτων. Ήθελαν να διαθέτουν ελεύθερα τα προϊόντα της δουλειάς τους, να τα πουλούν στην άγορά και να άγοράζουν βιομηχανικά προϊόντα με τα λεφτά που θα έπαιρναν. Οι καντέ, οι έσείροι, οι μαισιβίκοι, οι άναρχικοί και οι άστοι έθνικιστές, με δυο λόγια όλα τα άντεπαναστατικά κόμματα, έβγαλαν τα δυνατά τους να εκμεταλλευτούν τη δυσαρέσκεια των άγροτών. Σέ διάφορα μέρη, όπως στην έπαρχία του Ταμπόβ, στην Ούκρανία, στην περιοχή του Ντόν και στη Σιβηρία, κατόρθωσαν να προκαλέσουν έξεγέρσεις των κοουλάκων.

Στις άρχές Μαρτίου 1921 έξισπαι μια άνταρσία στην Κροστάνδη. Η σύνθεση των ναυτών της Κροστάνδης είχε άλλάξει σε σημαντικό βαθμό στη διάρκεια του έμφυλλου πολέμου. Το άθος των παλιότερων ναυτών είχε πάει στο μέτωπο να διαφεντέψη την έξουσία των Σοβιέτ. Τη θέση του στο ναυτικό την πήραν νεοσύλλεκτοι άπό άγροτικές περιοχές, που ήταν άνώριμοι άπό πολιτική άποψη και είχαν γίνει έκφραστές της δυσαρέσκειας των άγροτών έξ αίτίας του συστήματος των κατασχέσεων. Η έξασθή-

νηση της κομματικής όργανώσεως της Κροστάνδης, έδωσε την εύκαιρία στους έσείρους, στους μαισιβίκοις, στους άναρχικούς και στους λευκοφρουρούς να έξάψουν τα πνεύματα, προπαγανδίζοντας με κάθε τρόπο την κατάργηση των κατασχέσεων.

Έχοντας ήττηθή στον έμφύλιο πόλεμο και μην ταλμώντας να έκδηλωθή άνοικτά έναντίον της έξουσίας των Σοβιέτ, η άντεπαναστατική μπουρζουαζία άλλάξε τακτική. Οι ήγέτες της κροστάνδωτικής άνταρσίας, θέλοντας να έξαπατήσουν τις μάζες, έρριξαν το σύνθημα, «Όλη η έξουσία στα Σοβιέτ κι όχι στα κόμματα! Οι άντεπαναστάτες, ρίχνοντας αυτό το σύνθημα, είχαν σκοπό να παροτρύνουν το λαό να συντρέψη την επανάσταση και να καταλύσει τις σοβιετικές άρχές. Ο σκοπός αυτός διατυπώθηκε με καμουφλαρισμένο τρόπο άπό τον αυτοεξόριστο Μιλιοκόβ, που είχε χρηματίσει άρχηγός του κόμματος των καντέ και που έρριξε το σύνθημα: Σοβιέτ χωρίς κομμουνιστές! Η άντεπανάσταση επέδωξε να άπομακρύνει τους κομμουνιστές άπό την ήγεσία των Σοβιέτ έτσι, ώστε, καταργώντας ούσιαστικά τα Σοβιέτ, να μπορέσει να επιβάλει τη δικτατορία της άστικής τάξεως και να επαναφέρει το καπιταλιστικό σύστημα στη Ρωσία.

Ο άστικός τύπος του έξωτερικού περιέγραψε την άνταρσία της Κροστάνδης σαν μια «λαϊκή επανάσταση», καλύπτοντας έτσι με ένα προσωπίο τους σκοπούς της και τις άντιλαϊκές της ένέργειες. Η παγκόσμια μπουρζουαζία έστειλε τους πράκτορές της στην Κροστάνδη, δίνοντάς τους οδηγίες να την μετατρέψουν σε κέντρο μιας πανρωσικής έξεγέρσεως. Πίστευε πως το φρούριο της Κροστάνδης ήταν άπόρθητο για τις Σοβιετικές Ένοπλες Δυνάμεις.

Όμως, δεν υπήρχαν άπόρθητα φρούρια για τον Κόκκινο Στρατό. Παρ' όλα τα καταγιστικά πυρά των όχυρών και παρ' όλες τις άπώλειες,

«Απ' δσα γράφηκαν για την εξέγερση της Κρονστάνδης

πού υπέστησαν διασχίζοντας το λεπτό πάγο, οι γενναίοι σοβιετικοί μαχητές συνέχισαν την προέλασή τους, κάτω από την καθοδήγηση του Μ.Ν. Τουχατσέβσκι. Το παράδειγμα της αντρειάς και του ηρωισμού το έδωσαν οι αντιπρόσωποι του 10ου συνεδρίου του Κόμματος, που έχοντας επί κεφαλής τους τον Κ.Γ. Βοροσίλοβ, πήραν μέρος στην καταστολή της εξέγερσης. Τό φρούριο κατελήφθη εξ εφόδου στις 18 Μαρτίου 1921. «Η ανταρσία συντρίφηκε (...).

Ένα μέρος των εργατών, ιδιαίτερα αυτοί που είχαν σχέσεις με τις αγροτικές περιοχές, επηρεάστηκαν από τα μικροαστικά στοιχεία. Σπρωγμένοι απ' την πείνα, οι εργάτες αυτοί, μίλησαν άνοικτά και είπαν πως δεν είναι ικανοποιημένοι με την οικονομική πολιτική της σοβιετικής Κυβερνήσεως, σε όρισμένα εργοστάσια μάλιστα κατέβηκαν και σε άπεργία. Έχοντας αντίληψη πόσο επικίνδυνη ήταν η κατάσταση που δημιουργήθηκε στη χώρα, ο Λένιν άρχισε να έπινοη τρόπους για μία άλλαγή πολιτικής, δηλαδή για μία μετάβαση από την πολιτική που ανταποκρινόταν στις συνθήκες του έμφυλιου πολέμου, σε μία νέα πολιτική, που θα επέτρεπε στη χώρα να προχωρήσει στην ειρηνική σοσιαλιστική άνοικοδόμηση.

Ίστορία του Κομμουνιστικού Κόμματος της της Σοβιετικής Ένώσεως Μόσχα 1962

Η έκρηξη έγινε στις άρχές του 1921. Είναι άλήθεια ότι η κρίση υπέβρασε από το τέλος του έμφυλιου πολέμου. Οι άγρότες, μεταξύ δύο κακών (τό λευκό και τον κόκκινο στρατό) διάλεξαν τό μη χείρον, δηλαδή τό δεύτερο, μά οι κατασχέσεις έγιναν γι' αυτούς άκόμα πιο άνυπόφορες μετά την ήττα των λευκών, μά και δεν είχαν πιά να φοβηθούν μία παλινόρθωση, που θα τους έπαιρνε τά χωράφια τους. Γι' αυτόν τό λόγο, η δυσάρεσκεια των άγροτών δεν παύει να μεγα-

λώνη απ' τό Σεπτέμβριο του 1920 κι ύστερα : έγιναν εξέγέρσεις στη Σιβηρία στη διάρκεια του χειμώνα και ό άνεφοδιασμός των πόλεων κινδύνεψε να σταματήσει. Στην Ούκρανία, ό Μαχινό και οι άντρες του μπήσαν να συνεχίσουν την ένοπλη δράση τους, επειδή είχαν την ύποστήριξη των χωρικών. Η κρίση, έπεξετάθηκε από την ύπαιθρο στις πόλεις. Στην Πετρούπολη, επί πολλές βδομάδες, τό μεροκάματο του εργατή ήταν 250 γραμμάρια ψωμί την ήμέρα : άπεργίες και διαδηλώσεις πολλαπλασιάστηκαν τό Φεβρουάριο. Αύτη η άναταραχή θα άποτελείσθε τό φόντο της εξέγερσεως της Κρονστάνδης (...). Η ναυτική βάση, ήταν τό 1917 τό όρμητήριο των επαναστατημένων ναυτών. Τό 1921 δεν είναι πιά. Η πρωτοπορία κι εδώ επίσης, είχε να αντιμετωπίσει καινούργια καθήκοντα. Τά στελέχη του 1917 δεν βρίσκονται πιά στην Κρονστάνδη. Τόν μπολσεβίκο Ροσάλ, τόν έσφαξαν οι Λευκοί στη Ρουμανία, ό άναρχικός Γιαρτσούκ βρίσκεται στη φυλακή, ό Μάρκιν σκοτώθηκε στό Βόλγα, οι Ρασκόλνικοβ, Ντίγκλστεντ και Πανκράτοβ έγιναν κομμισάριοι, τσεκίστες ή στρατιωτικοί διοικητές και σκόρπισαν σ' όλη τή χώρα. Άνάμεσα στους ναύτες, που έχασαν τους επικεφαλής τους, υπάρχουν πολλοί νεούλλεκτοι. Τους μένει ώστόσο μία παράδοση, ένα κύρος, μία δύναμη. Άναμφίβολα, έχουν έπιρραση από τά αντιπολιτευτικά πολιτικά ρεύματα. Η έπιρραση των μενσεβίκων, αισθητή στα εργοστάσια της Πετρούπολεως, είναι σχεδόν άνύπαρκτη στό στόλο. Άπεναντίας οι άναρχικοί και οι Ισέριο άρχισαν σίγουρα να εισακούγονται περισσότερο από πριν, πράγμα, που άν όχι τίποτα άλλο, φαίνεται απ' τά συνθήματα των εξέγερμένων. Είναι ώστόσο άδύνατο να άποδώσει κανείς σε μία όποιαδήποτε όμάδα, ή έστω και σε μία συνειδητή πρωτοβουλία, τις πρώτες αντιπολιτευτικές εκδηλώσεις των ναυτών. Οι ναύτες, έσυνέχισαν άπλουστάτα, τόν άγώνα των εργατών της Πετρούπολεως.

Πιέρ Μπρουέ,
Ίστορία του ΚΚΣΕ
Παρίσι 1963

Ο Λένιν είπε για την εξέγερση της Κρονστάνδης : Ήταν ή άστραπή που φώτισε καλύτερα απ' ό,τιδήποτε άλλο την πραγματικότητα (...).

Η εξέγερση προκάλεσε από μιάς άρχής μία παθιασμένη συζήτηση, που δεν σταμάτησε ποτέ έντελώς. Γιατί εξέγερθήκαν οι ναύτες ; Σύμφωνα με τούς μπολσεβίκους, επειδή ήταν πράκτορες των λευκοφρουρών, που συνωμοτούσαν στη Δύση και είχαν την ύποστήριξη των συμμάχων. Άντίθετα, όσοι τούς συμπαθούν, λένε ότι αυτοί οι μάρτυρες επαναστάτες έπιασαν πολέμωντας ύπερ του Ιβανικού των σοβιέτ και έναντίον της δικτατορίας των μπολσεβίκων. Κατά τή γνώμη τους, ή συντριβή της ανταρσίας ήταν μία πράξη βίας, που άπέδειξε ότι ή εσοβιετική Ρωσία τό «Κράτος των εργατών και των άγροτών» ήταν ένας μύθος. Άργότερα, πολλοί ξένοι κομμουνιστές άρχισαν να χάνουν την πίστη τους σε μία κυβέρνηση, που δείχτηκε ίκανή ν' αντιμετωπίσει με έναν τόσο άμεικτο τρόπο, ένα άθηντικό κίνημα λαϊκής διαμαρτυρίας (...).

Άλλοι περίμεναν επί ένα μεγαλύτερο χρονικό διάστημα την «Κρονστάνδη» τους — ως την ούγγρική επανάσταση του 1956. Γιατί στη Βουδαπέστη, όπως και στην Κρονστάνδη, οι εξέγερμένοι ήθελαν να μετατρέψουν ένα άυταρχικό και γραφειοκρατικό καθεστώς, σε μία άυθεντική σοσιαλιστική δημοκρατία. Όμως, για τούς μπολσεβίκους, μία τέτοια άίρεση, είναι πολύ πιο επικίνδυνη από μία νύη - σκίτη αντίθεση στις άρχές του σοσιαλισμού. Η Ούγγαρία — κι άργότερα τό 1968, ή Τσεχοσλοβακία — δεν ήταν επικίνδυνη, επειδή έπέρασε στό άντεπαναστατικό στρατόπεδο, μά επειδή, όπως κι ή Κρονστάνδη, τόλμησε να προβάλει μία αντίληψη περί σοσιαλισμού και επαναστάσεως, που ήταν διαφορετική από την αντίληψη των σοβιετικών ήγετών. Παρ' όλα αυτά, όπως και τό 1921, ή Μόσχα κατήγγειλε την εξέγερση της Βουδαπέστης, λέγοντας πως πρόκειται για άντεπαναστατική συνωμοσία και βιάστηκε να την συντρίψει (...).

Όστόσο, συγκρίνοντας τά δύο γεγονότα, δεν πρέπει να ξεχνούμε, ότι τά χωρίζει ένα χρονικό διάστημα 35 έτών, ότι διαδραματίστηκαν

σε διαφορετικές χώρες και ότι, οι πρωταγωνιστές της ήταν διαφορετικοί. Οι όμοιότητες λοιπόν δεν μπορεί παρά να είναι έπιφανειακές (...). Τό κυριότερο απ' όλα, ήταν ότι ή Κρονστάνδη βρισκόταν σε ρωσικό έδαφος. Η κυβέρνηση έπρεπε να αντιμετωπίσει μία ανταρσία στόν ίδιο της τό στόλο, σε ένα προχωρημένο φυλάκιο τεράστιας στρατηγικής σημασίας, μά και διασφάλιζε τις δυτικές προσβάσεις της Πετρούπολεως. Η Κρονστάνδη, υπήρχε κίνδυνος να γίνη ή σπείθα, που θα άναβε την πυρκαϊά σε όλα τά ρωσικά έδάφη, ή ή βάση έξορμίσσεως μιάς νέας άντισοβιετικής ειαβολής. Όλα έδειχναν ότι οι άυτοεξόριστοι προσπαθούσαν να βοηθήσουν την εξέγερση, για να πραγματοποιήσουν μέσω αυτής τό σχέδιό τους. Βεβαίως, ή κινητοποίηση των λευκών δεν μπορεί να δικαιολογήσει την άγριότητα με την όποία φέρθηκαν οι μπολσεβίκοι άπέναντι στους ναύτες. Μας έπιτρέπει όμως να καταλάβουμε καλύτερα, γιατί αίσθάνθηκαν ότι δεν πρέπει να χάσουν στιγμή, γιατί βιάστηκαν να συντρίψουν την εξέγερση. Σε λίγες βδομάδες, οι πάγοι θα έλειωναν στόν κόλπο της Φινλανδίας. Τά πλοία των δυτικών θα μπορούσαν τότε να φέρουν τρόφιμα και ένοπλίες και να μετατρέψουν τό φρούριο σε βάση, απ' όπου θα άρχιζαν τή νέα τους έπιέμβαση. Έξω από κάθε προπαγάνδα, ό Λένιν κι ό Τρότσκι φαίνεται ότι άνησύχησαν πραγματικά μπροστά σε ένα τέτοιο ένδεχόμενο (...).

Άπ' τή μία μεριά ήταν οι ναύτες, ζηλωτές της επαναστάσεως. Όπως όλοι οι ζηλωτές — τά ιστορικά παραδείγματα άφθονούν — λαχταρούσαν κι αυτοί να ξεναβρούν την πρωταρχική άγνότητα του Ιβανικού τους, που τό είχαν καταρρακώσει οι άπαιτήσεις της έξουσίας. Άπ' την άλλη μεριά, οι μπολσεβίκοι, που μόλις είχαν βγει — νικητές — από έναν λυσσαλέο έμφύλιο πόλεμο, δεν είχαν καμιά διάθεση να άνεχτούν μία νέα άμφισβήτηση της έξουσίας τους. Σε όλη τή διάρκεια της συγκρούσεως, καθένα από τά δύο μέρη, συμπεριφέρθηκε σύμφωνα με τούς σκοπούς

«Απ' δσα γράφθηκαν γιὰ τὴν ἐξέγερση τῆς Κρουστάνδης

του καὶ τὶς ἐπιδιώξεις του. Ὅμως, στὴν περίπτωση τῆς Κρουστάνδης, ὁ ἱστορικός μπορεῖ νὰ ἐπιτρέψῃ στὸν ἑαυτὸ του νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι ἡ συμπάθειά του κλίνει ὑπὲρ τῶν ἐξεγερμένων, θεωρώντας ταυτόχρονα ὅτι ἡ καταστολή τῆς ἐξέγερσως ἐκ μέρους τῶν μπολσεβίκων ἦταν δικαιολογημένη. Μόνο ἀναγνωρίζοντάς το, μπορεῖ νὰ ἀγκαλιάσῃ τὴν τραγωδία τῆς Κρουστάνδης στὴν ὁλότητά της.

Πῶλ Ἄβριτς,
Κρουστάνδη 1921
Πρίντσετον 1970

Στὴν ἀρχὴ τῆς ἐξέγερσως, οἱ στρατιωτικοὶ εἰδικοί, δηλαδὴ οἱ πρώην τσαρικοὶ ἀξιωματικοί, ποὺ προσχώρησαν στὸν Κάκικο Στρατὸ μὲ τὴς εὐλογίαις τοῦ Τρότσκι, συμβούλεψαν τοὺς ἐξεγερμένους νὰ ἐγκαταστήσουν ἕνα προγεφύρωμα στὸ Ὁρανιενμπάουμ, ὅπου ὑπῆρχε μιά σημαντικὴ πολεμικὴ βάση καὶ ὅπου ἡ φρουρὰ ἐβλεπε μὲ συμπάθεια τὸ κίνημα τῶν κρουστανδιωτῶν. Οἱ ἐξεγερμένοι ἀπέρριψαν τὴν πρότασή τους, πράγμα ποὺ εἶχε σοβαρὰς συνέπειες: ἦταν ἕνα λάθος σὰν κι ἐκεῖνο ποὺ διέπραξαν οἱ κομμουνάροι τοῦ Παρισίου, ὅταν ἀμέλησαν νὰ καταλάβουν τὸ Μόν-Βαλιερίν. Πράγματι, ἂν οἱ αὐτὲς τῆς Κρουστάνδης ἐστέλναν ἀρκετὲς δυνάμεις στὴν ἀπέναντι ἀκτὴ, θὰ ἔπαιρναν μὲ τὸ μέρος τους τὴς περισσότερες μονάδες τοῦ Ὁρανιενμπάουμ, τοῦ Πέτερχοφ καὶ τῆς Κράσανγια Γκόρκα καὶ θὰ μπορούσαν ὕστερα νὰ καταλάβουν χωρὶς μεγάλη δυσκολία τὴν Πετρούπολη, ὅποτε ἡ ἐξέλιξη τῶν γεγονότων θὰ ἔπαιρνε ἄλλη τροπὴ.

Μὰ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, αὐτὸ τὸ στρατηγικὸ λάθος, δὲν ἦταν καθόλου λάθος ἀπὸ πολιτικὴ ἀποψη, γιατί ἐγινε φανερό ὅτι οἱ κρουστανδιῶτες προτίμησαν νὰ συμπεριφερθοῦν σὰν πραγματικοὶ προλετάριοι. Ἐγινε φανερό ὅτι δὲν

θέλησαν νὰ παίξουν τὸ ρόλο μιᾶς πραξικοπηματικῆς πρωτοπορίας, δὲν θέλησαν δηλαδὴ νὰ ὑποκαταστήσουν τὸ προλεταριάτο ὁλόκληρης τῆς Ρωσίας. Πιστεύοντας στὸ δίκιο τοῦ ἀγῶνα τους, περίμεναν ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι τῆς χώρας θὰ ὑποστήριζαν τὸ κίνημά τους. Μὰ γιὰ νὰ γίνῃ κάτι τέτοιο, τοὺς χρειαζόταν ἡ δυνατότητα νὰ πληροφορηθοῦν σωστὰ τὰ πλατιά λαϊκὰ στρώματα, νὰ ἐξηγήσουν τοὺς σκοποὺς τους, ἐνῶ αὐτοὶ δὲν εἶχαν οὔτε τὰ μέσα, οὔτε τὸν ἀπαιτούμενο χρόνο, δεδομένου μάλιστα ὅτι ἡ κεντρικὴ ἐξουσία, ὤψωσε μὲ τὴς ψευδολογίαις της καὶ τὴς συκοφαντίαις της, ἕνα ἀδιαπέραστο τείχος ὁλόγυρά τους (...).

Ὅρισμένοι θέλησαν νὰ δοῦν σ' αὐτὰ τὰ συνθήματα μιά ἐπίδραση τῶν ἀναρχικῶν. Αὐτὸ, ὡς ἕνα ὀρισμένο σημεῖο, ἦταν ἀλήθεια: ὁ Περπιέλκιν ἦταν ἀναρχικός, ὁ Πετριτσέικο εἶχε ἐπηρεαστῆ ἀπὸ τὸ κίνημα τοῦ Μαχνό καὶ τὸ ἐβλεπε μὲ συμπάθεια, μὰ εἶναι βέβαιο ὅτι ὅλοι οἱ ἐξεγερμένοι, ἀκόμα καὶ οἱ διαφωνοῦντες κομμουνιστὲς, ἐνωθῶν σὰν δικά τους αὐτὰ τὰ συνθήματα. Ὁ ταξικὸς ἀγῶνας τῆς Κρουστάνδης ἦταν ἕνα ὁμαδικὸ ξεσπάσμα, δὲν ὑπῆρχαν θεμαγωγοί, κανεὶς δὲν παρέσυρε τὰ πλήθη. Οἱ ἐξεγερμένοι δὲ μίλησαν ποτὲ ἐξ ὀνόματος ἑνὸς συγκεκριμένου κόμματος ἢ ὀργανώσεως. Δεχόντουσαν μόνο τὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ ἐξωκομματικοῦ, τοῦ ἀνθρώπου δηλαδὴ ποὺ δὲν ἀνήκει σὲ κανένα κόμμα. Πάντως, ἡ αὐτοδιαχείριση στὸν κοινωνικὸ καὶ στὸ στρατιωτικὸ τομεῖα, ὁ ταξικὸς, ὁμαδικὸς, αὐθεντικὰ προλεταριακὸς καὶ κομμουνιστικὸς χαρακτήρας τοῦ κινήματός τους δείχνει καθαρά, ὅτι ἡ ἐξέγερση τῆς Κρουστάνδης εἶχε πολλὰ κοινὰ σημεῖα μὲ τὸ ἄλλο ἐκπληκτικὸ ἀντάρτικο κίνημα τῶν ἀγροτῶν τῆς Οὐκρανίας, ποὺ ἔμενε γνωστὸ σὰν *μαχνόβτσενα*. Ἄλλωστε, οἱ μπολσεβίκοι θὰ εἶναι οἱ πρώτοι ποὺ θὰ τονίσουν αὐτὴ τὴ συγγένεια ἀνάμεσα στὰ δύο κομμουνιστικὰ ἐλευθεριακὰ κινήματα.

Ἄλεξαντρ Σκιρντά,
Κρουστάνδη 1921, *Τὸ προλεταριάτο ἐναντίον
τοῦ μπολσεβικισμοῦ*
Παρίσι 1971

Τὸ δράμα τῆς Κρουστάνδης, δὲν ἐγκαίται τόσο στὴ συντριβὴ τῆς ἐξέγερσως καὶ στὴς ἀνταρτικῆς ποὺ ἐπακολούθησαν, ὅσο στὴν πολιτικὴ σημασία, ποὺ εἶχε ἐκεῖνη ἡ ἐξέγερση. Ἡ κυβέρνηση τῶν Σοβιετ, βρέθηκε στὴν ἀνάγκη νὰ στραφῆ ἐναντίον ὀρισμένων ἀνθρώπων, ποὺ ζήτησαν, *ὅχι τίποτ'* ἄλλο, μὰ τὴν ἐφαρμογὴ ἰσα-ἰσα τῶν ἀρχῶν, πάνω στὴς ὁποῖες ἡ ἴδια

κυβέρνηση εἶχε στηρίξει τὴν ἐξουσία της. Καὶ τὸ ζήτησαν μάλιστα, μετὰ τὸ τέλος ἐνὸς ἐμφυλίου πολέμου, ποὺ εἶχε κερδίσει ἡ ἴδια κυβέρνηση. Γενικῶς «εἰπεῖν», ἦταν μιά ἔγχα μὲς στὴ νίκη.

Μαροὺλ Λίμπμαν,
Ὁ λευκισμὸς ἐπὶ Λένιν
Παρίσι 1973

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Archinov, Piotr, *Le mouvement makhnovist*, Paris 1969.
- Avrich, Paul, *Kronstadt 1921*, New York 1970.
- Avrich, Paul, *La tragédie de Cronstadt 1921*, Paris 1975.
- Avrich, Paul, *The anarchists in the russian revolution*, London 1973.
- Broué, Pierre, *Le parti Bolchevik*, Paris 1963.
- Deutscher, Isaac, *Trotsky le prophète armé (1879-1921)*, Paris 1962.
- Fischer, Louis, *La vie de Lénin*, Paris 1971.
- Guérin, Daniel, *Ni Dieu ni Maître (anthologie de l'anarchisme)*, Paris 1973.
- Histoire du Parti Communiste (bolchevik) d'URSS*, Moscou 1946
- History of the Communist Party of the USSR*, Moscow 1962.
- La Comune di Kronstadt (le Ivestija ed altri documenti)*, Firenze 1971.
- Lehning, Arthur, *Anarchisme et marxisme dans la révolution russe*, Paris 1971.
- Liebman, Marcel, *Le léninisme sous Lénin*, Paris 1973.
- L'insurrection de Kronstadt-la-Rouge* (textes de Cilliga, V. Serge, Trotsky, Marie Isidine, N. Makhno et autres), Paris 1971.
- Les anarchistes dans la révolution russe* (textes de A. Skirda, A. Berkman, V. Serge, E. Goldman), Paris 1973.
- Les anarchistes russes et les Soviets* (textes de Rocker, Archinov, Valevsky, Yartchouk, Makhno), Paris 1973.
- Makhno, Nestor, *La révolution russe en Ukraine (1918-1921)*, Paris 1970.
- Marie, Jean-Jacques, *Les paroles qui ébranlèrent le monde (anthologie bolchevique 1917-1924)*, Paris 1967.
- Rocker, Rudolf, *Les Soviets trahis par les bolcheviks*, Paris 1973.
- Serge, Victor, *Mémoires d'un révolutionnaire (1901-1941)*, Paris 1951.
- Skirda, Alexandre, *Kronstadt 1921, prolétariat contre bolchevisme*, Paris 1971.
- Volin (V.M. Eichenbaum), *La Révolution inconnue (1917-1921)*, Paris 1948, 2ème éd. 1972.
- Ίστορία Έσσεισέρ, Μοσκόβα* 1973.
- Κράγκαγια Ίστορία Έσσεισέρ, Μοσκόβα* 1972.
- Μαγιακόβσκη, Βλαντίμιρ, *Πόλογοι συμπόρευε σοσιεμένη, Μοσκόβα* 1957.
- Ντάν, Φιόντορ, *Ντβά γκόντα σκατάνα (1919-1921), Μπερλίν* 1922.